

ΚΩΝΣΤ. Φ. ΣΚΟΚΟΥ

ΕΘΝΙΚΟΝ
ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

1898

ΕΤΟΣ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΛΟΓΟΓΡΑΦΩΝ

[Μετ' εικόνων]

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

1898

*Τῆ ἀξιογάστῃ φιλίᾳ
καὶ συνεργασίᾳ
- Α. Δ. Κραμαλίδου
ἐν Ἀθήναις
εἰσεβόλου
Κ. Σκοκου*

ΕΟΡΤΑΙ

Ἐθνικὴ. — Ἡ Ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος Μαρτίου 25.
 Βασιλικαί. Ἡ ἑορτὴ τοῦ Βασιλέως 23 Ἀπριλίου.
 Θρησκευτικαί (καθ' ἃς δὲν ἐργάζονται τὰ Δημόσια γραφεῖα).
 1) Νέον, ἔτος. — 2) Θεοφάνεια. — 3) Εὐαγγελισμός. — 4) Μεγάλη Παρασκευὴ καὶ Σάββατον. — 5) Κυριακὴ καὶ Δευτέρα τοῦ Πάσχα. — 6) Πεντηκοστή — 7) Ἅγιος Γεώργιος. — 8) Ἀνάληψις. — 9) Ἅγιοι Ἀπόστολοι. — 10) Κοίμησις τῆς Θεοτόκου. — 11) Ἅγιος Δημήτριος. — 12) Αἱ δύο ἡμέραι τῶν Χριστουγέννων.

ΠΑΣΧΑΛΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1898

Ἰνδικτιῶνος ια' — 11 Ἡλίου Κύκλοι ιδ' — 14 Σελήνης Κύκλοι ιε' — 15. Σελήνης Θιμέλιον κ' — 20. Κρεωφαγίας ἡμέραι μς' — 26. Τὸ Τριώδιον ἀρχ. Ἰαν. κε' — 25. Ἐωθινόν α' — Ἦχος α'. Ἡ Ἀπόκρεω Φεβρ. η' — 8. Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῇ Τετάρτῃ τῆς 5' ἑβδομάδος. Νομικὸν Φάσχα Μαρ. κθ' — 29.	Λατίν. Πάσχα, Μαρ. κθ' — 29. Τὸ Ἅγ. Πάσχα Ἀπρ. ε' — 5. Ἡ Ἀνάληψις Μαΐου ιδ' — 14. Ἡ Πεντηκοσ. Μαΐου κδ' — 24. Κυριακὴ τῶν Ἁγίων Πάντων Μαΐου λα' — 31. Ἡ νηστεία τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἡμέραι κη' — 28. Ἡ μνήμη αὐτῶν ἡμ. Δευτέρα. Παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων ἡμέρα Πέμπτη.
--	--

ΩΡΑΙ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1898

Μέσου χρόνου Ἀθηνῶν.

Τὸ Ἔαρ	ἀρχεται τὴν 8) 20 Μαρτίου	4 ὥρ.	π.μ.
Τὸ Θέρος	» » 9) 21 Ἰουνίου	0 »	π.μ.
Τὸ Φθινόπωρον	» » 11) 23 Σεπτεμβρ.	2 »	π.μ.
Ὁ Χεὶμῶν	» » 9) 21 Δεκεμβρ.	9 »	π.μ.

ΕΠΟΧΑΙ

ΑΠΟ

ΑΠΟ

κτίσεως κόσμου κατά τούς Ο'	7406	Βυζάντιον υπό Κωνσταντίνου	
» » κατά Λατίνους	5902	του Μεγάλου	1568
» καθ' Ἑβραίους	5658	κτίσεως Ἑνετίας	1477
τοῦ Κατακλυσμοῦ	5146	τῆς μοναρχίας τῶν Γάλλων	1467
τῆς Πυργοποιίας	4851	κτίσεως τῆς Ἁγίας Σοφίας	
τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης	2388	ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ	1356
τῆς ἐν Θερμοπύλαις μάχης	2378	Μωάμεθ καθ' Ὀθωμανούς	1316
τῆς ἐν Σαλαυίνι ναυμαχίας	2378	τοῦ αὐτοῦ καθ' ἡμᾶς	1276
τῆς ἐν Πλαταιαῖς καὶ τῆς ἐν		τοῦ χωρισμοῦ τῶν δύο Ἐκ-	
Μυκάλη μάχης	2378	κλησιῶν ἐπὶ Λέοντος Θ' Πα-	
κτίσεως Ῥώμης	2376	πα Ῥώμης καὶ Μιχαὴλ Κυ-	
τοῦ Πελοποννησ. πολέμου	2329	ρουλαρίου Πατριάρχου Κων-	
τοῦ θανάτου τοῦ Περικλέους	2327	σταντινουπόλεως	846
τῆς ἐν Ἀργινοῦσαις κατα-		τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντι-	
στροφῆς τοῦ Πελοποννησ.		νουπόλεως ὑπὸ Λατίνων	694
στόλου ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων	2304	τῆς εὐρέσεως τῆς τυπογραφ.	458
τῆς ἐν Αἰγῶς ποταμοῖς κατα-		τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταν-	
στροφῆς τοῦ Ἀθηναϊκοῦ στό-		τινουπόλεως ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ	
λου ὑπὸ Λυσάνδρου	2304	Β' τῷ 1453 κατὰ Μάτον	445
τῆς καταλύσεως τῶν 30 Τυ-		τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ Εὐέλ-	
ράννων καὶ τῆς παλινρθώ-		πιδος ἀκρωτηρίου	412
σεως τῆς Ἀθηναϊκῆς δημο-		τῆς ἀνακαλύψ. τῆς Ἀμερικῆς	406
κρατίας ὑπὸ Θρασυβόλου	2252	τοῦ Γρηγοριανοῦ Ἡμερολογ.	316
τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβά-		τῆς συστάσεως τῶν Ὁμο-	
σεως τῶν Μυρίων	2298	σπόνδων Πολιτειῶν τῆς Βο-	
τοῦ θανάτου τοῦ Σωκράτους	2297	ρείου Ἀμερικῆς.	111
τῆς ἐν Δεϋκτροῖς μάχης καὶ		τῆς Γαλλ. Ἐπαναστάσεως	109
τῆς τῶν Θηβαίων ἡγεμονίας	2270	τῆς πτώσεως τῆς Ἑνετικῆς	
τῆς ἐν Μαντινείᾳ μάχης	2261	Δημοκρατίας	101
τῆς ἐν Γρανικῷ μάχης	2232	τῆς Ἑλλήν. Ἐπαναστάσεως	77
τῆς ἐν Χαϊρωνείᾳ μάχης	2236	τῆς κατασκευῆς ἀεροπλοίων	83
κτίσεως Ἀλεξανδρείας	2230	Ἰσθμῶν Ἀ' Βασιλέως τῆς	
τοῦ θανάτου Ἀλεξάνδρου τοῦ		Ἑλλάδος	65
Μεγάλου τῆς ἀλώσεως τῶν		Γεωργίου τοῦ Α' Βασιλέως	
Ἀθηναίων ὑπὸ Σύλλα	1984	τῶν Ἑλλήνων	35
τῆς ἐν Φιλίπποις μάχης	1940	τῆς ἐνώσεως τῆς Ἑπτανήσου	
τῆς ἐν Ἀκτιῷ ναυμαχίας	1939	μετὰ τῆς Ἑλλάδος	34
τῆς καταστροφῆς τῆς Ἱερου-		τῆς ἀνιδρύσεως τῆς Γερμανι-	
σαλῆμ ὑπὸ Τίτου	1828	κῆς Αὐτοκρατορίας	27
τῆς μεταθέσεως τοῦ αὐτοκρα-		τῆς καταλήψεως τοῦ Βόλου	
τορικοῦ θρόνου ἐκ Ῥώμης εἰς		ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ	16

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

Ἔχων ἡμέρας 31. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρ. 16 καὶ ἡ νύξ ὥρ. 14.
Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν Ὑδροχόον.

N.	Π.	
† 13	1	Πε. Ἡ κατὰ σάρκα περιτομὴ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰη- σοῦ Χριστοῦ, μνήμη Βασιλείου τοῦ Μεγάλου. Ἀργία.
14	2	Πα. Προεόρτια Θεοφανείων, Σιλβέστρου πάπα Ῥώμης.
15	3	Σα. Μαλαχίου τοῦ προφήτου.
† 16	4	Κυ. Ἡ σύναξις τῶν 70 ἀποστόλ. καὶ Θεοκτίστου ὁσίου.
17	5	Δε. Θεόπεμπτου καὶ Θεωνᾶ μαρ. καὶ Συγκλητικῆς ἑσ. Παρχμονῆ τῶν Θεοφαν. Νηστεία ἐν ἡμέρᾳ τύχη.
† 18	6	Τρ. Τὰ Ἅγια Θεοφάνεια. Ἀργία.
† 19	7	Τε. Ἡ Σύναξις τοῦ προφήτου Προδροῦμου καὶ Βαπτι- στοῦ Ἰωάννου Ἀργία καὶ ἰχθύος κατάλυσις.
20	8	Πε. Δομνίκης τῆς ὁσίας, Γεωργίου τοῦ Χοζεβίτου.
21	9	Πα. Πολυεύκτου μάρτυρος.
22	10	Σα. Γρηγορίου ἐπισκ. Νύσσης, Δομητιανοῦ Μελιτινῆς.
23	11	Κυ. Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου.
24	12	Δε. Τατιανῆς μάρτυρος.
25	13	Τρ. Ἐρμούλου καὶ Στρατονίκου μαρτύρων.
26	14	Τε. Τῶν ἐν Ραϊθῶ καὶ Σινῶ ἀναιρεθέντων πατέρων καὶ ἀπόδοσις τῆς ἑορτῆς τῶν Θεοφανείων.
27	15	Πε. Παύλου τοῦ Ἐθθαίου καὶ Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου.
28	16	Πα. Πρροσκύν. τῆς τιμίας ἀλώσεως τοῦ ἀποστ. Πέτρου.
† 29	17	Σα. Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου. Ἀργία
† 30	18	Κυ. Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου ἀρχιεπ. Ἀλεξ. Ἀργία
31	19	Δε. Μακκαρίου τοῦ Αἰγυπτίου καὶ Ἀρσενίου Κερκύρας.
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ		
† 1	20	Τρ. Εὐθυμίου τοῦ μεγάλου. Ἀργία.
2	21	Τε. Μαξίμου τοῦ ἁερολογοῦ καὶ Νεσφύτου μαρτύρων.
3	22	Πε. Τιμοθέου τοῦ ἀποστ. καὶ Ἀνοστασίου τοῦ Πέρσου.
4	23	Πα. Κλήμεντος Ἀγκύρας καὶ Ἀγαθαγγέλου μαρτύρων.
5	24	Σα. Ξένης ὁσίας.
Ἄρχεται τὸ Τριῶδιον.		
† 6	25	Κυ. Γρηγορίου τοῦ Θεολ. ἐπισκ. Κ πόλεως. Ἀργία.
7	26	Δε. Ξενοφάντος τοῦ ὁσίου καὶ τῆς συνοδείας αὐτοῦ.
† 8	27	Τρ. Ἀνακομιδῆ τοῦ λειψάνου Ἰωάν. τοῦ Χρυσοστόμου.
9	28	Τε. Ἐφραίμ ὁσίου τοῦ Σύρου.
10	29	Πε. Ἀνακομιδῆ τοῦ λειψάνου Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου.
† 11	30	Πα. Τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Ἀργία.
12	31	Σα. Κύρου καὶ Ἰωάν. τῶν θαυματουργῶν Ἀναργύρων.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

Ἔχων ἡμέρας 28. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρ. 11 καὶ ἡ νύξ ὥρ. 13.

Ὁ Ἥλιος εἰς τοὺς Ἰχθύς.

N.	Π.	
13	1	Κυ. Προεόρτια Ὑπαπαντῆς, Τρύφωνος μάρτυρος.
† 14	2	Δε. Ὑπαπαντῆ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰ. Χριστοῦ. Ἀργία.
† 15	3	Τρ. Συμεῶν τοῦ Θεοδόχου καὶ Ἄννης τῆς Προφῆτιδος.
16	4	Τε. Ἰσιδώρου τοῦ Πηλοσυαίου
17	5	Πε. Ἀγάθης μάρτυρος.
18	6	Πα. Βουκόλου τοῦ ὁσίου ἐπισκόπου Σμύρνης.
19	7	Σα. Παρθενίου τοῦ Λουκᾶ τοῦ ὁσίου.
20	8	Κυ. Θεοδώρου Στρατηλάτου καὶ Ζαχαρίου ὁσίου.
21	9	Δε. Νικηφόρου μάρτυρος.
22	10	Τρ. Χαλαράμπους ἱερομάρτυρος. Ἀργία.
† 23	11	Τε. Βλασίου ἱερομάρτυρος καὶ Θεοδώρας τῆς Αὐγούστης.
24	12	Πε. Μελετίου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας.
25	13	Πα. Μαρτινιανοῦ τοῦ ὁσίου.
26	14	Σα. Αὐξεντίου τοῦ ὁσίου.
27	15	Κυ. Τῆς Τυροφάγου. Ὁνησίου τοῦ Ἀποστόλου.

Ἀρχεται ἡ ἀγ. καὶ Μ. Τεσσαρακοστή.

28 16 Δε. Καθαρὸ Δευτέρα. Πημφίλου τοῦ μάρ. καὶ τῶν σὺν αὐτῷ

ΜΑΡΤΙΟΣ

1	17	Τρ. Θεοδώρου Τίρωνος
2	18	Τε. Λέοντος Πάπα Ρώμης.
3	19	Πε. Ἀρχίπτου τοῦ ἀποστόλου.
4	20	Πα. Λέοντος ἐπισκόπου Κατάνης.
† 5	21	Σα. Τῶν ἀγ. Θεοδώρων. Τῶν ἐν Σεβασ. 40 μαρτύρων. Ἀργία.
† 6	22	Κυ. Α' τῶν Νηστειῶν. Τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ εὑρεσις τῶν λειψάνων τῶν ἐν Εὐγενίσις μαρτύρων.
7	23	Δε. Πολυκάρπου ἱερομάρτυρος, ἐπισκόπου Σμύρνης.
8	24	Τρ. Ἡ α' καὶ β' εὑρεσις τῆς κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου.
9	25	Τε. Ταρασίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.
10	26	Πε. Πορφυρίου ἐπισκόπου Γάζης.
11	27	Πσ. Προκοπίου τοῦ Δεκαπολίτου.
12	28	Σα. Βασιλίου τοῦ ὁμολογητοῦ.

ΜΑΡΤΙΟΣ

Ἔχων ἡμέρας 31. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρ. 12 καὶ ἡ νύξ ὥρ. 12.

Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν Κριόν.

N.	Π.	
† 13	1	Κυ. Β' τῶν Νηστειῶν. Εὐδοκίας ὁσιομάρτυρος.
14	2	Δε. Ἡτυχίου μάρτυρος.
15	3	Τρ. Εὐτροπίου, Κλεονίκου καὶ Βασιλίσκου μαρτύρων.
16	4	Τε. Γερασίμου τοῦ ὁσίου τοῦ ἐν Ἰορδάνῃ.
17	5	Πε. Κόνωνος μάρτυρος.
18	6	Πα. Τῶν ἐν Ἀμορίῳ 42 μαρτύρων.
19	7	Σα. Τοῦ ἐν Χερσῶνι ἱερομ. Καπίτωνος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ
† 20	8	Κυ. Γ' τῶν Νηστειῶν. Τῆς Σταυροπροσκυνήσεως Θεοφυλάχτου Νικομηδείας.
21	9	Δε. Τῶν ἐν Σεβαστείᾳ 40 μαρτύρων.
22	10	Τρ. Κοδράτου τοῦ μάρτυρος καὶ τῆς συνοδίας κύτου.
23	11	Τε. Σωφρονίου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων.
24	12	Πε. Θεοφάνους τοῦ ὁμολογητοῦ.
25	13	Πα. Ἀνακομιδῆ τοῦ λειψάνου Νικηφόρου Κων)λεως.
26	14	Σα. Βενεδίχτου τοῦ ὁσίου.
† 27	15	Κυ. Δ' τῶν Νηστειῶν. Ἀγαπίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
28	16	Δε. Σαβίου μάρτυρος καὶ Χριστοδούλου τοῦ ὁσίου.
29	17	Τρ. Ἀλεξίου τοῦ Ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ.
30	18	Τε. Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων.
31	19	Πε. Χρυσάνθου καὶ Δαρείας μαρτύρων.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

1	0	Πα. Τῶν ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἀγ. Σάββα ἀναιρεθέντων Πατέρ.
2	21	Σα. Ἰακώβου τοῦ ὁμολογητοῦ.
† 3	22	Κυ. Ε' τῶν Νηστειῶν Βασιλείου ἱερομάρτυρος.
4	23	Δε. Νίκωνος τοῦ ὁσίου καὶ τῶν 199 μαθητῶν αὐτοῦ.
5	24	Τρ. Ζαχαρίου τοῦ ὁσ. καὶ προεόρτια τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.
† 6	25	Τε. Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτ. καὶ ἀειπαρθ. Μαρίας.
7	26	Πε. Ἡ Συναξίς τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριήλ.
8	27	Πα. Ματρώνης τῆς ὁσίας.
† 9	28	Σα. Τοῦ Λαζάρου. Ἰλαρίωνος τοῦ νέου.
† 10	29	Κυ. Τῶν Βατῶν Μάρκου ἐπισκ. Ἀρεθουσιῶν Κυρίλ διακ.

ΑΡΧΕΤΑΙ Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

11	30	Δε. Μ. Δευτ. Ἰωάννου τοῦ συγγραφέως τῆς Κλίμακος.
12	31	Τρ. Μ. Τρ. Ὑπατίου ἱερομάρτυρ. ἐπισκόπου Γαγγρῶν.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

*Εχων ημέρας 30. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρ. 13 καὶ ἡ νύξ ὥρ. 11.

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Ταῦρον.

N.	Π.	
13	4	Τε. Μ. Τετ. Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας.
14	2	Πε. Μ. Πέμπ. Τίτου τοῦ ὁσίου καὶ θαυματουργοῦ.
15	3	Πα. Μ. Παρ. Νικήτα τοῦ ὁσίου καὶ Ἰωσήφ τοῦ ὕμνογρ.
16	4	Σα. Μ. Σάβ. Γεωργίου τοῦ ἐν Μαλεῶ.
† 17	5	Κυ. ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ. Ἀργία καὶ κατάλυσις εἰς πάντα ἐν ὄλη ταύτῃ τῇ διακαινησίμῳ ἑβδομάδι.
18	6	Δε. Εὐτυχίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.
19	7	Τρ. Καλλισπίου μάρτ. καὶ Γεωργ. ἐπίσκ. Μυτιλήνης.
20	8	Τε. Τῶν ἀποστόλων Ἡρωδίωνος, Ἀγάθου, Ρούφου, Ἀσυχρίτου, Φλέγοντος καὶ Ἐρμού ἐκ τῶν 70.
21	9	Πε. Εὐψυχίου μάρτυρος.
† 22	10	Πα. Τῆς Ζωοδ. Πηγῆς. Τερεντίου, Πομπηίου καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς.
23	11	Σα. Ἀντίπα ἱερομάρτυρος ἐπισκόπου Περγάμου.
† 24	12	Κυ. Τοῦ Θωμᾶ. Βασιλείου τοῦ ὁμολ., ἐπίσκ. Παρίου.
25	13	Δε. Μαρτίνου τοῦ ὁμολογητοῦ, πάπα Ρώμης.
26	14	Τρ. Ἀριστάρχου, Πούδη καὶ Τροφίμου ἐκ τῶν 70.
27	15	Τε. Κρήσκεντος μάρτυρος.
28	16	Πε. Ἀγάπης, Εἰρήνης καὶ Χιονίας τῶν ἀγαθῶν ἀδελφῶν.
29	17	Πα. Συμεὼν ἱερομάρτυρος τοῦ ἐν Περσίδι.
30	18	Σα. Ἰωάννου, μαθητοῦ Γρηγορίου τοῦ Δεκαπολίτου.

ΜΑΪΟΣ

† 1	19	Κυ. Τῶν Μυροφόρων. Παφνουτίου ἱερομάρτυρος.
2	20	Δε. Θεοδώρου ὁσίου τοῦ Τριχινῶ.
3	21	Τρ. Ἰανουαρίου ἱερομάρτυρος καὶ τῆς συνοδίας αὐτοῦ.
4	22	Τε. Θεοδώρου τοῦ Συκεώτου.
† 5	23	Πε. Γεωργίου μεγαλομάρτυρος τοῦ τροπαιοφόρου. Ἀργία.
6	24	Πα. Ἐλισάβετ τῆς ὁσίας καὶ θαυματουργοῦ.
7	25	Σα. Μάρκου τοῦ Ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ.
† 8	26	Κυ. Τοῦ Παραλύτου. Βασιλείως ἱερομ. ἐπίσκ. Ἀμασειάς.
9	27	Δε. Συμεὼν ἱερομάρτυρος.
10	28	Τρ. Τῶν ἐν Κυζίκῳ Δ' μάρτ. καὶ Μένωνος τοῦ θαυμ.
11	29	Τε. Τῆς μεσοπεντηκοστῆς. Ἰάσωνος καὶ Σωσιπάρχου τῶν Ἀποστόλων.
12	30	Πε. Ἰακώβου τοῦ ἀποστ. Ἀδελφοῦ Ἰωάν. τοῦ Θεολόγου.

ΜΑΙΟΣ

*Εχων ημέρας 31. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρ. 14 καὶ ἡ νύξ ὥρ. 10.

Ὁ ἥλιος εἰς τοὺς Διδύμους.

N.	Π.	
13	1	Πα. Ἰερεμίου τοῦ προφήτου.
14	2	Σα. Ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λειψ. Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου.
† 15	3	Κυ. Τῆς Σαμαριτιδος. Τιμοθέου καὶ Μακρύρης, μάρτ.
16	4	Δε. Πελαγίας μάρτυρος.
17	5	Τρ. Εἰρήνης μεγαλομάρτυρος.
18	6	Τε. Ἰῶβ τοῦ δικαίου καὶ πηλυάθλου.
19	7	Πε. Ἡ ἀνάμ. τοῦ ἐν οὐρ. φανέντ. σημ. τοῦ Σταυροῦ ἐν Ἰερ.
20	8	Πα. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ἀποστόλου τοῦ εὐαγγελιστ.
21	9	Σα. Ἡσαίου τοῦ προφ. καὶ Χριστοφόρου μάρτυρος.
† 22	10	Κυ. Τοῦ Τυφλοῦ. Σίμωνος ἀποστόλου τοῦ Ζηλωτοῦ.
23	11	Δε. Μωκίου ἱερομάρτυρος.
† 24	12	Τρ. Ἀποδόσης τῆς Ἀναστάσ. τοῦ Χριστοῦ. Ἐπιφανίου ἐπίσκ. Κύπρου, Γερμανοῦ ἀρχ. Κ)πόλεως.
25	13	Τε. Γλυκερίας μάρτυρος.
† 26	14	Πε. Τῆς Ἀναλήψεως. Ἰσιδώρου μάρτ. τοῦ ἐν Χίω.
27	15	Πα. Παχωμίου τοῦ μεγάλ. καὶ Ἀχιλλίου ἀρχ. Λαρίσσης.
28	16	Σα. Θεοδώρου τοῦ ἡγιασμένου.
† 29	17	Κυ. Τῶν 318 ἁγ. Πατέρων τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ οἰκουμ. Συνόδου. Ἀνδρονίκου τοῦ ἀποστόλου καὶ Ἰουνίας.
30	18	Δε. Πέτρου. Διονυσίου καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς μρτύρων.
31	19	Τρ. Πατρικίου ἱερομ. ἐπίσκ. Προύτης καὶ τῶν σὺν αὐτῶ.

ΙΟΥΝΙΟΣ

1	20	Τε. Θαλελείου μάρτυρος.
2	21	Πε. Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης. Ἀργία.
3	22	Πα. Βασιλίσκου μάρτυρος.
† 4	23	Σα. Τῶν Κεκοιμημένων Μιχαὴλ ὁμολ. ἐπίσκ. Συνάδων.
5	24	Κυ. Τῆς Πεντηκοστῆς. Συμεῶνος τοῦ ἐν θαυμ. ἕρει. ἕρει.
6	25	Δε. Τοῦ ἁγ. Πνεύματος. Ἡ Τρίτη εὐρεσις τῆς τριῖας κερ. τοῦ Προδρόμου.
7	26	Τρ. Κάππου τοῦ ἀποστόλου ἐκ τῶν 70.
8	27	Τε. Ἑλλαδίου ἱερομάρτυρος.
9	28	Πε. Εὐτυχοῦς ἱερομάρτυρος.
10	29	Πα. Θεοδοσίας μάρτυρος.
11	30	Σα. Ἰτακίου ἡγουμένου τῆς μονῆς τῶν Δελμάτων.
† 12	31	Κυ. Ἐρμείου μάρτυρος. Ἀρχεται ἡ νηστεία τῶν ἁγίων Ἀποστόλων.

ΙΟΥΝΙΟΣ

Ἐχων ἡμέρας 30. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρ. 15 καὶ ἡ νύξ ὥρ. 9.
Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Καρκίνον.

N.	Π.	
13	1	Δε. Ἰουστίνου μάρτυρος τοῦ φιλοσόφου.
14	2	Τρ. Νικηφόρου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.
15	3	Τε. Λουκιλιανοῦ μάρτυρος.
16	4	Πε. Μητροφάνους ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.
17	5	Πα. Δωροθέου ἱερομάρτυρος ἐπισκόπου Τύρου
18	6	Σα. Ἰλαρίωνος τοῦ νέου, ἡγουμ. τῆς μονῆς Δαλμάτων.
† 19	7	Κυ. Θεοδότου ἱερομάρτυρος, ἐπισκόπου Ἀγκύρας.
20	8	Δε. Ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου Θεοδώρου τοῦ στρατηλάτου καὶ Καλλιόπης μάρτυρος.
21	9	Τρ. Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας
22	10	Τε. Ἀλεξάνδρου καὶ Ἀντωνίνης τῶν μαρτύρων.
23	11	Πε. Βαρθολομαίου καὶ Βαρνάβα τῶν ἀποστόλων.
24	12	Πα. Ὀνοφρίου καὶ Πέτρου τοῦ ἐν τῷ Ἄθῳ.
25	13	Σα. Ἀκυλίνης μάρτυρος.
† 26	14	Κυ. Ἐλισσαίου τοῦ προφ. καὶ Μεθοδίου ἀρχ. Κ)πόλεως.
27	15	Δε. Ἀμῶς τοῦ προφήτου.
28	16	Τρ. Τύχωνος ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος τῆς Κύπρου.
29	17	Τε. Ἰσαύρου μάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, καὶ Μανουήλ, Σαβὲλ καὶ Ἰσμαὴλ μαρτύρων.
30	18	Πε. Λεοντίου μάρτυρος.

ΙΟΥΛΙΟΣ

1	19	Πα. Ἰούδα τοῦ ἀποστόλου.
2	20	Σα. Μεθοδίου ἱερομάρτυρος, ἐπισκόπου Πατάρων.
† 3	21	Κυ. Ἰουλιανοῦ μάρτυρος τοῦ Ταρσεῶς.
4	22	Δε. Εὐσεβίου ἱερομάρτυρος, ἐπισκόπου Σαμοσάτων.
5	23	Τρ. Ἀγριπίνης μάρτυρος.
† 6	24	Τε. Τὸ γενέθλιον τοῦ προφήτου, προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου Ἀργία.
7	25	Πε. Φεβρωνίας ἱερομάρτυρος.
8	26	Πα. Δαβὶδ τοῦ ὁσίου τοῦ ἐν Θεσσαλονίχῃ.
9	27	Σα. Σαμφῶν ὁσίου τοῦ ξενοδόχου.
10	28	Κυ. Ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων Κύρου καὶ Ἰωάννου τῶν Ἀναργύρων.
† 11	29	Δε. Πέτρου καὶ Παύλου τῶν κορυφαίων ἀποστόλων. Ἀργία καὶ ἰχθύος κατάλυσις.
† 12	30	Τρ. Ἡ σύναξις τῶν δώδεκα ἀποστόλων. Ἀργία.

ΙΟΥΛΙΟΣ

Ἐχων ἡμέρας 31. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρ. 14 καὶ ἡ νύξ ὥρ. 10.
Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Λέοντα.

N.	Π.	
13	1	Τε. Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ τῶν Ἀναργύρων.
14	2	Πε. Ἡ ἐν Βλαχέρναις κατὰ τῆς ἐσθῆτος τῆς Θεοτόκ.
15	3	Πα. Ἰακίνθου μάρτ. καὶ Ἀνατολίου ἀρχιεπ. Κ)πόλεως.
16	4	Σα. Ἀνδρέου τοῦ Ἱεροσολυμίτου, ἐπισκόπου Κρήτης.
† 17	5	Κυ. Ἀθανασίου τοῦ ἐν τῷ Ἄθῳ, Λαμπαδοῦ τοῦ θαυμ.
18	6	Δε. Σισώη τοῦ μεγάλου.
19	7	Τρ. Θωμᾶ τοῦ ἐν τῷ Μζλαιῷ καὶ Κυριακῆς μεγαλομ.
20	8	Τε. Προκοπίου μεγαλομάρτυρος.
21	9	Πε. Παγκρατίου ἱερομάρτυρος, ἐπισκ. Ταυρομενίας.
22	10	Πα. Τῶν ἐν Νεαπόλει ΜΕ' μαρτύρων.
23	11	Σα. Εὐφημίας μεγαλομάρτυρος καὶ Ὀλγας τῆς ὁσίας.
† 24	12	Κυ. Πρόχλου καὶ Ἰλαρίου τῶν μαρτύρων.
25	13	Δε. Ἡ σύναξις τοῦ Ἀρχ. Γαβριὴλ καὶ Στεφάνου Σαββῆχίτου.
26	14	Τρ. Ἀκόλα τοῦ ἀποστ. καὶ Ἰωσήφ Θεσσαλον. ἀρχιεπ.
27	15	Τε. Κηρύκου καὶ Ἰουλίτης μαρτύρων.
28	16	Πε. Ἀθηνγένους ἱερομάρτυρος.
29	17	Πα. Μαρίνης τῆς μεγαλομάρτυρος.
30	18	Σα. Τῶν ἁγίων Πατέρων τῶν ἐξ οἰκουμηνικῶν Συνόδων. Αἰμιλιανοῦ τοῦ μεγαλομάρτυρος.
† 31	19	Κυ. Μακρίνης καὶ Δίου τῶν ὁσίων.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

† 1	20	Δε. Τοῦ προφήτου Ἠλίου τοῦ Θεσβίτου. Ἀργία.
2	21	Τρ. Συμεῶν τοῦ διὰ Χριστὸν σαλοῦ, καὶ Ἰωάννου τοῦ συνασκητοῦ αὐτοῦ.
3	22	Τε. Μαρίας Μαγδαληνῆς τῆς μυροφόρου.
4	23	Πε. Φωκᾶ ἱερομάρτυρος καὶ Ἰεζεκιὴλ τοῦ προφήτου.
5	24	Πα. Χριστίτης τῆς μεγαλομάρτυρος.
6	25	Σα. Ἡ Κοίμησις τῆς Ἁγίας Ἄννης.
† 7	26	Κυ. Ἐρμούλου ἱερομάρτ. καὶ Παρασκευῆς ἱερομάρτ.
† 8	27	Δε. Παντελεήμονος τοῦ μεγάλ. καὶ ἱαματικοῦ Ἀργία.
9	28	Τρ. Προχέου, Νικάνορος, Τίμωνος, Παρμενᾶ τῶν ἀποστ.
10	29	Τε. Καλλινίκου καὶ Θεοδότῃς τῶν μαρτύρων.
11	30	Πε. Σύλα, Σιλουανοῦ, Κρήσκεντος, Ἐπαινετοῦ καὶ Ἀνδρονίκου τῶν ἀποστόλων ἐκ τῶν 70.
12	31	Πα. Εὐδοκίμου τοῦ δικ. καὶ προέδρ. τοῦ τιμ. Σταυροῦ.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Ἐχων ἡμέρας 31. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρ. 13 καὶ ἡ νύξ ὥρ. 11.

Ὁ ἥλιος εἰς τὴν Παρθένον.

N.	Π.	
† 13	1	Σα. Ἡ πόσις τοῦ τιμ. Σταυροῦ, καὶ τῶν 7 παίδων τῶν Μακκαθαίων, Σολομωνῆς καὶ Ἐλεαζάρου.
† 14	2	Κυ. Ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων Στεφάνου πρωτομάρτ. Ἀρχεται ἡ νηστεία τῆς Θεοτόκου.
15	3	Δε. Ἰσαακίου Διλημάτου καὶ Φαύτου τῶν ἰσίων.
16	4	Τρ. Τῶν ἐν Εφέσῳ ἐπὶ ἀγίων παιδῶν.
17	5	Τε. Εὐγενίου μάρτυρος.
† 18	6	Πε. Ἡ Μεταμόρφ. τοῦ Σωτῆρος. Ἀργία καὶ ἰχθ. κατάλ.
19	7	Πα. Δομετίου ἱερομάρτυρος.
20	8	Σα. Αἰμιλιανῶ τοῦ ὁμολογητοῦ, ἐπισκόπου Κυζίκου.
† 21	9	Κυ. Μαθθία τοῦ ἀποστόλου.
22	10	Δε. Λαυρεντίου μάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου.
23	11	Τρ. Εὐπλίου τοῦ διακόνου καὶ μάρτυρος.
24	12	Τε. Φωτίου καὶ Ἀνικήτου τῶν μαρτύρων.
25	13	Πε. Μαξίμου τοῦ ὁμολ. Ἀπόδοσις τῆς Μεταμορφώσεως.
26	14	Πα. Μιχαίου τοῦ προφήτου.
† 27	15	Σα. Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου. Ἀργία καὶ ἰχθ. κατάλ.
† 28	16	Κυ. Ἡ ἀνακομιδὴ τῆς ἀχειροποιήτου εἰκόνης τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. καὶ Διομηδούς μάρτυρ.
29	17	Δε. Μύρωνος μάρτυρος.
30	18	Τρ. Φλώρου καὶ Λαύρου τῶν μαρτύρων.
31	19	Τε. Ἀνδρέου τοῦ Στρατηλάτου καὶ τῶν 2593 μαρτύρ.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

1	20	Πε. Σαμουὴμ τοῦ προφήτου.
2	21	Πα. Θαδδαίου τοῦ ἀποστόλου καὶ Βίσσης μάρτυρος.
3	22	Σα. Ἀγαθόνικου μάρτυρος.
† 4	23	Κυ. Λούπου μάρτυρος. Ἀπόδοσις τῆς ἐορτῆς τῆς Θεοτόκου
5	24	Δε. Εὐτυχούς ἱερομάρτ. μαθητοῦ Ἰωάν. τοῦ Θεολόγου.
6	25	Τρ. Ἡ ἐπάνοδος τοῦ λειψ. Βερθολομαίου τοῦ ἀποστόλ.
7	26	Τε. Ἀδριανῶ καὶ Ναταλίας μαρτύρων.
8	27	Πε. Ποιμένος τοῦ ἰσίου.
9	28	Πα. Μωϋσέως ἰσίου τοῦ Αἰθίοπος.
† 10	29	Σα. Ἡ ἀποτομὴ τῆς κεφ. Ἰωάν. τοῦ Προδρ. Νηστεία.
11	30	Κυ. Ἀλεξάνδρου, Ἰωάν. καὶ Παύλου ἀρχ. Κηπίλεως.
12	31	Δε. Ἡ κατὰθεσις τῆς τιμίας ζώνης τῆς Θεοτόκου

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Ἐχων ἡμέρας 30. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρ. 12 καὶ ἡ νύξ ὥρ. 12.

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Ζυγόν.

N.	Π.	
† 13	1	Τρ. Ἡ σύναξις τῆς Θεοτόκου καὶ μνήμη Συμεὼν τοῦ Στυλίου καὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ. Ἀργία.
14	2	Τε. Μάμαντος μάρτυρος καὶ Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ.
15	3	Πε. Ἀνθίμου ἱερομάρτυρος καὶ Θεοκτίστου τοῦ ἰσίου.
16	4	Πα. Βαβύλα ἱερομάρτυρος καὶ Μωϋσέως τοῦ προφήτου.
17	5	Σα. Ζαχαρίου τοῦ προφήτου, πατὴρ τοῦ Προδρόμου.
† 18	6	Κυ. Ἡ ἀνάμνησις τοῦ ἐν Κολοσσαῖς θαύματος Μιχαὴλ τοῦ ἀρχιστρατήγου.
19	7	Δε. Προεόρτια τῆς γεν. τῆς Θεοτόκου. Σώζοντος μάρτ.
† 20	8	Τρ. Τὸ γενέθλιον τῆς Θεοτόκου. Ἀργία καὶ ἰχθ. κατάλ.
21	9	Τε. Ἰωακείμ καὶ Ἄννης καὶ Σεβηριανῶ μάρτυρος.
22	10	Πε. Μητροφώρας, Μητροδώρας, Νυμφώδας τῶν μαρτ.
23	11	Πα. Θεοδώρας τῆς ἰσίας.
24	12	Σα. Αὐτονόμου ἱερ. Ἀπόδοσις τῶν γεν. τῆς Θεοτόκου
† 25	13	Κυ. Τὰ ἐγκλήνια τοῦ κυοῦ τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἀναστάσεως, καὶ Κορνηλίου τοῦ ἑκατοντάρχου.
† 26	14	Δε. Ἡ Ὑψωσις τοῦ τιμίου Σταυροῦ. Ἀργία καὶ νηστεία ἐν ἧ ἂν ἡμέρᾳ τύχη
27	15	Τρ. Νικήτα μάρτυρος.
28	16	Τε. Εὐφημίας μεγαλομάρτυρος.
29	17	Πε. Σοφίας μάρτυρος καὶ τῶν τριῶν αὐτῆς θυγατέρων.
30	18	Πα. Εὐμενίου τοῦ θαυματουργοῦ, ἐπισκόπου Γορτύνης.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

1	19	Σα. Τροφίμου, Σαββατίου καὶ Δορμεδόντος τῶν μαρτ.
† 2	20	Κυ. Εὐσταθίου μεγαλομάρτυρος, Θεοπίστης τῆς συμβίβου καὶ τῶν δύο αὐτοῦ υἱῶν.
3	21	Δε. Κοδράτου τοῦ ἀποστόλου καὶ Ἰωανᾶ τοῦ προφήτου.
4	22	Τρ. Φωκᾶ ἱερομάρτυρος, ἐπισκόπου Σινώπης.
5	23	Τε. Ἡ συλληψίς τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάν.
6	24	Πε. Θέκλης τῆς πρωτομάρτυρος.
7	25	Πα. Εὐφροσύνης τῆς ἰσίας.
8	26	Σα Ἡ μετὰστασις Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Ἀργία.
† 9	27	Κυ. Καλλιστράτου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ 44 μαρτύρων.
10	28	Δε. Χαρίτωνος τοῦ ὁμολογητοῦ καὶ Βαρούχ τοῦ προφ.
11	29	Τρ. Κυριακοῦ τοῦ ἀναχωρητοῦ.
12	30	Τε. Γρηγορίου ἐπισκόπου μεράλης Ἀρμενίας.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

*Έχων ημέρας 31. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρ. 11. καὶ ἡ νύξ ὥρ. 13.

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Σκορπίον.

N.	Π.	
13	1	Πε. Ἀνανίου τοῦ ἀποστόλου καὶ Ρωμανοῦ τοῦ μελωδοῦ.
14	2	Πα. Κυπριανοῦ μεγαλομ. καὶ Ἰουστίνης τῆς παρθένου
15	3	Σα. Διονυσίου ἱερομάρτυρος τοῦ Ἀρσεοπαγίτου.
+	16	4 Κυ. Ἱεροθέου ἐπισκόπου Ἀθηνῶν.
17	5	Δε. Χαριτίνης μάρτυρος.
18	6	Τρ. Θωμᾶ τοῦ ἀποστόλου.
19	7	Τε. Σεργίου καὶ Βάχχου τῶν μαρτύρων.
20	8	Πε. Πελαγίας τῆς ὁσίας.
21	9	Πα. Ἰακώβου τοῦ ἀποστόλου καὶ Ἀνδρονίκου τοῦ ὁσίου.
22	10	Σα. Εὐλαμπίου καὶ Εὐλαμπίας τῶν ἀδελφῶν μαρτύρων.
+	23	11 Κυ. Φιλίππου τοῦ ἀποστόλου, ἑνὸς τῶν ἑπτὰ διακόνων.
24	12	Δε. Πρόβου, Ταράχου καὶ Ἀνδρονίκου τῶν μαρτύρων.
25	13	Τρ. Κάρπου, Παύλου, Ἀγαθοδώρου καὶ Ἀγαθονίκης μαρτύρων.
26	14	Τε. Ναζαρίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μκρτ. καὶ Κοσμᾶ μελ.
27	15	Πε. Λουκιανοῦ μάρτυρος.
28	16	Πα. Λογγίνου τοῦ ἐκτακτοῦ ἀρχιεπισκόπου μάρτυρος.
29	17	Σα. Τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς οἰκουμένης Ζ' Συνόδου. Ὡσηρὲ τοῦ προφήτου καὶ Ἀνδρέου ὁσιομάρτυρος.
+	30	18 Κυ. Λουκᾶ τοῦ εὐαγγελιστοῦ.
31	19	Δε. Ἰωὴλ τοῦ προφήτου καὶ Οὐάρου μάρτυρος.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

1	20	Τρ. Ἀρτεμίου μάρτυρος καὶ Γερασίμου τοῦ ὁσίου.
2	21	Τε. Ἰλαρίωνος τοῦ μεγάλου καὶ Σωκράτους πρεσβυτέρου
3	22	Πε. Ἀβερκίου τοῦ θαυματουργοῦ καὶ τῶν ἐν Ἐρέσῳ ἑπτὰ παιδῶν.
4	23	Πα. Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου καὶ ἀποστόλου.
5	24	Σα. Ἀρέθᾳ μάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
+	6	25 Κυ. Μαρκιανοῦ καὶ Μαρτυρίου τῶν μαρτύρων.
+	7	26 Δε. Δημητρίου μεγαλομάρτυρος. Ἀργία.
8	27	Τρ. Νέστορος μάρτυρος.
9	28	Τε. Τερентίου μάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
10	29	Πε. Ἀναστασίας Ῥωμαίας τῆς ὁσιομάρτυρος.
11	30	Πα. Ζηνοβίου καὶ Ζηνοβίας τῶν ἀδελφῶν μαρτύρων.
12	31	Σα. Στάχχου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀποστόλων καὶ Ἐπιμάχου μαρτύρων.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

*Έχων ημέρας 30. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρ. 10 καὶ ἡ νύξ ὥρ. 14.

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Τοξότην.

N.	Π.	
+	13	1 Κυ. Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ τῶν θαυματουργῶν Ἀναργύρων.
14	2	Δε. Ἀναργύρου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μαρτύρων.
15	3	Τρ. Ἀκεψιμᾶ μάρτυρος καὶ ἡ καταθεσις τῶν λειψάνων ἁγ. Γεωργίου τοῦ μεγάλου.
16	4	Τε. Ἰωαννικίου μεγ. Νικάνδρου καὶ Ἐρμαίου ἱερομάρ.
17	5	Πε. Γαλακτιῶνος καὶ Ἐπιστήμης τῶν μαρτύρων.
18	6	Πα. Παύλου τοῦ ὁμολογητοῦ ἀρχιεπισκόπου Κ)πόλεως.
19	7	Σα. Τῶν ἐν Μελιτηνῇ 33 μκρτ. καὶ Λαζάρου τοῦ θαυμ.
+	20	8 Κυ. Ἡ σύναξις Μιχαὴλ τοῦ ἀρχιστρατήγου καὶ τῶν λοιπῶν Ἀσωμάτων Δυνάμεων. Ἀργία.
21	9	Δε. Ὀνησιφόρου, Πορφυρίου μάρτ. καὶ Ματρῶνης ὁσ.
22	10	Τρ. Ὀλυμπᾶ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀποστ. Ὀρέστου μάρτ.
23	11	Τε. Μηνᾶ, Βικτωρος καὶ Βικεντίου μαρτύρων.
+	24	12 Πε. Ἰωάννου τοῦ ἐλετήμονος καὶ Νείλου τοῦ ὁσίου.
+	25	13 Πα. Ἰωάν. τοῦ Χρυσοστόμου. ἀρχ. Κ)πόλεως. Ἀργία.
+	26	14 Σα. Φιλίππου τοῦ ἀποστόλου Ἀργία καὶ ἰχθ. κατάλ.
+	27	15 Κυ. Γουρία Σχιμωνᾶ καὶ Ἀβίδου τῶν μαρτύρων. Ἀρχεται ἡ νιοστειὰ τῶν Χριστουγεννῶν
28	16	Δε. Ματθαίου τοῦ ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ.
29	17	Τρ. Γρηγορίου τοῦ θαυματουργ. ἐπισχ. Νεοκαισαρείας.
30	18	Τε. Πλάτωνος καὶ Ρωμανοῦ τῶν μαρτύρων.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1	19	Πε. Ἰβιδίου τοῦ προφήτου καὶ Βαρθολομαίου μάρτυρος.
2	20	Πα. Γρηγορίου Δεκαπολίτου, Πρόκλου ἀρχ. Κ)πόλεως.
+	3	21 Σα. Τὰ εἰσόδια τῆς Θεοτόκου. Ἀργία.
+	4	22 Κυ. Φιλίμονος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀποστ. Κιλικίας μάρτ.
5	23	Δε. Γρηγορίου ἀρειπισκόπου Ἀκραγαντίνων καὶ Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίου.
6	24	Τρ. Κλήμεντος Ῥώμης καὶ Πέτρου Ἀλεξανδρείας.
+	7	25 Τε. Αἰκατερίνης μεγαλ. καὶ Μερκουρίου μάρτ. Ἀργία.
8	26	Πε. Ἀλυπτίου καὶ Νίκωνος τῶν ὁσίων, καὶ μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Στυλιανοῦ τοῦ Παφλαγονός.
9	27	Πα. Ἰακώβου Πέρσου τοῦ μεγαλομάρτυρος.
+	10	28 Σα. Στεφάνου τοῦ νέου καὶ Εἰρηναίου μάρτυρος.
+	11	29 Κυ. Παραμόνου καὶ Φιλομένους τῶν μαρτύρων.
+	12	30 Δε. Ἀνδρέου τοῦ πρωτοκλήτου ἀποστόλου. Ἀργία.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

*Εχων ημέρας 31. Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρ. 9 καὶ ἡ νύξ ὥρ. 15.

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Αἰγόκερω.

N. Π.	
13	1 Τρ. Ναοῦμ τοῦ προφήτου.
14	2 Τε. Ἀββακοῦμ τοῦ προφήτου.
15	3 Πε. Σωφρονίου τοῦ προφήτου.
16	4 Πχ. Βαρβάρας μεγαλ. καὶ Ἰωάννου τοῦ Δυμασκουοῦ.
†	17 5 Σα. Σάββα τοῦ Θεοφόρου καὶ ἡγιασμένου. Ἀργία.
†	18 6 Κυ. Νικολάου ἐπισκ. Μύρων τῆς Λυκίας τοῦ θαυμ. Ἀργ.
	19 7 Δε. Ἀμβροσίου ἐπισκόπου Μεδιολάνων.
20	8 Τρ. Παταπίου τοῦ ὁσίου.
21	9 Τε. Ἡ σύλληψις τῆς ἁγίας καὶ θεοπρομήτορος Ἀννης.
22	10 Πε. Μηνᾶ, Ἐρμογένους καὶ Εὐγράφου μαρτύρων.
23	11 Πα. Δανιὴλ τοῦ ὁσίου τοῦ Στυλίτου.
†	24 12 Σχ. Σπυρίδωνος τοῦ θαυματουργοῦ. Ἀργία.
†	25 13 Κυ. Εὐστρατίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μαρτύρων.
26	14 Δε. Θύρσου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μαρτυρων.
27	15 Τρ. Ἐλευθερίου ἱερομάρτυρος.
28	16 Τε. Ἀγγαίου τοῦ προφήτου.
29	17 Πε. Δανιὴλ τοῦ προφ. καὶ τῶν τριῶν παιδων, καὶ Διο- νυσίου ἀρχιεπ. Διγίνης τοῦ ἐκ τῆς νήσου Ζακύνθου.
30	18 Πα. Σεβαστιανοῦ μάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
31	19 Σα. Βονιφατίου μάρτυρος.
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	
†	1 20 Κυ. Τῶν ἁγ. Προπατόρων Προεόρτια τῶν Χριστου- γέννων καὶ μνήμη Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου.
2	21 Δε. Ἰουλιανῆς μάρτυρος
3	22 Τρ. Ἀναστασίας μάρτυρος τῆς φαρμακολυτρίας.
4	23 Τε. Τῶν ἐν Κρήτῃ δέκα μαρτύρων.
5	24 Πε. Παραμονὴ τῶν Χριστουγέν. καὶ Εὐγενείας μάρτυρ.
†	6 25 Πα. Ἡ κατὰ σάρκα γέννησις τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. Ἀργία τριήμερος καὶ κατάλυσις εἰς πάντα μέχρι τῆς παραμονῆς τῶν Θεοφανείων.
†	7 26 Σα. Ἡ σὺναξις τῆς Θεοτόκου καὶ Εὐθυμίου ἱερομάρτ.
†	8 27 Κυ. Στεφάνου τοῦ πρωτομ. καὶ Θεοδώρου τοῦ Γραπτοῦ.
9	28 Δε. Τῶν ἐν Νικομηδείᾳ καέντων δισμυριῶν μαρτύρων.
10	29 Τρ. Τῶν ἐν Βηθλεὲμ ἀναιρεθέντων 14 χιλ. νηπίων.
11	30 Τε. Ἀνυσίας τῆς ὁσιομάρτυρος.
12	31 Πε. Μελάνης τῆς ὁσίας. Ἀπόδοσις τῶν Χριστουγέννων.

ΚΩΝΣΤ. Φ. ΣΚΟΚΟΥ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΤΟΥ 1898 ΕΤΟΥΣ

ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΗ Π. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ

ΑΝΔΡΙ ΔΙΑΠΡΕΠΕΣΤΑΤΩ,

ΕΠΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑΙΣ ΑΡΕΤΑΙΣ

ΒΑΘΥΤΑΤΗΣ ΥΠΟΔΗΨΕΩΣ

ΔΕΙΓΜΑ ΕΛΑΧΙΣΤΟΝ

ΑΝΑΤΙΘΗΜΙ

Κ. Φ. ΣΚΟΚΟΣ

ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΗΣ Π. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

«Ὡσπερ ἐπιξενούμενοι ἕκαστον αὐτῶν ἐν μέρει ὑποδεχόμενοι καὶ παραλαμβάνοντες ἀναθεωρῶμεν ὅσσοις ἔην οἶός τε, τὰ κυριώτατα καὶ κάλλιστα πρὸς γνῶσιν ἀπὸ τῶν πράξεων λαμβάνοντες.»

(ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΤΙΜΟΛΩΩΝ).

ΠΟ τὰ βεβιασμένα δοκουμένα καὶ τὰ ἀνίσχυρα ἴσως εἰς πᾶν εἶδος ἀληθοῦς δοκιμασίας πιστοποιητικά, τὰ ὅποια πᾶς πολιτικός, καλλιτέχνης ἢ ἥρωις θὰ ἐφρόντιζε περὶ ἑαυτοῦ νὰ παρουσιάσῃ ἐνώπιον τοῦ φοβεροῦ καὶ ἀδεκάστου τῆς ἱστορίας κριτηρίου, δὲν θὰ θεμελιωθοῦν βεβαίως τὰ στερεὰ ὑπόβαθρα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀγνή καὶ ἄσπιλος, ἀπὸ παντός καθαυτὸ ἀνθρωπίνου πάθους ἀπηλλαγμένη ἢ ἱστορικῆ ἀλήθεια, θάνευρίρη βαρὺ καὶ πανύψηλον καὶ μαγικόν, ἀπὸ πᾶσαν πρόσκαιρον δύναμιν ἀφθαρτον, τὸ πολυζήλευτον οἰκοδόμημα τῆς δόξης τῆς ὕστερον, ὅπερ θ' ἀκτινοβολήσῃ εἰς θαυμασμὸν καὶ μίμησιν τῶν ἐπιγόνων, τὰ ἔργα τὰ μεγάλα, τὰ μεγαλύτερα παρδείγματα.

Διὰ τοὺς πολιτικούς μάλιστα, οὔτε ὁ καθ' ἡμέραν τύπος, ὅπου ἡ μεστή καὶ ἀνδροπρεπής καὶ σοβαρὰ κρίσις ἀφίνει, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τὸ στάδιον εἰς βίαια καὶ ἄκριτα αἰσθήματα ὅπου, κατὰ τὰ πάθη τὰ μικρά, τὰς διαθέτους συμπαθείας, ἢ ἐμπαθεῖς ἀντιζηλίας τοῦ λανθάνοντος ἀτόμου προσδίδεται πάντοτε τοῦ πράγματος ὁ χαρακτηρισμὸς οὔτε αὐτός, στυλοβάτης σημαντικώτατος τῆς συγχρόνου ἱστορίας καὶ διὰ πᾶν ἄλλο εἶδος, θὰ ἦτον ὁ ἀπολύτως κατάλληλος, μετὰ τελείας ἀληθοῦς εἰλικρινείας καὶ ἀκριθείας μαθηματικῶς νανοίξῃ τὸν πολυπόθητον δρόμον εἰς τὴν ὑστερημίαν τῶν πολιτικῶν

Ἡ ἀληθὴς δόξα εἶνε αὐτὴ ἡ ἀλήθεια. Αἰώνια καὶ ἀπαράγραπτα ἀναγορεύουσα δόγματα τὰ πραγματικά καὶ τ' ἀφθαρτα ἔργα. Καὶ ταῦτα, περιγεόμενα λαμπρῶς ὑπὸ τὰς ἀκοιμήτους τῆς ἱστορίας φωταυγείας, θὰ κυλίουν μετὰ εὐγνωμοσύνης καὶ θαυμα-

σμοῦ, μετὰ θριάμβου καὶ λατρείας ἀνὰ τὰ χεῖλη τῶν εὐτυχῶν μετέπειτα ἐπιγόνων, τῶν ἐργασαμένων προγόνων τὰ μυριόδοξα ὀνόματα. Ἡ ἱστορία, — δικαιοκρίτης ὡμὸς αὐτῆ καὶ ἀνεσπερος φάρος ἀνὰ μέσον τῶν αἰῶνων, — διατρανοῖ τὴν ἀλήθειαν χρυσοπηγὴν τῆς ἀστείρευτον.

Ἐξ ὅλων τῶν ἐπὶ πατραγαθία σεμνυνομένων μεγάλων καὶ κατ' ἐξοχὴν ἱστορικῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος οἰκογενειῶν, ἀναμφίβλως ὁ πολύβλαστος οἶκος τοῦ σκιαγραφουμένου πολιτευτοῦ, δύναται μετὰ δικαίας καὶ ἐλλόγου ὑπερηφανείας νὰ καυχήθῃ, ὅτι, ἀσχετῶς πρὸς μικρὰς ἱστορικὰς λεπτομερείας, ἔπαιξε τὸ μεγαλύτερον καὶ ἄριστον μέρος, παρασχὼν τοὺς πλείστους εὐεστούς βραχιόνας, τὰς μᾶλλον ἀρρενωπὰς καὶ ἐμπειροπολέμους φυσιογνωμίας, εἰς τὸς τὸσον διακριθείσας εἰς τὸν ἄνισον, ἀλλ' ἀκριβῶς διὰ τοῦτο παντοῦ γῆς θαυμασθέντα ἀγῶνα τῆς ἀναβιώσεως.

Τοῦ Πετρόμπεη, τοῦ Κώστα καὶ τοῦ Ἀντώνη, — τοῦ καὶ Κουτσανωνάκη ἐπικληθέντος, χωλαίνοντος ἐκ τραύματος, ὅπερ κατὰ τὸν πόδα ἔσχεν, εἰς τινα πρὸς Τούρκους μάχην τοῦ Γερμανοῦ, καὶ τοῦ Γιαννάκη, — τοῦ καὶ Κατσῆ προσνομασθέντος τῶν ἐξ ἴσου, ἐπὶ κεφαλῆς πάντοτε ἐπιλέκτων Μανιατῶν, εἰς πάσας τὰς πρὸς τοὺς Τούρκους μάχας, καὶ τὰς σημαντικώτερας μάλιστα, διακριθέντων Μαυρομιχαλέων, ἀντάξιός ἀδελφός γενόμενος ὁ Κυριακούλης Μαυρομιχάλης, ὑπῆρξεν ὑπὲρ πάντας μίαν τῶν ἐκφραστικωτέρων καὶ συμπαθεστέρων τοῦ 21 μορῶν.

Ἐνδόξως οὗτος πεσὼν ἐν Φαναρίῳ τῆς Ἠπείρου τῷ 1823 κατέλιπεν υἱοὺς τοὺς Λεωνίδα καὶ Πέτρον. Τούτων ὁ Πέτρος ἀξιωματικὸς τότε τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, μεταβὰς εἰς Μολδοβλαχίαν καὶ διὰ φιλίας καὶ ὅλως ἰδιαίτερον ἐνδείξεων τιμηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἡγεμόνος αὐτῆς Σούτσου, ἔσχεν ὡς σύζυγον, κορυφωμα τῆς πρὸς αὐτὸν ἐξαιρετικῆς εὐνοίας, τὴν θυγατέρα τοῦ Ἡγεμόνος Εὐφροσύνης μετ' ἧς κατελθὼν εἰς Ἀθήνας ἔσχε κατὰ τὸ 1849, ὑπὸ ὄπτην ἀστερισμόν, εὐγενῆ υἱὸν τὸν τιμῶντα τὴν καθόλου πατρίδα μας τέως ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργῶν Κυριακούλην Π. Μαυρομιχάλην.

Διακούσας οὗτος τὰ πρῶτα ἐγκύκλια μαθήματα ἐν Ἀθήναις, μεταβὰς εἶτα εἰς Παρίσιον, εὐδοκίμησας ἐκεῖ εἰς τὰς Πανεπιστημιακὰς του σπουδὰς καὶ εἰς διδάκτορα ἀναγορευθεὶς, ἐπέδθη κατόπιν εἰς τὰς πολιτικὰς ἐπιστήμας ἐπὶ πενταετίαν ὄλην ἐγκύφως ἐνδελεχῶς. Μετὰ ταῦτα δ' ἐπίζηλα καὶ δυσσπόκτικτα ἐφόδια περιθληθεὶς κατῆλθε τότε ἐξ Ἑσπερίας, ὅπως ἀποδύμενος μετὰ

τῆς χαρακτηρισάσης τοὺς προγόνους του ἀλκῆς καὶ ῥώμης, ἀγωνισθῆ τὸν δυσπρόσιτον τῶν πολιτικῶν καλὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς Πατρίδος αὐτοῦ.

Ἐκτοτε ἀποθυβείς εἰς τὴν πολιτικὴν τὸ πρῶτον κατὰ τὸ 1879 καὶ παμψηφεί ἐκλεχθεὶς βουλευτῆς Οἰτύλου, πλειοψηφίης τοῦ κατόπιν ἐπιτυχόντος κατὰ τρισχιλίαις περίπου ψήφους, — ὑποδοχὴν λαμπράν, ἀξίαν τῶν ἐκτιμώντων τὴν ἀρετὴν, τὴν παιδείαν καὶ τὴν ἰκανότητά, πρόσθεις καὶ τὰς ἱστορικὰς τῶν παραδόσεις, Μανιατῶν, ἣν οὐδὲ κατόπιν μέχρι σήμερον διέψευσαν ἔξακολουθεῖ πολιτευόμενος, ἀπολαύων πανδῆμου τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τῆς γενικῆς ἐκτιμήσεως καὶ πέραν, πολλὴν πέραν τῶν βραχυῶν ὁρίων τῆς πετρώδους πατρίδος του προωρισμένος μάλιστα, κατὰ κρατοῦσαν προσδοκίαν, δι' εὐρυτέρους ὁρίζοντας καὶ ἀνώτερα στάδια πολιτικῆς δράσεως καὶ καθόλου ἐθνικῆς ἐνεργείας.

Ἀπὸ τοῦ 1880 καὶ πρότερον τὸν βλέπομεν ἐπὶ ἄλλου πεδίου. Τότε ἤρξατο δημοσιογραφῶν, κατελθὼν πάνοπλος καὶ πανέτοιμος εἰς τὴν μεγάλην παλαίστραν, τὴν ὅποιαν «ἱερωσύνην» ἀπεκάλει καὶ θεώρει Ἐκτοτε ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν, ὅτε μὲν ἀποθέτων τὴν νεωρόδη γραφίδα καὶ ἀνερχόμενος τὸ βῆμα ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ, ὡς ἐκλεκτός τῶν νοημόνων καὶ ὑπερηφάνων ἐπὶ τῇ ἀντιπροσωπεΐᾳ τοῦ Μανιατῶν ὅτε δὲ ἀναλαμβάνων μετὰ παραδειγματικῆς τόλμης, μετὰ θαυμαστῆς ζωηρότητος καὶ εἰλικρινείας ἀξιοζήλου καὶ αὐθιγῆς αὐτῆν, ὑπερμαχεῖ τῶν κοινῶν εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν σθεναρῶς καὶ ἀκαταγωνίστως, γράφων ἢ ἀγορευῶν, παραινῶν ἢ ἐξυμῶν, ἐλέγχων ἢ ἐπαινῶν, ψέγων, ἐξαίρων, καυτηριάζων, ἀλλ' οὐδέποτε κολακεύων.

Πρὸς τὸν νεαρὸν ἀκόμη τότε Εὐρύτα δὲν ἀπαξιοῖ, κολακεύεται μάλιστα νὰ κατέλθῃ εἰς σοβαρὰ καὶ ἐμβριθῆ συζήτησιν, ὁ τῆς δημοσιογραφίας παλαιμάχος «Αἰὼν». Καὶ ὁ κόσμος μετὰ συγκινήσεως παρακολουθεῖ σειρὰν ὄλην ἄρθρων, μεστῶν ὀρθῆς σκέψεως, φράσεως μεμετρημένης καὶ διαυγῶν ἐννοιῶν ἐξαγελλομένων ἐκατέρωθεν ἐπὶ τῶν τσακίς ἔκτοτε καὶ κατόπιν, ἄχρις σήμερον, ἀναφαινέτων ζητημάτων, περὶ ἐφαρμογῆς πιστῆς ἢ μὴ τοῦ πολιτεύματος, περὶ τῶν λεπτομερειῶν τῆς καθόλου διοικήσεως, περὶ συγκλήσεως ἐθνοσυνελεύσεως καὶ ἀναμορφώσεως τοῦ Συντάγματος, περὶ τῆς μεταξὺ ἐκτελεστικῆς καὶ νομοθετικῆς ἐξουσίας ἐκλείψαντος διαμέσου ἐλέγχου τῆς Γερουσίας τῶσαν καὶ τσοῦτων ἄλλων ἐνδιαφερόντων, ζωτικωτάτων καὶ ἀπὸ τῆς συζητήσεως καὶ τῆς καθόλου δράσεως ἀνακυπτόντων ἐκάστοτε ἐπικαίρων πολιτικῶν ζητημάτων.

Ἐπέρχονται κατόπιν τὰ Βελενζιακά. Μεγάλη καὶ σοβαρὰ

υπόθεσις, ἥτις ἐπέπρωτο καὶ τὴν Ἑλλάδα ὅλην ἐπὶ μακρὸν τότε νὰ συγκινήσῃ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἱστορίαν μετέπειτα οὐκ ὀλίγον νὰ πασχολήσῃ. Ἐνσάρκωσις αὐτὸς ἀδρὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς εὐθύτητος, ὁ Εὐρῶτας. Ἰὼν κ' ἐκτρεφόμενος τὰς σκέψεις καὶ τὰ αἰσθήματα ἐκ περιβάλλοντος διαρκῶς συνταρασσομένου ἀπὸ τοῦ προσγενομένου σοβαρωτάτου τῆ πολιτεία ἐγκλήματος, δὲν ἠδύνατο ἢ καὶ οὐτος κατ' ἐπίδρασιν μεγάλως νὰ συγκινήθῃ. Καὶ κατέρχεται μετὰ ὑποκαρδίου συντριβῆς καὶ ἄλλους, ὀρηκτικὸς καὶ ἀκάθεκτος εἰς τὸν αὐστηρὸν ἔλεγχον. Καὶ ὅταν πάλιν ὑστερον τῆς ἀληθείας ἢ ἐνεργητικῆς λάμπει ἐξαστράψασα εἰς τὸν βεβαρημένον πολιτικὸν οὐρίζοντα, δισκέδασε τῆς μισαροτέρας συκοφαντίας τὰ νέφη, τὰ ὁποῖα συμποικνωθέντα περὶ τὸν μέγαν ἐκεῖνον γέροντα ἠπέλιθσαν πρὸς στιγμὴν νάμαυρώσουν τὴν ἀγνοῦντα καὶ μεγαλητέραν ἴσως πολιτικὴν φυσιογνωμίαν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος· καὶ ἔκπαγλος καὶ πάγκαλος καὶ ἀκτινοβόλος ἔκαμε νάνακῦψη καὶ πάλιν ἢ γλυκεῖα καὶ ἐπιβάλλουσα μορφὴ τοῦ Κομμουνδούρου διὰ νὰ ἐξαφανισθῇ, ἀλλοίμονον, εἰς τὸν τάφον μέχρις ἐκεῖ σύρουσα τῆς συκοφαντίας τὴν πικρίαν· καὶ πάλιν τότε ἐκ τῶν πρώτων σπεύδει ὁ καλλιέριος Εὐρῶτας, ἔνδακρος, θὰ ἔλεγέ τις, ἐκ συγκινήσεως, νὰ ἐξαγγεῖλῃ καλοκαγάθως τὴν πάναγνον τοῦ ἀδικηθέντος ἀθωότητα, ὃν ἀντεπολιτεύθη ἐν τούτοις εἰς τὰς πρώτας ἐπάλξεις πρὶν καὶ πολλάκις ἴσως διὰ τῆς τόλμηρᾶς φράσεώς του παρεπίκρανε. « Ἡ ἱκανοποίησις, λέγει, ἐπῆλθεν ἀληθῶς καὶ πλήρης καὶ περιφανής. Ἄλλ' ἦλθεν ἀτυχῶς μεμιγμένη τῇ πενήτιμω καλαγγῇ τοῦ θανάτου! Ὅτι ἐσήμανεν ἡ ὥρα τῆς δικαιοσύνης διὰ τὸν Κομμουνδούρον τὸ εἶδομεν τὴν ἡμέραν τῆς κηδείας του, ὅτε πλέον τῶν πενήτηκοντα χιλιάδων ψυχῶν ἔσπευσαν ἐν συγκινήσει νὰ διαμαρτυρηθῶσι κατ' ἐκείνου ὅστις τῷ ἐπήνεχε τὸ ὕστατον ἐκεῖνο τῆς συκοφαντίας τραῦμα. Ναι! ὅπισθεν τῆς σειρᾶς τῶν ὑβριστῶν, ἴσταντο ἄθροα καὶ ἀπειλητικὰ τὰ στίφη τοῦ λαοῦ ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἢ συκοφαντία οὐδ' ἐλάχιστον ἐδυνήθη νὰ ἀφήσῃ στίγμα. Ἄνυπομῶνας δὲ προσδοκῶμεν σήμερον νὰ ἴδωμεν τίνες τῶν φίλων τοῦ Καίσαρος θέλουσι τολμήσει νὰ προσαγορεύσωσι τὸν Βρούτον! . . . »

Ἐκτοτε, ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν, μέχρι τοῦ 1889 καὶ πέραν ἐξηκολούθησε δημοσιογραφῶν εὐθέως καὶ εὐσυνειδήτως, ὁσάκις, ἐκλεκτὸς τῶν ἐκτιμητῶν του Μανιατῶν, δὲν παρίστατο ἀντιπροσωπεύων αὐτοὺς, ἐπαξίως τῆς μεγάλης των ἐντολῆς, ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ. Ὡμὸς πρὸς τὴν κακίαν καὶ τὴν διαστροφῆν, ἀκαμπτὸς τιμωρὸς τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης, αὐστηρὸς ἐκδικητὴς τῆς τῶν κοινῶν καταδολιεύσεως, ἐνθουσιώδης τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἀγωνιστής, ὀρηκτικὸς ὑπέρηχος τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ εὐθέως πολι-

τεύεσθαι, ἐξόχως τόλμηρός, θαυμασιῶς ἀξιοπρεπής, θερησκευτικῶς εἰλικρινής, ἀδυσωπῆτως παρρησιώδης.

Τὰ γεγονότα ἀλλεπάλληλα ἐπέγονται ἐν τῇ ἱστορικῇ των ἐξελίξει. Πίπτουν καὶ ἀλλάττουσι Κυβερνήσεις, ἀποχωροῦν ὑπουργοί, προσέρχονται ἄλλοι, τὰ ὑπουργεῖα διαδέχονται ἄλληλα, καὶ εἴτε ἐν τῇ δράσει εἴτε ἐν τῇ μεταβολῇ, κρυσταλλώδης πάντοτε καὶ ἀργυροδίτης ὁ Εὐρῶτας κυλῖει διὰ μέσου τῆς καθόλου πολιτειακῆς κινήσεως τὰ διαυγῆ ρεύματά του, νάματα εὐθυκρίσις καὶ ἀγνόητος, ἐκτραφέντα εἰς τὴν ἀστειρευτον πηγῆν τῆς ἀρετῆς, εἰς τὴν Ἀρέθουσαν λίμνην τῆς ἀληθείας, ὑπὸ τὰς αὐστηροτέρας τοῦ οἴκου του παραδόσεις.

Ἀπὸ τῆς ἱστορικῆς ἐβδόμης Ἀπριλίου, καὶ πρὶν ἀκόμη, ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἀειμνήστου Κομμουνδούρου (1883), ὅποτε ἀνεκφύρατο ἀρχηγὸς πολιτικῶν κόμματος ἐν τῷ κοινοβουλίῳ ὁ κ. Θεόδωρος Π. Δηλιγιάννης, ὁ Κυριακούλης Π. Μαυρομηγάλης ἐγένετο συναγωνιστὴς αὐτοῦ μέχρις ἀκόμη καὶ σήμερον πολιτευόμενος ἀναξίως τῆς καταγωγῆς, τοῦ μεγάλου του ὀνόματος, τῶν προγονικῶν του παραδόσεων, τῆς εὐρείας μορφώσεώς του, τοῦ ἀρεπτοῦ, ἀλλὰ καὶ τόσον μελίχου τοῦ χαρακτήρος, τῆς ἰσχυρᾶς του θελήσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχικῆς εὐγενείας ὅλων τέλος τῶν μεγάλων ἐκείνων καὶ ἐξαιρετικῶν προσόντων, τὰ ὁποῖα ἐξείρουν τὸν μέγαν ἄνθρωπον καὶ ἀναδεικνύουν τὸν μέγαν πολίτην.

Ἄλλὰ περὶ τῆς καθόλου δράσεώς του εἰς τὰ ὑψηλὰ αξιώματα, ἐφ' ὧν ἡ Πολιτεία καὶ τῆς πατρίδος ἢ ἐξαιρετικῆς ἐκτίμησις τὸν ἀνεθίβασεν, καὶ θὰ τὸν ἀναβιθῆσῃ, ἂς ἀφήσωμεν τὴν ἱστορίαν νὰ λαλήτῃ.

Ἐν Ἀθήναις, Ὀκτώβριος 1897.

115.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

* Σπανίως ἡ γυνὴ ἀπατάται εἰς ὑπόθεσις ἀφορώσας τὴν καρδίαν ἄλλης γυναικός.

* Ἡ τιμιωτέρα γυνὴ κολακεύεται ὅταν μάθῃ ὅτι θαυμάζεται.

* Ἡ νεότης εἶνε ἡλικία, καθ' ἣν δὲν ἔχει τις γνῶσιν τοῦ παρελθόντος, οὔτε προβλέπει τὸ μέλλον, οὔτε δύναται νὰ οἰκονομήσῃ τὸ παρόν.

ΑΛΛΟΤΕ ΚΑΙ ΤΩΡΑ

νετο ἐν θαυμασίᾳ ποικιλίᾳ γραμμῶν καὶ σχιῶν καὶ σχημάτων, ὡς ἐκ τῆς ἀνωμαλίας τῶν ἐναλλασσόντων βράχων, ἀπωτέρω δὲ

* ΣΗΜ. — Ἡ ἐν Πειραιεῖ εὐπαιδευτος καὶ ἀρίστη ἐγκυκλοπαιδικῆς μορφώσεως κ' Ἑλένη Ἐπ. Πολιτάκη, τὸ γένος Παπαδάκη, εἰ καὶ τὸ πρῶτον ἐμφανιζομένη ἐνταῦθα ὡς συνεργάτις τοῦ Ἡμερολογίου, τυγχάνει οὐχ ἥττον γνωστὴ καὶ λίαν συμπαθῆς εἰς τοὺς περὶ τὴν σύγχρονον φιλολογίαν διατρέχοντας. Εἰς τὰ περιοδικὰ καὶ τὰ δημοσιογραφικὰ φύλλα τῆς Ἀλεξανδρείας, ἐνθα τέως διέμενεν, ἀπὸ τίνος δὲ καὶ εἰς πολλὰ τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἐν ἰδιαιτέροις φυλλαδίοις, ἐδημοσιεύθησαν οὐκ ὀλίγα ἐκλεκτὰ προΐοντα τῆς εὐφυοῦς καὶ κομψῆς λογογράφου, ἧς τὴν εἰκόνα μετὰ χαρᾶς παρατίθεμεν ὧδε, κατὰ τὴν καθιερωθεῖσαν ἀρχὴν τῆς προσωπογραφῆσεως τῶν ἡμετέρων δοκίμων συνεργατῶν.

τὰ λευκάζοντα χωρία διεγράφοντο ὡς λευκὰ πολυτίμητα τρίχαπτα διὰ μέσου τῶν ἐκδιπλουμένων ἀνθοσπάρτων καὶ γλοερῶν πεδιάδων. Μετὰ μικρὸν ὁ ἥλιος ἐβυθίζετο ὑπὸ τὴν ὥσει λαξευτὴν ὑγρὰν ἐπιφάνειαν μεταβάλλων εἰς διαστάσεις ἀπεράντου πυκκαίης τὰ συνσφωρευμένα νεφύδρια, οἷονεὶ πυρπολούμενα ἀπὸ φλόγας χρυσίζουσας, καὶ αἱ σκιεραὶ κορυφαὶ τῶν βουνῶν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἐλούσθησαν ἀπὸ ροδίνας ἀνταυγείας ἀσυλλήπτου ἐκφράσεως. Ἄλλ' αἱ γοητεῖαι ἐκεῖναι τοῦ φεύγοντος καὶ παίζοντος φωτός ἐν ἀκαρεῖ ἐχάνοντο, βαθμηδὸν δὲ παρέμεινε σκορπισθὲν ἀνά τὴν ἀτμοσφαῖραν γαληνιαῖον ἡμίφως καὶ γαλακτώδης ὁμίχλη, καλύπτουσα ἄλλοθεν τὴν γύρω θαυμασίαν εἰκόνα.

Τὸ τέλος τῆς φθινοπωρινῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐνέπληθε γλυκείας μελαγχολίας τὴν ψυχὴν μου, ἐξ ἧς με ἀπέσπασαν αἱ φαιδραὶ ἀναφωνήσεις καὶ οἱ μεταλλικοὶ γέλωτες ζωερῶν παιδιῶν, τὰ ὁποῖα ἔπαιζον ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, συμμιγνυόμενοι πρὸς τὸν εὐθυμον θέρουον ἄλλων συνομιλητῶν, ἐνῶ παρέκει ἠκούοντο οἱ ὄροσεροὶ γέλωτες καὶ αἱ φαιδραὶ χαριτολογίαι ὁμίλου νέων καὶ νεανιδῶν. Δὲν ἤξεύρω πῶς ὅλη ἐκεῖνη ἡ πλημμυρούσα ζωὴ καὶ φαιδρότης μου ἐφαίνετο ἀλλέκοτος καί, θέλουσα νὰ συγχεράτῃσιν ἐπὶ μου ἄλλον τὰς πρὸ μικροῦ ρεμβύδεις ἐντυπώσεις μου. ἀπεσύρθη ἐν μίαν γωνίαν τῆς γεφύρας παραδιδομένη εἰς τὴν γλυκεῖαν μου ὄνειροπόλησιν. Ἄλλ' ἀκριβῶς ἐκεῖ, ἐπὶ τοῦ ἀπέναντι θρανίου. ἄλλο σύμπλεγμα μοῦ διήγειρε τὴν προσοχὴν. Μία γυνὴ καὶ εἰς ἀνὴρ. Καὶ ἀγνωστὸν εἰς τὸν μαρμαρῶν καὶ τὴν ξηρότητα τῶν πενήτηχονα ἐτῶν τῆς μου ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα τῆς γεροντοκόρης. Ἦτο περὶ τὸν νὰ διερωτῶμαι περὶ τούτου. Ἡ ἀνέκφρατος ἀπλότης τοῦ βλέμματος, ἡ ἀμυγχανία καὶ ἀδημονία, μεθ' ἧς ἐκρατεῖτο εἰς τὴν θέσιν τῆς, με τὴν ὑπόχρον φυσιογνωμίαν τῆς, ἧς τὰ λεπτὰ χαρακτηριστικὰ ματαίως διεγούοντο ὅτι ὑπῆρξεν ἄλλοτε πρὸ τριακονταετίας ὠραία, ἡ μετριόφρων ἀξίαις τοῦ στοργγγύλου καὶ πῶς ἀρχαίζοντος πῖλου τῆς, καταφόρτου ἐκ πτερῶν δυσαρμόστων, ὁ με περὶ τὴν σεμνότητα μέχρι πώγωνος κατερχόμενος πέπλος, ὁ κακῶς ἀποκρυπτόμενος ὀπισθοῦς κούμβος, ὅλα αὐτὰ με ἔπειθον ἀδιστακτικῶς ὅτι ἡ ἀγνωστος ἐκεῖνη ἦτο γεροντοκόρη. Περιέβαλον με βλέμμα μελαγχολικὸν τὴν ἰσχνὴν αὐτὴν σκιαγραφίαν. Καὶ ὡς ἐκάθητο ἐκεῖ, σιωπηλὴ καὶ σκεπτικὴ, μοῦ ἐφάνη ὅτι θὰ ἀνεπόλει ἴσως κατὰ τὴν φθινοπωρινὴν ἐκείνην ἐσπέραν, τὴν πρόσφορον εἰς ἀνανήσεις ἀπαρχημένας, τὰ ὠραία ἔτη, καθ' ἃ ἦτο ὄροσερὰ καὶ εὐμορφος καὶ ἐπίστευεν εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἰδανικῶν τῆς, ἐνῶ τώρα ἀπὸ ὅλα τὰ περίεγε λῶντα καὶ παίζοντα ἀγγελούδια κανὲν δὲν ἤρχετο νὰ καθῆσθαι εἰς

τὰ γόνατά της καὶ μὲ ἐν ἀγγελικῶν φίλημα ἐγγονοῦ νὰ θεριάνη καὶ ζωογονήσῃ τὴν καρδίαν της, τῆς ὁποίας τίς οἶδεν ἂν δὲν εἶχεν ἀποθάνει καὶ τὸ τελευταῖον ὄνειρον. Καὶ συλλογιζομένη μετὰ τινος πόνου τὴν γηραιάν αὐτὴν κόρην, ἣτις δὲν εἶχεν αἰσθανθῆ τὰς γλυκεῖας ἀπολαύσεις τῆς ἐγγάμου γυναικὸς καὶ τὰς ἱεράς συγκινήσεις τῆς μητρότητος, ἔστρεψα εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν τοῦ θρανίου, ὅπου, διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς εἰκόνας, κυρτωμένος ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἐξήκοντα ἐτῶν του, μὲ τὸ βλέμμα ἐσθεσμένον καὶ ἀπλανές, ἐκάθητο εἰς γηραιὸς κύριος, μὲ καθαρὰν ἀλλ' ἄκοιμον περιβολήν, μὲ τὴν γονδοῆν ἄλυσον τοῦ ὠρολογίου του, καὶ μὲ εὐμεγέθη δακτυλιόλιθον εἰς τὸν μεσαῖον δάκτυλον τῆς χειρός. Καὶ τὸν ἐφαντάσθη, εἴτε διότι συντελεῖ πρὸς τοῦτο ἡ θεὰ τῆς γερωντοκόρης, εἴτε διότι πράγματι οὕτως εἶχε, τὸν ἐφαντάσθη ἐπίσης ἄγαμον ἢ χῆρον, ἄνευ τέκνων, μικρὸν εἰσοδηματιᾶν. ἀεραιτικῶν καὶ ἄεργον, καὶ ὅστις ἐπιστρέφων ἐκ τῶν λουτρῶν δὲν θὰ εἶχεν ἓνα υἱὸν βραχίονα, νὰ τὸν στηριξῇ, μίαν τρυφερὰν στοργὴν νὰ τὸν θωπύσῃ, ἐν συμπαθεῖς μεϊδιάμα νὰ τοῦ γλυκάνῃ τὴν πικρίαν τῶν ἀναμνήσεων. Οὕτε κὰν καμμία ἀγαθὴ μορφή γυναικὸς, πλασιομένη μὲ κόμην λευκὴν, δὲν ἤρχετο νὰ κύψῃ συμπαθῶς ἐπ' αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀναζωογονήσῃ τὴν ἀνάμνησιν παρελθούσης εὐτυχίας, ἣν νὰ εἶχε διαμοιράσει μετ' αὐτοῦ.

Καὶ ἔδλεπον τρὺς δύο αὐτοὺς γέροντας κατὰ συγκυρίαν εὐρεθέντας ἐκεῖ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ὅπως ἀγνώστους πρὸς ἀλλήλους καὶ ὅμως τόσον ὁμοιάζοντας καὶ τόσον ἡρμωμένους, ὥστε μοι ἐφαίνοντο ὡς δύο παλαιαὶ εἰκόνας, ἡ μία συμπλήρωμα τῆς ἄλλης, καὶ τόσον συνάδουσαι πρὸς τὴν μελαγχολίαν τῆς ἑσπέρας, ὡς νὰ εὐρέθησαν ἐκεῖ ἐμψυχωθεῖσαι ἐκ τῶν ὀνειροπόλων ρεμβασμῶν μου.

Καὶ ἐνώπιον τοῦ θλιβεροῦ ζεύγους καὶ ἐσκεπτόμην πενήμιον. Μόνοι, κατάμονοι καὶ οἱ δύο! Τί μελαγχολικὸν πρᾶγμα αὐτό, ὅταν μάλιστα ἡ ψυχρὰ τοῦ φθινοπώρου αὔρα, ὠθοῦσα τὰ ξηρὰ φύλλα τῶν δένδρων, τὰ στροβιλίζει ἐνώπιόν σου, ὡς νὰ σε προειδοποιῇ ὅτι μετ' ὀλίγον πρέπει νὰ παρέλθῃς, ὡς αὐτὰ....

— Μονοί!...μόνοι!...ἐπιθύοισα. Καὶ ὅμως τίς οἶδε, διελογίσθη, ἂν οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ, ἡνωμένοι εἰς τὸ παρελθόν, δὲν θὰ ἔσμερον ἤδη ὀπισθὲν τῶν κόσμων ἐλόκληρον εὐτυχίας!

* *

Αἴφνης, γερωντικὸς βῆξ, ἐπίμονος, ἀνετίναξε τὸν σκελετώδη γέροντα, ὅστις ἐγερθεὶς καὶ μετὰ κόπου στηριζόμενος ἐπὶ τῆς βακτηρίας του ἀπεχώρησε μὲ βῆμα συρμένον, χωρὶς οὐδὲ ἐν βλέμμα νὰ ρίψῃ ἐπὶ τῆς γηραιᾶς κόρης.

Καὶ ἐνῶ ἀπεμακρύνετο ἤκουσα ἄλλον ἐπιβάτην νὰ τὸν προσα-

γορεύσῃ ὀνομασί. Εἰς τὸ ἐκφωνηθὲν ὄνομα ἀνεσκίρτησα. Ἐνόμισα ὅτι μοῦ ἦτο γνωστόν, ἄλλοτε, πρὸ πολλῶν ἐτῶν. Ἐξήτησα νὰ συγκεντρώσω τὰς ἀναμνήσεις μου καὶ ρίψασα ἐν ἀκόμῃ βλέμμα ἐπὶ τῆς σιωπηλῆς καὶ μελαγχολικῆς γυναικὸς ἐνόμισα ὅτι καὶ αὐτῆς τὸ ὄνομα δὲν θὰ μοῦ ἦτο ἄγνωστον.

Ἀνεμνήσθη ὅτι πολλὰ ἔτη πρὶν, ὅταν ἦμην ἀκόμῃ παιδίον, ἐταξείδευα κάποτε καὶ πάλιν, ἀλλὰ τότε ἦτο ἄνοιξις. Πλήρης κάλλους καὶ ζωῆς. Εἶχον συμπλωτῆρας τοὺς αὐτοὺς ἀνθρώπους, τὸν γηραιὸν κύριον καὶ τὴν γηραιάν κόρην. Ἀλλὰ πόσον διαφόρους! Ἐκείνη λεπτή, ραδινὴ, χαρίεσσα, μὲ πλουσίαν ξοιθὴν κόμην, μὲ τὸ πρόσωπον λεῖον καὶ ἀπαστράπτον ἐκ παρθενικῆς ἀθωότητος, μὲ τὸ μεϊδιάμα πτερυγίζον εἰς τὰ ἄκρα τῶν χειλέων, λευχεύονα, μὲ κωνίην περὶ τὴν ὄσφιν μεταξίνην ταινίαν, μὲ ἐν τριαντάφυλλον ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ ἐν βιβλίον εἰς τὴν χεῖρα. Ἀπέναντι τῆς ἐκάθητο ἐκεῖνος, μὲ τὰ αὐτὰ καὶ τώρα χαρακτηριστικὰ: ἀλλὰ μαῦρος μύσταξ ἐσκέπαζε τὰ φιλομειδῆ χεῖλη καὶ φωτεινὰς λάμψεις ἐσκόρπιζον τὰ ὠραῖα μαῦρά του μάτια, μὲ τὸ παράστημα εὐθυτενές, κομψός, ἐράσμιος, κατατρώγων μὲ ἄπληστα βλέμματα θαυμασμοῦ καὶ πόθου τὴν χαριτωμένην νεανίδα.

Μετὰ πολλοὺς ἐλιγμούς προσήγγισαν ἀλλήλους. Ὡ! ἡ νεότης πόσον ἀναγνωρίζει ἐαυτήν! Καὶ ἐκεῖνος, εἰς μίαν στιγμὴν ἐνθαρρυνθεὶς, τῇ ἀπῆθύμει λέξεις τινάς. Τί τῆς εἶχεν εἶπει; Σχεδὸν τίποτε. Ἀπὸ τὰ τίποτε ἐκεῖνα, τὰ ἀπλούστατα, τὰ κοινότατα, τὰ ὁποῖα, ἐνῶ δὲν σημαίνουσιν οὐδὲν, ἐκφράζουν πολλὰ, ἄπειρα, ὅταν ἡ καρδία ἐκχειλίζει....

— Τί ὠραῖα βραδυά, δεσποινίς!

Καὶ ἐκείνη μὲ ρίγος ταραχῆς καὶ ἄριστου γλυκεῖας συγκινήσεως:

— Πράγματα θαυμασιά! ἐφέλλεσε.

Καὶ ἔπειτα σιγῇ βαθεῖα. Καὶ γλυκεῖα ῥέμβη, εἰς ἃς ἐξ ἐμφύτου βυθίζονται αἱ τὸ πρῶτον διγόμεναι νεανικαὶ καρδίαι.

Μετ' ὀλίγον βίαιος κυματισμὸς συνεχλόνησε τὸ πλοῖον. Ἐκείνη ἐταράχθη.

— Δεσποινίς, δὲν εἶσθε καλὰ αὐτοῦ. Περάσετε ἀπ' ἐδῶ. Θὰ εἶσθε καλλίτερα.

Καὶ τῆς προσέφερε τὸ κάθισμά του, τὸ ὁποῖον ἐκείνη ἐδέχθη μὲ ἐν ἐκφραστικῶν μεϊδιάμα καὶ ἐν χαριτωμένον ἐύχαρασι τῶν.

Ἐτόλμησε εἶτα νὰ καθήσῃ πλησίον της. Τὴν ἠρώτησε διὰ τὸ βιβλίον, ὅπερ ἐκράτει. Ἄ! ἦσαν ποιήματα; Καὶ αὐτὸς ἠγάπα τὴν ποίησιν.... Κάποτε μάλιστα εἶχε γράψῃ καὶ στίγους. Καὶ σιγὰ σιγὰ ἡ ὁμιλία ἐγένετο οἰκειότερα, μᾶλλον ἐνδιαφέρουσα, ἢ ἄλλον ἐπαγωγός.

Τῆς εἶπε ποῖος ἦτο. Μετέβαινε εἰς Τεργέστην δι' ἐμπορίον σιτηρῶν. Δὲν εἶχε μὲν κεφάλαια μεγάλα· ἀλλ' ἦτο εὐχарιστημένος ἀπὸ τὴν ἐργασίαν του καὶ ἀπὸ τῆς τύχης τὴν εὐνοίαν. Μόνον ποῦ ἦτο μόνος! χωρὶς κανένα στενὸν συγγενῆ... χωρὶς καμμίαν καρδίαν, ἢ ὅποια νὰ τὸν ἐνοῶ... Εἶχε, εἶνε ἀληθές, πληθὺν φίλων, οἱ ὅποιοι τὸν ἠγάπων. 'Αλλ' ἡ φιλία ἀρκεῖ ἄρα γε νὰ πληρώσῃ ὅλα τὰ κενὰ τῆς ψυχῆς;... "ὦ! ἄλλο εἶνε ἡ ἀγάπη τῆς μητρὸς, τῆς ἀδελφῆς, τῆς... συζύγου!....

'Αλλὰ καὶ ἐκεῖνη μετέβαινε ἐπίσης, κατὰ σύμπτωσιν εὐτυχῆ, εἰς Τεργέστην, ὅπου εἶχε συγγενεῖς· μίαν ἀδελφὴν τῆς μητρὸς τῆς, ὑπάνδρευμένην πολὺ καλὰ καὶ ἄτεκνον. Αὐτὴ θυγάτηρ ἀνωτέρου ὑπάλληλου, συνταξιογού, εἶχε δύο ἀδελφὰς ἀκόμη. 'Ενοεῖται, δὲν ἦσαν πολὺ πλούσιοι. Μετέβαινε λοιπὸν ἐγγὺς τῶν ἐν Τεργέστη συγγενῶν, οἱ ὅποιοι τὴν ἐκάλουν νὰ λάβῃ παρ' αὐτοῖς θέσιν θυγατρὸς.

— Τί σύμπτωσις! ἐκεῖνος ἐγνωρίζε τὴν οἰκογένειαν τῆς θείας τῆς! 'Αλλ' εἶχεν ἐπέλθει ἡ νύξ καὶ ἐκεῖνη ἠγέρθη ὅπως ἀπουσυχῆ εἰς τὸν θαλαμίσκον τῆς, συγκεχυμένη, ἐρρωθισμένη. Τῆς ἔβλεψεν ὁ νέος τὴν χεῖρα καὶ τὴν προέπεμψε διὰ βλέμματος στοργῆς.

Τὸ ταξίδιον διήρκεσε τρεῖς ἡμέρας. Κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ὁ νέος παρέσχεν εἰς τὴν κόρην ὅλας ἐκείνας τὰς λεπτάς καὶ ἀπαραιτήτους κατὰ τὸν πλοῦν περιποιήσεις, ἐν τῇ ἀμοιβαιότητι τῶν ὁπίων γεννῶνται οἱ πρῶτοι δεσμοὶ τῆς συμπαιδείας. Καὶ ἡ σελήνη ἄνωθεν κατάργυρος ἔγυνε τὸ ἱλαρὸν καὶ γλυκὺ φῶς εἰς τὸ εὐτυχὲς ζεῦγος τῶν ἀγνῶν ἐρωτευμένων, ὅπως θὰ ἐφώτιζεν ἴσως αὐτοῖν τὴν ἐσπέραν τὸν γάμον των, μίαν κοιτίδα βρέφους κατόπι.

Τὸ εἰδύλλιον ἐξηκολούθησε μέχρι Τεργέστης, ἔνθα οἱ ἀσυναίσθητως διὰ τῶν δεσμῶν ἀθώου ἐρωτος συνδεδέντες, ἀφίνοντο νὰ παρασύρονται εἰς τὴν γοητείαν τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν ἰδεῶν των. 'Επὶ τέλους, ἐσπέραν τινά, ἔνεκεν ἀσημάντου περιστατικοῦ—δι' ἓνα χορὸν τυχαίως παραχωρηθέντα εἰς ἄλλον καὶ ὄχι εἰς αὐτὸν—ὁ νέος ἀνεκάλυψεν ὅτι τὴν ἠγάπα τρελά, καὶ ὅτι, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζῃ, ἡ ζωὴ του θὰ ἦτο σκοτεινὴ καὶ ἐρημὸς ἀνευ τῆς γλυκειᾶς νεάνιδος.

Τότε ἐξήτησε ἀπὸ τὸν θεῖον τῆς τὴν χεῖρα τῆς κόρης. Οὗτος, ἀφοῦ καὶ αὐτῆς ἔστρεψε τὰ αὐτὰ πρὸς τὸν νέον αἰσθήματα, ἔλαβε τὴν συγκατάθεσιν τῶν γονέων τῆς καὶ τοὺς ἐμνήστευσε.

Μετά τινα χρόνον διαρρευσαντα ἐν μαγείᾳ καὶ μέθῃ, ἠναγκα-

σθσαν ἐν σπαρακτικῇ ὀδύνῃ νὰ χωρισθῶσιν. 'Εκεῖνη ἔφυγεν ἐπιστρέφουσα εἰς 'Αθήνας, ὅπου ὁ πατήρ τῆς ἠσθέει βαρέως. Καὶ ὡς νὰ εἶχεν ἀποκομίσει φεύγουσα, μαζί με τὴν καρδίαν του καὶ τῆς χῆς τὴν εὐνοίαν, ἐκεῖνος ἐπαθεν ἰκανὰς ζημίας. ἔχρωκώπησε καὶ ἡ μικρὰ του περιουσία σχεδὸν κατεστράφη. 'Εν τῷ μεταξὺ ἐπῆλθεν ὁ θάνατος τοῦ πατρὸς τῆς. Αἱ μικρὰ αὐτὰ τραγῳδία ἀνεβάλλον ἐπ' ἀόριστον τὸν γάμον. Μέσα εἰς τὰς θλίψεις καὶ τὰ βάσανά των τοῖς ἀπέμενε μία γλυκεῖα παρηγορία: ἡ περιπαθῆς καὶ πλήρης ἀγάπης παραφύσος ἀλληλογραφία των. 'Αλλὰ καὶ αὐτὴν ἐγαλάρωσαν βαθμηδὸν αἱ βιωτικαὶ μέριμναι καὶ οἱ περισπασμοὶ τοῦ παρόντος. 'Επὶ τέλους ὁ χρόνος ἢ ὁ ἀδυσώπητος, ἡ μακρὰ ἀπουσία, χωρὶς νὰ καταπνίξωσιν ἐντελῶς τὸν παλαιὸν ἐρωτα, ἔσχον ὡς ἀναπόδραστον ἀποτέλεσμα τὴν σιωπηλὴν διάλυσιν τοῦ ἀρραβῶνος.

Οὕτε ἐκεῖνος οὕτε ἐκεῖνη ἐνουμφεύθησαν ποτέ. "Ἐμειναν ἀγαμοί, εἴτε ἐκ τύχης, εἴτε ἐκ δυσκολιών, εἴτε διότι ἐπροτίμησαν νὰ διατηρήσωσιν ἐκάτερος ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας του τὴν ἱεράν ἀνάμνησιν τοῦ πρώτου ἐρωτός των.

Καὶ τώρα, ἡ τύχη ἢ σκληρὰ καὶ εἰρων, ὡς διὰ νὰ παίξῃ μίαν ἀκόμα φοράν, τοὺς ἔφερε πάλιν ἐγγὺς ἀλλήλων, εὐχὴ πλέον ἐλλεινὰ τοῦ παρελθόντος. 'Εκεῖνος, κατόπι πολυετοῦ καὶ ἐπιμῶχθου ἐργασίας, εἶχεν ἐξασφαλίσαι γλίσχρον τι εἰσόδημα, ἐξ οὗ ἀπέζη. 'Εκεῖνη, ἀφοῦ ὑπάνδρευσε τὴν μίαν καὶ ἔθαψε τὴν ἄλλην ἀδελφὴν, ἔζη μετὰ τὴν σύνταξιν τοῦ πατρὸς τῆς. Καὶ ἐπέστρεφον τώρα, κατὰ μοιραίαν ἰδιοτροπίαν τῆς τύχης, ἀπὸ τὰ λουτρά, ὅπου εἶχον μεταβῆ, ἐκεῖνος διὰ τὸ ἄσθμα του καὶ ἐκεῖνη διὰ τοὺς ρευματισμούς τῆς καὶ ἐνῶ, μετὰ πάροδον τῶσαν χρόνων, εὐρίσκοντο πάλιν ἀπέναντι ἀλλήλων, βυθισμένοι ἴσως ἐκάστος εἰς τὰς προσφιλεῖς ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος, ἐν τοσούτῳ παρήρχοντο ξένοι, ἀγνωστοί, ἀδιάφοροι, κατάμονοι, καὶ τοῦτο ἀπλουστατα, διότι ἡ φυσικὴ εἰς τὴν ἡλικίαν των ἔλλειψις περιεργίας, δὲν τοῖς ἐφείλκυσε νὸς ἐν βλέμμα προσοχῆς!

Καὶ ἐσκεπτόμην: τί ἰδιοτρόπος, τί σκληρὰ, πόσον ἀκατάληπτος ἢ εἰμαρμένη!

Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ οἱ ὅποιοι θὰ ἦσαν εὐτυχεῖς ἐὰν ἡ τύχη τοὺς ἦναι ἄλλοτε ὅταν ἠγαπῶντο, καὶ θὰ ἔσυρον μαζί των ἓνα ὀλόκληρον χορὸν εὐδαιμονίας, δημιουργήματα τῆς ἀγάπης των, τώρα πα-

έρχονται έγγυς άλλήλων άγνωστοι άπαράτηρητοι και έντελως
ξένοι !

Έν Πειραιεί, Αύγουστος του 1897.

ΕΛΕΝΗ ΕΠ. ΠΟΛΙΤΑΚΗ

ΟΙ ΑΧΟΡΤΑΓΟΙ

ΠΕΤΕ μου Σεις που τ' άπειρο φωτίζετε, αστέρια,
Κόσμοι άμέτρητοι, λαμπροί, π' αδιάκοπα γυρνάτε
Και Κόσμιον με τον κάθε σας τον γύρο χαιρετάτε—
Πέτε μου, δέομαι 'ς Έσας με σπικωμένα χέρια !

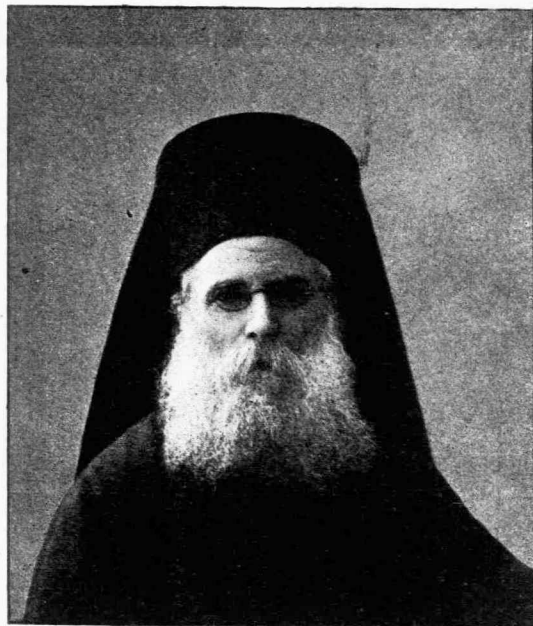
Τί είν' αυτοί οι πλούσιοι χάμου 'ς αυτή τη σφαίρα
Που τόσο υπερήφανα τριγύρω τους κυττάζουν
Και μόνη έχουνε δουλειά και σκέψη να συνάζουν ;
Τέτοιους άπάνω σας και Σεις δεν έχετ' αυτού πέρα ;

Ζωα, 'σάν τούτους, μ' έτοιμο όλο να χάψη στόμα,
Με βλέμμα πάντα πονηρό και κάποτ' άγριεμένο,
Αιώνια μέσ' 'ς το σακκι να βλέπουνε το ξένο,
Και να 'χουν τούμπανο κοιλιά και να πεινούν άκόμα ; .

Τέτοιας λογιής άπάνου σας δεν τριγυρίζει ψείρα ;
Γιά 'πέτε Σεις που ξέρετε 'ς την πλάση τί συμβαίνει,
Είνε κι' άλλου ή γενεά αυτή εξαπλωμένη
"Η μόνο 'δω εύρέθηκε 'ς τη γη την κακομοίρα ; . .

"Αχ ! μ' έν' άς ήτον δυνατό σημείό σας να νοιώσω
Τί κάνουν μέσα 'ς τη σοφή αυτή δημιουργία
'Ετοῦτα τά άχόρταγα μικροβιοθήρια,
Και τη μισή μου τη ζωή για πληρωμή να δώσω.

ΘΕΜ. ΣΟΛΟΜΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΒΑΛΛΙΑΔΗΣ

Ο ΝΕΟΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΒΑΛΙΑΔΗΣ

Ο ΝΕΟΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

(ἀπόσπασμα ἐκ συζητήσεως περὶ τῆς δημόδου καὶ τῆς
ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς)

— Ὡστε, παναγιώτατε, εἶνε πολὺ πιθανόν ἵνα ἡ ἀρμονία τῶν ἤχων ὅπως καὶ τῶν χρωμάτων ἦνε διάφορος εἰς τοὺς διαφόρους λαοὺς καὶ διαφέρη μάλιστα εἰς τὸ αὐτὸ ἔθνος κατὰ διαφόρους εποχάς. Τοῦλάχιστου τὴν ἐξήγησιν, τὴν ὁποίαν ὁ Beulé δίδει εἰς τὴν ἀρμονικὴν σύνθεσιν τῶν χρωμάτων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλληνικῶς διαφέρουσιν τῆς σημερινῆς ἀντιλήψεως, νομίζω ὅτι δύναμαι νὰ ἀναφέρω καὶ εἰς τὴν ἀρμονίαν τῶν ἤχων. Νευρική ἀνάπτυξις ἢ ἐκφύλισις, δαλτωνισμὸς τοῦ ἤχου εἴτε κληρονομικὴ ὀξύτης ἀντιλήψεως εἶνε συνθήκαι περιπλέκουσαι τὰς ἡμετέρας ἐρεῦνας ἐπὶ τῆς προπατορικῆς ἡμῶν μουσικῆς. Τὸ σημερινὸν οὖς δὲν δύναται νὰ ἐπικρίνη τὸ ἄσμα τῆς ἀρχαίας αὐλητικῆδος καὶ τοῦ θουρίου παιᾶνος. Ἐχει δίκαιον ὁ Γαῖν ὅταν φιλοσοφῇ κάθε ἀντικείμενον ἀπὸ τὸ milieu ὅπου ἀνεπτύχθη.

Ὁ πατριάρχης ἐμειδίασεν ὀλίγον, ἔριψεν, ὡς συνιθίζει, διαπεραστικὸν βλέμμα καὶ μετὰ σκέψιν, ἧτις πάντοτε τὸν ἀπασχολεῖ, ὅταν πρόκηται ν' ἀπαντήσῃ, ἀπεκρίθη: Δὲν γνωρίζω τὰς νευρικὰς αὐτὰς ἀλλοιώσεις καὶ κατὰ πόσον ἐπηρεάζουσι τὴν ἀντιλήψιν τῆς φωνητικῆς ἀρμονίας, ὅπως λέγεις. Ἀπορῶ μόνον πῶς τὸ ἴδιον δὲν συμβαίνει καὶ εἰς πᾶσαν ἔκφανσιν τοῦ Καλοῦ, ἀλλὰ δὲν θεωροῦμεν παραφωνίαν οὔτε τὴν ποίησιν οὔτε τὴν γλυπτικὴν τῶν ἀρχαίων. Ἡ μήπως ἡ ἀντιλήψις τοῦ Καλοῦ ἰσχύει μόνον εἰς τοὺς ἤχους;

— Ὁχι, ἀλλ' ἰδοὺ ὅτι καὶ εἰς τὰ ἀρχαῖα μνημεῖα κατὰ τὸν πολυχρωματισμὸν ἐπικρίνεται ὁ συνδυασμὸς τῶν χρωμάτων ὅπως καὶ ὁ φωτισμὸς τοῦ ὀπαιίου.

— Πιθανόν. Ἄλλ' αὐτὸ δὲν εἶνε βᾶσις καλλιτεχνικῆς ἐκτιμῆσεως, ὅπως ἡ ἀρμονία εἰς τὸ ἄσμα. Ἐγὼ πιστεύω ὅτι τὸ ἀρχαῖον τραγοῦδι δὲν ἐχάθη, ἀλλ' εὐρίσκειται ἀκόμη εἰς τοῦ χωρι-

κοῦ τὸ στόμα εἰς τε τὰ μεσόγαια καὶ εἰς τὰς νήσους, ἐν δὲ τῇ ἐκκλησιαστικῇ μουσικῇ κρύπτεται τὸ αὐτὸ σαρκίον φέρον τὸ ράσον τῆς νέας θεολογίας καὶ τὰ ἔργα τοῦ χρόνου μετὰ τῶν περιπετειῶν αὐτοῦ. Φρονῶ ὅτι ἡ μουσικὴ τοῦ ἔθνους μας ἀπὸ τῶν ἀρχαιωτάτων χρόνων μέχρι σήμερον εἶνε μία, ὅπως μία εἶνε καὶ ἡ γλώσσά του.

— Καὶ εὐρίσκατε σχέσιν τῆς ἐλληνικῆς φιλολογίας, τοῦ δημώδους ἄσματος καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς;

— Ὅχι, σέβειν, δηλαδή, δὲν κατώρθωσα νὰ εὑρῶ διαφορὰν. Ὅσα εἶπεν ὁ Βερναρδάκης εἰς τὸν λόγον του περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, τυπωθέντα ἐν Τεργέστη, εἶνε πολὺ ὀρθά. Ἐγὼ ὅπου ἤκουον ἀπὸ καμμίαν γραῖαν κανέν παλαιόν τραγοῦδι, τὸ ἤκουον μετὰ πολλῆς τῆς προσοχῆς καὶ πολλάκις εἰς πολλὰς περιστάσεις παρεκάλουν τοὺς ψάλτας μας νὰ γράψουν τὰ τοιαῦτα νὰ μὴ γαθῶσι. Ἄλλ' ἡ ἀμάθεια ἤτο ἰσχυροτέρα τῆς φωνῆς μου. Δὲν ἐννοεῖτο ἡ σημασία τῶν. Εἶχον πολὺτιμον ὕλικόν, μὰς ἔμεινεν ὀλίγιστον καὶ ἐντὸς ὀλίγου δὲν θὰ μείνη τίποτε. Δυστυχῶς θὰ εἴμεθα ὑπόλογοι εἰς τὴν μέλλουσαν γενεάν ὅτι ὄχι μόνον δὲν ἐξεμεταλλεύθημεν ἀλλὰ καὶ ἐχάσαμεν τὸ τάλαντον, ὅπερ οἱ πατέρες μᾶς παρέδωκαν.

— Ναι, παναγιώτατε. Ἄλλὰ μοὶ ἐπιτρέπετε νὰ παρατηρήσω ὅτι τὰ δημῶδη μέλη, τὰ ὀλίγιστα ὅσα παρῶμεναι, δὲν φαίνονται ἔχοντα τὰς ἀξιώσεις τὰς ὁποίας τοῖς ἀποδίδετε. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι ὁ βυζαντινὸς μεσαιὼν ἀκόμη εἰς αὐτὰς τὰς ιστορίας του εὐμειρετο τὰς φραγκικὰς μυθιστορίας. Ἀντέγραψε τὸν Floire καὶ Blanchefleur, τὴν Belle Magnelonne κτλ. ὅταν δὲ οἱ Γενουῆνσιοι καὶ οἱ Ἑνετοὶ ἐκοινώνησαν πρὸς τὸ ἐλληνικὸν πνεῦμα ὅλα τὰ τραγοῦδι ἐν Κύπρῳ, Ρόδῳ καὶ ἀλλαγοῦ ἐψάλλοντο εἰς μέλη τὰ ὅποια εἶνε δύσκολον νὰ χωρισθῶσιν ἂν εἶνε ἰθαγενῆ ἢ ξένα.

— Δὲν πιστεύω. Ἐγὼ ἐν Χίῳ, εἰς τὴν πατριδα μου, ἐνθυμούμαι ἀπὸ μικρὸ παιδί πῶς ἐψάλλον τὴν κ ο ν τ ἡ κ α ἰ φ ο υ ν τ ω τ ἡ ν ε ρ α ν τ ζ ο ὕ λ α εἰς μέλος, τὸ ὅποιον πολλάκις ἀνεπόλησα ὡσάκις ἤκουσα μέλη ἀποδιδόμενα ὑπὸ τῶν εὐρωπαϊῶν εἰς τὴν ἀρχαιότητα.

Καὶ ὁ πατριάρχης κινῶν τὰ δάκτυλα κατὰ τὸν ρυθμὸν καὶ τὸν χρόνον ἐψιθύρισε τὸν πρῶτον στίχον.

Εἶχε πραγματικῶς ἐνθουσιασθῆ. Ἐνόμισα ὅτι εἰς τὸ πρόσωπόν του, ὅπου λάμπει ἡ εὐφυΐα καὶ ἡ ἀγαθότης, ἤτις κινεῖ εἰς τὸ δίκαιον τὴν κρίσιν του, διεγύθη κάποιος παιδικὸς πέπλος μεσπινθηροβόλον χάριν καὶ ἤκουσα τὴν γλυκεῖαν φωνὴν νὰ ρυθμιζῆ τὸ μέλος τοῦ δημώδους ἄσματος. Ἡσθάνθη τὴν ἐπίδρασιν ἀκα-

τανίκτηρον, ὅπως εἰς τὰς λειτουργίας του τὴν ἱεράν κατάνυξιν τὴν ὅποιαν κατορθοῖ νὰ διαχύνη εἰς τὸ ἐκκλησίασμά του. Εἶνε αἰμίμητος εἰς αὐτὸ ὅταν ἱερούργῃ καὶ εἰς τὰς μητροπόλεις Μιτυλήνης καὶ Ἐφέσου, ἃς ἐποίμανε, ἀφῆκεν ἐντυπώσεις ἀκαράδαντους.

Μολὶς ἐτελείωσε τὸ ἄσμα τοῦ μοὶ λέγει: Τὸ αὐτὸ τραγοῦδι ψάλλεται καὶ εἰς φραγκικὸν μέλος, ἄκουσέ το. Καὶ ἤρξατο ὑποτονθορίζων τὸν αὐτὸν στίχον. Δὲν διακρίνει, μοὶ λέγει, τὸν φραγκισμὸν καὶ τὸν ἐθνικὸν μας τύπον;

Προγματικῶς ἡ διαφορὰ ἦτο τόση, ὥστε ἐπέισθην.

— Πολλὰ ἄλλα ἄσματα —ἐξακολουθεῖ ὁ πατριάρχης— ἔχουσι ὅπως λέγομεν κοινὰς δύο σκοπούς, πολλὰ δὲ ἔχουσι ἀκριβῶς τὰ μέτρα ἅτινα σπουδάζομεν εἰς τὰ ἀρχαῖα ἐλληνικὰ ὑπορχήματα καὶ εἰς τὰ βαλλίσματα τῶν ἐροτῶν τοῦ Διονύσου. Τοιαῦτα εἶνε τὸ «ἄμ' κυρὰ Μαριόρα πείνας' ἄνδρας σου» «ὁ φούρνος ποῦ ἔκαψε τὸ ξύλο, ποῦ κτύπησε τὸν σκύλο, ποῦ ἔδωξε τὴν γάτα» κτλ. Σύντομον μέλος, γοργόν, τονίον τὴν ἔνοιαν πρὸ πάντων καὶ μὴ ἀποσπῶν ἀλλὰ προσκολλῶν τὸν ἀκρατὴν εἰς τὸν νοῦν τῆς ποιήσεως. Ἡ σημερινὴ εὐρωπαϊκὴ μουσικὴ τούναντίον παραβλέπει τὴν ποίησιν καὶ ἐπιδεικνύει μόνον τὴν μελωδίαν, πρὸ πάντων ἡ ἰταλικὴ καὶ γαλλικὴ. Μόνη ἡ γερμανικὴ ἀφοσιώνει βαθεῖαν ἀρμονίαν εἰς τὸν νοῦν τῆς ποιήσεως καὶ τὸν σκοπὸν τούτου ζητεῖ ἀκριβῶς ἢ ἡμετέρα δημῶδης καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ.

— Προκειμένου περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς, παναγιώτατε, ὁ Τζέτζης χωρίζει δύο τοιαύτας: τὴν ἀπὸ τῶν πρώτων αἰώνων μέχρι τῆς ἀλώσεως, ἣτις ὁμοίαζε τὴν σημερινὴν εὐρωπαϊκὴν, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως καὶ ἐντεῦθεν, ἣτις εἶνε κράμα τουρκικῆς, ἀραβικῆς καὶ περσικῆς.

— Ἡ γνώμη αὕτη, φίλε, εἶνε ἕωλος. Θὰ εὐρεθῆτε ἐν τῇ ἀληθείᾳ ἂν παραδεθῆτε ὅτι ἐκεῖνοι παρέλαβον πολλὰ ἐξ ἡμῶν καὶ μέλις ἐσχάτως ὀλίγα τινὰ ἡμεῖς παρ' ἐκείνων. Οἱ περσάι μάλιστα ἐστιχοῦργουν εἰς ἐλληνικὰ μέτρα καὶ οἱ ἄραβες τοῦ Ι' καὶ ΙΑ' αἰῶνος ὁμολογοῦσιν ὅτι παρὰ τῶν βυζαντινῶν ἔλαβον τὴν μουσικὴν τέχνην καὶ πολλὰ σημεῖα αὐτῶν φέρουσιν ἐλληνικὸν χαρακτήρα. Ἄλλ' εἰς τὰς ἐκκλησίας μας ἀεῖποτε ἐψάλλον ἐλληνικὴν μουσικὴν ὅπως ὠμίλων καὶ ἐδίδασκον ἐλληνιστί, ὁ δὲ ἀπόστολος Παῦλος συνιστᾷ εἰς τοὺς Κορινθίους διὰ τὴν προσευχὴν ἐλληνικὸν ἔθος ἀντὶ τοῦ ἰουδαϊκοῦ. Οὕτως ὁ ὕμνος εἰς Χριστόν, τὸν ὅποιον ἀναφέρει πρὸς τὸν Τραϊανὸν ὁ Πλίνιος, ἦτο ἐλληνικῆς διανοίας. Ὅταν μάλιστα οἱ ἔθνηκοι γαργαλίζοντες τὰ πλῆθη ἐτόνιζον τὰ ἄσματά των κατὰ τὰ μέλη τὰ θυμηλικὰ τοῦ θεάτρου, ἠναγκάσθησαν καὶ οἱ πατέρες τῆς ἐκκλησίας νὰ καταφύγωσιν εἰς

τὸ ἴδιον τέχνασμα. Μέλη τοιαῦτα εἶνε σχεδὸν ὅλα τὰ σύντομα στιχηρακικὰ καὶ εἰρμολογικὰ. Ἰδοὺ π. γ. τὸ «Κύματι θαλάσσης» τῆς Μ. Ἑβδομάδος.

Καὶ ὁ Πατριάρχης σιγηλὰ ἤρξατο ψάλλον μερικὰ ἀνάλογα τοιαῦτα.

— Εἶνε καθαρῶς, ἐξηκολούθησε—θυμελικοί ρυθμοὶ ἑλληνικῆς μουσικῆς. Παράβαλε τόσα καὶ μερικὰ δημώδη τραγούδια ἵνα ἴδῃς ὅτι οὐσιώδης οὐδεμία ὑφίσταται διαφορὰ. Ἄλλως τε εἶνε πασιγνωστοὶ πλέον οἱ ἱαμβοὶ, οἱ ἐξάμετροι καὶ τὰ χορικά μέτρα τοῦ μεγίστου ἐκκλησιαστικοῦ ὕμνογράφου τοῦ ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ.

— Λοιπὸν, παναγιώτατε, δὲν ὑπάρχουσι ποσῶς τουρκικὰ μέλη εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν καὶ εἶνε ἐντελῶς ψευδῆς ἡ γνώμη τοῦ Τζέτζη ὅτι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὑπῆρχον δύο συστήματα ἐν τῇ μουσικῇ, τὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὸ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τῶν μονῶν;

— Τὸ ζήτημα τοῦτο, ἀπήντησεν ὁ πατριάρχης. ἐξήτασα τῶν 1870 γράψας ἐκ Γερμανίας κατὰ προτροπὴν τοῦ μακαρίτου Δαμαλά, ἐναντίον τῆς ἀποπειραθείσης εἰσαγωγῆς εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς. Ἡ ἀπόπειρα ἦτο πράγματι ἀνθεθνική. Αἱ μελωδίαι τῶν Εἰρμολογικῶν καὶ Στιχηρακικῶν προπαρῶν κατὰ προσομίον μουσικὸν διάγραμμα εἶνε καθαρῶς ἑλληνικαὶ μελωδίαι. Μόνον εἰς τὰ καπαδικὰ μέλη παρεσέφθησαν μερικοὶ ξενισμοί, διότι ἦσαν ταῦτα ἀρχαὶ καὶ πολλάκις ἐμελοποιούντο ὄχι διὰ τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ πρὸς ἐπίδειξιν τέχνης καὶ πρὸς εὐθυμίαν. Ἄν δὲ εἰς τὸ εἰρμολογικὸν καὶ στιχηρακικὸν μέλος παρουσιάζεται διαφορὰ ἐκφράσεως μεταξὺ τοῦ κρητικοῦ, τοῦ ἑπτανησιακοῦ καὶ τοῦ κωνσταντινουπολιτικοῦ ὕφους, ταῦτα εἶνε ἐξωτερικὰ καὶ ἐπουσιώδη οὐδέποτε ἐπηρέασαν τὴν φύσιν τῆς μουσικῆς ταύτης καὶ τὸν οὐσιώδη χαρακτήρα, καθ' ὃν τάσσεται ὡς ἀπόσπασμα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς μουσικῆς. Μαρτυρεῖ δὲ τοῦτο καὶ ἡ ἔθνικη ἡμῶν ἄσματῶν ἡτις ἀπὸ στόματος παραδοθεῖσα φέρει πασιφανεῖς πάντας τοὺς χαρακτήρας γνησίας ἀδελφῆς πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν. Ὡστε πρῶτη ἡ ἔθνικη συνειδήσις θὰ ἐξηγείρετο διὰ τὴν εἰσαγωγὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς. Γνωρίζω ὅτι ἐν Ἀθήναις ἐγένετο τοιαύτη ἀπόπειρα παρόντος τοῦ βασιλέως Ὁθωνος κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάχρα τῶν 1836 καὶ μετὰ τριάκοντα περίπου ἔτη δευτέρα τοιαύτη. Δυστυχῶς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἡ ἀπόπειρα ἤρξατο πραγματουμένη ὑπὸ τύπον τάχα μεταρρυθμίσεων. Ὅταν ἐσπουδάζον εἰς τὸ ἀθηναϊκὸν πανεπιστήμιον κατὰ τὰ ἔτη 1860—61 καὶ 62 ἡ καινοτομία δὲν εἶγεν εἰσαχθῆ, ἤκουσα δὲ τὴν ἀπόπειραν ὅτε διέμενον ἐν

Στρασβούργῳ. Ἐλευηνολόγησα μάλιστα τὴν καινοτομίαν ὅταν ἤκουσα τὴν θείαν λειτουργίαν ψαλλομένην ἐν Πέστη καὶ Βιέννῃ εἰς τὴν ξένην ταύτην μουσικὴν καὶ μάλιστα ἐν Βάδεν ὅπου ἔτυγον τὴν Μ. Ἑβδομάδα. Ἡ μουσικὴ αὕτη διὰ τὸ πολυέθρονον καὶ ποικιλόφωνον πρὸς δὲ καὶ διὰ τὸ ἐξεζητημένον τοῦ ρυθμοῦ καὶ τῆς ἀρμονίας παράγει βομβῶδη ἀρμονίαν καταπιύουσαν τὰ λόγια τῆς πίστεως, ἄτινα εἶνε τὸ ζώπυρον τῆς λογικῆς λατρείας καὶ ἀναγκάζεται νὰ μακρύνῃ καὶ νὰ συντάμῃ ὡς προκρούστης τὴν ἀρχαιοπρεπῆ ὕμνογραφίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ποσῶς δὲν εἶνε προσωριμένη. Δὲν καταγροῦ τὴν μουσικὴν ταύτην, αὐτὴν καθ' ἑαυτήν, τοῦναντίον ναυμάζω τὴν ἀνάπτυξιν τῆς, ἀλλ' ὅπου ἐκλήθη ἐκεῖ καὶ μενέτω.

— Ἄλλ' ἐπὶ τέλους ὅπως εὐρίσκεται σήμερον ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ δὲν εὐχαριστεῖ τὴν ἀκοήν μας Ἡ σύγκρισις δὲ ἀπολύτως γενομένη δίδει εἰς τὴν ἄλλην τὰ προτεῖται.

— Καὶ ποῖον πῶγμα κρίνεται εἰς τὸν κόσμον ἀπολύτως; Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν μ' ἐπεσκέψθη καθολικὸς ἱερεὺς ἰησοῦιτης, δεινὸς μουσικός. Θὰ πιστεύσῃ τὴν διαβεβαίωσίν του ὅτι ἡ εὐρωπαϊκὴ μουσικὴ ἐξηγλήθη πλέον καὶ ὅτι οἱ εὐρωπαῖοι μουσικοὶ θὰ ζητήσουν εἰς τὴν ἰδικὴν μας μουσικὴν στεφάνους καὶ ἐπιτυχίας; Με τὴν διαφορὰν—ἐννοεῖται—ὅτι θὰ τὴν παρουσιάσωσιν ὡς ἰδικὴν των. Ἐμὲ δὲν ἐξέπληξεν ἡ διαβεβαίωσις του. Γνωρίζω τὴν πτωχείαν τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς. Ἐχει ἐν μόνον σύστημα τὸ τετράχορδον, ἐνῶ ἡ ἡμετέρα ἔχει τὸ ὀκτάχορδον, τὸν τροχὸν καὶ τὸ τετράχορδον. Ἐχει δύο ἤχους maggiore καὶ minore ἐνῶ ἡ ἰδική μας ἔχει ὀκτώ. Ἐχει ἐν μόνον γένος τὸ διατονικόν, ἐνῶ ἡ ἡμετέρα ἔχει διατονικόν, χρωματικόν καὶ ἑναρμόνιον. Ἐπὶ τέλους ἔχει ἡ ἡμετέρα μουσικὴ φθορὰς καὶ πλούσιον ὕλικόν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ μουσικοῦ, ἀλλὰ δυστυχῶς λείπει ἀκριβῶς ὁ τελευταῖος οὗτος.

— Καὶ λοιπὸν τί θὰ γίνῃ;

— Νὰ προετοιμάσωμεν τὴν ἔλευσίν του. Νὰ διατηρήσωμεν ἀπαράλλακτα τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν καὶ τὰ δημώδη μας τραγούδια. Νὰ κηρυχθῆ διαγωνισμὸς με βραβεῖα διὰ νὰ μελετηθῆ ἡ ἔθνικὴ μας μουσικὴ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, τοὺς ἀλεξανδρινούς καὶ πρῶτους χριστιανικούς, κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς, κατὰ τοὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν μέχρι τῆς μεταγραφῆς τῶν τριῶν μουσικοδιδασκάλων καὶ τέλος ἡ νῦν ὑπάρχουσα. Δὲν εἶνε εὐκολον τοῦτο, οὔτε εἶνε ἔργον ἑνὸς εἴτε δύο ἀνδρῶν. Ἄλλ' ἀπαιτεῖται ἐργασία καὶ πρὸς τοῦτο ἐλπίζω νὰ συστηθῆ νέος μουσικός σύλλογος.

Ἡ συζήτησις ἐστράφη κατόπιν περὶ ἄλλα.

Ἐντὶ βιογραφίας ἡμεῖς ἐνομίσαμεν καλλίτερον νὰ δημοσιεύσωμεν τὰς γραμμὰς κάτωθι τῆς εἰκόνης τοῦ νέου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Κωνσταντίνου Βαλιάδου ἵνα φωτογραφηθῇ ὁ ἀνὴρ ἔστω καὶ μὲ μόνην αὐτὴν τὴν μονόχρωμον σκιαγραφίαν. Καὶ τοῦτο διότι οἱ βυζαντινοὶ εἰς κάθε πατριάρχου ἐκλογὴν συσσωρεύουσι τόσα ἐπίθετα καὶ ἐγκώμια μεγάλα, ὥστε ἀπορεῖ κανεὶς τί νὰ γράψῃ ἂν ἐκ τοῦ σωροῦ ἀναφανῆ καμμία ἀνεγνωρισμένη ἀξία.

Κωνσταντινούπολις

Ν. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Δ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

καλλιτεχνικὸν προσὸν τῆς γραφίδος του. Ὁ κ. Στεφ. Ξενοπούλος εἶνε ἀδελφὸς τοῦ γνωστοῦ ἐν τῷ φιλολογικῷ κόσμῳ λογογράφου καὶ ἀγαπητοῦ ἡμῶν συνεργάτου κ. Γρηγ. Δ. Ξενοπούλου.

ἘΔιεύθυνσις τοῦ Ἡμερολογίου, καθιερώσασα τὴν ἑορταστικὴν εὐπρόσδεκτον γενομένην ἀρχὴν τῆς εἰκονογραφίσεως τῶν ἡμετέρων συνεργατῶν, ὅσοι ὅπωςδήποτε εἰσὶ γνωστοὶ ἐν τῇ συγχρόνῳ παρ' ἡμῖν φιλολογικῇ καὶ καλλιτεχνικῇ κινήσει, φρονεῖ ὅτι ἔχει καθήκον νὰ παρουσιάσῃ τοῖς πολλαχοῦ φίλοις ἀναγνώσταις αὐτοῦ καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ νεαροῦ καὶ εὐφυοῦς καλλιτέχνου κ. Στεφ. Δ. Ξενοπούλου, τοῦ πολλακίς κοσμήσαντος διὰ κομψῶν καὶ μεστώων πνεύματος καὶ χάριτος γελοιογραφῶν τοὺς μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντας τόμους τοῦ Ἡμερολογίου, ὡς καὶ τὸν ἀνὰ χεῖρας, ἐν οἷς βεβαίως ἀνεγνωρίσαν τὴν λεπτότητα καὶ τὸ

ΕΙΣ ΤΟ ΧΕΙΛΟΣ ΚΡΗΜΝΟΥ

φύγε, φύγε, οὔτε νὰ σ' ἀκούσω θέλω . . . τί φρίκη!

— Ποτέ, ποτέ δὲν θὰ φύγω, ἂν δὲν λάβω μίαν ἀπάντησιν, μίαν ὑπόσχεσιν.

— Καμμίαν ἄλλην ἀπάντησιν δὲν ἔχεις ν' ἀκούσῃς, παρὰ ἐμὴ μοῦ προξενεῖς φρίκην! τ' ἀκούεις; φρίκην!

Καὶ πεσοῦσα ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρον, ἀνελύθη εἰς δάκρυα.

Ἐκεῖνος ἐκυλίετο εἰς τοὺς πόδας τῆς ἀσθμαίνων, ἔξαλλος...

Ἐκεῖνη τὸν ἀπόθησε καὶ ἠγέρθη.

— Φεύγω ἐπειδὴ τὸ θέλεις, εἶπε μετ' ὀλίγον ἐκεῖνος ἐγερθεὶς, ἀλλὰ δὲν θ' ἀπομακρυνθῶ, δὲν ἠμπορῶ ν' ἀπομακρυνθῶ. Καὶ ἐπρόσθεσε, συμπλέκων τὰς χεῖρας καὶ μὲ φωνὴν ἐκρηάζουσαν ὑπέρτατον ἴκονον:

— Μήπως τὸ θέλω; σὲ ἀγαπῶ τόσον . . .

Τῷ ἔδειξεν ἐπιτακτικῶς τὴν θύραν! Ἐκεῖνος τότε, βραδέως ὀπισθοχωρῶν, ἀρῆκε τὴν αἴθουσαν καὶ ἀπῆλθε τῆς οἰκίας περὶλυπος.

Ἡ νεαρὰ γυνὴ ἐστάθη ἐπ' ὀλίγον σύννουσ, μετὰ τινὰ δὲ λεπτὰ μετέβη εἰς τὸν κοιτῶνά τῆς καὶ κατεκλίθη. Ἡ νεοφαλή τῆς ἔκαε . . .

Μετὰ ἐν τέταρτον ὥρας ἠκούσθησαν τὰ βήματα τοῦ συζύγου, ὅστις εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνα.

— Τί ἔχεις, Ἀρσινόη; ἠρώτησεν ἀνήσυχος.

— Αἰφνίδιος κεφαλόπονος, Ἄγγελε. Δὲν εἶνε τίποτε.

Ὁ σύζυγος ἔψαυσε τὸ μέτωπόν τῆς.

— Τὸ κεφάλι σου καίει, εἶπε. Ἀναπαύσου, θὰ σοῦ κάμω συντροσιάν.

— Τί καλὸς ποῦ εἶσαι! εἶπεν ἐκείνη.

Ἐκεῖνος ἐπῆρε βιβλίον καὶ ἐκάθησεν ἀπέναντί της.

Βυθισμένος εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, δὲν παρετήρησεν ὅτι ἡ σύζυγος εἶχεν ἀποκοιμηθῆ. Αἴφνης ἤκουσε ψιθυρισμόν:—«Φύγε, φύγε.»

Παρετήρησε τὴν σύζυγον, ἥς τὰ χεῖλη ἐκινουῦντο ἡρέμα. Ἄνησυχῆσε καὶ ἀπέθεσε τὸ βιβλίον. Ἄλλ' ὁ ὕπνος τῆς νεαρᾶς γυναίκας μετ' ὀλίγον ἐγένετο ἡσυχώτερος. Ἡ ἀναπνοὴ ἐξήρχετο ἡρεμὸς ἐκ τῶν ἡμιανοίκτων κοραλλίνων χειλέων, καὶ εἰς τὸ πάλλευκον πρόσωπον, ὅπερ ἔβαφεν ἐλαφρὰ ροδίνην χροιά, ἐπεκάθητο γαλήνη. Ὁ σύζυγος ἐπανελάβε τὴν ἀνάγνωσιν.

Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ἡ νεαρὰ γυνὴ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς.

— Τί καλὰ ποῦ κοιμήθηκα! εἶπε.

— Καὶ ὅμως ἦσουν εἰς τὴν ἀρχὴν πολὺ ἀνήσυχος' ἐπαραιλουῦσαι μάστιγα.

— Ἄ! καὶ τί εἶπα;

— Ἐλεγεσ «φύγε, φύγε.» Ἐμένα ἔδιωχνες βέβαια, εἶπε μειδῶν ἐκεῖνος.

Ἐκείνη ἐγέλασε.

— Ἐσένα νὰ διώξω, Ἄγγελε; Τὸν φύλακα τὸν ἄγγελόν μου;

II.

Ἄπὸ δύο ἐτῶν ὁ βίος τῆς Ἀρσινόης ἦτο γαλήνιος, ὁμαλός, ὡς ἐπιφάνεια λίμνης. Αἴφνης ἤλθε νὰ τὸν ταραξῆ τρικυμία, ἣν εἶχε νομίσει ἐκλιποῦσαν, κοπάσασαν ἐντελῶς. Ἦτο συνέγεια θυέλλης, ἥτις εἶχεν ἄλλοτε συγκλονίσῃ τὰ σπλάγχνα της τὰ παρθενικά.

Ὅταν ὁ πατὴρ τῆς Ἀρσινόης—δύο ἔτη πρότερον— τῆς ἐπρότεινε διὰ σύζυγον τὸν Ἄγγελον, ἡ νέα κόρη ἐσκυθρῶπασε' διότι ὁ Ἄγγελος, παρὰ τὴν φυσικὴν ἀγαθότητά του, δὲν εἶχε τὰ προσόντα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐλκύουν ἐκ πρώτης ὄψεως. Σοβαρὸς, σχεδὸν ψυχρὸς, δὲν ἀπεκάλυπτεν εὐκόλα τὰ ψυχικά του χαρίσματα. Ἡ καρδιά του ὠμοιάζε μὲ κιβώτιον, ἐγκλειζὸν μὲν θησαυροὺς ἴσως, ἀλλὰ στεγανῶς κλειστόν. Ἦτο χρυσός, χωρὶς ὅμως νὰ στίλβῃ' παρουσιαζε δη-

λαδῆ ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον τοῦ πασιγνώστου φαινομένου, καὶ ἡ Ἀρσινόη, νέα ἐνθουσιώδης, οὐδὲν ἠσθάνετο πλησίον του, δὲν ἠσθάνετο τουτέστι ὅ,τι ἐλκύει, ὅ,τι συναρπάζει μίαν καρδίαν. Τὸ ἐναντίον ἀκριβῶς συνέβαινε μὲ τὸν ἐπίσης οἰκογενειακὸν φίλον Φωκίωνα. Ὁραῖος αὐτός, εὐφυῆς, ζωηρότατος, εἶχεν ἐλκύσῃ τὴν προσοχὴν καὶ κατόπιν τὴν καρδίαν τῆς Ἀρσινόης, ἥτις εἶχε τὴν ἡλικίαν ἐκείνην, καθ' ἣν δὲν σκέπτεται τις διέλου, ἀλλὰ μόνον αἰσθάνεται. Οἱ δύο νέοι, ὁ Ἄγγελος καὶ ὁ Φωκίων, ἂν καὶ ἀνόμοιοι τὸν χαρακτῆρα, ἦσαν φίλοι, συνηρτῶντο δὲ συχνὰ καὶ εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Ἀρσινόης, καλῆς, ὠραίας, νοήμονος κόρης καὶ νύμφης ἐπιζήλου. Συχνὰ ἦσαν αἱ συναναστροφαὶ μεταξύ πατρός, θυγατρὸς καὶ τῶν δύο νέων, ἐνῶ δὲ ὁ Φωκίων δὲν ἔπαυε χαριεντιζόμενος καὶ σπεύρων τὴν εὐθυμίαν. ὁ Ἄγγελος ὠμίλει ὀλίγα καὶ σχεδὸν σοβαρὰ πάντοτε. Τοῦτο ἐπέσιμωνε τὴν νέαν κόρην, ἐλκυσμένην καθεκάστην πλειότερον πρὸς τὸν Φωκίωνα. Συνέβη, δις ἢ τρίς, στραφεῖσα ἀποτόμως πρὸς τὸν Ἄγγελον, νὰ συλλάβῃ τὸ βλέμμα του προσηλωμένον ἐπιμόμως ἐπ' αὐτῆς' τίποτε ἄλλο δὲν ἠδύνατο ν' ἀναγνώσῃ ἐπὶ τοῦ προσώπου του. Ἡ μεταξύ τῶν δύο νέων διαφορά, τουλάχιστον ἡ ἐξωτερικὴ, ἦτο μεγάλη καὶ ἡ νέα κόρη ὠρισμένως ἔκλινε πρὸς τὸν Φωκίωνα. Τοῦ πατρός της ὅμως ἡ γνώμη, πατρός ὅσον φιλοστόργου, τόσον καὶ νουνεχοῦς, ἦτο ἐκ διαμέτρου ἀντίθετος. Σπουδᾶσας κατὰ βάθος τὸν χαρακτῆρα τῶν δύο νέων, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐδίστασε μεταξύ αὐτῶν. Τὸν Ἄγγελον ἤθελε σύντροφον τοῦ μόνου του τέκνου, τοῦ ὄρφανου μητρός, τῆς μόνης του χαρᾶς. Αὐτὸν τῆς προώρισε σύζυγον, πεποιθῶς ὅτι μαζὴ του θὰ ἠτύχει.

Ἄλλ' ἡ κόρη ἐσκυθρῶπασε. Τὸν πατέρα καὶ τὸν ἐσέβετο καὶ τὸν ἐλάτρευε, ἀλλ' ἡ καρδιά της εἶχεν ὀμιλήσῃ καὶ ἡ Ἀρσινόη ἦτο δυστυχῆς . . .

Δὲν ἐπάλαισεν ὅμως ἐνώπιον τῆς ἐπιμόνου θελήσεως τοῦ καλοῦ της πατρός, ἐδέησε νὰ ὑποκύψῃ.

Συνέπλεξε μετ' ἀπελπισίας τὰς χεῖρας, ἔχουσε κρυφὰ πολλὰ δάκρυα, ἀλλ' ὑπέκρυψε . . .

Ὁ Φωκίων, μαθὼν τὰ ἀποφασισθέντα, τῇ ἐξηκόντισεν ἐπιστολὴν πλήρη πυρός, δακρῶν, λύσεως καὶ ἀπογνώσεως,

ὥν ἡ Ἀρσινόη, ἀφοῦ κατέβρεξε μὲ δάκρυα, ἔσχε τὸ θάρρος νὰ παραδώσῃ εἰς τὸ πῦρ, τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο πῦρ, τὸ ὁποῖον τὴν κατέκαιε τὴν στιγμὴν ἐκείνην.

Μετὰ τὸν γάμον, ὁ Φωκίων ἀπεδήμησεν εἰς τὴν ξένην.

III.

Ὁ Ἄγγελος περιέβαλε τὴν σύζυγον μὲ πολλὴν στοργήν, ἂν καὶ δὲν ἠγνώνει τὴν ψυχικὴν τῆς κατάστασιν. Συχνὰ τὴν ἔβλεπεν ἐταστικῶς, ὡσάν νὰ ἤθελε κάτι ν' ἀναγνώσῃ ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς, κάτι νὰ μαντεύσῃ οὔτε παρατήρησιν ὅμως τῇ ἀπηύθυνε ποτέ, οὔτε τίποτε. Ἐκείνη ἔβλεπε ταῦτα καὶ ἠδῆμόνει. Θὰ ἐπρωτίμα θόρυβον μᾶλλον παρὰ τὴν ἡσυχίαν αὐτὴν. Ἀντὶ τῆς ἀπαθείας του, θὰ ἐπρωτίμα παρατηρήσεις, ἀνακρίσεις φανεράς, ἐλέγχους. Ταῦτα θὰ ἐδεικνυον ἐνδιαφέρον, πάθος τι, ἐν αἰσθημα. Ἡ ἀπάθεια ἐκείνη τοῦ συζύγου τὴν παρώριζε. Ἄλλ' ἦτο ἀγαθὸς καὶ τὸν ἐτίμα, ἂν καὶ ἐπάλλαιε διηνεκῶς μεταξὺ προσράτου ἀκόμη, καυστικῆς ἀναμνήσεως καὶ καθήκοντος ἱεροῦ.

Ἐβίαζεν ἑαυτήν, προσπαθοῦσα νὰ συνδέεται στενωτέρον ὁσημέραι πρὸς τὸν σύζυγον, συχνὰ δέ, ὁσάκις καμμία ἀνάμνησις τὴν ἠνώγει ἐπίμονος, τὸν ἐκράτει πλησίον τῆς, ὡς δεινόν τι προαισθανομένη, ὡσάν νὰ τὴν ἠπέιλει συμφορά. Ἐκεῖνος τὴν ἔβλεπεν ἀπορῶν καὶ τὴν καθυσόχαζε μὲ λόγους μειλίχους.

Μικρὸν κατὰ μικρὸν ἡ ψυχικὴ τρικυμία κατηνάζετο. Οἱ παροξυσμοὶ ἐγίνοντο σπανιώτεροι. Τὸ ἀόρατον ἄστρον, εἰς ὃ ἀνεφέροντο ἐνίοτε οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ψυχῆς, ἐθαμβοῦτο ὀλονέν, ὡχρία, ἀποβάλλον βαθμηδὸν τὴν προτέραν λάμπιν, τότε δὲ μία γαλήνη εὐεργετικὴ, σωτηρία, ἐγέμιζε τὴν καρδίαν τῆς. Οἱ καπνοὶ ποῦ τὴν ἐσκότιζον πρὶν, διελύοντο καὶ τώρα ἔβλεπε καθαρὰ ἐνώπιόν τῆς. Πολὺ δίκαιον εἶχεν ὁ πατὴρ τῆς, ὅστις, ἀφοῦ τὴν ἐχειραγώγησε καὶ τὴν ἐνίσχυσεν, ἀπῆλθεν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, βέβαιος περὶ τοῦ ἔργου του. Ἡ ἀσθένεια τῆς Ἀρσινόης βαθμηδὸν ὑπεχώρει, δὲν θὰ παρήρηχοτο δὲ πολὺς καιρὸς καὶ ἡ ἴασις θὰ ἦτο ἐντελής. Εἶχε καὶ ἡ Ἀρσινόη τὸ ὄνειρόν τῆς τὸ νεανικόν, τὸ ὁποῖον πρὸ πολλοῦ ἐσβέσθη

ἐντελῶς καὶ δὲν ὑπάρχει ἐξ αὐτοῦ παρὰ τέσσαρα ψυχρά, τὴν ὁποῖαν δὲν φοβεῖται. Τώρα, ἀντὶ τοῦ ὄνειρου ἐκεῖνου, ἀπλοῦται ἐνώπιον αὐτῆς ἡ πραγματικότης ἡ ἄνευ ὄνειρων, ἡ ὀμαλή, ἡ ἀτάραχος. Ἡ ἐστία, ὁ καλὸς σύζυγος! Ἐν ἄχ! εἰς στεναγμὸς ἀνακουρίσεως καὶ τώρα ἡ λήθη ἡ τόσον εὐεργετικὴ.

Ἦτο εὐτυχῆς ἡ Ἀρσινόη, ἦτο δηλαδὴ ἡσυχος, ὅτε πρῶϊαν τινὰ εὐρέθη ἐνώπιόν τῆς ὁ Φωκίων... Ἦτο μόνος... Αὐτὸς, πρὸ μικροῦ ἐπανελθὼν ἐκ ταξιδίου, ἔτρεξεν εὐθὺς παρὰ τῇ φίλῃ οἰκογενεῖα... Ἦτο τὸπος ὠραίου ἀνδρός, καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως. Ἡ στάσις του ἐδεικνυε κάποιαν συστολήν. Ἡ Ἀρσινόη δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκφράσῃ τί ἡσθάνθη τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Τῷ ἔτεινε τὴν χεῖρα ὡς παλαιὰ φίλη, ἐκεῖνος δέ, ἀτάραχος, διηγήθη τὰ κατ' αὐτὸν εὐτράπελα, μ' εὐγλωττίαν. Περὶ τοῦ παρελθόντος οὔτε λέξις καὶ ὅτε ὁ νέος ἀπήρχετο, ἡ Ἀρσινόη τοῦ ἐθλίψεν ἐκ νέου τὴν χεῖρα.

Μετὰ χαρᾶς εἶδεν ὁ Ἄγγελος τὸν Φωκίωνα. Οἱ δύο ἄνδρες ἀνενέωσαν τὰς προτέρας τῶν σχέσεις. Ὁ οἶκος τοῦ Ἀγγέλου ἦτο πάντοτε ἀνοικτὸς διὰ τὸν παλαιὸν φίλον, ὅστις τῆς σχολῆς του τὰς ὥρας διήρχετο ἐκεῖ, ὁμολογῶν ἀπροκαλύπτως ὅτι οὐδαμοῦ ἄλλου ἠσθάνετο τόσην εὐτυχίαν. Οἱ δύο ἄνδρες συνεδέθησαν στενωδῶς πάλιν καὶ ἡ Ἀρσινόη δὲν εἶχε ἀρρομήν ν' ἀνησυχῆσῃ. Ὁ Φωκίων βέβαια ἐλησμώνησεν ἐντελῶς τὸ παλαιόν του αἰσθημα, ὡς ἐλησμώνησεν αὐτὸ καὶ ἡ Ἀρσινόη. — Καὶ τόσῳ τὸ καλλίτερον, διανοήθη ἐν τέλει ἡ νέα γυνή.

Ἡ μεταξὺ τῶν τριῶν προσώπων σχέσις ἔλαβε τὸν χαρακτῆρα οἰκειότητος, χωρὶς ἡ πρὸς τὴν Ἀρσινόην εὐλάβεια τοῦ Φωκίωνος ν' ἀλλοιωθῇ τὸ παράπαν. Συχνὰ συντέρωνον ἡ συνδιεσκέδαζον εἰς τὴν πόλιν καὶ τὰ περίχωρα. Συνέβη πολλαῖκις νὰ μείνωσι μόνοι, ἡ Ἀρσινόη καὶ ὁ Φωκίων καὶ τότε ὅμως περὶ παντὸς ἄλλου ἐγίνετο λόγος, οὐδέποτε δὲ περὶ πράγματος δυναμένου νὰ δώσῃ ἔστω καὶ πόρρωθεν νύξιν περὶ τοῦ παλαιοῦ αἰσθήματος, τοῦ νεκρωθέντος πρὸ πολλοῦ ἤδη... Διότι, σπάνιαί τινες χειρὸς θλίψεις θερμότεραι,

παρτεταμένα, ἢ ἐξακοντίσεις βλεμμάτων τολμηρότεροι, δὲν ἠδύνατο ν' ἀνησυχῶσι τὴν νέαν γυναῖκα.

Ἡμέραν τινά, περιεργαζόμενοι τὰς αἰθούσας τοῦ Πολυτεχνείου, εἰς τὸ διαμέρισμα τῆς ζωγραφικῆς, ἐσταμάτησαν πρὸ εἰκόνας παριστανούσης ἄνδρα ἐν κυνηγετικῇ περιβολῇ, ἀπάγοντα νέαν κόρην. Μακρὰν διεκρίνοντο τρεῖς τέσσαρες ἄνδρες, οἱ διώκται πιθανῶς τοῦ ζεύγους. Ὁ Ἄγγελος ἔτυχε νὰ εἶνε ὀλίγον μακρὰν καὶ ὁ Φωκίων εἶπεν εἰς τὴν Ἀρσινόην, δεικνύων τὴν εἰκόνα — «Διὰ τὴν θέσιν τοῦ ἀνδρὸς αὐτοῦ θὰ εἶδα τὴν ζώήν μου!» καὶ ἀνεστέναξε βαθέως. Ἡ Ἀρσινόη, μολοντοὶ ταρχηθεῖσα, ἐκρατήθη ὅμως καὶ ἀπήντησε μὲ ἀπάθειαν :

— Καὶ τίς ἡ ἀνάγκη ἀπαγωγῆς; Εἰμπορεῖτε νὰ ἐκλέξετε καὶ νὰ εὐτυχῆσατε.

— Ἄ! ναι, εἶπεν ὁ Φωκίων μὲ πικρίαν καταφανῶς. Μίαν φορὰν ἐκλέγουν καὶ ἐγὼ τὴν τύχην μου τὴν εἶδα. Ἡ Ἀρσινόη ἠρρυθρίσασκε ν' ἀπομακρυνθῆ, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ οἱ τρεῖς ἀπήρχοντο τοῦ Πολυτεχνείου.

Ὁ Φωκίων ἔκτοτε ἠλλάξε τρόπον. Ἀπὸ τῆς ἄκρας εὐθυμίας, παρεδίδετο αἰφνης εἰς μελαγχολίαν μεγάλην. Ἡ Ἀρσινόη ἦτο ἀπαθής, ἢ ἐπροσποιεῖτο καὶ ὁ Φωκίων ἠρεθίζετο. Συχνὰ τῇ ἐρριπτεν ἐπίμονα ἢ παρακλητικὰ βλέμματα εἰς τὰ ὅποια ἐκείνη δὲν ἀπήντα καὶ ὁ Φωκίων ἐγίνετο ἐκτός ἑαυτοῦ. Ἐβασανίζετο ὑπὸ ἐπιμόνου σκέψεως, ἦτο δὲ διαρκῶς ἐν νευρικῇ ταραχῇ καὶ ἤρχοντο στιγμαὶ καθ' ἃς ἐπεθύμει νὰ τὸν ἐδίωκον τῆς οἰκίας μᾶλλον παρὰ νὰ τὸν δέχονταί μὲ τὴν σὴν προθυμίαν. Ἐκαμνεν ἐκ διαλειμμάτων συντόμους ἀπουσίας, χωρὶς ἢ κατατρώχουσα αὐτὸν ὀδύνη νὰ κατευνάζεται.

Μίαν πρωΐαν τέλος, ἐν στιγμῇ ἀκροτάτου ἐρεθισμού, ἔπεσαν εἰς τοὺς πόδας τῆς Ἀρσινόης, ἐξομολογούμενος μὲ γλώσσαν πυρίνην, τὸ κατατρώγον αὐτὸν πάθος . . .

Ἐκείνη, ἥτις πρὸ πολλοῦ τὸν ἐμάντευε, ἀπέκρουσεν, ὡς εἶδαμεν, ὑπερήφανα, ἐν ἀγανακτήσει, τὴν αὐθάδη ἐξομολόγησιν, ὅτε δ' ἐκεῖνος ἀπηλπισμένος ἀπήρχετο, ἐκείνη ἀνελύετο εἰς δάκρυα . . .

IV.

Μεγάλη μεταβολὴ ἐπέβλη εἰς τὰς ἑξῆς καὶ εἰς αὐτὸν

τὸν χαρακτήρα τοῦ Φωκίονος. Αἱ ἐπισκέψεις του εἰς τοῦ Ἀγγέλου εἶνε σπάνιαι καὶ νομίζει κανεὶς ὅτι εἶνε ἄλλος ἄνθρωπος. Δὲν εἶνε πλέον ζωηρὸς ὅπως ἦτο καὶ οὔτε ὀμιλητικὸς. Ἡ σοβαρότης αὐτῆ ἐκπλήττει τὸν φίλον, τοῦ ὅστις ἀποδίδων αὐτὴν εἰς ἄλλας ἀφορμὰς, συχνὰ τὸν πειράζει· δὲν ἐκπλήττει ὅμως τὴν Ἀρσινόην, ἀλλὰ τὴν ἀνησυχεῖ, φοβουμένην μὴ ἢ ἀσυνήθης αὐτῆ μετατροπῇ κρύπτῃ καμμίαν παγίδα . . . Ὁ καιρὸς ὅμως παρέρχεται καὶ ἡ Ἀρσινόη δὲν ἔχει λόγους νὰ φοβῆται· ἀπ' ἐναντίας τώρα λυπεῖται . . . Ὁ Φωκίων εἶνε σκυθρωπὸς καὶ ἡ μελαγχολία του, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, μετεδόθη καὶ εἰς τὴν Ἀρσινόην, ἥτις μόνον ἐνώπιον τοῦ συζύγου προσποιεῖται τὴν εὐθυμον. Τὴν μεταβολὴν ταύτην ὁ Φωκίων τὴν ἀντελήφθη ἀμέσως καὶ δὲν δυσηρεστήθη· προφανῶς ἐν τῇ ψυχῇ τῆς Ἀρσινόης ἐτελεῖτο πάλη. Ἦτο πάντοτε ἡ αὐτὴ γαλήνιος καὶ ἀξιοπρεπὴς γυνή, ἀλλὰ πολὺ τὴν δυσηρεστεῖ τὴν αὐτὴν δυσθυμία τοῦ Φωκίονος, ὅστις ἐξηκολούθει ἐπιμόνως τὴν αὐτὴν τακτικὴν, προβαίνων μέχρι τοῦ μέτρου ν' ἀποφεύγῃ ὅσον ἠδύνατο νὰ τὴν βλέπῃ μόνην . . .

Ἡμέραν τινά ἐν τούτοις ὁ Φωκίων δὲν ἠδυνήθη νὰ τὴν ἀποφύγῃ. Ἦτο μελαγχολικώτερος τοῦ συνήθους καὶ εἰς τὴν ἐρώτησιν τῆς Ἀρσινόης διατὶ ἢ τὴν τὴν δυσθυμία, ἐκεῖνος ἀπήντησεν ὅτι ἦτο πολὺ σκληρὸς ὁ περίγελως, ἀφοῦ κάλλιστα γνωρίζει τὴν ἀφορμὴν . . . Καὶ ἐπρόσθεσε μὲ φωνὴν ὁμοιάζουσαν μᾶλλον ψιθυρισμὸν: — Καὶ νὰ μὴν ἤμπορῶ ν' ἀπομακρυνθῶ . . . — Ἄλλ' ἢ φίλια τότε; εἶπεν ἐκείνη. — Δὲν ὑπάρχει καμμία, ἀπήντησεν ἐκεῖνος μὲ πικρίαν. — Οὔτε ἢ ἰδική μου; εἶπεν ἐκείνη ταπεινωμένως, χωρὶς νὰ τὸν ἀτενίσῃ . . . Εἰς τὸν τόνον τῆς φωνῆς ὁ νέος διεκρίνε ττυφερότητα . . . ἡ καρδιά του ὑπερεπληρώθη, ἀλλ' ἡ Ἀρσινόη ἠγέρεθη. — Θέλω νὰ εἶσαι εὐθυμος, τ' ἀκούεις; εἶπε τεταραγμένη· τὸ θέλω. Καὶ ἀπεμακρύνθη ἔσπευσμένης.

V.

Ἀντηλλάγησαν ἐπιστολαὶ τινες. Αἱ τοῦ Φωκίονος ἐδείκνυον τὸ πῦρ ποῦ τὸν ἔτρωγε, αἱ τῆς Ἀρσινόης, αἰσθημα ἀναγεννώμενον. Φεῦ! ἦτο τὸ πρῶτον τῆς Ἀρσινόης ὀλισθημα . . . Ἦθάνετο ὅτι παρεσύρετο, ὅτι ἐλιποψύχει καὶ ἤρ-

χοντο στιγμαὶ καθ' ἃς ἔκλειεν ἀπὸ ἐντροπῆν. Ὡς ἐξ ἐνοστικου, ἐζήτει περὶ αὐτὴν ἔρρισμα τι, κάποιαν ἐνίσχυσιν, ἐζήτει ἐν φάρμακον κατὰ τῆς ἀδυναμίας της τῆς ἐνόχου, τῆς ὀλεθρίας. . . . Πρὸ πολλοῦ ἐπεθύμει νὰ ταξειδεύσῃ καὶ ὁ σύζυγος ἀνέμενε τὰς διαταγὰς της, χωρὶς αὐταὶ νὰ δίδονται.

— Ὅταν θελήσῃς, εἴμ' ἑτοίμος, Ἀρσινόη, τῆς εἶπεν ἡμέραν τινά· τίποτε δὲν θὰ μ' ἐμποδίσῃ.

— Ναί, ναί, Ἀγγελε, εὐχαριστῶ ἀργότερα. Καὶ ἐνώπιον τῆς συζυγικῆς καλωσύνης, ἤσθάνετο τὰς παρειάς της φλεγομένης!

Ἡ κρίσις ἔφθασεν εἰς σημεῖον δέξυτατον. Ὁ Φωκίων εἶνε ἐπιτακτικός, ἐνῶ συγχρόνως ἰκετεύει. Αἱ ἐπιστολαὶ του ἐκφράζουσι ὅλην τὴν δδύνην ἀνθρώπου ἐμμανῶς ἀγαπῶντος· εἶνε ἐπιστολαὶ ἡμιπαράφρονος, ἡ τελευταία του δὲ εἶνε ἀληθινὴ λάβα ἡφαιστείου. — «Ἄν δὲν ἔλθῃς — ἔγραψεν — αὐτὴν τὴν φορὰν, δὲν θὰ ἠμπορέσω ν' ἀνθέξω περισσότερον. . .»

Ἡ ἡμέρα ἐκείνη εἶνε ἡμέρα τρικυμίας ψυχικῆς ἀπεριγράπτου διὰ τὴν Ἀρσινόην· αἱ ὥραι, αἱ στιγμαὶ, εἶνε ὥραι καὶ στιγμαὶ ἀλλοφροσύνης. Κάθηται, ἐγείρεται, κρατεῖ βιβλίον χωρὶς ν' ἀναγινώσκῃ, πηγαίνουσα, γελᾷ καὶ κλαίει. Εἶχεν ἀποφασίσῃ τὴν ὑπερτάτην θυσίαν καὶ εἶνε ἐκτὸς ἐαυτῆς. Διότι τὸ βῆμα τὸ ὁποῖον ἀπεφάσισε, δὲν εἶνε εἰς θέσιν νὰ εἶπῃ ἂν τῇ προξενῇ ἀγαλλίασιν ἢ φρίκην! τόσον τὰ δύο ταῦτα αἰσθήματα συγχέονται. Ὁ σύζυγος ἀπουσιάζει δι' ὑποθέσεις του καὶ εἶνε ἐντελῶς ἐλευθέρα. Ἡ τροφὸς ἤτις τὴν ἀνέθρεψε καὶ δὲν τολμᾷ νὰ τὴν κρίνῃ, διότι τῇ εἶνε ὀλοφύχως ἀφωσιωμένη, θὰ τὴν συνοδεύσῃ εἰς τὴν νυκτερινὴν ἐκδρομὴν της. Θὰ ἐπανέλθουν πρὶν ἐπιστρέψῃ ὁ σύζυγος, ὅστις ἄλλως ἔχει πλήρη εἰς αὐτὴν πεποίθησιν. Ὁ σύζυγος, ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος, ὁ καλὸς φίλος, ὁ ἄγγελός της. . . . Καὶ τὰ ἐπίθετα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἔρχονται εἰς τὴν μνήμην της ἀδιάκοπα, ὡσὰν καμμία δύναμις νὰ τὰ στέλλῃ, εἶνε τόσα κτυπήματα μαχαίρας εἰς τὴν πληγωμένην ψυχὴν της. . . .

Ἄλλ' ἡ ὥρα ἐγγίζει καὶ πρέπει ν' ἀπέλθῃ. Ἡ πιστὴ τροφὸς τὴν ἀναμένει σιωπηλῇ. Ἐγείρεται καὶ προχωρεῖ ὀλίγα βήματα, ἀλλ' ἐνθυμεῖται αἴφνης καὶ διευθύνεται πρὸς τὸν κοιτῶνα της. Θέλει δι' ἐσχάτην φορὰν νὰ προσευχηθῇ, νὰ ζητήσῃ ἐξ ὕψους ἐνίσχυσιν εἰς τὴν ἀναμενομένην πάλην.

Ἐπὶ τοῦ τοίχου, ἄνω τῆς συζυγικῆς παστάδος εἶνε ἀνηρτημένη μεγάλη εἰκὼν τοῦ συζύγου, τοῦ Ἀγγέλου της, ὀλίγον δ' ἀπωτέρω, μία εἰκὼν τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ μὲ γυμνὴν ῥομφαίαν. Ἡ Ἀρσινόη ἐγονυπέτησε. Θέλει νὰ προσευχηθῇ ἀλλὰ δὲν τὸ κατορθώνει· ἡ μνήμη της τὴν προδίδει, δὲν ἐνθυμεῖται πλέον. . . . αἱ παρειά της φλογίζονται, εἶνε εἰς ἄκρον ἐξημμένη καὶ ἐν τῇ συγχύσει της, τῇ φαίνεται ὅτι ὁ ἀρχάγγελος τὴν ἀπειλεῖ διὰ τοῦ ξίφους, ἐνῶ ὁ Ἀγγελος, ὁ σύζυγός της τῇ μειδιᾷ προσηγῶς. . . . Μετ' ὀλίγον αἱ δύο εἰκόνες συγχέονται εἰς μίαν. . . . Καὶ τὸ μειδίημα τὸ προσηγὲς καὶ ἡ ῥομφαία ἡ ἀπειλοῦσα ἀνήκουν εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον. . . .

Παρήλθε πολλὴ ὥρα καὶ ἡ Ἀρσινόη εἶνε εἰς τὰ γόνατα. Ἄδυνατεῖ νὰ ἐγερθῇ. . . . Εἶνε καθηλωμένη ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Αἴφνης αἰσθάνεται ὅτι τῆς ἐγγίζουσι τὸν ὄμον. Εἶνε ἡ τροφὸς, ἡ ὁποία τῆς ἐνθυμίζει τὴν ὥραν. . . .

Ἡ Ἀρσινόη ἐγείρεται ὀρμητικῇ καὶ ἡ ὕψις της ἐκφράζει ἀπόρασιν αἰφνιδίως ληφθεῖσαν. — Νίνα, λέγει πρὸς τὴν τροφόν· ἂν μ' ἀγαπᾷς, ἂν ποτὲ μὲ ἠγάπησας, τρέξε, πέταξε, φέρε τὸν Ἀγγελόν μου εἰς τὴν στιγμὴν. Τὸν θέλω, ἀκούεις;

Εἰς τὰ λάμποντα βλέμματα, εἰς τὰς ἐξημμένας παρειὰς τῆς κυρίας της ἡ καλὴ τροφὸς ἀνέγνωσεν ὀλόκληρον δρᾶμα. . . .

Ἐφυγε δρομαία.

Ἡ Ἀρσινόη ἀνέμεινε τὸν σύζυγον ὑπερήφανος, φρίσσουσα, μὲ πόθους νεονύμφου, πόθους ὅμως ἀγίους. . . . Ἡσθάνετο καὶ τώρα ἀγωνίαν, ἀλλ' ἤτο αὐτὴ ἀγωνία εὐεργετικῇ, ἀγωνία σώζουσα. . . .

Π. Α. ΔΕΙΩΤΗΣ

Εἰς Φιλαργύρον

ΠΕΡΙΓΕΛΑΣ τὸν ἄσωτο πῶς κλέβει τάχα
τοὺς κληρονόμους του· μὰ πῆς μου, ἴ; τὸ Θεό σου,
δὲς ἐννοεῖς ὅτι ἐσὺ ληστεύεις, χάχα,
ἀλύπητα καὶ ἄσπλαχνα τὸν. . . . ἐαυτοῦ σου;

ΣΑΤΑΝΑΣ

ΣΤΙΧΟΙ ΑΠΟ ΛΕΥΚΩΜΑΤΑ

Ο ΓΥΨΤΟΣ

Εἰς τὴν Καν Μαρίαν Κ. Παλαμᾶ.

ΚΥΨΤΟΣ μπρὸς τὸ καμίνι του, ποῦ ἀπλώνει
Κόκκιναις, ἄγριαις φλόγαις στὸ σκοτάδι,
Χτυπάει ὁ γύψτος τὸ σφυρὶ στὸ ἄμόνι,
Χτυπάει, χτυπάει μαῦρος σὰν τὸν Ἄδη.

Τὰ σίδηρα λυγίζουν καὶ βογγοῦνε
Στῆς κρύας νύχτας τῆ βουβῆ λαχτάρα,
Κ' οἱ σπίθαις ποῦ ὀλοτρόγυρα πετοῦνε
Κλώθουν τῆ σκοτεινιά μετὴν τρομάρα.

Στὴν πόρτα ἀπ' ἔξω ρυάζονται σκυλιά
Κ' ἄργοπετοῦν κοπάδια οἱ νυκτερίδες...
Ὁ γύψ-ος, μαῦρος καὶ χωρὶς μιλιὰ,
Σφυροκοπᾷ σκλάδων ἄλυσσιδες.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ.

ΖΗΤΩ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ!

μπάρμπα - Νικολός, μπακάλης ἐν αποστρατεία, ἐ-
ξηκοντούτης, ὅστις διὰ τοῦ ταγγοῦ βουτύρου, τοῦ δυσ-
ῶμου ἐλαίου, τῆς ψιλλῆς ζάχαρης τῆς ἀνακατεμμέ-
νης μετ' ἄλευρον, τὰ ὅποια ὑπεξήρει τεχνηέντως ἀπὸ τὸ
ζύγιον ἢ ἀπὸ τὸ μέτρον, κλέπτων θεαρέστως τὸν πλησίον καὶ
διὰ τοῦ δηλητηριώδους βιδανίου, μετ' ὅποιον ἐπότιζε τοὺς διψών-
τας πελάτας του, μεταβεβλημένων πάντων τούτων τῶν εἰδῶν εἰς
λίθους τε καὶ πλίνθους καὶ ξύλα καὶ κεράμους, οὐχὶ ἀτάκτως ἐρ-
ριμμένα καὶ διεσκορπισμένα κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Συντακτι-
κοῦ, ἀλλὰ συνημολογημένα δεόντως διὰ χειρὸς τοῦ τυχόντος
τσούση, ἐγένετο ἰδιοκτῆτης μικροῦ οἰκίσκου εἰς τὸ Βατραχονῆσι
καὶ ζῆ μετὰ τὰ ἐνοικία του καὶ μετὰ τὸ μικρὸν περίσσειμα, τὸ ὅ-
ποιον τοῦ ἀφῆκεν ἢ διαρκῆς παράθαις τῆς ἐβδόμης ἐντολῆς.

Ὁ κύριος Ἐρμόλαος, γείτων του, κατοικῶν ἀντικεῖ, πρώην σχο-
λάρχης, ὅστις μετὰ τοὺς ἀπομειναντας εἰς αὐτὸν ὀκτὼ ἐκ τῶν τριά-
κοντα δύο ὀδόντων, κοκκαλίζει τὴν ἐκ δραχμῶν 108,60 μηνιαίαν
σύνταξιν του καὶ ὅστις, ἀφοῦ διώρθωσεν ἐπὶ τριάκοντα ἔτη τὴν
ράχιν τῶν μαθητῶν του μετὰ τὸν βούρδουλαν, διορθώνει τῶρα μό-
νος του τὰ παλαιὰ του ὑποκάμισα καὶ κάποτε τοὺς σολοικισμοὺς
τῶν ἀπλοϊκῶν γειτόνων του. Κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀργίας του
συμποσούμενος εἰς δεκαπέντε τοῦλάχιστον τὸ ἡμερονύκτιον, ἀνα-
γινώσκει ἐφημερίδας, μασσᾷ πασσατέμπον καὶ φιλοσοφεῖ.

Οἱ δύο οὗτοι ἀποτελοῦσι τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος.

Ὁ μπάρμπα-Νικολός τὸ ἀπόγευμα ἐξῆλθε μετὰ ἕνα κάδδον πλήρη
ἀναλελυμένης ἀσβέστου καὶ μετὰ μίαν βούρτζαν, ἐπιχειρεῖ δὲ νὰ
ἐξαλείψῃ τὰς ἐπὶ τοῦ τοίχου τῆς οἰκίας του μετὰ κάρθουνον χα-
ραγμμένας τρεῖς ἐπιγραφάς, αἵτινες πᾶσαι στεντορεῖως ἀναβοῶσι:
Ζήτω ὁ πόλεμος!

Ὁ κύρ Ἐρμόλαος με μεϊδιάμα Ἄμλετου :
 — Τί κάμνεις αὐτοῦ, μπάρμπα-Νικολό ;
 Ὁ μπάρμπα-Νικολός δὺσθυμος :
 — Τό κάνω !.. νά... σβύνω ταις μουντζούραις αὐταῖς ὅπου μου ἐγέμισαν τόν τοῖχον οἱ παλαβοί. Αὐταῖς δά ἡ μουντζούραις μάς ξέμειναν μοναχά !

— Δέν κάνεις καλά, κύρ Νικολό.
 — Τί λές τοῦ λόγου σου !
 — Ἐκεῖνο ποῦ σοῦ λέγω ἐγώ. Ἄν θέλγς νά τὰ σβύσγς διὰ λόγους γραμματικούς, μέχρι τίνος ἤμπορῶ νά ἐπιδοκιμάσω τήν πράξιν σου. Αὐτός ὁ τύπος «ζήτω», εἶνε σλόικος εἰς τήν παροῦσαν περίστασιν. Τί θά πῆ : ζήτω ὁ πόλεμος ; Ὁ πῆ νά ζήσῃ ὁ πόλεμος Ὁ πῆ ὅτι ὁ πόλεμος ἦτο καταδικασμένος νά ἀποθάνῃ καί ἡμεῖς τοῦ χαρίζομεν ζωήν. Τό πήραμε ἀπό τοὺς ξένους, ὅπως τὰ πένοουμε ὅλα ὡσάν στραβοί. Vive ! λέγουν οἱ Γάλλοι : viva οἱ Ἴταλοί : δες του καί ἡμεῖς ζήτω ! Οἱ Ἄγγλοι ὁμως λέγουν three cheers, ἤγουν τρεῖς ἐπευφημίας ὑπὲρ τοῦ δεῖνος, ἐπακολουθοῦμενα ἀπό τρία οὐ ρ ρ ά... οἱ Γερμανοί λέγουν hoh ! hoh !..

— Αὐτοὶ γυυγίζουν τὸ λοιπόν! Σῆματις δέν εἶνε σκυλιά οἱ ἀφλότιμοι !..

— Τὸ σωστότερο θά ἦτο νά ἐλέγαμεν ζώη !.. αὐτὸ ἐπρότεινε καί ὁ Σκυλιστής. Μά ἔλα τώρα, ἀφοῦ ἐσυνειθίσαμεν με τὸ ζήτω, ὅπου δέν πάει τὸ ζώη... φαντάσου νά φωνάζουν ζώη ὁ πόλεμος !

— Ποιανοῦ Ζώη ;
 — Νάτα !.. δέν σοῦ τὰ ἔλεγα ἐγώ ; Ζώη εἶνε τὸ τρίτον πρόσωπον τῆς εὐκτικῆς τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ρήματος ζῶ Ἄλλ' ἄς εἶνε. Αὐτὰ τὰ πράγματα δέν μπορεῖς νά τὰ καταλάβῃς τοῦ λόγου σου... Ἄς τ' ἀφίσωμεν καί ἄς ἔλθωμεν εἰς τὰς ἐπιγραφάς. Αὐτὴν ποῦ εἶνε ἀριστερά, ποῦ ἔχει τὸ ζήτω γραμμένον με ὁ, ἤμπορεῖς καί νά τὴν σβύσγς .. διότι δέν εἶνε καλὸν νά διαδίδεται ἡ ἀμάθεια καί ἡ ἀνορθογραφία : ταις ἄλλαις καλλίτερα νά τὰς ἀφίσγς ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχουν.

— Καλέ, με τὰ σωστά σου μου τὸ λές αὐτό, δάσκαλε, νά ἀφίσω αὐταῖς ταις ἀηδίασι εἰς τὸν τοῖχον τοῦ σπητιοῦ μου ! Μά γιά ποῖο σκοπό, στό Θεό σου ;

— Ἄ, μπάρμπα-Νικολό, εἶνε μερικὰ πράγματα ποῦ ὅταν κανεῖς δέν τὰ ἐννοῖς μόνος του, δὺσκολα ὁ ἄλλος ἤμπορεῖ νά τὸν κάμῃ νά τὰ ἐννοήσῃ. Ὁ πρσπαθίσω μ' ὅλα ταῦτα νά σοῦ δώσω νά καταλάβῃς. Μ' ἐρώτησες τί σκοπὸν ἔχουν αἱ ἐπιγραφαί εἰς

τὸν τοῖχόν σου. Μάθε ὅτι κανένα πρᾶγμα εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον εἶνε χωρὶς σκοπὸν. Τὸ μόνον πρᾶγμα ποῦ δέν θά ἔχῃ σκοπὸν ὕστερα ἀπὸ λίγον καιρὸν, καθὼς πάμε, με τὴν πολεμικὴ ἀποζημίωσι καί με τὸν ἔλεγγον, θά εἶνε τὸ Κεντρικὸν Ταμιεῖον, διότι δέν θά εἶνε ἀνάγκη καί νά ἔχῃ σκοπὸν... ἀπ' ἔξω. Προχθές ἐπῆγα νά πάρω τὴν σύνταξίν μου καί μου εἶπαν νά περάσω μετὰ δέκα ἡμέραις ... Τὸ κατάλαβες ; Ἄλλ' ἄς εἶνε ἄς ἔλθωμεν εἰς τὴν οἰκίαν μας. Τὸ λοιπὸν οἱ ἀρχαῖοι Λατῖνοι ἔλεγαν : Verba volant, scripta manent. Ἐκατάλαβες ;

— Ποῦ νά καταλάβω ; Μηγγάρις ξεύρω ἐγὼ τὰ φράγκικα ; Νά-σαν μαθες ἀρβανίτικα... κατὶ σκαμπάζω ἀπ' αὐτὰ, γιατί ἔχω κατὶ κουμπάρους στοῦ Σπάτα...

— Λοιπὸν αὐτὸ θά πῆ πῶς τὰ λόγια πετᾶν, φεύγουν καί τὰ γραμμένα μένουν.

— Καί τί σὰν μένουν ; Ἐγὼ καί ἐγὼ κατὶ βερεσέδια παλαιὰ ἀπὸ τὴν πρώτη πέγνη μου ποῦ μένουν γραμμένα στὰ τεφτέρια ἄλλὰ τί νά τὰ κάμω τὰ ἔσχημα ;

— Ἀξιόλογα : λοιπὸν τὰ λόγια, αἱ ζητωκραυγαί, αἱ φωναί τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, τὰ λόγια τὰ παχειά, τὰ λόγια τὰ χονδρά ποῦ μάς ἐξεκουφαιναν πρὸ τοῦ πολέμου, τί ἐγειναν ; πάνε, ἐπέταξαν τὸν προσρισμὸν τοὺς τὸν ἔκαμαν δέν εἶχαν λόγον ὑπάρξεως πλέον ἐσβύσθησαν, ἐγάθησαν μέσα εἰς τὴν μεγάλην ἄβυσσον τοῦ μηδενός. Ἄλλ' αὐτὰ ὅπου ἐγράφησαν εἰς τοὺς τοίχους τὸν προσρισμὸν τῶν ἀκόμη δέν τὸν ἐξεπλήρωσαν διὰ τοῦτο μένουν. Καί χρῆσιμεῦσουν... ὦ, χρῆσιμεῦσουν, ἐννοια σου ! Εἶπες διὰ τὰ βερεσέδια σου, πρὸ ὀλίγου, μπάρμπα-Νικολό. Λοιπὸν καί αὐτὰ εἶνε τὰ βερεσέδια τῆς κοινῆς γνώμης. Ἐὰν δέν ἐξοφληθοῦν, δέν διαγράφονται. Ἡ δύναμις ἡ ἀόρατος, ἡ μυστηριώδης, ἡ ὅποια κυβερνᾷ καί ἐφορᾷ καί ἄγει τὰ πάντα, ἡ ὅποια λογικὴ αὐτὴ πράττει ἡ ὅθει τοὺς ἄλλους νά πράττωσι ἔξω τὰ ὅποια εἰς ἡμᾶς φαίνονται ἄλογα, αὐτὴ ἡ δύναμις, τῆς ὁποίας ἡμεῖς εἰμεθα ἀσυνείδητα ὄργανα, ὑπαγορεύει νά γραφῇ διὰ χειρὸς ἐνός παιδιοῦ μία ἐπιγραφή εἰς τὸν τοῖχον. Διὰ τί γράφεται ; Καί ποῖς τὸ γνωρίζει ; Ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι εἰμεθα ὄντα αὐτοτελῆ, αὐτοστέλη, αὐτοκίνητα καί εἰμεθα ἀπλᾶ νεοσπάστα, δρωῦνα, σκεπτόμενα, κινούμενα κατὰ τὴν ὄρεξιν τῆς μωρισμορφου Φύσεως, τῆς Σειρήνος αὐτῆς τῆς παλιντρόπου, ἧτις ἀλλάζει μορφήν καί σχῆμα κάθε στιγμὴν μόρια χαμένα μέσα εἰς τὸν ὠκεανὸν τοῦ ἀγνώστου, ἀγόμεθα καί φερόμεθα ἀπὸ τὴν αἰώνιον καταγίδα, ἧτις μάς παραφέρει ὅπως παραφέρει τ' ἀμαρτωλά πνεύματα ἡ λαίλαψ εἰς τὸ ἔσχατον τῆς Κολάσεως τοῦ Δάντου. Ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι ἐμ-

θαύνομεν εἰς τὰ μυστήρια τῆς καὶ δὲν γνωρίζομεν τὰ τρία κακὰ τῆς μοίρας μας. Ῥώτησέ με ἐμὲ τὸν δάσκαλον τί εἶνε θερμότης; θὰ σοῦ πῶ ἕνα ὄρισμὸν ἀπὸ τὸν ὁποῖον δὲν θὰ καταλάβῃς τίποτε, ἀλλ' ἀπὸ τὸν ὁποῖον δὲν καταλαβαίνω κ' ἐγὼ τίποτε. Διατί, κύριε, ἐσὺ ποῦ ἐγρημάτισες ταθερνιάρης, ἐξύνιζε τὸ ρετσινάτο σου; τὸ διατί δὲν τὸ εἰξευρες βέβαια; εἰξευρες μόνον ὅταν ἐξύνιζε νὰ τὸ διορθῶνῃς μὲ ἀσπράδι αὐγῶν καὶ μὲ χιλιαῖς δυὸ ἀηδῖαις, μὲ τὰς ὁποίας ἐφαρμάκιζες τὸν κόσμον...

— Καὶ ποῦ τὸ ξευρες τοῦ λόγου σου, κύρ δάσκαλε; Σάματις ἐδὲ κίμασες ποτὲ τὸ κρασί μου;

— Ἄν ἤθελα τὸ δοκιμάσει, μπορεῖ καὶ νὰ μὴν ἤμουν ζωντανός νὰ σοῦ κουβεντιάζω τώρα... Ἔπεσε κάτω ἕνα μῆλο καὶ ὁ Νεύτων ἐσκέφθη ἀμέσως; διατί τὸ μῆλον νὰ πίπτῃ κάτω καὶ νὰ μὴ πηγαίῃ ἐπάνω, καὶ εὔρηκε τὸν νόμον τῆς βαρύτητος. Μέγας ἄνθρωπος ὁ Ἰσαὰκ Νεύτων' ἀλλὰ ῥώτησέ τον διατί ὑπάρχει αὐτός ὁ νόμος τῆς βαρύτητος; ποία δυνάμις τὸν θέσπισε καὶ ποῖον σκοπὸν ἔχει; Κόκκαλο ὁ κύριος Νεύτων!... Ὡστε τὸ διατί μὴ τὸ ρωτᾷς ποτέ. Καμιὰ φορά ἡ Φύσις, ἡ Πρόνοια, ὅπως θέλεις πὲς τὴν, ἀφίνει ἐπίτηδες ν' ἀνασῶρῃ μίαν ἄκραν, μίαν πτυχὴν ἀπὸ τὸν σκοτεινὸν μανθῶνα τοῦ μυστηρίου μὲ τὸν ὁποῖον καλύπτει τὰ πάντα καὶ τότε ἡμεῖς οἱ ζιππασμένοι, οἱ δοκησίοφοι μένομεν χάσκοντες δι' ὅσα βλέπομεν. Μία μικρὰ βοτάνη τοῦ ἀγροῦ, χαμένη μέσα εἰς τὴν πυκνὴν βλάστησιν, ἐν ἄκραι κορυμμένον εἰς τὰ φύλλα παλαιῦ βιβλίου, ἕνα κουρέλι ριγμένον στὰ σκουπίδια, μία ἐπιγραφή σ' ἕνα τοῖχον ἔχουν τὸν λόγον τους εἰς τὸ ἀπέραντον αὐτὸ ἐργαστήριον τῆς δημιουργίας καὶ καμιὰ φορά εἰς τ' ἀπόκρυφα κατάστιχά τῆς ἢ βοτάνης βαρύνει περισσότερον ἀπὸ τὴν ὁρῶν, τὸ ἄκραι περισσότερον ἀπὸ τὸν ἐλέφαντα, τὸ κουρέλι περισσότερον ἀπὸ μίαν βασιλικὴν ἀλούργίδα, ἡ ἐπιγραφή περισσότερον ἀπὸ ἕν πολυτίμον σύγγραμμα. Μία ἐπιγραφή!... ἔτσι σοῦ φαίνεται. Ἀλλὰ τὸ ξευρεῖς, κύριε, ὅτι ἀπὸ τὰς ἐπιγραφὰς ἐμάθαμεν τὸν πανάρχαιον αἰγυπτιακὸν πολιτισμὸν, καὶ τὸν ασσυριακὸν πολιτισμὸν; ὅτι ἀπὸ αὐτὰς διεσαφηνίσθη ἡ ἀρχαία μας ἱστορία; ὅτι ἐπὶ τὰς ἐπιγραφὰς ὅπου ἀνευρέθησαν εἰς τοὺς τοίχους τῆς Πομπηίας, ὡσὰν αὐτὴ ἐδῶ καλῆ ὥρα, ἐμάθαμεν τὰ πολλὰ πράγματα τοῦ οἰκιακοῦ βίου τῶν Ῥωμαίων, ὡς καὶ δημοτικὰ τραγούδια, σὰν αὐτὸ π. χ.

Quis amat valeat, pereat quis nescit amare,

Bis tantum pereat quisquis amare vetat:

ποῦ θὰ πῆ: ὅπου ἀγαπᾷ νὰ χαίρεται καὶ νὰ χαθῆ ὅποιος δὲν

γνωρίζει ν' ἀγαπᾷ καὶ δυὸ φορές νὰ χαθῆ ὅποιος ἀπαγορεύει τὴν ἀγάπην.

— Βρὲ τὸν εἰοψη! μεράκι ποῦ τὸ εἶχε!...

— Ἔτσι ποῦ λές, μπάρομπα-Νικολό... αἱ ἐπιγραφὰι διδάσκουν, τὸ ἀκούεις; Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἔθλεπα μία συγὰ εἰς τὴν γωνίαν ἐνὸς δρόμου ἤτο τὸ ὄνομα ἐνὸς ὑποψηφίου δημοτικοῦ συμβούλου. Χωρὶς νὰ θέλω, τὸ μάτι μου ὁσάκις ἐπερνοῦσα, ἐκαρφῶνετο ἐπάνω εἰς αὐτὴν τὴν ἐπιγραφὴν, ἡ ὁποία μὲ λαδομιογία γραμμένη ἔμενε διὰ πολὺν καιρὸν ἀνεξάλειπτος. Μετ' ὀλίγον καιρὸν ἀνεγνώσα εἰς τὰς ἐφημερίδας κατὰ σύμπτωσιν ὅτι αὐτὸς ὁ πατρικὸς κύριος κατηγορήθη ἐπὶ πλαστογραφία. Νά, σύμβουλος μάλαυμα! Καὶ τότε ἐκατάλαβα διατί ἔμενεν ἡ ἐπιγραφή ἀνεξάλειπτος; ἤτο ἕνα εἶδος ἀοράτου κατηγορητηρίου ἐναντίον τοῦ ἀξιοτιμοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου. Ἐνα νεκρώσιμον παλαιὸν κολλημένον εἰς τὸν τοῖχον μένει πολὺν καιρὸν ἐνίοτε εἰς τὴν θέσιν του; ἄλλα πλέον πρόσφατα φθεῖρονται, γάνονται, καλύπτονται; αὐτὸ ἀντέ εἰ. Αἱ, λοιπὸν εἶμαι βέβαιος ὅτι καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν κατὰ θὰ συμβαίῃ; ὅτι αὐτὸς ὁ νεκρὸς συνδέεται ἀκόμη μὲ τὴν ζωὴν, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἐλησμονήθησαν; ὅτι ἐκείθεν ἀπὸ τὸν σκοτεινὸν κόσμον τῶν πνευμάτων, ἀπὸ τὸν ὁποῖον κανεὶς ὅπισω δὲν ἐγύρισεν, — αὐτὸ τὸ λέγει ὁ Σαϊτζηρ, ἀλλὰ ποῖος τὸ ξευρεῖ καὶ αὐτό; — κατὰ ψιθυρίζει ὁ ἀποθαμμένος αὐτὸς πρὸς τοὺς ζωντανούς, ἕως ὅτου εὔρεθῃ κανεὶς νὰ καταλάβῃ τί λέγει, νὰ συλλάβῃ μίαν σκέψιν σχετικὴν μὲ αὐτόν, καὶ τότε τὸ νεκρώσιμον δὲν ἔχει πλέον λόγον ὑπάρξεως. Ἔτσι εἶνε καὶ μὲ τὸν πόλεμον. Αἱ συμφοραὶ τοῦ ὅσον μεγάλα καὶ ἄν ἦσαν, ἐπέρασαν; θὰ ἔλθουν ἄλλα; φροντίδες νὰ ἐξάλειψουν τὰς ἐντυπώσεις του; ἀλλὰ θὰ μείνῃ μία ἐπιγραφή ἐδῶ ἢ ἄλλου καὶ ἐκεῖ ὅπου μετὰ καιρὸν θὰ διεργεσάι ἀφρημένως, ἔξωφρα θὰ σοῦ κτυπήσῃ στὰ μάτια ἡ ἐπιγραφή ποῦ ἐγραψε ἕνα παληόπαιδο: Ζήτω ὁ πόλεμος, τὸ ὁποῖον δὲν εἰξευρε διατί τὸ ἔγραψε. Καὶ τότε χωρὶς νὰ θέλῃς θὰ σκεφθῆς: Τί πόλεμος καὶ αὐτός!.. Ἀλλὰ διατί ἔγεινε; πῶς ἔγεινε, τί πυρετὸς ἦτον αὐτός ὅπου μᾶς εἶχε καταλάβει; Ἀλλ' ἄρα γε ἔγεινε διότι τὸν ἠθελήσαμεν ἢ διότι ἔπρεπε νὰ γείνη; Καὶ ἂν ἦτο ὄρισμένον νὰ γείνη ἀπὸ τὴν δυνάμιν ἧτις διευθύνει τὰ ἐγκόσμια, τότε θὰ πῆ ὅτι ἦτο ὄρισμένον νὰ ἔγῃ αὐτὴν τὴν ἔκθασιν ὅπου ἔλαβε. Καὶ τότε τί ψαμπουᾶμε; Ποῖος ξευρεῖ ἐὰν τὸ λουτρὸν αὐτοῦ τοῦ αἵματος δὲν ἦτο ἀναγκαῖον διὰ τὴν ἐθνικὴν μας εὐξίαν; Καὶ αἱ δοκιμασίαι εἶνε νόμοι τῆς φύσεως, ὅπως εἶνε ὁ παγετὸς τοῦ χειμῶνος καὶ τὸ καῦμα τοῦ θερούς. Μοιραλατρία ἀσιατικὴ, θὰ μοῦ πῆς. Ὅχι, σοῦ ἀπαντῶ; οὔτε τὸ μουσουλμανικὸν κισμὲτ ἀκού-

λουθῶ οὐδὲ τὴν βουδιστικὴν ἀδράνειαν προσβέβω. Ἄλλὰ πρέπει νὰ προσπαθῇ τις νὰ μαντεύῃ τοὺς νόμους τοὺς ἀνωτέρους οἵτινες μᾶς διέπουν καὶ νὰ μὴ ἀντιτάσσεται κατ' αὐτῶν, ἀλλὰ νὰ ἐπιφέλλεται. Ἡμπορεῖς νὰ ἐμποδίσῃς τὸν κεραυνὸν νὰ μὴ πῆσῃ; ὄχι! Ἡμπορεῖς ὅμως νὰ προσφυλαγθῆς μετ' τοῦ ἀλεξικεραυνοῦ. Ὁ κεραυνός, ἡ χάλια, αἱ ἐπιδημιαὶ βλάπτουν, ἀλλὰ καὶ ἀποκαθαίρουν. Ὁ αἰώνιος σκοπὸς τῆς προόδου, τῆς τελειοποιήσεως, ἐπιδιώκεται μετ' ἀδυσώπητον αὐστηρότητα μερικὰ ὄντα, μερικὰ ἄτομα δέκα, εἴκοσι, χίλια θὰ καταστραφῶν, ἀλλὰ θὰ ὠφεληθῶν ἄλλα τόσα. ἴσως πλείονα· εἶνε ὁ νόμος τῆς ἐπιλογῆς. Καὶ χίλια καὶ δέκα χιλιάδες ἂν καταστραφῶν διὰ νὰ ὠφεληθῇ ἓν καὶ μόνον, ἀδιάφορον· ὁ λογαριασμὸς τῆς φύσεως δὲν ἐπηρεάζεται, διότι αὐτὸ τὸ ἓν θὰ εἶνε ἐκλεκτός, ὁ μυστικὸς Εὐφοριῶν, ὁ μέλλων δημιουργός καὶ γενάρχης εὐνοουμένης γενεᾶς. Ἔως ἐκεῖ περιορίζεται ἡ ἀνθρωπίνη αὐτοβουλία· νὰ διαγνώσῃς τοὺς νόμους τῆς ὑπερτέρας δυνάμεως, νὰ τοὺς παρακολουθήσῃς νὰ συμμορφωθῆς μετ' αὐτῶν καὶ νὰ ὠφεληθῆς· ἀνδρὸν τὸ πράξης, τόσον τὸ χειρότερον διὰ σέ· θὰ σέ ἀποσκυβαλίσῃ μετ' τὴν μεγαλειότεραν ἀδιαφορίαν καὶ θὰ φροντίσῃ δι' ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἐδείχθησαν νοσημονέστεροί σου, ἀξιώτεροί σου.

Νὰ σῶσῃς τὰς ἐπιγραφάς!... αὐτὸ νὰ μὴ τὸ πράξης καθόλου. μπάριμπα-Νικολό· δὲν ἔχεις κανένα δικαίωμα. Διὰ κάθε πρᾶγμα ὑπάρχει προωρισμένον τὸ στάδιον καὶ ἡ διάρκεια. Ἡ Πυραμὶς τῆς Αἰγύπτου θὰ ζήσῃ τόσους αἰῶνας καὶ ὁ μύρμηξ, ὅστις σῦρει ἐπιτόνωος ἓνα κόκκον σίτου παρὰ τὴν βάσιν τῆς ἀφανῆς, θὰ ζήσῃ τόσας ὥρας· τόσον θὰ ζήσῃ ὁ πετεινός σου, κύρ Νικολό, τόσον θὰ βαστάξουν τὰ ὑποδήματα τοῦ ἡγόρασα σήμερα, τόσην ὥραν θὰ σταθῇ εἰς τὸ παράθυρον νὰ συνομιλήσῃ μετ' τὸν λιμοκοντόρον ἢ δούλα τοῦ κύρ Βασιλέῃ ἀντικρύ, ὅπου ἔχει βάλει εἰς ἀναστάτωσιν ἐλόκληρη τὴν γειτονιά, ἡ ζετσίπωτη... οὔτε ἓνα λεπτόν περισσότερον, οὔτε ἓνα ὀλιγώτερον. Καὶ τοῦ λόγου σου ποῦ ἔρχεσαι τώρα νὰ σῶσῃς αὐτὰς τὰς ἐπιγραφάς, πράττεις ἔγκλημα, διότι παρεμβαίνεις μετ' τὴν βούρτσάν σου αὐθαδῶς εἰς τὰς ἀποφάσεις τοῦ πετρωμένου....

Ὁ κύρ Νικολός κρατῶν ἀπὸ τὴν ἄκρην τὴν λαβὴν τοῦ χρωστήρος ἐμβεβαπτισμένου εἰς τὸ πυκνὸν γαλακτώδες ὑγρὸν τῆς ἀναλελυμένης ἀσβέστου, ἤκουστο προσεκτικῶς τὴν μακρὰν φιλοσοφίαν τοῦ σχολάσγου. Ἄλλὰ δὲν εἶχεν οὗτος σχεδὸν ἀποπε-

ρατώσει τὴν τελευταίαν φράσιν του, ὅτε ὁ χρωστήρ ἀποφασιστικῶς ἀνυψώθη καὶ μετ' ἀδρανῆ ὑδαρῆ ποσότητα ἀσβέστου ἐπέτηθη καὶ ἀπέσβεσε τὰς ἐπιγραφάς.

— Τί ἔκαμες μπάριμπα-Νικολό! ἀνεφώνησεν ὁ κύριος Ἐρμώλαος.

— Τί ἔκαμα; ἀπήντησεν ἀταράχως μετ' αἰδέματα σαρκαστικὸν ὁ πονηρὸς πρῶην μπακάλης· νά, αὐτὸ ποῦ λές ἔκαμα. Ποῖός μ' ἔβαλε τώρα νὰ τὰ σῶσω; ἐγὼ μόνος μου τὸ ἔκαμα; ὄχι, μ' ἔβαλε ἡ Φύσις, αὐτὴ τῆ ἀνωτέρα δύναμις, πῶς τὴν λές. Ὡα πῆ λοιπὸν ὅτι καιρὸς ἦτο νὰ σῶσθω αἱ ἐπιγραφαί. Τὸν προωρισμὸν τοὺς τὸν ἐξετέλεσαν· προωρισμός τοὺς ἦτο νὰ μοῦ εἴπῃς τοῦ λόγου σου ὅλα αὐτὰ τὰ πρᾶγματα· μοῦ τὰ εἶπες· τὸ λοιπὸν δὲν ἔχουν πλέον λόγον ὑπάρξεως.

Καὶ ὁ φιλόσοφος κύψας τὴν κεφαλὴν ἐδέησε ν' ἀναγνωρίσῃ ὅτι ὁ παμπόνηρος γείτων του εἶχε πληρέστατα δίκαιον.

Ἀθῆναι Σεπτέμβριος 1897.

XAP. ANNINOS

ΤΑ ΜΗΑΟΥΛΑ ΚΑΙ Ο ΣΥΖΥΓΙΟΣ

— Καὶ θὰ πάρῃς λοιπὸν καὶ τὸν ἄνδρα σου εἰς τὸ ταξεῖδι;

— Ἄ! μπᾶ! Ὡα ἔχω τόσα πολλὰ μπουλά μαζὶ μου... Μοῦ φάνε· αὐτὴ ἡ φασσαρία!

ΜΥΘΟΙ *

ΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΣ ΤΟ ΠΑΘΗΜΑ

ΚΗΡΥΞΕ ἕνας μάγειρας πόλεμον ἰσ ταῖς μύγαις
Κι' ὄσαις κι' ἂν ἐπιάνουνταν ἢ πολλαῖς ἢ λιγαῖς
Μέσ' ἰ τὸ μυιοπιάστη του, ταῖς φαρμάκων ὄλαις,
Γιατί ῥάγια λέρωναν, πιάτα, κατασρόλαις.

* ΣΗΜ. — Τὸ ὄνομα τοῦ ἐν Ὁδῆσῳ διακεκριμένου λογιῶτο ὁμογενοῦς κ. Βλαδιμήρου Παρασκευᾶ, τοῦ μετ' ἴσης ἐπιτυχίας θεραπεύοντος τὰς τε Μούσας καὶ τὸν Ἑρμῆν, τυγχάνει λίαν γνωστὸν εἰς τοὺς παρακολουθοῦντας τὴν σύγχρονον νεοελληνικὴν φιλολογίαν, καὶ ἐξ ἄλλων μὲν εὐφυνῶν δημοσιευμάτων, ἀλλὰ κυρίως ἐκ τῶν μεστῶν χάριτος καὶ πρωτοτυπίας μύθων αὐτοῦ, περὶ τὴν καλλιτέχνησιν τῶν ὁποίων ἐξαίρετως εὐδοκίμει. Οἱ ἀναγνώσται τοῦ Ἡμερολογίου, εἰς οὗς γνωρίζομεν καὶ τὴν συμπαθεῖ φυσιογνωμίαν τοῦ ἀγαπητοῦ ἡμῶν συνεργάτου, θὰ λάβωσιν ἱκανὴν ἰδέαν ἐκ τῶν ὀλίγων ῥῶδε παρατιθεμένων, οἵτινες καταφαίνουσι τὸ λεπτὸν μυθογραφικὸν τάλαντον τοῦ ποιητοῦ.

Μιὰν ἡμέραν μέλισσα, βρέθηκε πιασμένη
Μὲ ταῖς μύγαις, κι' ἄρχισε κατατρομασμένη
Νὰ φωνάζῃ: — « Μάγειρα, μὴ μὲ φαρμακώσης,
« Διές με, εἶμαι μέλισσα, πρέπει: νὰ μὲ σώσης! »
Πλὴν ἐκεῖνος ἄπονα εἶπεν: — « Ὅποιος τύχη
« Μὲ ἰκαοῦς, μοιράζεται τῶν κακῶν τὴν τύχη.

ΤΟΥ ΓΕΡΟ-ΚΟΥΚΟΥ ΤΟ ΚΟΥ ΚΟΥ

ΠΙΑΣΤΗΚΕ ἰ τὰ ἔθoberga ἐν ἄηδονάκι,
Ἐκλαιγε κι' ἐδέρνουνταν ἰ ἄτυχο μικράκι.
Γέρο - Κούκος τ' ἄκουσε, ῥάγισ ἰ ἡ καρδιά του,
Τὸ λυπήθη, ἐδάκρυσε, φεύγ' ἀπ' τὰ κλαδιά του,
Καὶ πετᾷ μ' ἀβάσταγο πόθο γιὰ νὰ δῶσῃ
ἰ τ' ἄμοιρο βοήθεια καὶ νὰ τὸ γλυτώσῃ.
Σίμωσε ἰ τὰ ἔθoberga, τὰ τυχο-τσιμποῦσε,
Γύρω τους πετάριζε, ἰ τὰ κλαδιὰ πηδοῦσε,
Τὸν ἰξὸ τὸν ἔφερνε κάποτε ἰ τὰ χεῖλη,
Πλὴν τ' ἄηδόνι κρέμουνταν πάντα σὰ σταφύλι.
Τότε γύρισ' ἔξαφνα κι' εἶδ' ἰ ἕνα γεράκι
Νὰ κοιμᾷτ' ἀξέγνοιαστο ἰ τὸ ἰψηλὸ κλαδάκι,
Κι' ἦλπισεν ὀλόγιστα τὸ ξερὸ μυαλό του,
Πῶς εὐρῆκε τᾶχατες ἄξιο βοηθό του.
Κι' ἄρχισε, «κουκοῦ, κουκοῦ, πέτα ἰδῶ, γεράκι»,
Νὰ φωνάζ' ὀλόφυχα, «διές τ' ἄηδονάκι,
Κοῦ, κουκοῦ ἰ τὰ ἔθoberga εἶναι κολλημένο
Πέτα νὰ τὸ σώσωμε τὸ δυστυχισμένο».
Τὸ γεράκι ἀγρίψε, γύρω μὲν τηράει,
Τὰ φτερούγια τέντωσε, σὰν βορῆρις ὄρμαε
Καὶ ἀνέλπιστ' ἔδωκε ἰ τὸ φτωχὸ βοήθεια, —
Καταξέσχισ' ἰσπλαγχνὰ τ' ἄηδονοῦ τὰ στήθια.

Ἀδέξιός τις συνδρομὴ πρόξενος γίνεται κακοῦ
Καὶ ὁμοιάζει μὲ αὐτὴ τοῦ γέρο-Κούκου τὸ κοῦ-κοῦ.

ΤΟ ΔΙΑΜΑΝΤΙ ΤΗΣ ΣΜΑΡΩΣ

ΜΙΑ μεσόκοπη κυρά,
Δίχως χάρι και παρῶ,
Ἀπερίσκεπτη χουλιάρα,
Ἡ Σμαρῶ ἢ εὐλογιάρα,

Κάθουνταν μιὰ βραδυὴ
Ἐπὶ μαπαξὲ ἔς ἓνα σκαμνί,
Ἐλομόναχη, κλαμμένη
Καὶ πολὺ συλλογισμένη :

Γιατὶ γύρευε παντρειά
Καὶ δὲν εὔρισκε γιατρειά·
Μέσ' ἔς τὴ σκέψι βουτηγμένη
Κάτω κύτταξ' ἢ καυμένη,

Κι' εἶδεν ἔξαφνα λαμπρὸ
Κάτι, σὰν κουκί μικρὸ,
Κεῖ κοντὰ ἔς τὸ χορταράκι
Κ' ἐζώνταψε λιγάκι.

Μπα ! » ἐσκέφθη, « τ' εἶν' αὐτό :

- » Τέτοιο πρῶμα γυαλιστό
- » Νὰ βρεθῆ μέσ' ἔς τὸ χορτάρι : . . .
- » Ἄχ ! τὸ νοῦ μου θέ νὰ πάρῃ !

- » Φαίνεται ἢ ἂν τυχερὸ
- » Ἀκριβόπετρα νὰ βρῶ . . .
- » Ναι, ναι, ναί ! Διαμάντι θ' ἄναι !
- » Πίκραις λύπαις, — ὄλα πᾶνε !

- » Ἦλθ' ἢ ὥρα σου Σμαρῶ
- » Ναῦρης κι' εὐμορφο γαμπρὸ
- » Καὶ τὰ νειάτα, κι' ἡσυχία,
- » Κι' εὐμορφάδα, κι' εὐτυχία. »

Τέτοια τραυλιξ' ἢ φτωχὴ
Κι' ὤρμησε μετὰ παραχῆ,
Τὸ διαμάντι της ἀρπάζει.
Μὲ λαχτάρα τὸ κυττάζει . . .

Πλὴν ἐκάρωσ' ἢ Σμαρῶ, —
Τὸ διαμάντι τὸ λαμπρὸ
Ποῦ τὴν γέμισσε μ' ἐλπίδα
Ἦτο μιὰ πυγολαμπίδα ! . . .

Ἄφρονες σὰν τὴ Σμαρῶ
Εἶναι κάμποσοι θαρρῶ
Ποῦ μὲ σφαλιγμένα μάτια
Δόξαις βλέπουν καὶ παλάτια.

ΤΟΥ ΓΑΪΔΑΡΟΥ ΤΟ ΚΡΥΦΟ

ἘΓΑΪΔΑΡΟΣ πολὺ κακὰ, — ἔπαθε ρευματικά
Εἰς τὰ πισινὰ του πόδια, — κι' ἀπ' τοὺς πόνους εἶχ' ἐμπόδια.
Ὅταν ἔπρεπε νὰ βγῆ — νὰ φροντίσῃ γιὰ φαγί,
Ἦ ἔς τὴν ὥρα νὰ γυρίσῃ — τὸν ἐχθρόν του νὰ κλωτσίσῃ.
Κ' ἐπειδὴ πολὺ συχνὰ — κατανοῦσε νὰ πεινᾷ
Ἄπ' τὸν φόβον, μὴ τοῦ γδάρῃ — κάνεις λύκος τὸ τομάρι,
Συλλογίστηκε λαμπρὸ — σχέδιο, καὶ ἔς τὸ καιρὸ,
Ποῦ κανεὶς τὸν ἀπειλοῦσε — στέκουνταν καὶ δὲν ἔμιλλοι.
Μόνον στόμα φοβερὸ — ἄνοιγεν εἰς τὸν ἐχθρό.
Ὅλα τότε τὰ θηρία — σταματοῦσαν μ' ἀπορία,
Γιατὶ φαίνονταν φρικτὸ — τέτοιο στόμα ἀνοικτὸ,
Ποῦχε βάθος σὰν πηγάδι — κι' ὠμοίαζε τὸν μαῦρον ἄδη
Κι' ἐνωρίς ἢ περὶ ἀργὰ — ἔφευγαν γοργὰ γοργὰ.
Ἔτσι ὁ γαϊδαρὸς μας ζοῦσε — καὶ τὸ χόρτο του τσιμποῦσε.
Ἄλεπού πλὴν πονηρὰ — καταφέρνει μιὰ φορὰ
Τὸν καλὸν μας νὰ μιλήσῃ — καὶ νὰ τῆς τ' ὁμολογήσῃ,
Πῶς τὴν πονηριὰ αὐτὴν — σὰ ρευματικά χρωστεῖ.

Ἡ κυρά δὲν γύρειψ ἄλλο, — βρῆκε φίλο της μεγάλο,
 Ἐναν λύκο φοβερό, — καὶ δὲν ἔχασε καιρό,
 Ἐναβρῆκαν τὸν καῦμένο—μὲ τὸ στόμα τ' ἀνοιγμένο.
 Πλὴν τὸ στόμα πλέον, ποῦ—νὰ τραμάξ' ἡ Ἀλεπού.
 Οἱ συντρόφοι πεινασμένοι—πέσανε σὰν λυσσασμένοι
 Ἐστοῦ γαιδάρου τὰ πλευρά —κι' ἡ καλή μας ἡ Κυρά
 Ἐτὸ πικρὸ παράπονό του—σκέφθηκε γιὰ τὸ καλὸ του
 Νὰ τοῦ πῆ γλυκὰ γλυκὰ:— «Ἐκαμες πολὺ κακὰ,
 Γαϊδαρέ μου, τὰ κρυὰ σου —νὰ τὰ πῆς σὲ μιὰν ἐχθρά σου ».

ΠΕΤΕΙΝΟΣ ΚΑΙ ΚΟΥΡΟΥΝΑ

ἘΑΝ ἔρροδι·σ' ἡ αὐγοῦλα, μιὰ κουρούνα πεινασμένη
 Βλέπει ἐπάνω σὲ μιὰ στέγη ἕνα φίλο πετεινό·
 κι' ἀφοῦ κάθησε κοντά του, μὲ παράπον' ἡ καῦμένη,
 « Ἄχ—τοῦ λέγει—πετεινὲ μου, ἀπὸ χθὲς πρωτ' πεινώ ».

— « Τί μοῦ λές » τῆς ἀπαντάει τότε ἑκεῖνος μὲ καμάρι,
 « Διὲς ἐμένα, κακομοίρα, ποῦ δὲν πείνασα ποτές !
 ἔχω τύχη, καλαμπόκι δὲν μοῦ λείπει καὶ σιτάρι
 « κι' ἡ ζωὴ μ' εἶν' ἄλυσσιδα ἀπ' ἀτελειώταις γιορταίς.

— « Ἐ! κουμπάρε! λέγει τότε ἡ κουρούνα μ' εἰρωνεία,
 αἱ γιορταίς καὶ τὸ σιτάρι θὰ σὲ κάμουν πειὸ παχύ,
 μὰ θεὸς νὰ σὲ φυλάξῃ ἀπὸ τέτοιαν ἀφθονία,
 ποῦ ἔμπορεῖ καὶ ἔς τὸ σφαγεῖο νὰ σὲ στείλῃ, δυστυχῆ.

Ἐν Ὀδησσῷ. Αὐγούστου τοῦ 1897.

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ

ΠΟΙΗΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΚΟΥΝΑΛΑ

ΑΜΠΟΥ'Ν τὰ μάτια σου μέσα στὸ σκοτάδι,
 καὶ νομίζω πῶς ποτὲ δὲ θὰ παύσουν νὰ λάμπουν,
 πῶς κάποιο θαῦμα τὰ γέννησε, καὶ κά-
 ποιο θαῦμα τὰ συγκρατεῖ πάντα ἀπαράλλαχτα. Καὶ μέσα
 σ' αὐτὰ δὲν ξανοίγω τίποτε γελαστό, τίποτε πονηρό, τί-
 ποτε ποῦ νὰ κρύβεται καὶ νὰ σωπαίνει, καμμιάν ὑπόψια,
 κανένα σκιαζίμο, καὶ περισσότερο ἀπ' ὅλα καμμιάν ὀργή
 καὶ κανένα μίσος. Καὶ τὰ μάτια αὐτὰ ποῦ ἔχουν ψυχὴ
 τὴν ἀγάπη καὶ φέγγος τὴν ἀθανασία, μοῦ φέρνουν ἐμ-
 πρὸς μου δύο ἄλλα μάτια, τὰ μάτια τοῦ παιδιοῦ τοῦ βα-
 σιλιᾶ Ἀσοκᾶ, τὰ μάτια τοῦ Κουνάλα, ὅπως τ' ἀγνάν-
 τεψα μιὰ φορὰ σὰ νὰ τὰ εἶδα μέσα σὲ ὄπτασία καιρῶν
 πανάρχαιων καὶ τόπων ὀλόμακρων, τὴν ὥρα ποῦ ξεφύλ-
 λιζα ἕνα σοφὸ βιβλίον βουδδικό.

Τὸ βασιλόπουλο τ' ἀγάπησεν ἡ μητριὰ του· τ' ἀγά-
 πησε μὲ τὴν ἀγάπη τῶν τρισαπελπισμένων καρδιῶν, τῶν
 ψυχῶν τῶν κολασμένων.

— Κουνάλα, παιδί μου, σὲ βλέπω καὶ λυγίζομαι καὶ
 τρέμω καὶ πεθαίνω, κι' ἀπ' τὴν κορφή ὡς τὰ νύχια τὸ
 κορμί μου καίγεται σὰν τὸ ξερὸ τὸ ἄχυρο στὴ φωτιά τοῦ
 ὄρουμου.

— Μητέρα, μητέρα, μὴ μιλάς ἔτσι στὸ παιδί σου,
 γιατί εἶς' ἐσὺ σὰν τὴ μητέρα μου. Γιάτρεψε τὴν ντρο-

πιασμένη την ἀρρώστια σου, τὸ πάθος σου εἶνε ὁ δρόμος ποῦ θὰ σὲ φέρῃ στὴν κόλαση.

— Κουνάλα μου παιδί μου, ἄφησε τὸ χεράκι σου στὸ χέρι μου, τί εἶνε ἡ καθαρὴ καρδιά μπρὸς τὸ φίλι σου, καὶ τῆς νιρβάνας τ' ὄνειρον ἐμπρὸς τὴν ἀγκαλιά σου!

— Μητέρα, μητέρα, καλλίτερα νὰ πεθάνω, καὶ νὰ μείνω ἀγνός· τί νὰ τὴν κάνω τῆ ζωῆ ποῦ δὲ θὰ τὴ φωτίζει τὸ λευκὸ φῶς τῆς παρθενιάς; Τί νὰ τὴν κάμω τῆ ζωῆ, σημάδι μόνο τῆς κακογλωσσιᾶς καὶ πειρασμοῦ τῶν δικαίων; Μακρὰ ἀπὸ μένα, μακρὰ.

Καὶ ἡ μητριὰ ἡ βασίλισσα ὠχτρεύτηκε τὸν πρόγονό της τὸν Κουνάλα μὲ τὴν ἔχθρα τῶν τρισαπελπισμένων καρδιῶν, καὶ τῶν ψυχῶν τῶν κολασμένων.

Καὶ καθὼς εἶχε τὴν παντοδύναμην ὠμορφιά μιᾶς Ἀψάρας, ἐπῆγε κ' ἔπεσε στὰ στήθη τοῦ βασιλέα τοῦ Ἀσοκᾶ, ἐπῆγε κ' ἔπεσε στὰ πόδια του, καὶ τοῦ ζήτησε μιὰ χάρι:

Νὰ τὴν ἀφήσῃ μιὰ βδομάδα μοναχὰ στὸ θρόνο του νὰ βασιλεύῃ καὶ νὰ κυβερνᾷ καὶ νὰ κρίνῃ στὸ πόδι του, κατὰ πῶς ἠθελεν αὐτή. Κι' ὁ ἀγαθὸς ὁ βασιλιάς ὁ ἄντρας της ἔκαμε τὸ θέλημά της καὶ δέθηκεν ἑπτὰ μέρες μ' ἕναν ὄρκο φοβερό.

Κ' ἔμεινε δέσποινα τῶν πάντων ἐξουσιάστρα ἡ βασίλισσα. Καὶ πρόσταξε κ' ἔπιασαν τὸν Κουνάλα, τὸ πᾶν-αγνο βασιλόπουλο, καὶ τὸν ἔρριξε σὲ σκοτεινὴ φυλακή. Καὶ πρόσταξε μέσα σ' αὐτὴ νὰ τοῦ βγάλουν τὰ μάτια.

Κι' ὅλος ὁ κόσμος ἔφριξε καθὼς ἐγροίχισε τὴν καταδικη τοῦ δικαίου καὶ τοῦ καλοῦ. Ὡς καὶ οἱ δῆμιοι δὲν ἠθελαν νὰ ὑπακούσουν στὸ πρόσταγμα καὶ τραύλιζαν μέσα στὰ χεῖλη τους:

— Ἄ! δὲ μπορούμεν... ἡ καρδιά μας δὲν τὸ λέει!

Ἄλλ' ἡ βασίλισσα τοὺς ἔστειλε στανικῶς ἐκεῖ στὴ φυλακή, καὶ τοὺς φοβέρισε πῶς ἂν δὲν τῆς τὰ πᾶνε ὡς τὸ βράδυ τὰ μάτια του, θάβρη, γιὰ νὰ τοὺς θανατώσῃ αὐ-

τοὺς, βασανιστήρια ποῦ νοῦς ἀνθρώπου δὲν ἔχει ἀκόμη σοφισθῆ.

Καὶ πῆγαν δειλὰ δειλὰ καὶ σέρνοντας τὰ βήματα οἱ δῆμιοι στὴ φυλακή, καὶ δὲ μπορούσαν νὰ μιλήσουν καὶ μόνον τοῦ ἔδωκαν νὰ καταλάβῃ μὲ νοήματα τοῦ ἐρχομοῦ τῶν τὴν ἀφορμῆ.

Κι' ὁ ἀθώωτος Κουνάλας δὲν ἤξευρε γιατί τὸν ἔρριξαν ἐκεῖ μὲ τοὺς κακούργους, καὶ λόγιαζε πῶς ἦταν αὐτὸ θέλημα τοῦ βασιλέα τοῦ πατέρα του, καὶ μόλις ἔμαθε τί γύρευαν οἱ ἄνθρωποι μὲ τὰ καμμένα σίδερα ποῦ στέκονταν τρεμάμενοι μπροστά του τοὺς ἐφώναξε:

— Καλοὶ μου ἄνθρωποι, σωστὸ δὲν εἶνε νὰ παρακούσετε τὴν προσταγὴ τοῦ κυρίου σας. Κάμετε τὸ χρέος σας· ὅποιος κάνει τὸ χρέος του σ' αὐτὸν τὸν κόσμον, πληρώνεται· καὶ πρῶτος ἐγὼ σὰς παρακλῶ νὰ μὴ δειλιάσετε· καὶ νὰ τί θὰ σὰς δώσω.

Καὶ βγάζοντας κάποια στολίδια πολύτιμα ἀπὸ τὰ στήθη του, τὰ προσφέρει στοὺς δημίους, δῶρα τῆς ὑπακοῆς καὶ ἀνταμοιβῆ τοῦ κόπου των. Τί πρὸς ἐκεῖνον ἂν τοὺς πλήρωνε γιὰ τὴν θυσία τῶν ματιῶν του; τί τὸν ἔμελλε γιὰ τῆς σάρακας του τὰ χοντροκαμωμένα ἐκεῖνα κρύσταλλα, αὐτὸς ποῦ ἦτον ὅλος πνεῦμα καὶ ψυχῆ; Φθάνει ποῦ θὰ ἐγλύτωνε δύο ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν κακία τῆς παρακοῆς, ἀπὸ τῆς ἀντιστάσεως τὴν ἀμαρτία.

Ἄλλ' ἔφυγαν οἱ δῆμιοι, γιατί ἔτρεμαν τὰ χεῖρια τους μόλις τὸν πλησίαζαν. Καὶ ἡ μητριὰ ἡ βασίλισσα μὲ κόπους καὶ μὲ χίλιους τρόπους πῆρε ἀπὸ τὸ δρόμο ἕναν ἄνθρωπον ἐξώλης καὶ προώλης, καὶ τὸν ἔστειλε αὐτὸν γιὰ νὰ πάρῃ τὸ φῶς τοῦ Κουνάλα.

Καὶ ὅταν τὸ ἕνα μάτι πρῶτα πρῶτα ἐννοίωσε χυμένο ἐξῆ ἀπὸ τὴ θήκη του, χαμογελώντας τὸ μονόφθαλμο τὸ βασιλόπουλο παρακάλεσε νὰ τοῦ τ' ἀφίσουν μιὰ στιγμή, καὶ τὸ κράτησε στὰ χεῖρια του καὶ τὸ ζύγιασε στὴν ἀπάλαμη του καὶ στηλώνοντας τὸ ἄλλο τὸ μάτι του σ' ἐκεῖνο, ἀνάκραζε:

— Γιατί δε βλέπεις τώρα πλέον τὸν κόσμο γύρω σου καὶ ἀγνάντια σου, καθὼς τὸν ἔβλεπες προτοῦ, ὡ σφαῖρα χοντροκαμωμένη σαρκική; Ἄ! σὲ ποιά πλάνη βρίσκονται οἱ ἀνόητοι ποῦ πιστεύουν πῶς ἀπὸ σένα κρέμεται τὸ φῶς τους, ποῦ θαρροῦν πῶς τὸ ἐγὼ τους εἶσαι ἐσύ!

Καὶ ὅταν ἀπόμεινε στὰ σκότη, δίχως καὶ τὰ δυὸ τὰ φωτερὰ του, τὸ βασιλόπουλον ὁ Κουνάλας θριαμβευτικὰ καὶ πάλι ἐφώναξε :

— Τῆς σάρκας μοῦ πῆραν τὰ μάτια, ἀλλ' ἔγω ἐγὼ ἀντιστήκωμα τὰ μάτια τῆς σοφίας τὰ ὑπερτέλεια. Κι' ἂν γυμνωμένο μ' ἔρριξαν ἀπὸ τὰ μεγαλεῖα τὰ βασιλικά, φόρεσα τώρα τὴν πορφύρα τοῦ μαρτυρίου, τὴν πορφύρα τοῦ νόμου, κ' εἶμαι τρανώτερος ἀπὸ τὸ βασιλεῖά!

Ὅμως εἰς τὸ μεταξύ πέρασαν τὰ ἐφτάημερα κι ὁ ἀγαθός, ἀλλὰ στενόμυαλος βασιλιάς ὁ Ἄποκας πῆρε πάλι τὴν ἐξουσία στὰ χέρια του καὶ ξαναέβηκε στὸ θρόνο, καὶ τότε μόνον ἔμαθε τὴν καταδίκη τοῦ πολυαγαπημένου του Κουνάλα, καὶ πῶς ὁ δικαστής του ἦταν ἡ βασίλισσα, ἡ λατρευτὴ γυναῖκα του, ἡ μητριά.

Καὶ μ' ὄλο τὸ βραδύ μυαλό του κατάλαβε τότε γιὰ ποῖο σκοπὸ τὴ θέλησε τὴν ἐξουσία τῆ βασιλικῆ ἢ γυναικῆ του, καὶ μέσα στὴ δίκαιη καρδιά του ξεχείλισεν ὁ πόνος τοῦ παιδιοῦ του, καὶ τὸ ξεχείλισμά του ἐπνιξε τὴν ἄγια τὴν ἀγάπη τῆς γυναικας τῆς βασίλισσας.

Καὶ βάλθηκε νὰ τὴν παιδέψῃ τὴν ἀνίερη μητέρα κατὰ τὸ ἴδιο τὸ παράδειγμα ποῦ ἔδωκεν αὐτῇ, καὶ πρῶτα πρῶτα κάλεσε κοντά του τὸ θεότυφο παιδί, κ' ἔπεσε μὲ δάκρυα στὴν ἀγκαλιά του, καὶ τοῦ ζήτησε συγχώρησι, καὶ τοῦ εἶπεν ὅλη τὴν ἱστορία καθὼς ἔτρεξε, καὶ ποῖος ἦτον ὁ δῆμιος τῶν ματιῶν του.

Κι ὁ Κουνάλας ὅταν τὸν ἄκουσεν, ἄρχισε νὰ κράζῃ παθητικὰ, ἀλλὰ καὶ γαληνότερα :

— Ἄρποτε νὰ ζῆ τρισευτυχισμένη πολυχρόνια καὶ παντοδύναμη ἢ σεβάσμια βασίλισσα ἢ μητέρα μου ποῦ

ἀσφαλισμένα μ' ἔκαμε μακάριον! Ὡ βασιλεῖα τρισεβάστε πατέρα μου, συμπάθησέ τὴν τὴ γυναῖκά σου. Δὲν εἶνε πρᾶγμα τιμημένο νὰ σκοτώσῃς μιὰ γυναῖκα. Ὅποιος ξέρει νὰ συγχωρῇ χαιρέται τὴν μεγαλειότερη ἀνταμοιβὴ ποῦ ἐδόθη νὰ χαροῦν τὰ ὄντα. Ὡ κύριε, δὲν ὑπάρχει ἀρετὴ ὑψηλότερη ἀπὸ τὴν ὑπομονή. Ὡ βασιλεῖα καὶ πατέρα μου, μάθε πῶς μὲ ὄλο τὸ μαρτύριο ποῦ μὲ καταδίκασαν, ἐμένα δὲ μὲ βασανίζει τίποτε. Γιὰ τὴ γυναῖκα ποῦ μὲ τύφλωσε μέσα ἡ καρδιά μου εἶνε γεμάτη ἀπὸ συμπάθειο. Ἄ! καὶ γιὰ νὰ καταλάβῃς πόσο εἶνε ἀληθινὰ τὰ λόγια μου, ἄς ἦταν τώρα νὰ ξινάθλεπα τὸ φῶς τοῦ ἡλίου μὲ τὰ ἴδια τὰ πρωτινὰ τὰ μάτια μου!

Καὶ τὴν ἴδια ἐκείνη ὥρα τὰ μάτια τοῦ Κουνάλα ξανάλαμψαν μέσα στὴς κόγχες των μὲ τὸ πρῶτο φέγγος των.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΣΕ ΠΕΘΑΜΜΕΝΟ ΦΙΛΟ

ἘΛΑΘΟΥΝΕ τὰ χελιδόνια γιὰ νὰ χτίσουνε φωλιαῖς
Κάτω ἀπ' τὰ παράθυρά μας καὶ σιμὰ στὰ κεραμίδια·
Νὰ πετοῦν θὰ τὰ θεωροῦμε καὶ νὰ κάνουνε ταξείδια·
Ταῖρι ταῖρι, εὐτυχισμένα, μὲ χαρούμεναις λαλιαῖς.

Τὸ ἀγιόκλημα θ' ἀνθίσῃ καὶ μὲ πράσινα κλαδιά
Γκρέμιους τοίχους θὰ σκεπάξῃ, γκρέμιους τοίχους θὰ στολίσῃ,
Καὶ 'στου φεγγαριοῦ τὴ λάμψι τὸν ἀγέρα θὰ γεμίξῃ
Μὲ τῶν ἄσπρων λουλουδιῶν του τὴν ἀθάα μυρωδιά.

Θὰ ἀνθίσουνε τὰ ῥόδα καὶ οἱ κρίνοι οἱ λευκοί,
Πεταλοῦδες θὰ φιλοῦνε τ' ἀνοιξιὰτικα λουλουδία,
Τὰ πουλιὰ θὰ κελαιδοῦνε τῆς ἀγάπης των τραγοῦδια
Κι' ἀπ' τὰ πράσινα κλαδάκια θὰ πετοῦν ἐδῶ κ' ἐκεῖ.

Μόνον σὺ, φτωχῆ μου φίλε, εἰς τὸ μνήμα τὸ βαθύ
Δὲν θὰ ἴδῃς νὰ καμαρώσῃς τόσα ἀνθισμένα κάλλι,
Μόνον σὺ θὰ ἴσυχάζῃς εἰς τοῦ τάφου τὴν ἀγκάλῃ
Ἄχ! τί κρίμα τέτοια νειότη εἰς τὸ χῶμα νὰ χαθῇ....

Σμύρνη

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΕΡΜΠΗΝΗΣ

Η ΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗ, ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΙΣ

Τὸ ζήτημα τῆς ἀθρόας μεταναστεύσεως, ἰδίᾳ ἐκ τῶν νοτίων ἐπαρχιῶν τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους εἰς τὰς Ἠνωμένους Πολιτείας ἐγένετο πολλάκις ἀντικείμενον μακρῶν συζητήσεων ἐν τε τῷ τύπῳ καὶ τῇ Βουλῇ. Ἡ περιγραφή τῶν κακουχιῶν καὶ τῶν στερήσεων, ἃς ὑφίστανται οἱ εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ τὸ πρῶτον ἀποδιβαζόμενοι μετανάσται, αἱ ἀπογοητεύσεις ἐκείνων οἵτινες προσεδόκων ὅτι θὰ εὗρισκον ἀκόπως ἄφθονον τὸν χρυσὸν ἐν τῇ νέᾳ τῆς ἐπαγγελίας γῆ ἄμα ὡς ἀπεπιβάζοντο ἐκ τοῦ ἀτμοπλοίου, τὸ μακρὸν ταξείδιον μεθ' ὅλων τῶν ταλαιπωριῶν αὐτοῦ, καὶ ἡ ἀπόστασις ἥτις τίθεται μεταξύ τοῦ γαλανοῦ τῆς γεννητέρας γῆς οὐρανοῦ καὶ τοῦ τῆς θετῆς, ἀντὶ τὴν μειώσασαι τὸ δέῃμα τῆς μεταναστεύσεως, ἐπὶ τοσοῦτον αὐξάνουσιν αὐτό, φρονῶ δὲ ὅτι δένειμαι μακρὰν τῆς ἀληθείας ὑπολογίζων ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαπενταετίαν πλείονες τῶν δεκαπενταετιῶν Ἑλλήνων φεύγοντες τὴν πατρίδα αὐτῶν ἐξήτησαν πόρον ζωῆς ἐν τῇ φιλοξένω τοῦ Βασιγκτῶνος χώρα. Ἀρχαίῳθεν οἱ Ἕλληνες ἦσαν ῥιψοκίνδουνοι ἢ θάλασσα ἢ ὁ ὠκεανὸς δὲν ἐμπνέει φόβον εἰς τὸν ποιμένα ὅστις ἐγκαταλείπει τὴν ἐπὶ τοῦ Ταυγέτου κελύβην του καὶ πωλεῖ τὰς αἰγὰς του, ὅπως πληρώσῃ τὸ ἐκ διακοσίων περὶπου φράγκων εἰσιτήριον του ἐκ Πειραιῶς μέχρι Νέας Ὑόρκης τὰ βουνώδη τοῦ ὠκεανοῦ κύματα, ἢ πολυήμερον ἐν τῷ ἀσφυκτικῷ τοῦ ἀτμοπλοίου κύτει διαμονῇ, ὁ πρὸς τὴν ἄγνωστον γῆν πλήρης βασάνων πλοῦς του ἔχουσι τι τὸ μυστηριώδες, ὅπερ ἀκατασχέτως τὸν ἐλκύει, τὸν σὺρει καὶ τὸν καταπειθεὶ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν πενιχρὰν αὐτοῦ ἐστίαν, μητέρα, σύζυγον, τέκνα, ἀδελφὴν, συγγενεῖς καὶ φίλους εἰς τὸ χωρίον του καὶ τὸν ῥίπτει ἐν ἰλιγγιώδει ταχύτητι εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ τριόδους τῆς μητροπόλεως τοῦ Νέου Κόσμου, τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων. Τί τὸν ἐνδιαφέρει ἢ ἄγνοια τῆς Ἀγγλικῆς ἢ ἐὰν ἡ μικρὰ αὐτοῦ περιουσία ἐξηντλήθῃ εἰς τὸ ταξείδιον του; μήπως ὁ ἐξαδελφός του ἢ ὁ θεός του ἢ ἄλλος τις πατριώτης ἢ συγγενής του, ὅστις ἔπεμψεν πέρασι ἐκ πόλεως τινος τῶν ἔνδον τῆς Ἀμερικῆς πέντε ἢ δέκα λίρας εἰς τὴν

γρατῖαν μητέρα του, δὲν ἀπεπιβάσθη εἰς Νέαν Ὑόρκην ἐξ ἴσου ἀδαῆς τῆς γλώσσης, στερούμενος ὅπως αὐτὸς τῶν μέσων τῆς διατροφῆς διὰ μίαν κἂν ἡμέραν; ἀφοῦ δὲ ἐκεῖνος ἠδυνήθη νὰ καταρτίσῃ «κατάστημα» καὶ νὰ γίνῃ «ἔμπορος» καὶ νὰ ἐκμάθῃ τὴν Ἀγγλικὴν, διατὶ ὄχι καὶ αὐτός; Οὐδὲν λογικώτερον. Καὶ οὕτω ὁ εἰς ἀκολουθεῖ τὸν ἄλλον καὶ ἀνὰ ομάδας πεντήκοντα ἢ ἑκατὸν ἀπέρχονται εἰς τὴν εὐδαίμονα τῆς Ἀμερικῆς γῆς καὶ ἐρημοῦνται τὰ χωρία καὶ αἱ κωμοπόλεις τῆς Πελοποννήσου ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐν πολλοῖς ἐξ αὐτῶν δὲν διαιτῶνται σήμερον ἢ γέροντες καὶ ἀνάπηροι, γυναῖκες καὶ μεῖρακες, ἀποκλειστικὸν θέμα τῆς συνομιλίας τῶν ὁποίων εἰς τὰ προαύλια τῶν ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν ἐγκαταλείφθεντων οἰκίσκων καὶ καλυβῶν εἶνε ὁ ἐν Σικάγῳ, Ἀγίῳ Φραγκίσκῳ, Βοστώνῃ ἢ Νέᾳ Ὑόρκῃ ἐργαζόμενος πατήρ, υἱὸς ἢ ἀδελφός.

Ὅτε πρὸ εἰκοσαπενταετίας ἀπεπιβάσθη εἰς Νέαν Ὑόρκην, εἰκοσαετής τότε ἐγώ, ἀμφιβάλλω ἐὰν ὑπῆρχον εἰκοσι καὶ πέντε Ἕλληνες ἐν τῇ πόλει ἐθα σήμερον ὑπάρχει; Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ ἐν ἡ ἐκδίδεται Ἑλληνικὴ ἐφημερίς. Ὑπῆρχον ἀληθῶς ἔμπορικοὶ τινες οἶκοι, ἢ κλάδοι μᾶλλον τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ Ἑλληνικῶν καταστημάτων, ἀλλὰ δυστυχῶς, δι' οὐδὲ λόγους περικτὸν νῦν νὰ ἐξετάσω, ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου διελύθησαν, ἐπαυκαμψαν δὲ εἰς τὰ ἴδια οἱ διευθυνταὶ ἢ ἐδέχθησαν θέσεις ὑπαλλήλων εἰς τὰ ὑποκαταστήματα τοῦ μεγάλου οἴκου τῶν ἀδελφῶν Ράλλη. Οἱ Πετροκόκκιοι, οἱ Ἀγέλαστοι, οἱ Γαλάται, οἱ Φακίραι, οἱ Καλθοκορέση, οἱ Νεγρεπόντε, οἱ Πιτσιπιοί, οἱ Ροδοκανάκαι καὶ τόσο ἄλλοι οἵτινες ἠδοκίμησαν ἐν Ἀγγλίᾳ, Ρωσσίᾳ ἢ Γαλλίᾳ καὶ οἵτινες ὀλίγον κατόπιν τοῦ ἀνθροπικοῦ πολέμου τῶν Ἡν. Πολ. ἐγκαθιδρύθησαν ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ, ἢ Νέᾳ Ὁρλεάνῃ, ἠναγκασθησαν βαθμηδὸν νὰ κλείσωσι τὰ γραφεῖα των καὶ νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὰ ἴδια. Ἴσως διότι οἱ Ἀμερικανοὶ ὁμολογουμένως ὡς ἔμποροι εἶνε νοσημονέστεροι ἡμῶν καὶ δὲν ὑπῆρχε τὸ στάδιον ἐκείνου τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἐμπορικῆς ἡμῶν εὐφύας, ὅπερ εἰς παρελθόντας χρόνους εὗρισκον πρῶτοι οἱ Ἕλληνες μετανάσται ἐν Ρωσσίᾳ, Ἀγγλίᾳ ἢ ταῖς παραδυναβείαις χώραις. Ἄλλ' ἐνῷ ἀπ' ἐνὸς εἰς μεγάλας ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις βαμβάκων, σιτηρῶν ἢ πετρελαίων οἱ Χίοι ἀπετύγχανον ἐν ταῖς Ἡν. Πολ. οἱ Πελοποννήσιοι, οἱ Θεσσαλοὶ, οἱ Μακεδόνες καὶ οἱ νησιῶται ἐν μικροτέραις ἐργασίαις ἔθετον καὶ θέτουσι τὰ θεμέλια ἐντίμων καὶ προσοδοφόρων ἐργασιῶν, αἵτινες ἂν δὲν ἀναδείξωσι Ζαρίφας, Βαλλιάνους ἢ Ζάππας, ἐν τούτοις ἀναδεικνύουσι βαθμηδὸν ἄνδρας, οἵτινες ὑπὸ πολλὰς ἐσόδους θέλουσιν ἀποθῆ ὠφελιμώτεροι καὶ κοινωφελέστεροι εἰς τὴν πατρίδα, ἐκ τῆς ὁποίας οὐδέποτε ἀποξενοῦνται. Μεταξὺ τῶν ἀνὰ τὴν ὑψηλίον

διασπαρμένων Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν οὐδεμία ἔδειξε μείζονα γενναιοφωρίαν εἰς τὰς ἐθνικὰς ἡμῶν ἀνάγκας ὅσον αἱ ἀνά τὰς διαφόρους πόλεις τῶν Ἦν. Πολ. ἐγκοτεστημένοι λαμβανομένων ὑπ' ὄψει τῶν μέσων ἃ διαθέτουσιν οἱ πρό τινων μόλις ἐτῶν εἰς τὴν εὐδαίμονα δημοκρατίαν ἀποκατασταθέντες. Οἱ διάφοροι ἔβρανοι οὗς ἡ «Ἀτλαντὶς» ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς ἐπεχείρησε καὶ καθ' οὗς ἐκατοντάδες χιλιάδων δραχμῶν συνελέγησαν, εἶναι ἐπαρκῆς ἔνδειξις τῆς ἀγάπης ἣν πρὸς τὴν φίλην πατρίδα τρέφουσιν οἱ ἐν Ἀμερικῇ Ἑλληνας. Ὡς ἄποικος ὁ Ἕλληνας ὑπὸ Ἀμερικανικὴν ἄποψιν δὲν εἶναι ἐπιθυμητός, διότι δὲν ἐγκαθιδρύεται μονίμως ἐν τῇ χώρᾳ ὡς ὁ Γερμανός ἢ ὁ Σουηδός, δὲν ἐπιδίδεται εἰς τὴν γεωργίαν οὐτε εἶναι «τεχνίτης». Ἄμα ἐξοικονομῆσι μικρὸν τι κεφάλαιον, ἐπανερχεται εἰς τὴν πατρίδα του ἐν τῷ μέσῳ τῆς οἰκογενείας του ἣν διέθρεψεν ἐφ' ὅσον ἐργάζετο ἐν Ἀμερικῇ, ὅταν δὲ πολιτογραφῆται Ἀμερικανός, τὸ πράττει ὑπὸ τὴν ἐσφαλμένην ἰδέαν πολλοὶ τῶν εἰς τὸ ἔξωτερικὸν ἀπερχομένων Ἑλλήνων ὅτι μία ξένη ὑπηκοότης οἰαδῆποτε καὶ ἂν ἢ αὐτὴ τῷ ἐξασφαλίζει μείζονα προστασίαν τῆς Ἑλληνικῆς. Ἀποκηρύττων ἐνόρκως καὶ ἐν μέσῳ τοῦ δικαστηρίου κατὰ τὰ κεκανομισμένα τὴν πατρίδα ἢ τὸν βασιλεῖα του δὲν συνεπάγεται τοῦτο ὅτι καὶ πράγματι ἀποκηρύττει αὐτὴν καὶ οἱ εἰς τὸ ἐξῆς μόνον τὴν θετὴν θέλει ἀναγνωρίζει καὶ ἐν ἀνάγκῃ καὶ τὰ ὄπλα ἤθελε λάβει κατὰ τῆς γεννητέρας, ὡς ὁ Ἀμερικανός πολιτογραφούμενος Γερμανός, Σουηδός ἢ Ἰρλανδός. Ὁ Ἕλληνας, καὶ πολίτης Ἀμερικανός ὢν, εἶναι πάντοτε Ἕλληνας, ἐν τισὶ δὲ περὶστάσεσιν εἶναι καύχημα τοῦ Ἕλληνος, τοῦ ἐκ γενετῆς καὶ πατροπαράδοτος δημοκρατικοῦ, ὅτι ἔσχε τὴν ὑψηλὴν τιμὴν νὰ πολιτογραφῆθῇ Ἀμερικανός πολίτης λατρεύων σὺν τῇ κυανολεύκῃ, ἥτις τῷ ἐνθυμίζει τὸν γαλανὸν τῆς πατρίδος του οὐρανόν, καὶ τὴν διάστερον ἥτις τῷ ἀναπολεῖ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς δημοκρατίας ἐφ' ὧν ἐρείδεται ἡ μεγάλη τοῦ Νέου Κόσμου γηρσία αὐτῆς θυγάτηρ· συμμορφοῦται ταχέως πρὸς τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῆς θετῆς αὐτοῦ πατρίδος καὶ ἀναπνέων τὸν καθαρὸν τῆς ἐλευθερίας ἀέρα ἐν μέσῳ τῆς μᾶλλον ἀνεπτυγμένης κοινοῦνίας καθίσταται σπουδαῖος παράγων ὅτε ἐπανακάμπτων εἰς τὴν πατρίδα φέροι μεθ' ἑαυτοῦ οὐχὶ μόνον τὰ χρυσᾶ τῆς Ἀμερικῆς δολλάρια, ἀλλὰ καὶ τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ πάντα ἐκεῖνα τὰ προσόντα, ἅτινα προσκτῶνται κατόπιν πολυχρονίου ἐν πεπολιτισμένην χώρᾳ διαμονῆς.

Οἱ πλείστοι τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων ἐπεδόθησαν εἰς τρία κυρίως εἶδη ἐμπορίου: τὴν ζαχαροπλαστικὴν, τὸ ἐμπόριον τῶν ὀπωρῶν καὶ τὸ τῶν ἀνθῶν. Ἀποβιβαζόμενος ὁ μετανάστης χρη-

σιμοποιεῖ τὰ ὀλίγα ἐναπολειφθέντα αὐτῷ χρήματα εἰς ἐνοικίαν ἢ ἀγορὰν χειραμάτης. ἐφ' ἧς θέτει ὀλίγα μῆλα ἢ ῥοδάκινα με ἐιδοδοποίησιν ὅτι πωλοῦνται τόσα ἑκατοστὰ τοῦ δολλαρίου ἑκάστον. Δὲν ἔχει ἀνάγκην γνώσεων τῆς Ἀγγλικῆς διότι πατριώτης τις, συνήθως μεταποστῆς ὀπωρῶν, τῷ ὑπέδειξε τὸν τρόπον πῶς νὰ προμηθευθῇ τὴν χειράμαξαν ἀπὸ ἄλλον Ἕλληνα καὶ τὰς ὀπώρας ἀπὸ τὸν ἴδιον, μετὰ τῶν πωλητῶν του δὲ οὐδέποτε ἔρχεται εἰς συνδιάλεξιν· ὁ διερχόμενος Ἀμερικανός βλέπει τὴν τιμὴν, λαμβάνει μόνος του τὸ μῆλον ἀφίνων ἐπὶ τῆς χειραμάτης τὴν ἄξίαν καὶ ἀπέχεται. Ἄμα ὡς ὁ τίμιος καὶ ὑπομονητικὸς μετανάστης ἐξοικονομῆσι ὀλίγα δολλάρια ζητεῖ γωνίαν τινα περσαστικῆς ὁδοῦ ὅπως τοποθετήσῃ μονίμως μικρὸν τι παράπηγμα, ἐὰν δὲ εἶναι εὐτυχῆς καὶ εὐρὴ καλὴν γωνίαν πρὸς συμφέρουσαν τιμὴν μεταβάλλεται ἀπὸ περσοῦ εἰς μόνιμον ἔμπορον. Πρῶτερον οἱ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν ὀδῶν ὀπωροπῶλαι ὡς καὶ οἱ διὰ τῶν χειραμαξῶν ἦσαν Ἴταλοι, ἀλλὰ παραγκωνισθέντες ὑπὸ τῶν ἐπιχειρηματιῶν Λαζωνῶν ἐγκατέλειψαν τὸ ἔδαφος καὶ οὕτω ἀσφαλῶς δύνανται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσι τῶν Ἦν. Πολ. αἱ γωνίαι τῶν κυριωτέρων ὀδῶν κατέχονται νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων. Παραπλευρῶς τῆς γωνίας ἢ πλησίον αὐτῆς κείνται συνήθως καταστήματα ἐμπορικᾶ ἢ οἰνοπνευματοπωλεῖα, δὲν παρέχεται δὲ πολλὸς χρόνος καὶ ὁ ἐν τῇ γωνίᾳ Ἕλληνας καταλαμβάνει διαμέρισμά τι τοῦ καταστήματος παραγωγῶν τὴν γωνίαν εἰς ἄλλον, ἐκ τοῦ διαμερίσματος δὲ ἅμα ὡς κερδίσῃ ἄρκετὰ, ἀποβαίνει «καταστηματοῦχος» ἥτοι ἐνοικιάζει ὀλόκληρον μαγαζεῖον, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἐναθρύνεται νὰ βλέπῃ χρυσοῖς γράμμασι τὸ ἐξαμερικανισθὲν ὄνομά του. Οὕτω οἱ Παπαδόπουλοι, οἱ Ἀναγνωστόπουλοι, οἱ Στεφανόπουλοι κτλ. μεταβάλλονται εἰς Papas, Anagnos, Stevens κτλ. οἱ Παναγιώται εἰς Peter, οἱ Δημήτριοι εἰς James κτλ. Ὁ νέος καταστηματοῦχος James Papas π. χ. ἥτοι ἐξελληνιζόμενος Παναγιώτης Παπαδόπουλος, δὲν εἶναι ἔτι εὐχарιστημένος μετὰ τὴν ἐξέλιξιν ἣν ὑπέστη καὶ τὴν οἰκτικὴν μεταμόρφωσιν ἀφ' ὅτου ἐγκατέλειψε τὴν πατρικὴν καλὴν θῆν. Ὀνειροπολεῖ καὶ δεύτερον κατὰσθημα. Ἀφίνων πρόσκαιρον διευθυντὴν τὸν ἀδελφὸν ἢ ἐξάδελφόν του, ὃν ἰδίαις δαπάναις ἔφερον ἐξ Ἑλλάδος, περιηγεῖται τὰς γείτονας πόλεις καὶ ἐπὶ τέλους εὐρίσκει κατάλληλόν τι οἶκημα, ὅπερ ἀμέσως μεταβάλλεται εἰς «κλάδον» τοῦ κεντρικοῦ καταστήματος· ἐκεῖ τοποθετεῖ τὸν ἀδελφὸν ἢ ἐξάδελφον ἢ πατριώτην καὶ μεταβάλλει τὴν ἐπωνυμίαν εἰς James Papas καὶ Συντροφία, ὅταν δὲ μετὰ ἐν τῇ δύο ἔτη οἱ ἀδελφοὶ ἢ οἱ συγγενεῖς οὗς ἔφερον ἐξ Ἑλλάδος γίνωσιν ἱκανοὶ νὰ διευθύνωσι τὰς ἐργασίας του, ἐπιχειρεῖ τὸ εἰς τὴν πατρίδα ταξιδεῖόν

του, υπερέφρανος εὐλόγως διὰ τὰ ὅσα κατώρθωσεν ἐντὸς πέντε ἢ τὸ πολὺ ἕξ ἐτῶν. Τὸ αὐτὸ σύστημα ἀκολουθεῖ ὁ Ζαχαροπλάστης καὶ ὁ ἀνοσπώλης Ἑλλήν. Εἰς πολλὰς πόλεις τῶν Ἡν. Πολ. θέλετε εὖρει ὅτι τὰ ἀρίστα καὶ καθαρότατα ζαχαροπλαστεία, τὰ μετὰ μείζονος καλαισθησίας ἠῦρπεσιμένα ἀνοσπωλεῖα καὶ τὰ πλουσιώτερα ὀπωροπωλεῖα ἀνήκουσιν εἰς Ἑλληνας εὐδοκίμησαντας χάριν εἰς τὴν φιλοπονίαν, χριστότητα καὶ ἐπιμέλειαν αὐτῶν. Τὰ ἐν Βοστώνῃ καταστήματα τῶν κ.κ. Ἀλεξάνδρου Σταυροπούλου καὶ Ἀνδρέα Γούναρη, Βασίλ. Μπετσαῆ τὰ ἐν Πιττσβούργῳ καὶ ἄλλαις πόλεσι τοῦ κ. Ἀριστείδῃ Σουρῶ, τὰ ἐν Charleston τῆς Νοτίας Καρολίνας τοῦ κ. Σπυριδῶνος Σκιαδαρέση, τὰ ἐν Nila τῆς πολιτείας Ohio τῶν κ.κ. Γεωργίτσου, τὰ ἐν Utica τοῦ κ. I. Γεωργίτσου, τὰ ἐν διαφόραις πόλεσι τῆς Πενσυλβανίας τῶν κ. Ἰωάννη Τσετσέρη, Ἰωάννη Μπενέκου καὶ τῶσων ἄλλων, ὧν τὰ ὀνόματα λησμονῶ, τὰ ἐν Νέα Ὑόρκη ἀρίστα καὶ καλλιτεχνικώτατα ἠῦρπεσιμένα ἀνοσπωλεῖα τοῦ κ. Γεωργίου Γιατρά, τὰ ἐν Σικάγῳ τοῦ κ. Μοσχονησιώτου, τὰ ἐν Birmingham ὀπωροπωλεῖα ἢ ζαχαροπλαστεῖα τοῦ κ. Κοντρούρη, τὰ ἐν Ἀγίῳ Φραγκίσκῳ τῶν κ. Καμαρηνῶν, Βάμβαλη καὶ ἄλλων, τὰ ἐν Χαβάνα τῆς Γεωργίας τῶν κ. Π. Κονιδόπουλου καὶ Βερούκη, τὰ ἐν Reading τῆς Πενσυλβανίας τοῦ κ. Χούλη, τὰ ἐν Φιλαδελφεῖα μετὰ τῶν ἀρίστων τῶν κ.κ. I. Φαρμάκη, Οἰκονομάκη, Γεωργίτσου, τὰ ἐν Galveston τοῦ κ. Ἀθ. Μενούτη, τὰ ἐν Νέα Ὑόρκη τοῦ κ. Γρίμβαλη, Γενοβέζου καὶ τῶσων ἄλλων, τὰ ἐν Cincinnati τοῦ κ. Δράνα, Κωστάκου καὶ ἄλλων τὰ ἐν Toledo τοῦ κ. Μανούσου καὶ Βουρνάκη τὰ ἐν Σικάγῳ πλεῖστα ὅσα ἐν γένει δὲ ἀπὸ τῆς Ὁρλεάνης μέχρι τοῦ Montreal τοῦ Καναδᾶ καὶ ἀπὸ Νέας Ὑόρκης μέχρι τῆς Βικτωρίας τῆς Βρεττανικῆς Κολομβίας παμπληθῆ παραδείγματα εὐρίσκονται τῆς φιλοπονίας καὶ τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ πνεύματος τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων. Δὲν ὑπάρχει πόλις, κομόπολις ἢ χωρίον ἐν ταῖς Ἡν. Πολ. ἐν τοῖς ὁποίοις δὲν θέλετε εὖρει Ἑλληνα ἀνοσπώλην, ὀπωροπώλην ἢ ζαχαροπλάστην, πολλοὶ δὲ τούτων διεξάγουσιν ἐργασίας ἀνερχομένας εἰς ἑκατοντάδας χιλιάδας δολλαρίων κατ' ἔτος ἀπολαμβάνοντες τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν Ἀμερικανῶν καὶ κατὰ χιλιάδας κατ' ἔτος ἀποστελλόντων τὰ δολλάρια εἰς τὰς ἐν τῇ πατρίδι οἰκογενείας των.

Τοιαῦτα εἶναι ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὰ ἀποτελέσματα τῆς μεταναστεύσεως, καθ' ἣς πολλὰ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν δημοσιεύονται. Ὁ χώρος δὲν μοι ἐπιτρέπει ὅπως ἐξετάσω ἐναυθα τὸ ζήτημα τῆς μεταναστεύσεως ὑπὸ τὴν κοινωνικὴν ἢ ἐκπολιτιστικὴν αὐτοῦ ἑποῖν, ἀριδιῶως ὅμως τὰ προκύπτοντα ἐξ αὐτῆς ἀγαθὰ μόνον οἱ

ἰθελουφυλοῦντες δυστροποῦσι νὰ ἀναμολογήσωσι. Ἐν Ἑλλάδι ὁ Ἑλλη, ἐκφραυλίζεται ἐκ τῆς κακοδοικίσεως ἢ ἔνεκα τῶν κοινωνικῶν προλήψεων δὲν ἀναπτύσσεται ὅπως εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἰδίᾳ δὲ ὅπως ἐν ταῖς Ἡν. Πολ. Ἐκ τῶν δεκαπεντακισχιλίων Ἑλλήνων οἵτινες κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαπενταετίαν ἀπεβιάσθησαν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βορείου Ἀμερικῆς βεβαίως ἅπαντες δὲν ἠδοκίμησαν, ἀδιστακτως ὅμως δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν εὐδοκίμησαντων εἶναι κατὰ πολὺ ἀνώτερος τῶν εἰς ἄλλας χώρας ἀπελθόντων, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει δὲ ὅτι οἱ δεκαπεντακισχιλιοὶ οὗτοι νέοι Ἀργοναῦται ἔμενον ἐν Ἑλλάδι πόσοι ἄρα γε ἐξ αὐτῶν θὰ ἠδοκίμουν; Οἱ ἐν Ἀμερικῇ ἀποτυγχάνοντες εἶναι μόνον οἱ ὀκνηροὶ καὶ οἱ φυγόπονοι ἢ οἱ φύσει ἀνεπίδεκτοι βελτιώσεως ἢ ἀναπτύξεως. Ὁ μεταβάνων εἰς Ἀμερικὴν μὲ πρόθεσιν νὰ ἐργασθῇ, ὁ λησμονῶν τὰ καφνεῖα καὶ τὰ ἥθη τοῦ τόπου του καὶ ὁ ἐναγκαλιζόμενος δι' ἀμφοτέρων χειρῶν τὸ ἔργον του, οἰονόηποτε καὶ ἂν ἦ τοῦτο, θέλει ἐπιτύχει. Οὐδαμοῦ ἄλλου δύναται νὰ εὕρῃ πόρον ζωῆς ἂν δὲν εὕρῃ τοῦτον ἐν Ἀμερικῇ· οὐδαμοῦ ἀναγνωρίζεται καὶ ἐκτιμᾶται ἡ ἰκανότης καὶ ἡ χρηστότης ὅσον ἐν Ἀμερικῇ. Ἴσως ἂν ἀρχῆθεν διηκολύνετο καὶ ἐνεθαρρύνετο ἡ μετανάστευσις εἰς τὰς Ἡν. Πολ. θὰ εἴχομεν σήμερον καὶ χρηστοτέρους πολίτας ἐν Ἑλλάδι καὶ κάλλιον τοῦ νῦν ὑφισταμένου καὶ σεσηπότης πολιτεύματος τοῦ ὑπευθύνου τῆς νῦν καταστάσεως.

Χριστιὰ, Αὐγούστος 1897.

ΣΟΛΩΝ I. ΒΛΑΕΤΟΣ

Χαιμένη ὁμοιοκαταληξία

Νεαρός ποιητής, δειλός, σενεσταλμένος, ἀπαγγέλλει εἰς τινα φιλικὴν αἴθουσαν ποίημα, ὅπερ ὁ ἴδιος συνέθεσεν.

Ἄλλ' εἰς τὸ μέσον στροφῆς τινος, εἴτε ἐκ τῆς συγκινήσεως εἴτε καὶ δι' ἄλλην φυσιολογικὴν αἰτίαν, ἀφίνει ἀπροσέκτως νὰ τῷ διαφύγῃ κρότος τις, ὅλος ἄσχετος πρὸς τὴν ᾠδὴν του, καὶ σταματᾷ ἄλαλως καὶ περιδεής.

Ἄλλ' ἢ οἰκοδέσποινα διὰ νὰ κολάσῃ τὸ πρᾶγμα :

—Ἐ! τῷ λέγει, περιττὸν νὰ ζητῆτε τὴν ὁμοιοκαταληξίαν... εἰάν δὲν ἐργεταί... ἐξακολουθήσατε!!

[Τὸ ἡμέτερον Ἡμερολόγιον εἶνε γνωστὸν ὅτι σκοπεῖ κυρίως νὰ παρέχῃ κατ' ἔτος πιστὴν ὡς ἐνεστί τὴν φιλολογικὴν φυσιογνωμίαν οὐ μόνον τοῦ κέντρου, οἷον εὐλόγως θεωρεῖται ὡσαύτῃ ἡ πρωτεύουσα τοῦ ἔλλη. Βασιλείου, ἀλλὰ καὶ τῆς πολλαχοῦ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ λογογραφικῆς κινήσεως καὶ παραγωγῆς. Οὕτω μεταξὺ τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κύκλου τῶν δοκίμων λογίων καὶ μουσοληπτῶν δικαίως συγκαταλέγεται καὶ ὁ ἠδυεπὴς καὶ ἀδρότατος ποιητὴς κ. Κωνστ. Καθάρης, ὁ μὲ τὸσα μεστὰ χάριτος καὶ πρωτοτύπου ἐμπνεύσεως ἔργα κοσμῶν ἐκάστοτε τὰ ἀλεξανδρινὰ φύλλα.]

ΑΡΧΑΙΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΤΑ ΑΛΟΓΑ ΤΟΥ ΑΧΙΛΛΕΩΣ

ὉΝ Πάτροκλον σὰν εἶδαν φονευμένο
 ποῦ ἦταν τόσο ἀνδρείος, καὶ δυνατός, καὶ νέος,
 ἄρχισαν τ' ἄλογα νὰ κλαῖνε τοῦ Ἀχιλλέως.

Ἡ ἀθάνατὴ των φύσι ἀγανακτοῦσε
 γιὰ τοῦ θανάτου αὐτὸ τὸ ἔργον ποῦ θεωροῦσε.
 Τίναζαν τὰ κεφάλια των καὶ ταῖς μακρυαῖς χαιταῖς κουνοῦσαν,
 τὴν γῆ χτυποῦσαν μὲ τὰ πόδια καὶ θρηνοῦσαν
 τὸν Πάτροκλο, ποῦ ἐνοιῶθανε ἄψυχο — ἀφανισμένο —
 μιὰ σάρκα τώρα ποταπὴ — τὸ πνεῦμα του χαμένο —
 ἀνυπεράσπιστο — χωρὶς πνοή —
 εἰς τὸ μεγάλο τίποτε ἐπιστραμμένο ἀπ' τὴν ζωή.

Τὰ δάκρυα εἶδε ὁ Ζεὺς τῶν ἀθανάτων
 ἀλόγων καὶ λυπήθηκεν. «Εἰς τοῦ Πηλέως»
 εἶπε, «τοὺς γάμους, ἀπερίσκεπτοι βεθαίως
 ἤμεθα σὰν σὰς δώκαμε, ἄλογά μου
 δυστυχημένα! Τὶ γυρεύατε ἐκεῖ χάμου
 στὴν ἄθλια ἀνθρωπότητα ποῦναι τὸ παίγιον τῆς μοίρας;
 Σεῖς ποῦ οὐδὲ ὁ θάνατος φυλάγει, οὐδὲ τὸ γῆρας
 πρόσκαιραις συμφοραῖς σὰς τυραννοῦν. Στὰ βάσανά των
 σὰς ἐμπλεξαν οἱ ἄνθρωποι.» — «Ὅμως τὰ δάκρυά των
 γιὰ τοῦ θανάτου τὴν παντοτεινὴν
 τὴν συμφορὰ ἐχύνανε τὰ δύο τὰ ζῶα τὰ εὐγενῆ.

Ο ΟΡΑΤΙΟΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐἶς τῆς ἐταίρας Λέας τὸ δωμάτιον,
 ὅπου κομψότης, πλοῦτος, κλίνη ἀπαλή,
 νέος μὲ ἰάσμας εἰς τὰς χεῖρας ὀμιλεῖ.
 Κοσμοῦσι τοὺς δακτύλους του λίθοι πολλοί,
 κ' ἐκ σθηκοῦ λευκοῦ φορεῖ ἱμάτιον
 μὲ ἀνατολικά κεντήματ' ἐρυθρᾷ.
 Ἡ γλῶσσα του εἶν' Ἀττικὴ καὶ καθαρὰ,
 ἀλλ' ἐλαφρὸς τις τόνος ἐν τῇ προφορᾷ
 τὸν Τίθεριν προδίδει καὶ τὸ Λάτιον.
 Ὁ νέος τὴν ἀγάπην του ὁμολογεῖ,
 κ' ἡ Ἀθηναία τὸν ἀκούει ἐν σιγῇ

τὸν εὐγλωττόν της ἐραστὴν 'Οράτιον'
 κ' ἔκθαμβος βλέπει νέους κόσμους τοῦ Καλοῦ
 ἐντὸς τοῦ πάθους τοῦ μεγάλου Ἰταλοῦ.

« EHEU FUGACES »

ΕΝΑΣ ΓΕΡΟΣ

Εἰς τοῦ βοερού τοῦ καφενείου ἓνα μέρος
 σκυμμένος στὸ τραπέζι κάθεται ἓνας γέρος·
 καί, ὡσὰν γέρος ποῦ εἶναι, χωρὶς συντροφιά,
 καὶ μὲς τῶν ἄθλιων γηρατειῶν τὴν καταφρόνια,
 σκέπτεται πόσο λίγο χάρηκε τὰ χρόνια
 ποῦ εἶχε καὶ δύναμι, καὶ λόγο, κ' εὐμορφιά.

Τὸ ξέρε: ποῦ εἶναι γέρος — γιατί στὸν καθρέφτη
 τὸ βλέπει καθαρὰ τὸ βλέμμα του σὰν πέφτει.

Κι' ὅμως τὸν φαίνεται σὰν χθὲς νᾶταν παιδί μικρό.

Καὶ συλλογίζεται: ἡ Φρόνησις πῶς τὸν ἐγέλα!

Τί τρέλλα νὰ τὴν ἐμπιστευταί — τί τρέλλα! —

Τὴν ψεύτρα, ποῦ ἔλεγε: « Ἀῦριο. Ἔχεις πολὺ καιρό. »

Θυμᾶται ὀρμαὶς ποῦ βάσταγε. Θυμᾶται πόση
 χαρὰ θυσίαζε. Τὴν ἀνυαλή του γνώσι,
 καθ' εὐκαιρία χαμένη τώρα τὴν ἐμπαίζει.

... Μὰ ἀπ' τὸ πολὺ νὰ σκέπτεται καὶ νὰ θυμᾶται
 ὁ γέρος ἐξαλίσθηκε κι' ἀποκοιμᾶται

στοῦ καφενείου ἀκουμπισμένος τὸ τραπέζι.

Ἀλεξάνδρεια, 1897.

ΚΩΝΣΤ. ΚΑΒΑΦΗΣ

Η ΕΝ ΧΑΛΕΠΑΙ ΜΟΝΗ ΤΩΝ ΚΑΛΟΓΡΑΙΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ συνθήκη τῆς οὐ μακρὰν τῶν Χανίων
 κειμένης Χαλέπας κατέστησε τὸ ὄνομα αὐτῆς γνω-
 στότατον εἰς πάντα παρακολουθούντα τὰ τῆς πλή-
 μους Κρήτης. Ἄλλ' οὐχὶ πάντες γινώσκουσιν ὅτι
 παρὰ τὴν Χαλέπαν εὐρηναὶ τρεῖς μοναί, ἡ « Ἁγία Τριάς τῶν
 Τσαγγαρόλων » ἔχουσα τεσσαράκοντα ὀκτὼ μοναχοὺς, ἡ μονὴ
 « Γουβερνέτο ἢ Κυρία τῶν Ἀγγέλων », ἐν ἣ διαιτῶνται εἰκοσι
 μοναχοί, καὶ ἡ γυναικεία μονὴ τῶν « Καλογράδων », ἐν ἣ μονά-
 ζουσιν εἰκοσι μοναχαί.¹

Ἡ ἱστορία τῶν μονῶν τούτων δὲν ἐγράφη ἀκόμη. Ἴσως δὲ καὶ
 εἶνε δύσκολον νὰ γραφῆ, διότι τῶν πλείστων κρητικῶν μονῶν
 κατεστράφησαν τὰρχεῖα ἐν μέσῳ τῶν περιπετειῶν τῶν ἐπανει-
 λημμένων καὶ μακρῶν ἐπαναστάσεων τῆς νήσου. Τίς οἶδε τίνα
 καὶ ἐποῖα θλιβερὰ ἐπεισόδια τοῦ διὰ τῶν αἰῶνων μάτην ὑπὲρ ἐ-
 λευθερίας πρὸς Βενετοὺς καὶ Τούρκους ἀγωνιζομένου γενναίου κρη-
 τικοῦ λαοῦ συνδέονται πρὸς ταύτας τὰς μονάς. Τίς οἶδεν ὑπὸ
 τίνων γόων ἀντήχησαν οἱ τοῖχοι αὐτῶν, ὑπ' ὁποίων αἰμάτων ἐ-
 βάφη αὐτῶν τὸ ἔδαφος, τίνες ἀπόμαχοι τῶν ἐθνικῶν ἀγώνων
 ἐζήτησαν ἐν αὐταῖς ὑπὸ τὸ μέλαν τοῦ καλογήρου ῥάσον ὀλίγην
 ἀνάπαυσιν τοῦ ὑπὸ τοῦ ἐχθρικοῦ ξίφους τετρωμένου αὐτῶν σώμα-
 τος, ὀλίγην γαλήνην τῆς ὑπὸ τῆς πατρίου συμφορᾶς διαθεβρωμέ-
 νης αὐτῶν ψυχῆς; Τίς θὰ δυνήθῃ ποτε νὰναπαραστήσῃ τὰς κραυ-
 γὰς φρίκης αἰτίνες ἠκούσθησαν ἐν τοῖς κρησιφυγέτοις ἐκείνοις ἀπὸ
 τοῦ στόματος γυναικῶν καὶ παίδων πολιορκουμένων; Τίς θὰ κα-
 τερβῶσῃ νὰνυῆρ τὰ στοιχεῖα, ὅπως ἀντηγήσῃ καὶ πάλιν ἔναυλος
 εἰς τὰ ὄψα τοῦ ἀναγνώστου ὁ πρὸς τὸν θεὸν αἶνος τῶν ἐν τοῖς
 ἡσυχαστηρίοις ἐκείνοις ἀνελπίστου σωτηρίας τυχουσῶν παρθένων
 καὶ νηπίων;

¹(1) Ν. Σταυράκη Στατιστικὴ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Κρήτης. Ἐν
 Ἀθήναις 1890. Πινάκων σ. 12, ἀρ. 17.

Μόνον περί μιᾶς τῶν τριῶν ἐκείνων μονῶν, τῆς μονῆς τῶν Καλογράδων, εἶμαι εἰς θέσιν νὰ παράσχω σήμερον ἱστορικάς τινὰς εἰδήσεις, ὀφειλομένας εἰς προφορικάς παραδόσεις, προθύμως ἀνακοινωθείσας μοι ὑπὸ τοῦ Κορητῆ διδάκτορος τῆς φιλοσοφίας κ. Παύλου Ζολινδάκη καὶ εἰς τὴν παρ' ἐμοῦ ἐν ἔτει 1876 ἀνακάλυψιν ἱστορικοῦ ἐγγράφου περὶ ταύτης τῆς μονῆς ἐν τῇ βιβλιοθηκῇ τοῦ ἀγγλικοῦ Ὄξωνίου.

Ἡ μονὴ ἰδρύθη ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν βασιλέων κατὰ χρόνον ἄγνωστον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. Ἐπὶ δὲ τῆς Βενετοκρατίας καὶ Τουρκοκρατίας ἐχρησίμευεν ὡς ἄσυλον τῶν παρθένων, ὧν ἡ τιμὴ διέτρεχε κιθύνους ὑπὸ τῶν δυναστῶν. Ἐπὶ δὲ τῆς Τουρκοκρατίας μέγα ἦτο τὸ πλῆθος τῶν ἐν αὐτῇ μοναζουσῶν, ἀνερχομένων μέχρις ἑκατόν, ὧν ἐκάστη εἶχε πέντε ὑποακτικὰς. Κατὰ δὲ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα κατεστράφη ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἀτιμασάντων καὶ εἴτα φονευσάντων τὰς πλείστας τῶν καλογραϊῶν. Ἦτο δ' ἔρημος μέχρι τοῦ 1840, καὶ τὰ κτήματ' αὐτῆς ἐνέμετο ἡ ἐτέρα προμνημονευθεῖσα μονὴ ἡ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, ἡ ἐπιλεγομένη μὲν τοῦ Γουβερνέτου, καὶ μὲν ἡ δ' ἐν Ἀκρωτηρίῳ.

Μετὰ δὲ τὸ 1840 τρεῖς μοναχὰὶ ἀνήγειραν ἰδίᾳ δαπάνῃ τρία τῶν κατεστραφέντων κελλίων, ἐν οἷς καὶ κατώκησαν, λειτουργοῦμενοι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἧτις δὲν εἶχε κρημνισθῆ. Τὸ δὲ παράδειγμα τῶν πρώτων ἐκείνων ἀνοικιστριῶν τῆς μονῆς ἠκολούθησαν βραδύτερον καὶ ἄλλαι, οὕτω δὲ μέχρι τοῦ 1880 ὁ ἀριθμὸς τῶν μοναζουσῶν ἀνῆλθε μέχρι τῶν εἰκοσι. Ὀλίγῳ δὲ βραδύτερον ἡ ἐπισκοπὴ Χανίων, εἰς ἧς τὴν δικαιοδοσίαν ὑπέγητο ἡ μονὴ, κατεσκεύασε περὶ τὰ κελλία καὶ τὴν ἐκκλησίαν δι' ἐράνων περιβόλον. Ἐκτοτε δ' αὐξάνεται ὁ ἀριθμὸς τῶν καλογραϊῶν, εἰς ἃς ἤρχισαν ἀπὸ τινῶν ἐτῶν προστιθέμεναι καὶ δόκιμοι. Καὶ τὰ μὲν κτήματα τῆς ἀρχαίας μονῆς ἐξακολουθεῖ νημομένη ἡ μονὴ Γουβερνέτου, μόνον δὲ κτήματ' αὐτῆς τῆς μονῆς τῶν Καλογράδων, ὅπερ καρποῦνται αὐτὰὶ αἱ μοναχὰὶ, εἶνε ὁ περὶ αὐτῶν ἐλαιῶν. Οὕτω δὲ, στερούμεναι προσόδων ἁξίῳ λόγου, συντηροῦνται διὰ τῆς ἰδίας ἐαυτῶν ἐργασίας, τὰ δὲ προϊόντα τῆς πλεκτικῆς, ὑφαντικῆς καὶ λοιπῆς χειροτεχνίας φιλοτίμως ἀγοράζονται ἐν Χανίοις χάριν βοηθείας τῶν καλογραϊῶν. Συμπληροῦνται δὲ τὰ πρὸς ζωάρκειαν αὐτῶν διὰ συνδρομῆς ἀλεύρων καὶ ἄλλων τροφίνων, ἀποστελλομένων κατὰ τὰς ἐπισήμους ἐορτὰς ἐξ ἐράνων τῶν Χανιωτῶν ἐπιμελείᾳ τοῦ ἐπισκόπου, διὰ συνεισφορῶν τῶν οἰκογενειῶν τῶν μοναζουσῶν καὶ διὰ μικρᾶς χορηγίας τῆς μονῆς τοῦ Γουβερνέτου, Ἄλλ' αἱ γυναῖκες αἱ ἐνδύμεναι τὴν μοναχικὴν στολὴν ἐν τῇ

μονῇ τῶν Καλογράδων εὐρίσκουσιν ἐν αὐτῇ τὴν ἐπιδωκομένην ψυχικὴν γαλήνην περισσώτερον τῶν ἐν ἄλλαις γυναικείαις μοναῖς τῆς Ἀνατολῆς μοναζουσῶν; Τὸ πρῶγμα εἶνε λίαν ἀμφίβολον. Ἡ γυνὴ μένει πάντοτε γυνή, οὐδὲ δύναται ἢ καλογηρικὴ καλύπτρα νὰ ἄρῃ τῆς γυναικείας καταλαλίας τὸν πειρασμὸν κατὰ τὰ σκάνδαλα. Εἰς τοιοῦτον ἐπιστόδιον ἀναφέρεται τὸ ἐγγράφον τοῦ χειρογράφου τοῦ Ὄξωνίου. (Baroccianus 216, φ. 59 — 10). Εἶνε ἀντίγραφον κατὰ τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα γεγραμμένον, ἐγγράφου πιθανῶς συγχρόνου καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ἑκατονταετηρίδα ἀποσταλέντος εἰς τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως. Δυστυχῶς λείπουσιν ἀπὸ τοῦ ἀντιγράφου οὐ μόνον τῶν εἰς τὸ πατριαρχεῖον ἀναφερομένων καλογραϊῶν αἱ ὑπογραφαὶ ἢ οἱ τὰς ἀγραμμάτους αὐτῶν δηλοῦντες σταυροί, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ πατριάρχου τὸ ὄνομα. ἐξ οὗ ἐν ἑλλείψει πάσης χρονολογίας θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν τὸν χρόνον τῶν ἐν τῇ μονῇ τῶν Καλογράδων σκανδάλων.

Θεωρῶ δὲ περιττὸν νὰ μὴκύνω ματαίως τὸν λόγον παλιλλογῶν περὶ τῶν σκανδάλων τούτων, ἅτινα ὁ ἀναγνώστης δύναται αὐτὸς νὰ μάθῃ ἐκ τοῦ παρατιθεμένου αὐτολεξεῖ κειμένου.

«Τῷ ἄκρῳ ἀρχιερεῖ αἱ ἐν τῇ τῆς Χαλέπης σεβασμίᾳ μονῇ μονάζουσαι δουλικῶς ἀναφέρομεν.

«Ἐδεξάμεθα τὴν παρὰ τῆς ἄκρας σου ἀρχιερωσύνης πεμφθεῖσαν ἡμῖν συνοδικὴν ἀπόφασιν ἣν καὶ ἀσπασάμεναι ταῖς κεφαλαῖς ἡμῶν ἐπεθήκαμεν. Ἐδει γὰρ ἡμᾶς τοῦτο ποιῆσαι καὶ τὴν προσήκουσαν εὐπειθειαν ἐπιδειξάι· ἀλλ' οὐκ εἰς τέλος ἐχρῆν σωπῆσαι καὶ τὰς καθ' ἡμῶν κατεσκευασμένας κατηγορίας μὴ ἀνασκευάσαι. Διὸ καὶ φαιρὸν τάδε· μὴ ἂν εἶημεν τοσοῦτον ἀνόητοι¹⁾ ὥστε περιφρονεῖν τοῦ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν συμφέροντος ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἀγαπήσασαι ἠρησάμεθα κόσμον καὶ τὰ ἐν κόσμῳ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύγων καὶ πρὸς αὐτὸ μόνον ἀφορῶμεν καὶ αὐτὸ μόνον φανταζόμεθα, οὐ καὶ τυχεῖν ἀδιαλείπτως εὐχόμεθα. Ὁ γὰρ ἡμᾶς ἐνδύσας τὸ τῆς μοναδικῆς πολιτείας σχῆμα Σαββάτιος ἦν ὁ ἀσκητικώτατος, ὃς θρήσκων παρέδωκεν ἡμᾶς Νεοφύτῳ τῷ μακαρίτῳ. Οὗτος δ' αὐτῶν πληθῶν τὸ τῆς θνητῆς φύσεως κοινὸν χρέος παρέδωκεν ἡμᾶς Ἰωακείμῳ ἰδίῳ μαθητῇ ἀνδρὶ πρᾶξ καὶ σώφρονι. Ὡν δὴ τὰς παραγωγὰς βεβαίως φυλάσσομαι ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας, μένομεν ἐν τῇ τούτων ἐπαινετῇ ὑποταγῇ μέχρι τῆς σήμερον, τηροῦσαι τὸν τῆς ἀληθινῆς τάξεως κανόνα ἀπαράθραυστον. Καὶ ζώσης μὲν τῆς πρώτης ἡμῶν καθηγουμένης, διήγομεν βίον ἡσύχιον ἐν εἰρηνικῇ

1) Ἐν τῷ κώδικι ἀνόητοι.

κατατάσει, ὅτι καὶ αὐτὴ τὴν ὁμοίαν μεθ' ἡμῶν ἔσωζε τάξιν. Θανούσης δ' ἐκείνης διεδέξατο τὴν προστασίαν τῆς ἡμετέρας μονῆς ἡ νῦν νέα καθηγουμένη κυρία Ὑπομονή, ἧτις, συνάξασα τὰς τε θυγατέρας καὶ τὰς παιδίσκας τῶν αὐτῆς συγγεωῶν, ἐνέδυσεν αὐτάς τὸ τῶν μοναζουσῶν ἔνδυμα, καὶ εὐρούσα ἱερσμόναχόν τινα ἔπηλυν ὃν οὐκ ἴσμεν πόθεν ἐστί, πνευματικὸν ἐφ' ἀπάσας κατέστησε. Τοῦτον καὶ ἡμᾶς ἔχειν πνευματικὸν ἀναγκάζει τὰ μάλιστα ¹⁾ καὶ καταδυναστεύει τυραννικῶς ἀρνήσασθαι τὸν τῆς ἀληθινῆς τάξεως κανόνα. Ἡμῶν δὲ μὴ θελουσῶν ὑπέξαι τῷ αὐτῆς ἀπρεπεῖ ἐπιτάγματι ἀδίκως κατηγόρησε πρὸς τὴν ἄκραν σου ἀρχιερωσύνην, αἷ γράψασα τὴν ἀληθῆ αἰτίαν· ἀλλὰ ψευδολογησαμένη ἔλεξε τὰ μὴ ἀληθῆ, ὅτι αἱ δέκα τῶν ἄλλων διαχωρισθεῖσαι πνευματικὸς ἔχουσι τέσσαρας. "Ὅρα πανουργίαν γυναικὸς ἀπανθρώπου! Ἐγραψε γὰρ τὸ μὴ ἀληθές, ἵνα εἰς ὄργην καθ' ἡμῶν κινήσῃ τὴν ἄκραν σου ἀρχιερωσύνην· ὃ καὶ πεποίηκε. Δοὺς γὰρ πίστιν τοῖς ὑπ' αὐτῆς λεγομένοις, ἀφορισμῶ ἡμᾶς καθυπέβαλες ὡς σκανδαλοποιούσας καὶ σχισματοπραπτούσας. Ἀλλὰ μὴ γένοιτο, λόγε Χριστέ, εἶναι ἡμᾶς τοιαύτας. Ἡμεῖς οὖν οὐδέποτε εὐρίθημεν αἵτιται σκανδάλου· ὅτι τῶν ἐκκλησιαστικῶν συνάξεων οὐκ ἐχωρίσθημεν ποτε, ἀλλ' αἰετὶ μετὰ πασῶν εἰρηνικῶς τε συναγόμεθα καὶ ἡσύχως· ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἀντίδωρον τοῦ πνευματικοῦ αὐτῶν ἀποστρεφόμεθα, ἀλλ' εἰρηνεύομεν εὐγνωμῶν ἐν πάσαις, καίπερ ὑφ' ἀπασῶν οὔσαι ὑβρισμέναι καὶ ἀπεσκοραχισμέναι. Τὸ δὲ αἴτιον ὅτι ἀπερχόμεθ' ἅπασι τοῦ ἐνιαυτοῦ ὅπου ὁ ἡμέτερος μένει πνευματικὸς ἐξομολογούμενα τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν. Τοῦτου μόνου ἕνεκα κεκίνηκεν ἡ καλὴ καθηγουμένη καὶ ἐτι κινεῖ πάντα λίθον κατὰ τὴν παροιμίαν. Ἀλλὰ ταῦτα καὶ τοιαῦτα ποιοῦσα οὐδέποτε παρακινήταται ἡμᾶς παραβῆναι ὃν ἐξ ἀρχῆς ἐλάβομεν ἐπαινουμένης τάξεως κανόνα, καὶ ταῦτα γραῦς οὔσας καὶ τὴν ἐσχάτην ἡλικίαν φθασάσας. Ὅθεν παρακατατιθέμεθα τῇ σῇ ἱερᾷ ἐξουσίᾳ πᾶν τὸ τῆς ἡμῶν ὑποθέσεως. Τοῦτο δὲ διορθῶσων, εὐ πράξειςαι, παναγιώτατε.»

Δὲν ἔχομεν τὰ στοιχεῖα νὰ παρακολουθήσωμεν τὰς λεπτομερείας τοῦ σκανδάλου, ὅπερ διέρρηξε τὴν εἰρήνην τῆς μονῆς, καὶ ἐξευρωμεν διὰ τῶν χρόνων τὴν ἀληθειαν. Τίς εἶχε δίκαιον, ἡ καθηγουμένη κυρία Ὑπομονή ἢ αἱ δέκα ἀνώνυμοι αἱ παραπονούμεναι πρὸς τὸν πατριάρχην; Διατί ἐφόβιζεν αὐτάς τόσο ἡ ἐξομολόγησις τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν πρὸς τὸν ἐκλεκτὸν τῆς ἡγουμένης πνευματικὸν καὶ ἐπέμενον νὰ ἔχῃσι τὸν ἰδικόν των; Καὶ ἤτο

¹⁾ Ἐν τῷ κώδικι τ α μ ἄ λ ι σ τ α.

οὗτος πράγματι ὁ εἰς ἐκείνος, πρὸς ὃν ἀπῆρχοντο, ὅπου ἔμενε, χάριν ἐξομολόγησεως τῶν ἀμαρτιῶν, ἢ τέσσαρες, ὡς ἰσχυρίζετο ἡ Ὑπομονή; Ἦτο αὐτὸ μόνον τὸ ὄλον σκάνδαλον, τὸ ὄλον σχίσμα τῆς μικρᾶς μοναχικῆς πολιτείας τῶν καλογοραίων τῆς Χαλέπας; Ἴσως θὰ ἐλύομεν ὅλα τὰ προβλήματα, ἂν ἤδυνάμεθα νὰ υπογράψωμεν τὴν βεβαίωσιν τῶν ἀναφερομένων, ὅτι ἦσαν γραῖαι καὶ εἶχον φθάσει τὴν ἐσχάτην ἡλικίαν. Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ πρὸς ἀποδοχὴν τοῦ γεγονότος τούτου ὡς ἀληθοῦς, ἡ δυσκολία ἣν ἔχουσιν αἱ γυναῖκες νὰ δημολογῶσι τὴν ἡλικίαν αὐτῶν; Διατί νὰ ἐξαιρεθῶσιν αἱ μοναχαί; Πτωχαὶ καλογραῖται τῆς Χαλέπας, ὑπέστητε βεβαίως δευτέραν θυσίαν μετὰ τὴν τῆς ἡμέρας καθ' ἣν περιεβλήθητε τὸ ῥάσον τὴν ὥραν καθ' ἣν ἐνουπογράφως ὠμολογεῖτε, ὅτι εἰσθε γραῖαι, καὶ ταῦτα μόνον καὶ μόνον ὅπως ἐξακολουθήτε ἐξομολογούμεναι εἰς τὸν ἀρεστόν σας πνευματικόν, Ἰωακείμ τὸν μαθητὴν τοῦ Σαββατίου;

Σ. Π. ΔΑΔΠΡΟΣ

ΓΕΛΟΙΑ ΚΑΙ ΛΥΠΑΙΣ

ΑΓΑΠΗ ΚΑΙ ΑΓΑΠΗ

ΜΟΥ εἶπαν ὅτι ἡμπορεῖ γυναῖκα ν' ἀγαπήσῃ
Ἐναν μονάχα μιά φορά καὶ δίχως ν' ἀπιστήσῃ·
Εἶναι ὡσάν νὰ μούλεγαν πῶς ἡμπορεῖ νὰ σπάσῃ
Τὰ κερατὰ του ὁ διάβολος ἢ ἡ Κόλασι ν' ἀγιάσῃ.

Ἄξι. Ποτὲ δὲν ἡμποροῦν ἡ Εὐα μετὸ τοῦ φεῖδι.
Νὰ τὰ χαλάσουν· πάντοτε ἐκείνη θὰ προδίδῃ,
Καὶ θῆναι πάντοτε κοινὸ γιὰ ὅλους τὸ κορμὶ τῆς·
Στὸν ἕνα, δίνει τὴν καρδιά, στὸν ἄλλο τὸ φιλεῖ τῆς.

Μή τὴν πιστεύῃς· ψεύδεται καὶ ὅταν λέγει ἀλήθεια.
 Ἔχει αὐτὴ πολλαῖς καρδιαῖς μεσ' τὰ βαθειά της στήθια,
 Κι' ὅλαις κτυποῦν, μὰ καθεμιὰ ἀλλέως θὰ κτυπήσῃ. . .
 Μπορεῖ αὐτὴ ὅλον μαζῆ τὸν κόσμον ν' ἀγαπήσῃ!

Γυναῖκα! Ξεύρεις τί θὰ 'πῆ γυναῖκα; Ποιὸς τὸ ξεύρει;
 Ὅποιος ζητεῖ τῆς ἄβυσσος τὸ ἄμετρο νὰ εὕρῃ
 Νέα θὲ ν' αὖρη ἄβυσσο καὶ ἄβυσσο αἰώνια. . .
 Τ' ἀστέρια ἔχουν μετρημό, μὰ ὄχι τὰ τελώνια!

Ὅταν μοῦ 'ποῦν: Βλέπεις αὐτὸν τὸ δόγλι ἐρωτευμένο;
 Θαρρῶ πῶς βλέπω φέρετρο καὶ μνήμα ἀνοιγμένο. . .
 Ὅταν μοῦ δεῖξουν κάποτε γυναῖκα ἐρωτευμένη
 Βλέπω τὴν μαύρη προδοσιὰ ἐμπρὸς μου νὰ προβαίνει!

Στὸν ἄνδρα, ἔρωσ θὰ εἰπῆ ἀθάνατη λατρεία!
 Εἰς τὴν γυναῖκα, προδοσιὰ, συμφέρον, ἀστασία. . .
 Ὁ ἄνδρας μόνον ἀγαπᾷ καὶ ξεύρει ν' ἀγαπήσῃ. . .
 Κ' ἡ Εὐα ξεύρει ν' ἀγαπᾷ, μὰ δίχως ν' ἀγαπήσῃ!

Ἀθῆναι.

ΔΛΕΞ. Κ. ΠΕΡΔΙΚΙΔΗΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΜΟΛΕΝΣΚΗΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΜΟΛΕΝΣΚΗΣ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΟΚΙΜΙΟΝ

[Ὁ πολὺς καθηγητὴς τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ αἰδίδιμος Φίλιππος Ἰωάννου ἐν τῷ εἰς *Γρηγόριον Κωνσταντῶν Ἀκαδημαϊκῷ* λόγῳ, ἐξυμνῶν τὰς ἀρετάς ἐκείνου ἔλεγεν : ἡ εὐγνωμοσύνη ἀπαιτεῖ τὰ μνημονεύωμεν τῶν ἐξόχων τοῦ γένους ἡμῶν ἀνδρῶν, τὴν ἀρετὴν αὐτῶν τὰ παρέχωμεν ὡς παράδειγμα μιμήσεως εἰς τοὺς νεωτέρους καὶ τὰ ἀπονέμομεν εἰς αὐτοὺς τὸν προσηκόντα ἔπαινον. Ἡ εὐγνωμοσύνη κινεῖ καὶ ἵνα διὰ τοῦ βιογραφικοῦ τούτου δοκιμίου σκιαγραφῆσω καὶ καταστήσω παράδειγμα μιμήσεως τῷ Πανελληνίῳ τὸν ἥρωα τοῦ Ρεθενίου καὶ τοῦ Βελεστίνου Κωνσταντῖνον Α. Σμολένσκη, οὗ τὸ κλέος ἔσται ἄφθιτον.]

Κωνσταντῖνος Σμολένσκης εἶναι ὁ νεώτερος υἱὸς τοῦ Λεωνίδα Σμολένσκη (1) καὶ τῆς Μαρίας Κ. Ἀξιῶτου τοῦ ἐκ Νάξου ὀπλαρχηγοῦ τῆς Ἐπαναστάσεως. Ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1843. Ἀποπερατώσας δὲ τὰς ἐγκυκλίους σπουδὰς αὐτοῦ δεκαπενταετῆς τῷ 1857 καὶ μέγα τρέφων φίλτρον πρὸς τὰ στρατιωτικά, εἰσῆλ-

(1) Πρεσβύτερος υἱὸς αὐτοῦ εἶναι ὁ συνταγματάρχης τοῦ πυροβολικοῦ, βουλευτὴς Αἰγίνης καὶ πρῶτον ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν Νικόλαος Σμολένσκης ἢ Σμόλενιτς, γεννηθεὶς τῷ 1838. Περὶ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ πολλὰ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐγράφησαν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἀναδειξεως τοῦ Κωνσταντῖνου ὡς ἥρωος δοξάσαντος τὰ ἑλληνικὰ ὄπλα. Κατ' ἀσφαλεστέρας πληροφορίας τὸ γένος Σμολένσκη εἶναι ἑλληνικὸν ἔλκον τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἐκ τῆς ἑλληνικωτάτης Μοσχοπόλεως τῆς Μακεδονίας, ἧτις τοσοῦτον ἤκμασε κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα εἰς τὰ γράμματα, τὴν τυπογραφίαν, (1710) τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν. Φαίνεται, ὅτι, καταστραφείσης τῆς Μοσχοπόλεως, ἐξ ἧς κατάγεται καὶ ὁ ἐν Βιέννῃ μεγάλουτος ὁμογενὴς βαρῶνος Σίμων Σίνας, τῷ 1769 ὑπὸ τῶν ἀστυγαιτόνων Ἀλβανῶν, ὁ πάππος τοῦ Κωνσταντῖνου φεύγων τὴν ἐρημωθεῖσαν πόλιν ἀπῆλθεν εἰς Οὐγγαρίαν ἔνθα ἤκμαζον τότε ἑλληνικαὶ κοινότητες.

Ἐν Οὐγγαρίᾳ μένων ὁ πάππος αὐτοῦ ἐκτίσαστο κτήματά τινά μεταξὺ

θεν εἰς τὴν Στρατιωτικὴν Σχολὴν τῶν Εὐελπίδων, ἀλλ' ἀποβληθεῖς διὰ τὴν ζωρότητά του, ραπίζοντας ἀνηλεῶς τοὺς συμμαθητάς αὐτοῦ, οἵτινες ἐμέμφοντο αὐτῷ ὡς μὴ φιλοῦντι τὰ πολλὰ λόγια, ὡς λέγεται, ὑπογράψαντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Λεωνίδα

δὲ ἄλλων καὶ εἰδὸς τι ἐπαύλεως πλησίον τῆς πρὸς βορρᾶν πόλεως Τζόμολνοκ (Τζομολνοκ). Τὸ κτήμα λοιπὸν τοῦτο διεκρίνετο μεταξὺ τῶν πέριξ διὰ τὸ ὄνοματος Σμόλκ, ἐξ οὗ καὶ τὸ πολυβύλητον ὄνομα τῆς οἰκογενείας κοσμηθὲν εἶτα ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως καὶ διὰ τίτλου εὐγενείας. Οὕτω δὲ βλέπομεν μεταξὺ τοῦ καταλόγου τῶν φιλολάων συνδρομητῶν μιᾶς Ἑλληνικῆς Γραμματικῆς ἐκδοθείσης ἐν Βούδα τῷ 1797 ὑπὸ τινος Πολυζώη Κοντοῦ ἢ Κόντου τὸ ὄνομα: *Ἰωάννης δὲ Σμόλνιτε εὐγενῆς ἀπὸ Σμόλκ*. Ὁ Ἰωάννης δὲ αὐτὸς εἶναι ἀδελφὸς τοῦ πάππου τοῦ δόξασαντος σήμερον τὰ ἑλληνικὰ ὄπλα. Ὁ πατὴρ του Λεωνίδας Σμόλενιτε γεννηθεὶς ἐν Πέστη τῆς Οὐγγαρίας τῷ 1806 ἐσπούδασε τὰ στρατιωτικὰ ἐν Βιέννῃ καὶ κατετάχθη εἰς τὸν Αὐστριακὸν στρατὸν ὡς ἀνθυπολοχαγὸς τῷ 1822. Δὲν ἤργησεν ὁμῶς ἐξ ἔρωτος πρὸς τὴν ἀληθινὴν πατρίδα νὰ ἀπορρίψῃ τὰ αὐστριακὰ ἀξιώματα καὶ νὰ σπεύσῃ νὰ καταταχθῇ ἐπὶ Καποδιστρίου εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν ὡς ὑπολοχαγὸς τοῦ Μηχανικοῦ. Κατόπιν ἐπὶ Ὄθωνος ἐνυμφεύθη τὴν κόρην τοῦ ἐκ Νάξου ὄπλαρχηγοῦ Κ. Ἀξιώτου, θείου τοῦ ἡμετέρου φίλου διηγηματογράφου Παναγιώτου Ἀξιώτου, Μαρίας. Μετὰ ταῦτα ἀνήλθε βαθμηδὸν εἰς τὰ ἀνώτατα ἀξιώματα τῆς πολιτείας καὶ τοῦ στρατοῦ διατελέσας καὶ ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ἐπὶ Βουλγαρῆ τῷ 1855. Ἐν τῇ ἐθνοσυνελεύσει ἀντεπροσώπευσε τὴν Ἀττικὴν, ἐπὶ δὲ τῆς Βασιλείας τοῦ Γεωργίου προεδιάσθη εἰς ὑποστράτηγον· τρεῖς ἀνεδείχθη ὑπουργός, δις διαρίσθη ἀρχηγὸς τῆς Πελοποννήσου καὶ ἀπαξ ἀρχηγὸς τοῦ Στρατοῦ Ἀττικῆς. Τῷ 1843 τὸ μῖσος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ κατὰ τῶν Βαυαρῶν ἀξιοματικῶν τῶν μετὰ τοῦ Ὄθωνος κατελθόντων εἰς Ἑλλάδα μικροῦ δεῖν ἐξεδίωκε καὶ τὸν Σμόλενιτε ἂν δὲν εὐρίσκατο ὁ αἰσιδμοῦ ἰδρυτῆς τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης καὶ δύο ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι εἶχον γνωρίσει τὴν οἰκογένειάν του ἐν Βιέννῃ, καὶ δὲν ἐφωδίαζον αὐτὸν μὲ τὸ ἐξῆς ἔγγραφον φυλακτόμενον μέχρι σήμερον ὑπὸ τοῦ τῆως ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν Ν. Σμόλενιτε.

Ἴδου πιστὸν αὐτοῦ ἀντίγραφον:

Διὰ τοῦ πκρόντος βεβαίῳ, ὅτι ὁ κύριος ταγματάρχης Λεωνίδας Σμόλενιτε ἐγεννήθη εἰς τὴν Πέστην τῆς Οὐγγαρίας, ἐκατοῖκε μετὰ ταῦτα εἰς Βιέννην τῆς Αὐστρίας. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ πολλὰ γνωστὸς μου ἦτο Ἕλληνας τὸ γένος κάτοικος δὲ τῆς Οὐγγαρίας.

Ἀθῆναι 9 Σεπτεμβρίου 1843.

Ἐπιβεβαιωθῆναι

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ ΧΑΤΖΗΠΕΤΡΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΟΣΤΟΛΑΚΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

Σμολένσκη, ὑποστράτηγου καὶ ὑπουργοῦ τότε ὄντος τῶν Στρατιωτικῶν ἐν τῇ κυβερνήσει Δ. Βουλγαρῆ (22 Σεπτεμβρίου 1855-29 Μαΐου 1859) τὸ Διάταγμα τῆς ἀπολύσεώς του, ἀπῆλθεν εἰς Βέλγιον τῷ 1860 καὶ ἐνεγράφη ἐν τῇ Στρατιωτικῇ Σχολῇ τῶν Βρυξελλῶν, ἔνθα ἐπὶ τριετίαν ὄλην ἐνδελεγῶς σπουδῆσας τὴν στρατιωτικὴν τέχνην καὶ δείξας ὅτι ἦτο ἀξιὸς γόνος τῶν ἑλληνικῶν παραδόσεων, κατήλθε πλήρως ἐλπίδων καὶ ἐνθουσιασμοῦ εἰς Ἀθήνας καὶ κατετάχθη ὡς ἀνθυπαπιστῆς τοῦ Πυροβολικοῦ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν τῇ 5 Δεκεμβρίου 1863, ὅτε τὰ ἐν Ἑλλάδι, ὡς ἐκ τῆς πρὸ ἔτους γενομένης ἐξώσεως τοῦ Ὄθωνος καὶ τῶν συνεπειᾶν ταύτης ἐπελθουσῶν ἐσωτερικῶν στάσεων, τῶν Φεβρουαριῶν καὶ τῶν Ἰουνιακῶν, δὲν εὐρίσκατο ἐν ὀμαλῇ καταστάσει. Ἐξ μετὰ τὴν κατάταξιν αὐτοῦ μῆνας, ἦτοι τῇ 5 Μαΐου 1864, ὁ Κωνσταντῖνος Σμολένσκης προεδιάσθη εἰς ἀνθυπολοχαγὸν καὶ τῇ 7 Σεπτεμβρίου 1868 εἰς ὑπολοχαγόν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ ἥρωϊκὴ τῆς Μεσογείου νῆσος ἡ αἰματοβαφῆς Κρήτη, παλαιούσα, ἀπὸ ἔτους καὶ πλέον, κατὰ τοῦ βρβάρου δεσπότη αὐτῆς, τοῦ Τούρκου, διήγειρε διὰ τῶν παραβόλων καὶ ὑπερανθρώπων ἀγῶνων τῆς τὰς συμπαθείας σύμπαντος τοῦ κόσμου καί, ὡς εἰκός, ὁ ἡμέτερος ἦρως, εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ὁποῖο τὰ εὐγενέστερα ἑπαλλον αἰσθήματα, δὲν ἠδύνατο νὰ κωφεύσῃ εἰς τὴν φωνὴν τῶν σφαγιαζομένων γυναικοπαίδων τῆς μάστιγος νήσου καὶ ἀπῆλθεν ἐθελοντῆς προκινδυνεύσας μετὰ τοσούτων ἄλλων ὑπὲρ τῶν τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν ζητούντων ἀδελφῶν ἡμῶν. Πολλὰ εἶναι τῆς ἐν Κρήτῃ στρατιωτικῆς δράσεως αὐτοῦ τὰ ἐπεισόδια, ἐν δὲ μόνον ἐμποιήσαν μεγίστην ἐντύπωσιν τότε καὶ καταδεικνύον τὴν τοῦ ἀνδρὸς στρατιωτικὴν ἀρετὴν, τὴν ἀπάθειαν καὶ τὴν φλεγματικότητα, προσόντα, ὅπερ δέον νὰ κοσμῶσι πάντα μὲν στρατιώτην, ἰδίως δὲ τὸν ἡγούμενον στρατοῦ, εἶναι ὅτι: ὑπερφαλαγγισθείσης τῆς εἰς ἡν ἀνῆκεν αὐτὸς φάλαγγος, μικροῦ δεῖν περιέπιπεν εἰς τὰς γείρας τῶν Τούρκων μικρὸν τι τηλεβόλον, τὸ μόνον ὅπερ εἶχον οἱ ἄνδρες Κρήτες· πάντων εἰς φυγὴν τὴν σωτηρίαν αὐτῶν ζητησάντων, μόνος ἔσθη ὁ ἡμέτερος ἦρως, ὅστις ὑπολογίσας ὅν εἶχε χρόνον εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ, ἵνα μὴ πέσῃ εἰς γείρας τοῦ ἐχθροῦ, ἀσπάσας τὸ τηλεβόλον ἐπ' ὧμον ἀπέφε:εν ἐκτὸς βολῆς καὶ ἐκεῖ καταχάσας, ἔσπευσεν εἰς συνάντησιν τῶν συμμαχητῶν αὐτοῦ.

Τῆς κρητικῆς ἐπαναστάσεως, ἣτις ἐπέφερε τῇ 27 Νοεμβρίου 1868 τὴν διακοπὴν τῶν Ἑλληνο-Τουρκικῶν σχέσεων, αἵτινες ἀποκατέστησαν διὰ τῆς ἐν Πλαταιῶσι κατὰ φθινόγοντα Δεκεμβρίου τοῦ 1869 συνόδου, κατασταλείνης, ὁ Σμολένσκης ἐπέστρεψεν εἰς Ἀ-

θήνας, ἔνθα ἐξετιμῆθη δεόντως ἡ στρατιωτικὴ αὐτοῦ ἰκνότης. ἐφ' ᾧ καὶ ἀπεστάλη εἰς Γερμανίαν καὶ Παρισίους μετὰ τινων ἄλλων πρὸς εὐρυτέραν σπουδὴν. Ἐκεῖ σπουδάζων συνανεστράφη μετὰ τῶν διασημοτέρων τῆς ἐποχῆς στρατιωτικῶν καὶ προκειμένου νὰ ἐκτραγῆ ὁ μυριόνεκρος Γαλλο-Γερμανικὸς πόλεμος, ὁ ἡμέτερος ἦρας, λέγεται, κατὰ τινα γερμανῶν ἀναποκριτῆν, ὅστις ἐγνώρισεν αὐτὸν ἐκ τοῦ πληρώον, ὅτι πρέπειπε τὴν ὑπὲρ τῶν Γερμανῶν ἔκδοσιν αὐτοῦ, τῶν πάντων ἰσχυριζομένων ὅτι οἱ ἀήττητοι θεωρούμενοι Γάλλοι θὰ ἔδωρον τὰς δάφνας τῆς νίκης. Ἐπανελθόντος τῷ 1871 ἐκ Γαλλίας, ἐφάνη τὸ εὐρὺ μέλλον τοῦ νεαροῦ ὑπολοχαγοῦ τοῦ Πυροβολικοῦ, ὃν, κατὰ τὴν κρίσιμον διὰ τὴν Ἀνατολὴν ἐποχὴν τοῦ 1877 εὐρίσκομεν ἔγγαμον (1) ἦδη λοχαγὸν (23 Φεβρουαρίου). Τότε καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς ἤρξαντό πως κινούμενα ἐν τῇ γενικῇ ἐκείνῃ τῶν ἐθνῶν τοῦ Αἵμου πάλη καὶ ἐπ' ἧλθεν ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1878, ἣτις τὸ δεύτερον — τὸ πρῶτον τῷ 1854 — ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου ἐξέθετεν εἰς δοκιμὴν τὰ Ἑλληνικὰ ὄπλα.

Ἐκτοτε ὁ μελετητικὸς λοχαγός, γνοὺς τὰ μέλλοντα συμβήσθαι, θᾶττον ἢ βράδιον, ἐν Ἀνατολῇ μεγάλα γεγονότα, ἐπεδόθη, εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε, εἰς τὴν μελέτην τῆς τέχνης του, παρακολουθῶν τὴν σύγχρονον στρατιωτικὴν πρόδον τῆς Εὐρώπης, γενόμενος συνδρομητῆς τῶν κρατίστων στρατιωτικῶν περιοδικῶν καὶ ἀγοράζων τὰ ἐκαστοτε δημοσιευόμενα στρατιωτικὰ βιβλία, ἅπερ εἶδομεν κοσμοῦντα τὴν βιβλιοθήκην του. Τὰς νέας ταύτας θεωρίας ἐγκολπούμενος ὁ ἀκάματος στρατιώτης ἐδίδασκε τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἀξιωματικούς καὶ στρατιώτας, τοὺς ὁποίους εἰς εὐγενῆ ἀμιλλαν καὶ ἐθνικὴν φιλοτιμίαν προκαλῶν ἐπλήρωον ζήλω πρὸς τὸ καθῆκον καὶ προθυμίας πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν. Ἀποτέλεσμα τῆς ἐπαναστάσεως ταύτης ὑπῆρξεν ὁ νέος κανονισμὸς τῶν Ἑλληνο-Τουρκικῶν μεθοριῶν 10]22 Φεβρουαρίου—23 Μαρτίου 1881, δι' οὗ προσετιθεντο εἰς τὴν Ἑλλάδα σχεδὸν σύμπασα ἡ Θεσσαλία καὶ μέρος τῆς Ἠπείρου (14 χιλιάδ. τετρ. πήχων μετὰ 300,000 ψυχῶν). Ἀναπτρωθεισῶν δὲ τῶν ἐθνικῶν ἐλπίδων, ἐγένοντο στρατιωτικοὶ προβιχασμοί, καθ' οὓς καὶ ὁ λοχαγὸς προὐθιβάσθη

(1) Ἐνυμφεθῆ 22 Νοεμβρίου 1875 τὴν κόρην τοῦ ἐθνικοῦ ἀνδρὸς Λέοντος Μελέα, συγγραφέως τοῦ «Γερσοστάθη καὶ τοῦ «Χριστοφόρου» Χαρίκλειαν, ἐξ ἧς ἐγεννήθησαν αὐτῷ πέντε θυγατέρες, ὧν αἱ τρεῖς ἐπιζῶσι: Μαρία, Παλλοῦ, καὶ Σοφία. Δυστυχῶς τὴν χαρὰν τοῦ Σμολένσκη ἐπὶ ταῖς νίκαις αὐτοῦ ἐτάραξεν ὁ ἐπισιμβῆς θάνατος τῆς συζύγου Χαρίκλειας, τὴν σορὸν τῆς ὁποίας παρηκολούθησε σύμπασα ἡ πρωτεύουσα μετὰ προφανοῦς θλίψεως.

εἰς ταγματάρχην (16 Ἰουλίου 1881) καὶ εἰς αὐτὸν ἀνετέθη κατὰ τὴν ἐπιστρατεῖαν τοῦ 1885—1886 ἡ τῶν μεθοριῶν ὀχύρωσις, εἰς ἀνταμοιβὴν δὲ τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ τῇ 1 Δεκεμβρίου τοῦ 1886 ἡ κυβέρνησις ἐπαρashedμοφόρησεν αὐτὸν τῷ Χρυσῷ Σταυρῷ τῶν ἰπποτικῶν τοῦ Σωτήρος, βραδύτερον δὲ καὶ τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Σερβία ἐτίμησαν αὐτὸν διὰ τῶν οἰκείων παρασῆμων, ἅπερ φέρε: ἐν τῷ εὐρυστέρῳ στήθει αὐτοῦ.

Ἐκτοτε ἐπὶ σειράν ἐτῶν εἶδασκε τὴν ὀχρωματικὴν ἐν τῇ Σχολῇ τῶν Εὐελπίδων. Τῷ 1888 (19 Σεπτεμβρίου) προὐθιβάσθη κατ' ἐκλογὴν εἰς ἀντισυνταγματάρχην καὶ ὡς τοιοῦτος ὑπῆρξε στρατοδίκης καὶ πρόεδρος τοῦ Α' διαρκεῦς Στρατοδικείου καὶ τῇ 26 Μαΐου 1895 προὐθιβάσθη εἰς συνταγματάρχην καὶ βαρυνθεὶς τὸν στρατοδικικὸν βίον ἐζήτησε παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ὑπουργόντος τῶν Στρατιωτικῶν τῷ 1896 νὰ ἀνατεθῆ καὶ ἀνετέθη αὐτῷ τὸ Γ' Πυροβολικὸν Σύνταγμα καὶ ἐν τῇ ιδιότητι αὐτοῦ ταύτη διεθύνουν ὡς ταξίαρχος τὰς τροπαιοφόρους ἑλληνικὰς στρατιάς τῆς Γ' Ταξιαρχίας, συγκροτουμένης ἐκ τοῦ 7ου καὶ 8ου Πεζικοῦ Συντάγματος, τοῦ 8ου καὶ 9ου τάγματος τῶν Εὐζώνων, μιᾶς διλοχίης τοῦ Μηχανικοῦ, 2 πυροβολαρχιῶν, 2 ἰλῶν ἰππικοῦ καὶ μιᾶς ἰλης ἀνίππου, ἐν τε Ρεθενίῳ καὶ Βελεστίνῳ. Πράγματι δὲ ὁ Σμολένσκης γενναίως ἐν Ρεθενίῳ ἐπὶ ἐξ ἡμέρας τὸν λάθρος ἐπιπίπτοντα ἐχθρὸν ἀποκρούσας (6—12 Ἀπριλίου 1897), ὕστατος πάντων ὑπεχώρησεν εἰς Φάρσαλα, ἔνθα ἐπιτελάρχης τοῦ ἐν Θεσσαλίᾳ στρατοῦ διορισθεὶς οὐκ ἐδέξατο, ἀλλ' ἐζήτησε νὰ ἀποσταλῆ εἰς Βελεστίνον καὶ καταλάβῃ τὰ στενὰ τοῦ Πιλάφ-Τεπέ, ἵνα ἐμπαρῆξῃ τοῖς Τούρκοις τὴν εἰς Βῶλον εἰσβολήν. Ἐκεῖ τρεῖς τὸν ἐχθρὸν κατατροπώσας (18, 23—24 Ἀπριλίου), ὑπεχώρησε πάλιν ὕστατος αὐτός, κατ' ἀνωτέραν διαταγὴν, εἰς Ἀλυμῶν. Αἱ νίκαι αὐτοῦ διασαλπασθεῖσαι ἐνέπλησαν χαρὰς τοὺς πάντας, ἡ δὲ κυβέρνησις συνελθοῦσα ἀπέστειλε τηλεγραφικῶς συγχαρητήρια πρὸς τὸν ἥρωα Σμολένσκη, τῷ ὁποίῳ αἱ ποικίλαι εἰκόνες κατὰ μυριάδας κυκλοφοροῦσιν ἀνὰ σύμπαν τὸ Ἑλληνικόν.

Τὸ τηλεγράφημα τοῦτο καὶ τὰ ψηφίσματα διαφόρων δῆμων τοῦ κράτους κηρυσσόντων αὐτὸν ἐπί τιμον πολίτην ἦσαν ἡ μόνη τοῦ μετριόφρονος ταξίαρχου καὶ περὶλημένη ἀνταμοιβή· βραδύτερον δὲ (7 Μαΐου) ἡ πατρὶς προὐθιβάσεν αὐτὸν, ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ, εἰς ὑποστράτηγον καὶ διώρισεν αὐτὸν μέραρχον τοῦ ἐν Θερμοπύλαις στρατοῦ.

Ὁ Σμολένσκης εἶναι ὑψηλοῦ ἀναστήματος, ἠράκλειος τὸ σῶμα, ἔχει εὐρὸν μέτωπον, μικρὸν μύστακα, εὐτραφῆ τράχηλον, βλέμμα ὀδυρδέες, ἀλλὰ φαινομενικῶς ἀπαθές· βραδὺς δὲ τὴν φω-

νήν ὧν τονίζει τὰς λέξεις μίαν πρὸς μίαν. Εἶναι τύπος θαυμασίας. Λέγεται δ' ὅτι ὁ μακαρίτης Ν. Νικολαΐδης, ὁ καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν ἐν τῷ Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ καὶ τῇ Σχολῇ τῶν Εὐέλπιδων, εἶπεν ἡμέραν τιὰ πρὸς τοὺς ὄκροτάς αὐτοῦ, πρὸς νεαροὺς εὐέλπιδας, δεικνύων τὸν ὀλιγόλογον Κωνσταντῖνον διακρινόμενον ἀνέκαθεν ἐπὶ ἐπιμελείᾳ καὶ τελείᾳ ἀντιλήψει :

— «Νὰ μάζα ἀπὸ τὴν ὁποῖαν εἰς τὴν Εὐρώπῃν φτιάουσι τοὺς στρατηγούς.»

Ἅσσοι δὲ γνωρίζουσι τοὺς οἰκείους αὐτοῦ ἅς ζητήσωσιν, ἂν θέλωσι, τὸ διπλωμα αὐτοῦ τῆς Βελγικῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς. Θὰ ἴδωσιν ὅτι κάτωθεν τῆς ὑπογραφῆς ἐνὸς τῶν καθηγητῶν, ἀνωτέρου ἀξιωματικοῦ, σημειοῦνται τὰ ἐξῆς περίπου ἰδιοχειρῶς ὑπὸ τοῦ Βέλγου καθηγητοῦ :

«Get officier sera un jour très utile à son pays,» ἤτοι ὁ ἀξιωματικὸς αὐτὸς θὰ φανῇ μίαν ἡμέραν πολὺ χρήσιμος εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ.» Ἡ προφητεία τοῦ Βέλγου ὄντως ἐπληθύνθη διότι ὁ Σμολένσκη οὐ μόνον ἄριστος στρατηγικὸς ἀνεδείχθη, ἀλλὰ καὶ περιφημὸς τακτικός, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἀτυχοῦς ἑλληνο-τουρκικοῦ πολέμου ἐν τε ταῖς μάχαις καὶ ἐν ταῖς ὑποχωρήσεσιν. Οὕτως ἐν τῇ τοῦ Βελεστίνου, ὅπου πάντως θὰ ἔβηπε τὰς στρατιάς τοῦ ἐχθροῦ, ἐὰν δὲν ἐπήρχετο ἡ ἐκ Φαρσάλων τοῦ κυρίου σώματος εἰς Δομοκὸν ὑποχώρησις, εἰς Ἀλμυρὸν ὑποχωρήσας ὁ ἀνδρείος Σμολένσκη, καίπερ καταδιωκόμενος ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ τῇ 24 Ἀπριλίου, εἶδε τὰ θαύματα τακτικῆς, ἣν θὰ ἐξήλεον καὶ οἱ ἄριστοι τῶν εὐρωπαϊῶν τακτικῶν. Ρῶσσοι δὲ συνταγματάρχης τοῦ γενικοῦ ἐπιτελείου τοῦ Ρωσικοῦ στρατοῦ λέγει, ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον θὰ κινήσῃ τὸν θαυμασμὸν τοῦ κόσμου, δὲν εἶνε τόσον αἱ δύο νίκαί τοῦ Σμολένσκη ἐν Βελεστίνῳ, ὅσον ἡ ὑποχώρησις αὐτοῦ ἐκεῖθεν εἰς τὸν Ἀλμυρὸν, τὴν ὁποῖαν ὁ ἄνω συνταγματάρχης ἀποκαλεῖ ἡρωϊκωτάτην καὶ ἀριστοῦργημα. Κατ' αὐτόν, ἡ ἱστορία δύο μόνον τοιαύτας ὑποχωρήσεις θὰ ἔχη ν' ἀναφέρῃ. Ἡ πρώτη εἶνε ἡ ὑποχώρησις τῶν Ρώσων, ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Κουτούζωφ τῷ 1812 ὅτε ἐκινδύνουν νὰ ὑπερπλαγισθῶσιν ὑπὸ τῶν Γάλλων. Ἡ δὲ δευτέρα ἡ τοῦ Σμολένσκη, ἡ ὁποία λέγει καὶ θὰ χρησιμοποιῆσθαι εἰς τὰς Στρατιωτικὰς Σχολὰς. Μία ἐκ τῶν ἀποδείξεων περὶ τοῦ θαυμαστοῦ τῆς ὑποχωρήσεως τὴν ὁποῖαν ἐπέτελεσεν, εἶναι καὶ ἡ ἐξῆς : Πάντα τὰ τηλεγραφήματα τὰ ἀποσταλέντα ἐκ τοῦ θεάτρου τοῦ πολέμου πρὸς τὰ εὐρωπαϊκὰ φύλλα ἐκ μέρους τῶν ἀρμόδιων ἀντιπροσώπων τοῦ τύπου, ἐκ συμφώνου ἐθεώρουν ὡς βεβαίαν τὴν καταστροφὴν τῆς ταξιαρχίας τοῦ Σμολένσκη, μετὰ τὴν ἐγκατάλειψιν τῶν Φαρσάλων ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ

στρατοῦ. Καὶ ὁμοῦ ὁ Σμολένσκη παρέκαμψε τὴν ἀφεικτον κίνδυνον, κατόρθωσε τὸ θαῦμα τοῦτο, παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν τῶν πολεμικῶν ἀναποκοιτῶν τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐφημερίδων, φθάς σῶος εἰς Ἀλμυρὸν καὶ εἰς τὰ ἄλλα ἐκεῖθεν μέρη τῆς ὑποχωρήσεως μέχρι Θερμοπολῶν, ἔνθα ἠλπίζετο, ὅτι ἐν περιπτώσει ἐπαναλήψεως τῶν ἐχθροπραξιῶν, ἤθελεν ἀναφανῆ νέος τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος Λεωνίδας.

*Ἐγγραφοὶ ἐν Ἀγίῳ Μιλετίῳ (προσείπῃ Ἀθηνῶν) τῇ 24 Ἰουλίου 1897.

ΤΡΥΦΩΝ Ε ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ

Ἁ ἥρωις τῆς φυγῆς

Τὸν Ἰούλιον, τὸν κενύσανε, τὸν ἕκαμαν λεβέντη
καὶ φεύγει γιὰ τὰ σύνορα, γιὰ τῆς φωτιᾶς τὸ γλέντι.
Μὰ μόλις φάυλο τουρκαλὰ ἀπὸ μακρὰ ξανοίγει,
ἐθύμωσε, ἀγρίεψε καὶ. . . ὅπου φύγη - φύγη!

ΣΑΤΑΝΑΣ

ΜΟΝΟΗΜΕΡΙΑΤΙΚΟΝ ΠΑΝΙ

(δημώδης πρόληψις).

ΠΑΡΧΟΥΣΙΝ ἐν Ἑλλάδι: πολλὰι δημώδεις πρόληψις, ἰδιαζούσης προσοχῆς ἄξιαι. Ἄλλαι μὲν συνδέονται πρὸς περιστάσεις τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου, ἄλλαι δὲ φέρουσιν ἔθνικὸν χαρακτήρα. Αἱ πρόληψις αὐταὶ εἶνε μὲν προῖον τῆς ἀμαθείας καὶ δεισιδαιμονίας τοῦ λαοῦ, τιμώμεναι ὅμως καὶ διατηρούμεναι μετὰ πίστεως καὶ εὐλαθείας δύνανται ν' ἀποβῶσι πολλὰκις ὠφελίμοι καὶ εὐεργετικάι.

Μία τούτων εἶνε καὶ ἡ ἐν Ἀργεῖ ἐπικρατοῦσα διὰ τὸ μονομεριάτικον πανί. Κατὰ δημώδη Ἀργεῖαν πρόληψιν τοῦτο εἶνε ἱερώτατον περίεπτον καὶ ἀσφαλές τῆς ζωῆς καὶ τῆς υἰγείας φυλακτήριον, κυρίως δὲ ἀλεξιτήριον ἀπὸ παντὸς ἐν πολέμῳ κινδύνῳ, οἷον σφαιρῶν κλπ. Ὁ σφέρων αὐτὸ μαχητῆς δύναται νὰ ἔχη ἀκλόνητον πεποίθησιν, ὅτι οὐδέποτε θὰ εὐρεθῇ σφαῖρα νὰ τὸν φονεύσῃ, εὔτε νὰ τὸν θίξῃ καὶ ἂν ἐν μέσῳ χιλιάδων τοιούτων ἤθελεν ἐκτεθῆ μετὰ τῆς τυφλοτέρης τέλμης. Οὐδεὶς φόβος καὶ οὐδεὶς κίνδυνος. Αἱ κατ' αὐτοῦ διευθυνόμεναι διάπυροι σφαῖραι θέλουσιν ἐκκλίνας πλαγίως ἢ θὰ πέσωσι πρὸ τῶν ποδῶν του ψυχραὶ καὶ ἄστοχοι.

Τὸ μονομεριάτικον πανί, ὡς καὶ τ' ὄνομά του δηλοῖ, εἶνε τὸ πανίον, ὅπερ ἀπὸ ἀπλοῦ βάμβακος καταργάζεται καὶ ὑφαίνεται καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς ὑφαντικῆς ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ ἡμέρᾳ. Καὶ δύναται μὲν νὰ γίνῃ τοῦτο καὶ εἰς ἄλλας τοῦ ἔτους ἡμέρας καὶ περιστάσεις, ἀλλ' ἱερώτερον καὶ κανονικώτερον εἶνε νὰ γίνηται τὴν 9 Μαρτίου, ἑορτὴν τῶν Ἀγίων τεσσαράκοντα μαρτύρων καὶ ἐν περι-

πτώσει πολέμου, ἐπικειμένου ἢ διεξαγομένου, καθ' ἃ κελεύει ἡ δημώδης παράδοσις.

Τὰ καθέκαστα τῆς περιέργου αὐτῆς προλήψεως ἀποτελοῦσι τελετὴν, λόγου ἄξιαν καὶ ἀποπνεύσαν τὸ ἄρωμα τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ ἐν λόγῳ θαυματουργοῦ πανίου ἐργάζονται τεσσαράκοντα κόραι. Τέσας ἀκριβῶς ἀπαιτεῖ ἡ πρόληψις, διὰ νὰ συμφωνῇ βεβαίως ὁ ἀριθμὸς πρὸς τὸν τῶν μαρτύρων, ὧν τὴν μνήμην ἐορτάζει ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία τῇ ἡμέρᾳ τῆς 9 Μαρτίου.

Ἀπὸ τῆς παραμονῆς συνεννοοῦνται εὐλαβῶς περὶ πάντων. Ἰδίως δὲ ἀγοράζουσι κοινὸν βάμβακος, ὃν λείτο υργοῦσιν ἐν ἐρημοκλησίῳ διά τινος ἱερέως.

Τὴν δ' ἐπιούσαν, τὴν ἡμέραν τῆς τελετῆς, ἀπὸ τοῦ λυκαυγοῦς αἱ τεσσαράκοντα κόραι συνέρχονται εἰς οἰκίσκον καὶ ἄρχονται πυρετωδῶς τοῦ ἔργου ἐν τῷ προαυλίῳ αὐτοῦ, διότι ὅλη ἡ ἐργασία δέον νὰ γίνηται ἐν ὑπαίθρῳ.

Τὸ θέαμα εἶνε πανηγυρικὸν καὶ ποιητικόν.

Ἐκάστη κόρη ἐργάζεται μετ' εὐλαθείας καὶ σφοδρῶν συγκινήσεων, διότι ὡσεπιτοπλεῖστον μετέχουσι τῆς ἐργασίας αὐτῆς ὅσαι παρθένοι ἔχουσι προσφιλές ἐν ἐν γένει, ἰδίως δὲ συγγενῆ ὑπηρετοῦντα εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ. Ὁ πόθος, ἡ ἐλπίς, ἡ πίστις, ὁ φόβος, ἡ χαρὰ καὶ ἡ λύπη, ἡ ἀγάπη καὶ οἱ ἀκοίμητοι παλμοί, οὗς αἰσθάνονται, ἐμπνέουσι καὶ ἐμψυχοῦσιν αὐτάς. Ἐντεῦθεν νοεῖ ἕκαστος ὅποιας καὶ ὅπως συγκινήσεις αἰσθάνονται αἱ ἀγναὶ αὐταὶ καὶ ἀφελεῖς ὑπάρξεις εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ θαυματουργοῦ πανίου.

Ὅλα ἐν γένει τὰ χρώματα, τὰ παραγόμενα ἐκ τῶν διαθέσεων τῆς ψυχῆς, ποικίλλουσι ζωηρῶς τὰς νεαρὰς καὶ δεισιδαίμονας ἐκείνας μορφάς. Ἐργάζονται τι ὑπεράνθρωπον, ἀλεξιτήριον κατὰ τῶν κεραυνῶν καὶ τῶν κινδύνων τοῦ πολέμου, καὶ ἐν τῇ ὑψηλῇ πίστει ἐμπνέονται ἐκ θάρρους καὶ ἐνθουσιασμοῦ, καθιστώντων κοῦφον τὸν μόχθον. Ἡ σιγὴ εἶνε πλήρης ζωῆς, οἴστρου καὶ πυρός, γραφικωτάτη. Ἡ μία κόρη ἐρωτᾷ, ἡ ἄλλη ἀποκρίνεται, ἡ ἄλλη μονολογεῖ, ἡ ἄλλη διατάσσει, ἡ ἄλλη εὐχεται, ἡ ἄλλη ἄδει, ἡ ἄλλη ἐνθαρρύνει, ἡ ἄλλη ἀσθμαίνει, ἡ ἄλλη μειδιᾷ, ἡ ἄλλη δα-

κρύει, ὅλαι δ' ἐργάζονται ἀπνευστί, ἀπείρους εὐχὰς ἐπάδουσαι, ὅπερ ἐστὶν ἐκ τῶν ἀπαραιτήτων ὄρων τῆς τελετῆς. Ἐν μέσῳ δὲ τῶν διαλόγων, τῶν ψιθύρων καὶ τοῦ θορύβου, ἄδονται στίχοι, ἀρμύζοντες πρὸς τὴν περίστασιν, τοιοῦτοι.

Δὲν εἰμπορῶ μωρ' μάνα μαντήλια νὰ κεντῶ
καὶ θὰ σ' ἀπαρτήσω νὰ πάω στὸν πόλεμο.

Θὰ κάνης χρόνους νὰ μὲ ἰδῆς, καιροὺς νὰ μ' ἀπαντήσης,
θὰ σκάση τ' ἀχειλάκι σου ῥωτῶντας τοὺς διαβάταις.

Τὸν χρόνο τὸν ἐφετεινὸ φρονιὰ θὰ τότε γράψω,
Κι' ἂν ἦνε κι' ἄλλος σὰν κι' αὐτὸν νὰ μὴντονε περάσω.

Ἐκκοκκίζουσι τάχιστα τὸν βάρβακα, νήθουσι, κλώθουσι μηρῶουσι, σύρουσι τὸ νῆμα, καὶ περὶ τὴν μεσημβρίαν ἐτοιμάζουσι τὴν κρόκην, τὸν στήμονα καὶ τὰς τολύπας καὶ στήνουσι τὸν ἴστον.

Τρεῖς κόραι δέον ἀλλεπαλλήλως νὰ ὑφάνωσι τὸ ἐν λόγῳ πανίον, αἱ δὲ ἄλλαι ν' ἀσχολῶνται εἰς τὰς λοιπὰς ἐργασίας. Καὶ ἤδη κινεῖται ἡ κερκίς, πάλλουσα, ἐν μέσῳ τῶν εὐφημιῶν καὶ ἐπωδῶν τοῦ ἐξᾄλλου τούτου χοροῦ. Καθ' ὅλην δὲ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας παντοσείδεις βρώσεις, ἄρτοι, ὀπῶραι κλπ. στέλλονται ἐξωθεν εἰς τὰς ἐργαζομένας ὑπ' ἄλλων γυναικῶν ὁμοφρόνων ἢ ὁμοιοπαθῶν.

Περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἀπασα ἡ ἐργασία περατοῦται καὶ περὶ τοὺς δέκα συνήθως πήγχεις πανίου ἀποσπῶνται ἐκ τοῦ ἴστοῦ ἐν μέσῳ ἀπείρου χαρᾶς καὶ ἐπευφημίας τῶν ἐργασθειῶν παρθένων.

Ἀποθέτουσιν ἔπειτα τὸ ὕρασμα ἐντὸς πήρας, ἵνα μὴ ἴδῃ αὐτὸ βάρκανος ἐρθαλμός, καὶ τὸ μεταφέρουσιν εἰς ἐρημοκλήσιον διὰ νὰ λειτουργηθῇ. Κατόπιν μεταφέρουσιν αὐτὸ καὶ εἰς δύο ἄλλα ὅμοια πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν.

Οὕτω τρεῖς νεάνιδες καὶ τρεῖς ἱεραὶ λειτουργοῦσι εἰς τρεῖς διάφορα ἐρημοκλήσια γίνονται, ἐπὶ τρεῖς δὲ συνεχεῖς ἡμέρας μένει ὁ ἴστος ἀκίνητος ἐν ὑπαίθρῳ.

Μετὰ ταῦτα κόπτεται τὸ θαυματουργὸν πανίον εἰς λωρίδας μικράς, δι' ὧν δέον νὰ ζωσθῇ ὁ εἰς πόλεμον ἀπερχόμενος στρατιώτης. Ἀλλὰ καὶ ἐλάχιστον τεμάχιον τοῦ πανίου τούτου ἀρκεῖ καὶ αὐτὸ διὰ τὸν ρηθέντα σκοπὸν.

Τοιαῦτα χαλκεύουσιν ἀμυντήρια ὄπλα τοῦ πολέμου αἱ κόραι τοῦ λαοῦ. Τ' ἀποτελέσματα δὲ τῆς δεισιδαίμονος αὐτῆς προλήψεως παρὰ τοῖς πιστεύουσιν αὐτῶ στρατιώταις δύνανται νὰ ὦσι μεγαλοουργαί. Ἐμπνέουσι δὲ σθένος καὶ τόλμη ἐν τῶν στρατιωτῶν. Ἀρκεῖ νὰ πιστεύσῃ, ὅτι εἶνε ἄτρωτος καὶ εὐκόλως ἀναδεικνύεται ἥρωας, ἀψηφῶν τὰς σφαίρας καὶ τοὺς κινδύνους τοῦ πολέμου. Ἄν δὲ εἶνε καὶ εὖσει ἀνδρείος, μεγαλοურγεῖ.

Τὸ θαυματουργὸν πανίον κατεσκευάσθη ἐν Ἀργεὶ τὸν Μάρτιον τοῦ 1881, διὰ τὰς τότε ἐθνικὰς ἀνωμαλίας καὶ ἐφέτος διὰ τὸν ἀπαίσιον Ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον καὶ ἐρωδιάσθησαν μὲ τὸ περιήπτον πολλοὶ τῶν Ἀργείων ἐφεδρῶν καί, ὡς πιστεύεται παρὰ τῶ δεισιδαίμονι λαῷ, χάριτι τοῦ περιήπτου τούτου οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο!

Ἄργος, Ἰούλιος 1897.

ΔΗΜ. Κ. ΒΑΡΔΟΥΝΙΩΤΗΣ

Σ Ε Μ Ι Α Χ Η Ρ Α

ΕΤΣΙ μιὰ μέρα ἔγραψε
γιὰ μᾶς τοὺς δύο ἡ μοῖρα :
ἐγὼ νὰ εἶμαι ὄρφανός
καὶ σὺ νὰ εἶσαι χήρα.
Ἐλα λοιπὸν νὰ σμιζώμε
κι' ὁ κόσμος ἄς σφυρίζῃ
ὕπερ χηρῶν καὶ ὄρφανῶν
Κανένας δὲν φροντίζει !

† Δ. ΚΟΚΚΟΣ

ΚΑΛΛΙΤΣΑ*)

(Κρητική ιστορία).

ΑΠΟ τὴ Ρέθυμνο ξεκίνησε, στὴν κάψα μέσα τοῦ τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1829, ἄγγλος περιηγητῆς μ' ἄλογο καλὸ καὶ μ' ὄδηγὸ Σφακιανό, ποῦ κι' ἄλλοτες τὴν εἶχε γυρισμένη τὴν Κρήτη μαζί του, καὶ τραβοῦσε ἴσια κατὰ τὸ Διβάκι, στὰ νότια τῆς Κρήτης. Πέρασε ἀπὸ τ' Ἀρκάδι, ποῦ τριάντα ὀχτῶ χρόνι' ἀργότερα γραφτὸ του εἴτανε ναστράψη καὶ νὰ βροντήση στὸν κόσμο σὰ δεύτερο Μισολόγγι, πῆρε πλάγι τὴν οὐρανόγγιχτη τὴν Ἴδη, διάβηκε τοῦ Ἀσώματος τὴν κοιλάδα, κι' ὄσπου νὰ φτάσῃ στὴν Κρύα Βρύση, εἴταν τὰ σημεῖωμάτῃα του γεμισμένα νότες, νότες ἀρχαιολογικῆς, τοπογραφικῆς, ιστορικῆς νότες, καθεὶς ποῦ ὁ ἴδιος ἔθλεπε κι' οἱ καλογέροι ἢ οἱ χωρικοὶ τοῦ δηγοῦνταν.

Σκοπὸς του αὐτὸ τὸ ταξίδι νὰ μαζέψῃ ὑλικὸ καὶ νὰ γράψῃ βιβλίον δὲν εἴταν, αὐτὸ τὸ εἶχε καμωμένο σὲ ταξίδια προτερηνά. Σκοπὸς του εἴτανε νὰ πάῃ στ' Ἀποδοῦλο, χωριουδάκι τῆς ἐπαρχίας τοῦ Ἀμαριῦ, καὶ νὰ κάμῃ ἔρευνες σπουδαῖες σὰν τίς ἀρχαιολογικῆς του μελέτες γιὰ κάποια φαρμελιά ποῦ σὲ κείνα τὰ μέρη ἔπρεπε ἀκόμα νὰ σώζεται. Ἐπρεπε νὰ βρῆ τῆς Κυρίας Μπάρτλεη τὴ μάννα καὶ τὸν πατέρα, ἢ τοῦλάχιστο κάποιο τῆς συγγενῆ. Ζήτημα ποῦ μποροῦσε τὸν

καθένα μας νὰ σαστίσῃ, νὰ γυρεύῃς λέει, μάννα καὶ πατέρα μιᾶς Κυρίας Μπάρτλεη στ' Ἀποδοῦλο τῆς Κρήτης! Μὰ στὸν ἀκούραστο τὸν περιηγητῆ μας, τὸ Μιλόρδο, καθὼς τὸν ἔλεγαν, ποῦ ἱκανὸς εἴταν ἀπὸ μερικὰ χρονοφαγωμένα ψηφιδὰ σὲ μάρμαρο τσανκισμένο ἀπάνω ἱστορίες ἀλάκερες νὰ σκαρώσῃ, ποῦ κι ἀπὸ τὰ λόγια τῶν Ἀμαριωτῶν ἀρχαιοτήτες μάζευε, σὲ κείνονα μήτε τοὺς γονιοὺς τῆς Κυρίας Μπάρτλεη νὰ ξετρυπώσῃ δύσκολο πρᾶμα δὲ φαινότανε. Τόσο μάλιστα εὐκολο, ποῦ ἂν ἐμεῖς, ποῦ τίποτις ἀκόμα ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἱστορία δὲ μαντεύουμε, ἂν τύχαινε νὰ ξέρουμε ὅσα ἐκεῖνος ἐγνώριζε καὶ ταξιδεύαμε μαζί του, καὶ τότε βλέπαμε νὰ κατεβαίῃ ἀπὸ τᾶλογο, λίγη ἀπόστασι ἀπὸ τ' Ἀποδοῦλο, καὶ νὰ γυρεύῃ, ἀλλοῦ Κυλλώπεια τείχη, κι ἀλλοῦ πύργους Βενετικούς, γλήγορα θὰ χάναμε τὴν ὑπομονή μας μὲ τὸ Μιλόρδο.

Ὁ Σφακιανὸς του ὅμως ὁ ὄδηγός, πεντάξυπος βουνήσιος ποῦ εἶδε σπαθὶ καὶ φωτιά στὸν καιρὸ του, ποῦ πέτρα δὲ σήκωνε Κρητικὴ νὰ μὴν τονε βρῆς ἀποκάτω, τὸν ἔφερε καλλίτερος ἀπὸ τὰ μᾶς τὸ Μιλόρδο. Καὶ τὸν ἄφινε καὶ σκάλιζε, καὶ γύρευε, κι' ἔγραφε. Ὡσπου χαρτάκι ἄγραφο δὲν τοῦ ἔμεινε ὅταν τέλος πάντων μιὰ βραδινὴ, ὅτι βασιλεὺς ὁ ἥλιος, μπαίνανε στ' Ἀποδοῦλο ἀποσταμένοι κι' οἱ τρεῖς τους, Μιλόρδος, ἄλογο, Σφακιανός.

Πρῶτο πρᾶμα ποῦ ἔκαμε ὁ Μιλόρδος ὅταν εἶδε κάποιον Ἀποδουλίτη στὴν ἀκρὴ τοῦ χωριοῦ, εἴτανε νὰ ρωτήξῃ, σὲ γλῶσσα καθάρια ρωμαίικη, καὶ μάλιστα μὲ ἰδίωμα Κρητικόν, καταποῦ βρίσκειται τὸ σπίτι τοῦ Προεστοῦ. Οἱ Προεστοὶ τῶν χωριῶν εἴταν τοὺς καιροὺς ἐκείνους, καθὼς καὶ τώρα ἀκόμα, τῶν ταξιδιωτῶν οἱ καλλίτεροι φίλοι.

— Πολλὰ τὰ ἔτη στ' ὄνομά σας, εἴταν ἡ ἀπάντησι τοῦ εὐγενικοῦ χωριανοῦ, κι ἀμέσως θυμῆθηκε ὁ Μιλόρδος τὸ στίχο τοῦ Εὐρυπίδη:

Ὡ φῶς, προσεπειὴν γὰρ σὸν ὄνομα ἔξεστί μοι».

— Εἶστε Ἕλληνας ἐδῶ πέρα, γύρισε κι' εἶπε τοῦ Σφακιανοῦ, κι' ἄς ἴεν ὅ,τι θέν.

*) Σχεδὸν ὅλα τὰ περιστατικὰ αὐτῆς τῆς ἱστορίας εἶνε παρμένα ἀπὸ τὰ Ταξίδια τοῦ Dr Pashley, Vol. I, 301/303, καὶ Vol II, 160/174. Γιὰ ν' ἀποδειχθῇ ἴσως ἄλλη μιὰ πῶς «ἡ ἀλήθεια εἶνε κάποτες πὺρ παράξενη ἀπὸ τὴ μυθιστορία».

—Μὰ νὰ βροῦμε καὶ τὸ σπίτι τοῦ Προεστοῦ, ἀποκρίνεται ὁ κουρασμένος ὁ Σφακιανός.

—Τοῦ Προεστοῦ, τοῦ Καπετὰν Ἀλεξαντράκη; πετιέται καὶ λέει ὁ χωρικός, ἐγὼ νὰ σὰς πάω.

Δὲν πέρασαν ἀπὸ πολλὰ σπίτια γιὰ νὰ φτάσουνε στὸ σπίτι τοῦ Προεστοῦ.

Χτυπάει τὴν πόρτα ὁ χωρικός δυνατὰ καὶ μὲ βία.

—Ποῖος εἶνε; φωνάζει γυναικίσια φωνὴ ἀπὸ μέσα.

—Ἄνοιξε, κερά Ἀρετούσα, κ' εἶνε ἕνας Μιλόρδος.

—Ἔλα Χριστέ καὶ Παναγιά μου! Καὶ τί νὰ τὸν κάμω, ποῦ εἶμαι ὀλομόναχη!

—Ἄνοιξε σύ, καὶ γὼ σοῦ βρῖσκω καὶ τὸν Ἀφέντη, ἀποκρίνεται ὁ Ἀποδουλίτης ἀπ' ἔξω.

—Καλησπέρα τῆς ἀφεντιάς σας, λέει ὁ Ἀποδουλίτης τῆς κερά Ἀρετούσας ὅταν ἀνοιξε. Τρέχω τώρα νὰ φέρω καὶ τὸν Ἀφέντη.

Μπήκε ὁ Μιλόρδος, πῆρε ὁ Σφακιανός τὸ λόγο νὰ τὸ φροντίσει σὲ πλαγινὸ χωραφάκι, ἔτρεξε κι ὁ χωρικός νὰ φέρῃ τὸν Προεστὸ ἀπὸ τὴν ἀγορά.

Ἡ Κερά Ἀρετούσα φερότανε συμμαζεμένα καὶ ὀλιγομίλητα στὴν ξαρκινὴ παρουσία τοῦ μεγαλονόματου ξένου. Ἄναψε τὴ λάμπα, ἔφερε τὸ γλυκό, ἔπειτα στάθηκε ἀντίκρου τοῦ μὲ χέρια δεμένα, πλάγι στὴν πόρτα τῆς κάμαρας, σὰ νὰ πῆς ἔτοιμη νὰ τὸν ὑπηρετήσῃ. Ὁ Μιλόρδος, συνηθισμένος ἀπὸ τέτοια συστήματα, τὴν παρακάλεσε νὰ μὴν κοπιάζῃ καὶ τὸν παραστέκεται, μόνο ἄς τὸν ἀφήσῃ μονάχο, ὥσπου ν᾿ἀρθῇ ὁ Νοικοκύρης. Τὸν ἄκουσε ἡ Κερά Ἀρετούσα, καὶ βγῆκε.

Δὲν ἔμεινε πολὺ ὦρα μόνος τοῦ ὁ Μιλόρδος. Καὶ πρὶ νὰ ξεδιαλύνῃ καλὰ στὸ νοῦ του ἂν τὸνομα τοῦ χωριοῦ εἶνε κι αὐτὸ ἀπομεινάρι παλιοῦ ὀνόματος, ἢ ἄπλὸ γέννημα τῆς συλαβιάς, ἤρθε ὁ προεστὸς ὁ Ἀλεξαντράκης, καὶ μαζί του κι ὁ Σφακιανός, ποῦ πρόσμενε στὴν αὐλή, μὰ τὸν προσκάλεσε μέσα τώρα ὁ Νοικοκύρης.

Ἀφοῦ ἀντάλλαξαν τὰ συνηθισμένα ρωτήματα κι ἀπαντήματα, ἔπειτα καθήσανε καὶ δεῖπνησαν, ἄρχισε ἡ βμιλία τους νὰ γίνεται πιδ ζωηρῇ, μὰ ἀντάμα καὶ σπουδαία, καὶ μ' αὐτὴ

τὴν βμιλία ἀρχίζουμε τὴν ἱστορία μας, ποῦ ὅσο εἶνε παράξενη, ἄλλο τόσο κι ἀληθινή.

**

—Ὅχτῶ χρόνια, γυρίζει καὶ λέει ὁ κύρ Ἀλεξαντράκης τοῦ Μιλόρδου, καὶ τὸ εἶπε μὲ ὄψη τόσο συλλογισμένη καὶ μελαχολικὴ, ποῦ γιὰ πρώτη φορὰ, στὸ φῶς τῆς ἀδυνατόφωτης λάμπας, παρατήρησε ὁ Ἄγγλος ὁ ταξιδιώτης τὴν περὶλυπη ματιὰ, τὰ βασανισμένα καὶ πονοδαρμένα χαρακτηριστικά τοῦ ἀγαθοκαρδοῦ Προεστοῦ, ποῦ ἔδειχνε ὅλα τὰ σημάδια τῶν γερατειῶν ἐξὸν τὰ χρόνια, ἐπεὶδὴ ἀπὸ πενηντάρητος παραπάνω δὲν πρέπει νὰ εἴτανε. Ὅχτῶ χρόνια, κ' ἄλλοτε μᾶς φαίνονται σὰν ὀχτῶ μῆνες, ἄλλοτε σὰν αἰῶνες. Μῆνες, ὅταν συλλογιόμαστε τὰ παιδάκια μας, σὰν τὰ εἴχαμε γύρω μας μέσα στὸ ἔρμο αὐτὸ σπιτικό. Αἰῶνες, ὅταν ἀνιστοροῦμε τίς μέρες καὶ τίς νύχτες ποῦ περάσαμε ὀλομόναχοι, κλαίγοντας, ἐλπίζοντας, παρακαλῶντας, καὶ πάλι πέφτοντας στὴν ἀπελπισία.

—Δηλαδή ἀπὸ τὰ 21; κάνει ὁ Μιλόρδος, πασχίζοντας νὰ καθῆσῃ κ' αὐτὸς διπλοπόδι, καθὼς οἱ ἄλλοι.

—Ἀπὸ τὸ 21, ἀπὸ τὸ χρόνο ποῦ ἄναψε ἡ ἑφτάχρονη ἢ φωτιά, ποῦ μᾶς λευτέρωσε μὴ λωρίδα καὶ μᾶς τὴ βάρτισαν Ἐλ λ ἄ δ α, σὰ νὰ εἴτανε, βλέπεις, Το υ ρ κ ι ἄ ἢ Κρήτη, ἢ Σάμο, ἢ Ρόδο καὶ τόσα ἄλλα νησιά καὶ στεριές.

Εἴμαστε ἀπὸ τοὺς πρώτους ποῦ σηκωθήκαμε ἐδῶ στὴν Κρήτη. Ἰούλιος τοῦ 21. Οἱ Σφακιανοὶ μᾶς τὸν πρωτανοῖξανε τὸ χορὸ.

Ἄναψαν ἐδῶ τὰ μάτια τοῦ Σφακιανοῦ ὀδηγοῦ, καὶ πῆρε ἡ πλεμικὴ του ἡ ὄψη ἀέρα περῆσανο.

—Ἰούλιος τοῦ 21, ἐξακολούθησε ὁ Προεστὸς. Σηκώθηκαν οἱ Σφακιανοί, καὶ ποῦ νὰ τοὺς βάλουν κάτω μονάχοι τοὺς οἱ Χανιώτες! Τρέξανε μερμηγκιές ἀπὸ τὰνατολικά τοῦ νησιοῦ, παντῆς λογῆς ἀρματωμένοι Μουσουλμάνοι, νὰ βοηθήσουνε τοὺς Χανιώτες καὶ τοὺς γειτόνους τοὺς. Καὶ πληθὸς ἄλογα καὶ μουλάρια, νὰ φέρουνε πίσω μαζί τους τὰ λάφυρα ἀπὸ τὰ Σφακιά.

Χαμογέλασε ἄγρια ἐδῶ ὁ Σφακιανός, κ' ἔσφιξ' ἕνα κρασί.

— Πέρασαν κι' ἀπὸ δῶ τὰ βρωμόσκυλα' μὰ μᾶς ἄφρησαν ἥσυχους τότες. Καιρὸ δὲν εἶχανε γιὰ σφαγῆς καὶ γιὰ ῥήμαξες. Στὸ γύρισμά τους ὅμως, στὴν ἔξαρση ἐκείνη τὴν μπόρα, —

— Μὲ τὸ συμπάθειο, ἀφέντη μου Προεστέ, διακίβει τὴν ὀμιλία ὁ Σφακιανός καὶ λέει, κρῖμα θὰ εἶνε νὰ μὴν τὰ ποῦμε τῆς εὐγενείας του ὅλα καταπῶς ἔγειναν. Θὰ πῆς τοῦ τὰ δηγήθηκα ἐγὼ στὰ ταξίδια μας ἄκρες μέσες' μὰ ταιριάζει, θαρρῶ, πρὶ νάρθης στὴν ἐπιστροφή τῶν ἀπίστων, καὶ στὴν καταστροφή τῶν πιστῶν, νὰ τοῦ ποῦμε πῶς ἔγεινε ἐκείνη ἡ δουλειὰ τῶν Σφακιῶν.

— Μὰ καὶ ποῖος εἶταν ἐκεῖ, νὰ μᾶς τὰ πῆ ;

— Ἐ γ ὦ εἴμουνα ! πετιέται καὶ λέει ὁ Σφακιανός.

— "Ἄμε στὸ καλὸ, Χριστιανέ, καὶ μὲ τρόμαξες, γυρίζει καὶ τοῦ κάνει μισογελῶντας ἡ Κερά 'Αρετοῦσα, ποῦ ὡς τῶρα σήκωνε τὸ τραπέζι καὶ συγύριζε, μὰ στὰ τελευταῖα λόγια τῆς ὀμιλίας εἶτανε καθισμένη μὲ τὰργόχειρό της, κι' ἄκουγε μὲ εἶδος ἀπάθεια, μὰ ποῦ δὲ φαινότανε καὶ καθαυτὸ ἀδιαφορία, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ στόχαση, κρίση, κ' ὑποταγή στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Μὰ ἔβλεπε καὶ κάτι πιώτερο στὸ πρόσωπο τῆς φρόνιμης 'Αποδουλίτισσας. Ἐλαμπε στὴν ὄψη της κάποια κρύφια ἐλπίδα, ποῦ τὸ σύζυγό της δὲν τονε φώτιζε' κάποια πίστη ἀκλόνητη, ποῦ σ' ἀντρίκια καρδιά εὐκολα δὲν ρίζώνει.

— Μὰ δὲν εἶνε, κερά μου, νὰ μὴ φωνάξῃ ἄνθρωπος, ξαναλέει ὁ Σφακιανός. Ἄκους ἐκεῖ, λέει, ποῖος εἶτανε νὰ τὰ δῆ ! Θυμᾶστε, δόξα νάχῃ ὁ Θεός, Μιλῶρδε μου, τότες ποῦ σᾶς περνοῦσα ἀπὸ τὸν 'Ασκυφὸ, σὰν ἀφήσαμε τὸ Πρόσνερο καὶ τραδήξαμε κατὰ τὸ Κράπι, κι' ἀπὸ κεῖ ἀνεβήκαμε στὰ στενὰ τῶν Σφακιῶν, πρίνους γεμάτα, καὶ κινούσαμε κατὰ τὸν 'Ασκυφὸ. Ἐκεῖ, ἐκεῖ μὲ τὰ γυμνὰ τὰ βουνὰ θεόρατα κι' ἀπὸ τίς δυὸ τίς μεριές.

— Καὶ δὲν τὰ θυμοῦμαι τὰ κόκκαλα τὰσπρισμένα στὴ φάραγγα μέσα ;

— Γεῖά σας ! Ἐκεῖ λοιπὸν πρέπει νὰ πᾶμε νὰρχίσουμε

τὴν ἱστορία μας πρὶ νὰ τὴν φέρομε δῶ. Γιὰ νὰ νοιώσετε τὸν πόνο τοῦ κυρ Προεστοῦ, πρέπει πρῶτα μὲ τὴν ἀδειά σας, νὰ διηγηθοῦμε τὸ δικό μας τὸ μέρος.

"Ἄν συμφωνῆ ὁ κυρ Ἀλεξαντράκης, λέει ὁ Μιλῶρδος, καλλίτερα, θαρρῶ, ἔτσι. Γιατὶ εἶνε καὶ κάμποσα χρόνια ποῦ τᾶκουσα.

— Νὰ ἡ ὥρα ! Καὶ γιατί ὄχι ; ἀποκρίνεται ὁ Ἀλεξαντράκης. Πρῶτος ἐγὼ ποῦ θέλω νὰ τὰ μάθω καταπῶς ἔγεινε ὁ πόλεμος τῶν Σφακιῶν.

— Κρῖμας ποῦ δὲν εἶνε χειμῶνας, νὰ σᾶς ψήσουμε καὶ κάστανα, λέει χαμογελῶντας ἡ Κερά 'Αρετοῦσα, ἐκεῖ ποῦ ἔρραβε. Νὰ σᾶς φέρω ὅμως μερικὸς πεπονόσπορους ποῦ τοὺς ἔχω στεγνωμένους στὸν ἥλιο, νὰ διασκεδάσετε λέγοντας.

— Ἐγὼ λέγω νὰ μᾶς φέρῃς κι' ἄλλο κρασί, 'Αρετοῦσα, τῆς κάνει ὁ Προεστός, γιατί τοῦ φίλου μας τὸ λαρύγγι ἔχει νὰ δουλέψῃ.

— Ἄ μπᾶ ! μὲ λίγα λόγια θὰ τὴν ἀποσώσουμε κιόλας τὴν ἱστορία τῆ Σφακιανῆ. Μὰ εἶνε, θὰ πῆς, κ' ἡ ἄλλη κατόπι, ἡ καθαυτὸ ἱστορία, λέει μὲ κάποια πονηριά ὁ Σφακιανός.

— Γλήγορα, γλήγορα τὸ κρασί, κερά μου, φωνάζει ἀνυπόμονα ὁ Μιλῶρδος, εἰδεμὴ δὲν ἀρχίζουν οἱ φίλοι. Κ' οἱ νύχτες πολὺ μεγάλες τῶρα δὲν εἶνε.

— Λοιπὸν καλησπέρα σας, κι' ἀρχὴ τοῦ παραμυθιοῦ, λέει ὁ Σφακιανός, ἀφοῦ κατέβασε μιά, καὶ καλοκάθισαν πάλι.

Εἶταν ἀποφασισμένος ὁ Πασάς, καθὼς ξέρετε, νὰ μᾶς βάλλῃ κάτω, καὶ τὸν Αὐγούστο τοῦ 21, ξεκίνησε μ' ἀμέτρητους Μουσουλμάνους κατὰ τὸν 'Ασκυφὸ. Ποῦ νὰ τὸ σταματήσης τέτοιο κακό ! Ἀναγκάστηκαν οἱ δικοὶ μας νὰ πιάσουνε τὰ δυτικά τὰ βουνά.

Καλοστρωθήκανε μὴ μέρη οἱ φίλοι μέσα στὸν κάμπο τοῦ 'Ασκυφοῦ, καὶ μᾶς προσμένανε νὰ κατεβοῦμε νὰ προσκυνήσουμε. Ἐμεῖς ὅμως εἶπαμε, παρὰ προσκύνημα, κάλλιο τὴν τέγγη μας τὴν παλιά. Ὁλη τὴ νύχτα τὴν περάσαμε τρέχοντας καὶ ζητῶντας βοήθεια ἀπὸ τὰ χωριά. Ὡς καὶ στὸ Μαλαξὰ στείλαμε καὶ φωνάξαμε τοὺς μερικὸς 'Ασκυφιῶτες ποῦ φύλαγαν ἐκεῖνο τὸ κάστρο, νάρθουν κι' αὐτοί. Κ' ἔτσι,

σάν ξημέρωσε, και μαζευτήκαμε όλοι στο ξερόκαμπο, πρέπει να είμαστε καμιά πεντακοσαριά.

Και μια γαλήνη εκείνη την πρωινή, που φύλλο δεν ανεμίζουνταν. "Ο τι βγήκε ο ήλιος, ξεκινήσαμε κατά τον κάμπο γεμάτος ο κάμπος σιηνές και στρατό και τους έβλεπες δεν τους έβλεπες, πίσω από τον καπνό που σιγά σιγά ανέβαινε από τα καμένα χωριά τριγύρω. Ένας μας αρχηγός τότες, ο Ρούσσοσ, διαλέγει και παίρνει μαζί του μια συντροφιά, και μπαίνει στο σπίτι του, που εΐτανε άπάνω άπάνω κατά το ανέβασμα του βουνού, ως ένα βόλι μακριά από τον κάμπο. Μπαίνει, και βρίσκει μια σφίδα γεμάτη κρασί, που δεν το παρατήρησαν ως φαίνεται οι Τούρκοι. "Όλοι μας ήπιαμε από το κρασί εκείνο. Αξέχαστη πρωινή. Ξαναμαζευούμαστε, και κατεβαίνουμε πιο κοντά στον κάμπο. Και πίσω από κάτι χαμηλούς τοίχους, αρχίζουμε τη φωτιά. Μιάν άλλη μας συντροφιά πάλι, που πιάσανε τις Πέτρες και το Σταυροράχι, λίγο παρακάτω, χτυπούνε από κείνη την πλευρά τον ίδιον καιρό. Οι Τούρκοι, θαρρέψαντας στην αρχή πως κατεβαίναμε από το βουνό να προσκυνήσουμε, όταν πρωτάκουσαν αυτές τις τουφεκιές, λύσσαξαν. "Όλο τους το σκυλολόγι παρατάχτηκε άμέσως, κι από την άνατολή του ήλιου ως τ' άπομεισήμερο χτυπούσανε τα ταμπούρια μας. Εΐχαν και τρία κανόνια. Τα δικά μας τα τουφεκία τόσο κρότο δεν έκαμναν, μα κάθε μας βόλι έδρισκε και το νοικοκύρη του.

Σιγά σιγά οι πεντακόσιοι μας γίνονται χίλιοι, με τους χωριανούς που όλοένα μαζεύουνταν. "Ένα μας μέρος τρέχει κατά τα βορεινά του κάμπου, κι άνάβει φονική φωτιά καταπάνω τους. Οι Όθωμανοί που βρισκότανε εκεί, τρώμαξαν, κοντοστάθηκαν, κι άξαφνα λάσπη! Τους βλέπουν οι άλλοι κοντά μας, δρόμο κι αυτοί. Τους παίρνουμε τότες το κατόπι, και τους κομματιάζουμε τα πισινά τους, καθώς τραβούσανε κατά το μονοπάτι που φέρνει στ' Άποκόρωνα.

Εκεί που κατεβαίνανε κατά το μέρος που ο λόγγος αρχινάει και στενεύει, παίρνουμε μερικοί δικό μας δίπλα τα βουναράκια, και τρέχοντας σα λαγωνικά τους προκάνουν ό,τι αρχίζανε να φαίνονται παρακάτω στη φάραγγα. Ένας ένας τους πέφτανε σαν τις μούγες με τάλαθευτα βόλια μας. Κά-

μανε μια στιγμή να δείξουνε στ'ήθος' μα γλήγορα το κατάλαβαν πως εΐνε χαμένοι, κι όπου φύγη φύγη τότες όλοι τους. Άφίνουν άλογα, μουλάρια, καθετίς, και παίρνουνε τα βουνά.

Άπό το μέρος εκείνο του λόγγου ως το Κράπι εΐταν ο τόπος στρωμένος νεκρούς. Βδομάδες πέρασαν και δεν μπορούσες να πλησιάσας εκείνα τα μέρη από τη βρώμα.

Ός τον Άλμυρό τους άκολουθήσαμε. Μέρες και μέρες γυρίζαμε τα βουνά και τους ξελοθερούαμε όσους βγήκαν από το δρόμο τους να γλυτώσουν. Ός χίλιοι τους πρέπει να χάθηκαν τότες, άφησε πια τα κανόνια και τάλογα. Καλά και κάνεις το σταυρό σου, κερά μου. Για το τιμημένο το σώμα και το αίμα του Χριστού μας πολεμούσαμε τότες, κι' ο παππας μπροστά μπροστά με την ιερή τη σημαία. Σίδερο εΐταν ή καρδιά μας, σίδερο και το σώμα μας. Χάδεμα δεν έδεχούμαστε από τις γυναΐκες μας τις μέρες εκείνες. "Όποιος Σφακιανός δίνει την καρδιά του σ' άγάπες, βόλι πικρό τον προσμένει στον πόλεμο. Μήτ' ένας μας δε σκοτώθηκε στον πόλεμο εκείνο.»

Ό Μιλόρδος, αν και πολλές φορές τάκουσε αυτά, έβγαλε όμως το σημειωματάρι του πάλι και τράβηξε μερικές γραμμές. Οι άλλοι κάθουνταν σιωπηλοί και συλλογισμένοι.

— "Άχ, τα πλερώσαμε όλα με γυναΐκες και με παιδιά, όταν γυρίζαν πίσω λυσαγμένοι και πηγαίνανε κατά τ' άνατολικά οι θεοκατάρατοι! Εΐπε με πόνο βαρύ ο Άλεξαντράκης. Κ' εΐνε ώρα μας τώρα να μάθετε το τί τράβηξε αυτό το χωριό, που κανένας μας μήτε τουφεκι δε σήκωνε, μήτε σημαία δε βάσταγε.

— "Η παλιά ή πολιτική τους, τα σκυλιά! Φωνάζει ο Σφακιανός. Δεν μπορούσανε να δείρουν το γάδαρο, και δέρνανε το σαμάρι.

— "Όπου έδρισκαν άντρα, τότε σκοτώναν, κι άς εΐταν και γέρος, όπου παιδί και γυναΐκα, σκλαβιά κι άτιμιά.

— Μα τάχατες ο Σερής Πασας τα συχωρούσε μαθές αυτά; ρωτάει άνυπόμονα ο Μιλόρδος.

— 'Ο Παῖδας ; κι' ἂν δὲν τὰ συχωροῦσε, ποῖος τότε ρω-
τοῦσε τέτοιες ὥρες ! Αὐτοὶ εἶτανε ἔξω φρενῶν. Σὰν μπόρα
πέρασαν τρομερή. Ἀκούσαμε τᾶγριο βοητό της καὶ τρέξαμε
κι ἀνεβήκαμε τὸν Ψηλορείτη σὰ γίδα. Μόνο μερικοὶ γέροι
ἀπομείνανε στὸ χωριό, καὶ τοὺς ἔσφαξαν οἱ ἀθεόφοβοι ! Μὰ
ἄς τὰ ποῦμε καταπῶς ἔγειναν, τούλάχιστο τὰ δικὰ μας, νὰ
μάθετε γιατί δὲ φέγγει μπροστά μας τὸ πρόσωπο τῆς χαρι-
τωμένης μου τῆς Καλλιτίσας αὐτῆ τὴν ὥρα.

Ἀνασηκώθηκε ἐδῶ ἄξαφνα ὁ Μιλῶρδος μὲ κάποια περιέρ-
γεια στὴν ὄψη. Γρήγορα ὅμως ἠσύχασε πάλι, ἴσως γιὰ νὰ
καλοακούση τὴν ἱστορία.

— «Εἶχαμε τότες θανατικὸ στὸ χωριό μας, λέει ὁ Προε-
στός. Τέσσερα παιδιά μᾶς εἶχε παρμένα ὁ Χάρος. Μᾶς ἔ-
μεναν τρία, ἡ Καλλιτίσα, ὁ Γιάννης, κι ὁ Κωστάκης, τὸ
βυζασταρικό μας. Γιὰ νὰ γλυτώσουμε τὰ δυὸ μεγαλύτερ' ἀπὸ
τὸ θανατικὸ, τὰ βάζουμε σὲ παράμερο καλύβι ἔξω ἀπὸ τὸ
χωριό, μαζί μὲ μιὰ γυναῖκα ποῦ εἶχε καὶ δικὰ της τρία παι-
διά. Ἐμεῖς μὲ τὸν μικρὸ τὸν Κωστάκη ἐμείναμε στὸ χωριό.
Τότες εἶταν ποῦ ξέσπασε ἡ μπόρα ἢ φοβερή. Τίς ἀκούγαμε
ἀπὸ μακριὰ τίς φωνές τους, καὶ δίχως μῆτε πόρτες νὰ κλει-
δώσουμε φεύγαμε ὅλοι κατὰ τὸ βουνό. Ἐμεῖς ὅμως εἶχαμε
καὶ τᾶλλα δυὸ μικρὰ νὰ φροντίσουμε, κ' εἶπα τῆς Ἀρετού-
σας νὰ περιμείνη λιγάκι νὰ πάω νὰ μιλήσω τῆς γριᾶς στὸ
καλύβι, νὰ μὴ φοβηθῇ. Τρέχω λοιπὸν σὰν ἀστραπὴ στὸ κα-
λύβι, καὶ τοὺς λέω νὰ μὴ νοιάζονται, μόνο νὰ κάθονται
μέσα κρυμμένοι, κ' οἱ ἄπιστοι δὲ θανέβουν ὡς ἐκεῖ πέρα.
Κατόπι ξαναγυρίζω τρεχᾶτος στὸ σπίτι νὰ πάρω τὴν Ἀρε-
τοῦσα μὲ τὸ μικρὸ καὶ νὰ φύγω. Τί νὰ δῶ ὅμως, πρὶν ἀκόμα
νὰ πλησιάσω ! Τούρκους γεμάτο τὸ σπίτι, καὶ μόλις πρό-
φταξα κ' εἶδα τὴν Ἀρετοῦσα μου καὶ τὴν κουβαλοῦσανε μὲ
τὸν Κωστάκη στὴν ἀγκυλιά της !

Πῆρα τὰ βουνὰ σὰν τρελλός.»

Σημάδια στενοχωρίας ἔδειξε τώρα τῆς Κερᾶς ἡ ὄψη, καὶ
πρὶ νὰ προχωρήσῃ ὁ Προεστός, καμώθηκε πῶς κάτι ἤθελε
νὰ φροντίσῃ, καὶ σηκώθηκε καὶ βγήκε ἀπὸ τὴν κάμαρα.

— «Καλὰ ἔκαμε καὶ βγήκε ἡ δύσμοιρη, λέει τότες μὲ
ἀνακούφιση ὁ Προεστός. Δὲν τῆς ἔρχεται νὰ τὰκούγγῃ, δὲ μοῦ

ἔρχεται καὶ μένα νὰ τὰ δηγοῦμαι μπροστά της. Τῆνε πήρανε
σκληρά μὲ τὸν Κωστάκη εἰς τὸ Διδάκι. Ἄς εἶνε καλά ὁ
ἀδερφός της ποῦ τὴν ἀναγνώρισε ἐκεῖ καὶ τοὺς ἀγόρασε καὶ
τοὺς δυὸ πρὶ νὰ τῆ στείλουν ὡς τὸ Μισίρι. Κ' ἔτσι σὰν πέ-
ρασε τὸ κακὸ, καὶ κατεβήκαμε στὸ ρηματομένο μας τ' Ἀπο-
δοῦλο, μοῦ τὴν ἔφεραν πάλι πίσω τὴν Ἀρετοῦσα μου μὲ τὸ
ὑστεροπαίδι της, καὶ τὰνοίξαμε πάλι τὸ σπιτικό μας. Σπι-
τικό ὅμως δεκατισμένο ἀπὸ τὸ θανατικὸ, ποῦ μᾶς ἔφαγε
τρία, καὶ ἀπὸ τῶν ἄπιστων τῆ φοβερῆ ῥημαξιά, ποῦ μᾶς ἄρ-
παξε τᾶλλα δυὸ, τὴν Καλλιτίσα καὶ τὸ Γιαννάκη. Δίκιο εἶχα
ἐγὼ νὰ τῆς λέω, τότες ποῦ φεύγαμε, τῆς γυναίκας τοῦ κα-
λυδίου, πῶς ἀπὸ κεῖ δὲ θὰ περάσουν οἱ ἄπιστοι. Δὲν πέρασαν
ἀπὸ κεῖ. Πλημμύρισε τὸ χωριὸ μὲ τίς χιλιάδες τους, κι'
ὅμως παρέξω δὲ σκορπιστήκανε, μόνο σὰν τὰστροπελέκι ποῦ
κῶδε ἴσιο δρόμο καὶ καταστρέφει, ἔτσι πέρασαν κ' ἔφυγαν.
Κι ὡς τόσο ἕνας τους, ὁ Ἐξ' ἀπὸ δῶ πρέπει νὰ τὸν ἔσπρω-
ξε, καὶ βγήκε ἀπὸ τὸ δρόμο του νὰ μαζέψῃ, λέει, χορτάρια.
Καὶ μαζεύοντας χορτάρια, πήρε τὸ μάτι του τὸ καλύβι ! Τὸ
σιμῶνε μὲ βῆμα σιγανὸ καὶ προφυλαχτικά, μὴν τύχη κ' εἶχε
ἄντρες μέσα. Χτυπάει τὴν πόρτα, καὶ ρωτᾶει ποῖος κατοι-
καῦσε μέσα, κι' ἂν ἔχη ἄντρες. Βγαίνει ἡ γυναῖκα ἀπὸ τὸ
παράθυρο καὶ τοῦ λέει ὄχι. Τὴν προστάζει τότες νὰ ξεμαν-
ταλώσῃ τὴν πόρτα. Τί νὰ κάμῃ ἡ γυναῖκα, ἀνοίγει τὴν πόρ-
τα. Κι' ἄμα βεβαιώθηκε ὁ Τούρκος πῶς εἶταν ἀπροσάτευτο
τὸ καλύβι, χῶθηκε μέσα. Δὲν ἀφῆκε μῆτε γυναῖκα, μῆτε
παιδιά. Ἴσια στὸ Διδάκι τοὺς κουβάλησε καὶ τοὺς ἔξη, στὰ
νότια τοῦ νησιοῦ. Καὶ τώρα νὰ δῆτε τὸ πιδὸ παράξενο ! Ἐκεῖ,
στὸ Διδάκι, ἀφοῦ χωρίστηκε πρῶτα ἡ γυναῖκα μὲ τὰ τρία
παιδιά της ἀπὸ τὴν Καλλιτίσα κι ἀπὸ τὸ Γιαννάκη, καὶ κα-
τόπι πάλι ὁ Γιαννάκης ἀπὸ τὴν Καλλιτίσα, κ' ἐτοιμαζότανε
μιὰ μέρα ἕνας Ἀράπης νὰ φορτώσῃ τὴ δύστυχη τὴν Καλ-
λίτσα σὲ ζῶο, νὰ τὴν κατεβάσῃ στὸ λιμάνι γιὰ τὸ Μισίρι,
τί ἄλλο νὰ δῆ ἢ ἡ Ἀρετοῦλα μου, σκληρά τότες ἀκόμα καὶ
κείνη στὸ Διδάκι μὲ τὸ μικρὸ στὴν ἀγκυλὴ της, καθισμένη
σιμὰ σὲ παράθυρο ἀντικρῦ, τί ἄλλο νὰ δῆ παρὰ τὴν ἀκριβή
της τὴν Καλλιτίσα σὲ κ' ο φίνι μέσα βαλμένη στὸ πλάγι
τάλόγου, ξεκινῶντας κατὰ τὸ φοβερὸ τὸ ταξίδι τῆς λησμο-

νησιᾶς καὶ τῆς ἀτιμιᾶς! Σὰν τρελλὴ τσίριξε, κ' ἔπεσε γάμω, μὰ ποῖος νὰ τὴν ἀκούσῃ, καὶ ποῖος νὰ τὴν νοιαστῇ! Μῆτε τὴν ξανάειδε πιά, μῆτε τὴν ξανάκουσε τὴν Καλλιτίσα τῆς.

— Στάσου! πετιέται καὶ λέει ὁ Μιλόρδος. Δὲν τὴν ἀκουσε ἡ μικρὴ τῆ φωνή;

— Κι ἂν τὴν ἀκουσε, ποῦ νὰ τὸ ξέρομε; ἀποκρίνεται γελῶντας τώρα ὁ πατέρας, σὰ νὰ τοῦ φάνηκε νόστιμο τέτοιο ρῶτημα.

Τῆ στιγμῇ ἐκείνῃ ξαναμπαίνει κ' ἡ Ἀρετοῦσα.

— Ἀκούε τί μᾶς ρωτᾷ; ἡ ἀφεντεῖά του, Ἀρετοῦσα; ἂν σ' ἀκουσε, λέει, ἡ Καλλιτίσα τότες ποῦ τῆς φώναξε ἀπὸ τὸ παράθυρο.

— Βέβαιο πῶς μ' ἀκουσε, ἀποκρίνεται μὲ ζωηρότητα ἡ Κερά, καὶ μὲ τὴ σπίθα πάντα τῆς ἐλπίδας στὰ μάτια τῆς. Τὴν ἀκουσε τῆ φωνὴ ἐκείνῃ κ' ἡ Καλλιτίσα, τὴν ἀκουσε κι ὁ Θεός. Καὶ τὸ λέγω καὶ τὸ ξαναλέγω, πῶς ἡ φωνὴ ἐκείνῃ ποῦ ἀπὸ τὰ φυλλοκάρδια μου τότες βγήκε, θὰ μοῦ τῆνε φέρῃ τὴν ἀκριβὴ μου μιὰ μέρα.

— Ὅριστε! Πάλι τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια! Ὅλο τὴν προσμένει, κι ἔλο ἐρχεται ἡ Καλλιτίσα. Κάποτες καὶ τὸ σπίτι τὸ συγυρίζουμε γιὰ τὸν ἐρχομὸ τῆς, καὶ—

— Σταθῆτε, ἀφεντικό, νὰ σᾶς χαρῶ, γυρίζει καὶ λέει τοῦ Προεστοῦ ὁ Σφακιανός, γιὰτί σὰ νὰ θέλῃ κάτι νὰ μᾶς πῇ ἀπὸ δῶ ὁ Μιλόρδος.

— Τίποτις, ἀποκρίνεται συλλογισμένα ὁ Ἀγγλος ὁ ταξιδιώτης. Στοχαζοῦμουνα μόνο νὰ σᾶς ρωτήσω ἂν δὲν ἀκούσετε καμιὰ εἰδησι ἀπὸ τότες.

— Ὅτῳ χρόνιῳ τώρα, Μιλόρδε μου, κι ἄλλο δὲ μάθαμε παρὰ πῶς τῆνε στείλανε στὸ Μισίρι. Ὅσο γιὰ τὸν ἀδερφό τῆς τὸ Γιαννάκη, αὐτὸς ἔμεινε στὸ Μεγαλόκαστρο μ' ἕναν Ἀγᾶ, καὶ τούρκεψε, καὶ μῆτε νὰ μᾶς ξέρῃ πιά δὲ θέλει τώρα.

— Ἀμὲ ὁ Κωστάκης, τὸ μικρὸ μικρό;

— Δὲν τὴν εἶπαμε ὡς τόσο τοῦ καημένου τοῦ Κωστάκη τὴν τύχη, λέει τῆς Κεράς του ὁ Προεστός, καὶ μὰ τὴν ἀλήθεια παράξενο δὲ μοῦ φαίνεται, ἀφοῦ θελήσαμε ὅλα νὰ τοῦ τὰ ποῦμε σὲ μιὰ βραδινή. Τὸ χάσαμε καὶ κεῖνο, Μιλόρδε, εἰδεμὴ δὲ θὰ μᾶς ἔθρισκες ὀλομόναχους ἀπόψε σὰν κούκλους.

Ἐξῆ παιδιὰ, κ' ἕνα δὲ μᾶς ἀπόμεινε γιὰ τὰ γερατειά μας!

— Ἐκεῖνο μᾶς τὸ πῆρε ὁ Θεὸς σὰν τὰ πρῶτα τρία, καὶ δὲ μᾶς πέφτει λόγος στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, λέει τώρα ἡ Προεστίνα. Μὰ ἡ Καλλιτίσα μου, ἡ Καλλιτίσα, τὸ ξέρω, κατιτίς μοῦ τὸ λέει πῶς δὲ μᾶς χάθηκε. Ὡς καὶ στὸν ὕπνο μου σχεδὸν κάθε νύχτα τὴ βλέπω. Τῆ βλέπω μὲς στὸ κοφίνι, καὶ τρέχω νὰ τὴ γλυτώσω, καὶ μοῦ ξεφεύγει πάντα τᾶλογο τὸ καταραμένο! Πόσες φορὲς εἶπα τοῦ Προεστοῦ μας νὰ πᾶμε μαθεὺς ὡς τὸ Μισίρι, νὰ τὴ γυρέψουμε. Μὰ ποῦ ὁ τρόπος, καὶ σὰν πᾶς, λέει, ποῦ νὰ πρωτογυρέψῃς! Καὶ σὲ πιά χαρέμια θὰ σ' ἀφήσουνε νὰ μπῆς! Καὶ ἂν τῆνε βρῆς, ποῖος Πασᾶς θὰ σοῦ τῆνε δώσῃ, ποῦ τὰ γαλανὰ τῆς τὰ μάτια μονάχα—

— Σπάνιο πρᾶμα, μάτια γαλανὰ στὴν Κρήτῃ! παρατηρεῖ ὁ Μιλόρδος.

— Νά, κάτι βαθύτερα ἀπὸ τὰ δικά σας.

*
*

Ἀνάγκη δὲν εἶχε ὁ Μιλόρδος κι ἀπ' αὐτὸ τὸ σημάδι νὰ πεισθῇ πῶς βρισκότανε στῆς Κυρίας Μπάρτλεη τὸ σπιτικό, καὶ πῶς εἶχε ἀντίκρυ του τὸν πατέρα καὶ τὴ μητέρα τῆς πανώριας ἐκείνης κόρης, ποῦ ὀχτῶ χρόνια τώρα ταξιδεύοντας ὁ φίλος του ὁ Μπάρτλεης στὸ Κάιρο, τὴν παρατήρησε στὸ παζάρι καὶ ἀπὸ Ἀράπη τὴν ἀγόρασε μικρὴ μικρὴ, κι ἀνάλαβε τὴν ἀνατροφή τῆς μ' ἕνα καὶ μόνο σκοπὸ, νὰ τὴν κάμῃ συντρόφισσα τῆς εὐγενειᾶς του ζωῆς. Αὐτὰ ὅμως ὅλα, πῶς νὰ τὰ ξεστομίση μὲ τρόπο ποῦ νὰ μὴν ἀποτρελλαθοῦν ἀπὸ τὴ χαρὰ τους οἱ μυριοβασανισμένοι γονιοὶ τῆς, δὲν τὸ καλοσυλλογίστηκε ὁ περιηγητὴς μας ὅταν ἐρχότανε στ' Ἀποδοῦλο νὰ τοὺς ἀνακαλύψῃ,—τόσο λίγο ἴσως τὸ εἰπίζη.

Ἀποφάσισε τὸ λοιπὸν νὰ τοὺς καλονυχτίσῃ, καὶ νὰ ἡσυχάσῃ αὐτὴ τὴ νύχτα, ἀφοῦ εἶπε τῆς κερά Ἀρετοῦσας πῶς καλὰ κάμνει νὰ ὑπομένῃ καὶ νὰ εἰπίζη.

Τὴν αὐριανὴ πρωὶ Μιλόρδος καὶ Σφακιανός εἶχανε μακρινὴ ὀμιλία στὸ περιβόλι μέσα τοῦ Προεστοῦ.

— Νὰ πάρῃς τᾶλογο σου, κ' ἴσια στὴ Ρέθιμνο. [Ξέρεις πῶς ἐκεῖ ἔφτασε τίς προάλλες μαζί μου ἀπὸ τὴν Ἀλεξάν-

τρεια ὁ Κος κ' ἢ Κ^α Μπάρτλεη, καὶ μὲ προσμένονε νὰ γυρίσω πρὶ νὰ ξεκινήσουνε γιὰ τὴν Ἀγγλία. Νὰ τοὺς δώσης αὐτὸ τὸ γράμμα, καὶ νὰ τοὺς ὀδηγήσης ἐδῶ καὶ τοὺς δὺς τους, μαζὶ μὲ τοὺς δούλους τους.

— Μὰ σὰν τί μαθὲς νὰ τρέχει, ρωτᾶει μ' ἀπορία ὁ Σφακιανός.

— Σὰν τί νὰ τρέχει; Δὲν τὸνοιωσες ἀκόμα πῶς ἡ ὠραία ἐκείνη ἢ Κυρία Μπάρτλεη ποῦ εἶδες στὴ Ρέθιμνο εἶνε Κρητικιά, κ' εἶνε κ' ἢ Καλλιτίσα, ἢ χαμένη κόρη τῆς Προεστίνας; Δὲν τᾶκουσες τὸνομά τῆς τότες ποῦ τὴνε φωνάζε ὁ σύζυγός τῆς νὰ προστάξῃ νὰ σοῦ φέρουν ἓνα κρασί, ὅταν ξεκινούσαμε;

— Μεγάλος πῶς εἶτανε ὁ Θεός, Μιλόρδε μου, τῶξερα ἀπὸ τὴ δουλειὰ ἐκείνη τῶν Σφακιῶν' μὰ ὄχι καὶ τόσο μέγανος καθὼς μοῦ φαίνεται τώρα μ' αὐτό του τὸ θᾶμα! Ὡς τόσο, τοῦ λόγου σου τί θὰ κάμης, ὥσπου νὰ γυρίσουμε;

— Βλέπω κ' ἔχει ἓνα τεπτέρι ὁ Προεστὸς ἄγραφο. Θὰ τὸ πάρω μαζί μου, καὶ θὰ πάγω νὰ καλοξετάσω αὐτὸ τὸ Καστρί ἐκεῖ κάτω, ποῦ λένε πῶς εἶταν Ἑλληνικὴ Πολιτεία. Ὡς ἐκεῖ μπορῶ καὶ πεζὸς νὰ πάγω. Ὡς τόσο ἐτοιμάζου ἐσύ.

Ἐφυγε ὁ Σφακιανὸς μὲ τᾶλογο, καὶ καθὼς τραγουδοῦσε ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ πηγαίνοντας, βγήκε ὁ Προεστὸς στὸ περιβόλι νὰ προσκαλέσῃ τὸ Μιλόρδο νὰ πάρουνε γλυκὸ καὶ καφέ.

— Νὰ μὲ συμπαθήστε ποῦ πρέπει νὰ μείνω καμιά δυὸ μέρες ἐδῶ, τοὺς εἶπε στὸν καφέ ἀπάνω ὁ Μιλόρδος, ὥσπου νὰ γυρίσῃ ὁ Σφακιανὸς μὲ μερικὸς μου συνταξιδιώτες ποῦ πρέπει νὰ σᾶς δοῦν καὶ νὰ σᾶς γνωρίσουν. Εἶνε ἓνας Ἄγγλος Κύριος κ' ἢ γυναῖκα του, ρωμαίισα ὅμως αὐτὴ, καὶ μάλιστα Κρητικιά.

— Ἀμέτε στὸ καλὸ, ἀνθρωπέ μου, φωνάζει γελαζόμεν ἢ κερά Ἀρετοῦσα, ποῦ μὲ κάμνετε καὶ περνοῦνε λογιῶ λογιῶ στοχασμοὶ ἀπὸ τὸ νοῦ μου! Δὲ λέγω πῶς δὲ θὰ μᾶς ξανάρθῃ ἢ Καλλιτίσα, ὁ Ἄγγλος ὅμως αὐτός, —

— Ὅριστε μας πάλι πρῶτ' πρῶτ', παρατηρεῖ μουρμουρίζοντας ὁ κύρ Ἀλεξαντράκης.

— Ἀφήστε τήνα νὰ ἐλπίζῃ καὶ νὰ πιστεῦῃ, γιατί ὄχι, καλέ μου Προεστέ. Μήπως τάχα ὁ Θεὸς δὲν τὴν ἄκουσε τότες τῆ φωνῆ τῆς; Γιατί τάχα νὰ μὴν εἶνε ἢ Καλλιτίσα ἢ γυναῖκα τοῦ Ἄγγλου, ἀφοῦ μάλιστα εἶνε καὶ Κρητικιά;

— Νὰ το! Δὲ σοῦ τῶλεγα τόσα χρόνια; φωνάζει πάλι ἀφίνοντας τὸν καφέ τῆς χάμου ἢ κερά Ἀρετοῦσα, καὶ σηκονόμενη. Ἡ Καλλιτίσα μου, ἢ Καλλιτίσα μου ἔρχεται, κὶ ὁ Θεὸς μοῦ τὴ φέρνει.

— Θὰ μοῦ τὴ λωλάνετε τὴ γυναῖκα μου, Κύριε Μιλόρδε, καὶ νὰ σᾶς πῶ, καλλιτέρα νὰ μὴν τὴν ἀνάβετε πιώτερο τὴν ἐλπίδα τῆς.

— Μὰ ἐγὼ σᾶς λέγω πῶς πρέπει νὰ τὴν ἀνάβω αὐτὴ τὴν ἐλπίδα, κὶ ἀπὸ ἐλπίδα βεβαιότητα νὰ τὴν κάνω πρέπει, γιατί ἢ Καλλιτίσα σας εἶνε ποῦ θὰ ἔρθῃ μεθαύριο μὲ τὸν Κύριο Μπάρτλεη, τὸν ἄντρα τῆς, σηκώθηκε κ' εἶπε ὁ Μιλόρδος μὲ σπουδαιότητα, μὰ ἀντάμα καὶ μὲ ἡρεμία.

Ἐμειναν ἀμίλητοι μιὰ στιγμὴ κ' οἱ δυὸ τους, πατέρας καὶ μάννα.

Ὡσπου ὅμως νὰ ξαναοῖξῃ τὸ στόμα του ὁ Μιλόρδος, ποῦ ἔτρεμε ἀπὸ φόβο νὰ μὴν τοὺς παρασυγκινήσῃ, βρέθησαν κ' οἱ δυὸ ἀγκαλιαστοί, κὶ ἄλλο δὲν ἄκουγες παραβασταγμένα ἀναρροφήματα.

— Νὰ σᾶς πῶ τώρα κ' ἐν ἄλλο, τοὺς εἶπε ὁ Μιλόρδος, πρὶν ἀκόμα νὰ περάσῃ ἢ πρώτη συγκίνηση. Καιρὸ δὲν ἔχετε νὰ χάνετε. Ἡ κόρη σας εἶνε τώρα καλομαθημένη, ἔξῃ χρόνια στὸ Σκολεῖο, κὶ ἄλλα δυὸ στὴν Ἀγγλία. Καὶ νὰρχίσετε ἀμέσως νὰ τοιμάζετε τὸ σπιτικό σας. Κ' ἐπειδὴ ἔχουν καὶ δούλους μαζί τους βάλτε ὅσο πιώτερα κρεβάτια μπορεῖτε. Πάρτε καὶ τὸ σπῆτι τὸ πλαγινὸ στὴν ἀνάγκη γιὰ μιὰ βδομάδα. Ἀπὸ χρήματα μὴ νοιάζεστε.

— Μιὰ βδομάδα! Θεὸς καὶ Παναγιά! Νὰ τὸ κουνήσουνε πιά δὲν ἔχουν ἀπὸ τ' Ἀποδοῦλο! φωνάζει ἢ κερά Ἀρετοῦσα.

— Αὐτὰ τὰ βολεύετε ὅταν ἔρθουν. Ἴσως σᾶς πάρουν καὶ σᾶς στὴν Ἀγγλία. Τώρα δουλειὰ. Ἐγὼ πηγαίνω ὡς τὸ Καστρί νὰ γυρέσω ἀντίκες, καὶ δὲ θὰ μὲ ξαναῆθε ὡς μεθαύριο. Γεῖά σας.

— Μιά στιγμή, νά μου ζήσης, Μιλόρδε, πού μᾶς ἔφερες τέτοιο μεγάλο καλό. Μιά στιγμή, νά μᾶς πῆτε τὸ πῶς ἔτυχε αὐτὸ τὸ πρωτάκουστο. Ἀπὸ τὸ χαρέμι μαθὲς τὴν πῆρε;

— Τὴν πῆρε ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Θεοῦ νά σᾶς τὴν φέρῃ. Τᾶλλα θὰ τὰ μάθετε ἀπὸ τὴν ἴδια, σὰν ἔρθῃ.

Κ' ἔφυγε ὁ Μιλόρδος κατὰ τὸ ἀγαπημένο του τὸ Καστρί.

* *

Μετὰ μερικὲς μέρες, ἐκεῖ πού ἔβλεπαν καὶ καμάρωναν καὶ ψιθύριζαν ἀπὸ μακριὰ οἱ καταχαρούμενοι οἱ Ἀποδουλιώτες, κ' ἔλεγε ἄλλος τὸ κοντό του κι ἄλλος τὸ μακρὸ του, περπατοῦσαν στὸ βασίλειμα τοῦ ἡλίου ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό, στὰ ριζοβούνια τοῦ Ψῆλορείτη, καὶ σεριανίζανε τὶς ἑμορφιές τριγύρω, ἢ περήφανη Ἀρετοῦσα μὲ τὴν ἀγγελοκάμωτὴ τῆς τὴν κόρη, καὶ κάπου κοντὰ τους ὁ Μπάρτλης μὲ τὸ Μιλόρδο. Οἱ δύο γυναῖκες μιλοῦσαν γιὰ τὰ παλιά τους, κ' οἱ δύο ἄντρες γιὰ ἀρχαιότητες.

Ὁ κύρ Ἀλεξαντράκης μὲ τὸ Σφακιανὸ ἀκολουθοῦσαν μερικὰ βήματα κατόπι, μιλοῦντας ὁ ἓνας γιὰ τὶς σφαγές, ὁ ἄλλος γιὰ τὴν ἀξέχαστη τὴ μάχη τοῦ Ἀσκυφοῦ.

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΚΑΝΕΝΑ

ΜΙΑ βραδυὰ ἐρώτησα τ' ἄστέρια νά μοῦ ποῦνε
 "Ἄν τὰ γλυκὰ ματάκια σου δακρύζουνε γιὰ μένα,
 Καὶ τ' ἄστρα μοῦπαν μυστικά « Ἐσένανε ζητοῦνε,
 Δακρύζουνε γιὰ σένα ! »

*

Κ' ἐρώτησα τὰ μάτια σου νά μάθω τὴν ἀλήθεια·
 « Ὅχι ! μοῦ εἶπαν, δὲν βογοῦν γιὰ σένανε τὰ στήθια.
 — Ποιὸν νά πιστέψω, ἐφώναξα, τὸν οὐρανὸ ἢ σένα ; »
 Μ' ἀπάντησε : — « Κανένα ! »

Α. Α. Κ. ΠΕΡΑΙΚΙΔΗΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ν. ΦΛΟΓΑΙΤΗΣ

ΤΟ ΑΛΜΑ ΤΗΣ ΛΕΥΚΑΔΟΣ

Θεραπευτικὴ τοῦ Τρουσσῶ καὶ ἡ Φαρμακολογία τοῦ Bouchardat δὲν περιλαμβάνουσι ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν κατὰ τῆς παραφροσύνης ἢ τῆς μανίας φαρμάκων τὸν *ελλέβορον*, διότι οὗτος νῦν θεωρεῖται μὲν ἔτι ὡς βότανον καθαρτικόν καὶ ἀνθελμιντικόν, ἀλλὰ παντελῶς ἀνεπιτήδειον εἰς τὴν θεραπείαν τῶν παραφρονονύτων, ἐνῶ τὸ πάλαι ἦν τοσοῦτον γενι-

κῶς ἀνεγνωρισμένη ἢ κατὰ τοῦτο ἱαματικὴ αὐτοῦ δύναμις, ὥστε καὶ ἐκαλεῖτο *ἐλλεβοριῶν* (ἔχων ἀνάγκην δηλ. ἐλλεβορίου πρὸς θεραπείαν) ὁ παράφρων, κατὰ ἑκατοντάδας δὲ μετέβαινον παραπεμπόμενοι ὑπὸ τῶν τότε ἰατρῶν οἱ τὰς φρένας πάσχοντες εἰς Ἀντίκυραν ἢ Ἀντικιβραν τῆς Θεσσαλίας, περιφημον διὰ τὸν ἐν αὐτῇ φυόμενον τότε ἄφρονον ἐλλεβορον. Ἐπίσης ἀπὸ ἰκανοῦ χρόνου ἐξηλείφθησαν ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν ἱαματικῶν ὑδάτων τὰ ἄλλοτε περιώνυμα ἐπὶ τῇ ἱαματικῇ αὐτῶν δυνάμει ὑδάτα τῆς Βάδης καὶ τῶν Πυρηναιῶν, θεωρούμενα τανῦν χρήσιμα εἰς μόνους τοὺς ὑγιαίνοντας. Ἄλλ' οὐδένα δύναται τοῦτο νὰ ξενίσῃ. Τοιαύτη εἶναι δυστυχῶς τῆς ἐπιστήμης τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἡ φύσις. Ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ ἢ τὸ βότανον, ὅπερ ἐπὶ ἔτη ἢ ἐπὶ αἰῶνας γενικῶς ὑπολαμβάνεται ὡς ἱαματικόν, ἐνίοτε μάλιστα ὡς ἐξαισίως νοσοφθόρον, ἀφορίζεται ἔπειτα ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης ὡς παντάπασι ἀνωφελές ἢ μόλις ὠφέλιμον. Οὐδὲν δὲ παράδοξον ἂν μετὰ μίαν εἰκοσιπενταετηρίδα ἢ πεντηκονταετηρίδα καταδικασθῶσιν εἰς ἀχρησίαν ὑπὸ τῶν τότε Ἀσκληπιδῶν ὡς ἤκιστα θεραπευτικὰ ἢ ὡς μόλις ἀκεσώδυνα ἢ ἀτροπις, ἢ μήκων καὶ ὁ ὑσκάμος, τὰ μόνα νῦν κατὰ τῶν νευρικών νόσων ἰσχυρότατα ἀντίδοτα. Αἱ βοτανικαὶ καὶ μεταλλικαὶ οὐσίαι εἶναι ἀναγκαιῶς αἱ μόναι οὐσίαι, ἐν αἷς δυνατὸν νὰ κατοικῇ δύναμις ἱαματικὴ, μόνος δ' ὁ χρόνος δι' ἀδιαλείπτου ἐπὶ πολὺ δοκιμῆς καὶ χρήσεως αὐτῶν δύναται νὰ ἐξακριβώσῃ τὸ ἀληθές μέτρον τῆς δυνάμεως ταύτης. Ἐκ τούτου οὐδένα ἐκπλήττουσιν, οὐδὲ παράδοξοι ποσῶς φαίνονται, αἱ ἀκατάπαυστοι μεταβολαὶ ἐν τῷ συνταγολογίῳ τῶν ἰατρῶν.

Ἐξεγείρει ὅμως εἰκότως τὴν περιεργίαν τῶν μελετητῶν τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος διὰ τὸ ἐξαιρετικόν ὄλως τοῦ πράγματος ἢ κοινῶς ἐπικρατήσασα τὸ πάλαι πεποιθῆσαι περὶ τῆς θριαμβευτικῆς εἰς θεραπείαν τῶν ὑπὸ ἔρω-

τικῆς νόσου διαθιθροσκομένων δυνάμεως τοῦ *ἄλματος* τῆς *Λευκάδος*, ἦτοι τοῦ πηδήματος ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Λευκάτα τῆς νήσου Λευκάδος εἰς τὴν θάλασσαν, ὅπερ ἦν ἄλλως διὰ τὸ ὕψος τοῦ ἀκρωτηρίου τοσοῦτο ἐπικίνδυνον, ὥστε πλείστοι ὅσοι μεθ' ὅλας τὰς λαμβανόμενας προφυλάξεις ἀπηλλάσσοντο μὲν τοῦ ὀχληροτάτου φόρου τῶν ἐρωτικῶν ἀδημονιῶν, ἀλλὰ συναπηλλάσσοντο ἐν ταύτῳ καὶ τῆς προφιλεστάτης αὐτοῖς ἄλλως ζωῆς. Τίς ἀγνοεῖ ὅτι ἐκεῖ ἐθανατώθη μετὰξὺ πολλῶν ἄλλων καὶ Σαπφῶ ἡ αἰόιδιμος, Μοῦσα ἡ δεκάτη, ἢ κατ' ἐξοχὴν τοῦ ἔρωτος ποιήτρια, θέλουσα νὰ ἱαθῇ ἀπὸ τῆς καταλαθούσης αὐτὴν ἐκ τοῦ πρὸς τὸν περικαλλῆ Φάωνα ἀτυχοῦς ἔρωτος ψυχροδύρου νόσου; Δύο μόνον ὧδαί αὐτῆς μικραὶ περιεσώθησαν ἄχρις ἡμῶν· ἀλλ' ἐν αὐτοῖς καταφαίνεται διευχυῶς ἡ τρυφερά καὶ εὐαίσθητος αὐτῆς καρδία, ἡ ἀνεξάντλητος φαντασία, τὸ αἰδῆμον τῶν ἐρώτων αὐτῆς πῦρ, τὸ λείον καὶ γλαφυρόν καὶ ἀρμονικώτατον μέτρον, ἐφ' ᾧ ἐθαύμασαν αὐτὴν καὶ ὁ Διονύσιος καὶ ὁ Λογγίνος. Καὶ ὅμως ἐπέπερωτο νὰ συνθραυσθῶσιν ἐκεῖ τῆς καλλιφθόγγου αὐτῆς λύρας αἱ χορδαὶ μετ' αὐτῆς τῆς ἐξόχου λυριστρίας, ζητούσης τὴν ἴασιν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ κυριεύσαντος αὐτὴν καρδιοθόρου πάθους.

Ἄλλ' οὐδὲ ἡ πεποιθήσις αὕτη πρέπει κατ' ἐμὲ νὰ ἐκπλήξῃ. Εἶναι, φρονῶ, καὶ αὕτη ἀπόρροια τυχαίου γεγονότος, ἀλλ' ἀπόρροια ἐλλογωτάτη καὶ φυσικώτατη. Ὅ,τι ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν μόρφωσιν τῆς περὶ τῆς ἱαματικῆς δυνάμεως τοῦ ἄλματος τῆς Λευκάδος πεποιθήσεως εἶναι βεβαίως τὸ τυχαῖον γεγονός τῆς ἀπὸ τῶν θενίων τοῦ ἔρωτος σωτηρίας τινὸς ἀπηλπισμένου, ὅστις, ἐπιζητήσας τὸν ἴδιον θάνατον ἐν τῷ ἄλματι τούτῳ, δῖ-έσωσεν ὅμως τυχαίως τὴν ἑαυτοῦ ζωὴν, ἐνῶ συγχρόνως ἀπηλλάγη τοῦ ἔρωτος. Καὶ τὸ γεγονός τοῦτο οὐ μόνον δὲν εἶναι παράδοξον· ἀλλὰ τοῦναντίον φυσικώτατον. Ἡ

πειρα απέδειξεν, ὡς βεβαιούσιν οἱ ἰατρῶν παῖδες, ὅτι τὰ ἰσχυρὰ νευρικά νοσήματα, τὰ μεγάλα ψυχικά πάθη, μόνον διὰ μιᾶς γενικῆς τοῦ σώματος κλονήσεως, δι' ἐκτάκτων ἀνατιναγμῶν, δι' αἰσινιδίων συνταράξεων τοῦ ἀνθρώπινου ὀργανισμοῦ, δύνανται νὰ θεραπευθῶσιν. Ἀλλὰ τὸ τύχαιον τοῦτο γεγονός δὲν συνεδούσθη πρὸς τὴν ἀληθῆ τοῦ πράγματος αἰτίαν, δὲν κατενοήθη δηλαδή ὅτι ἡ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος συντάραξις ἐν τῇ ἀποφάσει τῆς ἀπὸ τοιούτου ὕψους εἰς τὴν θάλασσαν καταβρίψεως καὶ ἐν τῇ ἐκτελέσει αὐτῆς ὑπῆρξεν ἡ μοναδικὴ αἰτία τῆς θεραπείας· ἀλλ' ἀπεδόθη εἰς ἐξαιρετικὴν τινα τοῦ βράχου τῆς Λευκάδος φυσικὴν ἢ μάλλον ὑπερφυσικὴν δύναμιν, δι' ἧς ὤθην ἀπληαύοντο τὰ ἐρωτικά παθήματα. Ἐντεῦθεν δὲ ἡ σχηματισθεῖσα βαθμηδὸν παρὰ τῷ Λευκαδίῳ λαῷ πεποιθήσις περὶ τῆς δυνάμεως ταύτης, μεταδοθεῖσα καὶ εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα, ἧς ἐμφορηθεῖσα καὶ ἡ εὐλαος ἐρωτικὴ Σειρῆν τῆς Λέσβου ἦλθεν ἐκεῖ νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς ψυχικῆς ἑαυτῆς ὀδύνης.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ν. ΦΛΟΓΑΪΤΗΣ

Ε Δ Ω Κ' Ε Κ Ε Ι

Ὁ ἀληθὴς φίλος ὑποδεικνύει καὶ ψέγει τὰ σφάλματά τας, τὰ ὅποια μόνον ἐνώπιον τοῦ κόσμου ζητεῖ νὰ δικαιολογήσῃ.

Τὰ χρέη ὅσα πληρῶνεις ἀφίνουσι τρύπας· τὰ χρέη ὅσα δὲν πληρῶνεις, ἀφίνουσι κηλίδας.

Ὁ ἄνθρωπος εἶνε θηρίον κακῶς ἡμερωμένον. Ὄταν τοῦ ἐπανέρχεται ἡ ἀγριότης δὲν ἔχει ὄρια. Διὰ τοῦτο, φαίνεται, οἱ φονεῖς κτυποῦν ἕως ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν φορές τὸ θῦμά των, τὸ ὅποιον μὲ τὸ πρῶτον κτύπημα ἔχει ἐκπνεύσει.

Ο ΣΠΟΥΡΓΙΤΗΣ ΠΕΡΙΠΛΑΝΩΜΕΝΟΣ

Α'.

Ποιητῆς — Ὑπάλληλος.

ἘΥΠΗΝΩ—ἄς πῶ πῶς ἔζυνησα—δὲν κλειοῦσα ὁ δόλιος μάτι·
καρβέλια ὄνειρευόμουν καὶ τσίρους ἴστο κρεββάτι.
Οἴστρος καὶ δάφναις κ' ἐμπνευσίς, ἔρωτες, ἄνθη, ἀστέρια,
ἴσθη φοικαλέα τὴν πείνά μου ἐφαίνοντο μαχαίρια.
Πεινάω πεινῶ, πεινέω πεινῶ, πεινάσω καὶ πεινήσω,
Μοῦσα, φαί! . . . Μοῦσα ἔχε ἡγία, γιὰ πάντα θά σ' ἀφήσω.
Εἶπα κι' ἴδου με ὑπάλληλος, καὶ δὴ τελωνιακός,
κ' εἶπαν: Νὰ κ' ἕνας ποιητῆς ὀλίγον γνωστικός!
Κ' εἶπε κ' ἡ δόλια μου ψυχὴ—πεζὴ μὰ χ ο ρ τ α σ μ ἐ ν η—
μονάχα ἡ πείνα σωφρονεῖ, ἡ πείνα φρονιμένει.

Β'.

Ὁ Σπουργίτης ἴστο Φισκαρδο.

Ευπῶ ἴσθης πέντε τὴν αὐγὴ κ' ἕως ὁ καφὲς νὰ βράσῃ
ἀπλῶν ἴστο παράθυρο τὸ στρῶμά μου νὰ ἴλιασῃ.
Κατόπιν μὲ τὸ νυχτικὸ σκουπίζω, ξαραχνιάζω,
κι' ἀπ' ὅλα τὰ παράθυρα τὰ περίξ ἐξετάζω.
Καὶ ἀφοῦ πεισθῶ πῶς βρίσκειται ἐν τάξει τὸ λιμάνι,
κάνω τὴν τσαλέττα μου καὶ βγαίνω ἴστο σεργιάνι.

* ΣΗΜ. — Ὁ φίλατος ποιητῆς κ. Ι. Τσακασιάνος, ὁ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Σπουργίτης γνωστός, τοῦ ὁποίου τὰ πλήρη χάριτος καὶ εὐθυμίας πνευματώδη στιχογραφήματα ἀπῆλθον ἤδη πολλάκις οἱ ἀναγνώσται τοῦ Ἡμερολογίου, διατελεῖ ἀπὸ τινων ἐτῶν τελωνιακὸς ὑπάλληλος, οὗ τὸν περιπετειώδη βίον διεκτραφῶει μὲ τὴν εὐτραπέλιαν εἰς τὰ ἀνωτέρω φαειρὰ ποιήματα

'Απέναντί μου τὰ βουνὰ εἶν' ὅλα χιονισμένα,
 πανί, κουπί 'στὴ θάλασσα δὲν φαίνεται κανένα,
 μονάχα δυὸ Φισκαρδιαναῖς γυρνοῦνε τραποπούλαις,
 καὶ ὡς γάτος 'στὸ γιαλὸ χουμῶ γιὰ λίγαις μαρίδούλαις.
 Πρόντος ὁ φύλακας Σαρλῆς τῆς παίρνει καὶ τῆς ψένει
 κ' ἰδοὺ ἐμεῖς 'σάν μπέτηδες του-ζοῦρ ταβλοστρωμένοι !
 Κατόπιν εἰς τὸν καφενὲ με τοὺς ἐδῶ προκρίτους,
 'μιλοῦμε γιὰ περὶ Π α τ ρ ῖ ς, γιὰ ἐμπόρια καὶ κορίττους.
 'Αντί δὲ τοῦρτ ἢ καταῖφ Παυλίδου ἢ Γιαννάκη,
 οἱ ἐδῶ ζαχαροπλάσται μας προσφέρουν παστελάκι.
 Αὐτὸς δ' ὁ ἴδιος καφετζῆς σεβρίζει, μαγερεύει,
 κ' αἴφνης τοὺς δίσκους παραιτεῖ καὶ . . . τὸ κοινὸν κουρεύει.
 'Εγὼ δὲ τρώγων τοῦ γλυκοῦ τὴν μυρωδάτην πάστα,
 μυγοφτυμένην πού καὶ πού, μέσα μου λέγω «Βάστα !»
 (*Ἡ συνέχεια εἰς τὸ ἐπόμενον ἔτος*).

I. ΤΣΑΚΑΣΙΑΝΟΣ

'Εξομολογήσεις νεοῦπάνδρων

- Δὲν μοῦ λές, σ' ἀγαπᾷ πολὺ ὁ ἄνδρας σου ;
- Μοῦ λέγει πῶς γιὰ μένα εἶνε ἔτοιμος νὰ πέση στὴ φωτιά.
- Αἶ, τότε τὸ συμφέρον σου εἶνε νὰ τὸν ἀσφαλίσης πρῶτα σὲ καμμιά πυρασφαλιστικὴ ἑταιρεία.

ΣΤΟ ΠΗΓΑΔΙ

ΔΙΗΓΗΜΑ

ΦΥΣΑ ὁ ἀέρας καὶ μέσα ἀπὸ τ' αὐλάκια σηκώνεται λευκὴ ὁμίχλη. Ἡ ὁμίχλη αὐτὴ κινεῖται ἀπὸ τὸν ἀέρα καὶ με λεπτὰ κρύσταλλα κρεμεται σάν σκολαρίκια στὰ μουστάκια, στὰ γένια σου καὶ στὴ χαιτίτη τοῦ ἀλόγου. Ἐγὼ λέγω, πῶς, ἂν δὲν εἶνε μύγες θὰ εἶνε πάγνη. Τὰ πόδια παγώνουν, τὰ μάτια θακρῶζουν. Κι' αὐτὸ τὸ βράκι πιά δὲν ζεσταίνεται τὴν καρδιά. Γυρίζεις με ἀνυπομονησιὰ καὶ κυττάζεις : δὲ φαίνεται, τάχα, λές, κανένα γνωστὸ σπήτι με φιλόξενο νοικοκύρη ;
 'Εγὼ ἐγὼ ἕνα τέτοιο σπήτι. Εἶνε ἡ οἰκογένεια τοῦ Μαθιοῦ Γενάδιτς. Ἐμπρὸς στὴ θύρα τῆς αὐλῆς κρέμεται με εὐλάβεια ἀπὸ τὸ δένδρο ξύλινο μπουκάλι με σορόπι ἀπὸ θαμάσκηνα. Ὅποιος περνᾷ, πρέπει νὰ ρουφήξῃ—ἔτσι τὸ θέλει ὁ Μαθιός. Καὶ ἂν κάμης, πῶς μπαίνει μέσα στὸ σπήτι του—μὰ τὸ Θεό, στὰ χέρια θὰ σὲ σηκώσει.

'Ἄλλο νὰ σᾶς τὰ διηγηθῶ κι' ἄλλο νὰ τὰ ἰδῆτε με τὰ μάτια σας. Ἀλήθεια. Τί σπήτι. — ἀρχαία στρατῶνα, καθεαυτὸ στρατεύμα. Πᾶς τὸ βράδυ, κι' ἂν τύχη καὶ σὲ περιμένουν, βλέπεις τὴ μιὰ νύφη νὰ σὲ υποδέξεται ἔξω ἀκόμη στὸ δρόμο με φῶς. Ἄλλη θὰ στέκεται στὴν εἴσοδο, τρίτη στὸ σταῦλο, ποῦ εἶνε ἡ ἀγελάδες, τετάρτη θὰ διώχνη τὰ σκυλιά, τὴν πέμπτη θὰ τὴν ἰδῆς εἰς τὸ μαγερεῖό, τὴν ἕκτη στὸν προθάλαμο — σωστὸς γάμος. Καὶ εἶνε ὅλοι εὐθυμοί, ὅλοι ἤσυχοι, ὅλοι εὐχαριστημένοι. Ὁ Θεὸς φυλάξει, νὰ κάμης, πῶς μαλώνεις με κανένα ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν.
 Ὅλοι καὶ οἱ ἐξῆ ὑπηρέτησαν εἰς τὸ στρατό. ἕνας δὲ ἀπ' αὐτούς, στρατιώτης, ὑπηρετεῖ καὶ τώρα ὑπὸ τὰς σημαῖας εἰς τὸ Βελιγράδι.

Βοηθούς ποτέ τους δὲν πέρνουν. Τί νὰ τοὺς κάμουν, ἀφοῦ αὐτοὶ εἶνε τόσα χέρια ; Τρία ἀλέτρια ἔχουν καὶ δουλεύουν ἀδιάκοπα. Καὶ ὅταν κινήσουν νᾶρθουν οἱ ἔμποροι γιὰ ν' ἀγοράσουν γουρούνια πολὺ δυνατὰ κουδουνίζει ἡ σακκοῦλα τοῦ Μαθιοῦ.

Αὐτὸν τὸν Ἀρσένη τους τὸν ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη λεύτερον. Ἐ-

βγαζε καμμιά φορά τή διπλή τσαμπούνα ἀπ' τὸ ζωνάρι του κ' ἔπαιζε κοντὰ στὸ σπήτι τοῦ Μπουρμάζη. Κι' ὁ Μπουρμάζης αὐτὸς εἶχε μιὰ κόρη, δηλαδή, ὅπως λέγουν, ὄχι μιὰ ἀλλὰ μιὰ-μισή. Κάμε πῶς περνᾷς ἀπὸ κοντὰ τῆς καὶ νὰ γυρίσῃ νὰ σέ κυττάξῃ μ' ἐκεῖνα τὰ μάτια τῆς, ποῦ πετοῦν φλόγες — σοῦ σκοτιζοῦν τὴ ψυχὴ καὶ μόλις μπορεῖς νὰ κρατηθῆς ἀπὰ στ' ἀλλογό σου.

Ὁ Ἀρσένης εἰσνεύθηκε αὐτὰ τὰ μάτια καὶ δὲ φοβᾶται: ἔβγαλε τὸ πόδι σ' ἓνα ξύλο τῆς φραγῆς, ἀκούμπησε τὸν ἀγκώνα σ' ἄλλο καὶ τὴν κεφαλὴ του ἀπάνω στὸ χέρι του καὶ μιλεῖ μαζὺ τῆς.

— Ἐγὼ ντρέπομαι καὶ στὴ θεῖά νὰ τὸ πῶ, ὄχι στὸν παππού.

Ἄγ φαίνεται πῶς ποτὲ δὲ θὰ σέ πάρω . . .

Ἡ Ἀνόκα δὲν ἐτροπιάσθη, ὅπως μπορούσε νὰ περιμένῃ κανεὶς. Τὴν ἐκύτταζε μὲ πονηράδα κάτω ἀπ' τὰ φρύδια τῆς, ἐλύγισε λίγο τὸ κορμί τῆς καὶ, κρύβοντας τὴν ἀνυπομονησίαν τῆς τοῦ λέγει:

— Καλὰ, δὲ χρειάζεται. Πέρνω κ' ἐγὼ τὸ Φίλιππο Μαρήτσιτς.

— Ἄ! Καὶ σὺ θαρρεῖς, πῶς ἐγὼ θ' ἀφήσω νὰ σέ πάρῃ ἄλλος; Σπάζω τὰ κόκκαλα ἐκεινοῦ, ποῦ θὰ σ' ἀγγιζῇ μὲ τὸ δάχτυλο.

Ἡ Ἀνόκα ἐκτύπησε μὲ πείσμα τὸ πόδι τῆς κ' ἐσήκωσε τὸ κεφάλι τῆς.

— Ἔτσι; αἱ; Μπᾶς καὶ θέλεις νὰ περιμένω, ὡς ποῦ ν' ἀσπρίσουν τὰ μαλλιά μου; Καλὸς εἶσαι!

Ἄλλὰ ὁ Ἀρσένης δὲν ἀκούει πλέον τίποτε. Τὴν ἀρπάζει ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τῆνε σέρονει κοντὰ του, μέσα ἀπὸ τὴ φραγῆ. Ἐκεῖνη ἀντιστέκεται, μὰ ὄλο καὶ κοντὰ του πηγαίνει. Καὶ ἄρχισε νὰ αἰσθάνεται κι' αὐτὴ τὴ μυστικὴ φλόγα, ὅταν ὁ νέος ἔκαμε πῶς τὴν ἀγκυλιάζει.

Δαμπρὸ κορίτσι: ἡ Ἀνόκα, ἂν δὲν τὴν ἐγάδευε ἔτσι ὁ Μπουρμάζης, μὰ τί μπορούσε νὰ γείνη; Στὸν καιρὸ τῆς χολέρας τοῦ εἶχεν ἀποθάνει ὅλη του σχεδὸν ἡ οἰκογένεια: ἐννοεῖται λοιπόν, ὅτι ἐφύλαγε τὴν Ἀνόκα σὰν γουλιὰ νερὸ στὴν ἀπαλάμη. Καὶ μόλα ταῦτα δὲν πρέπει νὰ χυδεύῃ κανεὶς τὸ παιδί του, ἄς εἶνε κ' ἓνα! Ποτὲ αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ γίνεταί.

Ἐκεῖνο τὸ βράδυ ἐγύρισε στὸ σπήτι ὁ Ἀρσένης σὲ μεγάλη σκέψι: χωρὶς νὰ τὸ συνεθίζῃ, ἐκατέθη πρῶτα πρῶτα στὸ ὑπόγειο καὶ μὲ τὴν λίσερη ἐτράβηξε κάμποσο δυνατὰ ἀπὸ τὸ βαρελάκι. Ἰσα με τώρα δὲν ἔπινε ποτέ. Ὑστερα ἔκατσε ἀπάνω στὸ λινάρι καὶ ἔμεινε στὰ σκοτεινὰ κ' ἐκύτταζε, τί ἐγεινότανε ὄξω στὴν αὐλή.

Ἀπὸ τὴν ἀνοιγμένη θύρα φαίνεται τὸ μαγερεῖο, ποῦ ἀνάθει ἡ φωτιὰ στὸ τζάκι καὶ μὲ τῆς κόκκινες φλόγες τῆς γλύφει τὸ

καζάνι καὶ τὴν ἀλυσίδα ποῦ εἶνε κρεμασμένο. Καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀρσένη ἀνάθουν τὰ μέσα του. Καψώνει, καὶ ἀπορεῖ πῶς ἀπὸ τὸ μαγερεῖο νὰ τονὲ ζεσταίνει ἢ φλόγα του.

Πέρα ἀπὸ τὴ φωτιὰ φαίνονται κάπου στὴν αὐλὴ μαζὺρες σκιᾶς ἀνθρώπων καὶ σκυλιῶν. Ἀπὸ τὸ σταῦλο φθάνει ἔως ἐκεῖ τὸ ποδοβολήμα τῶν ἀλόγων, κοντὰ στὸ ὑπόγειο ὁ Νενάδ, ποῦ γύρισε ἀπὸ τὴ χώρα, ξεζεύει τὰ βώδια. Κᾶποτε καμμιά κόττα γκρεμίζεται ἀπ' τὴ μουριά καὶ χτυπώντας τῆς φτερούγες τῆς, πηγαίνει καὶ κουρνιάζει κοντὰ στὲς συντροφισσές τῆς. Μέσα στὴν ἡσυχία ἀκούεται ἔξαφνα καθαρὰ κανένας λόγος. Κάτω ἀπὸ τὸ λινάρι, ποῦ κάθεται ὁ Ἀρσένης, ἀρχινᾷ νὰ γαργαλεῖ ποτικιάκι.

Ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἀρσένη ἐτροφιγοῦριζε. Στὴν ἀρχὴ τοῦ ἐφάνη, πῶς καί τι σπαρταρᾷ στὸ ἀριστερὸ μέρος τοῦ στήθους του, καὶ ἐτρόμαξε λιγάκι. Ἐπειτα ὁ Ἀρσένης ἄρχισε νὰ γελά, σὰν μωρός, χωρὶς αἰτία. Ὑστερα τῶρριζε στὸ κλάμμα καὶ πάλι ποῖος ξέρει γιατί. Ἄλλὰ καὶ μὲς στὰ γέλοια καὶ μὲς στὰ κλάμματα, μπροστά του ἔβλεπε θολὰ τὴν Ἀνόκα καὶ τοῦ ἐπιάνετο ἡ καρδιά, ποῦ τοῦ ἐφαίνετο, πῶς ἀπὸ στιγμὴν εἶχε πιῆ, καὶ κοῦμπησε στὸ βαρέλι. ἀπὸ τὸ ὅποῖον πρὸ ὀλίγου εἶχε πιῆ, καὶ ἄρχισε ν' ἀποθαίνῃ τόσο γλυκά, σὰν νὰ τὸν ἀγκάλιαζε ἡ Ἀνόκα, ἢ σὰν νὰ τὸν ἐτραβοῦσε στὸν κάμπο τὸ λυσσασμένο ἄτι τοῦ Ὀστόιτι. Αὐτὸ, ἄς ποῦμε, τὸ παθαίνει κάθε ἓνας, ποῦ μεθᾷ πρῶτὴ φορά.

Ἐκοιμᾶτο, ὅταν ἡ Βελήνκα μὲ τὸ κερί στὸ χέρι, ἐμπῆκε στὸ ὑπόγειο, γιὰ νὰ ζητήσῃ καί. Ἐτρόμαξε ἅμα εἶδε τὸν Ἀρσένη ἀπάνω στὸ λινάρι, κοντὰ στὸ βαρέλι, μὲ τὴ λίσερη στὰ χέρια τὸν ἐπλησίασε κατατρομαγμένη καὶ τὸν ἀγγίξε στὸν ὦμο.

— Ἀρσένη!

Ὁ Ἀρσένης ἄνοιξε τὰ περιχυμένα ἀπὸ αἶμα μάτια του.

— Μπρέ, σὺ εἶσαι μεθυσμένος!

Ὁ Ἀρσένης αὐτὸ τὸ ἔβλεπε ὀλοφάνερα! Τῆς ἀποκρίθηκε σχεδὸν χαρούμενο:

— Εἶμαι μεθυσμένος.

— Καὶ γιατί ἐμέθυσες;

— Γιατί θέλω νὰ σκοτώσω τὸ Φίλιππο Μαρήτσιτς.

Καὶ σηκώνει τὸ λίσερη πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι του, τὴ χτυπᾷ κατὰ γῆς, τῆνε σπάζει καὶ ἄρχισε νὰ γελά.

Ἐγελοῦσε καὶ ἡ Βελήνκα.

— Καὶ τί σοῦ ἔκαμε;

— Θέλει νὰ παντρευτῇ τὴν Ἀνόκα.

— Δὲν πᾶ νὰ τῆνε παντρευτῇ;

— Μὰ ἐγὼ δὲ θὰ τὸν ἀφήσω ! . . .

Ὁ Ἄρσενης ἔκαμε ἐμπρός γιὰ νὰ σηκωθῆ. Ἀλλὰ ἡ πλάτη του εὗρισκε εὐχάριστη τὴ γειτονεῖα τοῦ βραχειοῦ κ' ἐγύρισε στὴν πρῶτη θέσι του.

Ἡ Βελήνκα ξεκαρδίζετο στὰ γέλοια.

— Φαίνεται πῶς τήνε θες ἐσύ.

— Κι' ἂν τήνε θέλω, τι ;

Ἄλλ' ἅμα εἶπε αὐτὰ ὁ Ἄρσενης ἐξαλίσθη, ἐγύρισε κατὰ τὸ μέρος τοῦ βραχειοῦ, ἄρχισε τὰ κλαίη καὶ νὰ λέγη κλαίοντας :

— Γιὰ δὲς, τὸν ἀδερφό μου, νὰ, τὸν ἐπαντρέψετε . . . λοιπὸν θέλω κ' ἐγὼ ! Ναί ! Καὶ γιὰ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὴν ἐπιθυμία του, σήκωνε τὸ χέρι καὶ τὸ κτυπᾷ στὸ γόνατό του. Ἀλλὰ ὁ γρόθος του ἐξέφυγε κ' ἐκτύπησε στὸ λινάρι. Γιὰ νὰ τὸν τιμωρήσῃ ὁ Ἄρσενης τὸ γρόθο του, τὸν ἐδάγκασε.

Ἡ Βελήνκα ἐξακολουθοῦσε νὰ γελᾷ περισσότερο.

— Τὸ καυμένο τὸ παλληκάρι ! Αἱ, καλὰ, καλὰ, σὲ παντρεύομε κ' ἐσένα, κ' ἐννοια σου. Αὔριο θὰ τὸ πῶ τοῦ μπάριμπα, ὁ ἀπάριμπα θὰ τὸ πῆ τῆς γιαγιάς καὶ ἡ γιαγιά μὲ τὸν παπποῦ θὰ τὰ καταφέρουσε πιά, ὅπως χρειάζεται. Πᾶμε, ἐγὼ σὲ πηγαίνω ὡς τὴν κάμαρα, γιατί, Ἐθὲς φυλάζοι, ἂν σὲ ἴδῃ ὁ παπποῦς. Πᾶμε νὰ κοιμηθοῦμε καὶ σοῦ δίνουμε καὶ τὴν Ἀνόκα, ἀφοῦ τήνε θες.

Καὶ ἡ νύφη ὠδήγησε στὰ σκοτεινά, πίσω ἀπ' τὴν καλυβὰ τὸν μεθυσμένο ἀνδράδελφό της στὴν κάμαρα. Ἀφοῦ τὸν ἔβαλε κ' ἐπλάγιασε καὶ τὸν ἐσκέπασε μὲ τὸ πᾶπλωμα, πῆγε στὸ μαγερεῖο νὰ εἰπῆ στές συνουράδες της; ὅ,τι ἐσυνέβη.

Ἀλλὰ καμμιά ἀπὸ τῆς γυναῖκες δὲν εὐχαριστήθηκε γιὰ τὴ νέα εἶδησι. Ἐγέλασαν, εἶν' ἀλήθεια, ἀλλ' αὐτὸ τὸ γέλοιο δὲν ἦτον ἀπ' τὴν καρδιά.

— Αὐτὴ δὲν εἶνε γιὰ τὸ σπῆτι μας.

— Πεθαίνει γιὰ τὸ λουσο.

— Αὐτὸ δὲν εἶνε τίποτε, μονάχα ποῦ εἶνε χαιδεμένη, μὴ στάξῃ καὶ μὴ βρέξῃ . . .

— Ἐὰ μᾶς κάμη ἄνω-κάτω.

Ὁ Μαθίος Γενάδιος εἶνε ἀπὸ τοὺς παλαιούς γέρους. Φαίνεται στὸ μέτωπό του ἓνα σημάδι, ἀπὸ πληγῆ, ποῦ εἶχε πάρει στὴν τάμπια τοῦ Χαϊδοῦκ — Βέλκ βο Ὅχι; μόνον ὅλη ἡ οἰκογένεια, ἀλλὰ καὶ ὅλο τὸ χωριὸ τόνε λέγει «παπποῦ». Ἡ γυναῖκά του εἶχεν ἀποθάνει, ὅταν ἀκόμη ἦταν ἐξόριστοι. Τοῦ ἔμενε ἡ νύφη

του, ἡ γυναῖκα τοῦ μεγαλειτέρου ἀδελφοῦ του, ἡ ὁποία μοιράζεται μαζί του τὴν ἐξουσία. Τήνε λέν Ράδοικα. Ὅταν κάθωνται νὰ φᾶν, αὐτὴ εἶνε στὰ δεξιά τοῦ παπποῦ, καὶ δὲ γίνεται τίποτε σοβαρὸ στὸ σπῆτι, ἂν δὲν ᾤῃ τὴ γνώμη της, ἢ τὸ ἐλάχιστο, ἂν δὲν τήνε συμβουλευθῆ ὁ παπποῦς. Νοιώθει πολὺ καλὰ τὴ θέσι της καὶ δὲν τὸ πέρνει ἀπάνω της. Παραδείγματος χάριν ἐρωτᾷ ὁ παπποῦς :

— Τί λές, νύφη, γιὰ τὴν παραγγελιά τοῦ Μαρήτσιτς. Νὰ τήνε πάρουμε λές ;

— Ὅπως ἐπιθυμεῖς, ἀδερφέ. Σὺ ἴσαι τὸ κεφάλι.

Φιλεῖ τὸ χέρι τοῦ παπποῦ καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι. ἄνδρες καὶ γυναῖκες φιλοῦν τὸ δικό της. ἂν κ' αὐτὸ στὸ χωριὸ δὲ συνειθίζεται.

Ἦστερα ἀπ' τὸ Μαθιὸ καὶ τὴ Ράδοικα εἶνε ἀκόμη ἓνας, ποῦ ἔχει μέρος κ' αὐτὸς στὸ συμβούλιο τοῦ σπητιοῦ, ὁ μεγαλιέτερος ὁ γιοῦς τοῦ παπποῦ, ὁ Μπλάγοις, ὁ πατέρας τοῦ Ἀρσένη. Ἐκτός ἀπ' αὐτοὺς τοὺς τρεῖς, κανεὶς ἄλλος μὲς στὸ σπίτι δὲν διατάσσει καὶ ὅλο τυφλὰ ὑπακούουν καὶ ἐκτελοῦν. Ὅταν ὁ Μαθίος πηγαίνει νὰ πληρώσῃ τοὺς φόρους, ἡ Ράδοικα στὴν ἰκκλησία καὶ ὁ Μπλάγοις γιὰ τὰ ζῆ, τὸ σπῆτι εἶνε σὰν σχολεῖο χωρὶς δάσκαλο. Ὅλοι γελῶντες, παίζουνε, ποῦ βρῆκαν τὴν περιστάσι. Ἄμα ὅμως φανῆ κανένας ἀπ' αὐτοὺς στὸ κατώφλιο, μπαίνουνε πάλι σὲ τάξι, γίνονται σοβαροὶ καὶ ὑπακούουν. Συχνὰ κ' αὐτοὶ οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ σπητιοῦ δίνουν τὴν ἀδεια στὰ παιδιὰ νὰ διασκεδάσουν, νὰ κἀπύσουν καὶ νὰ μιλήσουν.

Ὁ γέρος ἦτον . . . ἦτον . . . πῶς νὰ σᾶς πῶ ; Ἐέρτε : ὁ γέρος εἶναι σὰν παιδί ! Καμμιά φορὰ θυμώνει γιὰ τὸ παραμικρό, βοῖζει, φωνάζει, χαλᾷ τὸν κόσμο, σχεδὸν κάνει πῶς θὰ κτυπήσῃ. Κι' ἄλλη φορὰ πάλι εἶνε μαλακός, σὰν τὸ μπαμπάκι, χαιδεύει τὰ παιδιὰ, τοὺς δίνει ἀπὸ καμμιά δεκαροῦλα καὶ μὲ τὸ τίποτε τὸν πέρνει τὸ κλάμμα.

Παραδείγματος χάριν, λέγει :

— Αἱ' μωρέ ! Ἐμεῖνα ὁ καυμένος σὰν τὸ ξερὸ δενδρὶ στὸν κάμπο !

Καὶ νὰ τὰ δάκρυα !

Νειάτα — τρέλλες, γηρατεῖα — ἀδυναμίες.

Τὴν ἄλλη μέρα, ὕστερα ἀπ' τὸ μεθύσι τοῦ Ἀρσένη, ἔρμεται κοντὰ στὴ Ράδοικα ὁ Μπλάγοις πολὺ συλλογισμένος.

— Ἐέρεις, θειά ! Αὐτὸς ὁ Ἀρσένης μας, μὲ συμπάθειο, ἐρωτεύτηκε αὐτήνα . . . τὴν καρκάξια τοῦ Μπουρμάξη.

— Ὁ Ἀρσένης ; Αὐτὸς, ποῦ πέρσου ἔκλεισε τὰ δεκκοκτώ,

— Αὐτὸς.

— Τὴν κόρη τοῦ Μπουμάζη;
 — Τὴν Ἀνόκα.
 — Αὐτήνα;
 — Δὲν ταιριάζει αὐτὴ σὲ μᾶς.
 — Δὲν ταιριάζει, κ' ἐγὼ τὸ λέω. Ἀλλὰ νὰ μὲ συμπαθῆς—τὸ παραξέλωσε . . . Μοῦ διηγῆθηκε ἡ Βελήγκα, πῶς χθὲς τὸ βράδυ ἔκαμε ἀταξίες.

— Τί ἔκαμες;
 — Ἀλλὰ σὲ παρακαλῶ, μὴν τὸ πῆς τοῦ παπποῦ!
 — Θεὸς φυλάξοι.
 — Βλέπεις, λέγει ἡ Βελήγκα, πῶς ἐβλαστημοῦσε κ' ἐφοβήριζε, πῶς θὰ σκοτώσῃ τὸ Φίλιππο Μορήτσιτς . . . Ξέρεις . . . Περιῶν ἀπὸ ἐκεῖ.

— Ὅχι δά!

Ἡ γιαγιά ἐσυλλογιζέτο. Τέλος εἶπε:

— Θὰ μιλήσω μὲ τὸν παπποῦ. Νὰ ἴδουμε τί θὰ πῇ.

— Γι' ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, μὴν τοῦ πῆς γιὰ κείνο.

— Ὁ Θεὸς μαζὺ σου!

Ὅταν ἡ Ράδοικα ἐδιηγῆθηκε ὅλα τοῦ παπποῦ, ἐκεῖνος ἔπασσε σὲ βαθεῖα συλλογῇ. Ἐπειτα ἐσοφάρωσε τὰ φρύδια του.

— Ξέρεις, νύφη, ὅλα αὐτὰ καλὰ καὶ ἄγια. Ἐγὼ ὅμως ἄκουσα ἀπὸ τοὺς παλαιούς ἀνθρώπους, πῶς τὰ παιδιά, σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεσι δὲν πρέπει νὰ τὰ μپοδιζῆς. Δόξα σ' ὁ Θεός, ἡ οἰκογενεὶά μας εἶνε μεγάλη. Ἐγὼ ξεχνῶ πᾶν καὶ τὸ λογαριασμό. Θὰ εἶμαστε καμμιά ὀγδονταριά ψυχές!

— Περισσότεροι εἴμαστε

— Αἶ, δόξα νᾶχη ὁ Θεός. Κοντὰ στᾶλλα τὰ παιδιά χωρεῖ κι' αὐτὴ.

— Ὁ Θεός νὰ δώσῃ

Μερικὲς ἡμέρες ὕστερ' ἀπ' αὐτό, ἡ Ἀνόκα ἔλεγε στὴ συντροφιά της: «Τὼξερὰ γῶ, πῶς ὅ,τι ἤθελα θὰ γεινότανε! Καλὲ τέτοια κόρη, σὺν κ' ἐμένα, στὰ ἐννὴα χωριά δὲ βεῖσκειται.» Κ' ἔπειτα ἔβγαλε ἀπὸ τὴ ζώνη της ἓνα καθρεφτάκι κι' ἄρχισε νὰ ἰσιάζῃ τὰ μαλλιά της

Τὸ κακὸ εἶνε, ποῦ, ἂν καὶ μπῆκε στὴν οἰκογένεια τοῦ Γενάδιτς ἡ Ἀνόκα, ἔμεινε ἡ ἴδια πεισματάρικα, ποῦ ἦτανε καὶ πρῖν.

Ὅλα τὰ ξέρει καλλίτερα ἀπ' ὅλους!

Ὅ,τι θέλει αὐτὴ πρέπει νὰ γίνεται!

Ὅ,τι κι' ἂν τῆς ποῦν, ὅ,τι τῆς προστάξουν νὰ κάμῃ, ὅλο δὲν

τῆς ἀρέσει. Λέγει: «Ἐγὼ, αὐτὸ στὸ σπῆρι: μας δὲν τόκανα!» ἡ: «θὰ κάθουμαι νὰ ζυμῶνω ἐγὼ ψωμί γιὰ ἓνα τέτοιο στράτευμα;— Ἐμένα καὶ τοῦ Ἀρσένη ἓνα ψωμί μᾶς φτάνει!»

Ἡ γυναῖκες δὲν τολμοῦν νὰ τῆς ποῦν τίποτε. Τὰ λένε μονάχα κρυφὰ μὲ τοὺς ἀνδράδες των, ποῖος ὅμως ἀποφασίζει νὰ κάμῃ παράπονα στὴ Ράδοικα καὶ στὸν παπποῦ;

Ἐκάναν ὑπομονὴ κ' ἔκρυβαν τὸν καῦμό τους. Ἐδούλευαν γι' αὐτὴν καὶ τῆς ἔκαναν τὰ κέφια της. Οἱ ὅσοι της ἦταν προστακτικοί, τυραννικοί, ποῦ ἦταν ἀδύνατον νὰ μὴν ὑπακούσουν. Ἴσως ἀφορμὴ τῆς ἐξουσίας, ποῦ εἶχε ἀπάνω στῆς γυναῖκες, ἦτον ἡ εὐμορρία της. Ἡ συνουράδες της τὴν ἔβριζαν, μεταξὺ τους, ἀλλὰ τὴν ἐσκέπαζαν καὶ τὴν ἐδιαφέντευαν ὀμπρὸς στοὺς μεγαλειτέρους καὶ στοὺς ξένους. Καί, Κύριος γινώσκει, πόσον καὶ θὰ ὑπόφεραν χωρὶς γογγυσμό, ἂν ἡ Ἀνόκα, ποῦ δὲν εἶχε ζήσει οὔτε ἕξ μῆνες ἀκόμη στὴν οἰκογενεὶά τους, δὲν ἄρχιζε νὰ δαιμονίζεται ὀλοένα περισσότερο.

Ἀηδία νὰ θυμᾶται κανεὶς, πῶς καμμιά φορὰ τὰ ἔλεγε ὀρθὰ κορτὰ, παραδειγματος χάριν, τί εἶπε ὅταν τὴν ἐκάλεσαν νὰ φυτέψῃ λαχανίδες, ἢ τί ἀπάντησι ἔδωσε ὅταν τὴν παρεκάλεσαν νὰ προσέχῃ τὸ μωρό. Ἐπὶ τέλους, ἄρχισε νὰ ἀπαιτῇ νὰ τῇ ντύνουν διαφορετικὰ κὶ καλλίτερα ἀπὸ τῆς ἄλλες. Ὁ καῦμένος ὁ Ἀρσένης τῆς εἶπε, πῶς τὰ ρούχα τ' ἀγοράζει ὁ παπποῦς καὶ ἡ Ράδοικα καί, πῶς αὐτὸς δὲν τολμᾷ οὔτε λόγο νὰ κάμῃ τοῦ παπποῦ γιὰ νέο φόρεμα. Ἐκεῖνη ἀποκρίνεται, πῶς δὲν ὑπάντησέτηκε τὸν παπποῦ καί, πῶς, θὰ πᾶν νὰ παρακαλέσῃ τὸν πατέρα της νὰ τῆς ἀγοράσῃ, ὅ,τι τῆς χρειάζεται, ἐπειδὴ ὁ ἀνδρὰς τῆς εἶνε χαζὸς καὶ δὲν τολμᾷ οὔτε μιὰ βελόνα νὰ πάρῃ χωρὶς τὴν ἄδεια τοῦ γεροντακιοῦ.

Ὁ Ἀρσένης ἔβασανιζότανε φοβερά. «Ἄς μὴν τὸν ἐκῦτταξεν ἔτσι μ' ἐκεῖνα τὰ μάτια της κι' αὐτὸς τὴν ἐδιόρθωνε! Καμμιά φορὰ χῶνει τὸ χέρι του στὸ ζωνάρι, σφίγγει μὲ τὰ δόντια τὸ τσιμποῦκι του καὶ πιάνει τὸ ραβδί ἀπὸ τῆ μέση. Γυρίζει ὅμως αὐτὴ νὰ τὸν κυττάξῃ, ἀνασέρνει τὴ μύτη της—κι' ὁ Ἀρσένης τὰ χάνει καὶ στέκεται ἔμπροστά της σὰν ἔμπροστά στὸν Μητροπολίτην.

Κ' ἔτσι δὲν παύει νὰ κἀνῃ τρέλλες καὶ ὅλο γίνεται χειρότερα καὶ εἶνε φῶς φανερό, πῶς τὰ κάμνει αὐτὰ γιὰ νὰ τοὺς πεισματῶνῃ ὅλους. Πότε ἀφήνει τὰ σκυλιὰ μὲς στὸ μαγειριὸ κι' αὐτὰ χᾶφτουν τὸ κρέας μὲς ἀπὸ τὸ καζάνι, πότε δὲν κλεί τὸν πύρο τοῦ βαρελιτοῦ κι' ἀρίνει καὶ χύνεται ὅλο τὸ κρασί, πότε καίει τὰ ψωμιά, ποῦ τυχαίνει ἕλη τῆ τροφιά νὰ τῆς πιτάξουν στὰ

γουρούνια. Ντύνεται τὰ σχολιατικά της τὴν καθημερινή. Οὕτε γυρίζει νὰ ἰδῇ τὰ παιδιά. πού μπροστά της τὸ παιδάκι τοῦ Ἰω-
θάνηκη ἔπεσε μέσα σὲ μιὰ σκάφη μὲ ἀσθέστη Καμμιά συνου-
φάδα της δὲν ἄφησε χωρὶς ψεγάδι. Τὴν Ράδοϊκα τὴν ἔλεγε π ἄ ν α
ποῦ πανίζουν τὸ φούρνο καὶ τὸν παπποῦ — γ τ ι κ ι ἄ ρ η. Δὲν
περνᾷ μέρα χωρὶς νέο ψεγάδι καὶ νέα τρέλλα κι' ἄμα τῆς πῆ
κανεὶς τίποτε, ἀρχίζει νὰ φοβερίζει: «θὰ φύγω, λέει, νὰ πάω στὸν
πατέρα μου» κ' ἐτελείωσε.

Ἐπὶ τέλους ἡ γυναῖκες τὴν ἐβχρέθησαν, καὶ μιὰ φορά. πού ἡ
'Ανόχα ἦτον ὑποχρεωμένη νὰ μὲνη στὸ σπήτι, κι' αὐτὴ, ἀντὶ νὰ
μείνη, ἔφυγε κ' ἐπῆγε στὴν ἀγορά, ἐσουνάχθησαν ὅλαις καὶ ἔκμαν
μυστικὸ συμβόλιον.

— Δὲ ξέρω, ἀγαπημένες μου, τί ἄμαρτία ἐκάμαμε στὸ Θεό,
γιὰ νὰ ὑποφέρουμε ὅλ' αὐτά!

— Κ' ἐγὼ δὲ ξέρω.

— Μὰ τὸ Θεό, αὐτὸ εἶνε φοβερό κακό.

— Ἔτσι δὲν πρέπει νὰ τ' ἀφήσουμε.

— Νὰ τὸ ποῦμε τῆς γιαγιάς. κι' αὐτὴ τοῦ παπποῦ.

— Πέτο σύ, Σελένα

— Νὰ δὰ ἡ ὥρα νὰ πάω γ'ὼ!

— Ἐμένα δὲ σοῦ 'πε, πῶς τῆς ἔκλειψες τὸ μαντήλι της;

— Κι' ἄμὲ σένα τὸν ἄντρα σου δὲν τὸν εἶπε «ἀγριόγατο»;

— Νά, καὶ τῆς Μιριάνας τῆς εἶπε, πῶς τὴν ἐπῆραν ἀπὸ οἰ-
κογένεια, πού ψοφοῦσε τῆς πείνας.

— Κι' ἄμὲ τῆς Βελήνας: τὸ παιδί δὲν τὸ εἶπε μπασταροδάκι;

Καὶ μολταῦτα. καμμιά δὲν θ' ἀπεφάσιζε νὰ εἰπῆ τίποτε ἄλλὰ
ἡ Ράδοϊκα πρὸ πολλοῦ τὰ ἔβλεπε καὶ τὰ ἄκουε ὅλα αὐτὰ καὶ
ἐπιτέλους καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρσένης, ὅταν ἡ Ἀνόχα τὴν ἄλλη μέρα
μὲ τὰ ἴδια της τὰ χέρια ἐκομμάτιασε μὲ τὸ μπαλτά ἀπάνω σένα
σανιδιένιο τραπέζι: ἕνα κατακαίνουργιο πολκάκι, ἐπῆγε νὰ κάμη
παράπονα στὸν παπποῦ.

Ὁ Ἀρσένης ἦτον ἡσυχος ἄνθρωπος. Ἀπὸ παιδί εἶχε μάθει
μονάχα νὰ ὑπακούη. Καὶ καυσόξυλα δὲν ἤξευρε μονάχος νὰ που-
λήτη, ἂν δὲν τοῦ ἔλεγαν ἀπ' τὸ σπήτι, πόσα νὰ ζητήσῃ καὶ
γιὰ πόσα νὰ τὰ δώτῃ.

Ὅταν ὁ Ἀρσένης ἐμπῆκε, ὁ παπποῦς ἐκαθότανε μονάχος στὴν
κάμαρα. Κ' ἐπειδὴ καμμιά ἄλλη δουλειὰ δὲν ἤμπορούσε πιά νὰ
κάνῃ, ἐξεφλούδιζε κουκιὰ.

Ὁ Ἀρσένης ἐβγάλε τὴ σκούφια του κ' ἐπῆγε νὰ τοῦ φιλήσῃ
τὸ χέρι.

Ὁ παπποῦς ἐκατσούφιασε τὰ μοῦτρα του. Δὲ σηκώνει τὸ κε-

φάλι του, δὲν τοῦ δίνει τὸ χέρι καὶ τοῦ λέγει ξηρὰ — ξηρὰ:

— Ζῆς;

— Παπποῦ . . . σὲ παρακαλῶ . . . αὐτὸ βίβλια . . .

Ὁ παπποῦς τὸν ἐκώτταξε θυμωμένα.

— Ἐγὼ . . . ἐξακολούθησε ὁ Ἀρσένης, βέβαια . . . μόνο σὲ
παρακαλῶ . . . μὴ θυμόνης . . .

Ὁ παπποῦς ἐσήκωσε ὅλως διόλου τὸ κεφάλι. ἔσπρωξε παρέκει
τὸ καλθάκι μὲ τὰ κουκιὰ καὶ μὲ φαφούτικο στόμα τὸν διέκοψε
μὲ θυμό:

— Ὅλα τὰ ξέρω! Δὲ μοῦ λές, τί ἄνδρας εἶσαι σύ; Αἱ! Δὲν
ἤμπόρσες νὰ τῆνε κάμης καλὰ αὐτήνα.

Ἐκεῖνος ἐσιώπησε.

— Αὐτήνα . . . Τί, θέλεις νὰ γείνη τὸ σπήτι μου ἄνω κάτω;

Ὁ Ἀρσένης ἐπέτρωσε, ὅταν εἶδε πῶς ὁ παπποῦς τὰ ξέρεῖ
ὅλα. Δὲν εἰμποροῦσε νὰ μιλήσῃ, τοῦ κόπηκε ἡ φωνή.

— Σὲ παρακαλῶ, παπποῦ . . . Ἐγὼ δὲ ξέρω τί τρέχει! Συμ-
πάθησε μου.

Ἐσκυψε στὸ χέρι του.

Ὁ παπποῦς ἐτράβηξε τὸ χέρι του.

— Γκρομησου. μὴ λερώνεις τὸ χέρι μου! Ἄνδρας εἶσαι σύ;

Ὁ Ἀρσένης ἐγύρισε τὸ κεφάλι του στὸν τοῖχο κ' ἐσκέπασε
τὰ μάτια του μὲ τὸ μαντήκι τοῦ ρούχου του.

— Κάμε μαι ὅ,τι θέλεις καὶ μένα κι' αὐτὴν. Σκότωσέ με μένα
κι' αὐτὴν δι'ὄξέ την! Ἄλλὰ γι' ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ μὴ μὲ
διώγνης ἀπὸ κοντὰ σου!

Τὰ γένεια τοῦ παπποῦ ἀρχισαν νὰ τρέμουν ελαφρὰ

Ἦθελε νὰ κρῦψῃ τὴν ταραχὴ του Ἐσηκώθη μὲ μεγαλοπρε-
πειά, ἐσήκωσε τὸ κεφάλι του καὶ τὸ ἔγυσε λίγος μὲ τὸ πλάι.

— Τί νὰ σοῦ πῶ, ἀδερφέ! Μόνος σου τὴν ἐδιάλεξες. Σοῦ εἶπα:
πάρε τῆνε ἡ μὴν τὴν πάσης;

— Δὲ μοῦ τῶπες, ὁ Θεὸς συλᾶξοι! Μονάχος μου σταίω.

Τὰ γένεια τοῦ παπποῦ ἔτρεμαν πάλι. Ἐκμανε κάθε προσπά-
θει γὰ νὰ κρατήσῃ τὸ σῶμα του.

— Καὶ τώρα, ἐγὼ νὰ διορθώσω, ὅ,τι ἐχάλασε: ἐσύ;

— Ὁ Θεὸς καὶ σύ!

— Καλὰ, κι' ἀνίσως ἐγὼ δὲ ξέρω, πῶς νὰ γείνη;

Ἄν ἦτον ἐδῶ ἡ Ράδοϊκα, θὰ ἐπαρატηρούσε, πῶς κοντὰ στὰ
σουφρωμένα μάτια τοῦ παπποῦ ἐφάνηκε ἕνα παιδικὸ, γεμάτο
πονηριάδα χαμόγελο.

— Κάμε ὅπως σὲ φωτίσῃ ὁ Θεός! εἶπε ὁ Ἀρσένης.

— Κι' ἄμὲ σὺ, πῶς . . . μαθὲς . . . δὲν τὴν ἔχεις πιά στὴν καρδιά σου :

Ἄρσένης τῶγασε· θὰ ἐπιθυμοῦσε νὰ μὴν εἰπῆ τίποτε, μὰ ὁ παποῦς εἶχε καρφώσει ἀπάνω του τὰ μάτια του.

— Εἶνε μιὰ πεισματάρᾳ . . .

— Τὸ ξέρω, τὸ ξέρω· μὰ γ'ὼ σ' ἄρωτῶ : τὴν ἀγαπᾷ :

Ἄρσένης — μιλιὰ θέλει ν' ἀποφύγῃ τὴν ἀπάντησε, ἀλλὰ καὶ ὁ παπποῦς σιωπᾷ καὶ τὸν κυττάζει μὲς στὰ μάτια.

— Φαίνεται, εἶπεν ὁ Ἄρσένης. Ὁ Μπουσιμάζης τὴν . . . τὴν ἔχει παραχαδεμένη. Ξέρεῖς . . . Δὲν εἶχε ἄλλη κόρη . . .

Ἄρσένης ἔχασε τὴν ὑπομονή του.

— Ἀκοῦς βοὴ γιατί ποῦμα σ' ἄρωτῶ ; θέλω νὰ ξέρω, τὴν ἀγαπᾷ τὴν Ἀνόκα ; Αὐτὸ θέλω νὰ μοῦ πῆς !

Ἄρσένης ἐκρέμασε τὸ κεφάλι του, ἔχωσε τὴ μύτη του στὸ μανῆκι του, ἐκούνησε δεξιὰ ζερβὰ τῆς πλάτης του καὶ ἀποκρίθηκε κομπιασμένῃ :

— Ξέρω κ' ἐγὼ :

— Καὶ ὅμως πρέπει νὰ ξέρῃς· ἀπ' αὐτὸ ἐγὼ θὰ κρίνω. Γιὰ νὰ μὴ σοῦ κακοφανῇ ὕστερα, καὶ νὰ μὴ λές ἐτοῦτο καὶ τ' ἄλλο.

— Δὲ θὰ λέω τίποτε.

— Καλὰ. Πήγαινε τώρα κ' ἐγὼ θὰ σκεφθῶ !

Ὅποιος ἤξευρε τὸν παπποῦ, θὰ ἐννοοῦσε ἁμέσως, πῶς εἶχε ἀποφασίσει πιά τί θὰ κάμῃ καὶ πῶς ἦτον εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸ σχέδιό του.

Ἐκεῖνο τὸ βράδυ, ὅταν ἐκάθισαν νὰ δειπνήσουν, οἱ ἄνδρες ἐκάθισαν κατ' ἀρχαιοτέτα, ὅπως ἦτον συνήθεια. Ἐκτὸς τῆς Ράδοικας, καμμιά ἄλλη γυναῖκα δὲν ἦτον. Ἐκεῖνες δειπνοῦν χωριστά.

Μονάχα διὲ τρεῖς τοὺς ὑπηρετοῦνε.

Ἦτον ἡ σειρά τῆς Ἀνόκας.

Ἔως νὰ φέρουν καὶ νὰ πάσουν ἡ δύο ἄλλαις τὰ φαγιὰ, ἐκεῖνη εἶχεν ἀκουμπήσει τὴν πλάτη τῆς στὴ θύρα κ' ἔξωσε τὴ μύτη τῆς.

Ἄρσένης δὲν τῆνε κυττάζει. Δὲν μιλιᾷ κἀνεὶς, καὶ μονάχα ἡ καρδιά τῆς Ράδοικας κτυπᾷ δυνατὰ. Καὶ ἡ Ἀνόκα τίποτε δὲν ὑποπεύεται.

Ἐτελείωσε τὸ δεῖπνο, οἱ ἄνδρες ἔκαμαν τὸ σταυρὸ τους καὶ περιμένουν πότε θὰ σηκωθῇ ὁ παπποῦς.

Ἄρσένης ἔσπρωξε ἓνα κομμάτι ψωμί, τὸ χουλιὰρι καὶ τὸ περόνι ποῦ ἦτονε μπροστά του, καὶ ἔχωσε τὸ μαχαίρι στὸ θηκάρι.

Ἐπειτα ἔγειρε, κ' ἐκύταξε ὄσους ἦτον ἐκεῖ κ' ἐστάθη στὴν Ἀνόκα.

Μιὰ τρεμουλὰ αἰσθάνθηκε μέσα τῆς. Ἐκρέμασε τὰ χέρια τῆς. ἐστάθηκε ἴσα κ' ἔκαμε νὰ φύγῃ.

— Στάσου, κόρη μου ! Ἐφώνηζεν ὁ παπποῦς μὲ ἀσυνήθιστη, καθαρὰ φωνή.

Ὅλοι ἀνατρίχισαν.

Μὲ τὴν ἴδια φωνὴ ὁ παπποῦς ἐξακολούθησε :

— Ἐσὺ, παιδί μου . . . μὲ σένα . . . σὺ, νομίζω, δὲν εἶσαι εὐχαριστημένη στὸ σπῆτι μου καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους μου ; . . .

Εἶδε ποτὲ κανεὶς γυναῖκα νὰ ἀποκρίνεται ξάστερα ; Ἔτσι καὶ ἡ Ἀνόκα δὲ μιλεῖ, ἀλλὰ ἄρπαξε μὲ τὸ χέρι τὸ γοφὸ τῆς.

Μὲ τὴν ἴδια φωνὴ ὁ παπποῦς ἐξακολούθησε. Τὸ πρόσωπό του ἦτον ὄλος διέλου ἤσυχο.

— Αὐτὸ δὲν θὰ γείνη ὅσο ἐγὼ εἶμαι ζωντανός ! Ἐγὼ δὲ θέλω τὸ σπῆτι μου νὰ εἶνε φυλακὴ σὲ κανένα ἀπ' τὰ παιδιά . . . Ἐγὼ ἀκοῦω, πῶς αὐταῖς ἢ γυναῖκες ἐκεῖ . . . κ' ἔδειξε μὲ τὸ πηγούνι του στὸ μαγερεῖο — . . . πῶς αὐταῖς ἢ γυναῖκες σὲ δυσχεροῦν καὶ σὲ ἔχουν ἐμπρός . . . Ἐξέχασαν, πῶς ἐγὼ ἐδῶ εἶμαι νοικοκύρης.

Ἡ Ἀνόκα παρατηρεῖ, ὅτι τὸ σουφρωμένο πρόσωπο τοῦ παπποῦ εἶνε ὄργισμένο. Κοντὰ στὴν περιφρόνησι τώρα πρώτη φορὰ αἰσθάνεται καὶ κάποιον φόβο.

— Ὅλο μὲ σένα τὰ ἔχουν, κόρη μου. Αὐταῖς θέλουνε νὰ τῆς περιποιεῖσαι καὶ νὰ τοὺς δουλεύῃς. Σὰν νὰ σὲ πῆραμε ἀπὸ κανένα φτωγικὸ σπῆτι !

Ἡ φωνὴ τοῦ παπποῦ ἐγεινόντανε τόσο τρυφερὰ καὶ χαϊδευτικὴ, ποῦ τῆς Ἀνόκας τὰ μαλλιά ἐπῆσαν τὸν ἀνήφορο.

— Αὐτὸ ἐγὼ δὲν θὰ τὸ ἐπιτρέψω ! Εἶμαι γέρος καὶ ἀδύνατος, καὶ δυσκολεύομαι νὰ τὰ καταφέρω μ' αὐτούς. Φθάνει ! Δὲν θέλω περισσότερο ! . . .

Καὶ ὁ παπποῦς ἔβαλε μιὰ φοβερὴ καὶ βραχνὴ φωνή :

— Ἀκούσατε ὅλοι ἐσεῖ ! Καὶ σὺ, Ράδοικα, καὶ σὺ, Μπλάγοι, καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ! Διατάζω ὅλους σᾶς καὶ τῆς γυναῖκας σας, νὰ ὑπακούετε εἰς ὅλα αὐτῆν· — καὶ μὲ χέρι ποῦ ἔτοσμε σὰν καλὰμι, ὁ παπποῦς ἔδειξε τὴν Ἀνόκα — καὶ δὲ θέλω αὐτὴ νὰ κἀνῃ καμμιά δουλειὰ στὸ σπῆτι μου. Ἄς μὴ λερῶνῃ τὰ χέρια τῆς τ' ἀφεντομαθμένα ! Μῆτε κρασὶ μάλιστα νὰ μὴ τῆς δίνετε νὰ στραγγίξῃ ! Κι' ὅποιος δὲν τὴν ὑπακούει, ἢ τὴν πειράξῃ μὲ τὸ παραμικρὸ — Ὁ Θεὸς νὰ τὸνε παιδέψῃ !

Ἐσπρωχθῆ. Ὁ καυμένος ὁ γέρος ! ἦτον ἀρχοντικός, ἀλλὰ μ' αὐτὸ

ήτωνα και να τότε γελᾶς και να τότε λυπᾶσαι. Ἐσηκώθη ἀπὸ τὸ τραπέζι· και τρέμει· σὺν τῇ πηκτῇ.

Ὅλοι ἔκαναν τὸν σταυρὸ τους κ' ἔσηκώθησαν. Σιωπηλὰ ἐπέ-
ρασαν κοντὰ ἀπὸ τὴν Ἀνόκα, ἀφήνοντάς την κατὰ μέρος, σὺν νὰ ἐφροβούντο νὰ τὴν ἀγγίσουν.

Φοβερός διάβολος ἐξέτριξε τὴν καρδιά τῆς Ἀνόκας.

Σὺν μιτότρελλῃ, ἐτρέψε στῆς γυναῖκες σὸ μαγερείο :

— Τ' ἀκούσετε, — σεῖς !

Γυναῖκες και νὰ μὴν τ' ἀκούσουν.

— Θέλω νὰ μοῦ στρώσουν νὰ πέσω κάτω ἀπ' τὴ φλαμουριά. Φέρετε τὸ στεῶμα τοῦ παπποῦ, τὸ προκέφαλο τῆς Ράδοικας, τὸ πᾶπλωμα τοῦ Μπλάγοι ! Και σὺ, Πετρία, πούχεις ἀδερφὴ στὴ φυλακῇ, πάρε ἓνα ραβδί νὰ διώξῃς τῆς κόττες ἀπ' τὴ φλαμουριά· θὰ στέκῃς ἀπὸ πάνω μου διὰ νύκτα. Κι' ὅποιος δὲν ἀκούσῃ δ, τὴν πῶ — ὁ Θεὸς νὰ τότε παιδέψῃ ! Αἱ ! Ἄκουσετε, τί εἶπα ;

Θεὸ μου ! Μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος κχιμιά φορὰ νὰ γείνη χειρότερος ἀπὸ κτηνὸ !

Κανείς δὲν ἀποκρίθηκε οὔτε λέξι. Ὅλοι ἐτρόμαξαν, σ' ὄλων τ' αὐτὰ ἐβούζαν τὰ λόγια τοῦ παπποῦ : « ὁ Θεὸς νὰ τότε παιδέψῃ ».

Και ὁ Ἀρσένης, κι' αὐτὸς ἔφυγε κ' ἐπήγε στ' ἄλωνα. Ἐχωσε τὸ κεφάλι του μέσα στὰ δευμάτια και ἔκλειτε τὰ μάτια του. Ὁ ὕπνος δὲν εἶνε πᾶπλωμα και μὲ τὸ ζόρι δὲν τὸν φέρνει.

Ἐστρωσαν τῆς Ἀνόκας.

Ναί, μὰ γιὰ νὰ κοιμηθῇ δὲν ἦτον τὸσον εὐκολο, ὅπως ἐθαροῦσε !

Πρᾶγμα, ποῦ ποτε τῆς δὲν εἶχε πάθει, ἔξαφνα αἰσθάνθηκε τὴν ἀπομόνωσι. Σὺν νὰ μὴν εἶχε σκέπη στὴν κεφαλὴ τῆς, σὺν νὰ ἦτον ἀπάνω σὲ λυσσασμένο ἄτι χωρὶς χαλινάοι. Ἡ σὲ βάρκα, ποῦ τὴν ἐπιδράδερνε ἡ τρικυμία, χωρὶς τιμόνι. Ἐχτυποῦσε ἀπάνω τῆς ἡ ἴδια ἡ καρδιά τῆς και κανένας δὲν εὐρίσκότανε νὰ τῆνε γλυτώσῃ. Ὁ κίσσοι ἀναποδογύρισε, κι' αὐτὴ εὐρέθηκε μὲ τὸ κεφάλι κάτω.

Ἄλλὰ τὸ σκυλίσι τῆς τὸ πείσμα δὲν τὴν ἀφήνει.

— Σὺ, τί κοιμᾶσαι, τευπέλα, ἀφοῦ σ' ἐπρόσταξα ; Ἡ μήπως θέλεις νὰ σὲ παιδέψῃ ὁ Θεός ;

Τὸ φεγγάρι ἐσηκώθη στὰ μεσοούρανα. Ὅλα ἀπέθαναν, γιὰ νὰ ζωντανέψουν γληγορα, μὰ στὴν καρδιά τῆς Ἀνόκας κἄτι τι στριφογυρίζει και φιολιάζει μέσα κἄτι πεθαμμένο.

Νὰ μείνῃ ἔτσι δὲ μπορεῖ — μὰ τί νὰ κάμῃ ;

Νὰ γυρίσῃ πίσω στοῦ πατέρα τῆς ; Ἄλλὰ τί νὰ τοῦ πῇ ; « Ὁ παπποῦς εἶπε, νὰ μὲ ὑπακούουν ὅλοι ! » — Ἄχ, ὄχι· στοῦ πατέρα !

Και ἡ νύκτα προχωρεῖ και, ἐπὶ τέλους, θὰ περάσῃ, θὰ φωτίσῃ ἡ μέρα και θὰ ζεστάνη ὁ ἥλιος. Ποῦ νὰ κρυθῇ ἡ δυστυχισμένη ; Ν' ἀρχίσῃ πάλι τῆς τρέλλαις ; Σὲ ποῖον ; Νὰ φιλιωθῇ ; Νὰ ταπεινωθῇ ; Ὅχι !

Αἱ ἰδέαι τῆς στριφογυρίζουν μὲς στὴν κεφαλὴ τῆς, σὺν χροματιστὲς κλωστὲς σὲ παρδαλὸ γαλί. Ἡ κούρασι νικᾷ τὰ πάθη και τὴν ἀγάπη και τὸ μῖσος, και τὴν πείνα και τὴ δίψα. Μὰ ὅταν στὰ βλέφαρά τῆς ἐσωρεῦθησαν ἐλόκληρα βουὰ κι' αὐτὰ δὲν ἔμποροῦσαν νὰ κλείσουν, αἰσθάνθηκε τόσο βάρος και ἀνυπόφορο βίσανο, ποῦ ἤθελε ν' ἀποθάνῃ. Ἄς ἐχαλοῦσε ὁ κόσμος, ἡ ἄς ἔβαζε τὸ κεφάλι τῆς κάτω ἀπ' τὴν μυλόπετρα, μονάχα νὰ μπορῶσε νὰ κοιμηθῇ ! Και ἄς ἐκοιμότανε τὸν ὕπνο τοῦ θανάτου.

Ἄλλὰ ὁ ὕπνος οὔτε τὸν παπποῦ δὲν ἀκούει· και οὔτε φοβάται τὴν κατὰρα του.

Ἡ Ἀνόκα ἐμισσοσηκώθη. Ἐκύτταξε τὴ σκοτεινὴ σκιά τῆς Πετρίας ἀπάνωθὲ τῆς.

Και ἔξαφνα κἄτι τι αἰσθάνθηκε, ποῦ πῆρε βόλτα μὲς στὸ στήθος τῆς. Χωρὶς νὰ τὸ περιμένη εἰδίου, δυνατὰ ὅμως ἐβούζε μὲς στὴν καρδιά τῆς ἡ χριστιανικὴ καρδιά.

Πετρία ! ἔλα νὰ κοιμηθῆς !

Ἡ Πετρία χωρὶς νὰ εἰπῇ λέξι, ἐπέαξε τὸ ραβδί κ' ἐπήγε.

Ἡ Πετρία ἀνετρίχιασε και ἐστάθη ἀκίνητος.

Θεὸ μου, τί εἶν' αὐτό ; Τί ἰδέαι εἶν' αὐταῖς ! Ποῦ τῆνε φέρνουνε !

— Πετρία, ἀδελφῇ μου, σγῶρεσέ μου !

Ἡ καρδιά τῆς γυναῖκας ἐφάνηκε, ἐσυγκινήθηκε, ἐμαλάχθη.

— Ἀνόκα, ψυχῇ μου, ὁ Θεὸς θὰ σοῦ συχωρήσῃ !

— Πετρία, ἀδελφῇ μου . . .

Τὴν ἀπαξε ἀπ' τὰ χεῖρα, τὴν ἔφερε κοντὰ τῆς, τὴν ἐκάθισε. τὴν ἀγκάλιασε κ' ἔκλαιαν κι' ἡ δύο.

Και ἀγκομαχοῦν τόσο γλυκὰ σὺν νὰ εἶνε βυζανιάρικα μωρά !

Ἡσυχία. Οὔτε φυλλαράκι δὲ σεῖεται. Μονάχα ἡ δύο τους, ἀγκαλιασμένες, κλαῖνε και φιλιούνται. Ἡ Ἀνόκα ὅπου ἔφθανε, ἡ Πετρία στὸ λαίμυ και στὸ μέτωπο. Και τὸ φεγγάρι μάλλινα σὺν νὰ ἐκτισσοφύρισε. Σὺν φρούδια ἐμαξεύτηκαν τὰ σύννεφα γύρω . .

— Πετρία, πῶς μου, θ' ἀποθάνω, θ' ἀποθάνω. Σὺ νὰ μὲ πλύ-

νης, ἀδερφεῦλα μου. Ρίξε στὸ μνημῆμά μου ὅσο μπορεῖς πολλοὺς βασιλικούς. Δάγκασε μῆλο καὶ βίβλε το κοντά μου (1).

— Κανένας ἄλλος, ἀπὸ σένα δὲ μ' ἀγαπᾷ.

— Σώπα, ἀνόητη. Πῶς δὲ σ' ἀγαποῦνε; "Οἱ σ' ἀγαποῦν!

— "Οχι, ὄχι, ξέρω ἐγώ.

— Πῶς ἔμπορεῖς νὰ ξεύρης, ἀφοῦ σὺ ἴσα μὲ τώρα δὲ μᾶς μίλησες διόλου: Καλλίτερα ν' ἀποθάνω ἐγώ, παρὰ ν' ἀρῆσω κανέναν νὰ σ' ἀδικήσῃ!

Καὶ πάλι κλαῖνε κι' ἀγκυλιάζονταν.

— Κι' ὁ παππούς;

— Μάτια μου, ὁ παππούς εἶνε γέρος καὶ καλός. Πήγγαινε νὰ τὸν εὐρῆς μοναχὴ σου Ὁά ἰδῆς! . . .

— Καλά, θὰ πάω! . . . Σχώρεσέ μου, ψυχὴ μου, ἀν' ἀποθάνω.

Ἡ Πετροῖα τῆς ἔκλεισε τὸ στόμα μὲ τὸ χέρι.

Ἡ Ἀνόκα τῆς θάξαιε τὸ χέρι καὶ τὸ βάζει γύρω στὸ λαιμὸ τῆς.

— Ἀνίσως ἀποθάνω, μὴ μοῦ κκομελετᾶς! Τώρα πήγγαινε, πήγγαινε. Σὲ παρακαλῶ

— Δὲ σ' ἀφίνω ὅσω εἶμαι ζωντανή.

— Σὲ παρακαλῶ, σὰν Θεὸς σὲ παρακαλῶ!

— Μὰ ποῦ θὰ πᾶς;

— Ἀφῆσέ με! Ἀχ, τί εὐχαρίστησις! Γιὰ τὸ Θεό, νὰ χαρῆς τὸ παιδάκι σου, ἀφῆσέ με! Δὲ ξέρεις, τί ἔχω.

Ἡ Πετροῖα ἐστάθη πίσω ἀπὸ τὴ γωνιά τοῦ κελλαριοῦ, γιὰ νὰ ἰδῆ, ποῦ θὰ πάγῃ ἡ Ἀνόκα. Εἶνε ἀκόμη νύκτα καὶ δὲν εἶδε τὴν Ἀνόκα, ποῦ πήγε στὴν πόρτα τῆς κάμαρῆς τοῦ παπποῦ κ' ἔκατσε στὸ κατώφλιο.

Κι' ὁ παππούς δὲν εἶχε κλείσει μάτι ἄληνύκτα.

Ἐφώναζαν οἱ πρῶτοι πετεινοί, προάγγελοι νέας αὐγῆς καὶ νέας ζωῆς. Ποτὲ ἡ Ἀνόκα δὲν εἶχε εὐχαριστηθῆ τόσο πολὺ ἀπὸ τὸ σπητιὸ τους λάλημα, ὅσο τώρα.

Ἄ παππούς ἐσηκώθη. Ἐγύρισε τὸ πάλπωμα, ἔκαμε τὸ στυρό του, ἔκατσε διπλοπόδι κ' ἔμενε ἔτσι μὲς στὸ σιωπηλὸ σκοτάδι: ἀπάνω στὸ κρεβάτι κ' ἔκανε λογιῶ — λογιῶ σκέψεις.

Ἐφώναζαν οἱ δεῦτεροι πετεινοί.

Ἄ παππούς ἐσηκώθη κ' ἐπῆγε κατὰ τὸ πηγάδι.

Στὸ κατώφλιο, μὲς στὸ πυκνὸ ἀκόμη σκοτάδι, παρετήρησε κάτι, ποῦ ἔμοιαζε ἀνθρώπου.

— Ποιὸς εἶσαι σὺ;

(1) *Ἐθιμον παρὰ τῶν σερβικῶ λαῶν.

— Ἐγὼ εἶμαι, παπούλη, ἡ Ἀνόκα! Θέλω ν' ὀποθάνω. Σχώρεσέ μου, ἀν' μπορῆς!

Ἄ παππούς ἀναπήδησε καὶ ἔκαμε νὰ πέτῃ.

— Παιδί μου, μεγάλη ἄμαρτία ἔκαμε στὸ Θεό. Βλέπεις τὰ μαλλιά μου; Μήτε τ' ἀρνακιοῦ δὲν εἶνε λευκότερα.

Ἡ Ἀνόκα ἄρπαξε τὴν ποδιά τοῦ ἀντεριοῦ του, ποῦ εἶχε ρίξει ἀπάνω τοῦ παπποῦς καὶ τὴν ἐφιλούσε.

— Μεγάλη καὶ φοβερὴ ἄμαρτία ἔκαμα! Σοῦ ἔφερα ἄνω κάτω ὅλο σου τὸ σπῆτι. Σχώρεσέ μου γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ!

Εὐκόλα τᾶχει ὁ γέρος τὰ δάκρυα. Ἐκλαψε, ἔσκυψε, τὴν ἔπιασε μὲ τὰ δυὸ του τὰ χέρια ἀπ' τὴν κεφαλὴ καὶ τὴν ἐφιλόησε.

— Ἐλα ἐδῶ!

Ἐκείνη ἐπῆγε μαζὺ τοῦ μῆσα.

— Κάτσε.

Ἐκείνη ἔκατσε στὸ σακμί. ὁ παππούς στὸ κρεβάτι.

— Νά κουκιά, ξεφλούδιζε.

Ἄ παππούς, εὐχαριστημένος τὴν ἐκύτταζε, ποῦ ἐξεφλούδιζε τὰ κουκιά. Καὶ οἱ δυὸ ἐσίωποῦσαν, δὲν ἔλεγαν οὔτε λέξι, μονάχα ἡ μέρα φωτίζει καὶ φωτίζεται ἡ καρδιά.

— Αἱ, τώρα ἔλα ἐδῶ!

Ἐκείνη τὸν ἀκολούθησε στὸ σταῦλο, κ' ἔδωσε θροφή στ' ἄλογα. ὅπως τῆς εἶδειεν αὐτός. Τίποτε δὲ φοβᾶται, μήτε τὸ ἄτι τοῦ Μπλάγοις, ποῦ κλωτσᾷ καὶ δαγκάνει.

— Αἱ, ἐδῶ τώρα!

Ἐπῆγαν στοὺς χοίρους Ἡ Ἀνόκα ἔτπασε ἐννεῖα κολοκύθες καὶ τῆς ἔριξε στὴ σκάφη.

Ἐζύπνησαν στὸ σπῆτι. Ἐσηκώθηκαν ὅλοι καὶ τοὺς ἀκολουθοῦν, τρίθοντας τὰ μάτια. Ἐπροσπαθοῦσαν νὰ μὴ τοὺς ἴδουν. Ἄ Ἀρσένης τόσο ἐάστισε κ' ἐφοβήθη, ποῦ ἀνέβη σὲ μιὰ κρεοδιά, ἐκρούθηκε μὲς στοὺς κλώνους τῆς καὶ κυτᾶζει τὸ ἀνήκουστο θᾶμα.

Ἄ παππούς ἐξανάνηωσε — περπατεῖ, περπατεῖ, χοροπηδᾷ.

— Πᾶμε στὸ πηγάδι!

Ἦρθαν στὸ πηγάδι.

— Ἀνάσυρε!

Ἡ Ἀνόκα ἔσυρε ἕνα κουβᾶ.

— Χύσε

Οἱ Ἀνόκα ἐπῆρε νερὸ ἀπὸ τὴν κολοκύθα μὲ τὸ κανάτι καὶ ἄδειασε ὅλο τὸν κουβᾶ στὸ πρόσωπο καὶ στὸ κεφάλι τοῦ παπποῦ.

— Σχοῦπισέ με!

Ἡ Ἀνόκα ἔλυσε τὴν πλεξιὰ τῆς καὶ ἄρχισε νὰ σφογγίζει τὸν παπποῦ. Τὸ νερὸ σφογγίζεται εὐκόλα, ἀλλὰ τὰ μάτια τοῦ παπποῦ

εἶνε ἀδύνατα, καὶ τὰ δάκρυά του τρέχουν, τρέχουν, ποῦ δὲν εἴμπορεῖ νὰ τὰ κρατήσῃ.

Ὁ παπποῦς παρετήρησε τοὺς ἀνθρώπους στὴν αὐλή.

— Ἐλάτε ὅλοι ἐδῶ. Γιατί δὲν νίβετε; Δὲ βλέπετε, ποῦ ἡ Ἀνόκα περιμένει νὰ σᾶς χύσῃ;

Στὸ πρόσωπό του ἐφαίνετο μιὰ σοβαρὴ ἀρχοντεία.

— Ὅλοι, ὅλοι! Σ' ὅλους θὰ χύσῃ!

Θὰ ἦτον, ὅπως λέγουν, «ἀπὸ τὰ ἐννενηταενηντὰ θαύματα», ἂν αὐτὴ παρακαλοῦσε κανέναν νὰ τῆς χύσῃ.

Φοβισμένοι ἔρχονται οἱ ἄνδρες καὶ ἡ γυναῖκες, καί, σὰν νὰ εἶνε ἀφρονταῖες, νίβονται καὶ λένε τῆς Ἀνόκας «σπολλάτη».

Ἄνοιξαν καὶ τὰ μάτια τοῦ Ἀρσένη. Πλησιάζει κι' αὐτὸς στὸ πηγᾶδι, ἀνοίγει τὰ πόδια του, σκύβει καὶ τεντώνει τὰ χέρια του.

— Χύνε!

Αὐτὴ ἀρχίζει νὰ τοῦ ρίχνῃ.

— Αἱ, δὲ βλέπεις, ποῦ χύνεις στὰ μανίκια;

— Δὲν τὸ ξανακάνω, δὲν τὸ ξανακάνω.

Μὲ τὸ ζερβὶ τῆς τοῦ κρατεῖ τὰ μανίκια καὶ μὲ τὸ δεξιὸ τοῦ χύνει μὲ τὸ κανάτι.

— Νά 'σαι καλά!

Ἡ Πετρία μὲ δακρυσμένο πρόσωπο τρέχει ἀπὸ τῆ μιὰ ὡς τὴν ἄλλη συνυφάδα, ψιθυρίζει κάτι, κουνεῖ τὰ χέρια τῆς καὶ χτυπᾷ τὸ στῆθος τῆς.

Ὁ παπποῦς σιγὰ — σιγὰ, ἐκρύφθηκε στὴν κάμαρά του. Ἐκεῖ ἀνοίγει τὸ σεντουκι καὶ βγάζει μιὰ ἀρμαθαρῖὰ ἀπὸ παληά, βαρεῖα τάλλαρα. Τὴν ἀρμαθαρῖὰ αὐτὴ κ' ἓνα μικρὸ πεσκίρι τὰ κρούβει στὸ ζωνάρι του καὶ πηγαινεὶ πάλι στὸ πηγᾶδι.

Ὅλοι ἐπλύθησαν — σ' ὅλους ἔχυσε νερὸ ἡ Ἀνόκα.

Μεγάλῃ ἐβασίλευε ἡσυχία καὶ εἰς τ' αὐτὰ τοῦ καθενὸς ἐβοῦζε κάτι σὰν τὸ «Φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων». Ἄν ἐκτυποῦσε ἐκείνη τὴν ὥρα πουθενὰ καμμιὰ καμπάνα, ὅλοι θὰ ἄρχιζαν νὰ κἀνουν τὸ σταυρὸ τους.

Μὲ ἡσυχία ἀξιοπρέπεια ἐκύταξε ὁ παπποῦς γύρω. Φτωχέ, φτωχέ γέρο!

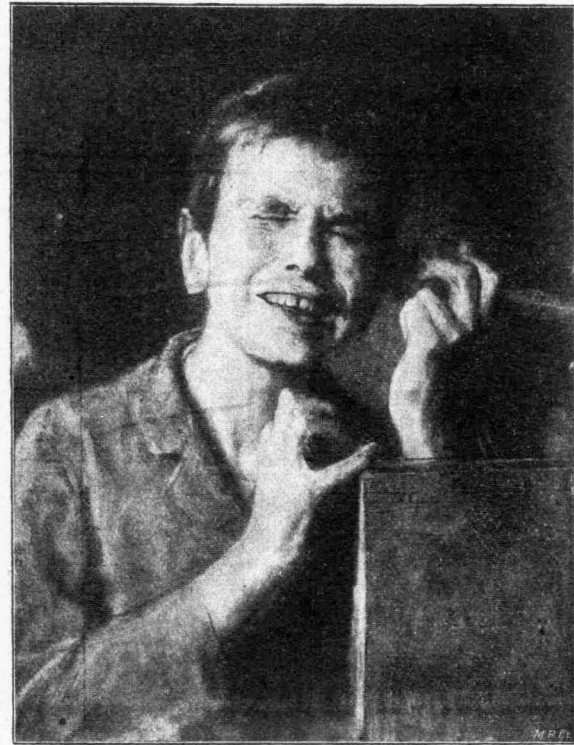
— Ἄμ' αὐτῆς κανέναν δὲν θὰ τῆς χύσῃ νὰ πλυθῇ,

Ὅλοι ἔτρεξαν στὸν κουβά.

— Σταθῆτε, ἐγὼ θὰ τῆς δώσω Ἐλα, παιδάκι μου, νίψου.

Εἶνε δύσκολο νὰ πῆ κανεὶς: τὰ χέρια τοῦ παπποῦ ἔτρεμαν περισσότερο, ἢ ἡ καρδιὰ τῆς Ἀνόκας.

Τὴν ἐσφόγγισε μὲ τὸ πεσκίρι του καὶ τῆς ἐρέμασε στὸ λαιμὸ τῆς τὴν ἀρμαθαρῖὰ μὲ τὰ τάλλαρα.

ΠΑΡΑ ΤΟ ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ
Εἶκὼν ἔργου ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΓΥΖΗ.

— Ἡ καυμένη ὄλο αὐτὴ δουλεύει. Σᾶς εἶπα καὶ σᾶς τὸ λέγω :
 νὰ θυμᾶσθε τὸ χθεσινόν : Ὁ Θεὸς νὰ παιδέψῃ ἐκεῖνον, ποῦ θὰ
 τὴν ἀδικήσῃ !

* *

* Ἄνθρωποι ! Καμμιά φορὰ συμβαίνει, ποῦ ὁ οὐρανὸς σὰν νὰ
 γελαῖ καὶ νὰ χαίρεται. Ὁ ἄνθρωπος κυττάζει τὸν οὐρανόν, σηκώ-
 νει τὰ χέρια του καὶ τ' ἄστρα χύνουν ἀπάνω του τῆς ἀχτίδες
 των, ἡ δὲ ψυχὴ ἀναβαίνει σὰν μυστικὸ θυμιάμα καὶ ὑψώνεται
 εἰς τοὺς θόλους τοῦ οὐρανοῦ . . .

Ναί, αὐτὸ εἶνε σωστό. Αὐτὸ συμβαίνει.

[Ἐκ τῶν τοῦ Σέρβου
 Λάζο-Λαζάρεβιτς]

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

- Λοιπόν, γιατρέ, πῶς ηὔρατε τὸν καυμένο τὸν ἄνδρα μου ἀπόψε ;
 — Δὲν ἔχει τίποτε. Μόνον ἀνάγκη νὰ ἰσυχάσῃ. Γι' αὐτὸ ἔγραψα
 ὀλίγον ὄπιον.
 — Καὶ πότε θὰ τὸ πάρῃ ;
 — Δὲν θὰ τὸ πάρῃ ἐκεῖνος· ἐσεῖς θὰ τὸ πάρετε.

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ

ΜΙΑ 'μέρα 'στὸ περήφανο, θεμελιωμένο κάστρο
ποῦ ἔκρυβε 'στὰ σύννεφα 'περύψηλη κορφή
—μάτι τῆς 'μέρας, ὦ λαμπρὸ κ' εὐλογημένο ἄστρο,
ἔσὺ τὴν εἶδες! —πλάκωσε βαρεῖα καταστροφή!

Ἐπέρασεν ὁ πόλεμος μὲ τ'ἀστραπόβροντά του,
ὁ πόλεμος πῶχθρεύεται τ' ἀνθρώπου ἢ καρδιά,
κ' ἔστέναξεν ἡ μάνα μας ἢ γῆ 'στὸ πάτημά του,
καὶ 'στῆς σπηλαιῶν των 'κρύφθηκαν τοῦ λόγγου
[τὰ θεριά!

Ἄστροπελέκι καὶ φωτιά! χίλια στοιχειὰ μαζί του
ἔαπόλυσε ἀνήμερα, πείνα, σφαγή, σεισμό,
ὡς ποῦ 'στὸ αἶμα ἔπνιξε τὴν ἀδικὴ ὀργή του,
χωρὶς κανένα ἔλεο 'στὸν κόσμο χαλασμό!

Δρεπάνι καὶ θανατικό! ἐσκότῳνε μανούλαις
καὶ παλληκάρια ποῦχανε τοῦ ἡλίου τὴν μορφή,
ἔκανε χήραις νεϊόπανδραις καὶ τῆς βασιλοπούλαις
τῆς ἔβαλε 'στὰ σίδερα, τῆς 'πῆρε 'στὴ σκλαβιά!

Ἄχ! κι' ὅταν πειὰ ἐδιδόθηκε 'σὰν σύννεφο καὶ τ'ἄστρο
ἐφάνηκε περίλυπος 'στὸν κόσμο τὸν νεκρό,
ἐρείπιο τὸ 'περήφανο καὶ πεναιμένο κάστρο
τῶκλαψ' ἢ μαύρη θάλασσα, τὸ κῦμα τὸ πικρό.

Σήμερα, ὅποιος ἀπερνᾷ τὴν νύχτ' ἀπὸ τὰ πλάγια,
τὸ βλέπει μαῦρο φάντασμα 'στὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ,
ἀκούει 'στὰ χαλάσματα νὰ σκοῦζ' ἢ κουκουβάγια
καὶ τάζει τρέχοντας κερὶ 'στὸν ἅγιο τοῦ χωριοῦ!

Πρὶν ν' ἀκτικρούσουν τ'ἀσπλαγχνα, τὰ φονικά σου μάτια,
τὰ μάτια μου, ἐγῶμουνα τὸ κάστρο τὸ τρανὸ,
τὸ κάστρο τὸ 'περήφανο, γυναῖκα! καὶ παλάτια
τὰ ὄνειρά μου 'σῆκωνα χρυσᾷ 'στὸν οὐρανό.

Ἦμιον αὐτὸς—καὶ σήμερα 'σὰν κάστρο χαλασμένο,
γυναῖκα, εἶμαι! φάντασμα βαρὺ κ' ἀγριωπό,
ποῦ ἡ ζωὴ τὸ 'ἔωρκισε γιὰτ' εἶναι κολασμένο!
γυναῖκα' ἀκοῦς; —κι' ὁ ἄμιρος ἀκόμα σ' ἀγαπῶ!

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΡΑΓΙΚΟΣ ΘΡΙΑΜΒΟΣ

ΚΕΙΝΟΣ ὁ ὑψηλὸς ἠθοποιὸς μὲ τὴν κατακίτρινην μορφήν του, εἰκόνα τῆς ἀρρώστιας καὶ τῆς κακουχίας, μὲ τὸ λιγνὸν του κλονούμενον σῶμα, καὶ μὲ τὸν λεπτὸν λαιμὸν τοῦ ὁποῖου οἱ δύο τένοντες ἐφαίνοντο προεξέχοντες σὰν δύο χονδροὶ κύλινδροι, ἦτο ὁ περιεργότερος τύπος μὲσα εἰς ὅλους τοὺς ἠθοποιούς τοῦ θιάσου. Δύο ἀρρώστιας τὸν ἔτρωγον καθημερινῶς—ἡ φθίσις καὶ ἡ πείνα. Τοῦ κατέφαγον τὰς σάρκας τόσον καιρὸν καὶ τώρα ἐνόμιζες ὅτι ἤρχισαν νὰ τοῦ σαρκάνουν καὶ τὰ κόκκαλα. Χρόνια τώρα ἦτο φθισικὸς αὐτὸς ὁ δυστυχεὴς ἄνθρωπος. Καὶ ἐν τούτοις ἐφαίνετο ὅτι ἐπάλλαι καλὰ μὲ τὴν ἀρρώστια του, ἡ ὁποία τόσον καιρὸν δὲν τὸν ἐσάρωσεν ἀκόμη ἀπὸ τὴν ζωὴν. Ἦτο ἀπὸ τοὺς διαρκεῖς ἐκείνους φθισικοὺς, οἱ ὁποῖοι κατήνησαν ζῶσαι σκιαί, οἱ ὁποῖοι τώρα νομίζεις ὅτι θὰ σβύσουν ἐκεῖ ποῦ περιπατοῦν καὶ ἐν τούτοις ποτὲ δὲν πεθαίνουν, γιγαντομαχοῦντες μὲ τὴν ἀρρώστιαν των. Καὶ ὁ ἠθοποιὸς ἐκρατεῖτο εἰς τὰ πόδια του τόσον καλὰ, ὥστε νὰ ἐξακολουθῇ νὰ παίξῃ ἀκόμη εἰς τὴν σκηνήν, διὰ νὰ πολεμήσῃ τὴν ἄλλην του ἀρρώστια, τὴν πείναν, ἡ ὁποία ἐπίσης ἦτο χρονία, χωρὶς νὰ κατορθώσῃ αὐτὸς νὰ εὕρῃ τελείως τὸ γιατρικὸν τῆς!

Εἶχε τὴν μορφήν ὀλοκίτρινην καὶ ἰκτερικὴν, τὰ μάγουλα βαθυλωμένα, τὰ μάτια περιδεῶς ἀνεμίζοντα μὲσα ἀπὸ τὰς σκιερὰς κόγχας των, καὶ εἰς τὸ ἀναμικτὸν ἐκεῖνο πρόσωπον

διεγράφοντο καθαρῶς ἔσωθεν αἱ ὀξεῖαι προσεχοαὶ τῶν ὀστέων. Ὅποιος τὸν ἔβλεπεν ἔπρεπε νὰ τὸν οἰκτείρῃ.

Ὡς ἠθοποιὸς ἦτο τῆς τελευταίας τάξεως. Δὲν εἶχε οὔτε σπίθα καλλιτεχνικὴν μὲσα του, ἀλλὰ μόνον ἔρωτα τρελλὸν πρὸς τὴν σκηνήν. Ἐπαίξε πρόσωπα ὑπηρετῶν καὶ μαγείρων, καὶ συνήθως διηύθυνε τοὺς κομπάρσους ἐπὶ σκηνῆς. Δέκα χρόνια εἶχεν ἠθοποιῆς. Ἐτρελλαίνετο ἔμως διὰ τὴν σκηνήν.

Ἡ σκηνὴ μὲ τοὺς θριάμβους, τὴν γόησσαν τέχνην τῆς, τὰς συγκινήσεις, καὶ ἡ σκηνὴ μὲ τὸν ἐξευτελισμὸν τῆς, τὴν κατὰπτωσιν καὶ τὰ ψεῦδη τῆς, εἶχε τόσην γλύκα δι' αὐτὸν, τόσην γοητείαν . . . Ἐν ὄνειρον τὸν ἐκράτει ἐπὶ τῶν σανίδων τῆς. Ἦθελε νὰ παίξῃ καὶ αὐτὸς ἓνα ρόλον σπουδαῖον, νὰ ἀποσπᾷ τὰ δάκρυα ἢ τοὺς γέλωτας τοῦ κοινου, καὶ νὰ ἀκούσῃ χειροκροτήματα . . . Μὲ αὐτὸ τὸ ὄνειρον ἀνέβη εἰς τὴν σκηνήν, καὶ δὲν κατώρθωσε ποτὲ νὰ τὸ ἐκπληρώσῃ . . .

Μόνον εἰς ἓνα ρόλον τοῦ Σαίξπηρ ἦτο τέλειος καὶ ἀπαράμιλλος, μόνον εἰς τὸν Λανσελότον τὸν λιπόσαρκον καὶ πεινασμένον ὑπνέτην τοῦ Ἐμπόρου τῆς Βενετίας! Ἐκεῖ ἦτο τέλειος διότι . . . ἦτο σωστὸς Λανσελότος, ὅπως ὁ συγγραφεὺς τὸν ἐφαντάσθη. Ἀλλὰ δὲν τοῦ ἤρρεσκε καθόλου ἡ ἐπιτυχία του αὐτῆ. Τὴν θεώρει ὡς εἰρωνεῖαν πρὸς τὴν κατάστασιν του . . . Καὶ ἐζήτη: νὰ παίξῃ ἄλλο πρόσωπον, καὶ διαρκῶς ἐπανελάμβανεν εἰς τὸν θιασάρχην του τὴν παράκλησιν:

— Δὲ θὰ μοῦ δώσετε καὶ ἐμένα, κανένα ρόλο τῆς προκοπῆς;

Ὁ θιασάρχης του ἦτο ἐξοχος ἠθοποιὸς, μὲ δραματικὸν τάλαντον ὑψίστης δυνάμειος. Ἡ φήμη του ἦτο μεγάλη. Τὸν δὲ δυστυχεὴ αὐτὸν Λανσελότον—ὅπως τὸν ἔλεγον πλέον ὅλοι οἱ ἠθοποιοὶ—τὸν εἶχε σπουδάσει κατὰ βάθος καὶ τὸν συνεπάθει διὰ τὸν τρελλὸν ἔρωτά του πρὸς τὴν σκηνήν, ὅσῳ τὸν ὄντικτερε διὰ τὴν ὑποκριτικὴν του ἀδυναμίαν, καὶ τὴν σωματικὴν του κατάστασιν.

— Θέλεις ρόλο τῆς προκοπῆς; Τοῦ εἶπε μίαν ἡμέραν ὁ θιασάρχης. Νὰ σοῦ δώσω τέλος πάντων! Στὸ νέο δρᾶμα ποῦ γυμναζόμεθα τώρα, πάρε σὺ τὸ μέρος τοῦ βασιλέως.

Ὁ Λανσελότος ὑπεμειδίασε μὲ ἐν νεκρικὸν μειδίαμα.

— Δὲν ἔχεις λόγια πολλὰ νὰ πῆς, ἐπρόσθεσεν ὁ θιασάρ-
χης. Ἀλλὰ πρόσεξε νὰ σταθῆς καλὰ ἐπάνω στὴ σκηνὴ καὶ ἔχ-
σον ξύλο! Νὰ σταθῆς μὲ τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ βασιλέως.
Νὰ προσέξῃς ἰδίως στὴν τελευταίαν πρᾶξιν ὅταν θὰ σὲ σκοτώ-
σουν. Πρέπει νὰ πέσῃς καλὰ. Πρόσεξε νὰ μὴ μὲ ρεζιλέψῃς!

Ἐκεῖνος ἔφυγε, συλλογιζόμενος τώρα πῶς θὰ παίξῃ. Ἐμε-
λέτησε καλὰ τὸ μέρος του. Ὅταν δὲ ἦλθε τὸ βράδυ τῆς παρα-
στάσεως, εἰσῆλθεν εἰς τὸ καμαρίνι του ἐνωρίς μὲ τὴν βασιλικὴν
στολὴν, καὶ κατέβαλεν ὅλα τὰ μέσα, διὰ νὰ ἀλλάξῃ πρόσωπον
καὶ σῶμα, διὰ νὰ γίνῃ βασιλεὺς . . . Ἐφάρσε τρία ζευγάρια
μᾶλλιας — διὰ νὰ καλύψῃ τὴν ἰσχύνητα τῶν κνημῶν του,
καὶ ἔτριψεν εἰς τὰ μοῦτρα του ὅλον τὸ κοκκινάδι διὰ νὰ σκε-
πάσῃ τὰς βθεΐας ἐκεῖνας κοιλότητας, — τὸ κοκκινάδι τὸ
ὅποιον τοῦ βεδιδεν ἐπὶ σκηνῆς ἀλλοίμονον! τὸ χρῶμα τῆς
ὕψεως . . .

Ἦτο γεμάτο τὸ θέατρον μέχρις ἀσφυξίας τὴν ἐσπέραν
ἐκεῖνην.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον μὲ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ δράματος τὸ ρῆ-
γος τῆς συγκινήσεως διεχύνετο κάτω εἰς τῶν θεατῶν τὰ πλή-
θη. Ἐξοχος εἰς τὰς δραματικὰς στιγμὰς καὶ τοὺς τραγικούς
περισπασμούς ἀνεδεικνύετο ὁ θιασάρχης ποῦ ὑπεδύετο τὸν
ἥρωα τοῦ δράματος. Δὲν ἦτο μόνον συγκίνησις ἢ σιγὴ ἐκεῖνη
τοῦ πλήθους ὅταν αὐτὸς εὕρισκετο ἐπὶ σκηνῆς, ἀλλ' ἄφωνος
θαυμασμός καὶ ἐνδόμυχος ἐπευφημία πρὸς τὴν τέχνην του τὴν
ἀπαράμιλλον.

Ἦδη παίζεται ἡ τελευταία πρᾶξις.

Ὁ βασιλεὺς τὸν ὅποιον ὑπεκρίνετο ὁ φυσικὸς ἠθοποιός,
πίπτει δολοφονημένος εἰς ἓν ἄκρον τῆς σκηνῆς ἀλλὰ μὲ μίαν
πτῶσιν ἔλκεινῶς ἄτεχνον καὶ σχεδὸν κωμικόν.

Μετ' ὀλίγον πίπτει καὶ ὁ ἥρωα τοῦ δράματος αὐτοκτονῶν
μὲ δηλητήριον.

Τότε ὅλοι οἱ θεαταὶ κρατοῦντες τὴν πνοὴν εἰς τὸ στόμα,
ἐκάρφωσαν τοὺς ὀφθαλμούς εἰς τὴν σκηνὴν διὰ νὰ ἀπολαύσουν
τὸν ἔξοχον ἠθοποιὸν θνήσκοντα. Τί φυσικὸς θάνατος! Ὅλας
τὰς φάσεις τοῦ ψυχορραγοῦντος ἀνθρώπου, τὸ ἀλλόκοτον γύ-
ρισμα τῶν ὀφθαλμῶν, τὰς χαλαρώσεις τῶν μυῶν τοῦ προ-
σώπου, τὴν ὠχρότητα τὴν νεκρικὴν, τοὺς σπασμούς τοῦ σώ-

ματος, τὴν βίαν τῆς ἀναπνοῆς, τὰς παρουσίαζεν ὁ ἠθοποιός
ἐπὶ σκηνῆς μὲ τὴν συναρπάζουσαν δύναμιν τῆς τέχνης.

Ὅταν δὲ ἔπεσε πτώμα πλέον, βοὴ ἐπευφημίας καὶ θαυ-
μασμοῦ ἠγέρθη ὡς θύελλα ἐνῶ ἡ αὐλαία ἠρέμα κατέπιπτε.

Ἀλλὰ τὸ πλῆθος τὸν ἐζήτηε, πάλιν ἐπιμόνως καὶ ἡ αὐ-
λαία ὑψώθη εὐθὺς μετ' ὀλίγα δευτερόλεπτα, ἐνῶ ὁ ἠθοποιός
μὲλεις προσθάσας νὰ ἐγερθῇ ὑπεκρίνετο μὲ τὸ μειδιάμα τοῦ
θριάμβου καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς θαυμαστάς του.

Δὲν ἦτο ὅμως μόνος ἐπὶ σκηνῆς.

Ὅπισθέν του κοντὰ εἰς τὸ παρασκήνιον ἦτο ξαπλωμένον
ἓνα πτώμα.

Τὸ πλῆθος ἐφρικίασε.

Ὁ φυσικὸς ἠθοποιός, ὁ σκοτωμένος βασιλεὺς δὲν εἶχε
σημωθῆ ἀκόμη, καὶ οὔτε ἐκινεῖτο πλέον.

Εἶχεν ἀποθάνει!

Ἔσβυσε μὲ τὸν ἥρεμον καὶ γαλήνιον θάνατον τῶν φυσικῶν.

Καὶ ἀπέθανε τὴν στιγμὴν ἐκεῖνην κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ θεα-
ταὶ παρηκολούθουν μὲ θαυμασμόν καὶ συγκίνησιν τὸν ψευδῆ
θάνατον τοῦ μεγάλου ἠθοποιοῦ!

Ἐπάνω εἰς τὴν μορφήν του τὴν κατακόκκινην ἀπὸ τὸ ψιμ-
μύθιον μία ἰλαρότης ἐξωγραφίζετο ὡς νὰ τὴν ἐπέχυσεν ἡ
φεύγουσα ψυχὴ του, διότι ἐξεπληρώθη τὸ γλυκύ του ὄνειρον...

Ὡ, δὲν ὑπεκρίθη αὐτὸς ὁ ἀτυχῆς! ἔπαιξε περίφημα εἰς τὸν
ρόλον του. Καὶ ὅμως κανεὶς δὲν εἶχεν ἐννοήσει ὅταν ἀπέ-
θνησκεν ἐκεῖ κοντὰ εἰς τὸ παρασκήνιον, δημιουργῶν αἰφνι-
δίως μίαν τραγωδίαν μέσα εἰς τὴν ψευδῆ . . .

Ὁλος ὁ θαυμασμός καὶ ἡ συμπάθεια τοῦ πλήθους ἡ ὁ-
ποία πρὸ ὀλίγου περιέβαλλε τὸν ἔξοχον ἠθοποιὸν ὅταν ὑπε-
κρίνετο τὸν θνήσκοντα, ἐστράφη τώρα πρὸς τὸν ἀληθῆ νεκρόν.

Ἐκεῖνος δὲ, καθὼς ἐγύρισε κατάπληγτος καὶ τὸν εἶδεν,
ὡς νὰ συνησθάνετο ὅτι ἀπέναντί του τὴν στιγμὴν ἐκεῖνην αὐ-
τὸς δὲν ἦτο τίποτε πλέον, ἔκαμεν ὀλίγα βήματα πρὸς αὐτόν,
ἐσώριασεν ἐπάνω εἰς τὸ πτώμα ὅλα τὰ ἀρωματώδη μπουκέτα
ποῦ κρατοῦσεν εἰς χεῖρας του, καὶ μὲ φωνὴν πνιγμένην,
βραγχνήν, σπαρακτικὴν ἐφώνηξε κολλῶν ἓνα φίλημα εἰς τὸ
βαμμένον πρόσωπον τοῦ νεκροῦ:

— Δυστυχημένη άνθρωπε! Ἄνηκου σ' ἐσένα αὐτὰ τὰ ἄνθη, αὐτὸς ὁ θαυμασμὸς τὸν ὅποιον γιὰ μιὰ στιγμή σου ἔκλεψα χωρὶς νὰ τὸ θέλω! Ἄπόψε μ' ἐνίκησες εἰς τέχνην!

Μάιος 1897.

Z. A. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΣΕ ΝΕΟΧΕΙΡΟΤΟΝΗΤΟ ΠΑΠΠΑ

Παραίτησε τὸ κλειψιμὸ, ποῦχε τροφή, τιμὴ τον,
καὶ μὲ τὸ ράσο ἐσκέφθηκε νὰ βγάνη τὸ ψωμί του.

ΒΕΝΕΤΣΙΑΝΙΚΟ

Ἄπ' τοὺς ἐχθροὺς φυλάγουμαι καὶ δὲν πονῶ ποτέ μου·
μόνο ἀπὸ φίλους καὶ δικούς προφύλαγέ με, Θεέ μου!

ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΟΥ

Ζῆς καὶ μὲ ζῆς, μ' ἀντὶ ζωῆ μ' ἐσέ, ζωὴ μου, νάχω
σκορπᾶ ἔμπροστά σου ἢ νεϊότνι μου, σὰν τὸ νερό στὸ
[βράχο]

ΣΤΟ ΣΤΑΥΡΟ

Τὸ σῶμα ποῦ ἁγιασες Χριστέ, γιὰ τοὺς λαοὺς σου μ' αἷμα,
στέκει νὰ τῶχουν βασιλεῖς στ' ἄμαρτωλό τους στέμμα;

I. Γ. ΤΣΑΚΑΣΙΑΝΟΣ

Ο ΚΑΚΟΣ ΔΙΑΒΑΤΗΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Τὸ Δικαστήριον τῶν Διαβόλων ἤρξατο συνεδριάζον.
Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐκάθητο εἰς τὸ ἐδῶλιον
τοῦ κατηγορουμένου μία γυνὴ καὶ εἰς ἀνὴρ ὡς
ἐνοχοὶ συγγερεῶς δολοφονίας.

Ἡ θέα των εἶχε τι τὸ φρικῶδες καὶ ἀπεχθές· ἂν καὶ τὰ
σώματά των ἄσκακα, ἀποσκελετωμένα, διετήρουν τὸ πρό-
σχημα τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς. Ἐσχάτογγροι καὶ οἱ δύο,
μὲ φαῖαν ῥυπαρὰν κόμην, μὲ τὴν ῥίνα διάστροφον ἀπὸ ἀκρο-
χορδῶνας, ἐνέπνεον τὴν φρίκην εἰς τὸ διαβολικὸν συνέδριον,
τὸ ὅποιον ἐν τοσοῦτῳ εἶχε συνηθίσει νὰ βλέπῃ παρομοίας
ἀσχημίας. Κυρτοὶ ὡς ἦσαν, γωλοὶ, μονόφθαλμοι, ἐκεῖνος
σώζων μόνον τὸν ἀριστερόν, αὕτη δὲ τὸν δεξιὸν ὀφθαλμόν,
ἐμάντευέ τις ὅτι ἀναμφιβόλως καὶ εἰς τὴν νεότητά των θὰ
ὑπῆρξαν ἀπαισίως δύσμορφοι.

Ἀλλὰ διατὶ κατηγοροῦντο;

Διότι εἶχον δολοφονήσει ἀνηλεῶς κάποιον ἐπιστάτην πα-
ροδίου ἐπαύλεως καὶ διότι εἶχον ἐπιπέσει καὶ κατ' αὐτοῦ ἔτι
τοῦ πτώματος μετὰ μανίας κτηνώδους.

Ὁ γέρον καὶ ἡ γραῖα, ἀπεχθεῖς ἀμφοτέροι, ὠμολόγησαν
τὸ ἔγγλημά των. Ἐν τούτοις, τεταπεινωμένοι καὶ τρέμοντες,
ἀπεπειράθησαν κατὶ νὰ τραυλίσωσι πρὸς δικαιολογίαν των.

Οἱ Διάβολοι διεμαρτυρήθησαν:

— Εἶνε περιττόν! Δὲν εἶνε ἀνάγκη ν' ἀκούσωμεν τίποτε.
Εἶνε ἐνοχοὶ!

Ἄλλ' ὁ Ἄγγελος τοῦ Κυρίου ὁ παριστάμενος κατὰ τὰς
διαβολικὰς συνεδριάσεις, ὡς ἀποστολεὺς τῆς ἐπιεικείας καὶ
τῆς συγγνώμης, ἔτεινε τὴν χεῖρα:

— Μὴ βιάζεσθε· πρέπει νὰ ἀκούσωμεν τί ἔχουν ν' ἀπολογηθοῦν.

*
*

Ὁ γέρον ἔλαβε τότε τὸν λόγον :

— Ὅταν, μίᾳ αὐγῇ ἀπριλιάτικῃ, ἀπαντηθήκαμε πρώτῃ φορὰ ἐγὼ καὶ ἡ Μαγδαληνὴ πίσω ἀπὸ τὰ δένδρα ἐκεῖ πάνω ἐστὶ ῥάχη, ἐμείναμε καὶ οἱ δύο ἔκθαμβοι· τόσον ἦτο εὐμορφὴ κοπέλλα αὐτὴ καὶ τόσον ἐγὼ ὠραῖος νέος . . .

Εἰς τοὺς λόγους τοῦ γέροντος ζωηρὰ ἐξεδηλώθη ἐμπλήρξις ἐπὶ τῆς μορφῆς τῶν διαβόλων, οἱ ὅποιοι παρ' ὀλίγον νὰ ἐκτραχῶσιν εἰς γέλωτας — διότι προφανές ὅτι καὶ ἡ νεότης τῶν δύο ἐκείνων δυσειδῶν ὄντων τὴν αὐτὴν θὰ ἐπροξένει φρικίασιν— ἂν ὁ καλὸς ἄγγελος δὲν παρενέβαινε λέγων :

— Σιωπὴ! Ἀκούσατε.

Ὁ γέρον ἐξηκολούθησε :

— Ὅχι! τὸ τριανταφυλλένιο στόμα τῆς, τὰ καταγάλανα ματάκια τῆς, ἦσαν τρέλα! Ποτέ μου δὲν εἶχα ἰδῆ τέτοια χάρι καὶ γλύκα. Ἀλλὰ καὶ ἡ Μαγδαληνὴ μοῦ ἔλεγε πῶς τὴν ἴδια ἐντύπωσι τῆς ἔκαμα κ' ἐγὼ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ὅσῳ μ' ἐκύτταζε, τόσῳ μ' εὗρισκε διαφορετικὸ ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἄνδρας. Τὸν ἄλλο μὴνα στεφανωθήκαμε. Ἡ εὐτυχία μας δὲν εἶχεν ὄρια· ἦτον ἀπερίγραπτος. Ἡ σκέψις ὅτι ὁ ἕνας ἀνῆκεν εἰς τὸν ἄλλον καὶ ὅτι τώρα πλέον κανεὶς δὲν θὰ μᾶς ἐχώριζε, μᾶς μεθοῦσε ἀπὸ εὐδαιμονία.

Μὰ ἡ εὐτυχία μας — αὐτὸ τὸ ἔννοοῦσαμε πολὺ καλὰ — ἔκαμνε πολλοὺς νὰ μᾶς ζηλεύουν. Ἦρχοντο καὶ μᾶς περιγελοῦσαν γύρω ἐστὶ καλυθάκι μας, καὶ σὰν πηγαίναμε ἐστὶ λειτουργία τὴν Κυριακὴν, ἀκούγαμε πολλὰ πικρὰ λόγια καὶ πειράγματα πίσω μας. Μὰ δὲν μᾶς ἔννοιαζε διόλου μὲ τὴν μοθηρία αὐτῆ τῶν ἀνθρώπων. Ἡ χρυσὴ μου Μαγδαληνὴ μοῦ ἔλεγε :

— Φρενιάζουν ἔτσι, ξέρεις γιατί; γιατί πανδρεύθηκα τὸ πλεῖον ἐμμορφῆ καὶ χαριτωμένο παλχημάρι τοῦ χωριοῦ.

Κ' ἐγὼ τῆς ἀποκρινόμενον :

— Σκυλιάζου, γιατί πῆρα γυναῖκα τὴν ἐμορφώτερη κόρη τοῦ κόσμου.

Καὶ παραμερίζαμε πίσω ἀπὸ τὰ δένδρα καὶ τὴν ἀγκάλιαζα γλυκὰ ἐγὼ, καὶ μ' ἐφιλοῦσα τρελλὰ ἐκείνη.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰς Σατανᾶς διέκοψεν ἀποτόμως :

— Ὅλα αὐτὰ δὲν ἔχουν καμμίαν σχέσιν μὲ τὴν κατηγορίαν!

— Ἀλλ' ὁ ἄγγελος διεμαρτυρήθη :

— Ἀς ἀκούσωμεν.

*
*

Καὶ ὁ γέρον ἐπανέλαβεν :

— Μὰ ἐκεῖνο ποῦ ἦταν θαυμαστὸ καὶ παράξενο εἶνε πῶς, ἂν καὶ περνοῦσαν τὰ χρόνια, ἐμεῖς εἴμασθε πάντα νέοι καὶ εὐμορφοί. Οἱ ἄλλοι ἐγερνοῦσαν. Μὰ ἐμεῖς ἐμείναμε ῥοδοκόκκιοι πάντα καὶ δροσεροὶ σὰν λουλούδια δροσόλουσμένα. Πέρασαν ἔτσι σαράντα χρόνια! ἔπειτα πενήντα, ἐξήντα, περισσότερα ἀκόμη. Ἀλλὰ ἡ Μαγδαληνὴ μου εἶχε πάντοτε αἰώνια ἀνοιξί· ἐστὶ κοραλλένια χεῖλη τῆς καὶ εἰς τὰ γαλάζια ματάκια τῆς, καὶ μέσα ἐστὶ φλόγα καὶ τὴν ἔκστασι τῶν ματιῶν τῆς ἐδιάβαζα πῶς κ' ἐγὼ δὲν εἶχα παύσει νὰ ἦμαι πάντοτε νέος καὶ εὐμορφος, ὁ ὠραιότερος ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄνδρας. Ἐπειτα, προσέθεσε ὁ γέρον, κυττάξετέ μας, κύριοι Δικασταί, καὶ τώρα· μ' ἔχει νὰ γίνῃ πλεῖον θελητικὸ καὶ πλεῖον καμαρωμένο ἄλλο ζευγάρι ἀπὸ μᾶς; Νά, τὸ βλέπω ἐστὶ μάτια σας, πόσον εἶνε εὐμορφὴ ἡ γυναῖκα μου! Μὰ μὴ, σὰς ἱκετεύω, μὴ τὴν κυττάζετε πολὺ, ἔτσι σὰν ἐρωτευμένοι, γιατί μὲ πληγώνει ἡ ζήλεια! . . .

Μόλις συγχρατῶν τοὺς γέλωτας ὁ πρόεδρος τῶν Διαβόλων διέκοψεν :

— Μὰ ὅλη αὐτὴ ἡ ἱστορία εἶνε ξένη μὲ τὴν ὑπόθεσιν τῆς κατηγορίας . . .

— Ἀς ἀκούσωμεν! εἶπε καὶ πάλιν ὁ ἄγγελος.

— Μὲ τὴν δολοφονίαν τοῦ ἐπιστάτου; ἠρώτησε ὁ γέρον. Μὲ συγχωρεῖτε. Μία μέρα ποῦ καθοῦμαστε ἐστὶ πεζοῦλι τῆς πόρτας μας ἐγὼ καὶ ἡ Μαγδαληνὴ μου, καὶ δροσιζόμεσθε μὲ τὸ μαλακὸ ἀγεράκι, νὰ σου καὶ περᾶ ἔξαφνα ἕνας διαβάτης· φαινόνταν σὰν μεθυσμένος. Μὰ ἐμεῖς δὲν τὸν εἶχαμε προσέξει· ἐστὶν ἀρχὴ διόλου. Ἦμουν ἐστὶν ἀγκυλιὰ τῆς γυναῖκας μου καὶ ἐγὼ τὴν εἶχα ἐστὶ γόνάτῳ μου· καὶ μ' ἐφιλοῦσε αὐτὴ καὶ τῆς γλυκομιλοῦσα ἐγὼ!

Μ' ἐκεῖνα τὰ χρυσόξανθα μαλλάνια της, μὲ τὰ ζαφειρένια της ματάκια, μὲ τὰ ῥοδοβαμμένα χειλάνια της, ποτὲ δὲν μοῦ ἐφάνη τόσο γλυκειά' μ' ἔσφιγγε τρυφερά, μὲ λαχτάρα, ποῦ ἡ καρδιά μου ἐλίγωνε κ' ἔσθυνε ἀπὸ οὐράνια ἡδονή, σὰν ἔσκυβε, καὶ μοῦ ψιθύριζε: «'Αχ! πόσο εἶσαι ἔμμορφος, ἀγάπη μου.» — Ἄξαφνα, ἀκούμε πίσω μας ἓνα γέλιο* ὁ διαβάτης εἶχε σταματήσει καὶ μᾶς ἐκύτταζε ξεκαρδισμένος ἔστ' ἄγελιοι.

— ὦ! ὦ! τὴν παλινόγρηα! ἐφώναξε.

Ὁ θυμὸς μοῦ ἄναψε τὸ αἷμα.

— ὦ! ὦ! τὸν βρωμόγερο!

Ἡ Μαγδαληνὴ ἄρρησε μὴ κραυγὴ σὰν λύσσα φωνή.

Μὰ ἐκεῖνος ἐγέλοσε πάντοτε:

— Πῶ! πῶ! Δὲν ξανάειδα ποτὲ παρόμοια τέρατα! Δὲν κυττάζουν τὰ βρωμερά των μαλιά, τὸ ξεγδαρμένο πεσί τους, τῆς μύτες τους γεμάτες ἀπὸ κρεατοεληθές, τὰ κίτρινα κρεμασμένα χεῖλια τους, μόνον θέλουν ξαναμαρώματα!

Σὰν ἀκούσαμε, κύριοι Δικασταί, νὰ λέη τέτοιες ψευτιές, ἐγινήκαμε ἔξω φρενῶν καὶ ἐπέσαμε ἐπάνω του καὶ τὸν ἐσκοτώσαμε τὸν θεότρελλο, ποῦ μάτια εἶχε καὶ δὲν ἔδλεπε, ὁ στραβός, πῶς ἐγὼ καὶ ἡ Μαγδαληνὴ μου εἴμεθα νέοι καὶ εὐμορροί! . . .

— Ἄρκε! ἄρκε! ἐκραύγασε μᾶ φωνῇ τὸ συνέδριον τῶν Διαβόλων. Τὸ ἔγκλημα ἐβεβαιώθη! εἰς τὴν κόλασιν!

* Ἄλλ' ὁ ἄγγελος, ὁ ἄγγελος τῆς συγγνώμης καὶ τῆς ἐπιεικείας, εἶπεν εἰς τὸν γέροντα σύζυγον:

— Ἀνέλθετε εἰς τὸν Παράδεισον, γλυκεῖα ψυχαί, διότι εἰς σᾶς ἀνήκει' εἰς τὸν Παράδεισον ὅπου θὰ γίνετε ὅμοιοι ὅπως ἐφαντάζεσθε ὅτι εἶσθε. Ἐλάματε δίκαια ποῦ ἐφρονεῦσατε τὸν κακὸν ἐκεῖνον διαβάτην, ὅστις, αὐτὸς μᾶλλον διέπραξε μὲγα ἔγκλημα, ζητήσας νὰ φρονεῖσθ' ἐν ὑμῖν ἐκεῖνο ὅπερ εἶνε τιμωροῦσθε τῆς ζωῆς — τὴν χίμαιραν τῆς καλλονῆς καὶ τοῦ ἔρωτος!

(Κατὰ τὸν Κάτουλλον Μεντέ).

ΑΓΛΑΙΑ ΦΩΚΑΕΩΣ

ΛΟΡΕΛΑΗ*

Μεθ' ὅλας τὰς μυριάδας τῶν ὀρισμῶν, οἵτινες ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἐγένοντο πρὸς ἀκριβῆ χαρακτῆρισμὸν τοῦ ἔσωτος, οὐδεὶς εἰσέτι ἠδυνήθη νὰ παράσῃ σαφῆ τινα καὶ θετικὴν ἰδέαν περὶ τῆς ἀληθοῦς φύσεως τοῦ παραδόξου τούτου πάθους καὶ νὰ διατυπώσῃ τοὺς κανόνας τοὺς διέποντας τὴν γέννησιν, τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ. Φυσιολόγοι, ψυχολόγοι, νευρολόγοι, φιλόσοφοι, ποιηταὶ καὶ μυθιστοριογράφοι ἀπὸ αἰώνων ἤδη ἀσχολοῦνται περὶ τὴν λύσιν τοῦ πολυπλόκου τούτου προβλήματος, ἀλλ' οὐδὲν μὲχρι τοῦδε τελικὸν καὶ ὀριστικὸν συμπέρασμα ἐξήχθη. Οὕτω τὸ στάδιον τῆς ἐπὶ τοῦ αἰωνίου τούτου ζητήματος ἐρεύνης διατελεῖ εἰσέτι ἀνοικτὸν εἰς τοὺς βουλομένους νὰ δοκιμάσωσι τὴν δύναμιν τῆς βαθυνοίας των καὶ ἐν τοιαύτῃ περιστάσει νομίζω ὅτι δικαιῶμαι νὰ ἐξενέγκω καὶ ἐγὼ τὴν ἐπ' αὐτοῦ ὑπὸ τῆς πείρας ὑπαγορευθεῖσαν ἰδέαν μου. Κατ' αὐτῆν,

* ΣΗΜ.— Ἀπὸ πολλοῦ ἤδη συγγνώμης καὶ προσφιλῆς εἰς τὸ ἑλληνικὸν δημόσιον τὸ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Timeson ὄνομα τοῦ κ. Ε. Χρονοπούλου, ἑνὸς τῶν ἀθροτέρων καθ' ἡμᾶς λογογράφων, δεξιῶ ἀριστοτέχνου τοῦ καλῆμου, πλήρους εὐρείας ἐγκυκλοπαιδικῆς μορφώσεως. Καταχίρζοντες τὸ ὑπ' ὄψιν ἄρτιον αὐτοῦ ἄρθρον φρονούμεν ὅτι ἐκπληροῦμεν καθήκον πρὸς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ Ἡμερολογίου δημοσιεύοντες, παρὰ τὴν συγκατάθεσιν καὶ τὴν μετριοφροσύνην τοῦ συμπαθοῦς συγγραφέως, καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ εἰλημμένην, ἐλλείψει ἄλλης καταλλήλοτέρας, ἐκ φωτογραφίας, ἣτις παριστᾷ αὐτὸν ἐν διπλωματικῇ στολῇ, καθίσσον, ὡς γνωστὸν, ὁ κ. Χρονόπουλος διατελεῖ ἐν τῶν πολυτίμων μελῶν τοῦ διπλωματικοῦ σώματος τῆς Ἑλλάδος, ἦν ἐπαξίως καὶ τηλεσφῶρις ἀντιπροσωπεῖται ἐν τῇ ξένη.

Κύριοι, ὁ ἔρωσ οὐδαμῶς ἀποτελεῖ αὐτοφύεις τι αἰσθημα, ἀλλ' ἀνακίπτει συνήθως ἐξ ἄλλου προϊόντος τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, ὡς τὰ δένδρα ἐκεῖνα τὰ παραγόμενα ἐκ τοῦ ἐγκεντρίσιμου ἑνὸς κλάδου ἐπὶ ἑτέρου συγγενοῦς στελέγους. Οὕτω παραδέχομαι ἔρωτα ἐξ εὐγνωμοσύνης, ἐξ οἴκτου, ἐκ φιλαυτίας, ἐκ ματαιοφροσύνης, ἐκ φιλοδοξίας, ἐκ πατριωτισμοῦ . . .

— Στῆθι! ἀνεφώνησεν ὀρμητικῶς ὁ Λάμπερτ. Αὐτὸ τὸ κομβολόγιον καθίσταται ἀνυπόφορον! Ὁ τελευταῖος μάλιστα κόκκος! . . . Ἔρωσ ἐκ πατριωτισμοῦ! . . . Οἷος Μινώταυρος! . . .

— Ἄλλ' ἔχε ὑπομονήν, φίλε μου! Αὐτὸ ἀκριβῶς πρόκειται ν' ἀποδειχθῇ διὰ τῆς ἱστορίας μου! . . .

Καὶ ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς περιεργείας ὁ Λωτ ἐ ἐξηκολούθησεν ἀφηγούμενος :

— Ἐπεχείρουν τὸ θαυμασίον ταξίδιον τοῦ Ρήνου. Δὲν δύναμαι ν' ἀποφανθῶ ὀριστικῶς ἐὰν ἔχωμαι δίκαιον ἢ ἄδικον οἱ διαβεβαίοντες ὅτι ὁ κόσμος οὕτος τογγάνει οἰκτρὰ κοιλὰς κλαυθιμῶνος, καὶ ὅτι ὁ βίος ἐν τε τῇ ἡδονικῇ καὶ τῇ ὀδυνῶν αὐτοῦ φάσει διέρχεται αἰείποτε ἐν μέσῳ φθῶν ἢ βρασάνων. Ἄλλ' ὀφείλω νὰ κηρύξω ὅτι ὑπάρχουσι γωνίαι τινὲς τῆς γῆς, καὶ περιστάσεις τῆς ζωῆς, ἐν αἷς ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ κατισχύει νὰ διαρρηγνῆται τὰ δεσμὰ τῆς μερίμνης καὶ τοῦ ἄλγους, καὶ νὰ ἴσταται ἐλευθέρη καὶ χαρμύσους, φαιδρὰ καὶ ἄφροντις, πρὸς τὰς οὐρανίας πτήσεις τῆς γλυκειάς, τῆς τρυφεράς, τῆς ἀταράχου μελέτης. Μίαν τῶν σπανιωτάτων τούτων ἐξαιρετικῶς τελείων ἀπολαύσεων, παρέχει ὁ διάπλους τοῦ περιφύμου ποταμοῦ, ὃν ὀφειδῶς κατεχόνησεν ἡ φύσις, ἐκάλλουν αἱ παραδόσεις καὶ ἐμεγάλυνεν ἡ ἱστορία. Ἀφ' ἧς ἐποχῆς δις ὁ μέγας Καῖσαρ κατεπάτησε τὰ ρεῖθρά του ἐκτοπῶν τὴν Λατινικὴν δόξαν ἐπὶ τοῦ Τευτοικοῦ ἐδάφους, μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Καρλομάγνου, καὶ τοῦ Βαρβερόσσα, καὶ εἶτα τοῦ μεγάλου Κονδὲ καὶ τοῦ ἡρωικοῦ Μαρσῶ, καὶ τοῦ καταπληκτικοῦ Κορσικανοῦ, καὶ μέχρι τῶν τρομερῶν ἡμερῶν καθ' ἃς ἐν κολυμβήθρα αἵματος ἀναβαπτίζομενος ἀνελάμβανε τὸ ἀπὸ αἰῶνων καταρρηθὲν ὄνομα τοῦ «Γερμανικοῦ Ρήνου», ὅποσι ἀναρρίθῃται ἄθλοισι, καὶ ὅποσι φρικαλέαι καταστροφαι ἐτελεσθησαν παρὰ τὰς λαμπρὰς ἔχθρας του! Ὅπόσον θαυμάσιον λάμψιν καὶ ὅπόσον στυγνὸν ζόφον ἐπέχουν συγχρόνως ἐπὶ τῶν μεγαλοπρεπῶν ρεῖθρων τούτοις αἱ κατὰ τὸ μακρότατον τοῦτο διάστημα διαρκῶς ὑπὲρ αὐτῶν ἀναπτυσσόμεναι πτέρυγες τῆς Νίκης καὶ τοῦ Θανάτου! Ἄλλ' ὁ «Πατὴρ Ρήνος» ἐξακολουθεῖ, ὡς ἐὰν οὐδὲν ποτε ὀλέθριον παρ' αὐτὸν συνέβη, νὰ κυλινοῖ εὐθύμως τὰ πράσινα νάματά του, συγκεντρῶν ἀπαύστως ἐν ἑαυτῷ, κατὰ τὴν ἰσχυρὰν ἔκφρασιν τοῦ Κρο-

νίανος τοῦ ποιητικοῦ Ὀλύμπου τῆς πατρίδος μου, τὰ συνηνωμένα γότρα πάντων τῶν ἐξόχων ποταμῶν τοῦ κόσμου : «Ταχὺς ὡς ὁ Ροδανός, εὐρὺς ὡς ὁ Λεϊγῆρ, ἑλικοειδὴς ὡς ὁ Σηκουάνας, ἱστορικὸς ὡς ὁ Τίβερις, βασιλικὸς ὡς ὁ Δούναβις, μυστηριώδης ὡς ὁ Νεῖλος, χρυσόστοικος ὡς Ἄμερικανικὸς χεῖμαρρος, περικαλυπτόμενος διὰ μυθῶν καὶ φαντασμάτων ὡς ποταμὸς τῆς Ἀσίας».

Ἐἶχον ἐπιβιβασθῆ ἐν Μαγγάμι ἐαρινήν τινα μεσημβρίαν τοῦ Ὀλλανδικοῦ σκάφους, καὶ μετὰ τινῶν ὥρων τερπνότατον ταξίδιον ἀφιχθῆμεν εἰς Μαγεντίαν περὶ τὴν ἐσπέραν. Ἐπωφελήθην τοῦ σταθμοῦ τούτου ὅπως ἐπισκεφθῶ τὴν ἀρχαίαν αὐστηρὰν Μητρόπολιν τῆς πατρίδος ταύτης τοῦ Γουτεμβέργου, καὶ θαυμάσω τὸν ἀνδριάντα τοῦ μεγάλου τούτου ἐφευρέτου, οὗ ἡ μνήμη μυρίας αἰώνως θὰ προκαλῆ εὐλογίας ἀλλὰ καὶ μυρίας ἄρας, καὶ ἀφ' οὗ διήλθον τὴν νύκτα ἐν τινὶ τῶν ἐκεῖ ξενονδχείων, ἀνήλθον τὴν ἐπομένην πρωΐαν ἅμα τῇ δειλῇ ἀνακύψει τῶν πρώτων τῆς Ἡοῦς ἀνταυγείων, εἰς τὸ κομψότατον καὶ πολυτελὲς ἀτμόπλιον «Ὁ Γερμανὸς Αὐτοκράτωρ». Τὸ εὐρὺ αὐτοῦ κατάστημα, ἀπαστράπτον ὡς δάπεδον ἀριστοκρατικῆς αἰθούσης, ἦν ἥδη πλήρες λαμπροῦ καὶ φαιδροῦ πλήθους, ἐκφράζοντος διὰ παντοίων ἀναφύσεων καὶ κινήσεων τὴν εὐδαιμονίαν ἣν ἠσθάνετο ἐν τῇ ἀπολαύσει τοῦ κατὰ τὴν ἐωθινὴν ἐκείνην ὥραν ἐξελισσομένου μαγικοῦ θεάματος ἐν τε τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ τῶν ποικίλων θαυμασίων εἰκόνων αἰτίνες ἔμελλον νὰ ἐκτυλιχθῶσι βραδύτερον. Ζεύγη ἐρωμένων ἢ νεαρῶν συζύγων ἐδημιάζον μετὰ τὰς χεῖρας συμπελεγμένους καὶ τὰ τρυφερὰ ρλέμμακα καὶ τὰ ἡδέα μειδιάματα ἀπαύστως συναντώμενα καὶ διασταυρούμενα. Ἡ ἐκάθητο ἀναπαυτικῶς ἐν μεγίστῃ οικειότητι καὶ ἐλευθερίῳ, αἱ γυναῖκες στηρίζουσαι τὰς κεφαλὰς ἐπὶ τῶν ὤμων τῶν συντρόφων των, οὗτοι περιβάλλοντες διὰ τοῦ βραχίονος τὴν ὀσφῦν ἐκείνων, συνθλιβόμενα, συμπεζόμενα ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἐπιτυλάξεως, διατελοῦντα ἐν διαρκεῖ περιπτύξει. Ἔτερα πρόσωπα, νεαρὰ ἐπίσης, ἀλλὰ μεμονωμένα, περιεφέροντο εὐθύμως ἀπὸ τοῦ ἐνὶ ἄκρου τοῦ σκάφους εἰς τὸ ἕτερον, μετὰ τὸ μέτωπον καθαρὸν πάσης σκιᾶς μερίμνης, μετὰ τὴν χεῖλη ἡρέμα διαστελλόμενα ὑπὸ ἀένανου μειδιάματος, μετὰ τὴν ὄλην ἔκφρασιν καταυγαζομένη ὑπὸ τῶν λάμψεων τῆς ἀναμνήσεως καὶ τῆς ἐλπίδος. Καὶ κατὰ διαστήματα διεγράφοντο σοβαρὰ μορφὰ βαθυπογώνων ἀνδρῶν ἢ πρεσβυτῶν ἱσταμένων ἐπὶ μακρῶν ἀκινήτων, προσηλθόντων τὸ βλέμμα πρὸς τὴν αὐτὴν πάντοτε διεθυσσιν, περιβαλλόντων ἑαυτοὺς διὰ πυκνῶν νεφῶν ἀναδιδομένων ἐκ μακρῶν κηποσυρίγγων. Καὶ ἅπαντες οὗτοι οἱ εὐδαίμονες, ἢ εὐέλπιδες, ἢ αὐτάρκεις συνταξιδιώται, ἀνε-

δείκνουν τὸν φιλοσοφικὸν ἢ ρεμβώδη Γευτονικὸν τύπον, ἐκτός ἰδιαιτέρων τινῶν ὄψεων ἐν αἷς διέλαμπεν ἡ Ἀγγλοσαξωνικὴ χριστιανικὴ ἀγαθότης καὶ ἀξιοπρεπὴς ἀκαμψία.

Ὁ «Γερμανὸς Αὐτοκράτωρ» ἤρξατο κινούμενος, ἢ μᾶλλον διολισθαίνων ἐπὶ τῶν διαυγῶν καὶ λειοτάτων ναμάτων, ἐν ᾧ τὰ Ἐῶνα βασιλεία, ἐπιστρωθέντα διὰ ρόδων, ἐμπετασθέντα διὰ φαρφύρας, καὶ κατακοσμηθέντα διὰ σαπφείρων, ἀνεμνον τὴν θριαμβικὴν εἰσοδὸν τοῦ λαμπροῦ ἄρματος τοῦ Ἀπολλωνος. Μία μεγάλη παρατεταμένη, πανηγυρικὴ κραυγὴ ἀνεπέμφθη, ἀποτελεσθεῖσα ἐκ τῆς χαρμωσοῦ ἐπιφωνήσεως, ἧτις ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ στήθους πάντων, καθ' ἣν στιγμὴν ἢ κινήσεις, ἢ ἐπιτείνουσα τὴν δύναμιν τῆς ζωῆς, παρέσχε πλείονα ἰσχύϊν εἰς τὰς εὐφροσύνας συναισθήσεις των. Ἡ ἀπαράμιλλος μαγεία τοῦ διὰ πλοῦ τοῦ μεγαλοπρεποῦς ποταμοῦ, ἀνέλαβεν ἤδη τὸν θαμβωτικὸν, συγκινητικὸν καὶ καταπληκτικὸν χαρακτήρα τῆς φαντασμαγορίας. Τὰ ὄρασερά ρεῖθρα ἀνεδείκνουν πάντοτε τὴν αὐτὴν ἀπάραχον ὁμαλότητα, καὶ ἀνεδίδον τὰς αὐτὰς ἀναλλοιώτους ὑποπρασίους ἀνταυγείας· ἀλλ' αἱ ὄχθαι, αἱ περίφημοι ποιητικαὶ ὄχθαι, περιεβάλλοντο κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ὑπὸ νέου κάλλους, νέας ἐπιθηλικότητος, νέου μυστηρίου. Παρήλθομεν ἤδη τὸν καλλίστρον Ἰωάννειον Δόφον (Johannis berg), καὶ ἐνῶ ὁ θαυμάσιος ποταμὸς καθίσταται στενωτέρως καὶ βαθύτερος, τὸ ἐξάισιον αὐτοῦ πλαίσιον ὑφίσταται παντοίας γοητευτικὰς ἐναλλαγὰς, καὶ ὅτε μὲν ἐκτείνονται πέριξ τρυφεροὶ λειμῶνες καὶ ἡλιοχαρεῖς ἀμπελοὶ, ὅτε δὲ ὀρθοῦνται τραχεῖς βράχοι, καὶ γαῖουσι βραβεῖαι χαράδραι, καὶ ἄλλοτε προβάλλουσιν ἐπὶ ἀποτόμων καὶ ἀπροσίτων κορυφῶν κατηρειπωμένοι πύργοι, πλήρεις μυθικοῦ μεγαλείου, ἢ ἐκτυλίσσονται σιγηλὰ πεδία καταρθευθέντα ὑπὸ αἵματος, καὶ καθαγιασθέντα ὑπὸ τῆς δόξης. Τὸ θέαμα ἀναδεικνύεται ἐκτάκτως μαγικὸν καὶ θεοπέσιον. Ἄπαντα ἡ ζωικὴ ἔντασις φαίνεται συγκεντρωμένη ἐν μόνῃ τῇ αἰσθήσει τῆς ὁράσεως. Ἡ ψυχὴ πνίγεται ἐν ὠκεανῷ φωτός καὶ χρωμάτων. Τὸ πνεῦμα πλανᾶται ἀσκόπως καὶ ἀορίστως, ἀδυνατοῦν νὰ προσηλωθῇ ἐπὶ τινος ἀντικειμένου, λικνιζόμενον καὶ σπενδονιζόμενον διαρκῶς ὑπὸ τῆς ταχυτάτης ἐναλλαγῆς τῶν ὁραμάτων καὶ τῶν ἐντυπώσεων. Ἡ ψυχὴ σπανίζεται, θείαις ταύταις στιγμαῖς τῆς ἐπιγιγνόμενης μακαριότητος, ὀφείλει νὰ ἄρχῃ πανταχοῦ ἢ σιγῇ καὶ ἡ γαλήνῃ, καὶ νὰ κρατῇ τὸ μέγα αἰσθημα τῆς λατρείας τοῦ σύμπαντος, τῆς ἀγάπης τῆς ὅλης ἀνθρωπότητος.

Καὶ ἐν τούτοις, παράδοξός τις, ἀπότομος, βιβηλος, ἐκκωφευτικὴ ἰσχυρὰ ἀναδίδεται αἰφνιδίως περὶ ἐμε, ἀποσπῶσά με ἀνηλεῶς ἐκ τῆς εὐδαίμονος ἐκστάσεως, φυγαδεύουσα τὸ περιπτυσσόμενον καὶ θω-

πεῖον τὴν ψυχὴν ἠδὲ μυστήριον, συνταράσσουσα καὶ συγχέουσα καὶ ἐξαπρανίζουσα τὰς συμπαθῶς καὶ ἰλαρῶς περιπίπταμένας οὐρανια ὄπτασις. Ἡ ἔξοχος ἐκείνη θέα πρὸ παντός ἄλλου αἰσθηματος εἶχεν ἐξεγείρει τὸν ἀκατάσχετον πατριωτικὸν ἐνθουσιασμόν τῶν πληρούντων τὸ σκάφος Γευτωνῶν, καὶ ἄπαντες, θήλεις καὶ ἄρρενες, πρεσβῦται καὶ νέοι, σοβαροὶ καὶ εὐτράπελοι, ἤρξαντο ἀνατείνοντες ἐκ πάσης γωνίας, τραχύ τι βίαιον καὶ προκλητικὸν ἄσμα ἀπολλήγον εἰς τὴν αὐτάρεσκον ἐπαφὸν :

Du Vaterland magst ruhig sein !

Fest steht und treu, die Wacht am Rhein ! . . .

Οἱ ἀνυπόφοροι οὗτοι κρωγμοὶ μετέβαλον, Κύριαι, τὴν ἔκστασιν μου εἰς ἀηδίαν.

— Ὡ! Πῶς ἐκλάμπει ἐνταῦθα ἡ αἰωνία Γαλατικὴ ὑπερευαίσθησις ! διέκοψε μειδῶν ὁ Γρίφφεν.

— Ἐγετε ἐν μέρει δίκαιον, εἶπεν ὁ ἀφηγοούμενος Γάλλος. Ὁ φεῖλω νὰ ἔμολογῶσθε ὅτι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οὐδαμῶς διετέλου ἀπηλλαγμένος τῆς σωβινιστικῆς μανίας, δι' ἣν κατέστησαν περίφημοι οἱ συμπολίται μου. Πᾶν ὅ,τι προσέβαλεν ἔστω καὶ ἐπ' ἐλάχιστον τὴν ἔθνικὴν περιφιλαντίαν μου μὲ κατεξηρέθιζεν, καὶ προῦκάλε ἐν ἐμοὶ ἰσχυρὰν παραφορὰν. Ἄλλ' ἄρ' ἕτερος πρέπει νὰ παραδεχθῆτε, ὅτι οἰοσθῆτε ἕτερος. μὴ ἔχων Γευτονικὸν αἷμα εἰς τὰς φλέβας του εὐρίσκειτο ἐν τῇ θέσει μου, θὰ κατελαμβάνετο ἐν τῇ περιστάσει ἐκείνῃ ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀηδίας καὶ ἀγανακτικῆσεως. Αὐτοὶ οἱ Γερμανοὶ . . . ἀλλὰ συγγνώμην, λησμονῶ ὅτι μεταξύ τῶν ἐνταῦθα παρακαθημένων . . .

— Ἐκφράσθητι ἐλευθέρως, φίλε μου, ὑπήνεγκεν ὁ Σαίμφελδ. Νομιζῶ ὅτι ὅλοι τυγχάνομεν κοσμοπολίται. Ἐγὼ ἰδίως πρὸ μακροῦ ἀπηλλάγην τῆς μεγάλης προλήψεως τοῦ πατριωτισμοῦ.

— Καὶ ἐγὼ ἐπίσης, εἶπεν ὁ Λωτιέ. Ὡστε δύναμαι νὰ διατυπώσω ἀνυποκρίτως τὰς ἰδέας μου. Αὐτοὶ οἱ Γερμανοὶ λοιπόν, ὅταν συναντῶνται κατὰ σμήνην καὶ περιφέρονται γαυριῶντες ἐπὶ τοῖς τελευταίοις θριάμβοις των, προσπαθοῦντες νὰ ἐπιδεικνύωσιν ἐν παντὶ ἀθλητικὴν ὑπεροχὴν καὶ στρατιωτικὴν ἀκαμψίαν, ὀρθοῦμενοι ἀπενῶς, ἢ βηματικίζοντες βερέως καὶ ἐρεθύμως ὡς ἐάν ἐκτελῶσι πολεμικὰ γυμνάσια, καθίστανται ἀντιπαθητικώτατοι. Ἐπειτα λάβετε ὑπ' ὄψιν τὴν ἰδιαιτέραν θέσιν ἐν ἣ ἐγὼ εὐρισκόμην. . . Νὰ θαυμάζω τὸν μαγικὸν Ρῆνον, νὰ ἐξίσταμαι πρὸ τοῦ μεγαλείου του, νὰ καθυδύνομαι ὑπὸ τοῦ κάλλους του, νὰ συγκινῶμαι ἐκ τοῦ μυστηρίου του, νὰ δοξάζω τὸν Θεὸν διότι τοσαῦτα θέλγητρα γενναϊοδῶρως διέσπειρεν ἐπὶ τῆς γῆς, νὰ ὑπερηφανεύομαι ὡς μέλος

τῆς ἀνθρωπότητος, τῆς ὑπερόχου ταύτης ζωϊκῆς τάξεως, εἰς ἣν ἐδόθη τὸ προνόμιον τοῦ νὰ ἀπολαύῃ τῆς ἀρρήτου εὐδαιμονίας ἣν ἐμπνέει ἡ θεὰ τῶν ἐξόχων καλλονῶν τῆς φύσεως, καὶ εἶτα, ἐν μιᾷ στιγμῇ ν' ἀποσπῶμαι βιαίως ἐκ τῆς μακαρίας ταύτης μελέτης μου ἐκ παραφόρων τυραννικῶν κραυγῶν, καὶ ν' ἀκούω ὅτι ὁ Ρῆνος δὲν ἀνήκει εἰς τὸν κόσμον, ἀλλ' εἰς τὴν Γερμανίαν, καὶ ὅτι τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτοῦ βεῖμα ἔχει ἀνάγκη τῆς προστασίας τῆς Γευτονικῆς φρουρᾶς, καὶ αἱ λαμπραὶ αὐτοῦ ὄχθαι δέονται τῆς ἀρωγῆς τῆς Βρανδεβουργικῆς σπάθης! . . . Ἄ! Κύριοι! Ἡ προσβολὴ αὕτη ἦν δεινотάτη, καὶ παρήγαγε τοιαύτην ἀντίδρασιν ἐν τῇ ψυχῇ μου, ὥστε εἰσῆλθε κατακτητικῶς ἐν αὐτῇ δεσπάζον παντὶς ἑτέρου, τὸ αἰσθημα τῆς ἐθνικῆς ὑπερηφανείας. Καὶ στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ προτειχίσματος τοῦ σκάφους, προσήλουν τὸ βλέμμα ἐπὶ τῶν διασχιζομένων πρασίνων ρεϊθρῶν, καὶ ἀπήγγελλον ἐνθουσιασθῶς τὴν ὑπερήφανον ποίησιν, δι' ἧς ὁ Ἄλφρεδος δὲ Μυσσέ, ἀπήντα εἰς τὸν θούριον τοῦ Βεκκερ :

Nous l'avons eu, votre Rhin Allemand | . . .

Ὁ φίλος Σαϊμφελδ, ἀπεκάλεσε μεγάλην πρόληψιν τὸν πατριωτισμὸν Συμφωνῶν πληρέστατα. Ἀλλὰ διαβεβαίω ὑμᾶς, κύριοι, ὅτι ὑπάρχουσι περιστάσεις, καθ' ἃς ἡ πρόληψις αὕτη πασέχει τὰς ὑπερέτας τῶν εὐφροσυνῶν. Ἐν τοιαύτῃ περιστάσει διετέλουν καὶ ἐγὼ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, καὶ ἡ ἀνάμνησις τῆς Γαλλίας μου καὶ οἱ σπινθηρίζοντες στίχοι τοῦ θεσπεσίου ποιητικοῦ τέκνου τῆς, ἐπλήρουν τὴν καρδίαν μου ἐκτάκτου παραμυθίας καὶ ἰκανοποιήσεως.

Ἐν τῇ αὐτῇ πάντοτε θέσει διατελῶν ἐπανελάμβανον ἐπιμόνοως, δι' ἑκατοστήν ἴσως φοράν, τοὺς δύο ἐκφραστικωτάτους στίχους :

Nous l'avons eu, votre Rhin Allemand.
Son sein porté, une plaie ouverte,

Ὅτε ἤκουσα γλυκεῖαν τινὰ καὶ τρυφερὰν φωνὴν ἀπαγγέλλουσαν μετὰ ζωηρᾶς αἰσθηματικότητος τὴν συνέχειαν τῆς στροφῆς :

Du jour où Condé triomphant
A déchiré sa robe verte . . .

Ἐστράφην πρὸς τὸ μέρος ἔθλα ἀνεδίδετο ἡ ἐπικουρικὴ ἐκείνη φωνὴ καὶ διέκρινα μίαν κομφῆν καὶ περικαλλῆ γυναῖκα, φέρουσαν ἐπὶ φοιᾶς ἐσθῆτος βυσσόχρουν ἐπινώτιον, στηρίζουσαν ἐπίσης τοὺς βραχίονας ἐπὶ τοῦ προτειχίσματος καὶ παρατηροῦσάν με μετ' ἀορίστου μειδιάματος καὶ συμμίκτου τινὸς ἐκφράσεως ἐνδιαφέροντος καὶ περιεργείας.

Ὅσα εὐχάριστος ἐκπληξίς! εἶπον πρὸς αὐτήν. Ἐνόμιζον ὅτι ἤμην μόνος ἐν μέσῳ τοῦ γερμανικοῦ αὐτοῦ συρφετοῦ.

— Σὰς παρακαλῶ, Κύριε! ὑπέλαβεν ἐκείνη γελῶσα. Μὴ προσβάλλετε τὴν χώραν, ἐν ἣ ἐγεννήθη καὶ ἀνετράφη.

Αἱ ἐπιτιμητικὰ αὐτὰ λέξεις μεθ' ὅλην τὴν φαιδρότητα μεθ' ἧς ἐξηγέθησαν μ' ἔρριψαν ἐν μεγάλῃ ἀμηχανίᾳ. Εἶδον ὅτι ἡ διαχυτικότης μου ὑπῆρξε λιαν ἐσπευσμένη.

— Συγγνώμην, Κυρία μου! προήνεγον ἐπιφυλακτικώτερον. Ἐνόμιζον ὅτι εἰμεθα συμπατριῶται. Προφερέτε μετὰ τοιαύτης τελειότητος τὴν γλῶσσαν τῆς χώρας μου, καὶ μετὰ τοσούτου ἐνθουσιασμοῦ ἀπήγγεϊλατε τοὺς πατριωτικοὺς ἐκείνους στίχους...

— Ἀλλὰ δὲν ἠπατήθητε, Κύριε! Οὐδὲ εἶπον τὸ ἐναντίον, νομίζω. Εἰμὶ Γαλλίς, πληθῶς Γαλλίς. Ὁ σύζυγός μου ἀνήκει εἰς τὸ εὐγενὲς αὐτὸ ἔθνος!

— Ἀλλ' ἡ ὑμετέρα καταγωγὴ... Μοὶ φαίνεται ὅτι ὑπνήχθητε τὴν χώραν ἐν ἣ ἐγεννήθητε καὶ ἀνετράφητε...

— Ἀληθῶς! Ἡ ἰδιαιτέρα πατρίς μου ἀποτελεῖ ἤδη μέρος τῆς Γερμανίας, Ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ἔχουσι γαλλικὸν αἷμα εἰς τὰς φλέβας των καὶ φρονῶ ὅτι οὐδεὶς δύναται ν' ἀφαίρῃσιν ἀπ' αὐτῶν τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ θεωρῶνται Γάλλοι.

— Ἄ! Ἐννοῶ, εἶπον ἀνακουφισθεὶς ἐκ τῆς διαβεβαίωσεως ταύτης. Εἶσθε Ἀλσατίς ἢ Λοθαριγγία;

— Ἀλσατίς. Ἐκ Στρασβούργου. Καὶ ἤδη θεωρῶ περιττὸν νὰ διακηρῶξω, ὅτι οἱ πρότεροι λόγοι μου εἶχον ἀπλῶς παιγνιδίῳ χαρακτηρᾶ. Ἡσθάνομην τοσαύτην τέρψιν, ἀκούουσα ὑμᾶς ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ἀτελευτήτως ἐπαναλαμβάνοντα ἐν ἰσχυρᾷ συγκινήσει τὰς πατριωτικὰς ἐκείνας στροφάς, ὥστε ἄσυνειδήτως διωλιθίσθαι εἰς εἰδός τι τολημῶς οἰκειότητος ἀπέναντι ὑμῶν ἀναμιχθεῖσα ἀδιακρίτως εἰς τὸ ἀπαγγελτικὸν ἔργον σας, καὶ ἀπαντήσασα εὐτραπέλως εἰς τὰς πρώτας λέξεις ἃς μοὶ ἀπηρθύνετε. Ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ σχηματίσθητε ἐκ τούτου κακὴν ἰδέαν περὶ ἐμοῦ

— Κακὴν ἰδέαν! ἀπήντησα ἐντόνωσ διαμαρτυρούμενος. Ἀλλὰ δὲν δύνασθε νὰ φαντασθῆτε, Κυρία μου, ὅπόσῃν εὐγνωμοσύνην αἰσθάνομαι διὰ τὴν εὐμενῆ ὑμῶν συγκατάθεσιν, ἧτις πολλαπλασιάζει τὴν ἰσχυρὰν ἀνακούφισιν ἣν μοὶ παρέσχεν ἡ αἰφνιδία καὶ ἀπροσδόκητος ἐμφάνισι μῖς συμπαθοῦς συμπατριώτιδος ἐν μέσῳ τῆς προκλητικῶς κορυθνευτώσεως τευτονικῆς ταύτης λεγεῶνος....

— Ἀλλὰ πῶς ἀπεφασίσατε νὰ ῥιφθῆτε ἐν μέσῳ αὐτῆς; Οἱ Γάλλοι ταξειδεύουσι τόσον ὀλίγον καὶ ἰδίως ἐν Γερμανίᾳ...

— Ἴδου τὸ ζήτημα. Ἡμεῖς οὐδέποτε θὰ ἐξοικειωθῶμεν πρὸς τὴν ἰδέαν τοῦ «Γερμανικοῦ Ρῆνου». Ὅθι θεωρῶμεν ἄειποτε τὸν

ποταμόν τοῦτον οὐχί ὡς κτήμα τῆς προαιωνίου ἡμῶν ἐχθρῶς, ἀλλ' ὡς φυσικόν ὄριον αὐτῆς καὶ τῆς πατρίδος μας. Αὐτὴν τὴν ἰδέαν τοῦλάχιστον εἶχεν ὁ θαυμασιὸς ἐκεῖνος Ῥωμαῖος ὁ καλούμενος Καῖσαρ, ὅταν δὲ ἀναμνησκόμεθα τῶν ἄθλων ἐτέρου τινὸς οὐχ ἤττον μεγαλοῦρου καὶ πλεῖον συγγενοῦς ἡμῖν στρατηλάτου, οὐ τὸ ἐνδοξάτατον ὄνομα πρὸ μικροῦ ἐήλθε τῶν ὑμετέρων χειλέων....

— 'Α! 'Ενωῶ. Τὸ ταξιδεῖδιόν σας ἔχει χαρακτηριστὰ προτυπώματα.

— 'Ακριβῶς. Εὐρισκόμην ἐν 'Ελβετία. Διήλθον ἐκ Βασιλείας. ἐθαύμασα τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν καταρρακτῶν, οὐς σχηματίζει ὁ Ῥῆνος καταρρημιζόμενος ἐν Σαργάουζεν, καὶ ἀπεφάσισα ν' ἀκολουθήσω μέχρι τῶν ἐκβολῶν του τὸ λαμπρὸν ρεῖμα, ἐφ' οὗ διεβλάστησαν αἱ ἀκτῖνες τοῦ ξίφους τοῦ Κονδέ, καὶ ὅπερ ἀνασπάζεται εὐλαβῶς τοὺς τάφους τοῦ Χῶς καὶ τοῦ Μαρσῶ, καλυπτόμενον εἰσέτι ὑπὸ τῆς μεγάλης σκιάς τοῦ Βονοπάρτου.

— Καὶ εἶτα τίνα διευθύνσιν θά λάβητε;

— Θὰ διέλθω τὴν 'Ολλανδίαν, θὰ διασχίσω τὸν πορθμὸν τῆς Μάγγης, διαπερατούμενος ἀπὸ Φλούσιγγ εἰς Κουήνσβοσπ, καὶ θὰ καταλήξω εἰς Λονδῖον ἔνθα μεταβίβω πρὸς ἐπισκεψιν τῆς ἀδελφῆς μου διαμενούσης ἐκεῖ μετὰ τοῦ συζύγου της. Καὶ ὑμεῖς κυρία;

— Τὸ ἐμὸν ταξιδεῖδιον δὲν εἶναι τοσοῦτον πολυπλοκόν. 'Ερχομαι ἐκ Στρασβούργου, ἐν ᾧ διήλθον τοὺς δύο τελευταίους μῆνας παρὰ τῆ μητρί μου καὶ διευθύνομαι εἰς Κολωνίαν ὅθεν θὰ λάβω τὴν εἰς Διέππην ἄγουσαν. 'Εν τῇ Νορμανδικῇ ταύτῃ παραλίᾳ με ἀναμένει ὁ σύζυγός μου Θὰ μείνωμεν ἐκεῖ ὅλον τὸ θέρος.

Οὐδεμίαν εἶχον διάθεσιν ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ πρὸς καταρτισμὸν ἐρωτικῶν εἰδυλλίων. 'Αλλ' αἱ περιστάσεις ὑφ' ἃς ἐγνώρισα τὴν προκλητικὴν ταύτην γυναῖκα, συνώμουν ὅπως ἐξεγείρωσιν ἐν τῷ πνεύματί μου ἰσχυρὸν θαυμασμόν, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ μου θερμότητάτην συμπάθειαν πρὸς αὐτήν. Καὶ ἐὰν ἔτι ἐστερεῖτο τῆς κομφόρτητος, τῆς χάριτος καὶ τῆς καλλονῆς, αἰτῖνες καθίστων αὐτὴν λίαν ἐλευστικὴν, καὶ ἐὰν ἔτι δὲν διετέλει πεπρωκισμένη διὰ τοῦ «τρομεροῦ δώρου τῆς οἰκειότητος», δι' οὗ πᾶσα ἀπάθεια καταβάλλεται; καὶ πᾶσα ἀδιαφορία ἐξαφανίζεται, ἡ αἰφνιδική φιλικὴ καὶ συμμαχικὴ αὐτῆς ἐμφάνισις, ἐν στιγμῇ καθ' ἣν ὑπέφερον ὅλα τὰ δεινὰ τῆς μονώσεως, ἐν μέσῳ τοσοῦτων κομπαζόντων ἄλλοφύλων, τοσοῦτον ἐξῆψε τὴν φαντασίαν μου, τοσαύτης τρυφερότητος ἐπλήρωσε τὴν ψυχὴν μου, ὥστε οὐδὲν θὰ ἠδύνατο νὰ καταστειλῇ τὴ πρὸς αὐτὴν ἐνδιαφέρον μου, οὐδὲν θὰ κατίσχυε νὰ παρακωλύσῃ τὴν πρὸ αὐτῆς πλήρη ὑποταγὴν μου.

'Ο μεταξὺ ἡμῶν διάλογος ἐξηκολούθει ἐκτυλισσόμενος μετ' ἐπιτεινομένης ζωηρότητος ἐπὶ διαφορῶν ἐνδιαφερόντων καὶ ἀδιαφορῶν ἀντικειμένων, καὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν βραχυτάτου χρόνου, ἠσθανόμεθα τοσαύτην οἰκειότητα πρὸς ἀλλήλους, ὡς ἐὰν εἶχομεν διέλθει ἔμοῦ ἅπαντα τὸν βίον μας. Οἱ βραχίονες ἡμῶν ἀναπαύομενοι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐρείσματος, συνεφήπτοντο, σχεδὸν συνεπλέκοντο, καὶ τὰ βλέμματα παραμελοῦντα τὰς ἐξαιτίας εἰκόνας, αἰτῖνες κατὰ πᾶσαν στιγμὴν διεγράφοντο ἐν καταπληκτικῇ ποιικιλίᾳ ἐπὶ τῶν ὀφθῶν τοῦ ποταμοῦ, ἀψηγολοῦντο διαρκῶς ἐν ἐπιμόνῳ αἰσθηματικῇ συμπλοκῇ, ἐν ᾧ αἱ ἀνταλλασσόμεναι φράσεις ἐξώρων ἐκ τῶν ὑμετέρων χειλέων, ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου πνευματικοῦ ἐλέγχου, μηχανικῶς, ἄσυνειδήτως, ὡς ἐὰν μόνος σκοπὸς αὐτῶν ἦν ἡ ἀπλή μετὰδοσις τῆς αὐξήσεως τρυφερότητος τῶν τῶν τῆς φωνῆς ἡμῶν.

Τὸ σκάφος διωλιθίσαινε μετὰ τῆς αὐτῆς πάντοτε ταχύτητος καὶ ἀταραξίας, καὶ οἱ βράχοι, καὶ τὰ ὄρη, καὶ οἱ λόφοι καὶ αἱ πεδιάδες καὶ αἱ κοιλάδες, καὶ τὰ εἰρεπία τῶν ἀρχαίων Πύργων, καὶ οἱ ὄγκοι τῶν νεωτέρων φρουρίων ἀνεφαίνοντο καὶ ἐξέλειπον ἐν ἀτελευτήτῳ ἐναλλαγῇ πλήρη μαγείας, μυστηρίου, ἁρμονίας, καὶ δυνάμεως. Αἴφνης, νέαι ἰσχυραὶ ἰαχὰ ἀναδίδονται κατατάρσσομαι τὴν ἐν τῇ γενικῇ ἐκστάσει κρατοῦσαν ἰερὰν σιγὴν, καὶ τὰ βλέμματα πάντων στρέφονται πρὸς τι μέλαν σημεῖον, προβάλλον ἐκ τοῦ μέσου τῶν ρεῖθρων, δυσδιάγνωστον ἐν τῇ μεγάλῃ ἀποστάσει. Βαθυμόν, καθ' ὅσον τὸ πλοῖον προχωρεῖ, τὸ ἄοριστον ἐκεῖνο σημεῖον μεγεθύνεται, λαμβάνει διάφορα σχήματα, καὶ ἐν τέλει παρουσιάζει τοὺς τύπους ἀνθρωπίνου σώματος, γυναικείας μορφῆς. Πανταχόθεν τότε ἐκρήγνυται τρυφερόν τι, μεθ' ὅλην τὴν τραχύτητα τῆς Γερμανικῆς φωνῆς, πλήρης γλυκυτάτης μελαγχολίας ἄσμα:

Ceh weiss nicht was soll d's bedeuten,
Das j'ch so traurig bin. . .

— Τί συμβαίνει ἐνταῦθα; 'Ηρώτησα μετ' ἐκπλήξεως τὴν συνόδον μου, ἧτις ἐλάβανε καὶ αὕτη μέρος εἰς τὴν παράδοξον χωρῶδιον ὑποταθορίζουσα τὸ ἦδὺ καὶ πένθιμον μέλος.

— Βλέπετε τὸν βράχον ἐκεῖνον; εἶπεν αὕτη δεικνύουσα διὰ τοῦ δακτύλου τὸν ἐκ τῶν νεμάτων προκύπτοντα ἀνθρωπόμορφον ὄγγον, πρὸς ὃν διηυθύνοντο τὰ βλέμματα πάντων.

— Βεβαίως . . . καὶ εἴπειτα...

— Πρὸς τί ὁμοιάζει;

— 'Ἐχει περίεργον ὁμοιότητα πρὸς καθήμενὴν γυναῖκα.

— Ὁρθότατον! Εἶνε ἡ Λορελάη! ...

— Ἡ Λορελάη! ἐπανάλαβον ἀναμνηστικὸν τὴν περιφρημον Γερμανικὴν παράδοσιν.

— Ναι! Ἡ μαγικὴ κόρη ἦτις ἀναδυομένη ἐκ τῶν ρείθρων τοῦ Ρήνου, ἀναπαύεται ἐπ' αὐτῶν, κτενίζουσα τὴν χρυσοῦν κόμην τῆς καὶ προσελκύει τοὺς διαπλέοντας οὓς ἐξαφανίζει καταβυθίζουσα ἐν τῷ ποταμῷ...

Οὐδὲλως ἠγνόνουν τὸν μῦθον τοῦτον, ὅστις ὑπὸ διάφορον τύπον ἀναφαίνεται ἐν τῇ φανταστικῇ δημιουργίᾳ πάντων τῶν λαῶν. Καὶ αἰετοίτε μὲν ἐθιῶρου τὴν παγκόσμιον αὐτὴν παράδοσιν ὡς ἐπιδεικνύουσαν ὑπὸ νεφελώδη πέπλον μεγάλην τινὰ καὶ ἀπροσμάχητον ἀλήθειαν· ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἰδίᾳ ἢ ὑπὸ τῆς ἐλκυστικῆς γυναικὸς γενομένη διατύπωσίν σου, μοι παρήγαγε ἀκατανόητον ἰσχυρὰν κατάθλιψιν. Παρετήρουν τὴν δειλαστικὴν μορφὴν, καὶ τοὺς ξανθοὺς βοστρύχους τῆς ἀνελογιζόμεν τὸν ἀσυνήθη τρόπον, καθ' ὃν ἐπεφάνη πρὸ ἐμοῦ ἀπροκλήτος ὅπως ἐπιθάλη τὸ γοητρὸν τῆς, καὶ ἐπιτάξῃ τὴν συμπάθειαν ἡσθάνομένη ὅτι αὕτη ἐξήσκει ἤδη ἐπὶ τῆς καρδίας μου οὐχὶ μικρὰν ἐπιρροήν, καὶ ἐφανταζόμενη ὅτι εὐρισκόμην ἤδη πρὸ τῆς ὀλεθρίας μαγίσσης τῆς παραδόσεως...

— Τί ἔχετε; ἠρώτησεν αὕτη μειδιῶσα ἐπὶ τῇ μελαγχολικῇ ἐκφράσει ἣν ἀνέλαβον μετὰ τοὺς λόγους τῆς. Φοβείσθε μὴ καταβυθισθῆτε ὑπὸ τῆς Λορελάης; ...

— Ἴσως! ἀπήντητα σύννοος ...

Ὁ «Γερμανὸς Αὐτοκράτωρ» διέσχισε μετὰ τῆς αὐτῆς πάντοτε ἡρεμίας τὰ γαλήνια νάματα, ἐν ᾧ αἱ κορυφαὶ τῶν πέριξ ὄρεων κατεπυρπολοῦντο ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ δύνοντος ἡλίου. Εἶχομεν παρελθεῖ τὴν Κοβλεντίαν καὶ τὴν Βόννην, καὶ ἀφ' οὗ ἐθαυμάσαμεν τὰ Ἑπτὰ Ὄρη, καὶ τὸν περιφρημον Δράχενφελς, καὶ τὸν Στόλστενφελς, καὶ τὸ Ἐρεμβράϊτστάϊν, εἶδομεν προσεγγίζοντας τοὺς δύο καταπληκτικῶς μεγαλοπρεπεῖ Πύργους τῆς Μητροπόλεως τῆς Κολωνίας. Ἡ συνοδὸς μου ἀπὸ τινος χρόνου βεβητισμένη εἰς βαθὺν ρεμβασμὸν οὐδὲν πλέον βλέμμα, καὶ οὐδένα λόγον μοι ἀπέτεινε.

Ὅταν τὸ σκάφος ἐτάσσετο παρὰ τὴν ἀποβάθραν τῆς Κολωνίας, παρετήρησα ἓνα κομψὸν καὶ εὐρωστον ἄνδρα ἀπευθύνοντα ἐκ τοῦ κρηπίδωματος περιπαθεῖς προσαγορεύσεις πρὸς τὴν Ἀλσατίδα, ἣτις ἐφαίνετο πλέουσα ἐν πελάγει· εὐδαιμονίας, ἀνυπομονοῦσα ἅμα ὅπως ἐξέληθ.

— Εἶνε ὁ σύζυγός σας; ἠρώτησα.

— Ὁχι! ἀπήντησε ψυχρῶς αὕτη.

— Ἐτερός τις συγγενής; ...

— Οὐτε! .. Ἀλλὰ πρὸς τί αὕτη ἡ ἀνάκρισις; ...

— Ἡ Λορελάη, Κύριοι, ἐπέπεν ἐν μελαγχολικῇ ἀποφθεγματικότητι ὁ Γάλλος Λωτιέ, δὲν συναντᾶται μόνον ἐν τῷ ὄσ τῶν ρείθρων τοῦ Ρήνου...

Timeson.

ΣΟΝΝΑΤΕΣ

Τὸ πέσιμο τοῦ φύλλου

ΣΤὴν ἀλαφρότερη πνοή,
 Στ' ἄγγιγμα μόνον πεταλούδας,
 Σὰν νὰ μὴν εἶχε τὴ ζωὴ
 Παρμένη ἀπ' τὸ χυμὸ τῆς φλούδας.
 Στ' ἄγγιγμα μόνον πεταλούδας,
 Στὴν ἀλαφρότερη πνοή,
 Σὰν νῦταν ἤχος ποῦ πεθαίνει,
 Ἡ ἄστρο ποῦ σβύεται τὸ πρῶν,
 Ἡ ὄνειρο πλάνο ποῦ διαβαίνει,
 Στὴν ἀλαφρότερη πνοή,
 Στ' ἄγγιγμα πεταλούδας,
 Σὰν νῦταν χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ
 Ποῦ τρεμοχάνεται τὸ βράδυ,
 Ἡ σκέψι γρήγορη τοῦ νοῦ,
 Ἡ λάμψι σὲ πικρὸ σκοτάδι,
 Στ' ἄγγιγμα μόνον πεταλούδας,
 Στὴν ἀλαφρότερη πνοή,
 Σέρνεται χάμω καὶ χορεύει,
 Δίχως νὰ ξέσῃ τί γυρεύει.
 Αὐαίσθητο, χωρὶς ζωὴ...
 Στὴν ἀλαφρότερη πνοή,
 Στ' ἄγγιγμα μόνον πεταλούδας.

ΣΤΕΦ. Ι. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

τὰ μέρη ἐκεῖνα, ὅτε ἔξαφνα μοῦ παρουσιάζεται ὁ Πρόδρομος, τὸν ὅποιον εἶχα διαδεχθῆ εἰς τὸ βάπτισμα καὶ μοῦ λέγει: «Καρτέρησον, γέρον, καὶ κοφίζω σε τοῦ πολέμου.» Τί νὰ κάμω πειά; εἰμποροῦσα νὰ μὴ πιστεύσω εἰς τὴν ὑπόσχεσιν ἐνὸς τοιοῦτου ἀγίου; Ἐπέστρεψα λοιπὸν καὶ ἐξηκολούθησα τὸ ἔργον μου. Κατ' ἀρχάς, νὰ σοῦ εἰπῶ, δὲν εὕρηκα καὶ πολλὴν δυσκολίαν ἐπέρασαν κἄν καὶ κἄν γυναῖκες ἀπὸ τὰ χεῖρα μου, καὶ καμμία δὲν κατῴρθωσε νὰ μὲ κάμῃ νὰ ἐνθυμηθῶ πλέον τὸν ἑαυτὸν μου «ἐσώθηκα» εἶπα μέσα μου: «τώρα ἤμπορῶ νὰ βαπτίσω ὅλα τὰ χαρέμια τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας.» Ἀλλὰ κατὰ κακὴν μου τύχην δὲν εἶχα ὑπολογίσει καλῶς τὰς δυνάμεις σου καὶ ἡπατώμην· μίαν ἡμέραν βλέπω ἐμπρὸς μου μίαν Περσίδα, ἄλλου εἶδους ταραχῆς, βρὲ παιδί· αἰσφύρα, σφύρα.» Ὅταν τὴν εἶδα ἕνα προαίσθημα διαβολεμένο μοῦ εἶπε πῶς δὲν θὰ ἤμποροῦσα νὰ τὰ βγάλω πέρα μαζί της καὶ ὅτι θὰ ἔχωμεν καὶ πάλιν τὰ ἴδια τῆς συχωρεμένης.

—Καὶ αὐτὸ τὸ προαίσθημα σοῦ τὸ ἔλεγε πολὺ δυνατὰ, πᾶτερ Κόνων:

— Βαθυρὴν καὶ κατ' ὀλίγον εἰς τὴν ὄρχην, ἀλλ' εἰς τὸ τέλος πλέον μ' ἐβεβαίωσεν, ὅτι οὐκ ἔην ἄλλως γενέσθαι· θὰ τὴν ἐπάθαινα — «Μὴ ἀποβάλῃς τὰ ἱμάτια, λέγω τότε, εὐλογημένη· ἂν θέλῃς νὰ σὲ βαπτίσω μὲ τὰ ρούχα σου, σὲ βαπτίζω εὐχαριστίας· εἰδεμὴ ἄμω, σ' τὸ καλὸ καὶ ξεφορτώσου με.» — «Πῶς; λέγει· θὰ μοῦ βρέξῃς τὸ φόρεμά μου; ἢ θὰ μὲ βαπτίσῃς γυμνὴν, ἢ δὲν βαπτίζομαι καθόλου.» Τί νὰ κάμω; . . . Νὰ τὴν ἀφήσω νὰ φύγῃ καὶ νὰ γάσῃ ἢ χριστιανικὴ ποίμνη μίαν ἀνάδα ἦτον ἁμαρτία· νὰ μὴ τὴν ἀφήσω, πάλιν ἦτον ἁμαρτία, διότι ἔχανεν ἀφεύκτως ἐν ἄρνιον, ἐμέ.

— Φοβερὸν δίλημμα, πᾶτερ Κόνων, τῷ ὄντι. Οὕτως ἢ ἄλλως ἐν ἄρνι ἔπρεπε νὰ χαθῇ.

— Ἐθώρησα λοιπὸν καλῆτερον νὰ μὴ τὴν βαπτίσω καὶ νὰ χαθῇ τοιοῦτοτρόπως μία προβατῖνα σὰν κ' ἐκείνην, πορὰ . . .

— Ἐνα κριάρι σὰν τὴν ἀγιότητα; Πολὺ σωστὰ ἐκάματε. Καὶ τὸ ἐκόψατε λάσπη λοιπὸν, αἱ;

— Φεύγω καὶ πάλιν φεύγω — Ἀλλὰ ὅταν ἔστριβα εἰς κᾶτι

χωράφια, βλέπω καὶ πάλιν ἐμπρὸς μου τὸν Πρόδρομον — «Ποῦ τρέχεις, γέρον, μὲ ἔρωτᾷ;» Ἐκοκκάλωσα — «Ποῦ νὰ ὑπάγω τοῦ ἄπαντῶ — Δὲν καταλαμβάνεις τοῦ λόγου σου, ὅτι δὲν κάνω ἐγὼ » διὰ τέτοιαις φιλοδουλειαῖς ποῦ μοῦ ἀνέθεσες: — Εὐρέ, σὲ παρακαλῶ, κάνενα ἄλλον πλέον ἄξιον, — ἢ μᾶλλον ὀλιγώτερον ἄξιον » ἀπὸ ἐμέ, διότι ἐγὼ δὲν ἀντέχω — ἀδυνατῶ, καὶ μὴ γάνῃς τὰ ὑλόγια σου ἄδικα. Καὶ διατὶ δὲν πᾶς παρακαλῶ ἡ εὐγενεία σου

νὰ τὴν βαπτίσῃς ἐκείνην τὴν νεράϊδα; . . . Τετέλεισται· » ἐγὼ οὐκ ἔτι μενῶ » ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ.»

Ὁ Ἰωάννης ἐγέλασε μὲ γλυκὺ μειδίαμα καὶ ἀπήντησε πάλιν: — «Καρτέρει, γέρον, καὶ κοφίζω σε τοῦ πολέμου.» Ἐ! ἐθύμωσα κ' ἐγὼ τότε καὶ ἀνέκραξα: «Τί κούφεις με καὶ ξεκουφίζεις με, πᾶτερ Ἰωάννη; » δὲν τ' ἀκούω ἐγὼ αὐτὰ » πειά Ὅσο ἔτσι μοῦ λὲς ὅταν φεύγω καὶ μὲ γυρίζεις πίσω, ἀλλὰ τώρα πειά » δὲν θὰ τὸ κατορθώσῃς. Μὴ » φορὰ τὴν ἔπαθε ὁ Κόνων,

οὐδὲν δὲν τὴν παθαίνει καὶ πρὸς γινῶσίν σου » Ὁ ἅγιος Πρόδρομος, ἐγέλασε τότε μὲ ὅλη τὴν καρδιά του καὶ μοῦ ἀπήντησεν: «Ἐλα ἐδῶ, ἀνόητε ὑπάρχει καὶ ἱατρικὸν διὰ τὴν ἀρρώστια σου.» — Μὲ ἐπῆρε δὲ παράμερα καί . . .

Ἀλλ' ὁ ὄσιος δὲν ἐτελείωσε τὴν ἱστορίαν, διότι ἀνελύθη εἰς δάκρυα καὶ ἐδέθη εἰς θρήνους

Ὁ ὁδηγὸς μου συνεπλήρωσε:

— Καὶ ἀναμολλεύσας τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐσφράγισε τῷ σημείῳ τοῦ σταυροῦ ὑποκάτω τοῦ ὀμφαλοῦ καὶ εἶπε: — Αἱ τῶρα πήγαίνε, εὐλογημένε Κόνων εἰσαὶ ἄξιος διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

— Κάλλια νὰ μοῦ ἴλειπε, ἐκραύασεν ὁ δυστυχῆς, τέτοια βασιλεία! Καὶ ἀπεμακρόνητ κλαῖων καὶ ὀδυρμένος.

Ἐμεινα μόνος μετὰ τοῦ ὁδηγῶ μου.

— Ὁ κακώμοιρος! εἶπον πρὸς αὐτὸν — τὴν ἐπλήρωσε φαίνε-

ται πολύ ακριβῶς τὴν βασιλείαν αὐτήν. Ἄλλα δὲν μοῦ λέγεις, πάτερ Καλυβίτη, προσέθηκα, τί κάθεται σήμερον ὁ ἅγιος Πρόδρομος καὶ δὲν σταυρώνει τοιοῦτοτρόπως καὶ καμπόσους ἰδικούς μας καλογέρους καὶ παππάδες, διὰ νὰ μὴ σταυρώνουν αὐτοὶ τοῦ κόσμου τὰς γυναῖκας;

— Τί νὰ πρωτοσταυρώσῃ ἀπ' αὐτούς; ἀπήντησεν ὁ ὁσιος ὀργίλιος — ὅπως ἔχουν καταντήσει αὐτοί, ὅσο καὶ ἂν τοὺς σταυρώσῃ, πάντοτε θὰ ᾔνη. . . . ἄσταύρωτοι!

ΠΟΛΥΒΙΟΣ Τ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΩΣΑΙΚΟΝ

Εἶνε ἐλάττωμα τῶν λεπτῶν ἀνθρώπων νὰ ζητοῦν καὶ παρ' ἄλλων τὴν λεπτότητα, τὴν ὁποίαν αὐτοὶ ἔχουν.

* *

Πάντοτε πρέπει νὰ συλλογίζεται κανεὶς ὅ,τι λέγει· ἄλλα δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ λέγῃ ὅ,τι συλλογίζεται.

* *

Εὐκολώτερα μυρίζεται ὁ κατεργάρας τὸν τίμιον ἄνθρωπον, παρὰ ὁ τίμιος ἄνθρωπος τὸν κατεργάραν.

Η ΜΥΩΠΙΑ

ΝΕΦΟΣ μελαγχολίας εἶχε σκιάσει τὴν φαιδρὰν μορφήν τῆς Φλώρας· τὸ κάτω χεῖλος προτεινέτο ὡς παιδίου θελόντος νὰ κλαύσῃ· οἱ δάκτυλοί της ἐφέροντο μηχανικῶς πῶς καὶ βιαίως εἰς τὰς πτυχὰς τῆς ἐσθῆτος της. . . .

— Μὰ τί ἔχεις, Φλώρα; ἠρώτησεν ἡ Φανὴ καὶ πάλιν.

— Τίποτε! ἀπεκρίθη ἐκείνη τύπτουσα μὲ τὸν μικύλλον πίδα της τὸ ἔδαφος ξηρῶς καὶ ἐν νευρικῇ ταραχῇ.

— Τίποτε; πῶς εἶνε δυνατόν; Σὲ ἐπέειραξε κανεὶς; Σοῦ συνέβη τίποτε δυσάρεστον; Μήπως ἀρρώστησε τὸ γατάκι σου;

— Ὅχι· ἡ Λιλίκα εἶνε πολὺ καλά!

— Μήπως ἡ ράπτρια σοῦ ἔκαμε πάλιν καμμιά ἀπροσεξία καὶ σοῦ ἔβαλε κέντημα ἐκεῖ ποῦ ἤθελες δαντέλλα;

— Ὅχι· εἶμαι εὐχαριστημένη μὲ τὴν προῖτα μου· εἶνε ὥραιότατη.

— Αἱ! μήπως— ἐπρόσθεσεν ἡ Φανὴ μετὰ τινος κωμικῆς συστολῆς, μήπως ὁ ἀδελφός μου παρέλειψε νὰ σοῦ στείλῃ σήμερα τὰ τακτικά του ἄνθη;

— Ὁ Καῖσαρ εἶνε ἄγγελος ἀγαθότητος.

— Καὶ τὸ λέγεις ἔτσι, μὲ τόσην δυσθυμίαν; Τί ἔχεις τέλος πάντων; δὲν σε ἔννοῶ.

— Τὰ ἔχω μὲ τὸν Θεὸν ἐκεῖ ἐπάνω ὑψηλά, εἶπεν ἡ Φλώρα ὑψοῦσα ἀποτόμως τὸν δάκτυλον πρὸς τὸν οὐρανόν.

— Ἄ! Ἄ!

- Μάλιστα, χωρίς άπορίας και έπιφωνήματα . . .
 — Τί λέγεις, Φλώρα
 — Λέγω ότι δέν έπρεπε νά με πλάση, άφου μέ έκαμε
 τόσον δυστυχή

Ἡ Φανή διήνοιξεν έκθαμβος τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἤτένισε
 τὴν Φλώραν.

- Εἶσαι δυστυχῆς ;
 — Καὶ δέν τὸ βλέπεις ; δέν τὸ έννοεῖς ; Εἶσαι καὶ σὺ
 λοιπὸν ἄδικος ;

— Φλώρα, δέν σε καταλαμβάνω. Εἶσαι τὸ καμάρι τῶν
 γονέων σου, εἶσαι ἔμμορφη, εἶσαι πλουσία, ὁ ἀδελφός μου
 σέ λατρεύει, μετὰ ένα μῆνα θά γίνουιν οἱ γάμοι σας

— Πολὺ καλά' μὰ ὅλα αὐτὰ ἐκμηδενίζονται ἀπὸ μίαν
 σπουδαίαν, θλιβεράν ἔλλειψιν, ἡ ὁποία δέν μ' ἄφινει διόλου
 ἥσυχον. Εἶμαι μύωψ

- Ἄ ! εἶπεν ἡ Φανή μέ κάποιαν ἐκπληξιν, τὸ ἤξευρα.
 — Καὶ δέν με λυπεῖσαι ;
 — Νά σε λυπηθῶ ; Διατί ;
 — Βέβαια' διότι δέν εἶσαι εἰς τὴν θέσιν μου. Καὶ ὑπάρ-

χει πρᾶγμα πλέον γελοῖον, πλέον λυπηρὸν διὰ μίαν γυναῖκα
 ἀπὸ τὸ νά εἶνε μύωψ ; Ἄν ἤξευρες ! Περιπατῶ εἰς τὸν δρό-
 μον ; Περνᾷ κανένas στενός φίλος, μέ χαρετᾶ' ἄλλ' ἐγὼ
 δέν τὸν διακρίνω καλά, καὶ ἡ τοῦ ἀπαντῶ μέ ψυχρὸν χαριε-
 τισμὸν ἢ δέν τὸν προσέγω διόλου. Ὅταν τὸν ἐπανάιδω, μού
 παραπονεῖται ἡ μου κάμνει τὸν σοβαρὸν καὶ ἐγὼ ἀναγκάζο-
 μαι νά τοῦ ζητήσω συγγνώμη, νά τὸν βεβαιώσω πῶς δέν
 εἶδα . . . καὶ συχνὰ δέν με πιστεύει. Ἐξεναντίας, συμβαί-
 νει κάποτε νά χαμογελάσω μέ τὸν χαριέστερον τρόπον εἰς
 τὸν μεγαλειότερον βλάκα τοῦ κόσμου, μέ τὴν ιδέαν πῶς εἶνε
 ἀπὸ τοὺς συμπαθεῖς γνωρίμους. Εἰς τὸ θέατρον χειρότερα !
 Ζητῶ ἔξαφνα τὸν Καίσαρα ; Κυττάζω δεξιᾶ, ἀριστερᾶ, εἰς
 τὰ θεωρεῖται, εἰς τὴν πλατεῖα' τίποτε ! καὶ . . . πῶς δέν ἐρ-
 χεται ; γιατί ἄργεῖ ἔτσι ; καὶ . . . ὅταν ἔλθῃ, θά τοῦ δεί-
 ξω ἐγὼ ! καὶ . . . ποῖος ξεύρει ποῦ τρέχει καὶ διασκεδάζει ;
 Ἀρχίζω τὰς ὑποψίας . . . ἡ φαντασία μου πλάττει χίλια
 δυὸ κακὰ ἀνύπαρκτα, ἀνησυχῶ, γίνομαι ἄδικος, ὑποφέρω . . .
 Καὶ ὅμως ὁ Καῖσαρ εἶνε ἐκεῖ, εἰς τὴν θέσιν του, ὡς πάντοτε,

καὶ εἰς μάτην ἐπιζητεῖ τὰ βλέμματά μου. Εἰς τὸν χορὸν πά-
 λιν, ἀλλοίμονον ἂν εἶσαι μύωψ ! Ἔχεις τὸ ὕφος μαθητρίας,
 ἡ ὁποία χορεύει τὴν πρώτη κανδρίλια, καὶ φοβεῖσαι μὴ πα-
 ραπατήσης. Ἡ οἰκοδέσποινα ἀπὸ τὴν ἄλλην ἄκρη σοῦ χα-
 μογελά, ἡ μητέρα σοῦ κάμνει νεῦμα, ὁ πατέρας σοῦ δίδει
 νά έννοήσης διὰ σημάτων πῶς πρέπει νά ἀναχωρήσωμεν . . .
 Ἄλλὰ σὺ, τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτὰ' μένεις σάν ἄγαλμα, δέν
 βλέπεις τίποτε, γίνεσαι φορτικὴ εἰς ὅλους καὶ λυόνεις καὶ
 πάσχεις. Ἀπεφάσισες νά μὴ ἰμιλήσης τὸ βράδυ ἐκεῖνο μέ
 τὸν δεῖνα ; Σὺ, μέ θαυμασίαν ἀδεξιότητα, πηγαίνεις καὶ κά-
 θεσαι ἀκριβῶς πλησίον του. Βγαίνεις λίγο εἰς τὸν ἐξώστην ;
 γίνεσαι ἔξαφνα ὀχληρὰ εἰς κανέν τρυφερὸν ζεῦγος ἐραστῶν,
 οἱ ὁποῖοι σέ ἐκλαμβάνουιν καὶ σέ βλέπουιν ὡς ἐχθρὸν. Πη-
 γαίνεις ἔπειτα εἰς τὸ μπουρέ, ἐκλέγεις κανέν γλύκυσμα,
 ποῦ δέν σ' ἄρέσει, καὶ ἀναγκάζεσαι ἀπὸ συστολήν, ἀπὸ ἀβρό-
 τητα νά τὸ φάγης. Εἰς τὸ ἵπποδρόμια, εἰς τὰς συναυλίας,
 εἰς τὰ κέντρα, παντοῦ καὶ πάντοτε, ἡμέραν καὶ νύκτα, ἡ
 μυωπία σέ ἀκολουθεῖ, σέ καταδιώκει, σέ βασανίζει, σέ κά-
 μνει κανὴν, ἀνόητον, γελοῖον. Ὡ, Θεε μου ! Δέν εἶνε αὐτὸ
 μαρτύριον ;

— Καὶ τὰ δίοπτρα ; διέκοψεν ἡ Φανή.

— Βέβαια, τὰ δίοπτρα ! τὸ ἐπερίμενα νά μοῦ τὸ πῆς. Καὶ
 ὑπάρχει πλέον μωρότερον ἀπ' αὐτό ; τὰ δίοπτρα μᾶς ἀναγκά-
 ζουιν νά ἔχωμεν ὑψωμένον τὸν βραχίονα καὶ τὴν χεῖρα, ἡ
 ὁποία μᾶς χρειάζεται νά κρατήσωμεν τὸ ριπίδιόν μας, τὸ
 μ. α. ν. ὦ ν, τὴν ἐμβρέλλα, ἐπισύρουιν τὴν προσοχὴν τῶν δια-
 βατῶν, ἰμουδιάζουιν τὰ δάκτυλα, κάμνουιν νά καταβαῖνη ἡ
 χεῖρίς καὶ νά φαίνεται ὁ βραχίων . . .

— Ὅταν εἶνε ὠραῖος, σάν τὸν δικό σου

— . . . σοῦ καταστρέφουιν τὸ δέριμα, τὴν ρῖνα, δέν σοῦ
 ἐπιτρέπουιν νά ἔγης ὠραῖος ὀφθαλμοῦς, ἐκφραστικούς' σοῦ
 σπάζουιν ἔξαφνα, τὰ λησημονεῖς πουθενά, τὰ χάνεις, σέ κά-
 μνουιν σχολαστικὴ καὶ παράξενη σάν γραῖδιον ! Θεε μου !
 πόσον εἶμαι δυστυχῆς !

— Καὶ ὅμως ὁ Καῖσαρ μοῦ ἔλεγεν ἴσα-ἴσα . . . ἄλλὰ
 τί νά σοῦ τὸ πῶ, δέν σ' ἐνδιαφέρει !

— Ἐλα, Φανή' πές μου γρήγορα, τί σοῦ ἔλεγεν ὁ Καῖσαρ ;

— Μοῦ ἔλεγε γιὰ τὴ μυωπία σου . . . ἀλλὰ τί ὠφελεῖ;
ἐσὺ εἶσαι ἀπαρηγόρητος καὶ τόσοσιν δυστυχῆς!

— Δι' ὄνομα Θεοῦ! λέγε, Φανή. Μὲ πνίγεις ἔτσι.

— Ἀφοῦ ἐπιμένεις, ἰδοὺ μοῦ ἔλεγε: Δὲν φαντάζεσαι,
ἀδελφῆ μου, πῶς ἀγαπῶ τὴν Φλώρα· εἶνε τόσοσιν καλὴ, τόσοσιν
ἀγαθὴ, τόσοσιν ἀξιέρατος! Τί εὐγενῆς ψυχῆ, τί συμπαθητικῆ
μορφῆ! Καὶ πόσων τῆς δίδει μιὰ κάποιαν ἰδιαιτέραν ἔκφρασιν
ἐκεῖνο τὸ χαριτωμένο ἐλάττωμα τῆς μυωπίας! Σὺν νὰ τῆς
προσθέτει κάτι τι τὸ προκλητικόν, τὸ ἀσύνηθες, τὸ ἱπποτι-
κόν. Δὲν ξέρεις, πῶς μὲ τρελλαίνει αὐτό! Ἐγὼ πάντοτε
ὠνειροπόλουν γυναῖκα μὲ τὸ ἀπλανὲς ἐκεῖνο καὶ ἀβέβαιον
βλέμμα· γυναῖκα, ἠναγκασμένην νὰ σκύβῃ γιὰ νὰ μοῦ μι-
λήσῃ, νὰ κλείῃ τὰ βλέφαρα μ' ἐκείνην τὴν ἀμίμητον χάριν,
νὰ ἀνοίγῃ ἐντείνουσα τὰ μεγάλα τῆς καὶ περίεργα μάτια,
νὰ

*
**

Ἄσπυρ ποὺς τῆς Φλώρας ἔπαυσε νὰ τύπτῃ, ξηρῶς τὸ
ἔδαφος· αἱ χεῖρες ἠσύχασαν· τὸ μεϊδιάμα ἐπεράνη εἰς τὰ
χεῖλη· τὸ πρόσωπον ἠθρόισσε· οἱ ὀφθαλμοὶ ἠκτινοβόλουν.

Ἡ θύελλα εἶχε παρέλθει· ὁ ἥλιος ἔλαμπεν.

[Ἐλευθέρα μετάφρασις]

ΜΑΤΘΙΑΛΗ ΣΕΡΑΦ

Γ Ν Ω Μ Α Ι

Ἄσπυρ ποὺς τῆς Φλώρας ἔπαυσε νὰ τύπτῃ, ξηρῶς τὸ
ἔδαφος· αἱ χεῖρες ἠσύχασαν· τὸ μεϊδιάμα ἐπεράνη εἰς τὰ
χεῖλη· τὸ πρόσωπον ἠθρόισσε· οἱ ὀφθαλμοὶ ἠκτινοβόλουν.

*
**

Ἡ αἰτία, δι' ἣν τόσοσιν ὀλίγα συνοικέσια εὐδοκίμοῦν, εἶνε ὅτι αἱ νεανί-
δες δαπανῶσι τὸν καιρὸν εἰς τὸ νὰ στήνωσι δίκτυα καὶ ὄχι εἰς τὸ νὰ
κατασκευάζωσι κλωδιά.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΟΥΣΟΥΡΟΣ

ΗΓΕΜΩΝ ΤΗΣ ΣΑΜΟΥ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΟΥΣΟΥΡΟΣ

(Ἡγεμὼν τῆς Σάμου)

Μουσοῦρος υἱὸς τοῦ πρὸ πολλοῦ ἀποβιώσαντος Κωνσταντίνου Μουσοῦρου πασᾶ πρώην πρεσβευτοῦ ἐν Λονδίῳ καὶ γερουσιάστοῦ τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, ἐγγόνου δὲ μητρόθεν Στεφάνου Βογορίδου, πρώτου Ἡγεμόνος τῆς Σάμου καὶ μεγάλην ἐξασκήσαντος ἐπιτροπὴν ἐπὶ τῆς πολιτικῆς τῆς Αὐτοκρατορίας, βασιλευόντων τῶν Σουλτάνων Μαχμουτ καὶ Ἀβδούλ Μετζίτ, ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Ἰανουαρίου 1841. Ἐκπαιδευθεὶς ἐν Λονδίῳ καὶ ἐν Παρισίοις, ἔνθα καὶ ἐπεράτωσε τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν τῇ τῶν νομικῶν σχολῇ, εἰσῆλθεν εἰκοσαετῆς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ὡς δεύτερος γραμματεὺς τῆς ἐν Λονδίῳ πρεσβείας, παρ' ἧ ὑπηρετήσεν ἐπὶ εἴκοσι περίπου ἔτη, διατρέξας τὸ διπλωματικὸν στάδιον μέχρι τοῦ βαθμοῦ συμβούλου πρεσβείας, πολλάκις δὲ καὶ ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ πρέσβειος, ἐπιτετραμμένος τὰ τῆς πρεσβείας διατελέσας. Κατὰ τὸ μακρὸν τοῦτο διάστημα ἀνέπτυξε καὶ ἱκανότητα πολλήν καὶ νοημοσύνην καὶ ἐμπειρίαν διπλωματικὴν μεγίστην· τῶν ὑπηρεσιῶν δ' αὐτοῦ προσηκόντως ἐκτιμηθεῖσῶν ὑπὸ τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως διορίσθη πρεσβευτὴς τῆς Τουρκίας ἐν Ῥώμῃ, ἔνθα διέμεινεν ὡς τοιοῦτος ἐπὶ τέσσαρα ἔτη, τότε δ' ἐνουμφεύσατο καὶ μίαν τῶν θυγατέρων τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ὁμογενοῦς τραπεζίτου Σιρ Τζῶν Ἀντωνιάδου καὶ ἐπὶ φιλογενεῖα καὶ γενναιοδωρίᾳ ἀφέντος ἄληστον μνήμην. Μετακλήθεις εἰς Κωνσταντινούπολιν κατόπιεν ὁ Στέφ. Μουσοῦρος διορίσθη μέλος τῆς ἐπιτροπῆς τῶν δημοσίων ἔργων, ἐν ἧ θέσει παρέμεινε μέχρι τῆς καταργήσεως τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης.

Τῇ δὲ 14ῃ Ἰουνίου 1896, διορίσθη ἡγεμὼν τῆς Σάμου, ὅτε συντασσομένων τῶν ἐκλογικῶν καταλόγων διὰ τὰς ἐπικειμένους γενικὰς ἐκλογὰς, διετέλει ἡ νῆσος ἐντὸς περιστάσεων χλεπῶν, πὰς τις δύναται νὰ ἐννοήσῃ ὅπως δυσχερὲς ἀπέβαινε τὸ ἔργον τοῦ ἐλέγχου τῶν ἐκλογικῶν καταλόγων καὶ τῆς διεξαγωγῆς

τῶν γενικῶν ἐκλογῶν εἰς τὸν νέον Ἡγεμόνα παντελῶς ἀγνοοῦντα τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα τῆς νήσου. Ἐν τούτοις ἐξῆλθε τῶν δυσχερειῶν διὰ συντόνου καὶ ἀκαμάτου ἐργασίας, καθ' ἣν ἐπεδείξατο ἄκραν νομιμότητα καὶ ἀμεροληψίαν δεόντως ὑπὸ τῶν ὀρθοφρονούντων ἐκτιμωμένην.

Τὴν αὐτὴν δὲ πορείαν τηρῶν ἀπαρεγκλίτως καὶ ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ ἐπὶ ὅλων τῶν κλάδων τῆς διοικήσεως ἀγαθὰ ἐγγυᾶται εἰς τὸν τόπον ἀποτελέσματα.

Ὁ Στέφανος Μουσοῦρος φέρων ἐν τῇ πολιτικῇ ἱεραρχίᾳ τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας τὸν ἀνώτατον βαθμὸν Βαλᾶ, εἶνε τετιμημένος διὰ τῶν παρασῆμων Μετζίτιε πρώτης τάξεως, Ὀσμάνιε δευτέρας τάξεως, διὰ τῶν ἰταλικῶν μεγαλοσταύρων τῶν ἁγίων Μαυρικίου καὶ Λαζάρου καὶ τοῦ Στέμματος τῆς Ἰταλίας, διὰ τοῦ παρασῆμου τοῦ Λέοντος καὶ τοῦ Ἡλίου τῆς Περσίας δευτέρας τάξεως, καὶ δι' ἄλλων παρασῆμων διαφόρων κρατῶν.

ΣΤΙΧΟΙ ΑΠΟ ΛΕΥΚΩΜΑΤΑ

ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΝ

Εἰς τὴν Δεσποινίδα Κορηλίαν Ῥάλλη.

Ὁ χόρτο ἐσκέπασε τὴ γῆ τὴν αἵματοθαμμένην
Κ' ἐκεῖ ποῦ ἀφρόντιστα βοσκοῦν τὰ κάτασπρα κοπάδια
Καὶ σὸ ἀχνὸν ἠλιόγευμα φλογέρα ἐρωτευμένη
Παρακονιάρικους ἤχους ἀντιλαλεῖ τὰ βράδουα —

Κοιμᾶται τώρα ἡ χλαλοὴ τῆς μάχης ξεχασμένη...
Μὰ μὲς σὸ λόγγο, ποῦ ἔκρυψε τὰ λείψανα τοῦ ὀλέθρου,
Ἡ νύχτα κᾶποτε ἡ γλυκεῖα κυττάζει τρομασμένη
Νάγριο λάμπη ἓνα σπαθὶ σὸ χέρι ἐνὸς σκελεθροῦ.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΔΙΚΑΙΟΣΤΑΣΙΟΝ (*)

ΚΩΜΩΔΙΑ ΜΟΝΟΠΡΑΚΤΟΣ

ΠΡΟΣΩΠΑ

ANNETA ΠΑΝΑΝΟΥ ἔτῶν 35, ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΨΥΧΟΥΛΗΣ ἔτῶν 28, ΕΛΕΝΗ ἔτῶν 25, ΔΕΚΡΕΤΟΣ ἔτῶν 50, ΜΑΡΟΥΛΑ ἔτῶν 20.

Ἡ σκηνὴ ἐν Ἀθήναις, τῇ 6 Ἀπριλίου 1897.

[Ἀΐθουσα μὲ συνήθη ἐπίπλωσιν. Δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ θύραι ὁμοίαι καὶ εἰς τὸ μέσον. — Εἰς τὸ βάθος ἐλαιογραφικὴ εἰκὼν πολιτοῦ γέροντος. — Διρομένης τῆς αὐλαίας ἡ Ἀννέτα Πανανοῦ καὶ ὁ Δεκρέτος εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς σκηνῆς.]

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ANNETA καὶ ΔΕΚΡΕΤΟΣ

ANNETA. Αὐτὴν τὴν φορὰν πρέπει νὰ βάλετε ὅλα τὰ δυνάτα σας, κύριε Δεκρέτε, νὰ φέρωμεν ἀποτελέσματα.

(*) Ἀπαγορεύεται ἡ ἀνατύπωσις καὶ ἡ ἀπὸ σκηνῆς παράστασις τοῦ «Δικαιοστασίου» ἄνευ τῆς ἐγγράφου συναίνεσεως τοῦ συγγραφέως.

ΔΕΚΡΕΤΟΣ. Πάντοτε ἐπροστάτευσα ὡς δικηγόρος τὰ συμ-
φέροντά σας μὲ τὸ παραπάνω.

ANNETA. Ἐννοῶ λοιπὸν ἐντὸς τῆς ἡμέρας νὰ μοῦ τὸν φυ-
λακίσετε αὐτὸν τὸν κύριον Ψυχούλην, διὰ νὰ μάθῃ νὰ σέ-
βεται καὶ τὰς ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων καὶ τὴν μνήμην
τοῦ μακαρίτου συζύγου μου. (Ἐξάγουσα ἐκ τοῦ κόλπου τῆς ἐπι-
πιστολὴν καὶ τείνουσα αὐτὴν τῷ Δεκρέτῳ·) Διαβάσετε νὰ δῆτε τί
μοῦ ἔγραψε σήμερα τὸ πρωί.

ΔΕΚΡΕΤΟΣ. (Ἀναγινώσκων·) «Ἀξιοσέβαστος κυρία . . .» —
(τῇ Ἀννέτῃ, μειδιῶν·) Τί σᾶς ταιριάζει αὐτὸ τὸ «ἀξιόσεβαστος!»

ANNETA. Οὔτε τὸν γνωρίζω προσωπικῶς, οὔτε μὲ γνωρίζει.

ΔΕΚΡΕΤΟΣ. (ἐξακολουθῶν τὴν ἀνάγνωσιν·) «Μὲ ἐπαρασκοτίσατε
μὲ τὸ πρὸς τὸν μακαρίτην σας χρέος μου. Ἡύρετε μάλιστα
τὴν ἐποχὴν νὰ μὲ ἐνοχλήτε τώρα, ὅτε διεκόπησαν αἱ σχέ-
σεις μας μὲ τὴν Τουρκίαν, καὶ θὰ ἔχωμεν πόλεμον. Ἀλλὰ
ποῦ νὰ ἐνοήσετε σεῖς τί θὰ εἶπῃ πατριωτισμός! Ἀνάθεμα
τὴν ὥραν ποῦ ἐμπλέξα μὲ τὸν κύριον Παναγόν σας, ὃ ὀ-
ποιός ἦτο τοκογλύφος τοῦ διαβόλου. Ἀρκετὰ μὲ ἐξεμάτισε
ὅταν ἔζη· κάμετε καὶ σεῖς ὅ,τι θέλετε τώρα, ὡς ἀξία κλη-
ρονόμος του. — Θεόδωρος Ψυχούλης.»

ANNETA. Εἶδτε ἐκεῖ ἀναίδεσαν! . . . ν' ἀποκαλῆ τοκογλύ-
φον τὸν ἀείμνηστον Παναγόν μου, τὸν ἄγγελόν μου, τὸ
καμάρι μου! — ὦ, πρέπει νὰ ἐκδικήσωμεν τὴν μνήμην του.

ΔΕΚΡΕΤΟΣ. Βεβαίότατα . . . Ὅθι τρέξω ἀμέσως νὰ δώσω
εἰς τὸν κλητῆρα τὴν ἀπόφασιν . . .

ANNETA. Νὰ πᾶτε καὶ σεῖς μαζί του . . . Ἴσως ἀμελήσῃ
ὁ κλητῆρας . . .

ΔΕΚΡΕΤΟΣ. Ὅπως θέλετε . . . Καὶ πρέπει νὰ σπεύσωμεν,
διότι ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν περιμένεται τὸ διάταγμα περὶ
ἀναστολῆς τῆς ἐκτελέσεως τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων, καὶ
τότε . . .

ANNETA. (Ἀνησυχῶς·) Αἶ, καὶ τότε;

ΔΕΚΡΕΤΟΣ. Θὰ ἔχωμεν δικαιοσύνην, καὶ θὰ εἶνε ἀκατα-
δίωκτος.

ANNETA. ὦ Θεέ μου! . . . πηγαίνετε λοιπὸν, πηγαίνετε,
κύριε Δεκρέτε.

ΔΕΚΡΕΤΟΣ. Θὰ κάμω ὅ,τι ἠμπορῶ νὰ προλάβωμεν . . .

ANNETA. Διὰ νὰ ἱκανοποιηθῇ πρὸ πάντων ἡ μνήμη τοῦ
μακαρίτου μου . . .

ΔΕΚΡΕΤΟΣ. Ἦσυχάσετε! θὰ τὴν ἱκανοποιήσωμεν.

ANNETA. Νὰ με εἰδοποιήσετε ἅμα τὸν συλλάβετε . . .

ΔΕΚΡΕΤΟΣ. Δίχως ἄλλο . . . Χαίρετε. (ἐξέρχεται διὰ τῆς θύ-
ρας τοῦ μέσου).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

ANNETA, εἶτα καὶ ΕΛΕΝΗ

ANNETA. Τώρα θὰ δούμε, κύριε Ψυχούλη, ἂν εἶμαι ἀξιο-
σέβαστος κυρία, καὶ ἂν ἦτο τοκογλύφος τοῦ διαβόλου ὁ μα-
καρίτης μου! — Ὄψ! μὲ αὐτὰς τὰς καθημερινὰς στενοχω-
ρίας καταστρέφω τὴν υἰείαν μου! — Καὶ ἐκεῖνος ὅμως ὁ εὐ-
λογημένος ὁ Παναγός μου ἐπῆγε κ' ἐτόκισε τὰ λεπτὰ του
σὲ κατὶ ἀνθρώπους, ποῦ δὲ ξέρω πῶς θὰ ξεμπλέξω μαζὶ
τούς. — Ἐπέρασε χρόνος ποῦ ἀνεπαύθηκα ὁ μακαρίτης καὶ
μὲ ἀφησε κληρονόμον του, καὶ ἀναγκάζομαι κάθε ἡμέρα νὰ
τρέχω στοὺς δικηγόρους καὶ τὰ δικαστήρια.

(Εἰσέρχεται ἡ Ἑλένη διὰ τῆς μεσαίας θύρας.)

ΕΛΕΝΗ. Μὲ συγχωρεῖτε, κυρία . . .

ANNETA. Παρακαλῶ . . .

ΕΛΕΝΗ. Δὲν με γνωρίζετε . . .

ANNETA. Ὅχι . . .

ΕΛΕΝΗ. Εἶσθε ἡ κυρία Παναγού;

ANNETA. Μάλιστα.

ΕΛΕΝΗ. Ἐγὼ εἶμαι ἡ κυρία Ψυχούλη . . .

ANNETA. (Ψυχρῶς) Ἄ, ἡ κυρία Θεοδώρου Ψυχούλη;

ΕΛΕΝΗ. Μάλιστα· καὶ ἔλαβα τὸ θάρρος νὰ σᾶς παρακα-
λέσω . . .

ANNETA. Ἐπιτρέψατέ μου νὰ σᾶς διακόψω, κυρία . . . δὲν
ἀκούω κάμμιναν παράκλησιν . . . σᾶς λέγω καθαρὰ ὅτι ὁ σύ-
ζυγός σας εἶνε ἕνας ἀνάγωγος . . .

ΕΛΕΝΗ. Πολὺ ἀνάγωγος . . .

ANNETA. Ἐνας πρόστυχος ἀνθρωπος . . .

ΕΛΕΝΗ. Προστυγώτατος μάλιστα . . .

ANNETA. Ἐνας ἀνήθικος . . .

ΕΛΕΝΗ. Πολύ ἀνήθικος, κυρία . .

ΑΝΝΕΤΑ. Συκοφαντεῖ καὶ ὑβρίζει τοὺς πεθαμμένους . .

ΕΛΕΝΗ. Καὶ τοὺς ζωντανούς ἀκόμη . .

ΑΝΝΕΤΑ. Ἄ, τὸ παραδέχεσθε ; .. τί ἤλθετε λοιπὸν νὰ μὲ παρακαλέσετε, ἀφοῦ γνωρίζετε τὰ προσόντα του ; . .

ΕΛΕΝΗ. Δι' αὐτὸ ἴσα-ἴσα ἤλθα' νὰ σᾶς ζητήσω ἐκδίκησιν κατ' αὐτοῦ τοῦ τέρατος, τοῦ μικροῦ, ποῦ δὲν ἔχει ἱερὸν καὶ ὅσιον ἐπάνω του. . .

ΑΝΝΕΤΑ. (Μετὰ χαρᾶς καὶ ἐκλήξεως). Ἀλήθεια; . . καθήσατε λοιπὸν, κυρία, καθήσατε. . . (Ἡ Ἑλένη κάθηται). Τί τρέχει ; (Κάθηται παρὰ τὴν Ἑλένην).

ΕΛΕΝΗ. Ἄχ, κυρία .. πρὸ δέκα ἡμερῶν ἐχώρισα ἀπὸ τὸν ἄνδρα μου, καὶ χθὲς ἔμαθα ὅτι θὰ ζητήσῃ νὰ μὲ διαζευχθῇ.

ΑΝΝΕΤΑ. Μπαᾶ ! . . . Καὶ διατί, ἂν ἐπιτρέπεται ; . .

ΕΛΕΝΗ. ὦ, οἱ ἄνδρες, οἱ ἄνδρες ! Εἶνε ὅλοι οἱ ἴδιοι . . — Φαντασθῆτε' τὸν ἐπήρα πρὸ πέντε ἐτῶν ἀπὸ ἔρωτα. . . ἤμουν νεωτάτη καὶ ἀθώα ὡς περιστέρα . . . καὶ τὸν ἀγαποῦσα . . . δὲν ἤμπορῶ νὰ σᾶς παραστήσω πόσο τὸν ἀγαποῦσα !

ΑΝΝΕΤΑ. (Μετὰ προσποιητῆς συγκινήσεως). Ἄχ ! ὅπως καὶ ἐγὼ τὸν μακαρίτην Πανανὸν μου !..

ΕΛΕΝΗ. Καὶ ἐν τούτοις, ἐπειδὴ τελευταῖον εἶχα τὴν ἀδυναμίαν νὰ κάμω μερικὰς περιποιήσεις πρὸς ἓνα κύριον Ψιττακόν...

ΑΝΝΕΤΑ. Καὶ μὲ αὐτὸ τί ; ..

ΕΛΕΝΗ. Μίαν ἡμέραν ποῦ τὸν εἶχα κοντά μου καὶ τοῦ ἔλεγα ἀθωότατα («σ' ἀγαπῶ»), κ' ἐκεῖνος μοῦ ἀπαντοῦσε: «σ' ἀγαπῶ», καὶ ... τὸν ἐχάριζα εἰς τὸ κεφάλι ! .. ἤλθεν ἔξαφνα ὁ ἄνδρας μου ... τὸ παρεξήγησε, καὶ ... καὶ ... μ' ἐδίωξε ἀπὸ τὸ σπῆτι.

ΑΝΝΕΤΑ. Ἄ, τὸν ἄθλιον ! . . διὰ τόσῳ μικρὸν καὶ ἀθῶον πρᾶγμα ; ..

ΕΛΕΝΗ. Εἶδατε κακό !..

ΑΝΝΕΤΑ. Ἄλλ' αὐτὸ εἶνε ἀποτρόπαιον !.. Ἔχετε πολὺ δίκην, κυρία ... πρέπει νὰ τὸν ἐκδικηθῆτε !..

ΕΛΕΝΗ. Ἠλπίζα ὅτι ἡ κυβέρνησις θὰ ἐκάλει εἰς τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἀπαλλαγέντας. . .

ΑΝΝΕΤΑ. Μήπως εἶνε τοιοῦτος καὶ ὁ ἄνδρας σας ;

ΕΛΕΝΗ. Δυστυχῶς, ναί. — Ἠλπίζα ὅτι θὰ τὸν πάρουν στρατιώτην, ν' ἀξιωθῶ νὰ τὸν ἴδω μὲ τὴν βλοῦζαν καὶ τὸ τουφέκι εἰς τὴν γραμμὴν ... νὰ τὸν στείλουν εἰς τὰ σύνορα ... νὰ τὸν ρίξουν μέσα στὴ φωτιά, νὰ μάθω πῶς τὸν ἔπιασαν οἱ τουῦρκοι καὶ τὸν ἐγδαραν ζωντανὸν ... νὰ εὐχαριστηθῶ...

ΑΝΝΕΤΑ. Ἔχετε δίκαιον, ἔχετε δίκαιον. . .

ΕΛΕΝΗ. (Περὶλύπως). Ἀλλὰ μὲ ἐπιπροφύρησαν χθὲς ἀσφαλῶς ὅτι δὲν θὰ κληθῶν οἱ ἀπαλλαγέντες, διότι, ὅπως λέγουν, εἶνε μᾶλλον χρήσιμοι εἰς τὰς διαδηλώσεις παρὰ εἰς τὸν στρατὸν, καὶ ἔτσι τὴν γλυτώνει ὁ προκομμένος.

ΑΝΝΕΤΑ. Τί κρίμα !... (ἰδίᾳ). Καλλίτερα γιὰ μένα !..

ΕΛΕΝΗ. Λοιπὸν, ἄλλο μέσον ἀπὸ σᾶς δὲν ἔχω, νὰ τὸν τιμωρῆσω καὶ ἱκανοποιηθῶ. . .

ΑΝΝΕΤΑ. Εὐχαριστῶς, ἂν ἤμπορῶ. . .

ΕΛΕΝΗ. Γνωρίζω ὅτι σᾶς χρεωστᾶ. . .

ΑΝΝΕΤΑ. Ναί.

ΕΛΕΝΗ. Ἠξέεργω πῶς δὲν ἔχει χρήματα τώρα. — Κάμετέ μου τὴν χάριν νὰ τὸν φυλακίσετε, ν' ἀξιωθῶ νὰ τὸν ἴδω κλεισμένον μὲ τοὺς λωποδύτας, καὶ θὰ σᾶς εἶμαι εὐγνώμων. . .

ΑΝΝΕΤΑ. (Μειδιῶσα). Τί σύμπτωσης !... Δὲν θελω νὰ σᾶς πουλήσω ἐκδούλευσιν. . . Σήμερα ... πρὸ ὀλίγου, ἐθύμωσα τόσο μὲ τὸν ἄνδρα σας, διότι μοῦ ἔστειλε ἓνα γράμμα ὑβριστικόν, ὥστε ἐφώναξα τὸν δικηγόρον μου καὶ τοῦ παρήγγειλα νὰ τὸν φυλακίσῃ ἀμέσως. . .

ΕΛΕΝΗ. (Ἐγερμένη καὶ ἐναγκαλιζομένη μετὰ διαχύσεως τὴν Ἀνέταν). Ἄχ ! τί καλὴ ποῦ εἴσθε !... θὰ φυλακισθῇ σήμερα; ... δίχως ἄλλο ;... μὰ, δίχως ἄλλο ;...

ΑΝΝΕΤΑ. Ὑποθέτω.

ΕΛΕΝΗ. Μὲ καθυποχρεώσατε .. θὰ σᾶς εἶμαι ἀφωσιωμένη μέχρι τάφου. . . — Ἀλλὰ νὰ μὴ σᾶς ἐνοχλῶ περισσότερο. . . Μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ περάσω ἀργότερα νὰ μάθω τί ἔγινε ;...

ΑΝΝΕΤΑ. Ὅπως θέλετε. . .

ΕΛΕΝΗ. Μερσί, κυρία Πανανού. — Ἄχ, τί χάραν ποῦ ἐπήρα !... τὸ τέρας !.. τώρα θὰ μὲ συλλογισθῇ. — Ὁρεβουάρ.

ΑΝΝΕΤΑ. Χαίρετε.

(Ἡ Ἑλένη ἐξέρχεται διὰ τῆς θύρας τοῦ μέσου).

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ANNETA εἶτα καὶ ΜΑΡΟΥΛΑ

ANNETA. Πόσα παράξενα βλέπει κανείς εἰς τὸν κόσμον! . . .
— Μία γυναικούλα τόσο νέα, τόσο ἄμορφη, νὰ τὴν διώξῃ ὁ ἄνδρας τῆς, διότι εἶχε ἀδυναμίαν σ' ἕνα πουλί . . . σ' ἕνα παπαγάλο! . . . μὴ χειρότερα! — ἦταν αὐστηρὸς καὶ ὁ Πανανός μου—διότι τέλος πάντων ἦτο πολὺ ἡλικιωμένος ὁ μακαρίτης καὶ ἐγὼ πολὺ νέα — μὰ δὲν εἶχε τέτοιες ιδιοτροπίες . . . Δὲν μ' ἄφηνε νὰ φανῶ στὸ παράθυρο' ἀλήθεια . . . οὔτε νὰ βγαίνω ἔξω μόνη, οὔτε νὰ δέχωμαι ἐπισκέψεις, οὔτε νὰ διαβάζω βιβλία περὶ . . . ἀνδρῶν . . . ἀλλὰ δὲν μοῦ ἔκαμε ποτὲ παρατήρησιν διὰ τὸ μαῦρο σκυλλάκι μου, ποῦ εἶχε συνειθίσει μάλιστα τὸ χρυσὸ μου νὰ κοιμάται μαζῆ μου. — Ἀπ' αὐτὸ καταλαβαίνω τὴν διαστρεμμένον ἄνθρωπος θὰ εἶνε αὐτὸς ὁ κύριος Ψυχούλης!

(Εἰσέρχεται ἕν σπουδῆ ἡ Μαρούλα δεξιᾷ.)

ΜΑΡΟΥΛΑ. Ἄ, κυρία . . . κυρία . . . ποῦ νὰ σᾶς τὰ λέω! . . .

ANNETA. Τί εἶνε; . . .

ΜΑΡΟΥΛΑ Ἐπῆγα ἐδῶ κοντὰ στὸ φούρνο νὰ πάρω τὸ παντεσπάνι μας . . .

ANNETA. Ἄ, μπράβο . . . ἐψήθηκε καλά; . . . ἐφούσκασε; . . .

ΜΑΡΟΥΛΑ. Τόσο καλὸ ἦτανε, ποῦ τὸ ζουλέψαν κι' ἄλλοι . . .

ANNETA. Πᾶμε νὰ τὸ δῶ . . . (προχωρεῖ ἕνα ἐξέληθ.)

ΜΑΡΟΥΛΑ. Τί νὰ ἴδῃτε κυρία; . . . δὲν σᾶς εἶπα πῶς τὸ ζουλέψαν ἄλλοι; . . .

ANNETA. (Ἐπισταμένη.) Δηλαδή; . . .

ΜΑΡΟΥΛΑ. Τῆ στιγμῆ πού ἔβγαίνα ἀπὸ τὸ φούρνο, περνοῦσαν ἕνα σωρὸ ἀντάρτηδοι, ἀπὸ κείνοι τῆς στραθαετοῖ ποῦ λένε, κι' ἐφώναζαν «ζήτ' ὁ πόλεμος» . . . Ἐγέμισ' ὁ δρόμος . . . ἕνα κακό . . . μιὰ βοή . . . Ἐτρεχ' ὁ κόσμος ἀπὸ πίσω τους . . .

ANNETA. Κι' ἔπειτα; . . .

ΜΑΡΟΥΛΑ. Νά, κόσμος . . . νά! . . . Ἐκάνανε ὅλοι σὰν δαιμονισμένοι, τόσο δαιμονισμένοι, ποῦ νοιώθω ἔξαφνα καὶ χάνεται τὸ ταψὶ ἀπὸ τὰ χέρια μου . . .

ANNETA. Τὸ παντεσπάνι μας; . . .

ΜΑΡΟΥΛΑ. Ἄμὲ! . . .

ANNETA. Καὶ τί ἔκανες;

ΜΑΡΟΥΛΑ. Τί νὰ κάμω; . . .

ANNETA. Ἐπρεπε νὰ τρέξῃς στὴν ἀστυνομία . . . νὰ τοὺς συλλάβουν . . .

ΜΑΡΟΥΛΑ. Ἦταν ἐκεῖ ἕνας ἀστυφύλακας καὶ τοῦ τόπα . . . μὰ ἐκεῖνος μὲ ἔβρισε μάλιστα . . . «Δὲν ντρέπεσαι, μοῦ λέει, χαλάλι νᾶνε τῶν παλληκαριῶ ποῦ θὰ σκοτοθοῦνε γιὰ τὴν πατρίδα, καὶ θὰ λυθερῶσουνε τίς δούλες τῆς Μακεδονίας!»

ANNETA. Ὠραῖα! . . . πολὺ Ὠραῖα! . . . Ἄλλο δὲν μένει παρὰ νὰ ἔλθουν καὶ μέσα στὰ σπήτια μας νὰ λυθερῶσουν καὶ μᾶς ἀπὸ ὅ,τι ἔχομε! . . .

ΜΑΡΟΥΛΑ. Καὶ εἶχαν ἕνα ἐνουσιασμὸ ὅλοι τους, κυρία! . . . Ἄμ' ἐκεῖνος ὁ φούρναρης! . . . Ἐπετάχθηκε στὸ δρόμο μὲ μιὰ τόση μαχαίρα καὶ τὴν κουνούσε δεξιᾷ κι' ἀριστερᾷ, κι' ἔλεγε πῶς πάει κι' αὐτὸς νὰ σφάξῃ τούρκους! . . . Πῶ, πῶ! . . . κόπηκε τὸ αἷμά μου! . . .

ANNETA. Τί τρέλλα! . . .

ΜΑΡΟΥΛΑ. Ἦταν ἐκεῖ κι' ἕνας ἀμαξῆς ἀπὸ τὸν Περαία, κι' ἔλεγε πῶς ἐπιάσανε οἱ ἀντάρτηδοι στὰ σύνορα ἕνα γότζα μὲ μιὰ κόκκινη καθοῦνα θεόρατη, καὶ μὲ κᾶτι γένεια σὰν σκοῦπα, καὶ τοῦ τὰ κόψανε πέρα-πέρα, καὶ τὸν ἀλείψανε πετρέλαιον νὰ τὸν κάψουν.

ANNETA. Τί ἀνοησίες εἶνε αὐτές, Μαρούλα! . . . δὲν ντρέπεσαι; . . .

ΜΑΡΟΥΛΑ. Στὸ φούρνο τὰ ἔλεγανε, κυρία . . .

ANNETA. Σιώπα καὶ δὲν ἔχω διάθεσι ν' ἀκούω κουταμάρες. — Πηγαίνω νὰ κάνω δύο γράμματα, καὶ ἂν ἔλθῃ ὁ δικηγόρος μου, ὁ κύριος Δεκερτός, μὲ εἰδοποιεῖς (προχωρεῖ ἕνα ἐξέληθ ἀριστερᾷ.)

ΜΑΡΟΥΛΑ. Μάλιστα, κυρία.

ANNETA. (Ἐπισταμένη.) Ἀλήθεια . . . ἔστειλε ὁ γιατρός νὰ βγάλῃ τὴν πλάκα του ἀπὸ τὴν πόρτα μας; . . .

ΜΑΡΟΥΛΑ. Ἦλθε τὸ πρῶτ' ὁ ὑπηρέτης του, μὰ δὲ μπόρεσε

νά τή ξεβιδώση, γιατί δὲν εἶχε ἐργαλεῖο, κ' εἶπε πῶς θὰ φέρῃ ἔπειτα ἓνα μάστορη . . .

ANNETA. (Ὁργίλως.) Ἡύραμε τὸν μπελᾶ μας καὶ μ' αὐτὸν τὸν ἐξοχώτατον! . . . (ἀπέρχεται ἀριστερᾶ.)

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΜΑΡΟΥΛΑ, μόνη

ΜΑΡΟΥΛΑ. Οὔτε ψῦλλος νᾶμουμε στὸ κόρφο τοῦ χότζα, ποῦ (κἀμνουσα ὑπὸ τὸν πώγωνά της χειρονομία κινήσεως ψαλίδος) τοῦ τὰ κόψανε τοῦ κακομοίρη! Πῶ, πῶ! . . . τί ἔχει νὰ γίνη! . . . ρουθοῦνι τούρκικο δὲ θὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὶς 'δικοί μας. — Ὅσο συλλογίζομαι κ' ἐκεῖνο τὸ καλοψημένο τὸ παντεσπάνι μας, ποῦ τυραννιούμαστε τόση ὥρα μὲ τὴν κυρία νὰ τὸ κάνουμε! . . . ποῖός νὰ μᾶς ἔλεγε πῶς θὰ τὸ φᾶνε οἱ στραβαετοί! . . . καὶ τὸ καυμένο τὸ ταψί μας τὸ μπακιρένιο, ποῦ τὸ γανώσαμε γτές, ποῖός ξέρει σὲ πόσους φούρνους τῆς Μακεδονίας θὰ δουλέψῃ γιὰ ψητό! . . . Ἔτσι εἶν' ὁ κόσμος!

(Ἐξέρχεται δεξιᾶ, ἐνῶ συγχρόνως εἰσέρχεται μετὰ προσοχῆς καὶ παραγμένος διὰ τῆς θύρας τοῦ μέσου ὁ Ψυχούλης.)

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΨΥΧΟΥΛΗΣ, εἶτα καὶ ΜΑΡΟΥΛΑ

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Δὲν πιστεύω νὰ μὲ εἶδαν πῶς ἐτρόπωσα σ' αὐτὸ τὸ σπῆτι. — Οὐφ! τί κίνδυνον διέτρεξα! . . . νὰ περάσω τὰς ἀγίας ἡμέρας τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου καὶ τὴν ἔνδοξον ἀνάστασίν του εἰς . . . τοῦ Κόκλα! — Καὶ ὅλ' αὐτὰ τὰ παθαίνω ἀπὸ τὴν βλακειάν τοῦ Κακαρούχα. . . Ἐρχεται χθὲς τὴν νύκτα καὶ μοῦ λέει πῶς ἐδημοσιεύθη τὸ διάταγμα περὶ ἀναστολῆς τῆς ἐκτελέσεως τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων. Δόξα σοι ὁ θεός, εἶπα' ἄς βάλῃ τώρα τουλουμοσύρι ἢ κυρία Πανανοῦ στὴν ἀπόφασί της. . . Θὰ ἠμπορέσῃ καὶ ὁ Ψυχούλης νὰ φωνάξῃ ἐλεύθερα εἰς τοὺς δρόμους ὀλίγα ζήτω γιὰ τὸν πόλεμο, νὰ ξεθυμάνῃ! Καὶ ἔτσι ἔγρηκα ἔξω σήμερα. Ἡμουν στὴν πλατεῖα Κάνιγγρος καὶ ἐχάρισα ποῦ περνοῦσαν

κάτι θελονταί. . . Ἐξάρνα 'νοιώθω ἓνα χέρι καὶ μ' ἀρπᾶ ἀπὸ τὸ γιακᾶ . . . γυρίζω . . . ὦ φρίκη! . . . ἦταν ὁ δικηγόρος Δεκρέτος μ' ἓνα δικαστικὸ κλητῆρα. . . Ἀκούω «ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου . . . κυρία Πανανοῦ . . . φυλακῆ. . .» — «Βρὲ ἄμάν! — φωνάζω — δικαιοστάσιον! . . .» — Οἱ πρόμαχοι ἔμως τῆς πατρίδος, ποῦ περνοῦσαν, ἐπρομάχησαν καὶ γιὰ μένα. . . ἀρχίζουν στὲς κατακεφαλιές τὸν κλητῆρα, σηκόνουν στὰ γέ-ρια τὸ δικηγόρο, κ' ἔτσι βρίσκω καιρὸ, καὶ τὸ κόβω στὰ πό-δια . . . τρέχω . . . τρέχω . . . βλέπω μιὰ πόρτα ἀνοικτὴ μὲ τὴν ἐπιγραφὴ ἐνὸς γιατροῦ . . . τρυπῶνω μέσα, καί. . . Ἴδου ἐγὼ σῶος καὶ ἐλεύθερος, μὲ μόνην τὴν διαφοράν ὅτι, χωρὶς νὰ καθήσω σὲ ὑγρασίες, αἰσθάνομαι πῶς εἶμαι λίγο βρεγ-μένος . . .

(Εἰσέρχεται ἡ Μαρούλα δεξιᾶ),

ΜΑΡΟΥΛΑ. (Ἰδία βλέπουσα τὸν Ψυχούλην). Μπαῶ! . . . ποῖός εἶν' αὐτός ὁ κύριος; Ὁ' ἄφησα φαίνεται ἀνοικτὴ τὴ πόρτα, ὅταν γύρισά τρομαγμένη ἀπ' τὸ σοῦρνο, καὶ ἴμπηκε χωρὶς νὰ τὸν καταλάβω. . . (τῷ Ψυχούλη). Τί θέλετε, κύριε; . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Ἄ, θέλω τὸν γιατρόν . . . ἂν δὲν εἶν' ἐδῶ, δὲν πειράζει. . . Θὰ περιμένω . . . τὸν θέλω διὰ . . . διὰ μιαν γένναν. . .

ΜΑΡΟΥΛΑ. (Ἰδία). Νά τί μᾶς κάν' ἡ πλάκα! . . . (τῷ Ψυχούλη). Δὲν κάθεται ἐδῶ κανένας γιατρός, κύριε. . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Δὲν γίνεταί . . . ἐδιάβασα στὴν πόρτα τ' ὄνομά του. . .

ΜΑΡΟΥΛΑ. (Μειδιῶσα). Ἐχετε δικηρὸ . . . μά. . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Βλέπετε λοιπόν. . .

ΜΑΡΟΥΛΑ. Καθότανε πρὶν ἐδῶ ὁ γιατρός ποῦ λέτε . . . μὰ εἶνε τρεῖς μέρες ποῦ ἔφυγε κ' ἤρθαμε καὶ καθήσαμε μεῖς. . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Ὦ, διάβολε! . . .

ΜΑΡΟΥΛΑ. Ἐδῶ κάθεται ἡ κυρία μου κ' ἐγώ. . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (Ἀπορασιστικῶς). Λοιπὸν θέλω νὰ 'δῶ τὴν κυρίαν σου.

ΜΑΡΟΥΛΑ. Τί τὴν θέλετε; . . . ἡ κυρία μου δὲν εἶνε μαμὴ . . . εἶνε. . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Χήρα! . . . Νέα! . . .

ΜΑΡΟΥΛΑ. Μάλιστα.

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Τότε πρέπει νὰ τὴν ἰδῶ δίχως ἄλλο..

ΜΑΡΟΥΛΑ. (Ἰδίᾳ). Μήπως εἶνε τρελός;

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Πήγαινε σὲ παρακαλῶ νὰ τὴν εἰδοποιήσης . .

ΜΑΡΟΥΛΑ. Καλὰ . . . πήγαινω . . . (Ἰδίᾳ, ἐνῶ ἀπέρχεται ἀριστερῶ) "Ὅπως κατάντησε ἡ Ἀθήνα τώρα, δὲν ἔμπορεῖ κανεὶς νὰ καταλάβῃ ποιοὶ εἶνε οἱ γνωστικοί, καὶ ποιοὶ ἔχασαν τὰ μυαλά τους! (Ἀπέρχεται ἀριστερῶ).

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ

ΨΥΧΟΥΛΗΣ, εἶτα καὶ ANNETA καὶ ΜΑΡΟΥΛΑ

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Θαρρῶ πῶς τὰ ἔμπλεξαμε! . . "Ἄν ἤτανε γιατρός θὰ περνοῦσα γιὰ ἄρρωστος, καὶ σίγουρα θὰ μοῦ εὑρίσκε πυρετὸν σαράντα βαθμοὺς τούλαχίστον. Μὰ τί θὰ ἦν εἰς μίαν κυρίαν, ἡ ὁποία μάλιστα εἶνε χήρα καὶ νέα; . . . Ἀλλὰ καὶ τί νὰ κάμω; . . . Δὲν τολμῶ νὰ φύγω ἀκόμα μὴν τύχη καὶ τριγυρίζω: ἐδῶ κάτω ὁ κλητῆρας... (Βλέπων αἴφνης τὴν εἰς τὸ βάθος προσωπογραφίαν) Τί βλέπω! . . . τὸ κάδρο τοῦ γέρω-Πανανοῦ! . . . Μπᾶ! σὲ καλὸ μου! . . τί θέλει: ἐδῶ ὁ γέρο-Πανανός; . . . καὶ θαρρεῖς πῶς μὲ κυττάζει μ' ἐκεῖνο τὸ παμπόνηρο τὸ ἴματι του! (Κινῶν τὴν κεφαλὴν) "Ὅπου φαίνεται καὶ μόνῃ ἡ σκιὰ τοῦ Πανανοῦ, δὲν ὑπάρχει ἀσφάλεια τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας τοῦ Ψυχούλη . . . Ἡ ἐμφάνισίς του μάλιστα εἰς αὐτὴν τὴν κρίσιμον στιγμὴν, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκομαι: ἐξ αἰτίας του, δὲν μοῦ φαίνεται καλὸς οἰωνός . . . Καλλίτερα νὰ τὸ στρίβω μὲ τρόπον καὶ ἔχει ὁ Θεὸς γιὰ τὸν κλητῆρα . . . (Ἐνῶ προχωρεῖ εἰς ἐξέλιθον διὰ τῆς θύρας τοῦ μέσου ἀκροποδητεῖ, εἰσέρχεται ἀριστερῶ ἡ Ἀννέτα μετὰ τῆς Μαρούλας, ἧτις ἀπέρχεται διὰ τῆς θύρας τοῦ μέσου.)

ANNETA. Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (Ἰδίᾳ) Ὄψ! . . τὴν ἔπαθα . . . (τῇ Ἀννέτᾳ) Ἰσοκλίνων! Κυρία . . .

ANNETA. Μ' ἐζητήσατε; . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Μάλιστα . . . ἤθελα . . ἤθελα . . (Ἰδίᾳ) Τί νὰ τῆς πῶ τώρα; . . .

ANNETA. Δὲν ἔχω τὴν εὐχαρίστησιν νὰ σᾶς γνωρίζω . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Δὲν πειράζει! . . . Ὅθι μὲ γνωρίσατε . . ἤθελα

σᾶς εἰπῶ ὅτι: . . . (σιγὰ καὶ πλησιάζων) μήπως εἶναι φόβος ὅς νὰ μᾶς ἀκούσῃ κανένας; . . .

ANNETA. (Ἀνησύχως) Διατί; . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Διότι ὅ,τι θὰ σᾶς εἶπω εἶναι σπουδαῖον μυστικόν! . . .

ANNETA. (ὡς ἄνω) Τί λέγετε! . . (Ἰδίᾳ) Ποιὸς νὰ ἦνε, Θεέ μου! . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Λοιπὸν δὲν εἶναι φόβος νὰ μᾶς ἀκούσῃ κανένας; . . .

ANNETA. "Ὅχι! . . εἴμεθα μόνοι, κύριε . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (Σιγὰ καὶ σοβαρῶς) Κυρία, ἔλαβον τὴν ἐπίσημον ἐντολήν— ἐννοεῖτε . . . τὴν ἐπίσημον — νὰ ἐπισκεφθῶ ὅλας τὰς χήρας τῆς πρωτευούσης . . .

ANNETA. Διατί; . . Μήπως ἡ κυβέρνησις σκέπτεται νὰ ὑπαγάγῃ καὶ ἡμᾶς εἰς τὸν νόμον τῆς εἰσφορᾶς, καὶ νὰ μᾶς χρησιμοποιοῦσιν ὡς νοσοκόμους; . . ἤκουσα νὰ τὸ λέγουν... ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Δὲν εἶνε ἀκριβὲς αὐτὸ . . ἀλλὰ . . .

ANNETA. Τότε σᾶς δηλώνω καὶ ἐγὼ ἐπίσημως ὅτι, ἐπειδὴ ἐπέρασε τὸ ἔτος τῆς χηρείας μου, εἶμαι πρόθυμος, προθυμοτάτη μάλιστα, νὰ ἔλθω εἰς νέον γάμον, διὰ νὰ . . ἀποφύγω τὴν εἰσφορὰν.

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Εὐτυχῆς ὁ θνητὸς, ὁ ὅποιος θ' ἀξιοθῆ τῆς προτιμῆσεώς σας . . .

ANNETA. Κύριε . . (Ἰδίᾳ) Φαίνεται νέος καθὼς πρέπει . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Ἄλλη εἶναι ἡ ἀποστολή μου, κυρία . . — Εἶμαι—μὴ τρομάξετε . . .

ANNETA. Τί εἶσθε; . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (Σιγὰ) Εἶμαι . . ἐκ τῶν ἀοράτων μελῶν τῆς Ἑθνικῆς Ἑταιρίας . . .

ANNETA. (Ἐκπληκτικῶς) Ἀλήθεια; . . . Καθήσατε, παρακαλῶ, καθήσατε, κύριε . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (Ἰδίᾳ) Ἐκώλλησε! . . . (Καθήμενος) Μάλιστα τῆς μυστικῆς αὐτῆς Ἑταιρίας, ἡ ὁποία θὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς δούλους ἀδελφούς μας . . . καὶ . . .

ANNETA. (Καθήμενη συγχρόνως μὲ τὸν Ψυχούλην) Τὰ γνωρίζω . . . τὰ γνωρίζω . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Ἐκαστὸν ἀόρατον μέλος ἀνέλαβε νὰ μυήσει εἰς

τὸν σκοπὸν τῆς ἑταιρίας ὠρισμένην τάξιν ἀνθρώπων . . .
Εἰς ἐμέ, ὡς νεώτερον, ἀνετέθη . . . ἡ μύησις τῶν χηρῶν
τῆς πρωτεύουσας . . .

ANNETA. (ἰδίᾳ)· Τί συμπαθητικὸς ποῦ εἶνε! . . . (Τῷ Ψυ-
χοῦλῃ)· Δὲν ἠμποροῦσε νὰ γίνῃ καλλιτέρα ἐκλογὴ . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Μὲ κολακεύετε, κυρία μου . . .

ANNETA. "Ἦλθετε λοιπὸν διὰ νὰ μὲ μῦθετε; . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. "Ἄν τὸ ἐπιτρέπετε . . .

ANNETA. Εὐχαρίστως μάλιστα. (ἰδίᾳ)· Τί χαριέστατος πεῦ
εἶνε! . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (ἰδίᾳ)· Τώρα ἠμπορῶ νὰ φλυαρῶ ἕως τὸ βράδυ,
καὶ ἄς περιμένη ὁ κύριος Δευκρέτος μὲ τὸν κλητῆρά του!
(τῇ Ἀννέτᾳ)· Λοιπὸν, κυρία, πρῶτον ἄρθρον τῆς καταγγήσεώς
μας, εἶνε τὸ τοῦ Εὐαγγελίου: «Ὁ ἔχων δύο χιτῶνας δότω
τὸν ἓνα ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν του» . . .

ANNETA. Δηλαδή . . . χρηματικὴ παροχὴ . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Ὑπὲρ τῆς ἑταιρίας μάλιστα.

ANNETA. Δυστυχῶς ἡ ἰδική μου προσφορὰ δὲν ἠμπορεῖ νὰ
εἶνε μεγάλη, διότι ὁ μακαρίτης ὁ Παναγὸς μου . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (Ἀποτόμως ἀναπηδῶν ἐπὶ τοῦ καθίσματός του)· Ποῖός
εἶπετε; . . . ὁ Πα . . . πα . . . πα . . . νανός σας; . . .

ANNETA. Μάλιστα ὁ μακαρίτης σύζυγός μου . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (Κατάπληκτος)· Ἐλέγετο Παναγὸς ὁ σύζυγός
σας; . . . Εἶσθε ἡ χήρα τοῦ κυρίου Πανανοῦ; . . . τοῦ κυ-
ρίου Δαυὶδ Πανανοῦ; . . .

ANNETA. Μάλιστα.

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (Δεικνύων τὴν εἰς τὸ βῆθος προσωπογραφίαν)· Τοῦ
πρωτοτύπου αὐτῆς τῆς εἰκόνας; . . .

ANNETA. Μάλιστα.

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (ἰδίᾳ)· Βοήθηα, Παναγιᾶ μου! . . . Ἐπεσα στὸ
στόμα τῆς λύκαινας! . . .

ANNETA. Διατί ἐκπλήττεσθε; . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Διότι . . . διότι . . . —πῶς νὰ σᾶς πῶ — μου
φαίνεται πολὺ παράξενο νὰ ἦσθε σεῖς ἡ χήρα του . . . τόσο
νέα . . .

ANNETA. (Μειδιῶσα)· Δὲν τὸν ἐπῆρα βέβαια ἀπὸ ἔρωτα . . .
— Ἀλλὰ τὸν ἐγνωρίζετε τὸν μακαρίτην; . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. "Ἄν τὸν ἐγνωρίζα! . . . Καὶ ποῖος ἐκ τῶν ὁ-
μοίων μου δὲν ἐγνωρίσει τὸν ἀξιαγάπητον κύριον Παναγὸν; . . .
Ἐγὼ μάλιστα ἐξαιρετικῶς . . . καὶ πάντοτε τὸν ἐνθυμοῦ-
μαι . . . "Ἄχ! πόσας φορές τὸν βλέπω καὶ εἰς τὸν ὕ-
πνο μου! . . .

ANNETA. Ποία στοργή! . . . ἦσθε λοιπὸν φίλοι; . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Στενωτάτοι . . . διότι . . . καὶ ὁ ἀείμνηστος
ἦτο ἀόρατον μέλος τῆς Ἑθνικῆς ἑταιρίας . . .

ANNETA. Μπᾶ! . . . δὲν τὸ ἤξευρα . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Ἄλλ' ἐπιτρέψατέ μου νὰ πηγαίνω, κυρία,
διότι . . .

ANNETA. Πῶς! . . . δὲν θὰ μὲ καταγγήσητε; . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Βεβαίωτατα . . . ἀλλὰ . . . ἄλλην ἡμέραν . . .
διότι . . . συλλογισθῆτε ὅτι πρέπει νὰ ἐπισκεφθῶ ὅλας τὰς
χήρας τῶν Ἀθηνῶν . . . καὶ δὲν εἶναι ἴσχυαι . . . τέσσερες
χιλιάδες τοῦλάχιστον . . . ποῦ καιρός! . . .

ANNETA. Ἀλλὰ νὰ ἐπανέλθετε . . . Ἐγὼ τὸ βράδυ δὲν
ἐξέρχομαι . . . Ἐλάτε λοιπὸν . . . σήμερα . . . αὔριον, νὰ
πάρωμεν τὸν καφφὲ μαζύ . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Μάλιστα . . . θὰ ἔλθω . . . (προχωρῶν πρὸς τὴν
θύραν τοῦ μέσου)· Χαίρετε.

ANNETA. Φεύγετε χωρὶς νὰ μοῦ πῆτε τὸ ὄνομά σας; . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (Σοβαρῶς καὶ μετὰ στόμου)· Τὸ ὄνομά μου; . . .
τὸ ὄνομά μου; . . . θὰ τὸ μάθετε μίαν ἡμέραν, ὅταν θὰ τὸ
ἀναγράψῃ ἡ ἱστορία . . . μαζύ μὲ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Πα-
νανοῦ . . . Σήμερα εἶνε ἀδύνατον . . . ὁ κανονισμὸς μας ἀπα-
γορεύει εἰς τὰ ἀόρατα μέλη νὰ λέγωσι τὸ ὄνομά των, ἐπὶ
ποινῇ . . . συλλήψεως καὶ φυλακίσεως.

ANNETA. Δὲν ἐπιμένω λοιπὸν . . . Ἀλλὰ νὰ σᾶς ἐπανίδω.

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Δίχως ἄλλο. (ἰδίᾳ)· Τώρα κι' ἄλλη μιὰ φο-
ρά! . . . φτηνὰ τῇ γλύτωσα! . . . (ἀπέρχεται διὰ τῆς θύρας
τοῦ μέσου.)

ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ

ANNETA, μόνη.

ANNETA. Τί ὠραῖος νέος! . . . Καὶ αὐτὸ τὸ μυστήριον,
μὲ τὸ ὅποιον περιβάλλεται ἔχει τὰ θελγητρὰ του. — Δὲν ἠμ-

πορούσε νὰ εὕρη καλλίτερον ἀπέστολον ἢ Ἐθνική Ἐταιρία, διὰ νὰ κατηχήσῃ εἰς τὸν σκοπὸν τῆς τὰς γυναῖκας, καὶ ἰδίως τὰς χήρας . . . Νομίζω ὅτι ἤρχισα νὰ τὸν συμπαθῶ. Τί κρῖμα ὁμῶς νὰ μὴ γνωρίζω τ' ὄνομά του! . . . Ἀλλὰ . . . πιστεύω νὰ ἐπανεέλθῃ . . . Πόσον ἐπιθυμῶ ν' ἀκούσω τὴν κατήχησίν του! . . . (Ἀπέρχεται ἀριστερᾶ, μετὰ στιγμὴν δ' εἰσέρχεται μετὰ σπουδῆς διὰ τῆς θύρας τοῦ μέσου ὁ Ψυχούλης ἐντρομος.)

ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΟΗ

ΨΥΧΟΥΛΗΣ, εἶτα καὶ ΜΑΡΟΥΛΑ

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Συμφορά μου! . . . ὅταν ἔθγαίνα εἶδα ἀπὸ τὸ παράθυρο τοῦ διαδρόμου εἰς τὴν αὐλὴν, τὸν δικηγόρον τῆς, ἐκεῖνον τὸν θεοκατάρτον Δεκρέτον! (Ἀτενίζων τὴν προσωπογραφίαν.) Δὲν τὸ εἶπα ἐγὼ πῶς ἡ ἐμφάνισις τοῦ γέρο-Πανανοῦ ἐδῶ μέσα δὲν ἦτο καλὸς οἰωνός; . . . Ἄν ἔλθῃ ἐπάνω ὁ Δεκρέτος, ἐπίαστηκα σὰ λαγὸς στὸ δόκανο! (Δεικνύων τὴν πυγμὴν του πρὸς τὴν εἰκόνα.) Ἄχ, γέρο-Πανανέ, τί μου κάνεις καὶ πεθαμμένος, καὶ ἀνήμερα τῶν Βαίων μάλιστα ποῦ ἐμπήκεν ὁ Κύριος εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει! . . . —Ποῦ νὰ κρυφῶ τώρα;

(Εἰσέρχεται διὰ τῆς μεσαίας θύρας ἡ Μαρούλα.)

ΜΑΡΟΥΛΑ. Μπα! . . . ἐδῶ εἴσθε ἀκόμα, κύριε; . . . καὶ ἡ κυρία μου ποῦ εἶνε; . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Νομίζω πῶς ἐπῆγε μέσα . . .

ΜΑΡΟΥΛΑ. Τὴν θέλει ὁ δικηγόρος τῆς (προχωρεῖ πρὸς τὴν θύραν ἀριστερᾶ.)

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (Ἐμποδίζων αὐτήν.) Στάσου, κοπέλλα μου . . . — Ποῖός δικηγόρος εἶνε; . . . ὁ κύριος Δεκρέτος; . . .

ΜΑΡΟΥΛΑ. Μάλιστα.

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Διῶξέ τον, πές του νὰ φύγῃ ἡ κυρία σου δὲν ἔμπορεῖ νὰ τὸν δεχθῇ σήμερα . . . ἄς ἔλθῃ αὐριον . . . διῶξέ τον ὑπ' εὐθύνην μου . . .

ΜΑΡΟΥΛΑ. Τί λέτε καλέ! . . . Ἐκείνη μοῦ εἶπεν, ἄμα ἔλθῃ ὁ δικηγόρος τῆς, νὰ τὴν εἰδοποιήσω . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Καὶ εἰς ἐμένα εἶπε, ἄμα ἔλθῃ, νὰ σοῦ παρᾶγ-

γείλω νὰ τοῦ πῆς πῶς δὲν ἔμπορεῖ νὰ τὸν δεχθῇ σήμερα . . . Λοιπὸν πές του το νὰ φεύγῃ . . .

ΜΑΡΟΥΛΑ. Μὰ εἶνε καὶ μία κυρία ἔξω . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Κυρίες ἄς ἔλθουν ὅσες καὶ ἂν ᾔγινε . . . ὁ δικηγόρος νὰ μὴν ἔλθῃ . . .

ΜΑΡΟΥΛΑ. Ἄφοῦ σὰς τὸ εἶπεν ἡ κυρία μου . . . (Ἐξέρχεται διὰ τῆς μεσαίας θύρας.)

ΣΚΗΝΗ ΕΝΝΑΤΗ

ΨΥΧΟΥΛΗΣ, εἶτα καὶ ΕΛΕΝΗ, εἶτα καὶ ΑΝΝΕΤΑ

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Ἠρχισα ν' ἀναπνέω πάλι . . . ὁ δικηγόρος τῆς θὰ φύγῃ, καὶ σὲ λίγη ὥρα ὁ δρόμος θὰ εἶνε ἐλευθερός . . . (ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν εἰκόνα.) Ἄν τὴν γλυτώσω πειά, Πανανέ μου, θὰ κάνω μιὰ λειτουργία γιὰ τὴ ψυχὴ σου. (Εἰσέρχεται διὰ τῆς θύρας τοῦ μέσου ἡ Ἐλένη.—Βλέπων αὐτήν, ἰδία.) Θεέ μου! . . . ἡ γυναϊκά μου! . . .

ΕΛΕΝΗ. (ἰδία, βλέπουσα τὸν Ψυχούλην.) Ἐκεῖνος! . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (Προχωρῶν πρὸς αὐτήν.) Τί θέλεις ἐδῶ; . . .

ΕΛΕΝΗ. Δὲν ἔχω νὰ σοῦ δώσω λόγον . . . Σὺ τί θέλεις; . . . — Ἄ, θὰ ἤλθεις νὰ παρακαλέσῃς τὴν κυρίαν Πανανοῦ νὰ μὴ σὲ φυλακίσῃ, αἶ; . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Ἐγὼ νὰ παρακαλέσω τὴν κυρίαν Πανανοῦ, ποῦ ἔρχομαι ἐλευθερά ὁπόταν θέλω εἰς τὸ σπῆτί τῆς καὶ εἶμαι φίλος τῆς; . . .

ΕΛΕΝΗ. (Ἐκπληκτος.) Εἶσαι φίλος τῆς; . . . σύ; . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Ναί! εἶμαι . . . — Λοιπὸν φύγε ἀπ' ἐδῶ, καὶ μὴ μολύνῃς διὰ τῆς παρουσίας σου τὸ ἱερὸν αὐτὸ μέρος.

ΕΛΕΝΗ. Νὰ φύγω; . . . θέλεις νὰ φύγω; . . . — Ἄ! τώρα καταλαμβάνω τί συμβαίνει! . . . ἡ χήρα ποῦ μοῦ εἶπαν πῶς σ' ἐξεμύάλισε, ἡ χήρα, ποῦ πηγαίνεις συχνά εἰς τὸ σπῆτί τῆς, θὰ ᾔγινε αὐτή! . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Ἰπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ! . . .

ΕΛΕΝΗ. Καὶ θέλεις νὰ μὲ διαξυχθῆς διὰ νὰ μείνης ἐλεύθερος! . . . Ἄ, τέρας! νομίζεις πῶς θὰ σοῦ τὸ ἐπιτρέψω; — Νὰ φύγω, αἶ; . . . ὄχι, δὲν φεύγω! . . . θὰ ρωνάξω . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Σιώπα, ἀθλία! . .
 ΕΛΕΝΗ. Θὰ φωνάξω νὰ μ' ἀκούσῃ ὁ κόσμος, καὶ νὰ μάθῃ
 τὰ νέα σου ἀθλία! . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Σώπα, καὶ μὲ καταστρέφεις μὲ τῆς φωνῆς
 σου! . . σώπα! . .

(Εἰσέρχεται δραματικῶς ἀριστερῆ ἡ Ἀννέτα).

ANNETA. Τί θόρυβος εἶνε αὐτός! . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (ἰδίᾳ). Ἰλεως γενοῦ μοι, Κύριε.

ANNETA. (Μὲ χαρὰν, βλέπουσα τὸν Ψυχούλην). Ἄ, ἐπανήλ-
 θετε; . . μπράβο.

ΕΛΕΝΗ. (ἰδίᾳ). Τὸν ἐπερίμενε λοιπὸν! . .

ANNETA. (Βλέπουσα τὴν Ἑλένην καὶ προχωροῦσα πρὸς αὐτήν). Ἄ...
 σεῖς, κυρία Ψυχούλη, . . . Ξεύρετε . . . ἀκόμη . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (ἰδίᾳ). Τὴν γνωρίζει! . .

ΕΛΕΝΗ. Τὸ καταλαμβάνω . . ἐκπλήττεσθε; . . Δὲν ἐπε-
 ριμένετε βέβαια νὰ ἐμφανισθῶ αὐτὴν τὴν στιγμὴν . . . —
 Εἶνε λοιπὸν φίλος σας ὁ κύριος; . . Ἐρχεται συχνὰ ἐδῶ; . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (Σιγὰ τῆ Ἑλένης, σπεύδων πρὸς αὐτήν). Σώπα, καὶ
 μὲ πέρνεις στὸ λαιμὸ σου! . .

ANNETA. Ἄλλὰ, κυρία . .

ΕΛΕΝΗ. Ὅταν ἦλθα πρὶν μὲ ὄλην τὴν ἀπλοϊκότητα νὰ σᾶς
 εἰπῶ τὴν δυστυχίαν μου διὰ νὰ μὲ συμπονέσετε καὶ μὲ ἰκα-
 νοποιήσετε . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (ὡς ἄνω). Μὰ σώπα τέλος πάντων! . .

ΕΛΕΝΗ. (ἐξακολουθοῦσα). Ποῦ νὰ φαντασθῶ ὅτι εὕρισκασθε εἰς
 φιλικωτάτας σχέσεις μὲ τὸν σύζυγόν μου! . . (δεικνύει τὸν
 Ψυχούλην).

ANNETA. (Κατάπληκτος). Τὸν σύζυγόν σας; . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (ἰδίᾳ, περίτρωμος). Τετέλεσται!

ΕΛΕΝΗ. Ἄλλὰ ἡ ἀνατροφή μου δὲν μοῦ ἐπιτρέπει νὰ κάμω
 σκάνδαλα . . .

ANNETA. Τί λέγετε! . .

ΕΛΕΝΗ. Ἄν σᾶς ἀρέσῃ, χάρισμά σας! . . ('Ἀπέρχεται δρα-
 ματικῶς διὰ τῆς θύρας τοῦ μέσου).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ

ANNETA, ΨΥΧΟΥΛΗΣ, εἶτα ΔΕΚΡΕΤΟΣ, ΜΑΡΟΥΛΑ

ANNETA. (Σπεύδουσα πρὸς τὴν θύραν τοῦ μέσου.) Κυρία, σταθῆ-
 τε, παρακαλῶ . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. ('Ἐμποδίζων αὐτήν.) Ἄφῃστέ τὴν νὰ φύγῃ . . ἀ-
 φῃστέ τὴν . . .

ANNETA. Εἶνε ἡ σύζυγός σας; . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Δυστυχῶς, ναί.

ANNETA. Λοιπὸν σεῖς εἶσθε ὁ . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (περίλυπος.) ὁ Θεόδωρος Ψυχούλης . . ταπει-
 νός . . ὀφειλέτης σας . . .

ANNETA. Θεέ μου! . . καὶ πῶς ἀπεφασίσατε νὰ ἔλθετε εἰς
 τὸ σπῆτί μου; . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Δὲν ἦλθα . . κατέφυγα, διωκόμενος ἀπὸ τὸν
 δικηγόρον σας καὶ τὸν κλητῆρά του . . .

ANNETA. (Γελῶσα.) Δὲν τὸ ἐπερίμενα αὐτό! . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Ὅστε ἐγὼ τὸ ἐφантаζόμην, κυρία . .

ANNETA. Καὶ τί ἔλεγεν ἡ κυρία σας; . . ἤκούσατε; . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Ὡ μὴ τὴν συνερίζεσθε . . (βλέπων περὶ ἑαυτὸν.)
 Μόνον, σᾶς παρακαλῶ, ποῦ εἶνε τὸ μαγειρεῖό σας; . .

ANNETA. Διὰ τί;

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Διὰ νὰ προσπέσω εἰς τὸ τσάνι σας, ὡς ἰκέτης
 τῆς ἀρχαιότητος, καὶ προσφιλῶς τὴν προσωπιπὴν μου ἐλευ-
 θερίαν . . .

ANNETA. Ὡ, δὲν εἶμαι δὲ ἀνθρωποφάγος . . ἡσυχάσατε. —
 Ὅλα λοιπὸν ὅσα μοῦ εἶπετε περὶ ἀοράτων μελῶν καὶ κα-
 τηχήσεως τῶν χηρῶν, ἦσαν . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Ψεῦδη ἀθῶα, διὰ νὰ δικαιολογήσω τὴν ἀκου-
 σίαν ἐνταῦθα παρουσίαν μου . . — Ἄχ, κυρία, συλλογισθῆτε
 ὅτι χιλιάδες ἀνθρώπων χύνουν καὶ τὸ αἷμά των διὰ τὴν ἐ-
 λευθερίαν . . ἂν λοιπὸν εἶπα καὶ ἐγὼ ἐν ἀθῶων ψεῦδος
 διὰ τὴν ἰδικὴν μου . . .

ANNETA. Δὲν εἶνε ἐγκλημα, τὸ ὁμολογῶ. — Πιστεύσατε ὅτι
 ἂν σᾶς ἐγνώριζα προσωπικῶς θὰ ἐσκεπτόμην πολὺ ἂν ἔπρε-
 πε νὰ σᾶς φυλακίσω . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (Μὲ χαράν·) Ἀλήθεια; . . Μακαρία ἡ μνήμη τοῦ αἰοδύμου Πανανοῦ! . .

ANNETA. Οὐφ! . . ἀφίσατε τώρα ἤσυχον τὸν μακαρίτην! — Μ' ἐλείνω τὸ γράμμα σας, πῶς μ' ἐλέγχετε ἀξιοσέβαστον κυρίαν, ἐθύμως πολὺ, καὶ ὑπέθεσα ὅτι θά ᾔσθε κἀνένας πρόστυχος, χωρὶς ἀνατροφῆν . . ἐνῶ τοῦναντίον βλέπω πῶς ἔχω νὰ κάμω μ' ἕνα νέον πολὺ καθὼς πρέπει, ἄνθρωπον τοῦ κόσμου . . συμπαθητικώτατον . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Ἄ, μὲ κάμετε νὰ συγκινοῦμαι, κυρία . . Δὲν ἔγραψα τὸ γράμμα ἐκεῖνο διὰ σᾶς, ἀλλὰ διὰ τὴν γῆραν τοῦ σεβαστοῦ κυρίου Πανανοῦ, τὴν ὁποίαν ἐφανταζόμην κι' ἐγὼ ἡλικιωμένην, δύστροπον, φιλάργυρον, ἐνῶ βλέπω σήμερα ὅτι εἶνε πονόψυχος . . νέα . . ὠραία! . .

ANNETA. (Ἀκκισομένη·) Ἄχ! μὲ κάνετε νὰ κοκκινίζω, κύριε Ψυχούλη . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Μὴ γένοιτο νὰ σᾶς ἐνοχλήσω . . Ἄν μοῦ ἐπιτρέπετε λοιπὸν νὰ πηγαίνω . .

ANNETA. Νὰ πηγαίνετε; . . Ὡ, ὄχι! . . Τώρα ποῦ ἐγνωρίσθημεν ἔχω νὰ σᾶς ἐρωτήσω πολλὰ πράγματα . . Καθήσετε λοιπὸν . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (Ἰδίᾳ·) Κακὸς οἰωνός! Θέλει νὰ κερδίση καιρὸν ὡς ποῦ νὰ φέρῃ τὸν κλητῆρα . . (τῇ Ἀννέτᾳ, καθήμενος ἐπὶ ἀνακλίντρον·) Ὅπως θέλετε, κυρία . .

ANNETA. (Καθήμενη πλησίον του·) Ξεύρετε . . ἤλθε καὶ πρὶν ἡ κυρία σας ἐδῶ . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Πῶς! . .

ANNETA. (Μειδιῶσα·) Νὰ μὲ παρακαλέση νὰ σᾶς φυλακίσω, διὰ νὰ ἐκδικηθῇ, διότι τὴν ἐχωρίσατε . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Ἢ ἀθλία! . . σᾶς εἶπε καὶ τὸν λόγον διὰ τὸν ὁποῖον τὴν ἐχώρισα; . .

ANNETA. Ναί . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Ἄ, εἶχε τὴν ἀναίδειαν νὰ . .

ANNETA. Καὶ τοῦτο μ' ἐκάμε νὰ συλλάβω πολὺ κακὴν ἰδέαν περὶ ὑμῶν . . Ἄ, κύριε Ψυχούλη, ἕνας νέος τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀνατροφῆς σας, δὲν χωρίζει τὴν γυναῖκά του, γυναῖκα μάλιστα νέαν, καὶ ὠραίαν . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Δυστυχῶς! . .

ANNETA. Διὰ μίαν ἀδυναμίαν τῆς πρὸς ἕνα πουλί . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Πρὸς ἕνα πουλί; . .

ANNETA. Μάλιστα . . μοῦ εἶπε δι' ἕνα ψιττακόν, τὸν ὁποῖον ἐσυνεθίζε νὰ χαϊδεύῃ εἰς τὸ κεφάλι . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Ὡ, πλάνη! . . ἐνομίσατε ὅτι ἡ γυναῖκά μου ὀμιλεῖ τὴν καθαρῆν; — Καὶ ἂν μάθετε ὅτι ὁ ψιττακός, τὸν ὁποῖον ἐχαϊδεύεν εἰς τὸ κεφάλι, δὲν εἶνε παπαγάλος μὲ σκούριαν, ἀλλὰ φορεῖ πηλίκιον μὲ γαλόνια; . . ὅτι δὲν ἔχει νύχια εἰς τὰ πόδια, ἀλλὰ σηρούνια . .

ANNETA. Φρίκη! εἶνε ἀξιωματικὸς λοιπὸν; . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Ὁ λοχαγὸς κύριος Ψιττακός!

ANNETA. Τότε ἐκάνετε πολὺ καλὰ νὰ τὴν διώξετε.

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Ἦθελα νὰ φρονέσω καὶ ἐκεῖνον, ἀλλὰ ἐσκέφθη, τώρα ποῦ θὰ γίνῃ πόλεμος, ν' ἀναθίσω τὴν ἐκδίκησίν μου εἰς τοὺς τούρκους . .

ANNETA. Πολὺ σωστά . . — Ἐκείνην ὁμως σᾶς ἐπιβάλλεται νὰ τὴν διαζευχθῆτε.

ΨΥΧΟΥΛΗΣ Ἐννοεῖται . . κατέφυγα ἤδη εἰς δικηγόρον . .

ANNETA. (Πλησιάζουσα βαμνηδὸν πρὸς αὐτὸν καὶ ἐπιχαρίως μειδιῶσα). Ἄχ, τί κρίμα νὰ μὴ σᾶς γνωρίσω, ἅμα ἀπέθανεν ὁ μακαρίτης! θὰ ἐγινόμεθα οἱ καλλίτεροι φίλοι . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Ἄν θέλετε γινόμεθα καὶ σήμερα . .

ANNETA. (ὡς ἄνω·) Ἀλήθεια; . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (Ἰδίᾳ·) Κἄτι τῆς περὶ ἀπὸ τὸ κεφάλι . . προσοχῆ. (τῇ Ἀννέτᾳ). Ἄρκει νὰ ἐκλείψῃ τὸ ἀντικείμενον ποῦ μᾶς χωρίζει . . ἡ δικαστικὴ ἀπόφασις . . ἐξοφληστέ τὴν καὶ ἰδοῦ μεταξὺ μας ἀγάπη . . ἀδελφική . .

ANNETA. Ἐχετε δίκαιον . . Ἀλλὰ δὲ ξέρετε τί συμβαίνει . . Ὁ μακαρίτης τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου του μὲ ὤρκισε νὰ εἰσπράξω μέχρι λεπτοῦ τὸ ποσὸν αὐτὸ . . πῶς νὰ παραδῶ τὸν ὄρκον μου; . . Ὅσο μάλιστα βλέπω ἐκεῖ τὴν εἰκόνα του . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Τὴν γυρίζομεν ἀνάποδα . . ἡ ἐξοφλεῖτε τὴν ἀπόφασιν εἰς τὸν διάδρομον, καὶ ἔτσι δὲν θὰ τὸ μάθῃ ὁ μακαρίτης . .

ANNETA. Ἐνα μόνον μέσον ὑπάρχει . . ἀλλὰ . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Ἀλλὰ . .

ANNETA. (Σιγά). Δεν τολμῶ νὰ σᾶς τὸ 'πῶ . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (ἰδίᾳ). Ἀρχίζει τοὺς ἀκροβολισμούς. (τῇ Ἀννέτᾳ).
Μπᾶ . . . Εἰπήτέ το, κυρία μου . . .

ANNETA. (Πησιάζουσα πολὺ πρὸς αὐτὸν καὶ σιγανότερα). Νὰ . . .
δηλαδή . . . ἂν ἔξαφνα ἐγώ . . . ἤλλαξα ὄνομα . . . ἂν,
ἀντὶ κυρία Πανανοῦ . . . ἐγινόμην . . . κυρία . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Κυρία ; . . .

ANNETA. (Βραδέως τονίζουσα τὴν λέξιν·) Ψυχούλη . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (ἰδίᾳ). Νὰ τα ! ἔκαμην ὁμοβροντίαν!.. (τῇ Ἀννέτᾳ.)

Ἡ ιδέα σας εἶνε πρωτότυπος καὶ μὲ κολακεύει πολὺ . . .
ἀλλά . . .

ANNETA. Ἀλλὰ τί ; . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Λησμονεῖτε ὅτι εἶμαι νυμφευμένος . . .

ANNETA. Θὰ διαζευχθῆτε τὴν γυναῖκά σας . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Ναί . . . ἀλλὰ ἐνθυμούμαι τὸ ἀξίωμα: «Δίς
ἔξαμαρτεῖν οὐκ ἀνδρὸς σοφοῦ» καὶ τρέμω . . .

ANNETA. Ὡ, αὐτὸ δὲν τὸ ἔλεγαν οἱ ἀρχαῖοι διὰ τὸν γά-
μον . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Τὸ λέγουν ἔμως οἱ νεώτεροι . . .

ANNETA. Ἀφοῦ σᾶς ἀρέσουν τὰ ἀξιώματα, σᾶς ἐνθυμίζω
κι' ἐγὼ ἐν ἄλλο: «Δύο κακῶν προκειμένων . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Τὸ μὴ χειρὸν βέλτιστον.»

ANNETA. Λοιπὸν, παρὰ νὰ φυλακισθῆτε . . . νὰ ἐκτεθῆτε
εἰς ὄλον τὸν κόμον, αἱ ; . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (ἰδίᾳ). Ὡ Θεέ μου! . . . ποῦ εἶσαι, Μολιέρε,
νὰ 'δῆς ἓνα ἄλλου εἶδους βίαιον γάμον, . . . τὸν διὰ τῆς
δικαστικῆς ἀποφάσεως! . . .

ANNETA. Δεν μοῦ ἀπαντᾷτε ; . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Πῶς νὰ σᾶς ἀπαντήσω ἔτσι ἀποτόμως ; . . . τὸ
πρᾶγμα θέλει καὶ ὀλίγην σκέψιν . . . ἀρῆστε νὰ περάσουν
δύο-τρεῖς ἡμέρες . . .

ANNETA. Ἄ, ὄχι! . . . θὰ μοῦ εἰπῆτε τώρα . . . νὰ ἦ
οὐ . . . σᾶς δίδω τρία λεπτά διὰ ν' ἀποφασίσετε . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (ἰδίᾳ, ἀτενίζων πρὸς τὴν εἰκόνα·) Καὶ νὰ ἐξοῦσες,
κακομοίρη Πανανέ, νὰ ἔδλεπες γιὰ τί σκοποὺς μεταχειρίζε-
ται τὸ χρέος μου ἢ γήρα σου! . . .

ΔΕΚΡΕΤΟΣ. (Ἔσωθεν·) Μὰ πρέπει νὰ τὴν ἰδῶ τὴν κυρίαν
σου, Μαρούλα.

ΜΑΡΟΥΛΑ. (Ἔσωθεν·) Ἀφοῦ ἐπιμένετε, ὄριστε . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (Ἐγειρόμενος ἀποτόμως·) Ἄ, ὁ δικηγόρος σας!

ANNETA. (Ἐγειρομένη·) Ἐρχεται εἰς τὴν ὥραν...—Λοιπὸν ;

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (Περίτρομος·) Ἄ, σᾶς παρακαλῶ, μὴ τοῦ ἐπι-
τρέψετε νὰ θέσῃ χεῖρα βέβηλον ἐπάνω μου, καὶ . . . θὰ σᾶς
ἀπαντήσω . . . ἀμέσως! . . .

(Εἰσέρχονται διὰ τῆς θύρας τοῦ μέσου οἱ Δεκρέτος καὶ Μαρούλα.)

ΔΕΚΡΕΤΟΣ. (βλέπων τὸν Ψυχούλην·) Ἄ, εἶν' ἐδῶ ὁ κύριος
Ψυχούλης! . . .

ANNETA. Ναί· ἦλθε νὰ συνεννοηθῆ μαζὺ μου . . .

ΔΕΚΡΕΤΟΣ. Τόσο τὸ καλλίτερον! (ἰδίᾳ). Δι' αὐτὸ δὲν ἤ-
θελε νὰ μὲ δεχθῆ ἡ κυρία. (τῇ Ἀννέτᾳ). Ἢ σᾶς εἶπεν ὅτι
τὸν συνελάβαμεν, ὅτι μᾶς ἔσυρε . . .

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Ναί· τὰ εἶπα . . . τὰ εἶπα ὅλα . . . (Σιγὰ τῇ
Ἀννέτᾳ). Εἰπήτέ του νὰ φύγῃ . . . σᾶς ἰκετεύω . . . ἡ θεά
του μὲ συγχύζει . . . δὲν ἤμπορῶ νὰ σκερθῶ . . .

ANNETA. Κύριε Δεκρέτε . . . περιμείνατε σᾶς παρακαλῶ
ὀλίγον ἔξω . . . δὲν ἐτελείωσεν ἀκόμη ἡ μετὰ τοῦ κυρίου
Ψυχούλη συνεννόησίς μου... (βλέπουσα τὸν Ψυχούλην)· καὶ ἴσως
σᾶς χρειασθῶ . . .

ΔΕΚΡΕΤΟΣ. Εἶμαι περιττὸς πλέον, κυρία, διότι πρὸ ὀλίγου
ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως τὸ διάτα-
γμα ποῦ σᾶς εἶπα . . .

ANNETA. Τοῦ δικαιοστασίου ;

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. (Μετὰ χαρᾶς). Ἀλήθεια ; . . . ἐδημοσιεύθη ; . . .

ΔΕΚΡΕΤΟΣ. Ναί . . .

ANNETA. (ἰδίᾳ). Τί ἀναποδιά!

ΨΥΧΟΥΛΗΣ. Λοιπὸν οἱ λύκοι εἶνε χωρὶς δόντια; . . . Ζήτω
ὁ πόλεμος! (τῇ Ἀννέτᾳ). Κυρία Πανανοῦ, θὰ σᾶς 'πῶ κι'
ἐγὼ ἓνα νέον ἀξίωμα: «Ἐνὸς κακοῦ προκειμένου, βέλτι-
στον ἢ ἐλευθερία».—Χαίρω διότι σᾶς ἐγνώρισα, καὶ θὰ σᾶς
ἀπαντήσω, ἅμα τελειώσῃ τὸ δικαιοστάσιον. (τῷ Δεκρέτῳ). Κύ-
ριε Δεκρέτε . . . καλὴν ἐντάμωσιν' (προχωρᾷ ἵνα ἐξέλθῃ διὰ
τῆς θύρας τοῦ μέσου).

ΔΕΚΡΕΤΟΣ (περιλύπως): Οὐ σύ με λοιδορεῖς, ἀλλὰ . . . τὸ διάταγμα.

ΨΥΧΟΥΔΗΣ (Γελῶν): Χάχ! ἄχ! ἄ! (Ἐξέρχεται γελῶν).

ΜΑΡΟΥΛΑ. (ἰδίᾳ): Καλὰ εἶπα ἴγώ πῶς θάνε τρελλός! . . .

ΣΚΗΝΗ ΕΝΔΕΚΑΤΗ

ANNETA, ΔΕΚΡΕΤΟΣ, ΜΑΡΟΥΛΑ

ΔΕΚΡΕΤΟΣ. (τῇ Ἀννέτα): Λοιπὸν δὲν εἴχετε συνεννοηθῆ; . . .

ANNETA. (τῷ Δεκρέτῳ μὲ θυμὸν): Τί ἤλθετε νὰ μοῦ τὸ πῆ-
τε! . . . (σφίγγουσα τὰς πυγμάς της): Ἄχ! καταραμένον δι-
καιοστάσιον! . . . (φεύγει ὀρμητικῶς ἀριστερᾶ).

ΣΚΗΝΗ ΔΩΔΕΚΑΤΗ

ΔΕΚΡΕΤΟΣ καὶ ΜΑΡΟΥΛΑ

ΔΕΚΡΕΤΟΣ. Τί ἔχει, Μαροῦλα, ἡ κυρία σου; . . .

ΜΑΡΟΥΛΑ. Τί ἔχει, λέει; . . . (κωμικῶς μιμουμένη τὴν κυ-
ρίαν της): Τί ἤλθετε νὰ τῆς τὸ πῆτε! . . . Ἄχ! καταρα-
μένο ἀμαξοστάσιον! . . . (φεύγει ὀρμητικῶς δεξιᾶ).

ΣΚΗΝΗ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ

ΔΕΚΡΕΤΟΣ, μόνος

ΔΕΚΡΕΤΟΣ. (βλέπων μὲ ἀπορίαν δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ, εἶτα:) Θαρρῶ
πῶς ἔχουν δίκην! . . . (Μετὰ προσποιητῆς ὀργῆς): Τί ἤλθα νὰ
τῆς τὸ πῶ! . . . Ἄχ! ἀναθεματισμένον δικαιοστάσιον!
(φεύγει ὀρμητικῶς διὰ τῆς θύρας τοῦ μέσου).

Ἐν Σύρῳ, Ἰούνιος 1897.

MIX. A. ΖΩΡΑΣ

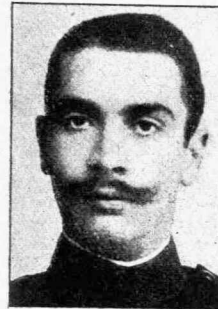
ΤΟ ΕΠΙΤΥΜΒΙΟΝ ΜΟΥ

ΕΝΘΑΔΕ κείμε: ἐς ἀεὶ ἴς τοῦ Χάρου τὰς ἀγκάλας,
Τὸ μόνον ὅπερ ἔπραξα ἀθάνατον, ὁ τάλας!

ΑΔ. Κ. ΠΕΡΔΙΚΙΔΗΣ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΔΑΝΑΛΗΣ

(Ὁ ἐν Κρήτῃ κατὰ τὴν μάχην τῶν Βουκολιῶν ἠρωικῶς ἀγωνί-
σθεις καὶ πεσὼν γενναίως ἀνθυπολοχαγός).

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ἔθνικῆς εὐγνωμοσύνης
καὶ καθήκοντος πρὸς τοὺς ὑπὲρ τῆς
πατρίδος ἠρωικῶς πεσόντας προμάχους
τῆς ἐλευθερίας ἐπιβάλλει ἡμῖν νὰ ῥά-
νωμεν ὧδε μὲ ὀλίγα ἄνθη καὶ τὴν ἀλη-
στον μνήμην τοῦ νεαροῦ ἠρώος Γερασί-
μου Δανάλη, ὅστις ἐκ τῶν πρώτων ἔ-
σπευσε νὰ ποτίσῃ μὲ τὸ αἷμά του τὸ
ἔδαφος τῆς ἠρωικῆς νήσου.

Ὁ ἀειμνηστος καὶ συμπαθὴς νέος,
γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ τῇ 16 Σεπτεμ-
βρίου 1873 ὑπὸ Δαμιανοῦ Δανάλη καὶ
Αἰμιλίας Σαρδῆ, ἦτο ἐκ τῶν σπανίων
ἐκείνων φύσεων, αἰτίνες ἀπὸ μίαν καὶ

μόνην φλέγονται ἰσρὰν ἰδεῶν — τὴν εκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος:
πρὸς τὴν οἰκογένειαν, τὴν κοινωνίαν, τὴν πατρίδα. Πεπρωκισμέ-
νος μὲ ἀντίληψιν ὀξεῖαν καὶ χαρακτῆρα ἰσχυρόν, αὐστηρὸς καὶ
πρὸς ἑαυτὸν ἔτι, σεμνὸς τὸ ἦθος καὶ εὐθύς τοὺς τρόπους, ἐκ μικρᾶς
ἡλικίας εἰλκύετο πρὸς τὸ στρατιωτικὸν στάδιον, ἂν καὶ οἱ γονεῖς
αὐτοῦ ἐσκέπτοντο νὰ τὸν τρέψωσι ἐπὶ ἄλλα θετικώτερα ἐπαγγέλ-
ματα. Ἄλλ' ἡ ἐπιμονὴ τοῦ ἐνθουσιώδους νέου κατίσχυσε καὶ
αφοῦ διήλθε πρωτευῶν πάντοτε τὰς γυμνασιακὰς τάξεις, μόλις
δεκαεξαετῆς, μετέβη εἰς Ἀθήνας, καὶ ὑποβαλὼν ἑαυτὸν εἰς ἐμ-
βοθεῖς μελέτας, προσῆλθε δι' εἰσιτηρίους ἐξετάσεις εἰς τὴν Σχο-
λὴν τῶν Εὐελπίδων, ἐνθα, ἄνευ οὐδενὸς ἄλλου μέσου καὶ ἐπὶ τῆς
ἰδίας μόνον ἰκανότητος ἐρειδόμενος, ἐγένετο δεκτὸς καὶ ἐξηκολού-
θησε μετ' ἐπιζήλου ἐπιτυχίας τὰς ἐν αὐτῇ σπουδὰς. Ἠρέσκετο
ἀπὸ φύσεως εἰς τὰ μαθηματικὰ ἰδίως, δεκατετραετῆς δὲ εἶχεν ἐκ-
πονήσει μικρὸν δοκίμιον περὶ ναυτικῆς, τῇ βοηθείᾳ τῶν τελειο-
τέρων ἀγγλικῶν συγγραμμάτων.

Οὗτω κατηρτισμένος κατετάχθη ὡς ἀνθυπολοχαγὸς εἰς τὸν στρατόν, ὅπου ἀναμφιβόλως ἤθελε προσφέρει πολυτίμους ὑπηρεσίας. Ἀλλὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1897 ἐζήτησεν ἐπιμόνως νὰ μεταβῆ εἰς Κρήτην μετὰ τοῦ ὑπὸ τὸν Τιμ. Βάσσον στρατοῦ τῆς κατοχῆς, ἐνῶ δὲ εἶχε προσληφθῆ εἰς τὸ ἐπιτελεῖον, ὅταν ἤκουσε τὸν κρότον τῆς ἐν Βουκολοιαῖς περιωνύμου μάχης, τὸσον ἡλεκτρισθη ἐξ ἐνθουσιασμοῦ, ὥστε ἐζήτησε πάραυτα τὴν ἄδειαν νὰ συμμετάσχη καὶ οὗτος, ἔδραμε δὲ ἀκἀθεκτος εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τοῦ πυρός, ἐνθα εἶμαρτο νὰ τὸν εὕρῃ πρόωρος θάνατος ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν στεφανώσῃ ἡ δόξα.

ΣΤΙΧΟΙ ΑΠΟ ΛΕΥΚΩΜΑΤΑ

Εἰς τὴν Δεσποινίδα Τ. Φ.

Φαῖθδόνια καὶ οἱ κορδαλοὶ τῆς ἔμμορφης Βερώνας
Δὲν σ' ἐξυπνήσαν μιὰν αὐγὴν εἰς τοῦ Ρωμαίου τὰ στήθη,
Τοῦ Ὁθέλλου τοὺς Ἑρωτικούς δὲν γνώρισες τυφῶνας,
Καὶ ἀπὸ σένα ὁ Κάλιμπαν, τὸ τέρας δὲν νικήθη.

Μὰ στὰ μεγάλα μάτια σου τῆς Δεσδεμόνας κλείνεις
Τὴν τρομασμένη προσευχή, τὴ φλόγα τῆς Ἰουλίας,
Καὶ τῆς Μιράντας γύρω σου τὰ θεῖα μάγια χύνεις....
Τὸ μέτωπόν σου ἡ πνοὴ φιλεῖ τῆς τραγωδίας!

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Εἰς Ἀνακριτῆς

[Ἐκ τοῦ φυσικοῦ]

Εἰς ΣΚΗΝΗ παριστᾶ γραφεῖον ἀνακριτικόν. Μεγάλῃ εὐρωτιῶσα τράπεζα ἐφ' ἧς πλεῖσται κονιορτώδης δικογραφίαι. Τὸ δάπεδον ἀκάθαρτον καὶ ἐν παντὶ ἐπίπλω καταφαίνεται ἡ ἔλλειψις ἀστυατρικῆς ἐπισκέψεως. Πρὸ τῆς τραπέζης κἀθηται νωχελῶς ὁ κ. Ἀνακριτῆς—ἀπαστράπτων τύπος λιμοκοντόρου τῆς ὁδοῦ Σταδίου—μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ γραφείου του ἡ ἀντίθεσις ἐνθυμίζει τὴν θεωρίαν τοῦ Λομπρόζο περὶ τῆς σχέσεως τοῦ περιέχοντος καὶ περιεχομένου. Παραπλεύρως πρὸ μικρᾶς τραπέζης γράφει χλωμὸς νεανίας, ἀδιακόπως ξυόμενος—εἶναι ὁ γραμματεὺς καὶ γράφει καθ' ὑπαγόρευσιν. Ἐνώπιον τοῦ κ. Ἀνακριτοῦ δειλὸς καὶ σεμνὸς Ἕλλην πολίτης ἀναμένει. Εἶναι ὁ μάρτυς. Ἀληθὴς Μάρτυς τοῦ 1897.

Ἀπὸ τῆς 8ης π. μ. ὁ ἀτυχὴς αὐτὸς ἄνθρωπος, ἐπὶ τρεῖς συνεχεῖς ἡμέρας, ἀφῆσας πᾶσαν ἐργασίαν του, ἀναμένει ν' ἀνακριθῆ, κληθεῖς ὑπὸ τοῦ κ. Ἀνακριτοῦ ἵνα μὴ διαταχθῆ «ἡ διὰ τῆς βίας προσαγωγή του» περὶ ὑποθέσεως ἐντελῶς ἀγνώστου εἰς αὐτόν.

Εἶναι ἡ 10ῃ π. μ. τότε δὲ μόλις ὁ κ. Ἀνακριτῆς καταλαμβάνει τὴν ἔδραν του.

Εἰσερχόμενος ῥίπτει βλοσυρὸν βλέμμα εἰς τὸν προθάλαμον, ἐνθα συνωστίζονται εἴκοσιν ἄνθρωποι, διαφόρου ἀμφίσεως καὶ ποιότητος, κληθέντες καὶ αὐτοὶ ὡς μάρτυρες. Ἡ ὄψις τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν μαρτυρεῖ τὴν ἀπελπίσιαν καὶ τὴν ἀηδίαν των. Πρὸ δύο ὥρων κἀθηται ἐκεῖ—ζωντανὰ μ. π. ι. φ. τ. ε. κ. ι. α. τῶν ψύλλων τοῦ κ. Ἀνακριτοῦ, διότι, πρέπει νὰ λεχθῆ, ἐλόκληρα συντάγματα τῶν ἐντόμων τούτων διημερεύουσιν ἐν τοῖς ἀνακριτικοῖς ἀνακτόροις.

— Τί ἀγαπᾷς τοῦ λόγου σου ;

— Εἶμαι μάρτυς, κύριε Ἀνακριτά !

— Καί σύ ;

— Κ' ἐγὼ τὸ ἴδιο καὶ περιμένω . . .

— Ἄίγα λόγια. Νὰ πάρ' ὁ διάβολος ! μού μαζευτήκατε ὅλοι πρῶ! πρῶ! . . .

Στρεφόμενος δὲ πρὸς τὸν πλέον καλοενδεδυμένον :

— Πέρασε μέσα ἡ ἀφεντιά σου.

Ἐγείρεται περιχρῆς ὁ κληθῆς «ἀφεντιά σου» καὶ εἰσέρχεται, ἀκολουθεῖ δὲ τοῦτον ὁ κ. Ἀνακριτῆς κλειῶν ὀπισθέν του ἀποτόμως τὴν θύραν. Ἐγκαθίσταται ἐπὶ τῆς ἔδρας του καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν μάρτυρα :

— Κάτ'ο' ἐκεῖ ! τῷ λέγει ἐπιτακτικῶς, δεικνύων κάθισμα.

Δειλά-δειλά μὲ τὸν πῖλον ἀνά χειρας κάθηται ἀντικρῦ του ὁ μάρτυς. Ὁ Μάρτυς !! Ἐνόμισε πρὸς στιγμὴν ὁ δυστυχῆς ὅτι ἐτελείωσαν τὰ βāsανά του, ὅτι θὰ ἐρωτηθῆ νὰ εἴπῃ, ἂν εἶχέ τι νὰ εἴπῃ ἄλλ' ἐπλανᾶτο. Πρὶν ἀρχίσῃ ἡ ἀνάκρισις ὁ κ. Ἀνακριτῆς ἔστριψε ναχελῶς τὸ σιγάρο του, στραφεὶς δὲ πρὸς τὸν γραμματέα ἤρχισε μακρὰν ἐρωταπόκρισιν περὶ τοῦ πῶς ἐφάνη τὸ περιεχόμενον ἐπιστολῆς τινος πρὸς φίλον του, ἣν γθὲς μετεβίβασεν ὁ γραμματεὺς, τῇ ἐντολῇ τοῦ κ. Ἀνακριτοῦ, — τί ἐντύπωσιν ἔκαμε, τί ἔκφρασιν ἔλαβεν ὁ φίλος του ὅτε τὴν ἀνεγίνωσκεν, ἂν ἐγέλασεν, ἂν ἐχαμογέλασε καὶ τί τοῦ ἀπήντησε. Μετὰ τὴν διεξαγωγικὴν ταύτην ἐρωταπόκρισιν, εἰς ἣν ὁ γραμματεὺς ἐπαιξε σπουδαῖον μέρος, ἐξιστορῶν πᾶσαν λεπτομέρειαν, νέος τις κύριος εἰσορμᾷ εἰς τὴν αἴθουσαν. Σκύβει φιλικῶς πρὸς τὸ οὖς τοῦ κ. Ἀνακριτοῦ καὶ ἀρχίζει νέα ζωηρὰ μυστικὴ συνομιλία μεταξὺ των. Τὰ λεγόμενα θὰ ἦσαν εὐχάριστα διότι ὁ τε εἰσορμητῆς ὡς καὶ ὁ κ. Ἀνακριτῆς ἀδιακόπως ἐγέλων παταγωδῶς.

— A revoir 'στὸ Φάληρο !

— Ναί. Γειά σου, τὸ βράδυ 'στὸ Φάληρο.

Ὁ Μάρτυς εἰς τὰς σκηναὺς αὐτάς, εἰς ἃς παρίστατο ὡς ἐπιπλον πεταχθὲν ἐκεῖ κατὰ τύχην, ἐβλεπε περιλύπως ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὸ ὥρολόγιόν του, οἱ δεικται τοῦ ὁποίου ἐπληροῦσαν τὴν ἐνδεκάτην.

Ὁ κ. Ἀνακριτῆς μείνας μόνος ἐγκατελείφθη εἰς ὄνειρο-

πολήσεις καὶ σκέψεις, αἴφνης ὅμως στρεφόμενος πρὸς τὸ ἐπιπλον, δηλαδὴ τὸν μάρτυρα, ὅστις ἐξερόβηξε :

— Μήπως βιάζεσαι ; τῷ λέγει.

— Ἄ μπᾶ ! κάμετε τὴ δουλειά σας, παρακαλῶ.

— Διότι ἂν βιάζεσαι καλλίτερα νὰ ἔλθῃς αὔριον.

— Ὁχι, ὄχι. Προτιμῶ νὰ τελειῶνω σήμερον.

— Ἄ ! αὐτὸ ἐξαρτᾶται . . . Πῶς ὀνομάζεσαι ;

— Γεώργιος Λυρίδης.

— Λυρίδης ! Μωρὲ ὄνομα ποῦ διάλεξες ! καὶ ἀπὸ ποῦ εἶσαι ;

— Ἀπὸ τὴν Ἀμφισσα.

— Μωρὲ τί λές ; Μήπως γνωρίζεις ἐκεῖ τὸν Τάσο τὸν Ρουπάκη τὸν γιατρό ;

— Εἶναι πρῶτος ἐξάδελφός μου, ἡ μάνα του καὶ ἡ μάνα . . .

— Τί λές βρὲ ἀδελφέ, εἶσαι ξάδελφος τοῦ Τάσου καὶ δὲν μιλάς ; Ἄ, μ' αὐτὸ εἶν' ἀσυγχώρητο. Στρίψ' ἕνα τσιγαράκι. Θεὸς καφέ ! Ἀκοῦς ἐκεῖ ! Τοῦ Τάσου ἐξάδελφ ! Καὶ τί γίνεται ἡ Κυρία Πηνηλόπη, ἡ Κατινίτσα ; Ἄμ' ἡ φίλη τῆς ἡ μικρῆ' πὲς τὴν ντέ . . .

— Ἡ Στεφανία ;

— Ναί, ντέ. Μὰ ξέρεις τί γλυκὰ ποῦ σοῦ ἐτραγουδοῦσε αὐτὸ τὸ κορίτσι. Τώρα πάει, περάσανε. Ἄμ' ἐσένα πῶς δὲν σ' ἐγνώρισα ;

— Ἐγὼ, βλέπετε, ἔλειπα . . . ἀλλὰ σὲ παρακαλῶ, κύριε Ἀνακριτά, στὴ ζωὴ τοῦ Τάσου, τί διάβολο μὲ θέλεις καὶ μὲ τυραννεῖς τρεῖς ἡμέρες τώρα ; διὰ ποῖαν ὑπόθεσιν μ' ἐκάλεσες διότι ἐμαρτύρησα.

— Ἄς ἔχῃς χάρι ποῦ εἶσαι ἐξάδελφος τοῦ Τάσου, γιατί ποῖος ἤξεύρει πόσες φορές θὰ ἤρχεσο ἀκόμη. Ἀλλὰ τώρα πάει' ἐτελείωσες. Νὰ γράψῃς τοῦ Τάσου νὰ μὴ ξεχάσῃ ἐκεῖνο ποῦ τοῦ ἔγραψα, ὡς πρὸς τὸ ἄλλο δὲ — γράψε ἔτσι καὶ θὰ καταλάβῃ — νὰ μείνῃ ἡσυχος. Ἀκοῦς ; σημείωσέ το. Γνωρίζεις πῶς μὲ λένε ;

— Ἐ ! καλά ;

— Γράψε του λοιπὸν ὅσα σοῦ εἶπα καὶ . . .

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐσήμανεν ἡ δωδεκάτη. Ὁ κ. Ἀνα-

κριτής ἐγείρεται, τείνει τὴν χεῖρα πρὸς τὸν Λυρίδην, τὴν σφίγγει ζωηρῶς προσθέτων :

— Νὰ ἔρχεσαι νὰ μὲ βλέπῃς. "Ὅ, τι θέλεις εἶμαι 'δικός σου !

— Εὐχαριστῶ . . . ἀλλὰ ἡ ἀνάκρισίς μου ;

— Πήγαινε 'στὸ καλὸ, ἀδελφέ' κάνε δουλειά σου, δὲν ἔχεις καμμιά ἀνάκρισι— αὐτὸ μᾶς ἔλειπε !

— Σ' εὐχαριστῶ, ἀδελφέ μου. "Ἄς εἶσαι καλὰ καὶ τοῦ λόγου σου καὶ ὁ Τάσος !

'Αθήναι, Ἰούλιος τοῦ 1897.

N. Γ. ΜΑΝΤΖΑΒΙΝΟΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΔΑΣΟΣ

ΑΠΟ τὰ δένδρα πέφτουνε τὰ φύλλα ἕνα-ἕνα
στῆς μάννας γῆς τὴν ἄραχη καὶ μαύρη ἀγκαλιά·
στέκουν τριγύρω τὰ κλαδιά, ψυχρά, σκελεθρωμένα,
καὶ λυπημένα κι' ἄλλα κουνιάζουν τὰ πουλιά.

'Ἡ καταχνιά σηκώνεται μέσ' ἀπ' τὰ δάση ἀγάλια
κι' ἀπλώνεται σὰν μυστικὴ νεράϊδα τοῦ βορῆ,·
καὶ μοιάζει ἡ φύσις θάλασσα μὲ δίχως ἀκρογιάλια,
ποῦ κῦμα δὲν ἀκούγεται· ν' ἀντιλατῇ βαρειά.

Κάπου καὶ κάπου βιαστικὸς περνᾷ εἷνας διαβάτης
καὶ σὰν σκιά μέσ' ἐτῆ πυκνῆ χωνεύει καταχνιά,
Νά, ἡ ζωὴ ! Φαινόμεσθε στὰ ψεύτικα φτερά της,
σὰν ὄνειρ' ἀερόπλαστα. καὶ σβύνουνε μὲ μιά.

ΑΡΙΣΤΟΜ. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ

ΠΑΡΘΕΝΑ

Ἀπ' τὴν ὥρα ποῦ λάμψαν τ' ἀστέρια
Κι' ἀργυρόλουστη ἐπρόβαλε ἡ γῆ,
Κι' ἀπ' τὴν πρώτη ροδόκρινη αὐγὴ
Κι' ἀπ' τὰ πρῶτα γλυκὰ μεσημέρια,
'Αναστήθηκε ἡ ζωὴ ἀπὸ σένα.

'Απὸ σένα κ' ἡ πλάσις ἐγεννήθη
Κι' ἀνεστήθη ἀπὸ σένα ἡ ψυχὴ
Κι' ὡσὰν μέρα νύχτα ἀντηχεῖ
Τὸνομά σου ἀπ' τ' ἀνθρώπινα στήθη,
Σὰν τραγοῦδι ἄλλου κόσμου, ὦ παρθένα !

᾿Ω στολίδι τῶν πάντων, παρθένα,
Σὰν πηγὴν ἀνεσπέρου φωτός
Σ' ὄνειρεύτηκε ὁ πρῶτος θνητὸς
Κι' ὁ στερνὸς θὰ πεθάνῃ μὲ σένα,
᾿Ω στολίδι τοῦ κόσμου, ὦ παρθένα.

Σὺ στὸν Ὀλυμπο ἀνέβηκες πρώτη
Κ' ἐσκορπίστηκε στ' ἄστρα εὐωδιὰ
Καὶ οὐ χάρισε πρώτη καρδιὰ
Στῶν θεῶν τὴν ἀγέραστη νιότη
Ποῦ μὲ κάλλη τὰ μάγεψες πρώτη.

Στοὺς δρυμοὺς, στῆς πεδιάδες, στὰ δάση,
Σ' ἀργυρόφωτα παίξεις νερά
Καὶ διαβαίνεις σὰ νάχης φτερά,
Κι' οὔτε ἀγέρας μπορεῖ νὰ σε φτάσῃ
Μὲ τὰ βέλη ὅταν τρέχῃς στὸ χέρι.

Σὺ μ' ἀμίλητη ὠδήγησες θλίψη
 Τὸν πατέρα, τυφλὸ βασιλεῦ,
 Ποῦ γιὰ ναῦρη μιὰ γῆς ἀγκαλιά
 Τῆ 'ντροπή τῆς ζωῆς του νὰ κρύψη.
 Ἐγυρνοῦσε ἀπὸ μέρη σὲ μέρη.

Σὺ ἀψηφῶντας ὀργῆς μαῦρη δίκη
 Μ' ἓνα χέρι γοργό κι' ἐλαφρὸ
 Δίνεις μνήμα στὸν ἔρμο νεκρὸ
 Πρὶν κοράκια τὸν σχίσουν καὶ λύκοι,
 Κ' ἓνας θρίαμβος εἶνε ἡ ζωὴ σου.

Κι' ὁ βωμὸς τῆς πατρίδος μιὰ μέρα
 Μὲ τὸ αἷμά σου ἐδάφη τὸ ἄγνὸ
 Καὶ στὸν ἑάστερο τόρα οὐρανὸ
 Διαπερνῶντας βαθεῖα τὸν αἰθέρα
 Γλυκοφέγγει ἐν ἀστέρι—ἡ ψυχὴ σου.

Κ' ἀπὸ σένα μιὰ μέρα ἐγεννήθη
 Ἕνας νέος στὸν κόσμῳ Θεὸς,
 Κ' εἶν' ἀγάπη ὁ δικός του ναὸς
 Καὶ τῆ νοιώθουν τ' ἀνθρώπινα στήθη
 Προσκυνῶντας τα ἐκεῖνον κ' ἑσένα.

Ἦ στολίδι τοῦ κόσμου, ὦ παρθένα,
 Σὰν πηγὴν ἀνεσπέρου φωτὸς
 Σ' ὄνειρεύτηκε ὁ πρῶτος θνητὸς
 Κι' ὁ στερνὸς θὰ πεθάνῃ γιὰ σένα,
 Ἦ στολίδι τοῦ κόσμου, ὦ παρθένα!

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΗΑ

ΒΓΗΚΑΜΕ ἐπάνω εἰς τὴ ράχη τοῦ βουνοῦ.

Ὁ ἥλιος ἐφλόγιζε ἀκίμη τὰ κατὰξερα πλευρά, μὰ
 κάτω εἰς τῆς βρεμματιαῖς ἐπλάκωναν τῆς νύκτας ἡ σκι-
 αῖς, ὡσὰν μεγάλα μαῦρα σύννεφα

Τὸ χωριὸ γυρμένο σὲ μιὰ ραχοῦλα, εἰς τὴν τελευταία τοῦ βου-
 νοῦ ποδιά, ἐφαίνετο ἀκέρη, ὀλοκάθαρο, σὰν ἓνα πρᾶμμα μὲ
 ψυχὴ, ποῦ ἤθελε νὰ σοῦ μιλήσῃ. Ἔχουν καμμιὰ φορὰ καὶ τ'
 ἀψυχα ψυχὴ, καὶ τοῦ βουνοῦ ἡ πέτρας, οἱ τοῖχοι τοῦ παλαιοῦ
 σπητιοῦ καὶ τὰ καμπαναρεῖα τῆς ἐκκλησιᾶς ἐκφρασι ἀνθρωπινῆ
 καὶ μουσικὴ λαλιά.

Χυμένα μὲς' εἰς τὰ καταπράσινα κλαδιὰ ἐπρόβαλλαν τὰ ἔμ-
 μορφα σπητάκια καὶ γύρω-γύρω τοῦ χωριοῦ ἡ λεύκαις ἡ πανύ-
 ψηλαις, ποῦ ἄπλωναν ἀγκάλαις καταπράσιναις, σὰν νὰ ἤθειαν νὰ
 προσφυλάξουν τὸ χωριὸ ἀπ' τὸ ἑλιοπύρι τοῦ βουνοῦ.

Ἐκεῖ εἰς τὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ, ποῦ μέσα εἰς τὰ πλατάνια χά-
 νεται ἡ μάσσα τοῦ νεροῦ, ἡ λυγερὰς Σαρακατσάνισσις μὲ τὰ
 ψηλὰ καὶ ἔμμορφα κορμιὰ ἐβγήχαν ν' ἀγναντέψουν τὴν περπα-
 τησιὰ τῆ δύσκολη, ποῦ ἔκαναν τὰ μουλάρια μας ἐπάνω εἰς τὰ
 κατσάβραχα.

Τ' ἀπόσπασμα ἐπήγαγε μπροστὰ καὶ πίσω ὁ Μῆτσος ὁ λο-
 χίας μὲ τὴν κάπα του ἐβάδιζε κοντὰ εἰς τὰ μουλάρια τραγου-
 δῶντας.

Τὸ μονοπάτι ἔπερνε τὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ κορδελιαστό, κου-
 ραστικό, ἀνάντιο.

Δεντρί καὶ θάμνος καὶ κλαρὶ κανένα. Ὅλα κατὰξερα. Κι' ἀ-
 πάνω δυὸ κορφαῖς γυμναῖς καὶ μαθημέναις

Μὰ κάτω! Ἦ τὸν ὠραῖο κάμπο τῆς Ἀγιοῦς μὲ τῆς χλωραῖς,
 χλωραῖς μουρηαῖς καὶ τὰ ψηλὰ τὰ κυπαρίσσια, τῆς λευκαῖς, τὰ
 πλατάνια, τῆς συκαῖς. Μία στενὴ λωρίδα γῆς, ἀνάμεσα Κισσάβου
 καὶ Μαυρεθνοῦ, γεμάτη ἔμμορφα καὶ πρασινάδα.

Περιζάνθη γρασιδία ἀπὸ κεῖ κι' ὀλόλευκα χωριὰ παντοῦ ἐπλοῦ-

μίζαν του κάμπου τὸ πρασινωπὸ ὡς τὰ βουνὰ τῆς Ζαγοράς μὲ τῆς πολλὰς τῆς καστανιάς καὶ τ' ἄγρια βουμάκια.

Κι' ὅσῳ ἐπέρασε τὰ πλάγια τόσο ἐξάνοιγε ὁ κάμπος κ' ἐπρόβαλλε ἔς τὴν ἄκρη ὁ γαλῆς γαλάζος, ἤσυγος, ἀπέραντος. Ἡ Σκόπελος κ' ἡ Σκιάθος ἔβγερναν δειλὰ δειλὰ, πίσω ἀπὸ τοῦ Πηλίου τὰ βουνὰ κι' ὁ ἥλιος ἐγρύσωνε τὸν οὐρανὸ κ' ἔλουε τῆς κορυφαῖς τῶν.

Ὅταν ἐβγήκαμε ἔς τὴν κορυφή, ἄλλαις κορυφαῖς τοῦ ἴδιου τοῦ βουνοῦ ἐπρόβαλλαν, Ἐπιπλοῦσα ἢ μιὰ ἀπ' τὴν ἄλλη "Ἔτσι καμμιὰ φορὰ καὶ ἔς τὴ ζωὴ βγαίνουν κινουμένους πόθοι ἀπάνω ἔς τοὺς παλῆρους καὶ κάνουν νὰ τρέγγη τὴν ψυχὴ ὡς που νὰ ἀποστάση!

Ὁ Κίσαθος ἐλόκληρος ἀπλώνουνταν τώρα μπροστὰ μας κ' ἐσώρευε τ' ἀπέραντο βουνὸ τῆς λαγκαδιᾶς ἔς τῆς λαγκαδιᾶς καὶ τῆς κοντοραχούλας ἕως ἀπάνω εἰς τοῦ προφήτη Ἡλία τὴν κορυφή, ποῦ ἀντικρύζει τὸ Γέρο-Ὁλομπο.

Τὰ ἔλατε τὰ μελαγχολικά, ποῦ ἀγαποῦν πάντα τοὺς ψυχρούς καὶ χιονισμένους τόπους, ἐστόλξαν τὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ κ' ἤ λιγεραῖς ὀξυαῖς ἐσκέπαζαν τῆς λαγκαδιᾶς μὲ τὸ γλωρὸ τους φύλλο.

Ἀκόμη λίγων λεπτῶν περπατησιὰ κ' ἐφθάσαμε ἔς τὴ Στρούγγα, εἰς τὸ ζυγὸ τῆς βεμματιάς.

Ὁ Κωτσαρῆς ὁ στέλιγκας ἔκραζε νὰ μάσσουν τὰ σκυλιὰ κι' ὁ Μῆτσος ὁ λογίας ἔπιεσε τὰ γαλινάρια.

— Γειά σας, χαρὰ σας, μπιστικί!

— Καλῶς τὸν καπετάνιο!

Ἐρριζαν κάτω οἱ εὐζωνοὶ τῆς κάμπαις κι' ἀπίθωσαν τὰ ὄπλα κατὰ γῆς νὰ πιοῦνε μιὰ σταλιά.

Ὁ Κωτσαρῆς μᾶς ἔφερε γεμῆτο οὖζο τὸ παγοῦρι καὶ ἤπιε πρῶτος ἔς τὴν ὕψια μας.

— Καλῶς ὤρισάτε, παιδιὰ!

Κ' ἐπῆρε βόλτα τὸ παγοῦρι.

— Ἐδῶ ἔς τὴ βίβα τῆς ὀξυαῖς νὰ φτιάσετε τὰ γιατάκια, εἶπε ὁ Μῆτσος ὁ λογίας. Καὶ σὺ μὲ Ντρίβας, πήγαμε κάτω ἔς τὴν Περδισιὰ κ' ὁ βροσὶ νὰ φέρῃς κρῦο νερὸ νὰ πιοῦμε.

Ἐχώθηκε ὁ Ντρίβας μὲς ἔς τὴ βεμματιά κι' οἱ ἄλλοι ἐπῆραν τοὺς μπαλτάδες. Ἐκοψαν δυό-τρεῖς ὀξυαῖς, κ' ἔφτιασαν ἕνα μανδρὶ ἀπὸ κλαδιά νὰ κόψουν τὸ ἄγερὸ τὸ ψυχρὸ, ποῦ ἐκατέβαζαν ἢ κιορυφαῖς.

Μὲς ἔς τὸ μανδρὶ ἔστρωσαν τὰ κλέφτικα γιατάκια ἀπὸ λατροῦδια μαλακά.

Μπροστὰ ἀνάψαν τὴ φωτιά, ἀφ' οὗ κατέβασαν κορμούς ξερούς, ποῦ τοὺς τραβοῦσαν πέντε ἄνδρες.

Σὲ λίγο πῆρε ἡ φλόγα δυὸ τρεῖς μέτρα ἀψηλά, καὶ ἔλαμπε τριγύρω τὸ λαγκάδι.

Ὁ μπιστικὸς μᾶς ἔφερε τὰ δυὸ σαχτά. Οἱ εὐζωνοὶ τὰ πέρασαν ἔς τῆς σουβλαῖς καὶ τάβαλαν ἀνάσχη ἔς τὴ φωτιά. Τῶνα ἀπὸ δῶ, τᾶλλο ἀπὸ κεῖ καὶ παρὰ πέρα γύριζαν τὰ κοκορέτσια. Καθήσαμε τριγύρω ἔς τὴ φωτιά, ἀπάνω ἔς τὰ λατροῦδια.

Τὰ προσβάτα βοσκοῦσαν μὲς ἔς τῆς βεμματιάς. Γλυκὰ κι' ἀνάσχη ἀντιφωνοῦσαν τὰ κουδοῦνια Ὁ Κίσαθος, μιὰ θεοσκότεινη σκιά ἀπὸ τῆς γῆς τὰ κατακλείδια ὡς τὸν οὐρανὸ, ἴσάν σκιάχτρο ἔβγερνε ἀπὸ πάνω μας κι' ἀπὸ τῆς βράχιας κατέβαινε τ' ἄερί μαλακό, μαλακό, ἀλλὰ ψυχρὸ καὶ παγερό.

Ἡ πυράδα τῆς φωτιάς, ποῦ θὰ τὴν ἔβλεπε ὅλος ὁ κόσμος ἀπὸ κάτω, ἤτανε ἔτσι ἀγαπητή.

Ἐμαζευτήκαν πιὸ σιμὰ ἀκόμη τὰ παιδιὰ, γωμένα μὲς ἔς τῆς κάμπαις, ἐκάθησαν δυὸ ἄλλοι ἔς τὰ ψητὰ κι' ὁ Κωτσαρῆς ἔφερε βόλτα τὸ παγοῦρι.

— Ὡς ποῦ νὰ γίνουν τὰ σαχτά δὲν λείτε, ὀρὲ παιδιὰ, κανένα παρμῦθι, εἶπε ὁ Μῆτσος ὁ λογίας.

— Ὁ Ντρίβας ἔφερε, κῦρ-λογία, πολλὰ, ποῦ εἶν ἀπ' τὸ Βελοῦχι.

— Ἄντε, ὀρὲ Ντρίβας, πὲς τὸ συ.

— Ἐγὼ κῦρ—λογία, θὰ πάω ἄψηλά ἔς τὴ βράχη νὰ σκουῖω ἴσάν τὸ λύκο. Νὰ ἰδῆς νὰ γελασθοῦνε ὅλοι οἱ μπιστικοί, νὰ σκάσουν ἀπ' τὰ γέλοια.

— Ἀλήθεια, εἶνε λύκος μοναχὸς ὁ διαβολάνθρωπος, εἶπε ὁ δεκανέας.

Καὶ ὁ Ντρίβας ἐσηκώθηκε σιγὰ—σιγὰ ἀπὸ τὴν συντροφιά καὶ χῶθηκε εἰς τὸ σκοτάδι.

Σὲ λίγο ἀπ' τὴ βραγούλα πῆρε τοῦ λύκου τόσο καλὰ ὁ Ντρίβας τὴ φωνή, ποῦ οἱ μπιστικοὶ ἄρχισαν νὰ φωνάζουν ὅλοι ἀπὸ κάθε μιὰ κορφή, ὅπου εἶχανε τὰ καραοῦλια.

— Χαί, χαί, χαί, χαί!!!

Κι' ἀντιλαλοῦσε ἡ βεμματιά ὡς κάτω εἰς τὸ δάσος

— Σιγὰ καὶ τὸν ἐδιώξατε τὸ λύκο, εἶπε ὁ λογίας γελῶντας.

— Ὅρὲ τὸ σκυλί! κ' μὲνα μποροῦσε νὰ γελᾶση, ἐπρόσθεσε ὁ στέλιγκας.

Καὶ ἐγελοῦσαν οἱ ἄνδρες γύρω ἔς τὴ φωτιά. ἐν ᾧ ἀντιλαλοῦσε ἀκόμη τὸ φράγγι ἀπ' τῆς φωνῆς τῶν μπιστικῶν.

— Στὸ Βελοῦχι, κῦρ—λογία, τὸν φωνάζουνλύκο ὅλοι οἱ πατριῶταις του.

— 'Αμ' σοῦ εἶν' αὐτὸς ἓνα ζουλάπι. Πρόσεχε, βέ Γκάβα, σὺ μὴ σοῦ κατῆ τὸ κοκορέτσι.

Καὶ ὁ λοχίας ἔστριψε τὸ καμπυλωτὸ μουστάκι του, γιατί τὸν κτύπησε ἡ μυρουδιά.

— Σίς. σ. σ. σ. . . . εἶπε 'ξάφνου ὁ Κωτσαρῆς, γυρίζοντας πρὸς τὸ βουνό.

— Τί τρέχει, πσέλιγκα, καὶ μουρμουρίζεις; ἤρώτησε ὁ Μήτσος ὁ λοχίας.

— 'Ακοῦτε; . . .

— Τί;

— Πάλι φωνάζει τὸ στοιχειό!

'Σὰν μουγκητό, 'σον ἀμάνες λυπητερός, ὡσὰν παραπονιάρικο τραγουδι: μᾶς ἤρχετο μία φωνὴ ἀπ' τῆ κορυφῆ τῆς βράχης.

— Τί λές, βέ Κωτσαρῆ;

— Σᾶς λέγω, εἶνε τὸ στοιχειό.

— Μωρέ, τί στοιχειό μοῦ μελετᾶς. 'Ο Ντρίβας τραγουδεῖ.

— 'Οχι, κύρ λοχία, δὲν εἶνε τοῦ Ντρίβα ἡ φωνή, εἶπε ὁ δεκανέας.

— Στάκα λοιπὸν νὰ ἰδῆς.

Καὶ ὁ λοχίας σφύριξε δυὸ—τρεῖς φοραῖς μὲ τῆ σφυρίκτρα ποῦ εἶχε 'ς τὸ σελάχι, ἐν' ᾧ ἀντιλαλοῦσε τὸ φεράγγι ἀπὸ τοῦ δεκανέα τῆ φωνῆ.

— Ὁρέ. Ντρίβα, ὀρέ! . . .

'Ο Ντρίβας ἔφθασε ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴν μεριά γελαστός.

— 'Εσὺ ἐτραγουδοῦσες ἐκεῖ 'πάνω;

— Τί μπαίνει ὁ λύκος 'ς τὸ τραγοῦδι, εἶπε γελαστός ὁ Ντρίβας.

— Κύτταξε τὸ γάχα, εἶπε ὁ λοχίας. Βρέ ἐγὼ σοῦ μιλάω.

Πρόσεξε καλά. Τραγουδοῦσες ἐκεῖ 'πάνω:

— 'Οχι.

— 'Αμ' ποῖς ἐτραγουδοῦσε τὸ λοιπόν.

'Ο Ντρίβας ἐσήκωσε τοὺς ὤμους.

— *Ἔννοια σου, βρέ ψευτολύκο. Σὲ διορθῶνω ἐγώ.

Ξάφνω ἀκούστηκε καὶ πάλι ἡ ἴδια ἡ φωνὴ 'ς τῆ σιγαλιά καὶ 'ς τὸ σκοτάδι.

Τώρα τὰ μάτια ὄλων μας ἐκαρφωθήκανε 'ς τὸν Κωτσαρῆ.

'Ο πσέλιγκας ἐσταυροκοπήθη τρεῖς φοραῖς καὶ εἶπε μὲ τρεμουλιαστή φωνή:

— Θεὸς χωρὲς' τονε τὸ βασιληᾶ, ποῦ καρτερεῖ τὰ παλληκάρια.

'Ἐσώπατε γιὰ μιὰ στιγμή καὶ ἔπειτα μᾶς εἶπε πάλι:

— Βλέπετε ἐκείνη τὴν κορυφὴ ἐδῶ σιμά, ὅπου σηκώνεται 'σὰν

κάστρο; 'Εκεῖ εἶνε ὁ πύργος ὁ παλιὸς τοῦ βασιληᾶ, ποῦ κτίστηκε ἐδῶ καὶ τόσα χρόνια. Ρουμάνια κλειοῦν τῆς πόρταις του καὶ ἄγρια χορτάρια φυτρώνουνε 'ς τοὺς τοίχους, ποῦ λές καὶ τοὺς ἔκτισαν δρακόντες τοῦ παλινοῦ καιροῦ. 'Ἡ πέτρας ἐσάλεψαν ἐδῶ κ' ἐκεῖ καὶ πέσαν ἡ καμάραις, μὰ τὰ θεμέλια κρατοῦν, γιατί 'εἶνε στοιχειωμένα.

'Όταν οἱ Τούρκοι σκλάβωσαν τὴ γῶρα, τοῦ βασιληᾶ ἓνα παιδί μὲ λίγα παλληκάρια ἐπῆρε τὰ βουνά. Νὰ μὴ χαθῆ ποτέ, εἶπε ὁ βασιληᾶς, προτοῦ νὰ ξεψυχῆση, τὸ ματωμένο μου σπαθὶ καὶ ἡ χρυσῆ κορώννα.

Καὶ τὸ παιδί τοῦ βασιληᾶ μαζὺ μὲ τᾶλλα φυλακτὰ ἐπῆρε τὰ βουνά.

'Ἡ γῶραις ἦσαν σκλάβαις 'ς τοὺς πασσάδες κ' ἡ ἐκκλησιαῖς ἐγέναντε τζαμιά. Μόνο ἀπάνω 'ς τὰ βουνά μπορούσαν νὰ σωθοῦν τὰ δύο φυλακτὰ μαζὺ μὲ τοὺς πσέλιγκάδες. Μὰ ἡ Τουρκία ἤξερε πῶς ὀσφ ζῆ τὸ βασιλόπουλο καὶ λάμπει ἀπάνω 'ς τῆς κορφαῖς τοῦ ματωμένο τοῦ σπαθὶ καὶ ἡ χρυσῆ κορώννα τοῦ χριστιανοῦ τοῦ βασιληᾶ, ποτέ ἡ γῶραις του δὲν θὰ ἦτανε δικαῖς του. Κ' ἐπῆραν τὸ κατόπι τὸ βασιλόπουλο.

Πασσάδες μὲ ἀσκήρια, γιανίτσαροι, κονιάροι γιὰ τὸ ἔρημο παιδί τοῦ βασιληᾶ ἐστήνανε καρτέρι.

'Εκαίγανε τὰ δάση νὰ μὴ βρῆ ἴσκιο νὰ κοιμηθῆ κ' ἐρρίγνανε φαρμάκι 'ς τὸ νερὸ κ' ἐσοῦβλιζαν τοὺς πσέλιγκάδες. Καὶ τὸ παιδί τοῦ βασιληᾶ ἐγύριζε ἀπὸ κορυφὴ σὲ κορυφὴ κι' ἀπ' τῶνα βουνὸ 'ς τὸ ἄλλο.

'Ἐτσι περᾶσανε χρόνια πολλά. Μακρὰ ἀπ' τὰ χρυσὰ παλάτια, τῆς ὀμορφαις τῆς πολιτείας καὶ τοὺς πρωτεινοῦς του θησαυροῦς τώρα ἓνας διωγμένος βασιληᾶς ζῆ μὲ τοὺς πσέλιγκάδες καὶ τοὺς μπιστικούς.

Κάθε φορὰ ποῦ πρῆθαλε ἡ ἀνοιξὴ 'ς τοὺς κάμπους κ' ἐλουώνανε τὰ χιόνια 'ς τὰ βουνά τὸ βασιλόπουλο τότε 'ς τοῦ Γέρω—'Όλυμ-που τὴν κορυφὴ καὶ πότε 'ς τοῦ Κισσάθου, ἀκαρτεροῦσε γιὰ νὰ ἰδῆ, ἄς ἦνε κι' ἀπὸ μακρὰ, 'ς τῆ διάφανη τοῦ ἡλίου ἀνατολὴ τὸ πατρικὸ του τὸ βασίλειο. Τὸ "Ἅγιον Ὅρος ἀπ' ἐδῶ καὶ πέρα τῆς Πόλης τὰ βουνά μὲ τὰ χρυσὰ νησιά, τὸν Πίνδο μὲ τὰ "Α-γραφα ἀπὸ 'κεῖ καὶ τοὺς σταυραετούς, ἐκείθε τὸ Βελοῦχι τὸ 'Ψηλό, τῆ Γκιώνα καὶ τῆ Διάκουρα, τῆς Ρούμελης παρέκει τὰ βουνά ὡς πέρα 'ς τὸ Βοδιά.

Μὰ πάντα ἐρχότανε τὸ χελιδόνι μὲ ματωμένο τὸ πτερὸ καὶ τὴν οὐρὰ ψαλιδισμένη ἀπὸ τῆς Πόλης τὰ βουνά. Τὰ 'λάφια δὲν πῆγαιναν 'ς τῆς βρούσαις γιὰ νερὸ καὶ ἡ λαφίνας ἐφευγαν θλιμ-

μέναις, γιατί όλα τὰ ἔσκιαζε ἡ σκλαβιά. Καί τὸ πτωχὸ τὸ βρ-
σιλόπουλο μὲ τὰ λίγα του τὰ παλληκάρια ἐκκοτερούσε μὲ ὑπο-
μονή, κρατῶντας τὸ ματωμένο τὸ σπαθί καί τῆ χρυσοῦ κορώννα,
μὲ τὸ διαμαντένιο τὸ σταυρό, τῆ μόνη του κληρονομιά.

Ὅταν ἦρθε καιρὸς γιὰ νὰ πεθάνῃ ἐφάνηξε ὄλους τοῦ βουνοῦ
τοὺς μπιστικούς καί τὰ δικὰ του παλληκάρια. Καί ἔδωσε διαταχὴ
ἀπάνω σ' ἐκείνη τὴν κορυφὴ νὰ τοῦ κτίσουν ἕνα Πύργο. Ὁ Πύρ-
γος νὰ εἶνε ὀλόγυρα κλειστός καί 'ς τὴν αὐλὴ του θύλος. Καί
κάτω ἀπὸ τὸ θόλωμα νὰ γείνη τὸ κιβώσι.

Μέρας καί νύκταις δουλεύαν ὄλοι μαζὺ νὰ κτίσουνε τὸν Πύργο.
Καί ὅταν ἔγιναν ὅλα ἔτοιμα κ' ἐθέμελ ὤθη ὁ Πύργος, εἶπε ὁ δι-
ωγμένος βασιληῆς νὰ τὸν ἀκούσουν ὄλοι :

— Εἰς τὸ κιβώσι θάφτε με μαζὺ μὲ τὴν κορώννα καί πάρτε
μόνο τὸ σπαθί. Ἡ κορώννα θὰ κρατῆ τὰ θέμεθλα τοῦ Πύργου
στοιχειωμένα καί τὸ σπαθί θὰ σᾶς ἀνοίξῃ δρόμο 'ς τὸν ἔχθρό. Καί
ὅταν ἡ ὄψη τοῦ σπαθιοῦ θὰ λάμψῃ 'μπρὸς 'ς τὴν Πόλι, οἱ σταυ-
ραστοὶ τοῦ βουνοῦ θὰ φέρουν τὴν κορώννα ἕως τὴν Ἁγιά Σοφιά,
νὰ τὴν ἰδοῦνε οἱ ἔχθροί, νὰ φύγουν ἀπ' τὴν Πόλι !

Ἐπέθανε ὁ διωγμένος βασιληῆς καί θάφτηκε 'ς τὸν Πύργο. Τὰ
παλληκάρια πῆραν τὸ σπαθί κ' ἐσκορπισθῆκαν 'ς τὰ βουνά κ' ἐ-
πλήθυναν καί αὐξήσαν. Τώρα κανεὶς δὲν ξέρει τὸ σπαθί ποῦ βροί-
σκεται καί τίνας χέρια μιά φορά 'ς τὴν Πόλι θὰ τὸ φέρουν. Μὰ
ἡ κορώννα εἶν' ἐδῶ 'ς τὸν Πύργο ἀπὸ κάτω. Καί ὁ διωγμένος
βασιληῆς κάθε φορά ποῦ ἀνοίξῃ προβάλλει, φωνάζει ἀπὸ τὸ κι-
βώσι του τῆς νύκταις, ν' ἀντιλήθουν ὄλα τὰ βουνά, ν' ἀκού-
σουν τὰ παλληκάρια, νὰ θυμηθοῦνε τὸ σπαθί, νὰ θυμηθοῦν τὴν
Πόλι. . . ».

Κι' ὁ τσίλιγκας ὁ Κωτσαρῆς ἔκαμε πάλι τὸ σταυρό του.

— Θεὸς σχωρέσ' τονε τὸ βασιληῆ, ποῦ καρτερεῖ τὰ παλλη-
κάρια !

— Ἀπάνω ὄλοι, ζε παιδιά, ἐφάνηξε ὁ Μῆτσος ὁ λοχίας.
Πάστε δαδιά 'ς τὰ χέρια σας νὰ πάμε γιὰ τὸν Πύργο
Τρεῖς ἄνδρες πῆρνανε δαδιά κι' ὁ Κωτσαρῆς ἐπράξηξε μπροστά,
ποῦ ἤξερε τὸ δρόμο.

Ἐπήραμε τὸν ἀνήφορο, μέσ' 'ς τᾶγρια δουμάνια.

Ἐπρόκει ξαν τὰ πρόβατα 'σάν εἶδαν τὰ δαδιά καί τὰ σκυλιὰ
μᾶς πῆραν τὸ κατόπιν.

Ὅταν ἐφτάσαμε ἄψηλά 'ς τὴν κορυφὴ ἐφάνηξε ὁ Πύργος μέσα
'ς τὴν λάμψη τῶν δαδιῶν, θεοπελέκητα λιθάρια ἀπ' ἐδῶ καί ἀγ-
κωνάρια ἀπ' ἐκεῖ πελώρια, βράχῃ σὲ βράχους κορτερούς καί κευ-
ρισμέναις πέτραις.

Ἐδρασκελεύαμε τοῦ Πύργου τὴν κρεμισμένη τὴν καμᾶρα κ'
ἐμπήκαμε εἰς τὴν αὐλὴ, ποῦ τὴν ἐσκέπαζαν χορτάρια.

Ἐχασκε ὁ Πύργος ἀπὸ πάνω, κ' ἔλαμπαν τ' ἄστρα τοῦρα-
νοῦ, ὡσάν καντύλια ἀνέσπερα 'ς τοῦ βασιληῆ τὸν τάφο.

— Δός μου τὸ ὄπλο, κύρ λοχία, εἶπε σιγὰ ὁ Κωτσαρῆς

Κ' ἐκτύπησε μὲ τὸ κοντάκι μιά πλάκα ποῦ ἦτανε 'ς τὴ
μέση τῆς αὐλῆς. Ἀντήχησε ὁ Πύργος ἀπὸ τὸ κτύπο μὲ μιά πα-
ράξενη βοή, σάν νὰ ἔβγαίνε ἀπ' τῆς γῆς τὰ φυλλοκάρδια.

— Ἀκουσε, εἶπε, κύρ λοχία. Ἐδῶ κοιμᾶται ὁ βασιληῆς.

Οἱ ἄνδρες ἔβγαλαν τότε τὰ φέτια κ' ἔκαναν ὄλοι τὸ σταυρό
τους. Καί μέσ' 'ς τὴ σιγαλιὰ τοῦ Πύργου ἀντήχησε ἀπ' ὄλους
μιά εὐχὴ :

— Θεὸς σχωρέσ' τὸ βασιληῆ, ποῦ καρτερεῖ τὰ παλληκάρια !

Μὰ τότε θὰ βγοῦν τὰ παλληκάρια νὰ πᾶν μὲ τὸ σπαθί 'ς τὴν
Πόλι :

Ἀύγουστος, 1896

Α. Θ. ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Πῶς βλέπει ὁ μεθυσμένος.

— Μὰ, χριστιανέ, στραθὸς εἶσαι ! Δὲν βλέπεις πῶς εἶναι ἄνθρωπος
'μπροστά σου :

— Ἰσα-ἴσα μάλιστα σὲ βλέπω διπλό . . .

— Ἀί, λοιπόν :

— . . . καί ἄθελω νὰ περάσω ἀνάμεσα 'σ' οὐς δύο σας !

ΤΟ ΚΡΥΦΟ ΜΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ΞΙΛΙΑΔΕΣ στίχους σου έγραφα, κάνεις δέν σέ θυμίζει,
ούτε κάνεις άξίζει:
δυό θεϊά σου φιλιά:
Είνε σπολιδία άταίριαστα 'ς τήν ώμορριά σου έσένα,
λουλούδια μαραμένα
'ς τά ώρατα σου μαλλιά.

Χιλιάδες στίχους έγραφα, κάνεις δέν φανερόνει
τί βάσανα, τί πόνοι:
για σέ μέ τυραννούν.

Είνε καπνοί που χάνονται σέ χώραις μακρυσμέναις
σκιαίς άποδιωγμέναις
που βιαστικά περνούν.

'Απ' τή στιγμή που έννοιωσα τó φλογερό σου πόνο
ένα τραγουδι μόνο
κρύβ' ή καρδιά μ' έδω.

Είνε κρυφό κι' άπόκρυφο, κι' άτέλειωτο είν' άκόμα,
δέν έρχεται 'ς τó στόμα
και δέν τó τραγουδώ.

Δέν βρίσκει λόγια ταιριαστά 'ς τά χείλη μου ν' άναίθη
κι' ό νοῦς μου δέν πιστεύει
λόγια νά βρῆ ποτέ.
Δέν βρίσκει μέτρ' άρμονικά 'τή σκέψη νά ταιριάζουν
για νά τ' άποθαυμάζουν
του κόσμου οι ποιηταί.

Ενόσω ζω, άπόκρυφο 'ς τά στήθη μου θά μένη
έκει ποῦνε θαμμένοι
οί πόνοι που πονώ.
Και μόνο όταν μέ θάψουνε νεκρό 'ς τó χῶμα κάτου
θ' άνοιξη τά φτερά του
νά πάη 'ς τόν ουράνω.

Και θά τó πάρουν άγγελιοι και θά τó τραγουδήσουν
και θά τó κλαιθήσουν
μ' άγγελική λαλιά . . .
Κι' άπ' όλα τά τραγουδια μου αυτό θά σέ θυμίζει
μόνον αυτό θ' άξίζει
δυό θεϊα σου φιλιά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Μία μόνη ύπάρχει: εύτυχία, ή τῆς έκπληρώσεως του καθήκοντος· μία
παρηγορία, ή τῆς εργασίας· μία άπόλαυσις, ή του καλού.

Ζήτησε τόν φίλον σου μίαν βαθμιδα ύψηλότερον τῆς θέσεως, έν η̄ εύ-
ρίσκεσαι· τήν δέ γυναίκα σου μίαν βαθμιδα χμηλότερον.

ΕΠΑΡΧΙΑΚΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ

ΟΙ ΦΥΓΟΔΙΚΟΙ

ΤΟΝ καφενέ του Ξούρη, στον κεντρικότερο του χωριού καφενέ, που στηλώνεται εκεί στη μέση της αγοράς και πιάνει τη μισή σχεδόν πλατεία, π λ α τ ε ῖ α μόνον κατ' όνομα, γιατί αυτός στενό και ακανόνιστο τρίγωνο τήν έφτειαζε, στον καφενέ αυτόν, βουλή μαζή και λέσχη του χωριού, που μαζεύονται όλ' αι αρχαί του τόπου, απ' τόν βραχιά Δήμαρχο έως τόν λυγδιάρη κι' ακτένιστο κλητήρα της Δημαρχίας, κι' όλ' οι προύχοντες, μικροτοκιστάι και μικρομπανκάληδες και μικρονοικοκυραίοι και μικρομεσάιτα έλοι τους, πώχουν τόσο έγωισμό και περηφάνεια για τόν βίο τους και τή θέσι τους και θαρρούν πως αυτοί είναι σ' όλη τή γή κι' έγι' άλλοι, σ' αυτόν τόν καφενέ μπήκα 'κεινο τόν πρωί μαζή με τόν ακριβό μου φίλο τόν Χριστάκη, και με τόν Κώσταν τόν Πανελλήνιο τηλεγραφετή, πούνε γνωστός σ' όλα τά μικρά τηλεγραφεϊά του κράτους για τά χωρατά και της βωμολοχίας του.

Έξω έκανε ένα κρύο σοβαρό τόν χιόνι έπεφτε τρείς μέραις και τρείς νύχτες άδιάκοπα κι' είχε στρώσει τόν άπέραντο κάμπο, πέρα ως πέρα, μ' ένα παχύ και κάτασπρο στρώμα τόν πρωί εκείνο μέλις είχε βαρυστήσει πειθόν να πέφτη, μα ό τρικιάλης πάργις να φυσάη, ξερός, δαιμονισμένος, κατάψυ-

χρος, δέν σ' άφηνε να σταθής μια στιγμή έξω και να καμαρώσης τόν πανώρηο και φανταχτερό πανόραμα του καταχιονισμένου κάμπου, που με λαμπράδα περισσή και χάρη άπλωνόταν γύρω σου.

Πήγαμε κι' έναθήσαμε κι' οι τρείς, στην άκρη εκεί, κολητά στο μπουρέ, στο μόνο πατωμένο μέρος του καφενέ, που χωρούσαν τρείς τέσσαρες άνθρωποι μόνο, και τώγε ό καφετζής προωρισμένο για τούς καλούς καλούς πελάτας του μιάς έφερε τρία κονιάκ δεκάρινα, με λίγο νερό βρασμένο μέσα και με λίγη ζάχαρη, έτσι σαν πούντε φτιασμένα, μαζή δε μ' αυτά και τή βάσι μιάς στάμνας σπασμένης, πώγε δυό τρία κάρβουνα αναμμένα μέσα, και τήν όποιαν έβαλε από κάτω από τόν τραπέζι για να ζεσταθούμε τάχα, έτσι προς ιδιαιτέραν περιποίησης.

Στή μέση του καφενέ, πώγε για πάτωμα λίγη ποταμίσια άμμο χοντρή κι' ανακατωμένη με πέτρες και με βότσαλα, ύψώνονταν περήφανα μια μεγάλη και κατάμαυρη παληρόσμπια από λαμαρίνα, και γύρω τριγύρω σ' αυτήν καθόντουσαν με πόξα όχτώ δέκα Καραγκούνηδες, χωμένοι μέσ' στής πρόδιες και ρυπαρές γούνες τους, άλλοι με μαντήλι στο κεφάλι, άλλοι με σκούρο κι' άλλοι ντίπ ξεσκούφωτοι' κύτταζαν μ' ευλάβεια και πόθο τή μαύρη και παραφορτωμένη από τρίζοντα κούτσουρα παληρόσμπια κι' έπιναν τόν καφέ τους, τόν τσάι τους, φασκομηλιά δηλαδή που για να κοροϊδεύοντ' έτσι έλεγαν, τόν κ ο ν ά κ ι τους, κονιάκ κι' αυτό άς τόν πώμε, σπέρτο του καμινέτου όμως καθαρό,μπογιατισμένο και άνούσιο' μα για τήν ακρίβεια πρέπει να είπωθή πως μερικοί και τίποτε δέν έπιναν και γλεντούσαν έτσι τζάπα τή φωτιά και τή συζήτησι που ή τόση ζέστη της σύμπας άναθε' αυτ' οι παρακεντέδες ήσαν κι' οι άπαιτητικώτεροι γιατί κάθε στιγμή άνοιγαν τήν πορτίτσα της σύμπας κι' έπετούσαν μέσα κούτσουρα' ό Ξούρης τούς ήξερε, ήσαν ώρισμένοι και σημαδεμένοι αυτοί, και με τρομάρα τούς έβλεπε ν' άνοίγουν τήν πόρτα του καφενέ του και να πιάνουν τήν θέσι τήν καλύτερη.

Καθόντουσαν λοιπόν έτσι, τριγύρω στην σύμπα, χωμένοι μέσ' στής γούνες τους, σω σ τ ό σ υ μ β ο ύ λ ι ο ά π ό ά ρ κ ο σ ύ δ ε ς, καθώς έλεγε συχνά πυκνά ό Κώστας, και τότε

ἔπιναν τὸ πιετό τους, πότε σιωποῦσαν καὶ θωροῦσαν τὴ φωτιά, πότε χουχούλιζαν τὰ ξυλιασμένα χέρια τους, πότε ἔβγαζε κανένας ἀπ' τὸ σελάχι του ἓν καλοῦπι ἄκοπο καπνό, τὸ 'σφιγγε μὲ τὸ χέρι του σφιγτὰ 'πάνω στὸ γόνατό του καὶ τὸ 'κόβε φιλά καὶ τεγνητὰ μ' ἓνα σουγιᾶ ἀκονισμένο καὶ σὲ τσιγάρο τῶστριβε, πότε γελοῦσαν βροντερὰ γιὰ κανένα χωρατὸ καὶ πότε ἔλεγαν γιὰ τὸ χιόνι, γιὰ τὰ πρῶβατα ποῦ τὰ βρῆκε πάνω στὴ γέννα, γιὰ τὸ χορτάρι ποῦ θ' ἀκριθῆνη καὶ γιὰ τὴ καραβέλικη φοράδα τοῦ Κώστα Ντούλα ποῦ 'κλειψαν ψῆς τ' ἀργὰ οἱ ζφοκλέφτες οἱ ἄτιμοι, ποῦ καθόλου παράδοξο νᾶταν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ποῦ τῶλεγαν.

Καὶ σ' ἓνα τραπέζι παρέκει, καθόταν ὁ ἀστυνόμος, ἀνθυπολοχαγὸς τοῦ πεζικοῦ, μὲ τὸν εἰρηνοδίκη καὶ χαμογελοῦσαν πᾶκουαν γιὰ τὴν ψεσινὴ ζωοκλοπὴ κι' ὄλο κρυφοκουθέντιαζαν' καὶ σ' ἄλλο τραπέζι ἄλλοι, καὶ ἄλλοι σ' ἄλλο, κ' ἔτσι ἦταν γεμάτος ὁ καφενὲς, καὶ τὸ τσαί καὶ τὸ κονάκι ἔδιναν κ' ἔπαιρναν, καὶ γάλαγε ὁ κόσμος ἀπ' τῆς φωνῆς, κι' ἀπ' τὸ ἐφ τὰ πρῶ τ ο ς τῆς πρέρας, κι' ἀπ' τὸ δε κ α τ ε σ σ ἄ ρ ι ἄ π ὀ β α λ ἔ δ ε ς τοῦ πικέτου, κι' ἀπ' τὸ λ ε υ κ ὀ τ ρ ῖ α τοῦ ντόμιου κι' ἀπ' τὰ ν τ ὀ ρ τ ι α τοῦ ταβλιού.

'Ἄνοιξε ἡ πόρτα καὶ μπῆκε ὁ γραμματικὸς τῆς Δημαρχίας, κοντὸς καὶ ξεραγκιανὸς τριανταπεντάρης Ἡπειρώτης, ποῦ ὁ Δήμαρχος γιὰ φωστήρα ἀπ' τὰ Τζουμέρκα τὸν κουβάλησε, ἀνθρωπάκος ποῦ ποτὲ στὰ μάτια δὲν σὲ κύτταζε καὶ μιλοῦσε πάντα μὲ ταπεινῶσι γιὰ τὰ ε π τ ω χ ἄ ς τ ο υ γ ν ὴ σ ε ι ς καὶ μόνον φούσκωνε τὰ μάγουλά του καὶ γούρλωνε τὰ μῆτια του καὶ κοκορευότανε ὅταν ἔλεγε τὸν τίτλον του :

— 'Εγὼ . . . Δη . . . μο . . . γραμ . . . μα . . . — τεύσσος !!

Χαιρέτισε δεξὰ ζερβὰ καμπόσσους μ' ἓνα ψεύτικο καὶ καλοκάγαθο μειδιάμα καὶ πῆγε καὶ στριμώχτηκε κι' αὐτὸς σιμὰ στὴν σόμπα' παράγγειλε ἓνα τσαί, χουχούλισε τὰ χέρια του λιγάκι, κ' ἔπειτα στὴν ἐρώτησι καποιανοῦ «τὶ χαμπάρια, κύρ Γραμματικέ!» ἔβγαλε ἀπ' τὴ μέσα τσέπη τοῦ σκουτίσιου πανωφοριού του μιὰ κέλλα χαρτὶ μαβί, τσακισμένο σὲ τέσσερα, τ' ἄνοιξε κι' ἄρχισε νὰ κυττάζῃ σ' αὐτὸ καὶ νὰ ρωτᾷ :

— Μᾶς ἔστειλε ὁ Εἰσαγγελεὺς ἀπ' τὴν Καρδίτσα ψῆς ἓνα ἔγγραφο καὶ μᾶς ζητάει νὰ τοῦ ποῦμε γιὰ κᾶτι φυγοδίκους ποῦ βρίσκονται . . .

— Γιὰ λέγε, κύρ Γραμματικέ, τοῦπε ἓνας, πρῶνι ἀστυνόμος, γνωστὸς μὲ τὸν τίτλον παληαστυνόμος, μπορεῖ νὰ ξέρουμε καὶ μεῖς. . .

— 'Ἀμὴ γι' αὐτὸ ἄρρησα τόσην τρέχουσαν ὑπηρεσίαν κ' ἤρθα. . . Νά, ξέρετε ποῦνε ὁ Κολλιδὸς Σπανός ;

— Αὐτὸς, τζάνουμ, πέθανε τώρα καὶ δυὸ χρόνους ! . . φώναξε ἓνας ἀπ' τὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ καφενὲ καὶ ὄλοι γέλασαν.

Ὁ Γραμματικὸς ἐσημείωσε κᾶτι τι μ' ἓνα μολύβι στὸ ἔγγραφο τοῦ Εἰσαγγελεῆ καὶ ξαναρώτησε :

— Ὁ Κώστας Τσάμης ;

— Τώρα πάλι ; Αὐτὸς εἶνε στὴ φυλακὴ . . . ἔχει δυὸ μῆνες τώρα . . . ὁ ἴδιος ὁ Εἰσαγγελεὺς τὸν ἔστειλε . . . οὐ ! στοχιά στὸ ρωμέικο ! . .

— Ὁ Γιάννης Τσόντας ;

Δὲν ἀποκρίθηκε κανένας' κυτταχτήκαν μόνον χαμογελῶντας μερικοὶ, κ' ἓνας ποῦ 'παίξε κοντσίνα στὸ παρακατινὸ τραπέζι ἄρρησε ἀμέσως τὰ χαρτιά καὶ ξεγλύστρισε ἔξω. Ὁ Γραμματικὸς ἐσημείωσε εἰς τὸ ἔγγραφον : ἄ γ ν ω σ τ ο ς.

— Ὁ Βησάρης Μαμῆς ;

— Στὸν ἄλλο κόσμω ! . .

— Ὁ Σωτήρης Τσουκνίδας ;

Καὶ σ' αὐτὴν τὴν ἐρώτησι ἄλλος πάλι ἄρρησε τὸ τάβλι καὶ πετάχτηκε ἔξω' κι' ὁ Γραμματικὸς ἐσημείωσε πάλι : ἄ γ ν ω σ τ ο ς, κ' ἐξακολούθησε νὰ ρωτᾷ γιὰ ἄλλα ὀνόματα, κι' ὄλο ἓνα τοῦλεγαν πῶς ἄλλος πέθανεν, ἄλλος εἶνε στὴν φυλακὴ, ἄλλος ἔφυγε γιὰ τὴν Ἀμερική, καὶ σιγὰ σιγὰ ὁ καφενὲς ἄδειαζε καὶ δὲν μποροῦσαν νὰ νοιώσουν οὔτε ὁ Γραμματικὸς ποῦ ρώταγε οὔτε ὁ Ἀστυνόμος ποῦ κύτταζε, πῶς πιθανὸν αὐτοὶ ποῦ ἔφρευαν νὰ ἦσαν κι' οἱ καταζητούμενοι φυγοδίκιοι ! . . .

Χωρὶς νὰ εἰμεθα φυγοδίκιοι, ἐφύγαμε καὶ μεῖς, γιὰτὶ ὁ Κώστας εἶχε βάλει ἓνα μεζὲ καὶ τώρα θάταν ἔτοιμος.

Κι' ὁ τρικλάλης εἶχε πάψει ἔξω καὶ τὸ χιόνι ἄρχισε νὰ πέφτει πάλι πυκνό. . .

Ἄλλοι στοὺς φυγοδίκους καὶ στὰ πρόβατα ! . .

Ἄθῆναι 97.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

« ΑΙΩΝΩΝ ΒΑΘΗ »

Η ΦΡΥΝΗ

ΝΑΜΕΝΗ ἡ ρητορική ποῦ χύν' ὁ Ὑπερίδης
Κ' ὑπερασπίζεται θερμὰ πελάτη ἀγαπημένο.

Οἱ δικαστᾶδες ἄπονοι σὰν πέτρα, θεὸ νὰ κρίνουν
Κι' ἀλύπητα θὰ παιδεύῃ ἡ ὠμορφή κακούργα !

Θὰ παιδεύῃ ! καὶ τὴν κυτᾶ μ' ἀπελπισιά ἐκεῖνος·
Τὰ παρακάλια του, οἱ φωνῆς ἄδικα πᾶν, χαθῆκαν·
Στὴ φυλακή, στὸ κῶνειο σὲ λίγο θὰ τὴ φέρουν.
Ἄ ! ὄχι· πρέπει γογγύρα, πρέπει νὰ τὴ γλυτώσῃ !

Κι' ἀπὸ τὴ λύπη σὰν τρελὸς πετιέτ' ὄρμῃ ξεσκιζε·
Τὰ ρούχα ποῦ τῆς ἔκρυβαν τὰ στήθη τὰ χιονάτα :
— Κυτᾶτ' ἐδῶ, στοὺς δικαστῆς φωνάζει ἀπελπισμένα,
Καταδικᾶστ' ἂν σᾶς βασιτῆ, τέτοια ἄμορφα καὶ κάλλη !

Ἄφρωνι στέκουνται, βουβοὶ καὶ μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα
Ρίχτουν μὲ πόθο τὴ ματιά στὰ γυμνωμένα στήθη.
Τὸ χέρι ἀπ' τὴ συγκίνηση πετάει τὸ κοντόλι·
Ποῦ θῆχαρε τὸ θάνατο· — κ' ἀθῶα εἶν' ἡ Φρύνη !

1 Ἰουνίου 97

Μ. Δ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ

Ο ΚΑΠΕΤΑΝ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ

(ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ)

ΤΑΝ Κυριακή, μέρα μαγιάτικη, μὲ γλυκὸν ἥλιο
καὶ καταγάλαζο καὶ ξάστερο οὐρανό, κι' ἂν σὲ
καρμιὰ ἄκρη ἀνάθελλε, ψηλὰ 'πὸ τῆς κορφῆς τῶν
βουνῶν, κανένα συννεφάκι ἄσπρο-ἄσπρο, σὰ
χιόνι καὶ ξάντιο-ξάντιο, σὰ μακροκύκλωνο ροῦντο μαλλί, ἢ
σὰ σκορπισμένα στερὰ κύκνου, ψιλὸ ἀγεράκι τὸ μάζεψε μὲ
τὸ φύσημά του τὸ μαλακὸ καὶ τ' ἄπλωνε-τ' ἄπλωνε στὸν διὰ-
πλατο οὐράνιο κάμφο, ὅσο ποῦ τὸ ἀφάνιζε, καὶ δὲ φαίνονταν
τίποτε ἀπ' αὐτό,

Τὸ Σούλι, ποῦ δὲν τὸ γνώριζε τότες ἀκόμα ἡ Ἱστορία,
καὶ τ' ὄνομά του δὲν εἶχε γαίνει κοσμοξανουμένο, οὔτε ὁ
'Αλφειο-Πασιᾶς εἶχε βγῆ ἀπὸ τὴ θεοκατάρατη κοιλιὰ τῆς
Χάμκως, τὸ Σούλι τὸ λεβεντόχωρο ἀχολογοῦσε ὅλο ἀπὸ τὰ
ντουφέκια κι' ἀπὸ τ' ἄργανά, γιατί ὅλη ἡ λεβεντιά, ἀντρί-
κια καὶ γυναίκια, χόρευε στὸ μεσοχώρι ντυμένη στὴ ρουστα-
νέλλα τῆ χιονάτη καὶ στὰ πασκαλιάτικα καὶ πνιμμένη στ'
ἄρματα, στ' ἀσήμια, καὶ στὰ φλωριά.

Γείνονταν γάμος.

Γείνονταν γάμος καὶ παντρεύονταν ὁ Σπῦρος, ἕνα 'πὸ τὰ
πλεῖδι λεβεντικά καπετανόπουλα τοῦ Σουλίου, λιονταρόπουλο
δέκα ὀχτῶ χρονῶν, πρωτόπαιδο τοῦ σπιτιοῦ, καὶ πρῶτο στὸ
ντουφέκι, στὸ λιθάρι, στὲς τρεῖς, στὴν ὠμορφιά, στὸ τρα-
γούδι, στὸ χορὸ καὶ στὸ περβήτημα, ποῦ εἶχε σαράντα βλά-
μηδες στὸ βαγγέλιο, κι' ἔκοβε τὸ μολύδι στὸν ἀγέρα μὲ τὸ
γιαταγάκι. Παντρεύονταν ὁ χιλιόζηλεμένος Σπῦρος ἀπὸ τὸ
Σούλι, κι' ἔπαιρνε τὴ νεραϊδόκορμη, στεροπέδαρη καὶ πεν-
τάμορφη Χαίτω ἀπὸ τὴν Κιάρα, ποῦ δὲν τὴν ξεπερνοῦσε
καρμιὰ τοιοῦπρα σὲ ὅλα τὰ Σούλια καὶ τὰ Παρασούλια σὲ

τίποτε. Δὲν εἶχε μείνει ἄνθρωπος, ποῦ, ἀκούοντας τ' ἄρρα-
θωνίσια τοῦ Σπύρου καὶ τῆς Χαΐδως, νὰ μὴν πῆ μέσα πὸ
τὴν καρδιά του «Χαρὰ στὸ ταιριασμένο τ' ἀντρόγυνο!» Ὁ
ἀητὸς ἔπαιρνε περιστέρα καὶ ἡ περιστέρα ἀητό. Τέτοια νύφη
μόνον ἡ Κιάφα μπορούσε νὰ δώκῃ στὸ Σούλι, καὶ τέτοιο
γαμπρὸ μόνο τὸ Σούλι μπορούσε νὰ δώκῃ στὴν Κιάφα.

Ξεκίνησε τὸ φλάμπουρο μὲ τὸν Ἀϊ-Γιώργη στὴ μέση καὶ
μὲ τὸν σταυρὸ στὴν κορφή, ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ, στὰ
χέρια τοῦ νιώτερου βλάμη, καὶ στὸ ξεκίνημά του ἔπεσαν ἐ-
κατὸ ντουφεκιᾶς μονομιᾶς. Λύθηκε στὴ στιγμή ὁ χορὸς τοῦ
μεσοχωριοῦ, κι' ἔτρεξαν οἱ χορευτᾶδες πίσω ἀπὸ τὸ φλάμ-
πουρο ντουφεκοβολῶντας καὶ τραγουδῶντας. Ὡς δέκα δρα-
σκέλες πίσω ἀπὸ τὸ φλάμπουρο ἔρχονταν οἱ νιώτεροι εἴτε
ἄντρες, εἴτε γυναῖκες, τραγουδῶντας τραγοῦδια τοῦ γάμου,
ὅλοι πεζοὶ κι' ἄρματωμένοι. Στὴ μέση ἦταν ὁ χρυσοτυμέ-
νος γαμπρὸς, καθάλλα σ' ὄμορφο καὶ χυτοκάπουλο βουνίσιο
ἄλογο, περικλωμένος ἀπὸ τὰς ὡμορφότερες νυφᾶδες, ποῦ
τοῦ τραγουδοῦσαν τὰ γαμπριάτικα τραγοῦδια, γλυκὰ-γλυκὰ,
σὰν ἄγγελιοι οὐρανοκαταίβατοι, καὶ παραπίσω ἔρχονταν οἱ γε-
ροντότεροι ὅλοι ἄρματωμένοι, καὶ ὅλοι καθάλλα σὲ βουνίσια
μουλάρια, ἢ κι' ἄλογα, ποῦ περπατοῦσαν στὰ πετρωτὰ μο-
νοπάτια, σὰ νὰ ἦταν ἀγριόγυδα.

Ἦταν ἐκεῖ ὅλοι οἱ καπιταραῖοι τοῦ Σουλιῦ: Κουτσο-
νίκας, Μπότσαρης, Μαλάμος, Μάρας, Τζαβέλλας, Δράκος,
Ζέρβας, καὶ λοιποὶ. Ἀλλὰ τὸ ψίκι ἦταν στὴ διάτα τοῦ Τζα-
βέλλα.

Σὲ μιὰ ὥρα μέσα τὸ ψίκι ἦταν μπροστὰ στὴν Κιάφα.
Ὅλη ἡ Κιάφα ἦταν στὸ ποδᾶρι, περῆρανη γιὰ τὴ νύφη ποῦ
ἔδινε καὶ τρισπερῆρανη γιὰ τὸ γαμπρὸ, ποῦ ἔκανε. Τὰ ντου-
φέκια τοῦ Σουλιῦ καὶ τῆς Κιάφας βροντοῦσαν ἀπ' ἔδω κι'
ἀπ' ἐκεῖ ἀδερωμένα, σὰν πῶς βροντοῦσαν ἀδερωμένα στοὺς
πολέμους μέσα στὰ ριζοβούνια καὶ τὰς ρεματαριᾶς τῆς Λάκ-
κας, τῆς Παραμουθιάς καὶ τῆς Λάμαρης, τὴ στιγμή ὅμως,
ποῦ θάσμιγαν τὰ δύο συμπεθεριά ὄξω ἀπὸ τὸ χωριὸ γιὰ νὰ
πιάσουν χέρι, ἓνα μεγάλο φεῖδι διάθηκε ἀνάμεσα τους, τρέ-
χοντας ἀπὸ τὸ δῦσμα κατὰ ἡλιοῦ, σιουρίζοντας, σὰν πιστι-
κός. «Φεῖδι, φεῖδι!» ἀκούστηκε νὰ λένε, κι' ὅσοι παράτυχαν

μπροστὰ, πὸ τὴ μιὰ μεριά κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη τῶν συμπεθερι-
κῶν τὸ ντουφεκισαν, ἀλλὰ κανένα μολύβι δὲν τῶπιασε. Μπῆ-
κε μέσα σ' ἓναν παληότοιο κι' ἔγεινεν ἄφρατο. Ἀλλωνῶν
τὰ μούτρα κατσούφιασαν, γιὰ τὸ φεῖδι δέλει μεγάλο κακό,
ὅταν κόβῃ τὸν δρόμο. Στὴ στιγμή ἔπαψαν τὰ ντουφεκία, καὶ
μιὰ μεγάλη λύπη ζωγραφίστηκε σ' ὄλωνῶν τὸ πρόσωπο.

— Φτοῦ! καταραμένο πρᾶμμα! εἶπ' ὁ Μπότσαρης καὶ
σταυροκοπήθηκε τρεῖς φορὲς, καὶ γυρίζοντας τὸ κεφάλι του
ὀπίσω, εἶπε στὸ Ζέρβα:

— Τί λές ἐσὺ βλάμη;

— Τί νὰ εἰπῶ; τοῦ ἀπολογήθηκε ὁ Ζέρβας ξέκαρδα. Δὲν
τὸ ξέρεις ἐσὺ τάχα τί δέλει τὸ φεῖδι, ὅταν σοῦ κόβει τὸ δρόμο;

— Σκοτωμὸ; Ἔ: ξαναρώτησε ὁ Μπότσαρης κρύα-κρύα.

— Μιὰ φορὰ καὶ δυὸ τὸ γευτήκαμαν αὐτὸ τὸ σημάδι; Τοῦ
ξανάειπε ὁ Ζέρβας . . .

— Ἔτσι εἶνε, βλάμη, ματάειπε ὁ Μπότσαρης καὶ ματά-
κανε τὸ σταυρὸ του.

Ὁ Δράκος, ποῦ ἄκουσε τὴν κουβέντα τῶν δύο βλάμηδων,
χτύπησε τὸ μουλᾶρι καὶ τοὺς ζύγωσε.

— Σιιάζομαι, ὦρὲ ἀδέρφια, τοὺς εἶπε, μὴ βροῦμε τὸ
Σούλι καμμένο στὸ γύρισμα. Συναχτήκαμαν ὅλοι ἐδῶ, κι' ἀφή-
καμαν τὰ σπίτια μας ἔρημα. Δὲν εἶνε καθόλου παράξενο νὰ τὸ
ἀπεικασαν οἱ Τσιάμιδες καὶ νᾶρθουν νὰ πατήσουν τὸ χωριὸ . . .

— Αἶντε, καυμένη ἀξᾶδερφε, τοῦ εἶπε ὁ Μάρας, ποῦ ἦταν
μπροστὰ πὸ τοὺς δύο βλάμηδες, κι' ἡ γυναῖκίς μας, ποῦ
εἶνὲ τὰς ἐκεῖ, θὰ βγοῦν νὰ τοὺς δεχτοῦν μὲ τὰ χέρια σταυ-
ρωμένα; Ἄν μπορέσουν καὶ μποῦν οἱ Τσιάμιδες στὸ Σούλι,
ὅπως λές ἐσὺ νὰ τοὺς πάρῃ ὁ διάβολος τὸν πατέρα ἂν δὲ
θελήσουν νὰ τὰς . . . ὅλες! Τὸ φεῖδι δὲ δείχνει
γιὰ μᾶς, δείχνει γιὰ τοὺς συμπεθέρους, γιὰτί πρὸς τὸ μέρος
τους πάει καὶ τρύπωσε.

Ἐἶχαν τελειώσει αὐτὲς ἡ κουβέντες, ὅταν ὅλο τὸ ψίκι βρέ-
θηκε στὸ μεσοχώρι τῆς Κιάφας. Ἀπὸ λίγο-λίγο εἶχε ξεχα-
στῆ τὸ φεῖδι καὶ τὰ τραγοῦδια καὶ τὰ ντουφέκια πάγαμαν ὀργιό.
Ζυγόνοντας τὸ φλάμπουρο στὸ σπίτι τῆς νύφης ὁ γαμπρὸς
ἄρχισε νὰ προσκυνᾷ ταπεινὰ-ταπεινὰ, ψηλὰ πὸ τ' ἄλογο
του, ἔχοντας τὰ μάτια καταίθασμένα κι' ὅταν μπῆκε στὸν

αυλόγυρο τῶν πεθερικῶν ξεπέξεψε ὄμορφα-ὄμορφα. Στὴ στιγμή δυὸ βλάμηδες μπήκαν ὁ ἓνας ἀπὸ τὰ δεξιά, κι' ὁ ἄλλος ἀπὸ τὰ ζερβιά, καὶ τὸν πῆγαν στὴ θύρα τοῦ σπιτιοῦ, ὅπου στέκονταν παραμπροστά ὁ πεθερὸς καὶ παραπίσω ἡ πεθερά, κι' ἄρῳ τοὺς προσκύνησε τρεῖς φορές καὶ τοὺς δυὸ στὴν ἀράδα, καὶ τοὺς φίλησε τὸ χέρι, τὸν φίλησαν κι' ἐκεῖνοι, στὰ μάτια, καὶ τὸν ἔμπασαν σὲ χωριστὸ δωμάτιο, μὲ ὅλους τοὺς βλάμηδες του καὶ τὸ φλαμπουριάρη, γιὰ νὰ εἶναι χωρὶα ἀπὸ τὸ ἄλλο τὸ ψίκι αὐγὰ τηγανισμένα, ἀπὸ τὰ χέρια τῆς πεθερᾶς.

Δυὸ ὄρες βάσταξε τὸ φαγοπότι στὸ συμπεθερικό, κι' ἄρῳ τραγοῦδῃσαν καὶ χόρεψαν μὲ τὸ παραπάνω, ὁ Τζαβέλλας, ὡς ἀρχηγὸς τοῦ ψικιοῦ, φώναξε τὸν πατέρα τῆς νύφης καὶ τοῦ εἶπε :

— Σ' εὐχαριστοῦμε πολύ, κύρ Συμπεθερέ, γιὰ τὰ καλὰ φαγητά σου, καὶ τὰ καλὰ πιοτά σου, ἀλλὰ τέτοια εἶχαμαν καὶ στὰ σπίτια μας, κι' ὁ ἐρχομὸς μας δὲν εἶνε ἄλλο, παρὰ νὰ μᾶς δώκῃς τὸν ἄνθρωπό μας καὶ νὰ φύγωμεν !

— Μετὰ χαρᾶς σας, συμπέθερε, ἀπολογήθηκεν ὁ πατέρας τῆς νύφης, ἔτοιμη εἶνε ἡ νύφη.

Σ' αὐτὰ τὰ λόγια, ὅλοι σήκωσαν τὲς πλόσκες κι' ἔπιαν στὴν υἱεὶά τοῦ συμπεθεριοῦ, τοῦ πατέρα τῆς νύφης, κι' ἡ νυφάδες, ποῦ τὴν ἀρμάτοναν, ἄρχισαν νὰ τραγοῦδῶνε σὲ ἄλλο δωμάτιο τὰ φορέματά της, ποῦ τῆς τὰ ἔδιναν νὰ τὰ φορῇ, ἓνα-ἓνα. Ἡ νύφη ἔκλαιε κάτω ἀπὸ τὸ μπουλωμα γιὰτὶ ἄφινε τὸ σπίτι, ποῦ γεννήθηκε, τοὺς γοναίους της, τ' ἀδερφοξάδερρά της, τὴ γειτονιά της καὶ τὸ χωριό της, γιὰ νὰ πάη νὰ βρῇ ἄλλο χωριό, ἄλλη γειτονιά, ἄλλα ἀδερφοξάδερρα, ἄλλους γοναίους, ἄλλο σπίτι, γιὰ ἓνα ἀειταίρι, ποῦ δὲν εἶχαν τὰ γονικά της.

Ἐκλαιε ἡ νύφη, ἔκλαιε καὶ τὰ κλάματά της ἀκούονταν σ' ὅλο τὸ σπίτι, κι' οἱ φυλαχτάδες της, ἄντρες καὶ γυναῖκες, ἦταν ἔτοιμοι στὸ ποδᾶρι. Βγήκε τὸ ψίκι ὅλο στὴν αὐλή, μαζὺ μὲ τὸ γαμπρό, ποῦ ἦταν περικυκλωμένοι ἀπὸ τὲς τραγοῦδίστρες του, κι' ἀπὸ τοὺς βλάμηδες του, καὶ περίμεναν τὴ νύφη. Τῆ στιγμή ἐκείνη δυὸ κοράκια περνοῦσαν 'ψηλά' πὸ σκεπὴ τοῦ σπιτιοῦ κρακκίζοντας «κράαα-κράαα-κράαα,» καὶ τόσο χαμήλωσαν, διαδείνοντας 'ψηλά' πὸ τὸ σπίτι, ὥστε

νόμιζε κανεὶς ὅτι ἦταν κάποιο φορῆμι καὶ χαμήλωσαν νὰ κάτσουν νὰ εἶναι. Βλέποντας αὐτὸ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ψικιοῦ, ὁ Τζαβέλλας φώναξε :

— Σκοτώστε τα, μωρὲ παιδιὰ τὰ ἔρρημα ! . . .

Σαράντα, πενήντα ντουσέκια ἄδειασαν ἀπάνω τους, ἀλλὰ οὔτε φτερό τοὺς γκρέμισαν. Τὰ δυὸ συμπεθεριά δάγκασαν τὰ χεῖλια τους, καὶ τ' ἄργανα, ὁ χορὸς, τὰ τραγοῦδια καὶ ἡ ντουφεκίεσ ἔπαψαν, κι' ἔγεινε μεγάλη σιωπὴ, σὰ νὰ ἦταν ξέδι' ὅλη ἐκείνη ἡ μάζωξη.

Ὁ Τζαβέλλας ἀγκουσεύτηκε πολὺ κι' εἶπε τοῦ συμπεθεροῦ νὰ βγάλῃ τὴ νύφη γρήγορα γιὰ νὰ φύγουν. Ὁ συμπεθερὸς μπήκε μέσα, ἡ τραγοῦδίστρες ἄρχισαν τὸ :

«Κίνα, θύγω μ, κίνα . . .» τὸ ὑστερνὸ τραγοῦδι, κι' ἡ νύφη ξεκίνησε ἀπὸ μέσα περικυκλωμένη ἀπὸ σαράντα πρωτόκαλλες νυφάδες, ποῦ τῆς τραγοῦδοῦσαν τὸ ὑστερνὸ της τραγοῦδι, τ' ἄργανα, ὁ χορὸς, τὰ τραγοῦδια κι' ἡ ντουφεκίεσ ξανάρχισαν, καί, τὴ στιγμή ποῦ πάτησε ἡ νύφη τὸ κατώφλιο τῆς θύρας γιὰ νὰ δειξῇ τὴν κυπαρισσένια της κορμοστασιά στὸ ψίκι, ποῦ τὴν καρτεροῦσε μὲ στόμα ἀνοιχτό, κι' ἔπεφταν τὰ ντουσέκια σὰ χιλάκι, ἔμπηξε ἓνα ξεφωνητὸ μεγάλο, σωριάστηκε κατὰ γῆς, κι' ἓνα μαῦρο αἶμα, σὰν αὐλάκι, πετάχτηκε ἀπὸ τὰ στήθια της, ψηλά στὴν κάτασπρη κι' ωριόπλουμη φορεσιά της. Τοῦ θανάτου τὸ χρώμα χύθηκε ἀπάνω της, καὶ τὸ πρόσωπό της φαίνονταν σὰ σπαμμένος καθρέφτης, σὰ μαραμμένο τριαντάφυλλο, σὰ στερεμένη βρύση, σὰ σβυσμένη λαμπάδα, σὰν ἀγὸς γλυκοῦ τραγοῦδιοῦ, ποῦ τὸν παίρνει ὁ ἀγέρας . . .

Τὸ ψίκι βλέποντας αὐτὸ τ' ἀνήκουστο κι' ἀνεπάντεχο κακὸ, πρόντισε σὰν κοπάδι, ποῦ ἄρνεται μέσα του λυκολακινιά, ἀνεμοσύρθηκε, κι' ἀνεμοσκορπίστηκε γιὰ τὸ Σούλι, μὲ τ' ἄρματα κάτω καὶ μὲ τὲς φλωκάτες κατσιοῦλα, κι' ὁ φλαμπουριάρης τσάκισε τὸ φλάμπουρο, ἔσκισε τὰ μαντήλια, σκόρπισε τὰ πορτοκάλια καὶ τὰ ἐληφόρφορτα κλαδιά, ποῦ εἶχε στὴν κορφή μὲ τὸ σταυρό, κι' ἔγεινε κι' αὐτὸς ἄφαντος μὲ τοὺς πολλοὺς. Ἡ χαρὰ πέταξε, σὰν πουλι' φυλακωμένο, ποῦ ξεφεύγει μέσα πὸ τὸ κλουβί, κι' ἐκεῖ ποῦ, πρὶν μιὰ στιγμή, βαροῦσαν τ' ἄργανα, βροντοῦσαν τὰ ντουσέκια, γοργοδιπλό-

νονταν ὁ χορός, ἀντηχοῦσαν τὰ τραγούδια, γένουνταν γάμος, καὶ χαίρονταν ἀγκαλιασμένα τὸ Σούλι καὶ ἡ Κιάφα, ἀκούσθηκαν μαῦρα μοιρολόγια, ἔτρεχαν δάκρυα σὰν ποτάμια, ξάπλωνε ἡ Λύπη τὰ κατάμαυρα φτερά της, ὁ γάμος ἐγένεινε ξόδι, τὸ σήμαντρο τῆς ἐκκλησιᾶς ἄρχισε νὰ βαρῆ ἀργὰ-ἀργὰ «γυλάν-γυλάν-γυλάννιν» κι' ἓνα μαῦρο μνημα ἀνοίγονταν στὴ γῆς γιὰ νὰ δεχθῆ γιὰ πάντα στὴ κατάμαυρη καὶ κατασκότεινη ἀγκαλιά του τὴ Χαίδω τὴν πεντάμορφη τὴ φτεροπόδαρη, τὴ νεραϊδόκορμη, τὴν πλειὸ ὠμορφη καπετανοπούλα, τὸ πλειὸ ζηλεμένο λουλούδι, ποῦ εἶχε φυτρώσει ψηλά στὲς ἄγριες πέτρες τῶν Σουλιῶν καὶ τῶν Παρασουλιῶν!

Σκόρπιο καὶ ἀλαλο γύρισε ὅλο τὸ ψῆμι στὸ Σούλι: μὲ δακρυσμένα μάτια, καὶ μὲ βαρεῖα κι' ἀτάραχη λύπη στὰ στήθια του. Μόνον ὁ γαμπρὸς ὁ Σπῦρος, τὸ λεβεντότερο καπετανόπουλο τοῦ Σουλιῶν ποῦ ἦταν πρῶτος στὸ βίξιμο τοῦ ντουφεκιοῦ, στὴν ὠμορριά, στὸ τραγούδι, στὸ χορὸ καὶ στὸ περβόστημα, ποῦ εἶχε σαράντα βλάμηδες στὸ Βαγγέλιο κι' ἔκοβε τὸ μολύδι στὸν ἀγέρα μὲ τὸ γαταγάκι, δὲ γύρισε στὸ σπίτι του. Δὲ φάνηκε πουθενά. Κανεὶς δὲν τὸν εἶδε ποῦ εἶχε κάνει. Κανεὶς δὲν τὸν λόγιασε τί δρόμο εἶχε πάρει. Τ' ἀλογό του γύρισε μονάχο στὸ σπίτι του χωρὶς καθάλλαρη, καὶ μὲ τὰ χαλινάρια θάβρα. Ἄλλοι ἔλεγαν ὅτι θὰ ἔπεσε στὸ ποτάμι καὶ πνίγηκε, ἄλλοι ὅτι θὰ τρώπωσε σὲ καμμιά σπηλιὰ, κι' ἐκεῖ πέθανε ἀπὸ τὴν πίερα του, χωρὶς νὰ τὸν ἰδῆ κανεὶς, κι' ἄλλοι ὅτι θὰ πῆρε τῶν ὀμματιῶν του. Τὸ Σούλι τὸν ἔχασε, τὸ σπίτι του τὸν ξέγραψε ἀπὸ τοὺς ζωντανούς, κι' ἔκανε τὰ μνημόσυνά του!

Ὅπως ἡ Λύπη τρώγει τὴ Χαρά, ἔτσι κι' ὁ Καιρὸς τρώγει τὴ Λύπη, σὰν ποῦ τρώγει κι' ὅλα τὰ πράγματα. Πέρασαν χρόνια πολλὰ καὶ ξεχάστηκε ὁ νυφιάτικος θάνατος τῆς Χαίδως ἀπὸ τὴν Κιάφα, κι' ὁ γαμπριάτικος χαμρὸς τοῦ Σπύρου ἀπὸ τὸ Σούλι, καὶ μοναχὰ ἡ γρηῃς 'μολογοῦσαν στ' ἀγῶνια τους ὅτι εἶδῶ καὶ τόσα χρόνια γένονταν ἓνας γάμος, ὅτι σκοτώθηκε ἡ νύφη στὸ γάμο ἀπανωθὶ ἀπὸ κάποιον, ποῦ ἤθελε νὰ τὴν πάρῃ καὶ δὲν τοῦ τὴν ἔδιναν, κι' ὅτι τὴν ἔδινε μὲρα ἔγενεινε ἄφαντος κι' ὁ γαμπρὸς. Γιὰ ὅλο τὸ Σούλι: ὁ

Σπῦρος ἦταν πεθαμμένος, καὶ μοναχὰ τὰ κόκκαλά του δὲν ἤξερε κανεὶς ποῦ βρίσκονταν.

Μιά μέρα, ὕστερα πὸ σαράντα χρόνια, ἀπὸ τὸ σκοτωμὸ τῆς Χαίδως καὶ τὸν ξαφανισμὸ τοῦ Σπύρου, λίγους μῆνες ὕστερα πὸ τὸν πρῶτο πόλεμο, ποῦ ἔχουν κάνει οἱ Σουλιῶτες μὲ τὸν Ἀλῆ-Πασιά, φανίστηκε ἓνας καλόγηρος ξηνητάρη ἀπάνω-κάτω στὴν ἡλικία, ἕψηλά στὸ μοναστήρι τοῦ Σουλιῶν, τὸ ἀθάνατο Κούγκι. Ἐρχονταν ἀπὸ τ' Ἁγιον-Ὄρος κι' ἤξερε πολλὰς γλώσσας, καὶ τὰ ρούσικα. Ἐφερε σταυροὺς γιὰ τὲς γυναῖκες καὶ γιὰ τὰ παλληκάρια, καὶ κομπολόγια γιὰ τοὺς γέροντας καὶ τῆς γρηῃς. Κανένας δὲν τὸν εἶχε ἰδεῖ ποτέ, οὔτε εἶχε μάθει ποῦθε κρατοῦσε ἡ γεννιά του. Ἦταν πάντα κατσουφιασμένος, κι' ὅταν τὸν ῥωτοῦσαν ποῦθε εἶνε ἄλλαζε κουβέντα καὶ δὲν ἀπολογοῦνταν. Σὲ λίγο-λίγο ἐκέρδισε τὴν ἐμπιστοσύνη τῶν Σουλιῶτων, ἐγένεινε γούμενος, πνευματικὸς καὶ δάσκαλος ὅλων τῶν Σουλιῶν καὶ τῶν Παρασουλιῶν. Ὁμνυαν ὅλοι στ' ὄνομά του, καὶ δὲν ἦταν κρίση καὶ φιλονεικία, ποῦ νὰ μὴν τὴν πᾶν σ' αὐτόν. Ὅ,τι ἔλεγε ἦταν καλῶς εἰπωμένο, κι' ὅ,τι ἔκανε καλῶς καμωμένο, κι' ὅλοι τὸν ἔλεγαν Ἁγ-Καλόγερο.

Τὰ ψυχροσάββατα συνήθιζαν οἱ Σουλιῶτες νὰ κάνουν μνημόσυνα στὸ μοναστήρι τοῦ Κουγκιοῦ. Ὁ Ἁγ-Καλόγερος μνημόνευε τὰ πεθαμμένα ὄνοματα ὅλων τῶν σπιτιῶν τοῦ Σουλιῶν. Κοντὰ στοὺς ἄλλους ἔδωκε τὴ φυλλάδα τῶν πεθαμμένων καὶ ὁ Φῶτος, ὁ μικρότερος ἀδερφὸς τοῦ ξαφανισμένου γαμπροῦ Σπύρου, γιὰ νὰ τοὺς μνημονέψῃ. Ὁ γούμενος ἄρχισε νὰ μνημονεύῃ τὰ ὄνοματα ἕψηλά στὲς σκουτέλλες, ποῦ ἦταν γεμάτες κέλλυθα, καὶ ἀντὶ νὰ μνημονέψῃ τὸ ὄνομα «Σπῦρος», ποῦ ἦταν γραμμένο στὴ φυλλάδα, μνημόνεψε «Χαίδω», ποῦ δὲν ἦταν γραμμένο. Ὁ Φῶτος, ποῦ εἶχε τ' αὐτιά του ἐκεῖ, τὸ κατάλαβε, κι' εἶπε τοῦ γουμένου:

— Σπῦρο, δέσποτά μου, κι' ἔχι Χαίδω!

Ὁ γούμενος ξεροκατάπιε δυὸ-τρεῖς φορὲς, μὴ μπορῶντας νὰ ξεστομίσῃ τ' ὄνομα τοῦ Σπύρου, ἀλλ' ὁ Φῶτος τοῦ ματάειπε:

— Μνημόνεψε, Ἁγιο-γούμενε, τ' ὄνομα τοῦ Σπύρου μου!

Στὴ στιγμὴ τοῦ γουμένου τὰ μάτια ξεγέλιξαν ἀπὸ τὸ δάκρυα, κι' ὅπως ἦταν γιεροφορεμένος μὲ τὸ θυμιατὴρι στὸ

δεξί και με τή φυλλάδα στο ζερβί, ἀγκάλιασε τὸ Φῶτο και τοῦ εἶπε κλαίγοντας :

— Ἡ Χαίδω, Φῶτό μου, θέλει μνημόνεμα ! Ὁ Σπῦρος ζῆ κι' εἶνε μπροστά σου !

Ξαπόρεσαν ὅλοι ὅσοι βρίσκονταν στήν ἐκκλησιὰ τοῦ Κουγκιοῦ, μαθόντας ὅτι ὁ ἄγνωστος γούμενος ἦταν ὁ γαμπρογαμένος Σπῦρος, κι' ἀπὸ τότε τὸν ὠνόμασαν, ἀπὸ "ΑΨ-Καλό γερο, ποῦ τὸν ἔλεγαν, Καπετὰν-Καλό γερο, και σ' ὅλους τοὺς πολέμους ποῦ ἔκανε τὸ Σούλι με τὸν Ἀλή-Πασιᾶ, ἦταν πρῶτος, και πάντα χρῆσιμευε νὰ καταπαύῃ τὲς διχόνοιες, ποῦ φύτροναν, ἀνάμεσα στοὺς ἀρχηγούς τοῦ Σουλίου.

Στὲς 18 Ἀντριῶς τοῦ 1803, λίγες μέρες ὕστερα ἴπὸ τὸν πρῶτο γαλασμὸ τοῦ Σουλίου, ὁ Καπετὰν Καλόγερος, μὴ θέλοντας νὰ παραδώκῃ στὰ χέρια τοῦ τύραγνου τὸν ἑαυτὸ του, τοὺς δώδεκα συντρόφους του και τ' ἀγαπημένο του τὸ Κούγκι, ἀφοῦ περικυκλώθηκε ἀπὸ χιλιάδες ὀχτροὺς και δὲν εἶχε ἄλλο τρόπο νὰ τοὺς σκοτώσῃ, κι' ἀφοῦ μετᾶλαβε τοὺς συντρόφους του, ἔρριξε μιὰ πιστολιὰ μέσα στὸ ὑπόγειο τῆς ἐκκλησιᾶς, ποῦ βρίσκονταν ἑκατὸ βαρέλλια γεμάτα μπαρουτι, και στή στιγμή γούμενος, σύντροφοι, Κούγκι και ὀχτροὶ ἀνατινάχθηκαν στὸν ἀγέρα, ἀνακατωμένοι με φωτιά, καπνὸ, ἄρματα, πέτρες, ξύλα, αἵματα, βόγγους, κλάματα, λαχτάρα και κουρνιαχτό, κι' ἡ Ἱστορία στὸ πλάι τοῦ Σουλίου, ἔγραψε με ἄσβεστα χρυσᾶ γράμματα τὸ ὄνομα τοῦ Καπετὰν Καλόγερου «Σαμουήλης !»

Τρίκκαλα, 7 Μαγιοῦ 1896.

Ν. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

ΕΙΣ ΟΙΗΜΑΤΙΑΝ

ΔΙΑ τὸν ἑαυτὸ σου ἔχεις ἰδέα μεγάλη—

ἡ μόνη ποῦ σοῦ ἔληε ποτὲ εἰς τὸ κεφάλι !

ΣΑΤΑΝΑΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΡΑΟΥΛ ΤΡΙΓΓΕΤΑΣ

Ὁ ἐν Κρήτῃ ἠρωτικῶς πεσὼν ἀνθυπολοχαγὸς τοῦ πεζικοῦ.

— « Σήμερον μόνον εἶμαι εὐτυχὴς διὰ τὸ ὄπλον μου, διότι μοῦ δίδει τὴν ἀφορμὴν νὰ ἀναχωρήσω ἐκ τῶν πρώτων μετὰ τῶν ἀγαπητῶν συναδέλφων μου ἐκεῖ ὅπου οἱ ἀδελφοὶ μας σφάζονται. »

Αὐταὶ ἦσαν αἱ τελευταῖαι ἀποχαιρετιστήριαι λέξεις πρὸς τοὺς γονεῖς του ὅταν ἀπῆρχετο εἰς Κρήτην ὁ ἐνδουσιῶδης και γενναῖος στρατιώτης, ἀφοῦ πρότερον ἐπέτυχε τὴν ἀναχωρήσιν του μετὰ δακρύων και θερμῶν ἰκεσιῶν, παρακαλέσας τὸν συναγματάρχην διοικητὴν του ὅπως τὸν κατατάξῃ εἰς τὸ ὑπὸ τὸν ταγματάρχην κ. Ἰσαδρόφωσκην ἀναχωροῦν τάγμα.

Ἀληθὴς στρατιώτης τὸ φρόνημα και τὴν ψυχὴν και ἐκ φύσεως και ἐξ ἀνατροφῆς ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τριῶν στρατιωτικῶν γενεῶν, ἀφ' ὧν ὠρμίτω, υἱὸς τοῦ ταγματάρχου τοῦ πυροβολικοῦ κ. Π. Τριγγέτα και ἕγγενος τοῦ μακαρίτου ὑποστρατήγου Δημητρίου Τριγγέτα, ὁ ἀείμνηστος Ραοῦλ, ἐγεννήθη ἐν Παρισίοις τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1875 και ἐσπούδασεν ἐν τῇ Σχολῇ τῶν Εὐελπίδων.

Ἦτο ἀγαπητότατος διὰ τὰ σπάνια και ἀκραινῆ αἰσθήματα πρὸς τὴν οἰκογένειαν, τοὺς φίλους, τοὺς συναδέλφους, τὴν κοινωνίαν, τὴν πατρίδα. Διὰ τοῦτο ἡ σφαιρα ἦτις ἐπληξε τὰ ἠρωτικά και σφριγῶντα στήθη τοῦ νεαροῦ πολεμιστοῦ, ἔτρωσε βαθέως και τὴν καρδίαν ὅστις ὅσοι ἐγνώρισαν και ἐξετίμησαν και ἠγάπησαν τὸν ζηλευτὸν νέον, ὅστις, ἐκ τῶν πρώτων βαδίσας κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐν τῇ μάχῃ τῶν Βουκουλιῶν τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1897, ἔπεσεν ἐνδόξως μαχόμενος τὸν ἱερώτατον τῆς πατρίδος ἀγῶνα.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

Προποντίς ἐξηπλοῦτο κυανῇ καὶ γαληνιακῇ. Μακρὰν πολὺ μακρὰν, ἐφαινότο οἱ ὑψηλοὶ μιναρῆδες τοῦ Βυζαντίου.

Ἐπὶ τῆς ἀπέναντι Ἀσιατικῆς ἀκτῆς μαῦρον νέφος ἵπτατο ἦτο ὁ σιδηρόδρομος

Εἰς τὴν θέσιν τοῦ κρημνισμένου μύλου, εἰς τὴν νῆσον Χάλκην, νεοὰ κόρη ἐστηρίζετο ἐπὶ τοῦ βραχίονος νέου ἀνδρός, ὠχρῶ καὶ σκυθρωποῦ.

Τίποτε τὸ νέον ζεῦγος δὲν ἔλεγεν· ἦσαν καὶ οἱ δύο ἀφρημένοι.

Ἐκεῖνος ἔβλεπε τὸ γαλανὸν κῶμα νὰ θραύεται ἐπὶ τῶν μαύρων βράχων ἀφρισμένον Ἐνῶ προσεπάθει νὰ θραύσῃ τὸν βράχον, ἐθραύετο ἐκεῖνο, καταπίπτον εἰς μυρίας μικρὰς σταγόνας Ἡ ἀπόκρημνος κατωφέρειαι, ἥτις ἀπὸ τὸν κρημνισμένον μῦλον ὀδηγεῖ εἰς τὴν θάλασσαν. ἦτο ὑγρὰ ἐκ τῶν λευκῶν σταγόνων.

Ἐκεῖνη ἔβλεπε τὸ πυκνὸν δάσος τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου, τὴν Θεολογικὴν Σχολήν. Ἐν μέσῳ τῶν πυκνῶν πευκῶν, ἦσαν ἐξηπλωμένοι ἐπὶ τῆς ἀπαλῆς γλότῃ, τῆς καλυπτομένης ὑπὸ τῶν ξηρῶν βελονοειδῶν φυλλωμάτων τῶν πευκῶν, οἱ νεαροὶ θεολόγοι. Ὅλοι ὠχροὶ, οὐδεὶς ἐμειδίαι· σιωπηλοὶ καὶ ψυχροὶ, ὁμοίαζον λίθινα ἀγάλματα, ἐντὸς τῶν μαύρων βράσων.

Αἱ ξανθαὶ ἢ μέλαινα κόμαι, ἐκυμάτιζον θωπευόμεναι ὑπὸ τῆς μωρωμένης αὔρας τῆς Προποντίδος.

Ἡ νέα κόρη προσεπάθησε νὰ διακόψῃ τὴν ἐπίμονον σιωπὴν τοῦ συντρόφου τῆς.

— Τί νὰ σκέπτωνται, Ἄγγελε, ἔλοι αὐτοὶ οἱ νέοι, τοὺς ὁποῖους ἡ θρησκεία ἀπέσπασεν ἀπὸ τὴν ἀγκάλην τῶν οἰκογενειῶν των;

— Σκέπτονται: πῶς νὰ κερδίσωσι βραδύτερον τὸν χαμένο καιρὸ ἐν ὀνόματι πάντοτε τοῦ Θεοῦ. Πταῖον αὐτοὶ; πταῖον ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι τοὺς ὠθησαν εἰς τὸ στάδιον αὐτό; ἐκεῖνοι ἐκδικοῦνται. Πταῖον οἱ ἄθλιοι γονεῖς.

— Διατί;

— Δὲν τοὺς πολυμέλλει τοὺς κυρίους γονεῖς διὰ τίποτε; ὁ υἱὸς των θὰ γείνη δεσπότης; Ἢ ἔχουν ὅλας τὰς ἀνκαυσεις ἐκεῖνοι. αὐτὸ βλέπουν μόνον οἱ κύριοι γονεῖς. Ἢ εἰμπορέσουν μετὰ τὴν θυσίαν τοῦ υἱοῦ των, νὰ καλοῦπανδρεύσουν τὰς θυγατέρας των. Αὐτὸ τὸ τελευταῖον, μαγεύει τὰς κυρίας μητέρας ἰδίως. Τί κόσμος!

Ἡ νέα εἰσώπησε.

Ἄμεσως ἐξυδερκῆς παρατηρητῆς θὰ ἐμάντευεν, ὅτι δὲν ἦσαν οὔτε μνηστῆρες, οὔτε σύζυγοι οἱ νέοι αὐτοί. Οἱ κύριοι ἄνδρες δὲν εἶναι πολὺ φιλόφρονες μετὰ τῶν συγγενῶν των. Εἴμεθα ὄγληρὰ πλάσματα ἡμεῖς αἱ ἀτυχεῖς ἀδελφαὶ καὶ ἐξαδέλφαι· μᾶς ἀνέχονται: ἐκ συνήθειας, ὅπως καὶ τὰ λοιπὰ οἰκιακὰ ζῶα. Ἦσαν ἐξαδέλφοι.

Ἡ σιωπὴ ὄγληρὸν ἀλλ' ἐπίμονος, ἤρχισε καὶ πάλιν. Ἡ νέα κόρη δὲν ἐτόλμησε νὰ διακόψῃ τὸν σύντροφόν τῆς. Τὴν ἐστενοχώρει ἡ σιωπὴ του, ἀλλὰ τὴν ἐφοβίζον οἱ λόγοι του. Ἐμάντευε ποῦ ἔτεινον οἱ πικροὶ λόγοι τοῦ ἐξαδέλφου τῆς καὶ δὲν ἐπεθύμει νὰ προκαλέσῃ ἐξήγησιν, ἥτις τὴν ἐφοβίσει.

Ἀπὸ τίνος ἦτο τόσῳ σκυθρωπὸς ὁ Ἄγγελος; ὅλα εἰς τὸ σπῆτι τὸν ἐπείραζον, μὰ ὅλα.

Αἱ ἀτυχεῖς ἀδελφαὶ του ἀπὸ τὸν τρόπον, μετὰ τὸν ὁποῖον ἐκτύπα τὸν κώδωνα, ἐμάντευον τὰς ψυχικὰς διαθέσεις του.

— Πάλιν μετὰ τῆς γρίνικις του εἶναι, ἔλεγον.

Τὸ φαγητὸν τὸν δυσηρέσκει καὶ χωρὶς κίμμειαν αἰτίαν ἐφιλονείκει. Ἦτο τόσῳ γλυκὺς ἄλλοτε.

Ἡ μεγαλειτέρα ἀδελφὴ τοῦ Μαριάνθη, σιωπηλὴ ἐκάθητο πλησίον τῆς τραπέζης μετὰ τὸ δεῖπνον καὶ θέτουσα ἐντὸς τῶν περιουκνημιδῶν ξύλινον ὠόν, τὰς ὕφικνε μετὰ λεπτὴν κλωστήν βραμβακίην, ὅπου ἦσαν ἐφθαρμένα.

Ἐνίοτε ἤγειρε τὸ βλέμμα τῆς ἐπιτιμητικὸν ἐπὶ τοῦ Ἄγγελου καὶ ἔλεγε, πικρῶς μειδιῶσα:

— Μὰ τώρα, ὅσπερ ἀπὸ μίαν ἐλόκληρον ζωὴν, ποῦ περᾶσμε μαζύ, κατάλαβες πῶς εἴμεθα ἀνυπόφορα πλάσματα; Ἡ ζωὴ αὐτὴ, ἀλήθεια, ἐγένετο ἀνυπόφορος δι' ὅλους μας διὰ σέ, διότι δὲν εἰμπορεῖς νὰ μᾶς ὑποφέρῃς πλέον καὶ δι' ἡμᾶς, διότι δὲν κατορθώνομεν νὰ σοῦ ἀρέσωμεν.

Ὁ Ἄγγελος συνήχετο, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἤρχιζε πάλιν τὰ ἴδια ἱστορικὰ καὶ ἡ ἀτυχῆς γραῖα μήτηρ του ἔκλαιε πικρῶς.

Τὸ ἐσπέρας κατὰ τὸ ὁποῖον τὸν συνητήσαμεν εἰς τὸν μῦλον, ἦτο ἐκτάκτως σκυθρωπὸς ἰδίως τὴν μητέρα του τὴν ἔβλεπεν ὡς ἐχθρὸν του.

Ἐξήλθεν εἰς τὸν περίπατον καὶ ἡ Μαριάνθη παρεκάλει τὴν ἐξαδέλφην τῆς Κάκια, νὰ τὸν συνοδεύσῃ.

— Δὲν πρέπει, Κάκια μου, ὁ Ἄγγελος νὰ μείνῃ μόνος σήμερον. Μοῦ φαίνεται, πῶς ἔχει ἀγρίους σκοπούς.

Ἡ Κάκια τὸν συνώδευσε, χωρὶς νὰ κατορθώσῃ νὰ διαλύσῃ τὰ πυκνὰ τῆς μελαγχολίας του νέφρη.

Ἐπὶ τέλους ἡ Κάκια, νικήσασα τοὺς φόβους τῆς, ἀπεφάσισε νὰ διακινδυνεύσῃ μίαν ἐρώτησιν. Δεκάκις ἤνοιξε τὰ χεῖλιά της καὶ δεκάκις ἡ ἐρώτησις δὲν ἐξῆλθε τῶν τρεμόνων χειλέων τῆς.

Ἐβίασε πολὺ ἑαυτὴν καὶ μὲ φωνὴν τινα μόλις ἀκουσμένην, εἶπε:

— Ἄγγελε, φυσικὰ δὲν εἶσαι κακός· τί ἔχεις λοιπὸν μετὰ στὴν καρδιά σου διὰ νὰ πικραίνῃς τὴν μητέρα σου καὶ νὰ περιφρονῇς τὰς ἀδελφάς σου;

Ὁ Ἄγγελος ἔστη, περιέβαλλε μὲ δύσπιστα βλέμματα τὴν ἐξαδέλφην του καὶ λαθῶν ἀπόφασιν ὑπερέτατην, εἶπε:

— Τὰς κάμω νὰ ὑποφέρουν· δὲν ἐρωτοῦν ὅμως ἂν ὑποφέρω καὶ ἐγώ. . . . Τί κόσμος ἐγωϊστικός!

— Ξεύρουν πῶς ὑποφέρεις καὶ φοβοῦνται μήπως τὰ αἰτία τῶν βησάνων σου προέρχονται ἀπὸ ἐκεῖνας.

— Ἐκεῖναί εἶναι ἡ αἰτία.

— Ἐκεῖναί; Δὲν πιστεύω, Ἄγγελε, νὰ ἐλησμόνησες, μὲ πόσαι στενοχώριαί σ' ἐμεγάλωσεν ἡ χήρα σου μητέρα. Τὸ βελόνι ἐπλήγωνε τὰ δάκτυλά της καὶ τὸ φῶς τοῦ λουμπήρος ἔκαιε τὰ μάτια της, διὰ νὰ μὴ σοῦ λείπη τίποτε στὴ ξενιτειά. Ἡ Μαριάνθη, εἰργάσθη ἐπὶ δύο ἔτη ὡς διδασκάλισσα διὰ νὰ ἐπιστρέψῃς ἐπιστήμων. Αὐτὰ τὰ ἀφωσιωμένα πλάσματα, δὲν πιστεύω νὰ θέλουν νὰ σὲ βλάψουν σήμερον.

— Διατί μοῦ τὰ ἐνθυμίζεις ὄλα αὐτά; Ἦτο καθήκον τῆς μητρός μου νὰ κάμῃ ὅ, τι ἔκομε ἀκόμη καὶ ἡ σκύλλα. ὅταν γείνῃ μητήρ, φροντίζει διὰ τὰ παιδιὰ τῆς. Ὅσον διὰ τὴν ἀδελφὴν μου, θαρρῶ πῶς τῆς τὰ πλήρωσα μὲ τὸ παραπάνω.

— Πληθρόνονται ποτὲ αἱ εὐεργεσίαι. Ἄγγελε; πληθρόνονται μὲ χεῖρήματα ὡς συναλλαγμα, χωρὶς νὰ ἀφίσουν ἴχνη βαθεῖα εἰς τὴν καρδιά μας;

— Καὶ ἐπειδὴ εὐηργετήθημεν, πρέπει νὰ θυσιάσωμεν τὴν ζωὴν μας ὅλην ὑπὲρ τῶν εὐεργετῶν μας;

— Ἄμα ἀρχίτης νὰ σοῦ φαίνεται βαρεῖα ἡ εὐγνωμοσύνη, θὰ πῆ πῶς ἔπαυσε νὰ εὐγνωμονῇς πλέον.

— Ἄκουσε Κάκια. Ἀγαπῶ μίαν γυναῖκα. Εἶμαι τρελλός δι' αὐτήν, ἀλλ' ἔχω οἰκογενειακὰς ὑποχρεώσεις καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ νυμφευθῶ. Με ἔνοησε πολλὴ ἀκριβὰ πληρό-

νὰ τὴν εὐγνωμοσύνην μου. Μῶς συνδέει τόσος ἔρωσ καὶ ὅμως μᾶς χωρίζουν διὰ παντός, ἡ μήτηρ καὶ αἱ δύο ἀδελφαί μου.

— Τρέξε, Ἄγγελε, καὶ πέσε στὰ πόδια τῆς μητρός του, νὰ ἐξομολογηθῇς τὸν ἔρωτά σου. Ἐκεῖνη θὰ σ' εὐλογῆσῃ καὶ πολὺ εὐχαρίστως τὴν ἐκλεκτὴν τῆς καρδίας σου, θὰ τὴν ὀνομάσῃ κόρην τῆς. Ἄ, πῶς τὰς παρεγνώρισες, Ἄγγελε, μὰ πῶς τὰς παρεγνώρισες!

Ὁ Ἄγγελο ψυχρὸς καὶ σκυθρωπός, δὲν ἐκινήθη τῆς θέσεώς του.

— Ἐκεῖνη, τὴν ὁποῖαν ἀγαπῶ εἶναι χήρα καὶ μητήρ τριῶν τέκνων.

— Χήρα!

Σοῦ φαίνεται φοβερόν;

— Ὁχι.

— Μοῦ λέγει πάντοτε «Προτιμῶ, Ἄγγελε, νὰ ἀποθάνω ἀπὸ τὴν λύπην σου, παρὰ νὰ γείνω σύζυγός σου. Διὰ νὰ δυνάμειθαι νὰ ἀγαπῶμεν, πρέπει νὰ ἔχωμεν ἑκατομμύρια. Ἄν ἤμην πλουσία θὰ ἐξησφάλιζα τὸ μέλλον τῆς οἰκογενείας μας καὶ τότε τίποτε δὲν θὰ μᾶς ἐχώριζε πλέον. Μὰ τώρα, ἀγάπη μου, δὲν εἶσαι ἀρετὰ πλουσίας διὰ νὰ ἐπακέσῃς εἰς τὰς ἀνάγκας δύο οἰκογενειῶν».

Χθὲς ἦτο πολὺ λυπημένη, τὴν ἠρώτησα περὶ τοῦ αἰτίου καὶ μοῦ εἶπε κλαίουσα:

«Ἄγγελε, πρέπει νὰ χωρισθῶμεν διὰ παντός. Ὁ δεσμός μας εἶναι ἀδύνατος. Ἐκ τῶν συνεχῶν ἐπισκέψεών σου, ἡ ὑπέλπιψίς μου δ' ἀσύβηται. Ξεύρεις, ὅτι ὁ κόσμος ἄμα ἀρχίση νὰ σκέπτεται τὸ κακόν, δὲν σταματᾷ· προχωρεῖ πολὺ. Εἶμαι μητήρ τριῶν παιδιῶν καὶ χάριν αὐτῶν πρέπει νὰ διαφυλαξῶ τὸ ὄνομά μου ἀκηλίθωτον. Ἴσως ὁ χωρισμός αὐτός μὲ ὀδηγήσῃ εἰς τὸν τάφον, ἀλλὰ θὰ ἀποθάνω εὐτυχῆς, διότι θὰ ἀποθάνω ἐμπληροῦσα τὸ καθήκον μου. Χαῖρε, Ἄγγελε. Καλὴ ἐντάμωσις ἐκεῖ ἐπάνω».

Τὴν ἀφήκα νὰ λέγῃ, νὰ μὲ βρέχῃ μὲ τὰ δάκρυά της τὰ φλογερά καὶ νὰ συμπλέκῃ μὲ πόνον τὰς χεῖράς της. Τίποτε δὲν ἔλεγα. . . ἀνεχώρησα ἀπηλητισμένος. Εὐρίσκεις λοιπὸν ἀκόμη ὅ, τι τοὺς πληθρῶν πολὺ ἀκριβὰ τὴν εὐγνωμοσύνην μου; Νὰ ἐλπίσω, ὅτι θὰ ὑπανδρεύσω γρήγορα τὴν Μαριάνθη; εἶναι ἐλπίς πολὺ ἀνόητος καὶ τὴν ἀπορρίπτω. Ἡ Μαριάνθη μὲ τόση ἀσχημῆ δὲν εὐκολοπανδρεῖται. Ἡ Μυρσίνη εἶναι κωφάλαλος· μπορεῖ κἀνεὶς νὰ τὴν κλείσῃ εἰς τὸ νοσοκομεῖον.

— Κλείσε καὶ τὴν μητέρα σου εἰς τὸ γηροκομεῖον καὶ τοιοῦτοτρόπως ἡ εὐτυχία εἶναι εἰς τὰς χεῖράς σου.

Εὐρίσκεις λοιπὸν πολὺ ἀσχημῆ τὴν ἀδελφὴν σου Μαριάνθη, τῆς ὁποίας ἡ ἀγγελικὴ ἀγαθότης κατοπτρίζεται τόσῳ καλὰ εἰς τὸ

ὄχρον πρόσωπόν της Εἶχα πολὺ καλλιτέραν ἰδέαν διὰ τὸν ἔρωτα· ἐνόμιζα ὅτι ὁ ἔρωσ εἶναι ἀγιαστήριον, τὸ ὁποῖον καθαρίζει τὴν καρδίαν μας ἀπὸ τὰς ἀκανθὰς καὶ τὰς τριβόλους τῶν ἐλαττωμάτων. Ὅτι ὁμως μᾶς καθιστᾷ κακοὺς καὶ ἀστέργους, δὲν τὸ ὑπέθετα ποτέ. Ὁ Σερβαντὲς μέσα στὸ ἀθάνατο βιβλίον του, ἔχει καὶ αὐτὸν τὸν στίχον :

*Ἡ ἑλπίς γὰρ τῆς ἀρέσκῃ πάντοτε
μὲ κάμνει γλυκύτερον, σαφέτερον, καλλίτερον·
καὶ μὲ διδάσκει ν' ἀγαπᾷ περισσότερον
τὴν ἀρετὴν, τὸν ἔρωτα, τὴν εἰρήνην.*

Ὁ Σερβαντὲς ἐψεύσθη.

— Δὲν ἐψεύσθη· αἱ ἀνάγκαι πταίου, δὲν πταίει ὁ ἔρωσ, εἶπε ῥίπτων τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ στήθους του ὁ Ἄγγελος καὶ προσβλέπων ἀγρίως τὴν Προποντίδα.

— Ἄκουσε, Ἄγγελε, ἐγὼ θὰ τὰ διορθώσω ὅλα. Ζήτησε ἀπὸ τὴν γυναῖκα τὴν ὁποῖαν ἀγαπᾷ ἕνα μῆνα καὶ ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ μηνός, θὰ ἦσαι ἐλεύθερος ὡς τὸ πουλί. Μὲ πιστεύεις;

— Παρῆλθεν ἡ ἐποχὴ τῶν θαυμάτων.

— Ἐγὼ σοῦ ὑπόσχομαι ὅλα νὰ διορθωθῶν· ἐντὸς μηνός θὰ ἦσαι ὁ σύζυγός της.

Ὁ ἥλιος ἔδυσεν ὀπισθεν τῆς νήσου Ἀντιγόνης.

Ὁ κώδων τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἐσήμεινε καὶ οἱ νεαροὶ θεολόγοι ἔσπυιδον κρατοῦντες βιβλία καὶ τετράδια. Ἡ σελήνη κατωπρίζετο ἐντὸς τῆς Προποντίδας, ἥτις ἐσπινθηροβόλει ὡς ῥευστός ἄργυρος. Μακρὰν, πολὺ μακρὰν, τὸ Βυζάντιον ἐδείκνυε φωτισμένους τοὺς ὄψηλους μινιάρδες του.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἡ μικρὰ οἰκία τῆς ὁδοῦ Ἀγίου Γεωργίου, ἦτο ἐν μεγίστῃ ἀταξίᾳ. Ἡ Μαριάνθη φέρουσα λευκὴν ποδιὸν καὶ τὰ ἀπαραίτητα γυλιὰ της, συνήροριζε τὰ ἐνδύματά της καὶ τὰ ἐποθεῖτε κανονικῶς ἐντὸς τοῦ μικροῦ κιβωτίου της.

— Μαμά, νὰ πάρω καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ παπάκη;

— Ἐκεῖνη εἶναι ἰδική μου. Εἰς ἐκείνη θὰ στηρίξω τὰ μάτια μου ὅταν ἀποθνήσκω. Μοῦ ἀνήκει.

Ἡ Μαριάνθη τὴν ἠσπάσθη μετὰ σεβασμοῦ καὶ τὴν ἔθηκεν ἐντὸς τοῦ κιβωτίου.

— Πρόσεξε, Μαριάνθη μου, μὴ τολμήσης νὰ πάρης τίποτε, ἀπὸ τὰ πράγματα ποῦ ἠγόρασεν ὁ Ἄγγελος.

— Ἐγὼ, μαμά;

— Θεέ μου, μὴ βλέπης τὰ δάκρυά μας· ἐπίτρεψε νὰ ζήσῃ εὐτυχῆς ὁ υἱός μου.

Ἡ Κάκια εἰργάζετο καὶ ἐκεῖνη καὶ ἔκλαιεν. Ἡ ἀτυχῆς κωφάλαος ἤνοιγε τοὺς μεγάλους γαλανοὺς ὀφθαλμούς της μὲ περιέργειαν, ὡς διὰ νὰ μαντεύσῃ τί συνέβαινε. Βλέπουσα ἄλλους τοὺς ὀφθαλμοὺς δακρυσμένους, ἤρρισε νὰ κλαίῃ καὶ ἐκεῖνη.

Τρεῖς κιβώτια καὶ τρεῖς κλινιστρωμαῖ, ἰδοὺ ὅ,τι ἐλάμβανον τὰ ἀτυχῆ πλάσματα μεθ' ἑαυτῶν.

Τὸ δεῖπνον ἦτο ἑτοιμον. Διὰ τελευταίαν φορὰν ἡ μικρὰ τράπεζα ἔφερε πέντε παροψίδας.

Ἡ κωφάλαος κατὰ τὴν συνήθειάν της ἐκόσμησε τὴν τράπεζαν μὲ ἄνθη.

Ὁ Ἄγγελος εἰσελθὼν εὗρε τὴν κωφάλομον. Τὴν ἠσπάσθη συγκεκινημένος. Ἡ εὐωδία τῶν ἀνθῶν ἐκείνων, τὸν συνεκίνηε ὡς νεοκτὸν λιθῶν ἡ καρδία του ἐπέιξετο. Ὁ πάγος τῆς καρδίας του ἀνελύετο εἰς δάκρυα.

Εἰσήλθεν ἡ μήτηρ του κλονιζομένη.

— Συγχώρησε με, Ἄγγελέ μου, εἶπε· δὲν κατωρθώσαμε νὰ φύγωμεν σήμερον. Σοῦ ἐκλέψαμε μὴ μέρᾳ ἀκόμη ἀπὸ τὴν εὐτυχίαν σου. Ὅ μᾶς γράφης Ἄγγελε; Ὅ μᾶς γράφης, παιδί μου;

Ὁ Ἄγγελος ἀφῆκε λυγμούς καὶ ἐρρίφη εἰς τοὺς πόδας τῆς μητρὸς του.

— Μητέρα μου, συγχώρησέ με. Μητέριτσα μου, μὴ καταρασθῆς τὸ ἄτυχο παιδί σου.

— Ἐγὼ νὰ σε καταρασθῶ; Ὅχι· εὐχομαι διὰ τὴν εὐτυχίαν σου καὶ θὰ εὐχομαι νύχτα μέρα. Ἡ Μαριάνθη καὶ ἄλλοτε ἐπέτυχεν ὡς διδασκάλισσα καὶ τώρα θὰ ἐπιτύχῃ εἰς τὴν νέαν θέσιν της. Ὅ μᾶς ζήσωμεν μίαν ἡσυχὸν ἐπαρειακὴν ζωὴν, τὴν ὁποῖαν θὰ χαροποιεῖν αἱ ἐπιστολαὶ σου αἱ περιγράφουσαι τὴν εὐτυχίαν σου.

— Ἀχ, μητέρα, σιώπα, εἶμαι ἄθλιος.

Καθόλου ἔτσι εἶναι ὁ κόσμος. Ἡ μητέρα μου — ὁ Θεὸς νὰ ἀναπαύσῃ τὴν ψυχὴν της — ἔλεγεν· εἶναι ὁ πατέρας μου βασιλεὺς, εἶμαι βασιλοκόρη. Εἶναι ὁ υἱός μου βασιλεὺς, εἶμαι βασιλομαῖα. Εἶναι ὁ σύζυγός μου βασιλεὺς, εἶμαι βασιλίτισσα.»

— Μητέρα μου, ἐδῶ στὰ πόδια σου, πρέπει νὰ ζητήσω τὴν συγγνώμην σου. Χάριν μιᾶς ἀθλίᾳ σᾶς ἐπύκρανα. Σήμερον εὐτυχῆς ὁ ἄθλιος, μετέβαινα νὰ τῆς εἶπω· ὅτι εἶμαι ἐλεύθερος. Μὰ πῶς μ' ἐτύφλωσεν ὁ ἔρωσ αὐτῆς τῆς γυναικός, πῶς μ' ἐτύφλωσε!! Μία γείτων μου εἶπεν ὅτι ἐφ' ἐσπέρας συνεξεύθη ἕνα βαθύπλουτον γέροντα Ἀρμένιον καὶ σήμερον τὸ πρωὶ ἀνεχώ-

ρησε διά τὸ Χαλέπι. Χάριν αὐτῆς τῆς γυναικὸς σὺς ἐθυσίαζα ! !
Μητέρα μου, συγχώρησέ με.

Ἡ μήτηρ ἔτεινε τὰς δύο χεῖρας, τὰς ὁποίας ὁ ἄτυχος υἱὸς ἤσπασθη καὶ ἔβρεξε μὲ τὰ δάκρυά του.

— Καὶ σύ, Μαριάνθη, μὲ συγχωρεῖς ;

— Σὲ συγχωρῶ ὀλοφύχως. Ἀπόδειξέ τῆς συγγνώμης μου, θὰ ᾄνε αἱ ἐπιστολαὶ μου, διὰ τῶν ὁποίων θὰ προσπαθῶ νὰ σὲ παρηγορῶ.

— Ὅχι, τώρα δὲν θὰ φύγετε πλέον. Μόνον ὁ θάνατος μπορεῖ νὰ μᾶς χωρίσῃ.

— Ἡ μητέρα ἔμπορεῖ νὰ μείνῃ, καὶ ἐγώ, χωρὶς βαρεῖὰ καρδιά, χωρὶς μνησικακία ἀναχωρῶ.

— Μαριάνθη, ξεύρεις πῶς εἶναι ἀδύνατον αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. Δὲν θὰ τὸ ἐπιτρέψω ποτέ.

— Ὅτι παρυσιασθῆ νέα ἡρώϊς καὶ τότε θὰ τὸ ἀπαιτήσῃς καὶ πάλιν

— Ἄ, δὲν μὲ συγχωρεῖς, σύ ἔχεις στόμα φαρμακερῶ.

— Σὲ συγχωρῶ, Ἄγγελε, μὰ ἀφοῦ εἰμπορῶ νὰ ἐργασθῶ καὶ ἐπομένως νὰ ζῶ χωρὶς νὰ ἐπιβαρύνω κινένα, δὲν εἶναι περιττὸν νὰ μένω ἐδῶ ;

— Μαριάνθη !

— Ὅταν ζητοῦν αἱ γυναῖκες νὰ ταῖς ἐρεθῆ ἐλεύθερον τὸ στάδιον τῆς ἐργασίας, τὰς ἀποκαλοῦν δεηγμένους. Καὶ ὅμως ἡ ἐργασία, εἶναι ἡ ἀπελευθέρωσις ὄχι μόνον τῆς δούλης γυναικὸς ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐλευθέρου ἀνδρός.

— Κάκια, παρακάλεσέ την. Μὲ πληγόνει χωρὶς νὰ τὸ κατλάβῃ.

— Ἐγὼ νὰ τὴν ἀποτρέψω ἀπὸ τὸ σχέδιόν της ; δὲν θὰ τὸ κάμω ποτέ. Χαρὶν τῆς ἡσυχίας σου καὶ τῆς ἀξιοπρέπειας της πρέπει νὰ ἐργασθῆ.

— Κανείς δὲν μὲ πονεῖ. Ἄποννα πλάσματα αἱ γυναῖκες.

— Μήπως ἀπονιά θὰ πῆ ἀξιοπρέπεια ;

— Μὴ τοὺς πληγόνης, Κάκια μου, εἶναι ἄρκετὰ δυστυχῆς εἶπεν ἡ γραῖα μήτηρ.

— Τοιαῦτα λύπαι παρηγοροῦνται πολὺ εὐκολα.

Τὴν ἐπομένην ὁ Ἄγγελος περιεπάτει μὲ μεγάλη βήματα ἐντὸς τῆς ἐρήμου οἰκίας. Ἡ καρδιά του ἐπέτα.

— Αὐτὴ ἡ πολτρώνα εἶναι τῆς μητέρας. Νά, ἡ θέσις τῆς Μαριάνθης. Ἐδῶ ἡ καυμένη ἡ Μυρσίνη ἐκάθητο. Ἡ Κάκια ὅταν μᾶς ἐπισκέπτετο, ἐξηπλώνετο στὸ διβάνι καὶ ἐτραγουδοῦσε τούρκικα.

Τώρα μόνος, ὅπως διόλου μόνος. Καὶ ὅμως ἂν ἔμεναν, θὰ ἐγεροῦσα γεροντοπαλήκαρο.

Ἡ γραῖα ὑπηρέτρια συγκεκινημένη ἔφερε τὸ δεῖπνον καὶ ὁ Ἄγγελος ἔφαγε μὲ ἔρξιν.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1897.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΕΛΤΙΟΝ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ

ΜΙΚΡΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Τ' ὄνομά σου ;

ἘΠΩΣ θέλῃ ὁ καθένας μ' ὀνομάζει
Μπερμπάτη, Γκίχνη, μάγκα, πορικό·
Ὁ μπαμπᾶς μου μ' ἐβάπτισε, μὲ κρῖζει
« Σεισμοπαῖδι » καὶ πρὶν νὰ γεννηθῶ.

Εἶσαι ἀρσενικό ἢ θηλυκό ;

Ἐνας μὲ παίρνει γι' ἄνδρα, ἄλλος γιὰ κόρη·
Φορῶ βελέσι· δὲν ἔχω τρούπιον αὐτὶ
Ἡ μαμά μου μοῦ λέει πῶς εἶμ' ἀγόρι,
Καὶ ἔ'να μῆνα θὰ φορῶ βρακί.

Τί ἡλικία ἔχεις ;

Τοῦ σεισμοῦ εἶμ' ἀδελφὶ διδυμάρι,
Τοῦ δεῦτερου, τοῦ ἀνδρείου θέλω νὰ πῶ,
Ποῦ ἔγκρεμισε τὸν τοῖγο καὶ τ' ἀρμάρι
Κ' ἔχατα τὴ μαράσκα· τὸ γλυκό.

Ξερεῖς γράμματα ;

Ξερω διαβάζω ἔ' ὅλα τὰ βιβλία,
Ἐστὸν « Πατριώτη », ἔ' τὰ ἄγραφο χαρτί·
Ξερω καὶ κάνω διάφορα σημεῖα
Ἐστὸ πάτωμα, ἔ' τοὺς τοίγους, ἔ' τὸ τσουλί.

Ἄπο ποῦτο ἔθνος εἶσαι ;

Κάθε σημάϊα μ' ἀρέττει, εἶναι ἴδική μου
Ἵπήκοος δέν εἶμαι κανενός·
Ἵλοι ἔς τὸ σπίτι εἶν' ὑπήκοοί μου,
Εἶμ' ἄρχων, βασιληῆς τυραννικός.

Παντρεμμένος εἶσαι ;

Ἵσο γιὰ γάμο, δέ θυμᾶμαι ἄλλο,
Παρά πῶς ὁ μπαμπᾶς μου μιὰ φορὰ
Μ' ἐπῆγε ἔς ἐν' ἀρχοντικό μεγάλο
Κ' ἔφαγα ἔκει παντόλαις καὶ γλυκά.

Τί τέχνη κάνεις ;

Ἵλλη τέχνη δέν ξέρω, δέ γνωρίζω,
Παρά νὰ καταστρέφ' ὅ,τι ἔμπορῶ
Ἵτι εἶν' ὀρθὸ τὸ ρίγνω, τὸ γκρεμίζω,
Μπήχνω πρόκις ἔς τ' ἀρμάρια, ἔς τὸ κομὸ

Ποῦ εἶσαι δημότης ;

Ἵχω τῆ χάρι νᾶμαι γιοφυριώτης,
Ἵπου πουλοῦν τὰ σῦκα, τὸ χαλβά·
Γείτονάς μου εἶν' ὁ Σπῦρος ὁ Νεότης,
Κι' ἀγοράζω τὴν κάθε λιχουδιά.

Τί θρησκεία ἔχεις ;

Κάθε βράδυ μὲ χέρια σταυρωμένα,
Καὶ καθ' αὔγῃ, ποῦ τὸ γιᾶν γροικῶ,
Λέω κάποια λόγια, πᾶχω μαθημένα,
Ἵμπρός ἔς τὴν Παναγία καὶ ἔς τὸ Χριστό.

Ζάκυνθος, 1896

Διὰ τὸ ἀκριβὲς τῆς ἀντιγραφῆς

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΡΤΕΩΚΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΑΖΕΠΗΣ

Ο ΕΒΟΧΟΣ ΕΛΛΗΝ ΟΦΘΑΛΜΟΛΟΓΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΑΖΕΠΗΣ

ΔΙΣΤΑΚΤΩΣ φρονοῦμεν ὅτι ἀνταποκρινόμεθα εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἀπαναχοῦ ἀναγνωστῶν τοῦ Ἡμερολογίου δημοσιεύοντες τὴν εἰκόνα καὶ μικρὰν σχιγραφίαν τοῦ διακεκριμένου καὶ εὐρωπαϊκῆς φήμης ἀπολαύοντος μοναδικοῦ μας ὀφθαλμολόγου κ. Γεωργ. Γαζέπη, οὗ ἄλλως τε τὸ ὄνομα τυγχάνει γνωστὸν καὶ εὐπόλητον ἐν τῷ ἔξω ἑλληνισμῶ.

Ὁ Γ. Γαζέπης ἐγεννήθη ἐν Χαλκίδι τῷ 1858. Τὰς ἐγκυκλίους σπουδὰς του διήνυσε ἐν τῷ αὐτόθι Γυμνασίῳ, μεθ' ὃ ἐνεγράφη ἐν τῇ Ἰατρικῇ σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου. Τῷ 1880 ἐκλήθη εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ, ἐν αἷς ὑπῆρξε μέχρι τῆς λήξεως τῆς ἐπιστρατείας. Μετὰ τὴν κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἀναγόρευσιν του εἰς διδάκτορα, μετέβη εἰς Παρισίους, ἔνθα διέμεινε μέχρι τοῦ 1885 σπουδάζων ἐν ταῖς διαφόροις εἰδικαῖς Κλινικαῖς τὴν ὀφθαλμολογίαν, εἰς ἣν εἰδικῶς ἐπεδόθη. Κατὰ τὸν χρόνον τῆς αὐτόθι διαμονῆς του ἐφεῦρε τὸ ἀμφοτεροφθαλμικὸν ὀψίμετρον. Περιγραφή τοῦ ἐργαλείου τούτου ἐδημοσιεύθη ἐν τοῖς πρακτικοῖς τοῦ ἐν Παρισίοις ὀφθαλμολογικοῦ Συνεδρίου. Μετὰ ταῦτα ἐφεῦρεν ἕτερον ἐγχειρητικὸν ὄργανον, ὄπερ ὠνόμασε Κανθοπλάστην. Βραδύτερον ἐτροποποίησε τὸ περίμετρον, τὸ χρησιμεῦον πρὸς ἐξέτασιν τοῦ ὀπτικοῦ πεδίου, μεταβαλὼν αὐτὸ εἰς φορητόν. Περιγραφή τοῦ ἐργαλείου τούτου ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ Ὄφθαλμολογικῇ Συλλογῇ τῶν Παρισίων, ὃ δὲ ἔγκριτος ἐν Παρισίοις Ὄφθαλμολόγος καὶ εἰς τῶν συντακτῶν τοῦ περιοδικοῦ τούτου κ. Despagnet ἔγραψεν ἐν αὐτῷ εὐμενεῖς κρίσεις περὶ αὐτοῦ.

Ἐπανακάμφας ἐκ Γαλλίας τὸ 1885 ὑπῆρξε καὶ αὐθις ἐν τῷ στρατῷ ὡς ἐπίκουρος ἰατρός, μεθ' ὃ ἤρξατο τῆς ἐξασκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματός του.

Τῷ 1886 προέβη εἰς τὴν ἰδρύσιν τῆς μόνης ἐν Ἑλλάδι ἰδιωτικῆς Ὄφθαλμολογικῆς Κλινικῆς, ἣτις λειτουργεῖ καθ' ὃν τρόπον καὶ τὰ ἐν Εὐρώπῃ ἁμοειδῆ ἰδρύματα. Ὁ ἐν αὐτῇ ἀριθμὸς τῶν κλινῶν ἀνερχεται εἰς δώδεκα. Ἰδιαιτέρα αἰθουσα, κατηρησμένη καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς ἀντισηψίας, χρησιμεύει ὡς ἐγχει-

ριστήριον. Ἡ εξέτασις τῶν ἀσθενῶν γίνεται ἐν ἰδιαιτέρᾳ ὤσαύτως αἰθούσῃ. Κατὰ μέρος ἀφιεμένου τοῦ φιλανθρωπικοῦ σκοποῦ του, τὸ ἴδρυμα τοῦτο καὶ ἀπὸ ἄλλης ἀπόψεως ἀπέβη χρησιμώτατον. Χάριν τῶν φοιτητῶν τῆς Ἱατρικῆς, κατὰ πάσας τὰς ἡμέρας καθ' ἃς προσέρχονται οἱ ἄποροι ἀσθενεῖς, ὧν ὁ ἀριθμὸς καθ' ἑκάστην ἐπίσκεψιν κυμαίνεται μεταξύ 100—150, γίνεται ὑπὸ τοῦ κ. Γαζέπη διδασκαλία, τὰ μάλᾳ συντελοῦσα εἰς τὸν τελειότερον καταρτισμὸν των ἐν τῷ ὀφθαλμολογικῷ κλάδῳ.

Εἶναι ὁ πρῶτος ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἰατρῶν, ὅστις παρετήρησε τὸ σπανιότατον φαινόμενον τῆς δερματογραφίας. (Περιγραφὴν αὐτοῦ εὐρίσκετε ἐν σελ. 101—110 Ἀπογραφικῶν Πινάκων).

Ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν τὸ ὄνομά του εἶναι ἀναγεγραμμένον ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν συνεργατῶν τοῦ ἐν Παρισίαις ἐκδιδομένου ὑπὸ τῆν διεύθυνσιν τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ καὶ καθηγητοῦ τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τῶν Παρισίων κ. Φ. Πανᾶ περισπουδάστου περιοδικῷ Archives d' Ophthalmologie, ὡς γνωστὸν δέ, οἱ συντάκται αὐτοῦ τυχάνουσιν ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων ἐν Εὐρώπῃ Ὀφθαλμολόγων.

Ἐκτός των ἐν τοῖς ἐνταῦθα ἐκδιδομένοις ἰατρικοῖς περιοδικοῖς δημοσιευθεισῶν κατὰ καιροὺς μονογραφιῶν, πρωτοτύπων διατριβῶν καὶ κλινικῶν παρατηρήσεων του περὶ διαφόρων ὀφθαλμικῶν παθήσεων, ἐξέδωκε κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τὰ ἐπόμενα ἔργα.

1) Περίμετρον φορητόν

2) Κανθοπλαστικῆς

3) Ἀπογραφικοὶ Πίνακες τῶν ἐν τῇ Ὀφθαλμολογικῇ Κλινικῇ Γ. Γαζέπη νοσηλευθέντων καὶ ἐγχειρηθέντων. Τὸ τεῦχος τοῦτο, ἐκτός των ὁδηγιῶν τοῦ θεραπευτικοῦ καὶ ἐγχειρητικοῦ μέρους τῶν ὀφθαλμικῶν νοσημάτων, καὶ πλείστον πρωτοτύπων κλινικῶν παρατηρήσεων, περιέχει πλήρεις μονογραφίας περὶ τραχωμάτων, ὑποχύματος, καὶ γλαυκώματος.

4) Ὀψιόμετρικὴ Κλίμαξ.

5) Περί τοξικῆς ἀμβλυωπίας· καὶ

6) Περί ἡμεραλωπίας·

Ἐκ τούτων, τὸ περὶ περιμέτρον φορητοῦ εἶναι γεγραμμένον γαλλιστί, ἡ Ὀψιόμετρικὴ Κλίμαξ εἰς ἑπτὰ ἐκ τῶν ἐπικρατεστέρων ἐν τῇ Ἀνατολῇ γλωσσῶν καὶ εἰς τρεῖς ἐκ τῶν ἐν τῇ Δύσει λαλουμένων, τὰ δὲ λοιπὰ Ἑλληνιστί.

Ἀπὸ τῆς ἐκ Παρισίων ἐπανόδου του μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν του, κατ' ἔτος ἐπισκέπτεται τὰς πρωτεύουσας πόλεις τῆς Εὐρώπης, ὅπως ἐν αὐτοῖς τοῖς ἐπισημοτέροις ἐπιστημο-

μικοῖς κέντροις ἀντιληφθῆ τῶν ἐπιτελουμένων ἐν τῷ Ὀφθαλμολογικῷ κλάδῳ προσῶν.

Καθ' ὃν χρόνον συνπλήρου τὰς σπουδὰς του ἐν Παρισίαις, τῷ ἀπενεμήθη τὸ παράσημον τοῦ Σωτήρος ἐνεκα τῶν ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν του.

ΕΙΡΗΝΙΚΟ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

Στὴν Πατρίδα

— Στου φθινοπώρου τώρα τὴν ὀρμὴ
Ποῖος τρέμει καὶ γυρίζει μεθ' ἑστὰ δάση;
Καὶ ποῖο φάρμακο ἐχύθη στὸ κορμὶ
Τοῦ νέου ποῦ θαρρεῖς ἔχει γεράσει;

Ποῖος σταματᾷ τὰ δάκρυα στοῦ γονιοῦ
Τὰ μάτια ὅπου ἀκλῆρος θὰ μείνῃ,
Καὶ ποῖος ζῆ στὴν καρδιὰ τοῦ τρυγονιοῦ
Τῆς νιόπανδρης ποῦ χῆρα θὲ νὰ γείνῃ;

Καὶ ποῖος θὰ δώσῃ πίσω τὴν τιμὴ
Σ' ἐκείνους ποῦ τὴν ἔχασαν στὴ μάχη,
Καὶ ποῖος ρόδα θ' ἀπλώσῃ στὴ χλωμὴ
Θωριά τῆς μάννας ποῦ παιδί δὲν θάχῃ;

Καὶ μ' ἀπαντᾷ μιὰ μυστικὴ ὀρμὴ
Ποῦ δίνει τὴν καρδιὰ μὲ τὴν ἐλπίδα:
— Ἐκείνη ποῦ δὲν ζῆ σ' ἕνα κορμὶ,
Ἄλλὰ σὲ στῆθε ἀμέτρητα: ἡ Πατρίδα!

Σεπτέμβριος 1897

ΛΑΜΠΡΟΣ ΑΣΤΕΡΗΣ

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ ΕΚ ΤΟΥ ΕΞΩ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΑΡΣΕΝΙΟΣ

ΓΕΝΙΚΟΣ αντιπρόσωπος του Πατριάρχου Ἱεροσολύμων ἐν Ῥωσσίᾳ. Μία ἀπὸ τὰς πλέον διακεκοιμένας φυσιογνωμίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ κλήρου. Ἐδρεύει ἐν Μόσχᾳ. Ἐγεννήθη παρὰ τὴν Προῦσαν τῷ 1848 καὶ τὸ λαϊκὸν του ὄνομα εἶνε Ἀθανάσιος Ἀγγελίδης. Ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἐπεδείξατο τοιαῦτα χαρίσματα πνεύματος καὶ καρδίας, ὥστε ἐκίνησε τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Μητροπολίτου Προῦσης Κωνσταντίου, ἀποστειλάντος αὐτὸν εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς παιτέρω μέρφεσιν, καὶ τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων Κυρίλλου τοῦ Β', ὅστις ἐκείρην αὐτὸν μοναχόν, ἐχειροτόνησεν ἱεροδιάκονον καὶ κατέταξε μετὰ τῆς ἀκολουθίας Αὐτοῦ καὶ μετ' οὐ πολὺ τὸν κατέστησεν Οἰκονόμον

τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς. Ἀλλὰ καὶ ὁ κατόπιν Πατριάρχης Προκόπιος ἀνύψωσεν αὐτὸν εἰς Ἀρχιδιάκονον, ὅταν δὲ τῷ 1875 ἀπέχωρει τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου διεμαρτύρησεν ἐν ἐπίσημῳ πατρι-

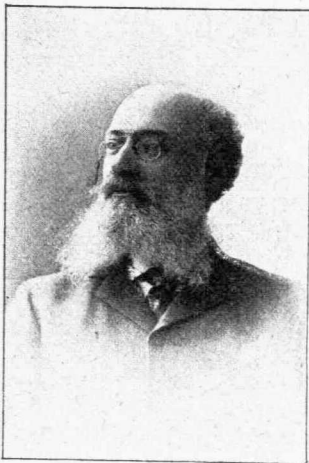
αρχικῷ γράμματι τὴν εὐαρέσκειάν του πρὸς τὸν Ἀρχιδιάκονον Ἀρσένιον διὰ τὰς μετὰ ζήλου, εὐθύτητος, ὀξυνοίας καὶ ταπεινότητος ὑπηρεσίας Αὐτοῦ. Τῷ 1877 προχειρίσθη εἰς Ἀρχιμανδρίτην ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροθέου καὶ διωρίσθη βοηθὸς τοῦ προϊστάμενου τοῦ ἐν Μόσχᾳ Μετογίου Ἱεροσολύμων, τῷ δὲ 1883 ἐπὶ Νικοδήμου ἀνεδέξατο τὸ ὑψηλὸν ἀξίωμα τοῦ Γενικοῦ Ἀντιπροσώπου τοῦ Πατριάρχου τῆς Ἱερουσαλὴμ καθ' ἅπασαν τὴν Ῥωσσίαν καὶ Πληρεξουσίου τοῦ Ἁγίου Τάφου. Εἰς ἀνταμοιβὴν δὲ τῶν λαμπρῶν αὐτοῦ ὑπηρεσιῶν ὁ Πατριάρχης Νικόδημος ἀπένευεν αὐτῷ τὸ παράσημον τοῦ Σταυροῦ τοῦ Ἁγίου Τάφου μετὰ ποτριοχικὰ ἐμβλήματα, τοῦθ' ὅπερ σπανιώτατα καὶ δι' ἐκτάκτους σοβαρὰς ὑπηρεσίας ἀπονέμεται. Τῷ 1888 παρητήθη τῆς θέσεως αὐτῆς ἔνεκεν μικρᾶς διαφωνίας πρὸς τὸν Νικόδημον, ἀλλ' ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Διονύσιος ὁ Ε' παρεκάλεισεν αὐτὸν νὰ μὴν προσωρινῶς εἰς τὸ ἐν Μόσχᾳ Μετόγιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου. Ἐπὶ Γερασίου Ἱεροσολύμων ἀνεκτήσατο τὴν προτέραν θέσιν ἐν Μόσχᾳ, τῷ δὲ 1893 τῇ παρακλήσει τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου καὶ τῆς Ἱεραῶς Συνόδου, ἀνεδέχθη τὴν διοίκησιν τοῦ ἐν Μόσχᾳ Μετογίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου, ὅπερ περιελθὼν εἰς οἰκονομικὴν ἀποσύμβεσιν ἔνεκεν τῆς τέως κακῆς διοικήσεως, ἐπανάγαγεν εἰς ἀνθηρὰν κατάστασιν καὶ εὐρωστίαν. Ἀρκεῖ νὰ σημειωθῇ ὅτι εἰς τὰς προσωπικὰς ἐνεργείας τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἀρσενίου ὀφείλεται ἡ ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου τοῦ Γ' μεγάλη δωρεὰ τῶν 174,000 ρουβλίων εἰς τὸ Μετόγιον. Κατὰ τὴν μακροχρόνιον ἐν Ῥωσσίᾳ διαμονὴν του τὴν λύσιν ὅλων τῶν σοβαροτάτων ζητημάτων τῶν ἀναφουριμένων ἐκάστατε μετὰ τῶν Πατριαρχείων καὶ τῆς Ῥωσσικῆς Κυβερνήσεως ἐπετύγχανε διὰ τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ παρουσίας. Διότι ἀληθῶς ὁ ἀρχιμανδρ. Ἀρσένιος εἶνε εἰς τῶν περὶ αὐτῶν ὑπερασπιστῶν τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας, εὐλόγως ὅθεν ἀπολαύει τῆς ἀμείστου ἀγάπης καὶ τοῦ σεβάσμου οὐ μόνον παντός τοῦ ὁσθοδόξου πληρώματος, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑψίστων πολιτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν τῆς Ῥωσσίας. Οὐτῶν μετὰ τῶν φίλων καὶ θαυμαστῶν του συγκαταλέγονται ὑπουργοί, πρέσβεις, ἱεράρχαι, μέλη τοῦ αὐτοκρατορικοῦ συμβουλίου. Τῷ 1896, τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν πολυαρίθμων φίλων του, ἐωρτάσθη θριαμβευτικῶς ἡ τριακονταετηρὶς τῆς ἱερωσύνης του, καθ' ἣν ἄπειροι τιμαὶ καὶ ἐνδείξεις ὑπεροτάτης ἐκτιμῆσεως καὶ δῶρα πολυτελῆ τῷ ἐγένοντο καὶ πανταγοῦθεν τηλεγραφικὰ συγχαρητήρια τῷ διεβιάσθησαν καὶ ψήφισμα ἐξ ὁλοσηρικοῦ καὶ ἐντός σπῆου χρυσοποικίλτου τῷ προσηνήθη, ὅπερ, μαρτυροῦν τὴν εἰκόνα τῆς σπανίας καὶ μοναδικῆς ἐν τῷ κλήρῳ δράσεώς του, λυπούμεθα μὴ δυνάμενοι, ἐλλείψει χώρου

νά παραθέσωμεν ἥδη εἰς συμπλήρωσιν τῶν ὀλίγων τούτων βιογραφικῶν σημειώσεων.

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἀρσένιος, πλὴν τοῦ Σταυροῦ τοῦ ἁγίου τάφου, εἶνε προσέτι τετιμημένος διὰ τοῦ βαρυτίμου Σταυροῦ, ὃν ἐδώρησεν αὐτῷ ὁ Οἰκουμ. Πατριάρχης Διονύσιος ὁ Ε΄, διὰ τοῦ χρυσοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτήρος, του ρωσικοῦ τῆς ἁγίας Ἀννης Β' τάξεως, τοῦ ἁγίου Βλαδίμηρου Γ' τάξεως, τοῦ ἁγίου Σάββα τῆς Σεβρίας Γ' τάξεως, τοῦ Δουκὸς Δανιὴλ τοῦ Μαυροβουίου Γ' τάξεως καὶ τοῦ Μετζητιέ Γ' τάξεως τῆς Τουρκίας.

ΣΟΛΩΝ ΒΛΑΣΤΟΣ

Ἐγνωστός ἐν Νέα Ἰόρκη ἰδρυτὴς καὶ διευθυντὴς τῆς « Ἀ τ λ α ν τ ἰ δ ο ς ». Εἰς τῶν διακεκριμένων ἐλλήνων, εἰς οὗ τὴν εὐφυΐαν, τὴν δραστηριότητα καὶ τὸν πατριωτισμὸν ὀφείλονται πολλὰ ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ ἐγκαισισταμένου ἐλλήν. στοιχείου ἐκδουλεύσεις. Ἐγεννήθη ἐν Σύρω τῷ 1852 καὶ κατάγεται ἐκ τῆς ιστορικωτάτης ἐν Κρήτῃ οἰκογενείας τῶν Βλαστῶν, τῆς μόνης ἣτις ἐδικαιοῦτο νὰ φέρῃ ὡς οἰκίστημον δύο αἰετοὺς μετὰ τὸ στέμμα τὸ Βυζαντινόν. Μετὰ τὸ πέρασ τῶν γυμνασιακῶν σπουδῶν ἀπῆλθεν εἰς Γαλάζιον ἐπίδοθεις εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν σιτηρῶν παρὰ τῷ ἀκμάζοντι μεγάλῳ ἐμπορικῷ οἴκῳ τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ συγγενοῦς του Γεωργ. Βλαστοῦ. Ἐκεῖθεν τῷ 1873 μετέβη εἰς Βοστώνην τῆς Ἀμερικῆς, ἔθα ἐκμαθῶν τε-

λείως τὴν ἀγγλικήν, ἴδρυσε μετὰ διετίαν ἴδιον κατάστημα ἐν συνεταιρισμῷ μετὰ τοῦ Γερμανοῦ Ude ὡς πράκτωρ ἀποπολιτῶν καὶ φοροτῆς σιτηρῶν καὶ πετρελαίων. Τῷ 1879 συνέστησεν ὑποκαταστήματα ἐν Νέα Ἰόρκη καὶ Φιλαδέλφεια προσλαβὼν ὡς

συνεργάτας τοὺς δύο νοήμονας καὶ ἐξαίρετους μεμορφωμένους ἀδελφοὺς αὐτοῦ, τὸν Γεώργιον καὶ τὸν νῦν διευθυντὴν τοῦ ἐν Ν. Ἰόρκη ὑποκαταστήματος κ. Δημητρίου Βλαστοῦ. Ἐκτοτε τὸ Κατάστημα τῶν ἀδελφῶν Βλαστοῦ ἤρρινε τὸν κύκλον τῶν ἐργασιῶν του. Πρῶτος ὁ Δέλων Βλαστός εἰσήγαγε, κατὰ χιλιάδας τόννων, εἰς Ἀμερικὴν τὸν σιδηρόλιθον τῆς Σεσίφου καὶ τὸν λευκόλιθον. Λαβὼν ἐν Ἀμερικῇ ἀγγλίδα σύζυγον σπανίας μορφώσεως καὶ ἀγωγῆς, τὴν θυγατέρα τοῦ λογαγοῦ Demott, τοῦ ἐν Κριμαίᾳ πεσόντος, ἀπέκτησεν ἓνα υἱόν, τὸν ὁποῖον θέλων νὰ βαπτίσῃ κατὰ τὸ ὀρθόδοξον δόγμα καὶ μὴ ὑπάρχοντος αὐτοῦ ἐλλήν. ναοῦ, ἔφερε, δεκαετῆ ἤδη, εἰς Σύρον, ὅπου καὶ ἐτελέσθη τὸ βάπτισμα, κατὰ περίεργον δὲ σύμπτωσιν ἐν τῇ αὐτῇ κολυμβήθρα καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐκκλησίᾳ, ὅπου καὶ ὁ πατήρ, πὸς δὲ καὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀναδόχου. Ἐντεῦθεν, ὡς πρόεδρος τῆς Ἑλλήν. Κοινότητος ἔσχε τὴν πρωτοβουλίαν καὶ ἐξεῦρε τὰ μέσα τῆς ἰδρύσεως ἑλληνικοῦ ναοῦ ἐν Νέα Ἰόρκη, ὅπου μετ' ἀόκνων προσπαθειῶν καὶ φιλοτιμίου ζήλου κατέβησεν. Περιττόν νὰ εἴπωμεν πόσον ὁ ναὸς οὗτος συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀδελφοποίησιν καὶ τὴν σύσφιξιν τῶν ἐθνικῶν δεσμῶν τῶν ἐν αὐτῷ ἐκκλησιαζομένων ἐλλήνων. Ἀλλὰ καὶ πλείστοι ὅσοι ἔγκαιτοι Ἀμερικανοὶ προσήρχοντο κατὰ τὰς λειτουργίας τοῦ ναοῦ ὅπως ἀκροαθῶσι τὴν ζῶσαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ μελετήσωσι τὴν προφορὰν αὐτῆς. Τῇ εἰσηγήσει δὲ τινῶν ἐξ αὐτῶν καὶ τῶν ἐν Νέα Ἰόρκη Ἑλλήνων ἰδρυσε τὴν γνωστὴν ἐφημερίδα « Ἀ τ λ α ν τ ἰ δ ο ς », ἣς πρότινος καὶ κύριος σκοπὸς ὑπῆρξεν οὐ μόνον ἡ πνευματικὴ μετὰ τῶν ὁμογενῶν ἐπικοινωνία, ἀλλὰ καὶ ἡ διάδοσις τῆς ζωῆς ἑλληνικῆς καὶ ἡ καταπολέμησις τῆς ἑσραμιακῆς πορορᾶς, ἣτις καὶ πράγματι ἔκτοτε ἀπόλεσε τοὺς πλείστους τῶν ἐν Ἀμερικῇ ὁπαδῶν καταργηθεῖσα εἰς πολλὰ αὐτῆς πανεπιστήμια, εἰς ἃ εἰσῆχθη ἀντὶ ταύτης ἡ σπουδὴ καὶ ἡ μελέτη τῆς ζωῆς ἑλληνικῆς.

Ὁ κ. Σ. Βλαστός—εἶνε ἀνάγκη ἄρα γε νὰ τὸ προσθέσωμεν;—διεκρίθη πάντοτε διὰ τὰς ὑπὲρ τοῦ ἔθνους καὶ τῶν ἐκεῖ ὁμογενῶν ἀποτελεσματικὰς προσπαθείας του. Διενεργεῖ ἐράνους καὶ ποιεῖται ἐκκλησίαι ὁσάκις πρόκειται περὶ ἐθνικοῦ ἢ κοινωφελοῦς ζητήματος. Ὑπὲρ τῶν σεισμοπαθῶν τῆς Ζακύνθου ἐποιήσατο ἀγγλιστὶ ὥραϊον ἀνάγνωσμα ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ θεάτρου περὶ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς τέχνης, ἐξ οὗ ἀπεκομίσθησαν ὑπὲρ τὰς 8. 000 φρ. χρ. Τὸ αὐτὸ ἔπραξε βραδύτερον καὶ ὑπὲρ τῶν σεισμοπλήχτων τῆς Λοκείδος. Εἰς τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν καὶ μεσολάβησιν ὀφείλεται ἡ ὑπὸ τῆς ἀμερικανίδος κομητῆς Cora de Bragg μετὰ τῆς προέδρου τοῦ ἀμερικανικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ Miss Barton ἐκ

κλησίας, συνεπεία τῆς ὁποίας συνελέγησαν περί τὰ 100, 000 φρ. χρ. ὑπὲρ τοῦ Ἑλλήν. Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἐνώσεως τῶν Ἑλληνίδων Γυναικῶν. Ἐπίσης εἰς τὸν κ. Βλαστόν, τῆ σοφῆ συμ-
 πράξει καὶ τοῦ ἐν Λονδίῳ τέως πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος κ. Γεν-
 ναδίου, ὀφείλεται ἡ ἐπιτυχεῖσα ἀτέλεια τῆς εἰς Ἀμερικὴν εἰς-
 αγωγμένης σταφίδος· ἀτυχῶς ὅμως, χάρις εἰς τὴν ἀβελτηρίαν τῆς
 Ἑλλήν. Κυβερνήσεως, τελευταίως κατηργήθη αὕτη, ἐπιβληθέντος
 καὶ πάλιν δασμοῦ ὅπως οὖν ἐπαχθοῦς, ἄνευ τοῦ ὁποίου θὰ ἦτο δυ-
 νατὸν νὰ εἰσάγονται κατ' ἔτος ἐν Ἀμερικῇ περί τοὺς 40—50 χι-
 λιάδας τόνων. Ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων
 τοῦ 1896 συνετέλεσε τὰ μάλιστα ὁ κ. Βλαστός, κατορθώσας νὰ
 ἀναδεθῆ τὴν προεδρείαν τοῦ ἀμερικανικοῦ κομιτάτου ὁ Πρόεδρος
 τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ διὰ τῆς ἐν αὐτῷ συμμετοχῆς ὡς
 μελῶν πολλῶν ἐπιφανῶν Ἀμερικανῶν, νὰ διαδώσῃ ἐπ' ἀγαθῶ τὴν
 ἔξαρσιν τῶν ἀγῶνων καὶ νὰ προκαλέσῃ τὴν ἐξ Ἀμερικῆς ἀφίξι-
 ν καὶ συμμετοχὴν πολλῶν Ἀμερικανῶν.

Τοιοῦτος ἐν γενικαῖς γραμματικῆς ὁ ἐν Ν. Ὑόρκῃ κ. Σόλων Βλα-
 στός, ἀνὴρ δραστήριος, προοδευτικὸς, ἐργάτης ἐνθουσιώδης τοῦ αὐ-
 τόθι ἑλληνισμοῦ, ἐκ τῶν ὄντων
 ἀγαπητῶν καὶ πολυτίμων ἐν
 τῷ ἐξωτερικῷ τέκνῳ, ἐφ' οἷς
 δικαίως σεμνύνεται ἡ πατρίς.
 Ἡ ἑλλήν. Κυβέρνησις ἀμεί-
 θουσα τὰς ὑπηρεσίας τοῦ ἀγα-
 θοῦ ἀνδρὸς ἀπένειμεν αὐτῷ τὸν
 ἀργυροῦν Σταυρὸν τοῦ Σωτή-
 ρος

ΔΗΜΟΣΘ. ΓΡΥΠΑΡΗΣ

Ἡ ΠΡΟΞΕΝΟΣ τῆς Ἑλλάδος ἐν
 Θεοδοσίᾳ τῆς Ρωσσίας. Ἐκ
 τῆς γνωστῆς διακεκριμένης οἰ-
 κογενείας Γρυπάρη τῆς Μυκό-
 νου, ἐνθα καὶ ἐγεννήθη. Συνε-
 ταίριος καὶ διευθυντὴς τοῦ ἐν
 Σεβαστουπόλει πεφημισμένου
 καταστήματος Ν. Π. Γρυπάρη. Μία ἀπὸ τὰς πλέον ἀγαπητὰς
 καὶ ἐξεργούσας αὐτόσε φυσιογνωμίας, ὅστις διὰ τῆς σπινθηρίζουσας
 εὐφύιας, τῆς ἀκαταπόνητου ἐμπορικῆς δράσεως καὶ τῶν φιλοπρο-

ὄδων αἰσθημάτων τοῦ συνετέλεσε μετὰ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν, προε-
 ξάρχοντος τοῦ κ. Νικολάου Γρυπάρη, εἰς τὴν ἐγκυτάστασιν ἀξιο-
 λόγου ἑλληνικῆς παροικίας ἐν Σεβαστουπόλει, ἧτις πρὸ εἰκοσαετίας
 σγεδὸν ἦτο πολίχνη ἄσημος καὶ ἐρειπιώδης, γενομένη ἤδη σπου-
 δαῖον ἐμπορικὸν κέντρον Διακαίεται ὑπὸ ἀκραφινοῦς πατριωτισμοῦ
 καὶ διακρίνεται διὰ τὸ λεπτὸν κοινωνικὸν αἰσθημα, πρόθυμος καὶ
 ἐνθουσιώδης ὁσάκις πρόκειται περὶ ἐθνικῆς ἢ ἄλλης κοινωφελοῦς
 ἰδέας Ἡ προσήνεια τοῦ ἦθους, ἡ ἀγαθότης καὶ εὐκρίνεια τοῦ
 χαρακτῆρος του, ἡ ἀκούρατος πρὸς τὸ καλὸν δρᾶσις του, τὸν
 καθιστῶσιν ἀγαπητὸν οὐ μόνον παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἀλλὰ καὶ παρὰ
 τοῖς ξένοις, οὕτω δὲ πολλάκις ἐκλήθη ὡς ὑποδιευθυντὴς τοῦ Yacht
 Club Σεβαστουπόλεως. Τρέφει ἰδιαιτέρον ἔρωτα πρὸς τὴν θάλασ-
 σαν, καθὼς ναυτικὸς νησιώτης. Ἐπὶ ὀκτῶ συνεχῆ ἔτη ἐλάμβανε τὸ
 πρῶτον βραβεῖον εἰς τοὺς ναυτικοὺς ἀγῶνας (regates) μετὰ τὴν θα-
 λαμηγόν του Mehta, ἀνεδείχθη καὶ εἰς τοὺς τῆς
 κωπηλασίας μετὰ ναῦτας συμπατριώτας του Μυκονίους. Πρὸ διε-
 τας ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις τὴν ἐτίμησε δικαίως διὰ τοῦ Σταυ-
 ροῦ τοῦ Σωτήρος, ἀλλ' ἡ καλ-
 λιτέρα ἀμοιβὴ δι' αὐτὸν εἶνε
 ἡ ἀμέριτος ἀγάπη καὶ ὑπό-
 ληψις, ἧς ἀπολαύει ἐν Ρωσίᾳ
 παρὰ τε τοῖς ξένοις καὶ τοῖς
 ἡμετέροις.

ΑΝΔ. ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ

Ἡ ΣΧΟΛΑΡΧΗΣ Δεμησοῦ
 Κύπρου κ. Ἀνδρέας Θεμιστο-
 κλέους ἀποτελεῖ ἐξέχουσαν
 κυριακὴν φυσιογνωμίαν, δι-
 καίως ἀπολαύων ἀμέριστον
 τὴν ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν
 τῶν συμπολιτῶν του. Ὡν οἱ
 πλεῖστοι ἐρχομένησαν μαθη-
 ταί του.

Μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ Γερμανίᾳ φιλολογικῶς
 σπουδῶν του ἐπεδόθη μετὰ ζήλου ἀκνοῦ εἰς τὴν μόρφωσιν τῆς
 νεολαίας τῆς πατρίδος του, διδάσκων ἀκαταπόνητος πάντοτε ἀπὸ
 εἰκοσιπενταετίας περιού.

Οὐδέποτε ἴσως ἄλλοτε ἠλήθευσε τόσον τὸ ἀρχαῖον ῥητὸν «Ὅσα ἢ μορφή, τοιαύδε καὶ ἡ ψυχὴ» ὅσον ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ κ. Θεμιστοκλέους. Πράγματι ὑπὸ τὴν εὐγενῶς ὤραιαν μορφήν του κρύπτεται ψυχὴ ἀληθῶς ὤραία, ψυχὴ διαπνευμένη καὶ ἐμφορουμένη τῶν εὐγενεστέρων καὶ ὑψηλοτέρων αἰσθημάτων Φιλόπατρις μέχρι αὐταπαρνήσεως, μέχρι φανατισμοῦ ὡς σκοπὸν ἔθετο τοῦ βίου του τὴν μόρφωσιν πολιτῶν Ἑλλήνων, κατανοούτων τὸν προορισμὸν καὶ τὴν ὑψηλὴν ἀποστολὴν των, Ἑλλήνων τὸ φρόνημα, τὰς ἐξέεις, τὸν βίον. Διὰ τοῦτο θὰ τὸν εὕρετε πάντοτε πρωταγωνιστοῦντα εἰς πᾶν ὅ,τι τείνει πρὸς τοῦτο. Εἰσήγαγε τὴν γυμναστικὴν ἐν Κύπῳ διὰ τῶν προσπαθειῶν του ἰδρύσας τὸν πρῶτον Γυμναστικὸν Σύλλογον τὰ «Ὀλύμπια» ὅστις τόσον ἐπιτυχῶς ἐτέλεσε πρὸ διετίας τοὺς Παγ-
κυπρίους Ἀγῶνας καὶ ἤρατο δι' ἐνὸς ἀγωνιστοῦ του δύο νίκας

εἰς αὐτοὺς τοὺς Πανελληνίους.

Τοιαύτη ἐν μεγάλας γραμμαῖς ἠδραῖαις τοῦ κ. Θεμιστοκλέους. Καὶ ἂν ἡ Λεμησσοῦ σήμερα ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ κοινωνίαν ἀνεπτυγμένην καὶ φιλοπάτριδα, τοῦτο πρωτίστως ὀφείλεται εἰς τὸν ἀγαπητὸν τῆς Σχολάρχην, οὗ τὴν εἰκόνα μετ' ἰδιαζούσης εὐχαριστήσεως δημοσιεύομεν ἀνω ἔρω, εὐχόμενοι ὅπως πάντες οἱ ἐν τῇ δουλῇ Ἑλλάδι διδάσκοντες μιμηθῶσι τὴν ἐθνικὴν δραῖαν τοῦ ἐπιφανοῦς Κυπρίου.

ΑΝΑΣΤ. Δ. ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ

Ἐμπορεύεται ἀπὸ δεκαετίας ἐν Ἄδεν τῆς Ἀραβίας καὶ εἶνε εἰς τῶν πλέον δραστηριοτέρων καὶ εὐπολητῶν ἐμπόρων τῶν τιμῶντων τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα εἰς τὴν ἐγκαταμένην ἐκείνην τῆς Ἀφρικῆς. Ἐδιδμοσύνησεν ἐκὐτὸν ἐκ τοῦ μηδενὸς διὰ θελήσεως ἐπιμόνου καὶ φιλοπονίας ἀκάμπτου, ἧτις χαρακτηρίζει τὰ πλεῖστα τῶν ἐκπατριομένων τῆς Κερκλληνίας τέκνων, ἐξ ἧς κατάγεται. Σήμερον διαπρέπει ὡς εἰς τῶν πρῶτων αὐτόθι ἐμπόρων καφέων καὶ κέκτηται ἐν τῶν μεγαλειτέρων καπιεργοτασιῶν, παρέχων

ἐργασίαν καὶ στάδιον ἀποκαταστάσεως εἰς πολλοὺς προσφεύγοντας εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα Ἑλληνας βιοπαλαιστάς. Τυγγάνει ἀγαπητὸς καὶ δημοφιλὴς μεταξὺ τῶν ἐκεῖ ὄμογενῶν διὰ τὰ ἀγαθὰ του αἰσθημάτων καὶ τὰς γενναίας εἰς πᾶν κοινωφελὲς ἔργον πράξεις του, παρέχων δαφιλῆ τὴν συνδρομὴν εἰς τοὺς δεσμένους αὐτῆς καὶ ἐκ τῶν πρῶτων ἀγωνιζόμενος ὁσάκις πρόκειται περὶ ἐθνικῆς ἀνάγκης. Φιλόπονος, ἀκούρατος, εὐφυὴς, ἐλευθέριος, πρὸ παντὸς

Χ. Γ. ΜΑΝΤΑΦΟΥΝΗΣ

Ὁ ἐν Καρλοπόλει τῆς Σάμου διαπρεπέστατος ἰατρός, ἐξόχως τιμῶν τὴν θείαν τοῦ Ἀσκληπιοῦ τέχνην, εἰς ἣν ὀλοφύγως ἔχει ἀφιερῶθῃ. Ἐγενήθη αὐτόθι τῷ 1847. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Γεώργιος, πρὸ δεκατριῶν ἐτῶν ἀποθανών, διακρινόμενος ἐπὶ σπανία νοημοσύνη καὶ φιλομουσία, κύριον μέλημα ἔσχε τὴν ἀρτίαν καὶ

δαφιλῆ ἐκπαιδεύειν τῶν τριῶν αὐτοῦ τέκνων Δημητρίου, Χριστοδούλου καὶ Ἀριστοτέλους, παιδιόθεν ἐμπνεύσας αὐταῖς τὴν πρὸς τὴν μάθησιν καὶ τὰ καλὰ ἔφρον καὶ ἀσκησιν τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ψυχῆς, οὕτω δέ, ζῶν ἔτι, ἠτύχησε νὰ ἰδῇ ἀμειβομένους τοὺς καρποὺς τῆς πατρικῆς μερίμνης, καθόσον ὁ μὲν πρεσβύτερος τῶν υἱῶν ἐγένετο εἰς τῶν ἐν Ρουμανίᾳ περιβλέπτων γαιακτημόνων, ὁ δὲ νεώτατος Ἀριστοτέλης ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν κατέχει τὴν ἐπίζηλον θέσιν τοῦ ἐπόπτου τῆς Γεωργίας καὶ τῶν δασῶν τῆς Ἡγεμονίας Σάμου. Ὑπὸ τοιοῦτου διαπαιδαγωγηθείς πατὴρ καὶ ὁ Χριστόδουλος, κεκτημένος δὲ καὶ ὀξύνουται καὶ παρατηρητικότητά ἐξαιρετον, μετὰ τὴν ἐν Σάμῳ συμπλήρωσιν τῶν ἐγκυκλίων σπουδῶν, ἐφοίτησεν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις πανεπιστήμιον, ἔνθα, μετ' ἐνδεδεγθεῖς μελέτας καὶ ἀξιώθει τῶν πρῶτων βαθμῶν καὶ ἐπαίνων

ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς ἰατρικῆς. Μεθ' ὃ ἀπελθὼν εἰς Βρυξέλλας καὶ Παρισίους καὶ μετὰ ζήλου μοναδικῶς ἀτκήθεις εἰς τὰς κλινικὰς τῶν δύο μεγαλοπόλεων, ἐπανεκάμφεν εἰς τὴν πάτριον, πλούσια τὰ ἐπιστημονικὰ ἐφόδια ἀποκομίζων. Μέλονται δὲ ἡδύνατο νὰ ἐξασκῆσθαι τὸ ἰατρικὸν ἐπάγγελμα ἀλλαγῶς ἐν εὐρυτέρῳ κύκλῳ, προεῖλετο ἐν τοσούτῳ νὰ μὴ στερήσῃ τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ τῶν ἐπιστημονικῶν φώτων καὶ τῆς φιλανθρώπου ἰατρικῆς δρασεώς του. Καὶ ἀληθῶς αἱ προσδοκίαι τῶν συμπατριωτῶν του ἐπηλήθευσαν, δικαίως δὲ οἱ Καρλοβάσιοι σεμνύονται διὰ τὴν ἀπόκτησιν τοιοῦτου ἰατροῦ. συνεισφέροντος πλὴν τῶν ἐπιστημονικῶν προσόντων καὶ προσωπικὰς ἀρετὰς σπανίας. Ἐπὶ εἰκοσιπενταετητίαν ἤδη παρέχει τὴν πολυτίμον αὐτοῦ ἰατρικὴν συνδρομὴν εἰς τὴν νῆσον. Ἡ περὶ τὴν διάγνωσιν τῶν νόσων εἰδικότης αὐτοῦ εἶνε τόσοσιν ἀνεγνωρισμένη, ὥστε εἰς περιστάσεις κρίσιμους θεωρεῖται ἀπαραίτητος ἡ γνώμη αὐτοῦ καὶ ἡ παρουσία εἰς τὰ ἰατρικὰ συμβούλια. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πολλαχόθεν τῆς πέραξ ἀσιατικῆς ἡπείρου καὶ τῶν νήσων οἱ χρόνια νοσοῦντες συρρέουσιν εἰς τὸ θεραπευτήριον αὐτοῦ ἀπεκδεχόμενοι τοῦ σοφοῦ ἰατροῦ τὴν ἀρωγὴν. Διότι ὁ Μανταφούννας εἶνε ἐκ τῶν ἰατρῶν ἐκείνων, οἵτινες παρακολουθοῦσι βῆμα πρὸς βῆμα τὰς ἐν Εὐρώπῃ ἐπιτελουμένας καθ' ἑκάστην προόδους τῆς ἰατρικῆς καὶ ἀσχοῦσιν αὐτὴν οὐχὶ καθ' ἕξιν ἢ ὡς ἐπιβεβλημένον ἐπάγγελμα, ἀλλὰ μὲ τὴν βιβθεῖαν συναίτησιν καὶ τὸν ἀκτανι-κῆτον ἔρωτα, ὅφ' οὐ διαπνέονται οἱ ἀληθεῖς τῆς ἐπιστήμης μυσταγωγοί. Διὰ τοῦτο φημίζεται καὶ ὡς κατ' ἐξοχὴν ψυχίατρος τῶν ἀσθενῶν, ὧν ἐπιλαμβανόμενος τῆς σωματικῆς θεραπείας, προσπαθεῖ συνάμα νὰ ἐπιρρώσῃ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν ἠθικὴν αὐτῶν εὐεξίαν διὰ προσηνοῦς καὶ ἀβροτάτης συμπεριφορᾶς, ἧς τὸ ἐπαγωγὸν γόητρον γνωρίζει κάλλιστα.

Ἄλλὰ καὶ ὡς κοινωνικὸς ἄνθρωπος ὁ ἰατρός Μανταφούννας ἀποτελεῖ ἀξιόλογον προσωπικότητα ἐν τῇ νήτῳ. Φιλοπόροδος, ἀνεπίληπτος εἰς πάσας αὐτοῦ τὰς σχέσεις, ὑπόδειγμα τῶν καλῶν παρέχων ἑαυτὸν. οἱ παύεται κοινωφελῆ χρῆσιν ποιούμενος τῆς μεγάλης αὐτοῦ περιουσίας, ἣν δικαίως καὶ ἐπαξίως τῶν ἀρτύτων αὐτοῦ μόχθων ἀπέκτησεν. Οὕτω μετὰ τῶν ἐγκρίτων συμπολιτῶν αὐτοῦ Ἰωάννου Χ. Ἰωάννου καὶ Γεωργίου Κ. Νικολάου συνετέλεσεν εἰς τὴν ἰδίᾳ δαπάνῃ καὶ ἐκ βάρων μεγαλοπρεπῆ ἀνοικοδομήσιν τῆς ἐν Καρλοβάσιῳ Πορφυριάδος Σχολῆς, τῆς τότεσιν καρποφόρου ἡδῆ καὶ τελείας καταστάσεως ὑπὸ τὴν περιημιμένην διεύθυνσιν τοῦ ἀκαταπονήτου καὶ ἰκανωτάτου διευθυντοῦ αὐτῆς κ. Σεργίου Βαφειάδου.

Τοιοῦτος ἐν σκιαγραφίᾳ ὁ δικαίος καὶ συμπάθειστος ἐν

Καρλοβάσιῳ ἰατρός κ. Μανταφούννας, ἀπὸ τὴν μετριοφροσύνη τοῦ ὁποῖου ζητοῦμεν συγγνώμην διὰ τὰς ὀλίγας ὧδες ἀλλὰ δικαίως λέξει, ὡς κατὰ καθήκον ἐγαράξμεν περὶ τοῦ πολυτίμου ἀνδρός.

Ο ΦΥΓΑΣ

Στὴ γῆ ρίχνει τ' ἄρματά του,
ἄγριος φεύγει ἀπ' τὴ μάχη,
στὸ πρῆλλο τὸ πέρασμά του
χαμηλώνουσι οἱ βόσχοι,
τὰ ποτάμια βεβαθαίνουν,
ξωτικά καὶ λάμιες βγαίνουν,
ποῦ φοβέρας ξερωνοῦν
καὶ παντιῦ τὸν κυνηγοῦν.

Ἄν κλαράκι τὸν ἐγγίσῃ
ἀπ' τὸ ὄθο τοῦ μαχαίρι,
στὴ φυγῇ του θὰ νομίσι
στὸ φριγτὸ τοῦ Χάρου χέρι.
Νὰ δῆ ὅπισω δὲ γυρίζει
καὶ τ' ἀγέρι ποῦ σφυρίζει,
βόλι φορικὸ θαρρεῖ
μνήμα 'πίσω του τὴ γῆ.

Στέκει τώρα, λαχανιάζει,
τ' ἀθρονίου ἄθρο τραγοῦδι
'στὴ σιγῇ τὸν ἀξαναίζει,
κ' ἕνα 'μπρὸς του ἀγνὸ λουλοῦδι.
'Στὸ τραγοῦδι π' ἀργουκαίει,
λαθωμένος ξεψυχάει
καὶ τὸ λούλοδο 'στὴ γῆ
αἶμα κόκκινο θυρεῖ.

Τὸ μυαλό του τρυπανίζει
μαῦρος φόθος καὶ λαχτάρα,
τὴν ψυχὴ του βασανίζει
τῆς πατρίδος ἡ κατάρρα
καὶ ἡ ζωὴ ποῦ τ' ἀπομένει
ἡ ζωὴ του ἡ κολασμένη
εἶναι χάρισμα 'ντροπῆς,
εἶναι τάρος τῆς ζωῆς!

Μάιος τοῦ 1897.

Χρ. ΒΑΡΑΕΝΤΗΣ

ΜΗΔΕΝ ΑΓΑΝ

ΕΙΣ τινα αὐνοκτονήσαντα νεανίαν ἠρνήσατο ἄλλοτε ἡ ἐκκλησία τὰς ἐπικηδεῖους τιμάς. Οἱ συγγενεῖς, ἐνῶ ἀκόμη ὁ πληρωθεὶς ἀνέπνεεν, ἐπεκαλέσθησαν παρὰ τοῦ τότε Μητροπολίτου ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἑαυτῶν τὴν παραμυθίαν τῆς ἐκκλησίας, πλὴν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπέμενεν ἀρνούμενος. Ἐθεώρησε, φαίνεται, τὴν αὐτοχειρίαν ὡς τὸ μέγιστον τῶν ἐγκλημάτων, τὸν δὲ αὐτοχειρα ἀνάξιον καὶ τῆς θείας αὐτῆς μακροθυμίας καὶ ἀφέσεως, ὡς τινα βδελυρὸν καὶ ἀνόσιον.

Εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐν τῷ βιωτικῷ ἀγῶνι, καθάπερ εἰς τὸν στρατιώτην ἐν πολέμῳ, οὐδέποτε ἐπιτρέπεται νὰ καταλίπη τὴν θέσιν ἐν ἣ ἐτάχθη. Πρέπει νὰ πολεμήσῃ. Τὸν ῥίψασπιν, τὸν λιποτάκτην τιμωρεῖ καὶ ὁ πολιτικὸς νόμος, ἡ δὲ ἐκκλησία φρονεῖ ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀνήκει εἰς ἑαυτόν, ἀλλ' εἰς τὸν Δημιουργὸν τὸν πλάσαντα αὐτόν· ἄρα ὁ πρὸ τῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὀρισθείσης ὥρας δίδων τέρμα εἰς τὸν βίον ἀπαρνεῖται τὸν Θεὸν καὶ ἡ ἐκκλησία ἀπαρνεῖται αὐτόν.

Ἀληθεύει τῶντι κατ' οὐσίαν ἡ θεωρία αὕτη καὶ εἶναι ἀναντιρρήτως ἀνόσιος καὶ πάσης καταδικῆς ἀντάξιος ὁ ἄνευ δεδικαιολογημένης ἀφορμῆς καταπατῶν καὶ παραβαίνων τοὺς περὶ συντηρήσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους κεφαλαιώδεις νόμους. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ ἐξαιρέσεις τινὲς ἀνεκτικαὶ τῆς αὐτοχειρίας· ὅτε δηλαδή τὸν αὐτοχειρα θὰ τὸν κατεφρόνουν οἱ συμπολίται αὐτοῦ ὡς τινα οὐτιδανὸν καὶ ἀνανδρὸν ἂν ἐπρωτίμα τοῦ θανάτου ζωὴν βεβαρυσμένην ὑπὸ ὄνειδους καὶ ἐλέγχου συνειδήσεως. Τί νὰ τὴν κάμη τὴν ζωὴν ὁ κλέπτης φέρ' εἰπεῖν ὁ ἐστιγματισμένος; ὁ δειλὸς ἀξιωματικὸς, ὁ προδοὺς τὴν πατρίδα δι' αἰσχρᾶς φυγῆς ἀρχηγὸς στρατοῦ, ὁ εἰς πάνδημον καταφρόνησιν τοῦ ἔθνους περιπεσὼν ἡγεμὼν; Ἐ

μόνον ἐξίλαστήριον εἰς τοιαύτας περιστάσεις εἶναι ὁ θάνατος.

Ἄλλ' οὐδ' ἐπὶ τῆς ἰσονομίας βασίζεται ἡ περὶ τῆς αὐτοχειρίας αὐστηρὰ κρίσις τῆς ἐκκλησίας· διότι τὸ ἐγκλημα τοῦ αὐτοχειρος, ὅσῳ καὶ ἂν παρασταθῇ φοβερόν, δὲν ἐπιδέχεται ὅμως σύγκρισιν πρὸς τὸ τοῦ φονέως, τοῦ κακούργου, ὅστις ἔβαψε τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς αἷμα ἀνθρώπινον, διὰ νὰ κορέσῃ τὰ κτηνώδη τῆς ψυχῆς πάθη, πρὸς τὸ θηρίον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐνέσπειρε τριγύρω αὐτοῦ τρέμον καὶ φρίκην. Καὶ ὅμως ἡ ἐκκλησία δέχεται τὰ τέρατα ταῦτα εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς καὶ ἐνταφιάζει μετὰ θρησκευτικῆς πομπῆς ὡς τι μέλος ἐκλεκτὸν τῆς κοινωρίας, ἐνῶ πρὸς τὸν αὐτοχειρα ἀρνεῖται ταφήν καὶ κηρύττει ἄτιμον ἐκεῖνον, ὅστις χάριν τῆς τιμῆς προὔτιμησε τὸν θάνατον, ἐκεῖνον, ὅστις βλέπων ἐν μετὰ τὸ ἄλλο διαλυόμενα πάντα αὐτοῦ τὰ χρυσᾶ ὄνειρα, ὅλας τὰς γλυκείας ἐλπίδας, νέφος δὲ πένθιμον περιβάλλον αὐτὸν πανταχόθεν, αἰσθάνεται ὅτι ἡ παράτασις τοῦ βίου εἰς μὲν τοὺς οἰκείους εἶναι πλέον ἀνωφελῆς, εἰς αὐτὸν δὲ ἄχθος ἀφόρητον καὶ προσφύγει εἰς τὸν θάνατον διὰ νὰ εὕρῃ ἐκεῖ τὴν ἀνάπαυσιν καὶ τὴν γαλήνην τὴν ὁποίαν ματαίως ἀνεζήτησεν ἐν τῷ βίῳ ἢ ἴσως καὶ διὰ ν' ἀπαλλαγῇ ἀτελευτήτων ἀλλαγδόνων ἀνιάτου νοσήματος.

Ναὶ ἐννοῶ ν' ἀρνηθῇ ταφήν ἡ ἐκκλησία εἰς τὸν ἀποθνήσκοντα ὑπὸ μέθης, εἰς τὸν δηλητηριαζόμενον διὰ ναρκωτικῶν ἢ διεγερτικῶν ποτῶν, περὶ τὴν ὑπέρμετρον χρῆσιν τῶν ὁποίων ἠδύνετο, εἰς τὸν μωρὸν τὸν δι' ἀναξίας λόγου ἀφορμὰς βυθίζοντα εἰς πένθος καὶ ἀπελπισίαν ἀτυχεῖς γονεῖς, εἰς τὸν κακούργον τέλος, ὅστις καὶ κατὰ τὴν ἐσχάτην ὥραν τῆς τιμωρίας ἀρνεῖται νὰ μετανοήσῃ καὶ καταφρονεῖ πᾶν ἱερὸν καὶ ὅσιον· ὅχι ὅμως εἰς τὸν ἀπελπιν ὁδοιπόρον, ὅχι εἰς τὸν θυσιάζοντα τὴν ἰδίαν ζωὴν χάριν τῆς τιμῆς.

Ὁ ἄνθρωπος ἀγαπᾷ τὴν ζωὴν· τὸ ὀρμέψυτον τῆς αὐτοσυντηρήσεως τόσῳ βαθείας ἔχει ρίζας ἐν τῇ ψυχῇ, ὥστε, προκειμένου κινδύνου, καταπνίγει πᾶν ἄλλο αἰσθημα· σπάνια δὲ ἀναφέρονται ἄνδρες θυσιάζοντες ἐν γνώσει τὴν ἰδίαν ζωὴν χάριν εὐγενοῦς σκοποῦ· διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἱστορία τιμᾶ αὐτοὺς ὡς ἥρωας, ἡ δὲ ἐκκλησία ὡς ἁγίους. Ἡ ζωὴ ἐθεωρήθη ἀνεκαθεν ὡς τι ἀνεκτίμητον δῶρον καὶ οὐδεὶς ἀποχωρίζεται αὐ-

τῆς χαίρων. Διὰ τὴν ἀποφασίση λοιπὸν ὁ φιλόζωος ἄνθρωπος ν' ἀποχωρισθῆ τοῦ κόσμου, νὰ παύσῃ βλέπων τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ἀκούων τῆς φωνῆς τῶν φίλων καὶ ἀναπνέων τὸ ἀρωμα τῶν ἀνθέων, δῆλον ὅτι ἀδυσώπητός τις μοῖρα ἐπληξεν αὐτὸν θανασίμως, ὅτι ἔπιε τὸ ποτήριον τῶν πικριῶν τοῦ βίου μέχρι τρυγός καὶ ὅτι οὐδ' ἐλπίς, οὐδὲ φίλτρον συνδέει αὐτὸν πλέον πρὸς τοὺς ζῶντας.

Ὁ ὑπὸ πικριῶν βεβαρυμένος ἐκείνος ἐγκέφαλος ὁμοιάζει πρὸς ἀτμομηχανὴν ὑπερπληρωμένην ἀτμοῦ· ἂν δὲν χρησιμοποιοιθῆ ἐγκαίρως ἡ δύναμις ἐκείνη, ἐπέρχεται ἀναποφεύκτως ἡ ἐκρηξίς. Οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὅταν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ὑπερπληρωθῆ πικρίας στενάζει, δδύρεται, μαινεται καὶ ἐὰν δὲν εὐρεθῆ ταχεῖα διέξοδος, καταφεύγει εἰς τὴν πασῶν προχειροτάτην, τὴν αὐτοχειρίαν. Ὁ Δάντε ἀπελπισθεὶς καὶ ἀποστραφείς τὴν ζωὴν, ἔγραψε τὴν «Κόλασιν», ὁ δὲ Μίλτων τυφλωθεὶς τὸν «Ἀπολεσθέντα Παράδεισον»· ὥστε ἐὰν πάντες οἱ ἀπηλπισμένοι εἶχον φαντασίαν καὶ δεξιότητα πρὸς συγγραφὴν ἀριστουργημάτων σπανιώτατα θὰ συνέβαινον αὐτοκτονίαι, διότι θὰ εὕρισκον εὐχερῆ διέξοδον ἐπὶ τοῦ χάρτου οἱ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ συσσωρευθέντες μέλανες ἀτμοί. Ἄλλ' οὔτε ἡ μεγαλοφυΐα εἶναι κοινὸν τι χρῆμα, οὔτε κἂν ἡ κοινωνία ἀναλαμβάνει τὴν παρηγορίαν τῶν τεθλιμμένων καὶ ἀπηλπισμένων. Ἄν ὄχι ἄλλο λοιπὸν, ἢ μὴ ἀτιμάζῃ κἂν ἡ Ἐκκλησία αὐτοὺς ἀρνούμενη ταφήν, ἢς φροντίξῃ δὲ μᾶλλον διὰ τῶν λειτουργῶν αὐτῆς νὰ παρηγορῆ διὰ λόγων τε καὶ ἔργων τοὺς πάσχοντας καὶ νὰ προλαμβάνῃ τὸ δεινὸν τέλος. Ἄς προσέχῃ δὲ νὰ μὴ ἀκουσθῆ ὅτι ὡς οἱ πολιτικοὶ νόμοι παρ' ἡμῖν, οὔτω καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἔχουσιν ἐλαστικότητα καὶ τοὺς μὲν ἀδυνάτους πατάσσουσιν ἀδυσωπήτως, κοιμῶνται δὲ ἀπέναντι τῶν ἰσχυρῶν, καὶ ὅτι ἄλλω μέτρῳ μετρῶνται οἱ αὐτόχειρες ἂν τύχουσιν εὐποροὶ καὶ δυνάμενοι, ἄλλω δὲ οἱ ἀδύνατοι καὶ ἄσμοι.

Ἀθήναι, Σεπτέμβριος τοῦ 1897.

Θ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ

ΜΙΑΝΗΣ ΒΡΑΔΥΑΣ ΚΟΥΒΕΝΤΣ *

ΕΝΑΣ ΗΡΩΑΣ

ΓΕΙΑ σου, ἦρωα, ἐφώνησα δυνατά, μ' ἐνθουσιασμό, κ' ἐπέταξα τὸ φεσάκι μου ψηλά στὸν ἀγέρα!
— Γειά σου, ἦρωα! ἐφώνησαν κ' οἱ μεταμφιεσμένοι σ'εὐζώνους πυροβοληταὶ μου, πετῶντας κ' αὐτοὶ τὰ φεσάκια τους.

Κ' ἦταν σωστός, πραγματικὸς ἦρωας, καὶ τοῦ ἄξιζε ἡ τὴν τὴν τιμὴ ποῦ τοῦ κάναμε.

Εἶχε ἀντικρύσει μὲ τόση ἀφοβία, μὲ τόση περιφρόνησι ἐκείνη τὴν στιγμὴ τὸν θάνατο, ποῦ νὰ σοῦ 'πῶ τὴν ἀλήθεια μ' ἔκανε νὰ θαυμάζω καὶ νὰ ντρέπωμαι. Γιατί πέρασαν ἀπὸ τὴν μνήμη μου, σὲ δυὸ τρία δευτερόλεπτα, μὲ γρηγοράδα ἀστραπῆς, ὅλες ἡ μουντζουρωμένες καὶ ἄτιμες εἰκόνες ποῦ μοῦτυχε νὰ 'δῶ, ἐκεῖ ἄπάνω, τῆς λίγας ἡμέρας τοῦ πολέμου. Εἰκόνες ἀξιοματικῶν ποῦ κυττάζουν νὰ φυλάξουν τὴν κόκα τους κ' ἄφηναν ἐκτεθειμένη τὴν τιμὴ καὶ τὰ γαλιόνια τους. Εἰκόνες στρατιωτῶν ποῦ μόλις ἄκουγαν τὸ πρῶτο κα-

* Ὑπὸ τὸν τίτλον αὐτὸν ἔχω γράψῃ σειρὰν διηγημάτων εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει κ' αὐτὸ ποῦ δημοσιεύω σήμερα. Ἡ βᾶσις τῶν διηγημάτων αὐτῶν εἶνε ἀληθής, ἀληθεστάτη. Εἶνε ἐπεισόδια τὰ ὁποῖα ἀπεκόμισα ἀπὸ τὸν πόλεμον, καὶ εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ μοῦ τὰ διηγηθῆ, μιὰ γλυκεῖα βραδυὰ τοῦ Ἰουνίου, ἐκεῖ σ' ἓνα τραπέζι τοῦ καφενεῖου τοῦ Ζαπτείου, ἓνας φίλος μου ἀξιοματικὸς τοῦ πυροβολικοῦ, ποῦ ἔπαιξε τόσο λαμπρὰ τὸ μέρος του εἰς τὸν ἀτυχῆ πόλεμον, ὥστε δὲν ἐπέτρεψε σὲ κανένα ἀπὸ 'μᾶς, τοὺς φίλους του, νὰ γράψουμε τ' ὄνομά του εἰς τὰς ἐφημερίδας.

Δ. Π. Τ.

νόνι τούς ἐπιαναν κοψίματα ἢ θυμώντουσαν πῶς εἶχαν ἀφήσει τὸ ντουφέκι· τους ἐκάτὸ βήματα παρὰ πίσω, ἀπὸ κάτω ἀπὸ τίποτε σχοῖνα, γιὰ νὰ μὴ τὸ βλάβῃ ἢ ὑγρασία τῆς νύχτας, κ' ἔτρεχαν νὰ τὸ πάρουν γιὰ νὰ μὴ ξαναγυρίσουν.

Ἐθυμήθηκα κι' ἄλλα πολλά ἀκόμη, κ' ἐσκέφθηκα—τί ρόλο σπουδαῖο ἔπαιζε στὸν πόλεμο καὶ πόσους γαλιονάδες θὰ ἐξευτέλιζε ὁ ἥρωάς μας, ἂν ἡ φύσις καὶ τὸ καθήκον δὲν τὸν εἶχαν τάξει ἐκεῖ, καρφωμένον στὴν θέσι του, νὰ δείχνῃ μόνον τὸν θαυμάσιον ἡρώισμόν του εἰς τὸ ἄφοβο καὶ περιφρονητικὸ ἀντίκρυσμα τοῦ θανάτου.

Ἄν μποροῦσε κι' αὐτὸς νὰ κἀνῃ ἐμπρός, βεβαίως δὲν θὰ ὠδηγοῦσε τούς στρατιώτας του εἰς τὴν ντροπιασμένη ὑποχώρησι.

* *

Μᾶς εἶχανε διατάξει νὰ φύγουμε γρήγορα ἀπὸ τὸ Ταφίλ-Βρούσι καὶ νὰ κατεβούμε στὸ Μάτι. Ἦταν ἡ πρώτη ὑποχώρησις αὐτῆ ποῦ μᾶς ἀνάγκασαν νὰ κάνουμε καὶ δὲν τὴν ἀκούσαμε μὲ μεγάλη εὐχαρίστησι. Νὰ σοῦ πῶ τὴν ἀλήθεια, δὲν εἶχαμε ἀκόμη συνηθίσει στὰς ὑποχωρήσεις. Ἰσα μὲ κείνην τὴν στιγμὴ ἡ δουλειὰ πῆγαινε πολὺ καλὰ. Τὸ στρατήγημά μας, ν' ἀναιδιάσουμε δηλ. ἐκεῖ πάνω, μεταμφιεσμένοι σ' εὐζώνους κανόνια, κρυφὰ ἀπ' τοὺς Τούρκους, εἶχεν ἐπιτύχει. Τὰ κανονάκια μας δούλευαν καλὰ, τὰ καυμένα' ἀπωλείας πολλὰς δὲν εἶχαμεν· οἱ πυροβοληταὶ ἦταν κατενθουσιασμένοι, κ' ἐκεῖ ποῦ περιμέναμε ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ νὰ τραδήξουμε ἔμπρός γιὰ τὴν Ἐλασσῶνα, μᾶς παραγγέλλουν πίσω.

Λυπηθήκαμε πολὺ, καταφαρμακωθήκαμε, ἀλλὰ καὶ τί νὰ κάνουμε. Ἐκεῖνοι ποῦ μᾶς ἔστειλαν τὴν διαταγὴ αὐτῆ, θὰ εἶχαν τούς λόγους τους, δὲν πῆγαιναν ἔτσι, στὰ χαμένα.

Λύσαμε λοιπὸν τὰ κανόνια, τὰ φορτώσαμε στὰ μουλάρια, πῆραμε ὅ,τι ἔπρεπε νὰ πάρουμε καὶ δρόμο.

Ἀμα ξεκινήσαμε, ρίξαμε μιὰ ματιὰ θλιβερὴ στὸ μέρος ποῦ ἀφήναμε. Πόσα ὄνειρα καὶ πόσες φιλοδοξίες δὲν ἀφήναμε ἐκεῖ ἐπάνω μαζὴ μὲ τ' ἀδειανὰ κιβώτια τῶν πυρομαχικῶν καὶ μὲ τὰ συντρίμματα τῶν ἐχθρικῶν ὀβιδίων!

Στὸ Μάτι, τὴν ὥρα ποῦ φθάσαμε, ὁ πόλεμος εἶχε ἀνάψει γιὰ καλὰ. Δὲν εἶχαμε καιρὸ γιὰ νὰ περιμένουμε καὶ γιὰ νὰ ξαποστάσουμε ἀπὸ δρόμο.

Μᾶς ἔδειξαν τὸ μέρος ποῦ ἔπρεπε νὰ στήσουμε τὰ κανόνια μας, τὰ στήσαμε γρήγορα γρήγορα, καὶ φωτιά.

Ἐστέλναμε στοὺς Τούρκους ὀβίδες καὶ οἱ Τούρκοι μᾶς ἀνταπέδιδαν εὐγενέστατα τὴν ἐπίσκεψιν, στέλλοντας τὰ ἐπισκεπτήριά τους, ὅπως ὠνόμασεν ἓνας ἐξυπνος καὶ ἀνδρεῖος συνάδελφός μου τῆς τουρκικῆς ὀβίδες.

Τὸ γλέντι αὐτὸ ἐβάσταξε κάμποσες ὥρες καὶ ἀναγκασθήκαμε μὲ μεγάλη μας λύπη νὰ τὸ διακόψουμε προσωρινῶς γιὰτὶ μᾶς σώθηκαν τὰ πυρομαχικά μας ποῦ εἶχαμε φέρει ἀπὸ πάνω μαζὴ μας. Καθόμαστε λοιπὸν μὲ σταυρωμένα χέρια κ' ἐπεριμέναμε νὰ μᾶς φέρουν ἄλλα.

Σὲ λίγη ὥρα πλησίασε στὸ πυροβολεῖον μας ἓνας ὑπαξιωματικὸς καὶ δύο στρατιῶτες ὀδηγοῦντες μερικὰ μουλάρια φορτωμένα μὲ κιβώτια πυρομαχικῶν. Ἐνα ἀπ' αὐτὰ τὰ μουλάρια τὸ ξεφόρτωσαν, ἔφεραν τὰ κιβώτια καὶ τᾶφησαν στὸ πυροβολεῖον, πῆγαν κ' ἔδεσαν τὸ μουλάρι παρὰ κάτω, καμμιά πενηνταριά μέτρα, κ' ἐτράβηξαν τὸν δρόμον τους μὲ τὰλλα μουλάρια, τὰ φορτωμένα, γιὰ νὰ πάνε νὰ μοιράσουν ὀβίδες καὶ σ' ἄλλα πυροβολεῖα.

Οἱ πυροβοληταὶ μου ἄρχισαν νὰ βγάξουν τῆς ὀβίδες ἀπὸ τὰ κιβώτια καὶ νὰ γεμίζουν.

Ἐκείνη τὴν στιγμὴ ἓνας ἀπ' αὐτοὺς μοῦ φώναξε γελαστός:—Καπετάνι μου, ἔρχεται μιὰ καταπάνω μας! Καλὰ δεξίματα!

Ἐκύτταξα. Εἶχε ἀρχίσει νὰ σουρουπώνῃ. Ἡ ὀβίδα μισοφανότανε. Ἐρχότανε μὲ συριγμὸ ὀχιζῆς, ἀλλ' ὀχι καταπάνω μας. Θὰ περνοῦσε ἀπὸ πάνω μας. Δὲν εἶχε ἐκτιμηθῆ καλὰ ἡ ἀπόστασις. Γυρίσαμε λοιπὸν ὅλοι πίσω γιὰ νὰ δοῦμε ποῦ θὰ σκάσῃ. Ἡ ἄτιμη πῆγε κ' ἔσκασε πέντε δέκα βήματα, πίσω ἀπὸ τὸ μουλάρι, τὸν μουσαφίρη μας, ποῦ μᾶς ἔφερε τὰ πυρομαχικά.

Τίναξε τόσο χῶμα ἐπάνω, τὰ κομμάτια τῆς σκορπίστηκαν ἐδῶ κ' ἐκεῖ, τριγύρω, ἔκανε ἓνα δαιμονισμένο κρότο. Τὸ μουλάρι ἔστρεψε μὲ ἀπάθειαν σιγὰ σιγὰ, τὸ κεφάλι του, ἐκύτ-

ταξε με περιφρόνησι μερικά δευτερόλεπτα τὸ μέρος ποῦ ἔσκασε ἢ ὀδίδα, κ' ἔπειτα γύρισε πάλι, κ' ἐκύτταξε μπροστά, κατὰ τὸ μέρος μας, ὅπως καὶ πρῶτα. Οὔτε σείσθηκε ἀπὸ τῆ θέσι του.

Τότε δὲ βάσταξα κ' ἐγὼ κ' ἐφώναξα :

— Γιά σου, ἥρωα !

Τότε φώναξαν κ' οἱ πυροβοληταὶ μου τὸ ἴδιο κ' ἐπετάξαμε ὅλοι τὰ φεσάκια μας στὸν ἀγέρα.

"Αὐμα τελείωσε ἡ μάχη ἐπήγα κοντά του, τὸ χάιδεψα καὶ διέταξα νὰ τοῦ δώσουν διπλῆ μερίδα καὶ νὰ τ' ἀφήσουν ἐλεύθερον ὑπηρεσίας.

"Ἦτανε τὰ μόνα ποῦ μπορούσα νὰ τοῦ κάνω γιὰ νὰ τοῦ ἐκδηλώσω τὸν θαυμασμό καὶ τὴν ἐκτίμησί μου.

"Αν ἦτανε στὸ χέρι μου θὰ τοῦ χρεμοῦσα στὸ λαϊμό του καὶ κανένα παράσημο, ἂν κ' αὐτὸ δὲν θὰ ταίριαζε γιατί τὸ φοροῦν τόσο ἥρωες τῆς δειλίας καὶ τῶν ὑποχωρήσεων, ποῦ δὲν φθάνουν οὔτε στὸ πέταλο τοῦ ἥρωά μου.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Εἰς ἀμαρτωλὴν γραῖαν.

ΔΦΟΥ' κουρέλι: ἔκαμες στὰ γλέντια τὸ κορμί σου
ποῦ κακογέρασε,
εἰς τῆς μετάνοιες πῶρριξες νὰ σώσης τὴ ψυχὴ σου,
γιατ' ἡ μογοιά σου πέρασε.

ΣΑΤΑΝΑΣ

Η ΑΠΟΛΟΓΙΑ

κατηγορούμενος ἠγέρθη καὶ ὠμίλησεν :

« Ναι, δηλαδή ὄχι, κύριε Πρόεδρε, δὲν ἔχω τίποτε νὰ εἶπω πρὸς ὑπεράσπισίν μου. Αἰσθάνομαι μίαν ἀγωνίαν μέσα μου, κάτι τι ποῦ μοῦ σφίγγει τὴν καρδίαν. Ξεύρω ὅτι ἂν ἤμποροῦσα ν' ἀνοίξω τὴν ψυχὴ μου καὶ νὰ σᾶς δεῖξω γυμνά τὰ αἰσθήματά μου, θὰ ἐδικαιούμην εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σας. Καὶ ὅμως εἶνε ἀδύνατον· εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐκφράσω τίποτε, νὰ διατυπώσω τίποτε ἀφ' ὅ,τι αἰσθάνομαι· μοῦ φαίνεται πῶς σάν μαῦρο σύννεφο ἀπλόνεται μέσα στὸ κεφάλι μου καὶ καλύπτει εἰς πυκνὸν σκότος ὅλα μου τὰ συναίσθηματα. Ὁχι, τίποτε· μόνον τὰ γεγονότα, ἀλλ' οὔτε καὶ αὐτά, τίποτε δὲν εἰμπαρῶ νὰ σᾶς εἰπῶ.

« Ναι, δὲν τὸν ἐγνώριζα· δὲν ὠμίλησα ποτὲ με τὸν ἄνθρωπον τὸν ὁποῖον λέγετε πῶς ἐφόνευσα. Ἡμῖν, ὡς ἴδατε, ὑπάλληλος εἰς τὴν Τράπεζαν καὶ ἐξοῦτα μόνος μου μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρὸς μου. Ἡ ζωὴ μοῦ ἦτο ἀπείρωσ ἡσυχὴ, δίχως σχέσεις, χωρὶς φίλους ἀπολύτως, χωρὶς συναναστροφάς, κανονικὴ καὶ μονότονος πολὺ. Ἐπάσχα ἀπὸ ἓν εἶδος ἀγοραφοβίας παράδοξον· ἀπέφευγα τὰς πλατείας τὰς μαυρισμένας ἀπὸ τὸν κόσμον, τὰ κέντρα τὰ θορυβώδη, τὰς συγκινήσεις τῶν ὤτων καὶ τῶν ὀφθαλμῶν. Ναι· ἀπὸ μικρὸς ἤμουν πολὺ εὐπαθὴς, ἀσθενικός· σάν νὰ ἐπληγῶνοντο τὰ μάτια μου ἀπὸ ὅλα τὰ θεάματα. Ἐνθουμοῦμαι ὅταν ἤμουν πολὺ μικρὸ παιδί, τὴν πρώτην φοράν ποῦ εἶδα καθρέπτην καὶ ἐντὸς αὐτοῦ τὸ φάντασμά μου στίλπνον με τὴν μυστηριώδη του ζωὴν, με κατέλαθον σπασμοί, καὶ ἔκτοτε αἰσθάνομαι πιναγμοὺς ὁσάκις βλέπω ἀντικείμενα στίλβοντα πολὺ. Ἄ ! κύριε Πρόεδρε, με συγκλωρεῖτε· θέλετε ἴσως νὰ με διακόψετε, διότι βέβαια αὐτὰ ποῦ σᾶς λέγω δὲν ἔχουν καμμίαν σγέσιν με τὸ ἐγκλήμα. Ἀλλὰ ὁ δυστυχισμένος μήπως ἔξεύρω κ' ἐγὼ ! Προσπαθῶ με κάθε τρόπον νὰ ὀδηγήσω μίαν ἀκτίνα ἀπὸ τὸν ἥλιον μέσα στὴ ψυχὴ μου, μίαν ἀκτίνα ἀπὸ τὰ μάτια σας, βαθεῖά εἰς τὴν μυστηριώδη δύναμιν ἢ

ὅποια εἶνε κρυμμένη μέσα μου, νὰ ἐξιγνιάσετε τί εἶνε τὸ δαιμόνιον ἐκεῖνο τὸ ἀκατάληπτον, τὸ ὅποιον μὲ διατάσσει, τὸ ὅποιον μὲ διέταξε τὴν ἡμέραν ἐκείνην νὰ σύρω ἀσυνειδήτως τὴν σκανδάλην τοῦ ὄπλου.

«Ὅχι! δὲν θὰ σὰς ἐνοχλήσω πλέον μὲ φλυαρίας. Σὰς ἔλεγα πῶς ἐξοῦσα πολὺ κανονικὴν ζωὴν. Τὸ πρωτὶ ἐξυνοῦσα κ' ἐπήγαινα στὸ γραφεῖον μου στὰς ἑννέα. Τὸ μεσημέρι ἔκαμνα ψυχρολουσίαν, ἐπήγαινα ἕνα μικρὸ περίπκτο καὶ ἔπειτα ἐπέστρεφα εἰς τὸ ξενοδοχεῖο, εἰς τὸ ξενοδοχεῖο τὸ σύνθητες, ὅπου διεπράχθη, θεέ μου! τὸ ἔγκλημα. Τὸ ἀπόγευμα πάλιν, μετὰ μικρὰν ἀνάπαυσιν, ἐπήγαινα εἰς τὸ γραφεῖον, καὶ ὕστερα, ἀφοῦ ἐδιάβαζα τὰς ἐφημερίδας εἰς ἕνα ἐξοχικὸν καφενεῖον, ἐπέστρεφα εἰς τὸ ξενοδοχεῖον καὶ ἐδειπνοῦσα. Ἦταν πολλὰ χρόνια ποῦ πῆγαινα εἰς τὸ ξενοδοχεῖον αὐτό· τὸ εἶχα προτιμῆσει, διότι δὲν ἐσύχναζε πολλὸς κόσμος καὶ ὁ ὅτι οἱ τοῖχοι ἦσαν ἐπιστρωμένοι μὲ χαρτί, κ' ἔτσι ποτὲ δὲν τοὺς ἐχρῶματιζαν! ναι! δὲν φαντάζεσθε πόσο κακὸ μοῦ κάμνει ἡ ὄσμη τῶν χρωμάτων, τί βάσανο μοῦ εἶνε ἕξαφνα ἕνας γείτων ποῦ νὰ μυρίζῃ φαινικὸν ὄξυ, ἢ μιὰ θύρα ἐλαιοχρωματισμένη! Εἶνε μαοτύριον ἀφόρητον! Μοῦ φαίνεται πῶς ὁ ἀῆρ μαζεύεται, λίγο λίγο, συμπυκνωμένον βαρὺς ἄν μὲσα στὸ κεφάλι μου, καὶ μ' ἔκαμνε νὰ βρῦνει, μοῦ σκοτίζει τὰς σκέψεις. Εἰς τὴν φυλακὴν αὐτὰς τὰς ἡμέρας ὑπέφερα τρομερὰ μὲ τὸν συγχρωτισμὸν τοῦ συμπυκνωμένου μου, ὅστις ἐμύριζε πολὺ, εἰς βαθμὸν ἀφόρητον, ἀπὸ πεσιί, σὰν νὰ ἐφοροῦσε καινούργια ὑποδήματα, καὶ μ' ἔκαμνε νὰ ζυπνῶ πάντα τὸ πρωτὶ μὲ δυνατὸ πονοκέφαλο.

«Εἰς τὸ ξενοδοχεῖον αὐτὸ μιὰν ἡμέραν, ὅταν ἐμβῆκα, εἶδα τὸν ἄνθρωπον αὐτόν. Ἐκάθητο ἀπέναντί μου, στὸ τραπέζι ποῦ ἐκαθήμην πάντοτε, εἰς ἕνα τραπέζι ποῦ μὲ εἶχε συνειθίσει, ποῦ μοῦ ἐφαίνετο πλέον σὰν κάτι τι 'δικό μου. Ἐπέρασα ἀπ' ἐμπρός του. Εἶχε γυρισμένον τὸ κεφάλι του καὶ δὲν τὸν εἶδα κατὰ πρόσωπον. Εἶδα μόνον ἕνα ἄγνωστον, μὲ ὑψηλόν, πολὺ ὑψηλὸν ἀνάστημα καὶ μὲ φορέματα βυσσινιοχρᾶ, ἕνα χρώμα δηλαδὴ ποῦ μοῦ κτυπᾶε στὰ μάτια καὶ τὸ ἀντιπαθῶ πολὺ.

«Ἐκάθησα κ' ἔτρογα τὴ σοῦπά μου, ἦσυχα - ἦσυχα, χωρὶς καμμιά σκέψι, ὅπως εἶχα συνηθίσει πάντοτε νὰ κάμνω χάριν τῆς ὑγείας τοῦ στομάχου μου. Ἐξαφνα, ἐσῆκωσα τὰ μάτια μου καὶ εἶδα τὸν ἄνθρωπον αὐτόν νὰ μὲ κυττάζῃ μὲ πολλὴν προσοχὴν.

«Ἀμέσως ἤσθάνθη ἕνα παλμὸν φοβερόν, μιὰ κάποιαν ἀλλόκοτον σύγχυσιν· τὸ αἶμα ἀνέβη ἐν ἄκρῃ εἰς τὸ κεφάλι μου. Εἶχε τελειώσει τὸ φαγητόν του καὶ ἐστήριξε τὸ κεφάλι του εἰς τὴν δεξιὰν παλάμην.

«Ἡ ἔκφρασις τῶν ματιῶν τοῦ ἦτο δι' ἐμὲ ἀπερίγραφτος ἦτο ἐντύπωσις πράγματος δι' ἐμὲ τρομεροῦ, κακοποιοῦ οὕτως εἶπεῖν, τὸ ὅποιον σὰν νὰ εἶχα ἰδεῖ ἄλλοτε ὡς ὄνειρον εἰς ἄλλην ζωὴν προηγουμένην. Ἐπειτα ἀπὸ ἡμέρας πολλὰς, ὅταν παρατήρησα βαθεῖά τὰ ἀνεξερεύνητα αὐτὰ μάτια, ἐνουμήθην μὲ φρικτὴν πῶς τὰ εἶχα τῶντι ξαναἰδεῖ, ἀλλ' ὄχι σὲ ἄνθρωπον ζωντανόν, ὄχι σὲ ζῶον· ἀλλὰ σὲ μιὰ εἰκόνα, εἰς ἕνα ἀντίγραφον τοῦ Στουὶ ποῦ παρίστανε τὸ Λουσιφέρ. Τί μάτι ἦταν ἐκεῖνο. Ἡ κόρες ἦσαν μικραὶ σὰν κεφάλι καρφαίτσας, σὰν νὰβλεπαν πάντοτε ἐμπροστά τους ἕνα φῶς ἐκθαμβωτικόν, μιὰ λάμψιν ἀνυπόφορον. Ὁ βολθᾶς ἦτο ἀκίνητος· τὸ βλέμμα του ἐστρέφετο μὲ ὄλην τὴν κεφαλὴν ἀδιάσπαστον ὡς νὰ ἦτο καρφωμένος μυστηριωδῶς ὁ λαμπτήρ ὁ φοβερὸς βαθεῖα μέσα εἰς τὰς κόγχας. Εἰς τὸ σκοτάδι ἦ καὶ ὅταν δὲν ἦτο φῶς πολὺ, ἢ ὅταν τὰ παραπετάσματα τῆς θύρας τῆς εἰσόδου ἦσαν κλεισμένα, τὰ μάτια ἐκείνα ἔλαμπαν περισσότερον ἀκόμα, ἐλάμβαναν ἕνα κάποιον φωσφορισμὸν παράδοξον καὶ τὸ λευκόν, ὅλον τὸ ἀπεριόριστον λευκόν, μὲ τὰς μικρὰς στιγμάς τὰς ἐρυθρομέλανας, ἐτρέμελαμπε, καὶ ἦσαν στιγμαὶ ποῦ ἐνόμιζα πῶς ἦτον ἀναμμένο, πῶς ἔκαε σιγά - σιγά, καὶ πῶς θὰ ἔλυονε σὰν χερὶ ὀλόλευκο.

«Μιὰν ἄλλην ἡμέραν περιέργειαν ἤσθάνθη κατ' ἀρχὰς ἐσῆκωσα τὰ μάτια μου πολλὰς φορὰς καὶ ἔβλεπα πάντοτε τὰ βλέμματά του νὰ μὲ κυττάζουν, χωρὶς ἐνδιαφέρον, ἀλλ' ἀτενῶς πολὺ, χωρὶς προσοχὴν, χωρὶς κανενὸς εἶδους ἔκφρασιν! Μὲ ἐκύτταζαν μόνον· δηλαδὴ μὲ ἐσημάδευαν, μοῦ ἐξετόξευαν διαρκῶς φωτιὰς πύρινας.

«Μὲ κατέλαθε δυσφορία· μοῦ ἐφαίνετο πῶς μ' ἐσφιγγε κάτι τι καὶ μὲ ἐπνιγε· ἐκινήθην νὰ φύγω. Ἐμάσησα γρήγορα τὸ φαγητό μου καὶ δίχως νὰ πάρω φροῦτο, ἔφυγα, ἐβγήκα ἔξω εἰς τὸν ἀνοιχτὸν ἀέρα, στενοχωρημένος καθ' ὑπερβολὴν, ζητῶν νὰ καταπολεμήσω τὸν πονοκέφαλον, ποῦ συνόδευε πάντοτε κάθε μου ἰσχυρὰν συγκίνησιν.

«Καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν ὅταν ἐμβῆκα εἰς τὸ ξενοδοχεῖον συνήντησα πάλιν τὸ βλέμμα ἐκεῖνο, εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν, μὲ τὸ πρόσωπον μέσα εἰς τὴν ἀνοιχτὴν παλάμην. Μοῦ ἐφαίνετο ν' ἀστράφτη σὰν μαχαίρι μέσα στὸν ἀέρα. Ἐπειτα τὸ ἐσπέρας ἔπειτα τὴν ἄλλην ἡμέραν Ἐπροσπάθησα νὰ φανῶ ἀδιάφορος, νὰ μὴ τὸν βλέπω πλέον, καὶ ἐκάρφωνα τὰ μάτια μου εἰς ἕνα ὠρισμένον σημείον στὸ τραπεζομάνδυλο προσπαθῶν νὰ πνίξω, νὰ ἐκμηδενίσω εἰς τὸν ἐγκέφαλόν μου τὴν ἐντύπωσιν τοῦ βλέμματος ἐκείνου. τὴν ὑπαρξιν τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου ἀπέναντί μου. Ἀλλὰ ἔβλεπα τὸ βλέμμα του, τὸ ἔβλεπα καθαρὰ νὰ μοῦ σηκῶνῃ τὰ βλέφαρά μου,

ὡς δύναμις ὑπερτέρα, νὰ διαπερᾷ τὰς ἰδικὰς μου κόρας, νὰ εἰσβάλῃ μέσα μου, νὰ με σφίγγῃ. Καὶ ἐσχήκωνα σὰν φυλακισμένος τὰ μάτια ἐπάνω εἰς τὸ λευκὸ ἐκεῖνο μάτι, λευκὸ καὶ σιλπιπνὸ σὰν καθρέπτης, σὰν ἀναμμένο ἐμπροστὰ μου, σὰν φρίκη, σὰν ἀνατριχίλα.

«Ὀλίγον κατ' ὀλίγον μοῦ κατήντησε μαρτύριον, μαρτύριον φοβερὸν ἀλλ' ἀναπόφευκτον, τὸ ὁποῖον με ἐβασάνιζεν εἰς σκέψεις ὅλην τὴν ἡμέραν. Καὶ δὲν ἔμποροῦσα νὰ τὸ ἀποφύγω· με ἐτραβῶσε πάντοτε. Ἡξέυρα πῶς κάθε φορὰ θὰ συναντήσω τὸν ἄγνωστον ἐκεῖνον ἄνθρωπον, καὶ θὰ ὑποστῶ τὴν φρίκην τοῦ βλέμματός του, ἀλλὰ δὲν εἶχα τὴν δύναμιν νὰ ἀπομακρυνθῶ. Πρὶν εἰσελθῶ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ἡ καρδιά μου ἐκτυποῦσε δυνατὰ, τὰ πόδια μου ἔτρεμαν, τὸ σῶμα μου ἀνετρίχιαζε, ἡ ψυχὴ μου, ὁ νοῦς μου ἐπάλασε. ἀλλὰ καὶ τι μ' ἔσπρωγγε ἐκεῖ, σὰν νὰ ἤθελα τῶρα πλέον νὰ ξαναἰδῶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκείνους τοὺς ἀναμμένους, νὰ αἰσθανθῶ τὸ σφίγγισμα ποῦ μ' ἔκαμαν, τὸ μαρτύριον ποῦ μ' ἐβασάνιζε, νὰ αἰσθανθῶ τὸν ἀέρα τὸν βαρύν, τὸν νευρικόν, τὸν πάλλοντα, τὸ ζωντάνευμα τὸ ἀγωνιώδες τὸ ὁποῖον ἐπροξενούσε τὸ βρυστόν των ἐκεῖνο πέραξ μου.

«Ὅταν ἐκεῖνος ἐνόησε τὴν παραγῆν μου καὶ ἐμάντευσε τὰ βάσανά μου, ἐδοκίμασε καὶ αὐτὸς τὴν δύναμιν τὴν ὁποίαν εἶχαν τὰ μάτια του, εἶδε πῶς τὸ βλέμμα του ἐμάζεψε γοργὰ καὶ συνεσώρευε τὸ αἷμα εἰς τὸ πρόσωπό μου, πῶς μοῦ παρέλυε τὰ γόνατα, πῶς μ' ἔκαμνε νὰ τρέμουν τὰ χέρια μου. Μυστήριον! Τί ἐνόησε τάχα καὶ μ' ἐκύτταζε, μ' ἐκύτταζεν ὅλον; ἢ μήπως τὸ βλέμμα του ἦτο ἀπλανὲς καὶ οἱ βολβοὶ του ἐστρέφοντο παντοῦ εἰς ὅλας τὰς γωνίας καὶ ἔβλεπον ὅλον τὸ περιβάλλον ἐνταυτῷ, ἐγὼ δὲ μόνον ὑποκειμενικῶς ἤσθανόμην τὸν μαγνητισμὸν τοῦ ἀναμμένου ματιοῦ;

«Καὶ τὸ βλέμμα αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἐγνώρισα, τὸ βλέμμα αὐτὸ, ἤσθανόμην ὅτι με διατρύβη, με ὑποδολώνει· ἐνόησον ὅτι μία καὶμία συνθήκη ἀθάνατη ἐσφράγισε με τὰ μάτια τὰ ἰδικά μου, καὶ πῶς μοῦ ἦτο ἀδύνατον ὅ,τι καὶ ἂν ἔκαμνα— καὶ μήπως ἔμποροῦσα τίποτε νὰ κάμω; — νὰ ἀποφύγω τὴν κυριαρχίαν των, τὸ ἀνέκφραστον μαρτύριον, τὸν βραδὺν θάνατον, τὸν ὁποῖον μοῦ ἐπροξένουν.

«Ποτὲ δὲν τὸν ἐχαίρεισα τὸν ἄνθρωπον αὐτόν· ποτὲ δὲν ἤκουσα τῆς φωνῆς του τὸν τόνον· ποτὲ δὲν ἔμαθα τὸ ὄνομά του παρὰ εἰς τὴν φυλακὴν μόνον. Ἄλλως τε ἡ ἀπορρόφησις ἦτο τὸσον τελεία ὥστε, ὅταν ἐκύτταξα τὰ παρόδοξα ἐκεῖνα μάτια, μοῦ ἐφαίνοντο σὰν νὰ ἦσαν βγαλμένα, μετέωρα, χωρὶς στήριγμα, δίχως ὕλικόν,

σὰν ἄστρα κρεμασμένα ἀοράτως ἐκεῖ ἄνωθεν τῆς τραπέζης, εἰς ἐν σημεῖον σταθερὸν ἀποσπασμένον ἀπὸ τὰς ἰοχρούς γραμμὰς τοῦ τοίχου. Καὶ ἐχειριάζετο ν' ἀνοιγοκλείω μιὰ-δυὸ φορές τὰ βλέφαρα, διὰ νὰ συγκλονήσω τὴν εἰκόνα, τὴν ὁποίαν ὑφίπτάμην, διὰ νὰ ἰδῶ πάλιν τὸ πλαίσιον των, τὸ πρόσωπον, τὴν λευκότητα τοῦ δέρματος, τὸ ἀνύπαρκτον τῶν χειλέων, τὴν χεῖρά του νέλος, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἦτο συγχὰ ἐστηριγμένη ἡ κεφαλή του ἢ πετρίνη εἰς στάσιν μυστηριώδη, αἰωνίαν...

«Ἐτρωγε τάχα, ἔτρωγε ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ἔτρωγε πρὶν φθάσω ἐγὼ, ἔτρωγε χωρὶς νὰ κινῆται, χωρὶς νὰ χαμηλώσῃ τὰ μάτια; Δὲν ἤξέυρω τίποτε...

«Καὶ ἔξαφνα, μίαν μεσημβρίαν ἠλιόλουστον, ἐξῆλθα τοῦ γραφείου με λείψανα πάλης εἰς τὴν καρδίαν, με τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴν ἀντιμετωπίσω τὸ βλέμμα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἤμην ἀνίκανος νὰ ὑποστῶ, με τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴν ὑπάγω εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ἐκεῖνο πλέον, νὰ λυτρωθῶ τῆς δουλείας τῶν δύο λευκῶν ἐκείνων βολβῶν τῶν ἀναμμένων καὶ ἀκαύστων.

«Τὰ βήματά μου μολαταῦτα μ' ἔφεραν ἀσυνειδήτως με τὴν ἔξιν τῶν δέκα ἐτῶν εἰς τὴν θύραν ἐκείνην τοῦ ξενοδοχείου με τὰ ἰοχρῶα παραπετάσματα, ὡσὰν καίποια ἑλξίς μυστηριώδης, ἀγνωστος, πνευματικὴ, ἀκατανίκητος, με ἐβίαζε νὰ εἰσελθῶ. Ἄλλ' ἐβίασα τὸν ἑαυτόν μου, ἐνίκησα, καὶ ἀφοῦ περιήλθον ὑπὸ τὴν θέρμην τοῦ ἡλίου, ὑπὸ τὴν λάμψιν τῶν περικυκλούστων με ἀψύχων, ἀναποφάσιτος, τὸ πεζοδρόμιον, ὠρμησά τρέμων, κεντηθεὶς ἀπὸ ἀφηνιδίαν ἀπόφασιν, ἰσχυρὰν, ἀπὸ μίαν στιγμιαίαν μανίαν θελήσεως, εἰς ἐκείνων. αἱ ὁποῖαι με κατελάμβανον περιοδικῶς.

«Καὶ ἔφυγα. ἔφυγα ταχέως διὰ νὰ μὴ ἐπιστρέψω, καὶ εἰσῆλθα εἰς ἄλλο ξενοδοχεῖον καὶ ἔφαγα πολὺ, ἔφαγα λαϊμάργους, διὰ νὰ ἀπασχοληθῶ, διὰ νὰ χορτάσω ὄχι τὸν στόμαχον ἀλλὰ τὴν ὑπαρξίν μου ὅλην με φαγητά, ἂν ἦτο δυνατόν...

«Ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον ἐστάθη ἀδύνατον. Ἦτο ἰσχυροτέρα ἐμοῦ ἡ ἔξις, ἡ ὑποδουλωσις, ἡ γοητεία· καὶ ἐπῆγα ἐκεῖ πάλιν, καὶ ἐκάθηθα ἀπέναντι τοῦ βλέμματός ἐκείνου, τοῦ βολβοῦ τοῦ λείου, τοῦ ἀναμμένου, ὅστις εὐρίσκετο ἐκεῖ αἰωνίως, ὡς κεραυνοβοληθεὶς.

«Ἄν ἡδυνάμην μόνον νὰ σᾶς ἐξεικονίσω, νὰ σᾶς δώσω νὰ με ἐνοήσετε, νὰ σᾶς κάμω πιστευτὸν τὸ μαρτύριον, τὸ ὁποῖον ὑπέφερα, τὸν κλονισμὸν τῆς ὑγείας μου, τὴν δηλητηριώδη ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου μου ἐπενέργειαν τῶν ὀφθαλμῶν ἐκείνων, τὰς βρειάς κεφαλαλγίας ποῦ μοῦ ἐπροξένουν, ὁμοίαις μ' ἐκείνην, τὴν ὁποίαν μοῦ ἐπέφερε ἡ μακρὰ ὄσφρησις μόσχου τὰς ἀγρυπνίας καὶ τοὺς ἐριάλτας, τὰς τρομερὰς νύκτας κατὰ τὰς ὁποίας ἔμενα ἐπὶ τῆς

κλίνης με άνοιχτά τὰ βλέφαρα, διότι ὁσάκις τὰ ἔκλεια. ἔβλεπα νὰ ἀνάπτωνται ἀμέσως εἰς τὸ σκοτεινὸν πεδίου, τὸ ὁποῖον ἐξετείνεται ἐνώπιόν μου, ἔβλεπα νὰ ἀνάπτωνται οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκεῖνοι, αἱματηροὶ τώρα. κόκκινοι, πληγόνοντες περισσότερο τὰ νεῦρά μου.

«Τὰ συμπτώματα τῆς νευρασθενείας μου ὠξύνθησαν· οἱ συνάδελφοί μου μὲ παρετήρουν μὲ οἶκτον. Ἡ ἐπιρροή τοῦ ἀνθρώπου ἐκεῖνου τοῦ ἀγνώστου, τὸν ὁποῖον μοῦ ἐφαίνοτο τώρα ὅτι θὰ ἐγνώριζα, ὅτι θὰ εἶχα κάποιαν ἔλθραν μαζί του εἰς ἐποχὴν ἄλλην, εἰς γενεὰς λησιμονημένας, καὶ τὸν ὁποῖον ἐντοσοῦτω δὲν ἐγνώριζα, μοῦ ἦτον ὀλεθρία.

«Προσεπάθουν νὰ διασκεδάσω τὴν ἐντύπωσιν, ἐλπίζων ἡλιθίως ὅτι ἠδυνάμην νὰ διαφύγω, νὰ ἀπατήσω τὸ βλέμμα ἐκεῖνο τὸ ἐχθρικόν! Ἐπῆρα φίλους μαζί μου, ἐπῆρα μίαν ἡμέραν τὴν ἐξαδέλφην μου, τὴν μόνην γυναῖκα τοῦ ἐγνώριζα, διὰ νὰ ἀποσπασθῶ μὲ τὴν συνδιάλεξιν, διὰ νὰ λησιμονήσω τὸ μυστηριώδες μαχητητικόν, τὸ ὁποῖον ἐτρέφετο εἰς τὰ ὄμματα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου. Ἄλλ' ὅλα ἀπέβησαν ἀνωφελῆ! Ἡ ἄκτις ἐκεῖνη ἐβίαζε τὰ βλέφαρά μου νὰ ἀνοψωθῶν καὶ τὸ βλέμμα μου ἐπνίγετο, ὑπεδουλώνετο, ἐνῶ τὸ ρευστὸν τὸ μαχητητικόν μὲ περιεκύκλωνε.

— Βλέπεις τὰ μάτια τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ; ἤρωτήσα μίαν ἡμέραν τὴν ἐξαδέλφην μου.

Ἐκεῖνη ἐστίασεν.

— Ναί, μοῦ εἶπεν ἀδιαφόρος. Ἐχει μάτια φοβερά. Φαίνεται ἄν τυφλός, ἄν νὰ τοῦ εἶχαν καύσει ποτὲ τὰ βλέφαρα μὲ ἀναμμένο σίδηρο.

Ἄλλ' ἐκεῖνη δὲν ἐφοβήθη, δὲν ἐδέθη, δὲν κατεστράφη ὡς ἐγώ, ἀπὸ τὸ βλέμμα ἐκεῖνο τὸ ἀνεκφραστον.

«Καὶ μίαν ἡμέραν— διότι βλέπω ὅτι εἶνε ἀδύνατον τίποτε νὰ ἀῶ· εἰπῶ, τίποτε νὰ ἀῶς μεταδώσω, οὔτε ἰδέαν κἄν τοῦ μυστικοῦ ἔλκου, τὸ ὁποῖον ἐμεγεθύνθη ἐν τῇ ψυχῇ μου· διότι βλέπω ὅτι ὅλα εἶνε μάταια, ὅτι ἡ διήγησίς μου καταπτῆ ὡσάν διήγησις παράφρονος· διότι δὲν θέλω πλέον νὰ ὑπερασπισθῶ— μίαν ἡμέραν, ἐνῶ ἐπερνοῦσα ἀπὸ τὴν ὁδὸν Σταδίου τυχαίως, χωρὶς σκέψιν, μὲ τὸν φόβον μόνον τὸν ἀπειρον τῶν πραγμάτων ὄλων, μὲ τὰς ἀρτηρίας τοῦ ἐγκεφάλου μου παλλούσας καὶ πονούσας, ὡς νὰ ἦσαν ἐξοιδημένα· ἀπὸ φλόγῃσιν, εἶδα εἰς μίαν προθήκην ἐν πρᾶγμα στυλπνὸν καὶ ἀπαστράπτον, κἄτι τι τὸ ὁποῖον μοῦ ἐφάνη καὶ ἐκεῖνο ἄν ἀναμμένον. Ἐχρησίευσεν νὰ πλησιάσω πολὺ, νὰ τὸ κυττάξω ἐπιμόμως, διὰ νὰ διευκρινήσω τὴν στυλπνὴν εἰκόνα τὴν ἀρχικὴν, τὴν ὁποίαν εἶχα συγκρατήσει, καὶ νὰ ἶδω ὅτι ἦτο ὄπλον, τὸ μικρὸν ἐκεῖνο ὄπλον, τὸ ὅλως γυναικεῖον βεβόλθερ, τὸ

ὁποῖον ἔχετε τώρα ἐνώπιόν σας. Τὸ ἠγόρασα. Ναί, τὸ ἠγόρασα χωρὶς κανένα σκοπόν, χωρὶς χαμίαν ἰδέαν — εἰς τὸν ἐγκέφαλόν μου τοῦλάχιστον — διότι εἰς τὰ μύχια, τὰ ἀσυνειδήτητα βάθη, τὰ κοιμώμενα τῆς ὑπάρξεώς μου, ἐκεῖ ὅπου ὁ δαίμων κινεῖται, μήπως ἤξεύρω, μήπως ἤξευρε κανεὶς τί ὑποψάσκει, τί ἐπὼάζεται;

«Καὶ δὲν ἤξεύρω κ' ἐγὼ ἀκόμη διατὶ τὸ ἐσπέρας αὐτὸ ἐκύτταξα ὀλιγώτερον τὸ βλέμμα ἐκεῖνο, ὡς κάποια ἀπόφασις — ἄλλα ποῖα, Θεέ μου! — νὰ εἶχε ληφθῆ, καὶ ἀφοῦ ἐτελείωσα τὸ δεῖνόν μου τὸ λιτόν, τὸ συνιστάμενον ἀπὸ δύο κύπελλα τείου μόνον — ἐνὸς τείου πολὺ δυνατοῦ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, ἐνθυμοῦμαι — ἐξήγαγον χωρὶς σκέψιν τὸ βεβόλθερ ἀπὸ τὴν τσέπην μου καὶ ἔστρεψα τὸ στίλβον ἐκεῖνο πρᾶγμα εἰς τὰ στίλβοντα μάτια, τὰ ἵπποια μὲ ἐκύτταζαν, τὰ ὁποῖα μὲ παρετήρουν, τὰ ὁποῖα δὲν ἐκινήθησαν μόλαταῦτα, δὲν ἐστράφησαν, ὡς νὰ ἦσαν γοητευμένα καὶ αὐτά.

Καὶ ἐπυροβόλησα.

«Σᾶς ὀρκίζομαι, κύριοι δικασταί, ὅτι δὲν ἐκράτησα ποτὲ ὄπλον εἰς τὰς χεῖράς μου, ὅτι δὲν ἐγυμνάσθην ποτὲ εἰς τὴν σκοποβολὴν, ὅτι δὲν ἐσκόπευσα κἄν τὴν ἐσπέραν ἐκείνην.

«Καὶ μ' ὄπλον τοῦτο ἡ σφαῖρα διηθυβήθη ὀκριβῶς κατὰ τοῦ ἀριστεροῦ ὀφθαλμοῦ, εἰς τὸ κέντρον, ὡς διὰ νὰ ἀνοίξη τὴν μαῦρην ὀπὴν τῆς κόρης — διατὶ τάχα εἰς τὸν ἀριστερὸν ὀφθαλμόν; — ὡς νὰ εἶχε μεγεθυθῆ τὸ χέρι μου καὶ νὰ εἶχε φθάσει τὸ ἰδικόν του καὶ νὰ εἶχα τοποθετηθεῖ τὸ βεβόλθερ εἰς τὰ βλέφαρα — ἢ μᾶλλον ὡς νὰ εἶχε πυροβολήσει ὁ ὀφθαλμός μου ἐντὸς τοῦ ἰδικοῦ του — καὶ τὸ μάτι τοῦ ἤρχισε νὰ τρέχῃ, ἔγινε κόκκινον ἀπὸ αἶμα, ὅπως τὸ ἔβλεπα τὴν νύκτα, ἄν ἔκλεια τὰ βλέφαρά μου.

«Ὅχι, ὄχι· δὲν τὸν ἐρόνευα ἐγὼ τὸν ἀνθρώπον αὐτόν. Δὲν ἤξεύρω, δὲν εἶμαι ἱκανὸς νὰ ἀπολογηθῶ, . . . ἴσως εἶπα ψεύματα . . . ἴσως δὲν ἤξεύρω τί λέγω . . . ὄχι, ὄχι, κύριοι δικασταί, τίποτε ἄλλο . . . δὲν ἔχω τίποτε ἄλλο . . . νὰ ἀῶς εἶπω.»

N. Δ. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΥΜΒΟΥΛΗ

Καὶ ἂν ἔχῃς κλίσην πρὸς τὸ ἰδεῶδες φρόντιζε πρὸς καταπραΰνισιν τῶν γήινων φροντίδων. Διότι καὶ τὸ ἀερίστατον ἀνέρχεται εἰς τὰ νέφη ἀφοῦ κορσεθῆ κάτω ἐπὶ τῆς γῆς.

ΤΟ ΣΤΟΙΧΗΜΑ

(κατά τὸ Δαριχόν)

ΣΕΝΑ τραπέζι ἐπίνανε ὁ Πέτρος μὲ τὸν Βένδερ.
 Ὁ Βένδερ λέει ἀστοιχηματῶ σέ ὅ,τι θέλεις Πέτρο!
 Μὲ τὸ τραγοῦδι σου μπορεί τὸ κόσμο νὰ πρελλαίνης,
 Μὰ νὰ πλανέσης δὲν μπορείς τὴν ὀμορφὴ τὴν Μέτη.»
 Κι' ὁ Πέτρος λέει: «στοιχηματῶ ἐγὼ τὸ ἄλογό μου,
 Βάλε καὶ σὺ στὸ στοίχημα τὰ δύο πιστὰ σκυλιὰ σου,
 Ἄπόψε τὰ μεσάνυχτα νὰ πᾶ' νὰ τραγουδήσω
 Κι' ἂν δὲν τὰ χάσῃ ἡ Μέτη σου νὰ χάνω τ'ἄλογό μου.»

Τὴν νύχτα τὰ μεσάνυχτα ὁ Πέτρος τραγουδαίει,
 Τὰ ἔλατα ἀρουκράζονται καὶ τὰ νερά ἐσωπάσαν,
 Πάνω ψηλὰ στὸν οὐρανὸ τρέμει τ' ὠχρὸ φεγγάρι,
 Τ' ἀστέρια λάμπουνε βουθὰ, ἀρουκράζονται κ' ἐκεῖνα.
 Ἡ κυρὰ Μέτη ἐξύπνησε ἀπ' τὸν βαθύ της ὕπνο:
 «Ποῖος εἶν' αὐτὸς ποῦ τραγουδᾷ στὸ σπῆτι μου ἀπὸ κάτω;»
 Ἐντύθηκε ὀλοθιάστικη, ἔξω ἀπ' τὸ σπῆτι τρέχει,
 Περνᾷ λαγκάδια κ' ἐρημιές, τὸν Πέτρο ἀκολουθαίει,
 Ποῦ τὴν τραβᾷ μὲ τὴν φωνὴ μὲ τὸ γλυκὸ τραγοῦδι
 Στὸ σπῆτι του τὸ μακρυνὸ στὸ ἐξοχικὸ του σπῆτι.

Κατὰ τὰ ημερώματα γεννᾷ ἡ Μέτη πίσω·
 Ὁ Βένδερ εἰς τὴν πόρτα της ἐφύλαγε καρτέρι:
 «Γιὰ πές μου Μέτη ποῦ ἤσουν ἀπόψε ὀληνύχτα
 Καὶ εἶνε τὰ ροῦχα σου ὑγρά καὶ περπατεῖς καὶ στάζουν;»

«Ἦμουν ἐκεῖ στὸ ποταμὸ ποῦ κατοικοῦν Νερνάδες
 Κ' ἐπήγα, Βένδερ, νὰ μοῦ εἰποῦν καὶ κ' ἐμὲ τὸ ριζικό μου.
 Κι' αὐτὲς χτυποῦσαν τὰ νερά καὶ μουῦρεξαν τὰ ροῦχα.»
 «Μέτη, ἐκεῖ στὸν ποταμὸ οἱ δρόμοι εἶν' ὄλο ἄμμο,
 Μὰ σὺ ἔχεις καὶ πρόσωπο καὶ χέρια ξεγδαρμένα.»
 «Στοὺς βρυκολάκους ἤμουνα ὅλη τὴν νύχτα, Βένδερ,
 Ἐτράθηκα γιὰ νὰ τοὺς δῶ πῶς σέρνουν τὸ χορὸ τους
 Κ' ἐξέγδαρα τὰ χέρια μου στ' ἀγκάθια καὶ στοὺς βάτους.»
 «Οἱ βρυκολάκοι στὸν χορὸ τὸν Μάη τὸν μῆνα πιάνουν
 Σὲ λειθαδάκια πράσινα καὶ λουλοδοσπαρμένα·
 Τώρα χειμῶνας παγωνιά στὴν πλάση βασιλεύει
 Καὶ μόνο κρύος ἄνεμος σφυροκοπᾷ στὰ δάση.
 Στῶν βρυκολάκων τὸν χορὸ δὲν ἤσουν κυρὰ Μέτη.»
 «Στοῦ Πέτρου Νίλσον ἤμουνα ὅλη τὴν νύχτα, Βένδερ.
 Ἦρθε καὶ μοῦ τραγούδησε καὶ μ' ἔβγαλε ἀπ' τὸ σπῆτι
 Κ' ἐδιᾶθηκα καὶ ποταμούς καὶ δάση γιὰ νὰκούσω
 Τραγοῦδι δυνατώτερο κι' ἀπὸ τὸν χάρο ἀκόμα.
 Μὲ συνεπῆρε στὴν νυχτιά γιὰ νὰ μὲ ξεφανύσῃ·
 Τώρα τὸ ξέρω ἡ δύστυχη πῶς μέλει νὰ κεθάνω.»

Στὴν πόρτα τοῦ κοιμητηριοῦ ἔβαλαν μαύρη σκέπη·
 Χτυπᾷ ἡ καμπάνα θλιθερά—ἀπέθανε ἡ Μέτη—
 Ἄκολουθᾷ τὸ λείψανο ὁ Βένδερ καὶ στενάζει:
 «Ἄχ! πάει ἡ γυναῖκα μου καὶ τὰ πιστὰ σκυλιὰ μου»

ΠΑΥΛΟΣ ΓΝΕΥΤΟΣ

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ὁ λέγων ἀληθείας τὰς ὁποίας δὲν πιστεύει, εἶνε ὁ μεγαλιέτερος
 ψεύστης.

Ἡ ζηλοτυπία, ὅταν δὲν κολακεύει τὴν γυναῖκα, τὴν προσβάλλει.

ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΗΡΩΣ

[ΠΟΛΕΜΙΚΟΝ ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ]

ΛΟΙ τὸν ἐγνώριζαν εἰς τὸ Νεζερό τὸν μπάριμπα
Σπύρο τὸν ζήτουλα.

Ἦτο κουτσός ἀπὸ τὸ δεξιὸ τοῦ ποδᾶρι κ' ἐπερ-
πατοῦσε ἀκουμπῶντας 'ε τὴν πατερίτσα του.

Θὰ ἦτο ἕως πενήντα πέντε χρονῶν ἄνθρωπος' μὰ ἡ καρ-
διά του ἐφαίνετο νὰ ἦταν καρδιά παλληκαριοῦ.

Ὁ μπάριμπα-Σπύρος ἐζητιάνευε κ' ἐζούσε.

Ἦτο καλὸς ἄνθρωπος καὶ τὸν ἐλεοῦσαν ὄλοι.

Πολλοὶ ἔλεγαν ὅτι ἀπὸ ταῖς οἰκονομίαις του εἶχε γεμίσει
τὸ μικρὸ του τὸ κεμέρι.

Τοῦτο τὸ ἐπίστευαν οἱ περισσότεροι, γιατί λίγαις μέραις
πρὶν ἀρχίσῃ τὸ τουφέκι 'ε τὰ σύνορα, ὁ μπάριμπα-Σπύρος
ἐπαυσε νὰ ζητιανεύῃ.

Ὅπου ἀκουγε νὰ συζητοῦν γιὰ τὸν πόλεμο ἐκάρφωνε
καλὰ καλὰ τὸ αὐτί του καὶ τὸ μάτι του ἐβγαζε φωτιές.

Ἐβλεπεε τότε 'ε τὴ ματιά του ζωγραφισμένη ὅλη τὴ φω-
τιὰ ποῦ ἔκαιγε τὰ στήθαια του.

Πῶς λοιπὸν τὰ κατάρφανε ὁ μπάριμπα-Σπύρος νὰ ζῆ τὸ-
σον καιρὸ χωρὶς νὰ ζητιανεύῃ ἂν δὲν εἶχε γεμάτο τὸ κε-
μέρι του;

Ἡ ἡμέραις ποῦ θάρχιζε τὸ τουφέκι ἐπλησίαζαν καὶ ἡ ἄ-
γωνία καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ μπάριμπα-Σπύρου ἐγιναν πλέον
ὀλοφάνερα.

— Πῶς τὰ βλέπεις, παπούλη; ἔλεγεν εἰς τὸν παπᾶ τοῦ
Νεζεροῦ' θὰ τοὺς φάμε τοὺς παληότουρκους; Κοί ὅταν ἀπὸ
τὸ στόμα τοῦ παπᾶ ἐβγαίνουν λόγια μισομασημένα, τὸ ἡλιο-
καϊμένο πρόσωπο τοῦ μπάριμπα-Σπύρου ἐσυννέφιαζε.

— Δὲν τὰ ξέρεις καλὰ, παπούλη, τὰ πράγματα' θὰ πάω
'ετὸ δάσκαλο νὰ τὰ μάθω.

Καὶ ἐπήγαινε εἰς τὸ σπήτι τοῦ διδασκάλου, ὁ ὁποῖος, νέος
καὶ ζητῶν ὁ λ ε μ ο ς—κατὰ τὴν καθιερωθεῖσαν πλέον φρά-
σιν, καθ' ἕκ τῶν ἀπαλλαγέντων καὶ αὐτὸς—τὰ ἐβλεπεν
ὅλα ρόδινα καὶ ἐδίδεν ὄχι ἐλπίδας ἀλλὰ βεβαιότητος εἰς τὸν
μπάριμπα-Σπύρο περὶ τῆς νίκης. . . Καὶ ὁ γέρω-ζήτουλας
εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν ἀπάντησιν τοῦ διδασκάλου ἐμουρ-
μούριζε :

— Καλὰ τὰ ἔλεγα ἐγώ' θὰ τοὺς φάμε τοὺς παληότουρ-
κους' δὲ θὰ μᾶς γλυτώσουν!

* *

Ἄρχισε τὸ τουφέκι.

Εἰς τὴν κορυφὴν τῆς Ἀναλήψεως (1) τοῦ οὐδετέρου σταθ-
μοῦ τὸν ὁποῖον ἐκυρίευσαν ἀπὸ τὴν πρώτην ἡμέραν οἱ ἰδιοί
μας, παρουσιάσθη ἕνας γέρωε κουτσός μετ' τὴν πατερίτσα του
καὶ μ' ἕνα σακκούλι γεμάτο κ' ἕνα φουσκωμένο ἀσκή.

Ἦταν ὁ μπάριμπα-Σπύρος.

— Κακὸ τόπο ἐδιάλεξες γιὰ ζητιανιά, παπούλη μου, τοῦ
λέγει ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ οὐλαμοῦ τῶν πυροβολητῶν ἀνθυπο-
λοχαγός, ἐδῶ μοιράζουμ μπόμπαις!

— Δὲν ἦρθα γιὰ ζητιανιά, καπετάνιε μου' ἦρθα γιὰ νὰ
πολεμήσω. Ἐγὼ τὸ δικαίωμα;

Ὁ ἀξιωματικὸς τὸν ἐκύτταξε καλὰ καλὰ καὶ τοῦ εἶπε :

— Ἄρσθ' θέλεις νὰ ἰδῆς τὸ πανηγύρι τῆς φωτιᾶς ὄριστε.
Καὶ τοῦ ἔδωκε τὸ ὄπλον ἐνδὸς τῶν ὑπηρετῶν τῶν τηλε-
βόλων.

Ἀναγάλλισε ἡ ψυχὴ τοῦ μπάριμπα-Σπύρου καὶ τὸ μάτι
του ἐδάκρυσε.

Ἐφίλησε τὸ τουφέκι κ' ἐτοποθετήθη εἰς τὴν πρώτην
γραμμὴν.

(1) Ὡς γνωστὸν ἐπὶ τῆς Ἀναλήψεως ἔμεινε κατὰ τὸν πόλεμον ἐπὶ
πέντε ἡμέρας ὁ γενναῖος ἀνθυπολοχαγός τοῦ πυροβολικοῦ κ. Γεώργ. Κο-
τσελόπουλος ὁ ἡρωικώτατος ἀγωνισθεὶς ἐκεῖ μετὰ τοῦ οὐλαμοῦ του καὶ ἄ-
ποκρούσας ὀκτὼ ἐρόδους ἐχθρικός, ὅστις καὶ παρέσχε τῷ ἀδελφῷ του καὶ
φίλῳ παιτητῇ κ. Ν. Κοτσελοπούλῳ τὰς ἄνω πληροφωρίας.

Ὁ μπάρμπα-Σπύρος ρίχνει, ρίχνει ἀδιακόπως.

Πυρώνει τὸ τουφέκι του καὶ τὸ ἀλλάζει ἀμέσως μὲ τὸ τουφέκι ἄλλου ὑπηρετοῦ.

Οἱ στρατιῶται μας κτυποῦν ὀχρωμένοι πίσω ἀπὸ μιὰ πέτρα ὁ καθ' ἓνας των.

Ὁ μπάρμπα-Σπύρος πυροβολεῖ γονατιστός, διότι δὲν εἴμπορεῖ νὰ σταθῇ . . . ὄρθιος !

— Γεῖά σου, γέρω-παλληκαρά μου, φωνάζει ὁ ἀξιωματικός· μὰ φυλάγου κι' ὅλα λιγάκι, γιατί τέτοιο παλληκαρί εἶναι ἀμαρτία νὰ χαθῇ ἄδικα !

— Μὴ φοβάσαι, καπετάνιε, ἀπαντᾷ ὁ γέρω-ζήτουλας, ἡ σφαίραις μὲ γνωρίζουν ἐμένα ἀπὸ τὰ παλαιά.

Καὶ ὁ μπάρμπα-Σπύρος πολεμάει σὺν λιοντάρι καὶ ὁ ἀξιωματικός τὸν θαυμάζει καὶ οἱ στρατιῶται τὸν χειροκροτοῦν !

* *

Ἔχουν περάσει σαράντα ὀκτὼ ὥραις ἀπ' ὅταν ἄρχισε τὸ τουφέκι καὶ οἱ στρατιῶται εἰς τὴν Ἀνάληψιν ἦσαν νηστικοί.

Ὁ ἀξιωματικός μόνον εἶχε μιὰ γαλέττα καὶ μισὸ λεμόνι διὰ τὸ γεῦμά του !

Οἱ στρατιῶται πεινοῦν. Ἄν τοὺς ἐξέχασε ἡ ἐπιμελητεία, δὲν τοὺς ἐξέχασε καὶ ὁ μπάρμπα-Σπύρος ὁ ζήτουλας !

Ἀνοίγει τὸ σακκοῦλι του, βγάζει ἀπὸ μέσα δύο ψωμιά, μιὰ σακκοῦλα μὲ ἔλαιον καὶ ἓνα χαρτὶ ταραμῦ καὶ ἀρχίζει νὰ τὰ μοιράζῃ εἰς τοὺς στρατιώτας, ἐνῶ ἡ σφαίραις βοῶντες γύρω του.

— Ζήτω ὁ μπάρμπα-Σπύρος! ἀκούεται βροντοφωνῶν ὁ οὐλαμὸς τῶν πυροβολητῶν μας.

Καὶ ὁ γέρω-ζήτουλας ἀφοῦ ἐτελείωσε τὴν διανομὴν τοῦ συσσιτίου, ἔδωκεν εἰς τοὺς στρατιώτας νὰ πιοῦν ἀπὸ τὸ ἄσκι τὸ ὅποσον ἔφερε κρεμασμένο εἰς τὴν πλάτη του καὶ ἔπιασε πάλι τὸ τουφέκι !

Εὐλογημένα τὰ χέρια ποῦ ἐλέησαν τέτοιο ζήτουλα !

* *

Ὅσαις μέραις ἔμειναν ὁ οὐλαμὸς τοῦ πυροβολικοῦ εἰς τὴν Ἀνάληψιν ὁ μπάρμπα-Σπύρος δὲν ἔλειψε στιγμή.

Μόνον ἄρα ἔπαυε τὸ τουφέκι κατέβαινε εἰς τὸ χωριό, ἐ-

γέμιζε τὸ ἄσκι του κρασί καὶ τὸ σακκοῦλι κουραμένα καὶ ἔτρεχε πάλι μὲ τὸ κουτσό του ποδαράκι εἰς τὴν θέσιν του.

Ἔτσι ἐξήντησε ἔλο τὸ κεμέρι του ὁ μπάρμπα-Σπύρος.

Κατὰ τὴν ὑποχώρησιν, ἓνας στρατιώτης λέγει, ὅτι εἶδε τὸν μπάρμπα-Σπύρο μὲ σπασμένο καὶ τὸ ἄλλο του ποδάρι ἀπὸ σφαῖρα τουρκικὴ, μέσα σὲ μιὰ γράνα καὶ τὸν ἄκουσε νὰ λέγῃ μὲ πικρὸ παράπονο :

— Τὸ ἓνα τὸ ἔχασα 'ς τὴν Καλαμπάκα, τὸ ἄλλο 'ς τὴν Ἀνάληψι· ἄς ἔχῃ δόξαν ὁ Θεός !

Κανεὶς δὲν ξέρει πλέον τί ἀπέγεινεν ὁ μπάρμπα-Σπύρος ὁ ζήτουλας. Νὰ πέθανε ἄρά γε 'ς τὴν γράνα ἐκεῖνη τὸ τίμιον αὐτὸ παλληκαρί ἐγκαταλειμμένο καὶ ἔρημον ;

Ἢ νὰ μὴν ἔπεσε ζωντανὸς εἰς τὰ χέρια τῶν Τούρκων ὁ μπάρμπα-Σπύρος ὁ ζήτουλας ;

ΝΙΚΟΣ Α. ΚΟΤΣΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΚΟΡΠΙΑ ΦΥΛΛΑ

Ὁ εὐγενὴς ἄνθρωπος σκέπτεται εὐγενῶς καὶ περὶ τῶν κακῶν.

* *

Ἡ κολακεία εἶνε ἡ δύναμις τῶν μικρῶν καὶ ἡ ἀδυναμία τῶν μεγάλων.

* *

Εὐκολώτερον δίδουν οἱ πεινασμένοι εἰς τοὺς νηστικούς, παρὰ οἱ χορτασμένοι.

ΣΟΝΕΤΤΑ

Α΄.

Ἰδιος κόσμος εἶνε ποῦ μιὰ μέρα
Μοῦ χρῦσονε τὰ πρῶτά μου τὰ χρόνια ;
Ὁ ἴδιος ἥλιος εἶνε 'ς τὸν αἰθέρα ;
Τὰ ἴδια κρίνα, τὰ ἴδια χελιδόνια ;

Ποῦ νᾶνε ἡ ἀθῶα χαρά μου ποῦ ἐδῶ πέρα
Μῶταζε ἡ φύσις πῶς θά νᾶνε αἰώνια ;
Τὰ πρόσωπα τῆς μάνας, τοῦ πατέρα,
Μία δύναμι σκεπάζει καταχθόνια ;

Ὁ ἴδιος ὁ θνητὸς εἶνε ποῦ ἐμπρός μου
Σὰν ἄλλος ἥλιος πλειὸ γλυκὸς ἐφάνη
Καὶ θαρροῦσα πῶς πρόβαλε ὁ θεὸς μου ;

Ἄχ ! εἶνε αὐτὸς ποῦ ἀδιάκοπα μὲ κάνει
Νὰ λαχταρῶ 'ς τὴ τρικυμία τοῦ κόσμου
Καὶ μοῦ φορεῖ ἀπ' ἀγκάθια ἓνα στεφάνι ;

Β΄.

Ἐρέχω κ' ἐγὼ 'ς τὸ μισησμένο αἰῶνα
Κι' ὄλο φαρμάκι νύκτα μέρα πίνω,
Κι' ὡσὰν νὰ βγῆκα ἀπὸ μεγάλο ἀγῶνα
Αἶμα 'ς τὸ κάθε πάτημά μου χύνω.

Ἄπ' ἀγκάθια φορῶ φρικτὴ κορῶνα
Κι' ὅπου στραφῶ καρδιάς κομμάτια ἀφίνω.
Σὲ κανένα δὲν ἔγγρα τὸ γόνα
Κι' οὔτε 'ς τὸν πλάστη τὸ κεφάλι κλίνω.

Ἀπελπισιᾶς φωναῖς καὶ χλεύης ρίχνω,
Τὸ μάτι μου σκεπάζω ὅταν δακρύζει
Καὶ τὸ γέλιο μονάχα σ' ὄλους δείχνω.

Κι' ἀνάμεσα 'ς τὰ κάλλη π' ἀγναντεύω,
Στὸ χρυσάφι ποῦ ἐμπρός μου λαμπυρίζει,
Λίγο ψωμί καὶ μία καρδιά γυρεύω.

ΣΤΕΦ. ΜΑΡΤΥΩΚΗΣ

Πώλησις διὰ τῆς βίας.

- Τί θέλεις, Κύριε, ἀπὸ 'μένα ;
— Ξεύρω πῶς δὲν ἔχεις ὄπλο ἐπάνω σου, αἱ ;
— Σὰς ὀρκίζομαι πῶς δὲν εἶμαι ὀπλισμένος. Τί ζητεῖτε ἀπὸ 'μένα ;
— Ἄκουσε. Βλέπεις αὐτὸ τὸ ρεβόλβερ ; Εἶνε ἐντελέστατον σοῦ ἐγ-
νώμα· ὅτι δὲν λανθάνει διόλου. Εἶμαι ὀπλοποιός. Σὲ παρακαλῶ λοιπὸν
νὰ τὸ ἀγοράσης, γιατί δὲν ἔχω δουλιές καὶ εἶμαι χωρὶς λεπτὸ ! Νὰ συ-
χωρεθοῦν τὰ πεθαμμένα σου !
— ! . . . ! . . . ! !

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΕΝ ΤΗ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

τοῦ λιθοξόου Σωφρονίσκου καὶ τῆς μαίας Φαιναρέτης υἱὸς Σωκράτης, ὁ τὴν γλυπτικὴν τὸ πρῶτον ἀσκήσας, καὶ τὰς τρεῖς Χάριτας τὰς κοσμοῦσας τὰ τῆς Ἀκροπόλεως Προπύλαια, καθὰ λέγεται ποιήσας, ὁ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του διαβληθεὶς ὡς εἰς ἀγενεῖ ἔργα ἐπιιδόμενος καὶ ὡς δούλος ὑπηρετῶν ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος, ὁ πρὸς τὰς φιλοσοφικὰς θεωρίας ῥέπων καὶ μετὰ ζέσεως περὶ τὴν ἀπόκτησιν φιλοσοφικῶν γνώσεων καταγινόμενος, ὁ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους ὡς ἐπιβλαβὴς νεωτεριστῆς παρασταθεὶς καὶ ὑπὸ τοῦ Αἰσχίνου σοφιστῆς ἐπικληθεὶς, ὁ γενναίως ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ ἀγωνισθεὶς, ὁ εἰς δίκην ὡς ἀσεβῆς καὶ διασθορεὺς τῶν νέων ἐναχθεὶς, ὁ ἔνοχος θανάτου διὰ τὸν ἀνεξάρτητον καὶ ἀγέρωχον αὐτοῦ χαρακτήρα κηρυχθεὶς καὶ διὰ κωνείου θανατωθεὶς, τὸ πρότυπον τοῦτο τῆς εὐσεβείας, τῆς ἐγκρατείας, τῆς ἀρσιώσεως καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ, ὁ ὡς σύμβολον ἔχων τὸ περίφημον γνωμικὸν τὸ ἐπιγεγραμμένον ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ ἐν Δελφοῖς ναοῦ—Γ ν ᾧ θι : σ α υ τ ὃ ν—ὅπως καταστέλλῃ τὴν ἰδίαν αὐταρέσκειαν καὶ κατακρίνῃ τὴν τῶν ἄλλων δοκησιοφίαν, ὁ ἀνεχόμενος ὡς σύζυγον τὴν παρὰ πάντων ὡς βιαιοτάτην ὁμολογούμενην Ξανθίππην, καίτοι καὶ οὗτος δὲν φαίνεται διατελέσας πιστὸς σύζυγος, ὁ ἀνὴρ τέλος περὶ οὗ τόσα ὑπὲρ καὶ κατὰ ἐλέχθησαν, εἶχε τὸ ἀτυχεῖα νὰ εἶνε δυσμορφώτατος, ὡς τοῦτο γίνεται δῆλον ἐκ πολλῶν μάλιστα δὲ ἐκ τοῦ Συμποσίου τοῦ Πλάτωνος, καθ' ὃ ἰδιότροπος, ἄσωτος, πλὴν χά-

ριν, κάλλος καὶ πολλὰ πνευματικὰ προτερήματα κεντημένος Ἀλκιδιάδης οὕτω προσωπογραφεῖ αὐτόν : «σημί γάρ δὴ ὁμοιώτατον αὐτόν εἶνε τοῖς σειληνοῖς τούτοις τοῖς ἐν τοῖς ἐρμολυφείοις καθημένοις . . . καὶ σημί αὖ εἰκνεῖναι αὐτόν τῷ Σατύρῳ τῷ Μαρσῷ». (XXXII, A).

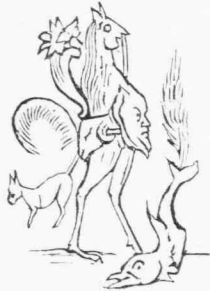
Τὸ πλῆθος ἀρέσκειται πάντοτε σχεδὸν διασύρον τοὺς διασήμους καὶ ἐντίμους ἀνδρας, μάλιστα δὲ ὅταν οὗτοι ἔχουσι σωματικὸν τι ἢ προσωπικὸν ἐλάττωμα, οἱ δὲ γελοιογράφοι μετὰ προθυμίας ἐκμεταλλεύονται τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην τῶν πολλῶν. Ὁ Σωκράτης λοιπὸν ὅστις παρὰ τὰς ἀπίρους αὐτοῦ ἀρετὰς ἐκέκτητο τὸ τῆς δυσμορφίας ἐλάττωμα, παρελήφθη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλλιτεχνῶν καὶ εἰκονίσθη ἐπὶ τῶν γεγλυμμένων λίθων μὲ ῥῖνα πρὸς τ' ἄνω ἐστραμμένην, χεῖλη παχέα, τράχηλον χονδρὸν καὶ βραχύν, ὀφθαλμοὺς κυλοιδιώντας, ὡς ἄλλος σειληνὸς ἢ σάτυρος. Ζώπυρος δὲ ὁ φυσιογνωμολόγος, πλειοδοτῶν ἐν τῇ κακολογίᾳ, διέβλεπε φάλους διαθέσεις ἐν τοῖς χαρακτηριστικαῖς τούτοις τοῦ φιλοσόφου.

Μνημονεύσωμεν ἤδη τινὰς τῶν γεγλυμμένων τούτων λίθων τῶν μέχρις ἡμῶν διασωθέντων, ὧν πλεῖστοι ἐναπέκειντο ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Gaylus, καὶ ἐφ' ὧν οἱ σοφοὶ ἀναγνωρίζουσι τὴν σωκρατικὴν μορφήν. Ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ ὑπῆρχε σάρδιος λίθος εἰκονίζων τὴν θεῶν τῆς σοφίας Ἀθηνῶν, ἐπὶ τοῦ ὧμου τῆς ὁποίας συμπαρίστανται μορφή νεανίου καὶ σωκρατικὸν προσωπεῖον. Ἴδου τί ὁ Gaylus λέγει περὶ τοῦ λίθου τούτου : «Ἐν ταῖς φαντασιώδεσι ταύταις συνθέσεις, ἀπαντᾷ πάντοτε κεφαλή ὁμοιάζουσα πρὸς τὴν τοῦ Σωκράτους, προπεριδομένη συχνάκις ἐπὶ ἐτέρας νεαρᾶς καὶ χαριέσεως, ἣν ἀνευ ἐνδοιασμοῦ ἀποδίδουσι τῷ Ἀλκιδιάδῃ. Ἡ ἀπόδοσις αὕτη δύναται ἴσως νὰ θεωρηθῇ καλὴ ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη, μάλιστα δ' ἐλλείψει κρείσσονος παράδοξον ὅμως εἶνε πῶς ἢ πολεμικὴ ἢ μᾶλλον ἢ ἀστειότης αὕτη ἢ τοσοῦτον ἐν Ἀθήναις ἐπαναλαμβανομένη, ὑπ' οὐδενὸς ἐνδείκνυται συγγραφείως, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι οἱ συχνότατα τὰ ἐλληνικὰ ἔργα ἀναγράφοντες, οὐδὲν ἀναφέρουσι δυνάμενον νὰ συμβάλλῃ πρὸς τὴν τοιαύτην κατανόησιν.»

Ὁ συγγραφεὺς τῆς ἱστορίας τῆς ἀρχαίας γελοιογραφίας Champfleurn, ἐπεξηγῶν τὸν σάρδιον τοῦτον λίθον λέγει :

«Μὴ διὰ τῆς ἀπεικονίσεως τῆς σωκρατικῆς μορφῆς τῆς ἐπειδομένης ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς Ἀθηνᾶς, ὁ καλλιτέχνης ἐξέφραξε τὸν πρὸς τὴν σοφίαν τοῦ φιλοσόφου θαυμασμὸν αὐτοῦ; ἡ δὲ φιλία ἦν ἡσθάνετο πρὸς τὸν μαθητὴν αὐτοῦ Ἀλκιβιάδην δὲν σημαίνει τὴν τιμὴν, ἣν οἱ λιθογλύφοι παρέσχον τῷ μαθητῇ, εἰκονίσαντες αὐτὸν ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ μετὰ τοῦ διδασκάλου μνημεῖον;»

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ συγγράμματος παραλαμβάνομεν καὶ τὴν εἰκόνα ἐτέρου λίθου, ἣν καὶ παρατιθέμεθα ἐνταῦθα, ἐν ἣ ἡ σωκρατικὴ καὶ πάλιν μορφή συμπαρίσταται πρὸς σύμπλεγμα ἀποτελούμενον ἐκ δελφίνος, ἀλέκτορος, κριοῦ, λαγωῦ, κλάδου φοίνικος καὶ κεράτων τῆς Ἀμαλθείας, καὶ ἐν διὰ τῆς ἐξῆς παρακεκινδυνευμένης εἰκασίας ζητεῖ νὰ ἐξηγήσῃ ὁ εὐφάνταστος Champfleurn: ὁ δελφίν, ὁ ἐπὶ τῆς ἀκρας τῆς οὐρᾶς φέρων φοίνικα, ὁ ἀλέκτωρ ὀπισθεν τοῦ ὁποῖου ἐγείρεται κέρασ τῆς Ἀμαλθείας, ἀποτελοῦσι κρᾶμα τι πολεμικῶν καὶ εἰρηνικῶν ἐμβλημάτων συμπλεκόμενων πρὸς τὸ προσωπεῖον τοῦ Σωκράτους τὸ ἐν καταφανῇ θέσει τοῦ τεχνίτου τεθέν.

Πρέπει νὰ διδῶμεν ἐν αὐτοῖς τὰς ἰδέας τοῦ φιλοσόφου ἐπὶ τῶν μετὰ τὸν πόλεμον ἀγαθῶν τῆς εἰρήνης; ἡ δὲ κεφαλὴ τοῦ κριοῦ ἡ προσαρτωμένη πρὸς τὴν σωκρατικὴν μορφήν καὶ ὁ τόσον ἀδεξιῶς εἰκονιζόμενος λαγῶς, σημαίνουσιν ἄρα γε τὰ ἐκ τῆς γεωργίας ἀγαθὰ, τὴν εἰς τὸν βίον τῶν ἀγρῶν ἐπάνοδον; Ἀλλὰ πλὴν τῶν γεγλυμμένων λίθων ἔχομεν καὶ τὰ σωκρατικὰ προσωπεῖα, περὶ ὧν οἱ διασημότεροι τῶν ἀρχαιολογούντων διαφωνοῦσιν, οἱ μὲν ὑποστηρίζοντες ὅτι οὐδὲν κοινὸν ἔχουσι πρὸς τὸν Σωκράτην, οἱ δὲ τὸ ἐναντίον διατεινόμενοι.

Τὰ προσωπεῖα ταῦτα ἔφερον οἱ ὑποκριταὶ ἐν τοῖς θεάτροις ὅπως δώσωσιν εἰς ἕκαστον αὐτῶν τὸν ἀρμόζοντα αὐτοῖς τύπον, εἰσῆχθησαν δὲ κατ' ἄλλους μὲν ὑπὸ τοῦ τραγικοῦ ποιητοῦ καὶ σατυρικὰ δράματα γραψάντος Χοιρίλου καὶ κατ' ἄλλους ὑπὸ τοῦ τὰ πρῶτα θεμέλια τῆς δραματικῆς ποιήσεως

θέντος καὶ κατὰ Σουίδαν πρώτου ποιησαμένου χρῆσιν ψιμμουθίου καὶ προσωπείου Θεσπίδος ἢ τοῦ μεγάλου Ἀθηναίου τραγικοῦ Δισχύλου γυναικεῖα δὲ τὸ πρῶτον εἰσῆχθησαν ὑπὸ τοῦ τραγωδοῦ Φρυνίχου. Ὁ Πολυδεύκης λέγει, ὅτι τὰ κωμικὰ προσωπεῖα ἦσαν 43 τύπων, οὐδὲως δ' ἀπίθανον ἡ ἀσχημία τοῦ Σωκράτους ν' ἀπετέλει ἓνα τῶν τύπων τούτων. Σῶζεται μάλιστα καὶ διγλῶσσον τι προσωπεῖον, ὅπερ κατὰ τὴν γνώμην τῶν εἰδότεων παριστᾷ τὸν Σωκράτην ἅμα καὶ τὴν Ἐανθίππην, τὸν φιλόσοφον ἄνδρα καὶ τὴν δύστροπον γυναῖκα, φερόμενον ὑπὸ ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ ὑποκριτοῦ ὅστις ἐφόρει κατὰ τὸ ἡμισυ ἀνδρικήν καὶ κατὰ τὸ ἡμισυ γυναικεῖαν ἀμφίεσιν.

Ἵποκριτῆς ἐπιτήδειος δυνάμενος νὰ παραλλάσῃ τὸν τόνον τῆς φωνῆς αὐτοῦ, θὰ κατέρθου νὰ ὑποδύηται τὰ πρόσωπα ἀμφοτέρων θαυμασίως κινῶν τὸν ἄπλετον τῶν θεατῶν γέλωτα. Τοιοῦτοι δ' ὑποκριταὶ ὑποκρινόμενοι πολλοὺς τύπους ὑπῆρχον ἐν τῇ ἀρχαιότητι, καθ' ἃ γίνεται δηλὸν ἐκ τοῦ Λουκιανοῦ (Ἰκαρομένηπι., 29).

Πιθανῶς δ' ὁ κωμικὸς ἔφερε τὸ διπλοῦν προσωπεῖον ἐν τῇ διασημῷ σκηνῇ καθ' ἣν ἡ διεστραμμένη Ἐανθίππη ἐξήμει ὕβρεις ἐπὶ ὕβρεων κατὰ τοῦ δυστυχοῦς Σωκράτους, ρίψασα μάλιστα, ὡς πασίγνωστον, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν πλήρη ὕδατος λάγηνον.

ΔΑΞΑΝΔΡΟΣ Μ. ΚΑΡΑΛΗΣ

ΑΦΟΣΙΩΣΙΣ

Μοιχλώδης πρωΐα εὔρε τὸν νεαρὸν διδάκτορα τοῦ Παν-
επιστημίου τῶν Βρυξελλῶν ἀγρυπνῶν ἀκόμη, ἐν φοβερᾷ
ἀμηχανίᾳ. Εἶχε λάβει ἐπιστολὴν ἐξ Ἀθηνῶν παρὰ
τῶν γονέων του, διὰ τῆς ὁποίας εἶχε μάθει ὅτι αἱ με-
ταξὺ Τουρκίας καὶ Ἑλλάδος σχέσεις διεκόπησαν καὶ ὅτι ὁ πολε-
μος ἤρξατο ἐπάνω εἰς τὰ σύνορα ἀπὸ τριῶν ἡδῆ ἡμερῶν. Εὐθὺς
δὲ ἀπὸ τῶν πρώτων μαχῶν ἐφάνητο ὅτι ἡ Νίκη εἶχεν ἐπικαθί-
σει ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν ὅπλων, καὶ προσεχῆς ἦτο ἡ ὠραία ἡμέρα
καθ' ἣν τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα θὰ εἰσῆλαυνον θαυματούργως εἰς
τὴν Θεσσαλονίκην καὶ εἰς τὰ Ἰωάννινα.

Ἡ καρδιά τοῦ Ἑλλήνος ἐσκίρτησεν ἀπὸ ἐνθουσιασμῶν καὶ ἀ-
κράτητος φιλοπατρίας ἀνεκόχλασεν εἰς τὰ εὐγενῆ στήθη του. Τῷ
ἐφάνη ὅτι ἦτο ἐξόριστος, ἐκεῖ ἐπάνω, εἰς τὴν ψυχρὰν χώραν τοῦ
Βελγίου, ὅτι ἦτο ἀπόκληρος τῆς Μεγάλης Δόξης, ἣτις ἔστεφε
κατ' ἐκείνην τὴν ὄραν τὴν προσφιλεῖ πατρίδα του, τοὺς ὁμοφύ-
λους του, τοὺς ἀδελφούς του. Καθ' ἐκάστην ἀνεγίνωσκεν εἰς τὰς
Ἑλληνικὰς ἐφημερίδας, ὅτι ἐξ ὄλων τῶν περᾶτων τῆς γῆς ἔσπευ-
δον ἄνθρωποι οἱ ἐθελονταὶ καὶ κατετάσσοντο ὑπὸ τὰς γλυκείας πτυ-
χὰς τῆς κυανολεύκου. Ποῖον χρυσοῦν σέλας θὰ ἐλάμπρυνε διὰ
βίου τὸ μέτωπον τῶν εὐγενῶν αὐτῶν τέκνων τῆς πατρίδος, ὅταν
μετ' ὀλίγον θὰ ἐπέστρεφον ἐκ τοῦ πολέμου καὶ θὰ εἰσῆρχοντο εἰς
τὰς Ἀθήνας νικηταὶ καὶ τροπαιοῦχοι! Αἱ μουσικαὶ τῆς φρουρᾶς
παρατεταχμέναι πρὸς τιμὴν των θὰ ἀνέκρουον παιῶνας, καὶ αἱ
κόραι τῶν Ἀθηνῶν θὰ ἔρραινον μετ' ἄνθη τὴν παρέλασίν των,
αὐτοὶ δὲ μετὰ γαῦρον κεφαλὴν, μετὰ ἀγέρωχον σῶμα θὰ διῆρχοντο
τὴν ὁδὸν Σταδίου, τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος, τὴν Λεωφό-
ρον Κηφισίας κατευθυνόμενοι εἰς τοὺς στρατώνας, ὅπως πρὸ ὀλί-
γου χρόνου εἶχον ἀναχωρήσει πλήρεις ἐλπίδων.

Καὶ αὐτὸς τί ἔκαμνε; Μακρὰν ἐν ξένην χώραν, ψυχρὰν εἰς τὰ
συμβαίνοντα ἐν τῇ πατρίδι του, διῆρχετο τὰς ὥρας του παιζῶν
εἰς τὰ σφαιριστήσια, διατρίβων εἰς τὰ ζυθοπωλεῖα καὶ ἀσμενίζων

μετὰ τῆς Ἀγγλίδος ἐρωμένης του, τῆς ὠραίας Ἐμμας, ἣτις τὸν
ἐλάτρευε καὶ τὸν κατεῖχεν ὡς αἰχμάλωτον εἰς τοὺς δεσμούς τῆς
ξανθῆς γοητείας της. Μίαν διάθεμον ὀρμὴν ἠσθάνθη αἴφνης νὰ
ἐξεγείρεται ἐν ἑαυτῷ καὶ νὰ ἀποτινάσῃ πᾶν αἶσθημα, πᾶν θέλ-
γητρον θηλυπρεπές, καὶ νὰ τὸν παροτρύνῃ νὰ φύγῃ, νὰ πετάξῃ
ταχέως ἐκεῖ κάτω, εἰς τὸν γλαυκὸν οὐρανόν, ὅπου ἐμάχετο ἡ
Πατρίς του.

Τὸ βλέμμα του ἐξήστραψεν ἐκ τῆς ὀρμῆς ταύτης, οἱ παλμοὶ του
— παλμοὶ ἱεροὶ — ἐσφοδρύνθησαν ἐν τῇ καρδίᾳ του. Ἐσηκώθη
ἀνυπόμονος, καὶ ἦλθεν εἰς τὸ παράθυρον τοῦ σπουδαστηρίου του.

Ὁ καιρὸς ἦτο βραῦς, πνιγρὸς. Πυκνὴ οὐίχλη ἐκάλυπτε τὴν
πόλιν, καὶ πρώτην φορὰν αἱ ὠραιαὶ Βρυξελλαὶ τῷ ἐφάνησαν ἀη-
δεῖς, ἀφόρητοι. Ὁ νοῦς του ἐπέτα ἡδῆ μακρὰν, πολλὰ μακρὰν.
Ἐκεῖ κάτω, ὅπισθεν τῶν χιονοσκεπῶν Ἀλπεων, πέραν τῶν ζο-
φερῶν δρυμῶνων, ὑπῆρχε μία μικρὰ ἐσχατιὰ τῆς Ἡπειρωτικῆς
Εὐρώπης, ὅπου ὁ ἥλιος θὰ ἔλαμπε τώρα φαειρῶς καὶ τὰ ἄνθη θὰ
εὐωδίαζον εἰς τὰς φαειράς της πεδιάδας. Ἐκεῖ ἦτο ἡ πατρίς του,
ἡ γλυκεῖα Ἑλλάς, ὁ τόπος τῶν γονέων του, ὁ τόπος τῶν δειρώων
του. Ἐκεῖ ἐπέτα ὁ νοῦς του, ἐκεῖ ἀπεφάσιζε νὰ σπεύσῃ.

Ναί, ἀπεφάσιζε, καὶ ἡ ἀπόφασίς του ἦτο πλέον ἀμετάκλητος.

Εἶχεν ἀφοσιωθῆ τὸσον πολὺ εἰς τὴν ὠραίαν αὐτὴν ἰδέαν ἣτις
τῷ ἐπῆλθεν, ὥστε δὲν εἶχεν ἀκούσει δύο μικροὺς κτύπους εἰς τὴν
θύραν τοῦ σπουδαστηρίου. Τρίτος κτύπος ἰσχυρὸς καὶ παρατετα-
μένος ἤκούσθη καὶ ὁ νέος ἐστράφη καὶ ἔσπευσε ν' ἀνοίξῃ τὴν
θύραν.

— Ἐπὶ τέλους! ἀνέκραξε μετὰ τὴν συνήθη παιδικὴν φαειρότητά
της ἡ ξανθὴ Ἀγγλίς, ἣτις τῷ ἐπαρουσιάσθη. Μὰ κοιμᾷσο;

— Συγγνώμην, Ἐμμα μου, ἤμην συλλογισμένος καὶ δὲν ἤκουα,
ἀπήντησε δυσανασχέτων ὁ νέος.

Ἡ κόρη μὲ ἐν ρεῦμα εὐωδίας εἶχεν εἰσέλθῃ φαειρῶς, ὕψωσεν
ἐπὶ τοῦ μετώπου της τὴν λεπτὴν γάζαν, ἣτις ἐκάλυπτε τὰ θα-
λερὰ ῥόδα τῆς μορφῆς της. Ἀλλ' αἴφνης τὸ μειδιάμα της ἐμα-
ρίνθη, καὶ μετὰ συνωφρωμένους ὀφθαλμούς:

— Ἦσουν συλλογισμένος! ἀνεφώνησε μετὰ φωνὴν γεμάτην ἀνη-
συχίας.

— Ναί, θὰ σοῦ πῶ . . . Κάθησε, Ἐμμα . . . Βγάλε τὸ κα-
πέλλο σου.

Ὁ νέος ἐσκέπετο πῶς νὰ ἀναγγείλῃ εἰς τὴν ἐρωμένην του τὴν
μεγάλην ἀπόφασιν, ἣν ἔλαβε πρὸ ὀλίγου.

Ἡ Ἐμμα, μετὰ τὴν αὐτὴν ἀνησυχητικὴν μορφήν, χωρὶς νὰ ὀμι-
λήσῃ, ὑπήκουσεν, ἀπέβαλε τὸν πλόν της μετὰ τοὺς μεγάλους ἐρυ-

θροῦς μήκωνας, καὶ μετὰ χειρόκτιά της ἀκόμη ἦλθε καὶ ἐκάθησε πλησίον τοῦ ἐραστοῦ της καὶ τὸ γλαυκὸν βλέμμα της ἐκαρφώθη εἰς τὰ μαῦρα ὄμματα ἐκείνου.

— Ξεύρεις, Ἔμμα μου . . . ἤρχισεν ὁ νέος μετὰ δυσκολίας, ἐκεῖ κάτω εἰς τὴν πατρίδα μου ὁ πόλεμος ἐξερράγη . . . Ἐλαβα χθές ἐπιστολὴν ἀπὸ τοῦς γονεῖς μου . . . Ὅλη ἡ Ἑλλάς, ὅλοι οἱ φίλοι μου, οἱ συμπατριῶταί μου, νέοι ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς γῆς, ἐπῆγαν καὶ πολεμοῦν . . . Ἐγὼ λοιπὸν δὲν ἤμπορῶ νὰ μένω ἐδῶ ἀπαθῆς . . . Θὰ φύγω . . . Θὰ σὲ ἀφήσω . . .

Ἡ κόρη ἔμεινεν ἐν ἐκστάσει. Τὰ ῥόδα τῶν παρειῶν της ὠχρίασαν ἀποτόμως καὶ ἀνεσκίρτησεν ἔντρομος πρὸς τὰ ὀπίσω.

Ἡ μορφή τοῦ νέου ἦτο σοβαρὰ καὶ εἰς τοὺς περιπαθεῖς ὀφθαλμούς του ἔλαμπον δύο δάκρυα. Δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀστειεύετο.

— Θὰ φύγεις ! . . . Θὰ μὲ ἀφήσεις ! . . . ἐπανελάθεν ἡ κόρη μὲ φωνὴν ἔντρομον, ἀπεγνωσμένην.

— Ναί ! ἀπήντησε σοβαρῶς ὁ νέος μετ' ἀποφάσεως. Γνωρίζω ὅτι τὰ λόγια μου φέρουν θυέλλαν εἰς τὴν καρδίαν σου, ἡ ὁποία μὲ λατρεύει. Ἀλλὰ πρέπει νὰ τὴν ὑποφέρης ἂν θέλῃς νὰ μὲ κάμῃς εὐτυχῆ. Αὐτὸ δὲν εἶνε τὸ ὄνειρόν σου ; πολλὰκις μοῦ τὸ εἶπες.

Ἡ ὄψις τῆς Ἀγγλίδος ἔγεινε πάλιν πορφυρὰ. Ἡ στιγμιαία ἀπόγνωσις τοῦ ἔρωτός της ἐπραϋνθη ἀμέσως καὶ διὰ φωνῆς ἀταράχου, σχεδὸν ὑπερηφάνου :

— Καλὰ, ἀπήντησε. Πήγαίνε. Ζητεῖς ἀπ' ἐμὲ θυσίαν. Τὴν κάμνω εὐκόλως, ἀφοῦ σ' ἀγαπῶ. Πήγαίνε . . .

Ὁ νέος τὴν προσεῖδε μὲ ἀπορίαν ἐπὶ τινὰς στιγμάς. Ὅσον ἀφοσιωμένη καὶ ἂν ἦτο πρὸς αὐτὸν ἡ Ἔμμα, ὅσον τυφλὸς καὶ ἂν ἦτο ὁ πρὸς αὐτὴν ἔρωσ του, πολλὰκις ἡ καρδία του ἐδαγκάνατο ἀπὸ δυσπιστίαν· οὐδέποτε εἶχε δυνηθῆ νὰ ἐμβαθύνῃ διὰ τῶν προβληματικῶν της ἐκείνων γλαυκῶν ὀμμάτων εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς της. Τοιαύτη δυσπιστία κατέλαβεν ἀμέσως τὸν φιλόποπτον Ἑλληνα, εἰς τοὺς λόγους τούτους τῆς Ἀγγλίδος.

— Ἔμμα, τῆ εἶπε, δὲν θέλω νὰ σοῦ ἐπιβάλω τὴν θέλησίν μου. Σοῦ ζητῶ τὴν ἀδειαν ν' ἀποχωρισθῶ ἀπὸ σοῦ ὀλίγας ἡμέρας, ὀλίγους μῆνας τὸ πολὺ. Ἐὰν μοί τὴν χορηγήσης, θὰ θέσης εἰς τὴν εὐτυχίαν τῶν δεσμῶν μας, τὸ λαμπρότερον στέμμα. Καὶ τὸ στέμμα αὐτὸ πάλιν εἰς τοὺς πόδας σου θὰ καταθέσω, ὅταν ὁ θεὸς μὲ ἀξιώσῃ νὰ ἐπανελθῶ πλησίον σου μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου.

Ἡ φωνὴ τοῦ ἦτο ἰκετευτικὴ, ἡ ὄψις του περιπαθῆς. Ἐνόμιζεν ὅτι ἡ Ἀγγλις εἶχεν ὀργισθῆ καὶ ἐφοβήθη μήπως ἡ χορηγία της τὸν κάμῃ νὰ ἀπαρνηθῆ τὴν ἀπόφασίν του.

Ἐπὶ τινὰς στιγμάς ἐκράτησε σιγῆ, καθ' ἣν ὁ νέος ἐναγωνίως, ἀνέμενε τὴν εἰλικρινῆ συναίνεσιν ἐκείνης. Ἡ Ἀγγλις ἐκάθητο σύννους, ψυχρά, κάτω νεύουσα. Κλύδων ἀνεστάτου τὴν καρδίαν της. Ὁ νέος ἔλαβε περιπαθῶς τὰς χειράς της καὶ τῆ ἐψιθύρισε :

— Δὲν μοῦ ὀμιλεῖς ;

Ἡ κόρη ὕψωσε τότε τὸ βλέμμα της, τὸ ἀνεξερεύνητον ἐκεῖνο γλαυκὸν βλέμμα της, καὶ μὲ τὸν αὐτὸν τόνον ἀπήντησε :

— Σοῦ τὸ εἶπα. Πήγαίνε. Δὲν θέλω νὰ σὲ λυπήσω. Θὰ σὲ ἀφήσω. Θὰ σὲ περιμείνω. Ἀλλ' ἐὰν μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου δὲν ἐπανελθῇς, θὰ πέσω στῆ θάλασσα νὰ πνιγῶ. Αἱ Ἀγγλίδες δὲν εἶνε συνειθισμένοι νὰ ἐγκαταλείπονται. Πήγαίνε . . . Θέλω νὰ σὲ δοκιμάσω.

Ὁ νέος τὴν εἶδεν ἀκόμη ὀλίγον, πάντοτε δύσπιστος, μεθὸ τὴν περιεπτύχθη περιπαθῶς. Τὸ φλογερὸν δὲ φίλημα, δι' οὗ ἡ Ἀγγλις ἀπῆ-τησεν εἰς τὴν περιπτυσίν του, τῷ ἀπέδειξεν ὅτι οὐδέποτε τῷ εἶχεν ὀμιλήσει εἰλικρινέστερον.

B'.

Ὁ πόλεμος εἶχεν ἀρχίσει ἀπὸ δέκα ἡμερῶν. Οἱ ἐθελονταὶ ἐξ-ηκολούθουν νὰ προσέρχωνται ἀθροοί. καὶ στρατεύματα καθ' ἐκάστην ἀνεχώρουν ἐξ Ἀθηῶν καὶ μετέβαινον ἐνθουσιώδη εἰς τὰ σύνορα.

Εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν, πρωῖαν τινὰ, ἐστάθμευσε πλησίον, τῆς ἀμάξης τοῦ ὑπουργοῦ, μία μικρὰ ἀγοραία ἀμαξα. Μόνη, μὲ μίαν ἀπλὴν ταξιδευτικὴν ἐνδυμασίαν καὶ μὲ ἐν μικρῷ ψάθινω καπελλάκι· μία νέα κυρία, ἤνοιξε τὴν θυρίδα, κατέβη ζωηρῶς καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ὑπουργεῖον. Ὁ φρουρός, εἰς ὕψηλὸς δυσκίνητος πυροβολητῆς ἀκουμῶν, ἐπὶ τῆς σκοπιᾶς, μὲ τὸ ὄπλον παρὰ πόδα, παρηκολούθησε χάσκων τὴν χαριτωμένην νέαν, ἐπισκέπητην τῶσω σπάνιον καὶ ἀδόκητον εἰς τὸ κτίριον τὸ ὁποῖον ἐφύλαττεν.

Ἡ νέα, προφανῶς ξένη, ἀνῆλθεν εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ ὑπασι-στοῦ καὶ ἠρώτησεν εἰς γλῶσσαν ξενίζουσαν ἑλληνικὴν, μόλις ἐν-νοουμένην :

— Ὑπηρετεῖ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν ἕνας ἐθελοντῆς ἐκ Λονδίνου ὀνομαζόμενος Ἀλέξανδρος Παπαγεωργίου ;

Εἰς ἀξιωματικὸς ἐπεφορτίσθη νὰ δώσῃ τὰς δεούσας πληροφορίας εἰς τὴν κυρίαν.

Ἡ νέα παρεκλήθη νὰ ἀναμείνῃ. Μετ' ὀλίγον τῆ ἐδόθη ἡ πληροφορία ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος Παπαγεωργίου, Ἑλληὴν ἐκ Λονδίνου, ὑπηρετεῖ εἰς τὸ ἴον Πεδικὸν Σύνταγμα, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ὥραν

εκείνην θά ἐμάχετο εἰς τὴν ὀροθετικὴν γραμμὴν, πλησίον τῆς Λαρίσσης.

Ἡ ξένη κυρία δὲν ἐζήτησεν ἄλλην πληροφορίαν. Ἡὐχαρίστησε καὶ ἀπῆλθεν.

Ὁ πόλεμος ἐξηκολούθει: ἐπάνω εἰς τὰ σύνορα, εὐελπῆς, νικηφόρος, καὶ ἡ Ἑλληνικὴ ἀνδρεία καθ' ἐκάστην νέας δάφνας περιεστέρτο. Ἀκόμη αἱ χουσαὶ ἐλπίδες καὶ τὰ ῥόδινα ὄνειρα ἐπέτιον περὶ τὰ Ἑλληνικὰ ὄπλα, ἀκόμη ἡ καταχθονία λαίλαψ τοῦ ὀλέθρου δὲν τὰ εἶχε διαλύσει, μὲ τὴν μαύρην πνοὴν τῆς.

Ἦτο Μεγάλῃ Τετάρτῃ. Αἱ πύλαι τῶν Νοσοκομείων τῆς Λαρίσσης ἦσαν διαρκῶς ἀνοικταὶ καὶ οἱ τραυματῆται τοῦ πολέμου εἰσῆγοντο ἀλληλοδιαδόχως. Περὶ τὴν δεξιὴν ἐν μεταγωγικὸν ἀμάξιον ἴσταται πρὸ τῆς θύρας τοῦ Στρατιωτικοῦ Νοσοκομείου καὶ δύο νοσοκόμοι: ἐξέρχονται καὶ παραλαμβάνουν ἐπὶ φορείου ἕνα τραυματίαν.

Ἡ φυσιογνωμία του ἐραίνεται πολὺ παρηλλαγμένη. Ἐφερε πῶγωνα ἀτημέλητον καὶ κόμην μεγάλην. Ἦτο κάτωχρος καὶ εἶχε τοὺς ὀφθαλμοὺς κλειστούς, βυθισμένους εἰς νάρκην ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας ἐξέβαλλε σιγανούς γογγυσμούς.

Οἱ δύο φορεῖς μετέφερον τὸν τραυματίαν εἰς μίαν αἴθουσαν. Μία Ἀγγλὶς νοσοκόμος, ξανθὴ, ὠχρά, μὲ τὴν ἀβρὰν ἐνδυμασίαν τῆς, προέβη εἰς ὑποδοχὴν του, μετὰ ζωηρᾶς, μετ' ἐναγωνίου περιεργείας. Ὅταν ἡ μορφὴ τοῦ τραυματίου διήλθε πολὺ πλησίον τῆς, ἡ νοσοκόμος ἔκυψε, τὴν παρετήρησε μὲ ἀστραπιαῖον ἐναγώνιον βλέμμα καὶ ἔγεινε κάτωχρος. Ἐξέβαλε μίαν μικρὰν φωνὴν καταπλήξεως καὶ ἔσπευσεν ὀπισθεν τοῦ φορείου.

— Ποῦ εἶνε πληγωμένος; ποῦ εἶνε πληγωμένος; ἡρώτα μὲ φωνὴν κλαυθυμῆρίζουσαν τὸν ἰατρὸν, τοὺς νοσοκόμους.

— Εἰς τὸν ὦμον καὶ εἰς τὸν βραχίονα, δεσποίνις! δὲν ἔχει τίποτε.

Ὁ τραυματίας ἐποθετήθη εἰς μίαν κλίνην.

Πάρουστα ἐξεδύθη, καὶ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ἀριστεροῦ ὦμου μία μεγάλῃ πληγῇ, λοξῇ, αἰμόφυρτος ἐφάνη. Ἡ σφαῖρα διατρυπήσασα τὸν ὦμον διέσχισε καὶ τὸν μῦν τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος χωρὶς νὰ ψύσῃ κανέν ὄστουν. Τὸ τραῦμα ἦτο βαρὺ ἀλλ' ἀκίνδυνον.

Ἡ ὄψις τοῦ ἀσθενοῦς διετέλει πάντοτε ὠχρά, ἀκίνητος, οἱ ὀφθαλμοὶ του κλειστοί. Ἡ αἰμορραγία τὸν εἶχεν ἐξαντλήσει.

Ἡ Ἀγγλὶς ἐπέτεκετο ὡς ἀπολιθωμένη πλησίον τῆς κεφαλῆς του. Ἐνῶ ὁ ἰατρὸς ἀπεμκρούθη ἐπὶ στιγμὴν διὰ νὰ πλύνῃ τὰς χεῖράς του, πρὶν ἀρχίσῃ τὴν χειρουργικὴν ἐξέτασιν, ἡ νοσοκόμος

ἔκυψε κρυφίως εἰς τὸ οὖς τοῦ ἀσθενοῦς, ὑπὸ τὸ σκιάφος τῆς ἐσπέρας καὶ τῷ ἐψιθύρισε κάτι τι. Ὁ ἀσθενὴς τότε ἀνοίγει βραδέως τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀνενίζει τὴν κόρην. Ἐπὶ τινὰς στιγμὰς τὴν βλέπει, ὡς ἐν ἐστάσει. Αἶφνης οἱ ὀφθαλμοὶ του διαστελλονται, δάκρυα τοὺς καλύπτουν καὶ τὰ μῆλα τῶν ὠχρῶν παρειῶν του βάφονται ἀπὸ ζωηρὸν ἐρυθμα.

— Ἐμμα! ὦ Ἐμμα μου! ψιθυρίζει διὰ φωνῆς λιποθύμου καὶ προσπαθεῖ νὰ τῇ προτείνῃ τὰς χεῖράς του. Εἶσαι πλησίον μου; . . . Εὐτυχῆς θ' ἀποθάνω . . .

— Ὅχι, ἀγάπη μου! τῷ ἀπαντᾷ ἡ κόρη. Δὲν ἔχεις τίποτε, τίποτε.

— Ποῦ εἶμαι πληγωμένος; ἡρώτησεν ὁ ἀσθενὴς, ὅστις ἀφ' ὅτου ἐτραυματίσθη ἦτο ἐν ἀναισθησίᾳ.

— Ἐπιπολαίως εἰς τὸν ὦμον καὶ ὀλίγον εἰς τὸν βραχίονα. Δὲν εἶνε τίποτε, τίποτε.

Ὁ ἀσθενὴς ἐγόγγυσεν ἀπὸ τὸν πόνον καὶ ὁ ἰατρὸς ἐπλησίασε μὲ τὰς χεῖράς καὶ τὴν ἐμπροσθέλλαν. Τότε, βοηθούμενος ὑπὸ τῆς θερμότερας βοηθοῦ ἤρχισε νὰ πλύνῃ τὰς πληγὰς, νὰ περικόπη τὰς νεκρὰς σάρκας, νὰ ἐπιδένη τὰ τραύματα. Ἡ Ἀγγλὶς καταπόρφυρος, ἐναγώνιος, ἐξέπληττε τὸν ἰατρὸν διὰ τοῦ ἐκτάκτου ζήλου μὲ τὸν ὁποῖον τῷ παρεῖχε τὴν βοήθειάν τῆς.

Μετὰ δύο ἡμερῶν νοσηλεῖν ὁ ἀσθενὴς ἤρχισεν ἤδη νὰ εἰσέρχεται εἰς τὸ στάδιον τῆς ἀναρρώσεως. Ἡ Ἐμμα δὲν ἔλειπεν οὐδὲ στιγμὴν ἀπὸ τὸ προσκεφάλαιον τοῦ φίλου τῆς, τὸν ὁποῖον ἤλθε νὰ συναντήσῃ καὶ νὰ σώσῃ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ πυρός. Ὅταν εἶδεν ὁ Ἀλέξανδρος αὐτὴν τὴν τολμηρὰν πράξιν τῆς πιστῆς Ἀγγλίδος, ὅταν ἔμαθε μετὰ πόσου θάρρους καὶ αὐταπαρνήσεως ἠθέλησε καὶ κατάρθωσε νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, νὰ μάθῃ ποῦ ὑπηρετεῖ ὁ φίλος τῆς καὶ νὰ σκεφθῇ νὰ γίνῃ νοσοκόμος εἰς νοσοκομεῖον, ὅπου ἠδύνατο νὰ προσαχθῇ τραυματίας, διὰ νὰ τὸν περιποιηθῇ, νὰ τὸν σώσῃ, ὁ ἔρωσ ὁ μέγας ὃν ἔστρεψεν ὑπὲρ αὐτῆς, ἐπλάτυνθη ἐν αὐτῷ καὶ κατέλαβεν ὅλην τὴν καρδίαν, ὅλην τὴν ψυχὴν του. Ἐνώπιόν του εἶδε τὴν Ἀγγλίδαν ἐν οὐράνιον, ἐν ὑπεράνθρωπον, καὶ ὁ ἔρωσ του ἔγεινε λατρεία, ἡ ἀγάπη του ἀφοσίωσις. Εἶδεν ὅτι ὁ βίος του ἦτο τοῦ λοιποῦ ὑπόδουλος εἰς αὐτὴν τὴν ἁγίαν ὑπαρξίν καὶ ὠρκίσθη νὰ τὸν ἀφιέρωσῃ ὑπὲρ αὐτῆς ἐὰν ἐξῆ.

Γ.

Μετὰ τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς Λαρίσσης ὁ Ἀλέξανδρος μετηνέχθη εἰς τὰ νοσοκομεία τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ Ἐμμα πάντοτε πλησίον

του Ἐποποθητήθη εἰς τὴν Στρατιωτικὴν Σχολὴν ὅπου δὲν ἐνοσηλεύθη πλείοτερον τῶν 15 ἡμερῶν, μεθ' ἧς τὰ τραύματα ἐπούλωθησαν καὶ ὑπὸ τὰς γλυκείας περιποιήσεις τοῦ ἔρωτος, ἱατροῦ τόσον μεγάλου ὡς Ἀλέξανδρος ἐγκατέλειψε τὴν κλινὴν φαίδρος καὶ εὐτυχής.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας γενομένης τῆς ἀνακωχῆς ὁ μὲν Ἀλέξανδρος, καθὼς ἐθελοντής ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐπετύγγανε τὴν ἀπόλυσίν του ἐκ τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ, ἡ δὲ Ἀγγλίς εἶδεν τὴν παραίτησίν της ἀπὸ τοῦ ἔργου τῆς νοσοκόμου.

Κατὰ τὴν ὥραν ταύτην ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἡ Ἐμμα εἶνε οἱ εὐτυχέστεροι σύζυγοι, ζῶντες ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τῆς Ἑλλάδος.

Ἀθήναι, Ἰούλιος τοῦ 1897.

Ε. Ι. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

Εἰς τὸ λεύκωμα τοῦ Ἀδάμ

ἘΝ ἐξήλεψα κανένα ἀπὸ ὅλα τ' ἀγαθὰ σου,
 Ὅτε τὸν παράδεισόν σου, οὔτε ἄλλη σου χαρὰ. . .
 Ἐνα ἐξήλεψα μονάχα, καὶ δικαίως. Γὰρ στοχάσασου,
 Πρῶτε σύζυγε τοῦ κόσμου, σὺ δὲν εἶχες πεθερὰ!

Εἰς ἀξιωματικόν

Ἡ δόξα δὲν σε ἄφησε παράπονον νὰ ἔχης·
 Ὁ Τοῦρκος ἂν σ' ἐνίκησε διόλου δὲν σημαίνει.
 Εἰς ὅλους μας ἀπέδειξες πρᾶνὸς πῶς ὅταν τρέχῃς,
 Ὁ Δούης μας δὲν εἰμπορεῖ μὲ σὲ νὰ παραβγαίῃ!

ΑΛ. Κ. ΠΕΡΔΙΚΙΔΗΣ

Η ΦΘΙΣΙΚΗ ΑΝΕΜΩΝΗ

ΜΕΣΑ σὲ φόρεμα ζωντανὸ μὲ χρώματα χίλια, σὲ χίλιες φρικιάσεις λουλουδιῶν, μὲς' ἐστὶ κατακόκκινη ἀνταύγεια τῆς παπαρούνας καὶ στὴ κρινόλευκη δροσερὴ καὶ ἀσπιλὴ δὲ τῶν μαργαριτῶν, ἀνθοῦσε μιὰ ἀνεμώνη, γλωμισμένη, φθισικὴ Τὰ πέταλά της κίτρινα, ὠχρά, διψασμένα γιὰ φίλημα, ἀνατριχιασμένα ἀπὸ ἐπιθυμίες μύριες ἀνεκπλήρωτες, ἔρριχναν γύρω μιὰ γλυκεῖα θωπεῖα αἰσθητή. Κάποτε-κάποτε, ὅταν τ' ἀγέρι ἐχάιδευσεν τὴν γυμνὴν σάρκα της, ἀποκαμωμένη, ἀπὸ τὴν ἡδονικὴν ἐκείνην φρικίαν, ἄπλωνε μὲ χάρι τὸ ἀσθениκὸ στήθος της στὸν ἥλιον ὅσον γιὰ νὰ τὸ θερμάνῃ μὲ τῆς πύρινες ἀχτίδες του, καὶ μὲσα ἀπὸ τὸ ἐξηντηλημένο ἐκείνο κορμὶ ἕνα ξερὸ βήξιμο, ἕνα σβυσμένο σισύρισμα ἐβγαίνει μὲ παράπονον . . .

Πολλὲς φορὲς ὁ ἥλιος μὲ στοργὴν ὡς θυγατέρα του τὴν ἔλουζε μὲς' ἐστὶ πύρινον κῦμα του, τὴν στόλιζε μὲ τὴ χρυσοσπαρτὴ αἰθέριαν στολήν του, τὴν στεφάνωνε μὲ τὴν κατάφωτη πορφύρα του, καὶ τὴν ἔσφιγγε μὲς' ἐστὶ φλογισμένη ἀγκαλιά του ὡς νὰ θελε νὰ κοκκινίσῃ λιγάκι τὴ σβυστὴν παρειὰ της ποῦμενε πάντα ὠχρά, πάντα ὠχρά . . .

Μιὰ μέρα ποῦ ὁ ἥλιος θρονιασμένος στὸ γαλάζιον οὐρανὸν του, βυθισμένος σ' ἕνα ὄνειρον ἄπειρον, αἰθέριον, σκορποῦσε ἀπὸ περα χίλια δῶρα μενεξεθένια, χίλια δῶρα χρυσάνθεμα, μιὰ χιονάτη πεταλούδα, ἑλαφρὴ ὡς πούπουλο, λυγερὴ, παιγνιδιάρικα, ἀφοῦ ἐστρυφογύρισε χίλια δυὸ λουλούδια ἤλθε καὶ ἀκούμωσεν ἐπάνω στὴ γλωμὴ ἀνεμώνη, Ἐφαίνονταν ὡς δυὸ

ψυχές ὅμοιες καὶ ἡ δὺὸ λευκῆς, ἀδελφάδες αἰθεροπλασμέ-
νες . . . Τί τῆς κρυφομίλισε σκυφτὰ—σκυφτὰ δὲν ξέρω . . .
ξέρω μόνον πῶς ἐξάπλωσε μὲ νωγέλεια τὰ φτερά της, γλυ-
κοζούλιξε τὰ ἀνατριχιασμένα στήθια τῆς φθισικῆς καὶ ἀφῆκε
στὰ παρθένα πέταλά της τὸ πρῶτο φίλημα . . .

Ἦτανε καὶ τὸ τελευταῖο . . .

Ὅταν σὲ λίγο ἡ λευκὴ ψυχὴ γλυκάνοιξε τὰ μάτια της,
γοργοτίναξε τὰ φτερά της ἀπὸ τῆ γλυκειὰ ἀπόλαυσι, ἡ ἀνε-
μῶνη, ψυχορραγοῦσε ἀπὸ τὴν ἡδονὴ τῆ μεθυστικῆ καὶ τὰ
πέταλά της πέφτανε—ἤσυχα ἤσυχα χωρὶς παράπονο ἐπάνω
στὸ χῶμα πάντα ὠχρά, πάντα ὠρχά.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΣ ΤΖΩΡΤΖΗΣ

ΖΩΗ—ΨΕΜΜΑ

ἘΝΑ ψευτοπαραμῦθι εἶν' ἡ ψεύτικη ζωὴ μας
καὶ ψευτοπετὰ 'ς τέλος 'ς ἄλλο ψέμμα ἡ ψυχὴ μας!
Δυστυχεῖς! ψευτογελάμε, ψευτοζοῦμε, ψευτοκλαῖμε,
κι' ὅταν λέμε «κόσμιε ψεύτη!» ψέμματα κι' αὐτὸ τὸ λέμε.
Στ' ἄλλου κόσμου μας τὴ θύρα βάλτε μου γιὰ μόνον στέμμαι:
«Μιὰν ἀλήθεια βρῆκα μόνη, τὴν ψευτιά! καὶ τοῦτο ψέμμα!»

Ι. ΤΣΑΚΑΣΙΑΝΟΣ

ΑΔΕΛΦΑΙ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ
ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΔΙΔΑΚΤΟΡΕΣ

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΔΙΔΑΚΤΟΡΕΣ

ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΑΔΕΛΦΑΙ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ

Α ΗΤΟ ασύγγνωστος παράλειψις χροιογραφικοῦ καθήκοντος ἔαν δὲν ἐγνωρίζομεν διὰ τοῦ ἀνά χειρας τόμου τοῦ Ἡμερολογίου εἰς τοὺς ἀπανταχοῦ φίλους καὶ ἀναγνώστας αὐτοῦ τὰς φυσιογνωμίας τῶν δύο δεσποινίδων ἀδελφῶν Ἀγγελικῆς καὶ Ἀλεξάνδρας Παναγιωτάτου, ὅχι μόνον διότι εἰσὶν αἱ πρῶται ἑλληνίδες αἱ τυχοῦσαι διδακτορικοῦ πτυχίου ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πανεπιστημίῳ, ἀλλὰ καὶ διότι κατώρθωσαν διὰ τῆς μοναδικῆς εὐφύιας των καὶ διὰ μελέτης ἀκαταπονήτου νὰ τύχῃσι τοῦ ἐπιζήλου βαθμοῦ ἄριστα καὶ νὰ ἐφευλῶσωσιν ἀμέριστον τὸν θαυμασμόν καὶ τοὺς ἐπαίνους τῶν καθηγητῶν των.

Τὸ γεγονός εἶνε ἄξιον ἰδιαίτερας ἀναγραφῆς καὶ θὰ σημειωθῆ ὡς ἀφετηρία νέας κοινωνικῆς ἐξελιξέως τοῦ γυναικείου ἐν Ἑλλάδι φύλου, ἀσχέτως πρὸς τὸ ζήτημα ἂν ἡ χειραφεσία τῆς γυναικὸς — καὶ ἐννοοῦμεν τοιαύτην ἐδῶ τὴν εἰς εὐρύτερον κοινωνικὸν κύκλον δρᾶσιν αὐτῆς — εἶνε συμφωροτέρα διὰ τὴν κοινὴν εὐπραγίαν, ἢ ἡ ἀποκλειστικὴ θέσις τῆς ἐν τῷ οἴκῳ, ὡς ἀκοιμήτου σεμνῆς Ἑστιάδος.

Τὸ ἀληθές εἶνε ὅτι αἱ ἀδελφαὶ Παναγιωτάτου κατέδειξαν παρ' ἡμῖν τί δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ ἡ λεπτὴ καὶ εὐαίσθητος γυναικεία φύσις, ὅταν ποδηγετουμένη προσηκόντως, ὀπλισθῆ μὲ θέλησιν ἰσχυρὰν καὶ μόρφωσιν ἀρτίαν καὶ σπουδῇ ἐνδελεχῇ, συμβαλλούσης καὶ ποιάς τινος ἐμφύτου κλίσεως καὶ ροπῆς. Δεκατριετῆς μόλις ἡρίστευσαν ἐν τῷ Ἀρσακείῳ ἀξιώθεισαι τοῦ διδασκαλικοῦ πτυχίου. Μεθ' οὗ φοιτήσασαι ἐν τῇ σχολῇ τῶν Καλογραγιῶν, προσῆλθον εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν καὶ ἔτυχον τοῦ διπλώματος τῆς Γαλλικῆς ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ κ. Ὁμόλ. Εἶτα διδασχθεῖσαι τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ὑπὸ ἰδιαίτερων καθηγητῶν, προσῆλθον εἰς τὸ Βαρθόκειον Λύκειον καὶ ἔτυχον τοῦ γυμνασιακοῦ ἀπολυτηρίου, μεθ' οὗ ἐνεγράφησαν εἰς τὴν Ἱατρικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου. Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸ ἐπιστημονικὸν των στάδιον προσιωνίσθη αἴσιον, διότι εἰς τὴν μύησιν τῆς θείας τοῦ Ἀσκληπιοῦ

τέχνης ἐπέδοθησαν οὐχὶ ἐξ ἀπλῆς ἰδιοτροπίας ἢ ματαιοφροσύνης, ἀλλ' ἐν πλήρει συναισθήσει καὶ μὲ τὸν ἱερόν ἐκεῖνον ἔρωτα καὶ τὴν ἀσβεστον ἀφροσύνην τῶν ἀληθινῶν ἐργατῶν πάσης ἐπιστήμης καὶ τέχνης. Καὶ διὰ τοῦτο, ὅταν ἐν ἔτος ἀπὸ τῆς φοιτήσεώς των προσήλθον πρὸς ἐξετάσιν εἰς τὰ γενικά μαθήματα, ἐκίνησαν τὴν ἐκπληξὴν τῶν καθηγητῶν διὰ τὴν ἀγγλῶν καὶ τὴν ἀπαράμιλλον ἐπίδοσίν των, ἣτις θὰ ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὑπόδειγμα καὶ εἰς τοὺς ἄρρενας συναδέλφους των.

Ἄλλ' ἰδίως ἡ 20 Δεκεμβρίου 1896 θὰ ἀποτελέσῃ ἀξιοσημεῖον τὸν σταθμὸν εἰς τὰ χρονικά τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς γυναικὸς ἐν Ἑλλάδι, καθ' ἣν ἐνεφανίσθησαν αἱ νεαραὶ ἀδελφαὶ Παναγιωτάτου, ὅπως ὑποστώσι τὴν διδακτορικὴν δοκιμασίαν. Ἡ αἴθουσα ἦτο ἐκτάκτως κατὰ μέρος Ὀλοὶ σχεδὸν οἱ καθηγηταὶ καὶ οἱ φοιτηταὶ τῆς σχολῆς συνωστίζοντο μέχρι ἀσφυξίας. Καὶ αἱ δύο δεσποινίδες, ἀφελέστατα, μὲ τὴν ἡρεμίαν ἐκείνην καὶ τὴν διαύγειαν τῆς ἀντιλήψεως, ἦν προσδίδοι ἢ ἐπὶ τὴν ἰδίαν ἀξίαν πεποιθήσει, οὐδαμοῦ προέκοψαν, εἰς οὐδὲν ζήτημα ἐφάνησαν ἐδοιάζουσαι, ἀλλ' εἰς ἐκάστην ἐρώτησιν τοῦ ἐξετάζοντος ἐπλημμύριζεν ἡ γνῶσις, ἡ ὀξύνοια. τὸ ἐπιστημονικόν των τάλαντον. Καὶ λέγεται, ὅτι σπανίως διεξήχθησαν αὐστηρότερα ἐξετάσεις ἐν τῇ ἱατρικῇ Σχολῇ ὅσον τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Διὰ τὴν ἐννοηθῆ δὲ ὁ θρίαμβος τῶν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν πρωτοφανῶν τούτων ἐξετάσεων, ἀρκεῖ νὰ παραθέσωμεν ὧδε τὴν ἐξῆς χαρακτηριστικὴν προσλαλίαν, ἣν ὁ κοσμητὼρ τῆς Σχολῆς ἀπηθυθεν ὁμοῦ μὲ τὴν ἀναγγελίαν τῆς ἐπισήμου ἀναγορεύσεώς των

« Δεσποινίδες,

Διὰ τῶν σημερινῶν ἐξετάσεών σας ἡ θέσις τῆς γυναικὸς κατὰ πολὺ ἀνυψοῦται καὶ ἀποδεικνύεται, ὅτι ἡ γυνή, τὴν ὁποίαν ὁ ἀνὴρ διὰ τῶν ἰσχυρῶν αὐτοῦ μυῶνων ἐζήτησε νὰ ὑποτάξῃ καὶ νὰ κρατῇ ὑποδεστέραν του, ἔχει τὴν αὐτὴν δύνμιν πνεύματος, δύναται νὰ δώσῃ τοὺς αὐτοὺς ἐπιστημονικοὺς καρποὺς καὶ νὰ τύχῃ τῶν αὐτῶν ἐπιστημονικῶν τίτλων. Ἔτι δὲ διὰ τῆς φοιτήσεώς σας ἀποδεικνύεται, ὅτι τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον, τὸ ὁποῖον ἀδικως διασύρεται, ἀποτελεῖ πρῆνα μορφώσεως καὶ πολιτισμοῦ ἀντάξιον καὶ ἴσως ὑπέρτερον τῶν διασημωτέρων τῆς Εὐρώπης Πανεπιστημίων, τῶν ἀδικως θεωρουμένων ὡς ἀποκλειστικῶν κέντρων πολιτισμοῦ, καθ' ὅτι οἱ ὑμέτεροι συναδέλφοι κ κ. φοιτηταὶ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ φοιτήσεώς σας, σὰς ὑπεστήριξαν παραχωροῦντες ὑμῖν τὰς καλλιτέρας καὶ προσφορωτέρας θέσεις πρὸς εὐγεστεράν ἀκρόσιν καὶ ἀντίληψιν τῶν διασκαμμένων. Σήμερον δ' ἔτι παρακολουθοῦντες μέχρι τέλους τὰς

σπουδὰς ὑμῶν ἐξ ἴσου χαιρούσιν ἐπὶ τῇ λαμπρᾷ ὑμῶν ἐπιτυχίᾳ. Ἐγὼ δὲ ὁ κοσμητὼρ τῆς Σχολῆς ἀπὸ καρδίας συγχαιρῶ ὑμᾶς καὶ ἀπονέμω ὑμῖν τὸν τίτλον διδάκτορος μὲ τὸν βιβλίον πομπηφει « Ἀριστα».

Αἱ ἀδελφαὶ Παναγιωτάτου εἶνε νεώταται ἢ Ἀγγελικὴ μόλις εἴκοσι τριῶν καὶ ἡ Ἀλεξάνδρα εἴκοσι ἐνός ἐτῶν. Κατὰ γόνται ἐκ Κεφαλληνίας. Ἦδη, ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Ὀκτωβρίου, συμπληροῦσι τὰς ἱατρικὰς τῶν σπουδῶν ἐν ταῖς κλινικαῖς τῆς Βιέννης καὶ ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τῶν αὐτῶν πατριαρχῶν τῆς ἱατρικῆς, τὴν ὁποίαν δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι θὰ τιμῆσωσιν ἐπαξίως, ὡς ἐτίμησαν ἤδη τὸ φύλον, εἰς ὃ ἀνήκουσι καὶ τὸ ἐλληνικὸν ὄνομα, ὅπερ φέρουσιν.

ΣΚΟΡΠΙΑ ΚΟΚΚΑΛΑ

ME τὸ κεφάλι ξέσκεπτό, μὲ σταυρωμένα χέρια
στέκει ὁ γυῖος δακρῦζοντας, ἔμπρὸς ἰστάνοιγμένο μνήμα
ὁ νεκροθάπτης σιωπηλὸς τὸ χῶμα ἀνασκαλαῦει
δίπλα προσεύχεται ὁ παπᾶς καὶ κλαίει τὸ κυπαρίσσι.

Ἄπο τὸ βάθος σέρνεται 'ς τ' αὐτὸ τῆς μέρας πάλι
τὸ χροῦσμένο φέρετρο, μαῦρο, σαθρὸ, λυωμένο.
Τ' ἀνοίγουν, σκόρπια κόκκαλα λυμένα ἀπ' τοὺς ἀρούς των
τὸν ἄνθρωπον ποῦ βάσταξαν μὲ πίκρα μαρτυροῦνε.

Ἦτανε μάνα μιὰ φορὰ ποῦ βάσταξε στὰ σπλάχνα
τὸ νεῖο ποῦ τότε κλαίγοντας φιλᾷ τὴν ἄσπρη κάρα·
Ἦτανε σῶμα μὲ ζωὴ! καὶ τότε ποῖος μαντεύει,

ἀπ' τὸ γυμνὸ τὸ σκέλεθρο ποῦ θυματοῦν καὶ πλένουν,
τὸ βλέμμα τὸ χαιδευτικὸ, τὸ χροῦσολόγο στόμα,
τὴ μάνα τὴν ἀτίμητη, μὲ τὴ χροῦσὴ καρδιά της;

Ἄπο τῆς «Νύχτες».

ΤΟ ΔΩΡΟΝ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

— Ἡ δεσποινὶς Εἰρηνοῦλα!... Ὁ ἀναγνώστης μου!... Ἴδέτε μὲ τί προθυμίαν, μὲ τί ζωηρότητα καὶ μὲ τί ἀφέλειαν θὰ σας χαιρετίσῃ. Ὅποιος καὶ ἂν εἴσθε, θὰ νομίσετε ὅτι τὸ μόνον ὄνειρόν της ἦτο νὰ κάμῃ τὴν γνωριμίαν σας. Θὰ σας ἀρπάξῃ τὸ χέρι. θὰ σας το σφίξῃ δυνατὰ, θὰ σὰς το τραντάξῃ ὡς ἐκεῖ-ἐπάνω, ἐν ᾧ συγχρόνως θὰ σὰς πλημμυρήσῃ μ' ἓνα βλέμμα, μ' ἓνα χαμόγελον, τόσο γλυκὰ, τόσο ἀγνά, τόσο ἀθῶα, τόσο χαριτωμένα καὶ τὰ δύο!..

Κ' ἂν τυχὸν τὴν ἐρωτήσετε τίποτε, καὶ ἀνοίξῃ αὐτὴ τὸ κερασένιον στόμα διὰ νὰπαντήσῃ; Ὡ, τότε εἶνε πού θὰ τα χάσετε! Ὅ,τι θὰ σας εἰπῇ, θὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν ψυχὴν της κατ' εὐθεΐαν, χωρὶς κανένα ἐλιγμόν, χωρὶς καμμίαν ἐπιτήδευσιν, — οὔτε κἂν εἰς τὸν τόνον τῆς μεταλλικῆς της φωνούλας, ἡ ὁποία ὅμως διατηρεῖ μίαν συμπαθητικὴν βραχνάδα, ὡς κουδουνάκι πού το κτυπᾷ, κρατῶν ὀλίγον καὶ τὰς παρειαῖς του...

Κόπιασε τώρα, ὕστερ' ἀπὸ τόσην ἀθωότητα, νὰ μου προσέξῃς τὸ δεκαεπταετὸς ἐκείνο σωματάκι τὸ σιτόχρουν, μὲ τὰ σγουρὰ μαῦρα τριγάρια του, μὲ τὸ βελουδένιο του χνοῦδι, μὲ τὰς ὠρίμους του καμπύλας! Ὅ, τὸ θεώρεις ὡς βεβήλωσιν, μὰ τὴν ἀλήθειαν! Ἡ Εἰρηνοῦλα ἐφαίνεται ὡς νάγνωσῇ, ὅτι ὑπάρχει κάποια κακία εἰς τὸν κόσμον' καὶ ἐνώπιόν της ἡ κακία αὕτη ἀρωπλίζετο. Τὰ μάτια της ἦσαν κατάμαυρα, ὑγρά, θαυμάσια. Καὶ τί μὲ τοῦτο; ἀφ' οὗ οὔτε ἴχνος πονηρίας δὲν διέκρινες εἰς τὴν ἀστραπὴν των; Ὁ καιμὸς της ἐσχημάτιζεν εἰς τὴν σφαγὴν ἓνα λακκίσκον γλαφυρότατον, ναί, καὶ τὸ στήθος ἀπο κάτω ἐξώρμα μὲ διαθέσεις νὰ σχίσῃ τὰ δεσμὰ

τοῦ φορέματος. Ἄλλ' οὔτε ἰδέα μυστηρίου σαρκικοῦ! Τελεία, ὠραία ὅσον πέρνει ἡ φωλίτσα' ἀλλ' ὄχι ἀκόμη θερμῆ. Οἱ Ἐρωτιδεῖς δὲν τὴν εἶχον ἀκόμη ἀνακαλύψῃ, διὰ νὰ τὴν κατοικήσουν καὶ νὰ τὴν ζεστάνουν....

Καὶ τί θηριώδης, τί ἀπελπιστικὴ ἀφέλεια! Ἦτο ἰκανὴ αἴφνης νὰ σηκώσῃ ὅλον της τὸ μανίκι, διὰ νὰ σου δεῖξῃ τὸ μπόλι της. Ἦμποροῦσε νὰ ξεσκεπάσῃ ὅλην τὴν κνήμηγ της, διὰ νὰ ἰδῆς κάτι καινούργιες καλτσοδέτες. Δὲν ἐδίσταζε νὰ σὲ θλίψῃ εὐρύτατα εἰς τὰς ἀγκάλας της, διὰ νὰ ἰδῇ ἂν ἦτο δυνατὴ νὰ σε σηκώσῃ. Ἀφίνετο πάλιν νὰ τὴν πιάσῃ ὅπως ἤθελες, διὰ νὰ τὴν σηκώσῃς σύ. Κάποτε ὅμως σοῦ ἔλεγε: «Τραβήξου ἀπὸ κοντά μου, γιατί μὲ ζεσταίνεις!» ἢ «Ὅψ, πῶς μυρίζεις καπνοῦς! μακρὰ! μακρὰ!» Καὶ σοῦ το ἔλεγε ἀκριβῶς διότι ἐξαισθάνετο, ἀκριβῶς διότι δὲν ἤμποροῦσε νὰ ὑποφέρῃ τὴν μυρωδιάν σου.

Νὰ πῆ ψεῦμα; Νὰ κρύψῃ τὰς διαθέσεις της; Ν' ἀποσιωπήσῃ τὰς ὀρέξεις της; Μὰ ποτέ! μὰ οὔτε μίαν φοράν! Ὅταν ἦτο μικρά, ἀνῆκεν εἰς τὴν τάξιν τῶν λεγομένων τρομερῶν παιδίων. Ὡ, ἂν ἡ μητέρα της ἐφοροῦσε ψεύτικα δόντια ἢ ψεύτικα μαλιὰ, πόσον πολὺ πού θὰ τὴν ἐφοβεῖτο!... Τώρα ἀνῆκεν εἰς τὴν τάξιν, — ἐν εἶδος αὐθυπάρκτου τάγματος — τῶν τρομερῶν δεσποινίδων. Ἡ μητέρα της πλεόν δὲν θὰ τὴν ἐφοβεῖτο. Τὴν ἐφοβοῦντο ὅμως ἀρκετὰ οἱ νέοι καὶ αἱ νεάνιδες τῆς ἡλικίας της, καὶ περισσότερο οἱ κάπως μεγαλύτεροί της καὶ αἱ μεγαλύτεραι. Πόσα ἐρυθθήματα πονηρίας ἀποκαλυπτομένης, δὲν ἐπροκάλεσεν ἡ ἀγγελικὴ της ἀφέλεια! Φαντασθῆτε ὀλίγον ἓνα ἄγγελον χωρὶς πτερά, ἀλλὰ μὲ αὐτιά καὶ μὲ μάτια καὶ μὲ στόμα, ὁ ὁποῖος ὅμως νὰ μὴν ἤξεύρῃ, ὅτι οὔτε ὅσα βλέπονται, οὔτε ὅσα ἀκούονται, λέγονται πάντοτε!

Ἄλλου εἶδους κορίτσι τελιοσπάνταν αὐτὴ ἡ Εἰρηνοῦλα! Καὶ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι σεῖς πού δὲν ἔχετε λόγους νὰ φοβεῖσθε τὴν ἀφέλειάν της, θὰ τὴν εὐρίσκετε πολὺ χαριτωμένην, πολὺ ἐνδιαφέρουσαν, καὶ εὐχαρίστως θὰκούσετε τὴν ἱστορίαν της.

Ἡ Εἰρηνοῦλα ἦτο μοναχοκόρη. Ἡ μητέρα της ἦτο γῆρα.

Ναί μὲν πλουσία γήρα, ἀλλὰ καὶ ἀρκετὰ ἄσχημη, καὶ ἀρκετὰ προχωρημένη εἰς τὴν ἡλικίαν, καὶ ἐπὶ τέλους ἀρκετὰ ἐνάρετος καὶ φιλόστοργος, ὥστε νάπορασίση νὰ μὴ ὑπανδρευθῆ καὶ πάλιν, διὰ νάσιρωθῆ εἰς τὴν ἀνατροφήν τῆς κόρης τῆς. Ἐξοῦσαν μόναι οἱ δύο τῶν, μὲ μίαν γραίαν ὑπηρετρίαν πρὸ ἐτῶν ἀμετάβλητον, καὶ μὲ μίαν νέαν—πάντοτε νέαν, διότι τὴν ἠλλάζαν σχεδὸν κάθε μῆνα. Εἶχαν ἓνα σπίτι ἰδιόκτητον εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἓνα ἄλλο εἰς τὴν Κηρισσίαν, καὶ ἐξοῦσαν, τὸν μὲν χειμῶνα εἰς τὸ πρῶτον, τὸ δὲ καλοκαίρι εἰς τὸ δεύτερον, ἀπὸ τοῦς τόκους τῆς χρηματικῆς τῶν περιουσίας. Ἐνας γέρον καὶ σχετικῶς εὐυπόληπτος δικηγόρος ἦτο φυσικὰ ὁ στενωτέρως φίλος τῆς οἰκογενείας.

Ἡ γήρα λοιπὸν κατεγίνετο εἰς τὸ νάγαπᾶ τὴν Εἰρηνούλαν. Ὅ,τι μία μητέρα Ἀθηναία, εὐπορος καὶ εὐσυνειδητος, δύναται νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν κόρην τῆς, τῆς το προσφέρει δηλαδὴ: ὑγιᾶ τροφήν, κομψὴν ἐνδυμασίαν καὶ καλὴν ἀνατροφήν. Τῆς εἶχεν εἰς τὸ σπίτι τοὺς καλλιτέρους διδασκάλους. Τὸ μπιστέκι σπανίως ἔλειπεν ἀπὸ τὸ τραπέζι. Ἐπεσκέπτοντο μαζὺ τὰ ἐμπορικὰ... Τελοςπάντων τίποτε δὲν εἶχε νὰ ζηλεύση καὶ νὰ ἐπιθυμήσῃ ἡ Εἰρηνούλα· ἂν δὲ τυχὸν ἐζήλευε καὶ τίποτε, ἤρκει νὰ τὸ εἶπῃ εἰς τὴν μητέρα τῆς. Ἐκείνη εἶχε συνείδησιν νὰ μὴ λυπητῆι χρήματα, προκειμένου νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν κόρην τῆς. Καὶ διὰ ποῖον τὰ εἶχε;

Αὕτῃ ἡ ἥρεμος, ἡ ἀπλή, ἡ εὐκόλος, ἡ κανονικὴ ζωὴ, συνέτεινεν εἰς τὸ νὰ διαπλασθῆ ὁ περίεργος χαρακτήρ τῆς Εἰρηνούλας. Τὸν εἶχεν ἐκ φύσεως, δὲν το ἀρνοῦμαι· ἀλλ' αἱ περιστάσεις τὸν ἐδυνάμωσαν. Δὲν ἔλαβε ποτὲ ἀνάγκην νὰ κρύψῃ τίποτε ἀπὸ τὴν μητέρα τῆς, οὔτε νὰ μεταχειρισθῆ πονηρίαν διὰ νὰ ἐπιτύχῃ κάτι τι ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῆς, οὔτε νὰ διαφιλονεικήσῃ πρὸς ἄλλον μεγαλειέτερον μερίδιον ἀγαθῶν. Ἀληθῶς εὐτυχῆς, ἀληθῶς ἀγαθῆ, δὲν ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ μάθῃ ὅτι ὑπάρχει καὶ δυστυχία, ὅτι ὑπάρχει καὶ κακία, καὶ ὅτι διὰ τῆς δευτέρας πολεμεῖται καμμίαν φορὰν ἢ πρώτη.... Δι' αὐτὸ ἐφέρετο πρὸς ὅλον τὸν κόσμον, ὅπως καὶ πρὸς τὴν μητέρα τῆς. Δι' αὐτὸ κατώρθωσε νὰ διατηρήσῃ τὴν παιδικὴν τῆς ἀφέλειαν καὶ ἀθωότητα. Τοῦτο δὲ ἦτο καὶ τὸ μόνον ὄπλον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἡμύνη κατὰ τῶν ἐπι-

δρομῶν τοῦ πονηροῦ. Κόσμον συναναστρέφετο καθημέραν καὶ πολὺ στενωδῶς μάλιστα. Ἀλλ' οἰανδῆποτε ἐπαρὴν ἐξουδετέρωνεν ὁ μαγικὸς θώραξ τοῦ χαρακτήρος ἐκείνου, τὸν ὁποῖον κανεὶς δὲν ἠθέλησεν, οὔτε ἐτόλμησεν, οὔτε ἠμπόρεσε νὰ μολύνῃ.

Καὶ ἐν ἄλλο ἀκόμη :

Ἡ Εἰρηνούλα μόνον τὴν μητέρα τῆς εἶχεν εἰς τὸν κόσμον· ἀπὸ αὐτὴν ἐπερίμενε, ἀπὸ αὐτὴν ἐζήτει, ἀπὸ αὐτὴν ἐδέχετο τὰ πάντα. Ὅσάκις ἔβλεπε τίποτε καλὸν καὶ ἔλεγεν ἀμέσως ὅτι τὸ ἤθελεν, ἢ μητέρα τῆς ἀπεκρίνατο : «Ναί, θὰ σοῦ το ἀγοράσω καὶ θὰ σοῦ το κάμω δῶρον.» Καμμίαν φορὰν πάλιν, ἀλλὰ πολὺ σπανίως, διότι αἱ ἐπιθυμίαι τῆς Εἰρηνούλας δὲν ἦσαν δὰ καὶ τόσον τρελαί, ἢ μητέρα τῆς ἔλεγε : «Ὅχι, εἶνε πολὺ ἀκριβὸν, δὲν ἔχω τόσῳ πολλὰ χρήματα.» Ἐκ τούτου βαθμηδὸν ἡ Εἰρηνούλα ἀπέκτησε μίαν περίεργον ἀντίληψιν τοῦ κόσμου, ἢ ὁποία διατηρήθη καὶ ὅταν ἀκόμη ἐμεψάλωσεν. Ἐνόμιζεν ὅτι κάθε τι τὸ ὁποῖον ἔχει καὶ χαίρεται, —ἀπὸ τὸ μπιστέκι τῆς ἕως τὴν κούκλαν τῆς, ἀπὸ τὴν ζέστην τῆς θερμάστρας τῆς ἕως τὴν δρόσον τῆς Κηρισσίας τῆς, —ὅτι εἶνε δῶρον τῆς εἰς τὴν εἰρήνην τῆς· ὅτι ἂν δὲν εἶχε τὴν μητέρα τῆς, κανεὶς ἄλλος δὲν θὰ ἦτο ἱκανὸς νὰ τῆς το δώσῃ, ὅτι δὲν θὰ ὑπῆρχε τρόπος νὰ τὸ ἀποκτήσῃ.

Ἀλλ' αὐτὸ πάλιν δὲν τὴν ἐμπόδιζε νὰ ἐννοῆ καὶ νὰ ἐκτιμᾷ τὴν μαγικὴν δύναμιν τῶν χρημάτων, τὰ ὅποια εἶχεν ἢ μητέρα. Ἠξευρε καλὰ ὅτι μὲ αὐτὰ καὶ μὲ τὴν μητέρα τῆς, ἠμποροῦσε νὰ ἀποκτήσῃ ὅ,τι ἐχρειάζετο, ὅτι τῆς ἤρσεν. Ἠξευρεν ἀκόμη ὅτι θὰ ἦτο δυστυχῆς, ἂν εἶχε μίαν μητέρα ποῦ νὰ μὴ ἔχῃ χρήματα. Ἀλλὰ ποτέ, ποτέ δὲν ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ ἔχῃ χρήματα αὐτὴ ἢ ἰδία. Τόσον σπανίως ἐζητοῦσεν ἀκριβὰ πράγματα καὶ τόσον σπανίως τῆς ἠρνεῖτο ἢ μητέρα!...

Μίαν φορὰν μόνον ἐζήτησε κάτι τι πολὺ, πάρα πολὺ ἀκριβόν...

Καὶ ἰδοὺ πότε καὶ πῶς :

**

Ἐνα καλοκαίρι εἰς τὴν Κηρισσίαν, ἐγνωρίσθησαν μὲ μίαν

καλήν οικόγενειαν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας. Ἐκατοικοῦσε πλησίον των, καὶ εἶχεν ἓνα σωρὸν παιδιὰ διαφόρων φύλων, ἡλικιῶν, χρωμάτων, μορφῶν, κράσεων καὶ χαρακτήρων.

Τὸ μωσαϊκόν τοῦτο παρίστανε μίαν ὠραίαν οἰκογενειακὴν εἰκόνα, τὴν ὅποιαν ἐστὸλίξεν ὁμολογουμένως ἓνας υἱός, εἰκοσι εἰς εἰκοσιδύο ἐτῶν, ὁ Στέφανος. Ἦτο ξανθὸς καὶ γαλανὸς καὶ λυγρὸς καὶ ραδιῶς καὶ ζωηρὸς καὶ φοιτητῆς. Εἰς τοὺς νεανικούς κύκλους τῆς Κηρισιαῆς, ὑπὸ τὴν εὐνοίαν καὶ προστασίαν τῶν γερωνοτέρων, ἔδινε κ' ἔπερνε. Στέφανε! ἀπ' ἐδῶ—Στέφανε! ἀπ' ἐκεῖ...

Ἡ μεγαλύτερα καὶ βαθύτερα φροντίς τῆς μητέρας των ἦτο πῶς νὰ ποικιλοῦν τόσα παιδιὰ. Ἐκεῖ ἔτειναν ὅλοι αἱ ἄλλαι τῆς μικροφροντίδες. Τὸ εἶχε διαρκῶς εἰς τὸν νοῦν τῆς, καὶ διαρκῶς ἔκαμνε σχέδια καὶ ἔστηνε δίκτυα. Ἄμα ἐγνώρισε τὴν Εἰρηνούλαν καὶ ἔμαθε μὲ ἀκριβείαν τὰ κατ' αὐτὴν, ἐσυλλογίσθη: «Νὰ νύφη γιὰ τὸ Στέφανό μου! Πλούσια, μοναχοκόρη, εὐμορφή, καλή... Καὶ νὰ ἰδῆς ποῦ θὰ θέλουν σὺ γαμπρο!—Μπᾶ, ἄς μου δώσουν πενήντα χιλιάδες γιὰ τὴν Πίπη μου, κ' ἐγὼ τοὺς τὸν δίδω τὸ Στέφανο...Καὶ πάλι ἔχει ὁ Θεός!»

Καὶ μὲ τρόπον μητρικόν εἶπεν εἰς τὸν Στέφανον νὰ τῆς κάμῃ ὀλίγον δοκιμαστικόν κ ὀ ρ τ ε.

— Ὅψι! ἔκαμνεν ἐκεῖνος τὴν Εἰρηνούλαν καλῆ, τὴ μεμπέ;

Καὶ ὅμως δὲν ἄφησε τὴν εὐκαιρίαν. Ἦλθε μάλιστα στιγμή—μὲ πόσῃν εὐκολίαν ἔρχεται, ὅταν εἶνε κανεὶς εἰκοσιδύο ἐτῶν!—ποῦ ἤρχισε νὰ του ἀρέσῃ τὸ δεκαεπταετὲς ἐκεῖνο μελαγχροινὸ σωματάκι. Καὶ ὅλοῦν τὸ ἐπλησίαζε συχνότερα καὶ τοῦ ὁμιλοῦσε περισσότερον κἀπου κἀπου μάλιστα τοῦ ἐχάιδευσεν τὰ μαλιὰ ἢ τοῦ ἔσφιγγεν τὸ χεράκι.

Εἰς αὐτὰ δὲν εὗρισκε τὴν παραμικρὰν ἀντίστασιν. Ἡ Εἰρηνούλα τὸν ἐσυμπαθοῦσε πολὺ, καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχε τὴν πονηρίαν νὰ τὸ κρύπτῃ, τὸ εὗρισκε φυσικώτατον νὰ το φανερόνῃ. Τὸν ἄφινε νὰ τὴν ἐγγίξῃ καὶ νὰ τὴν πλησιάσῃ ὅσον ἤθελε! καὶ περισσότερον ἂν ἤθελε, θὰ τὸν ἄφρινεν. Ἐπειτα οὔτε ζέστην ἤσθάνετο, οὔτε μυρωδιὰν σιγάρου... Τὴν εὐχαριστοῦσε, τῆς ἄρασε, καὶ τὸν ἤθελε κοντὰ τῆς. Τοῦτο εἶνε ἡ ἀληθινή, ἡ μεγάλη, ἡ καθεαυτὸ ἀθωότης.

Τί τα θέλετε! ἤρχισε νὰ ἐξυπᾶ ἡ φύσις καὶ νὰ ζητῇ τὰ δικαιώματά τῆς. Ὅταν ἐπεινοῦσεν ἡ Εἰρηνούλα, ἐνοοῦσε νὰ φάγῃ, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸ φαγητὸν ποῦ ἀγαποῦσε.—Δὲν ἤξευρεν ἐκεῖνη, ὅτι ὑπάρχει καὶ πείνα, τῆς ὁποίας ἡ ἱκανοποίησις εἶνε κάποτε ἀπηγορευμένη καὶ ἄλλοτε μυστική, ἢ ὅτι ἔχει συνεπείας σοβαρωτέρας. Ὅταν ἀπεχωρίζετο τὸν Στέφανον, ἤσθάνετο κάτι τι πολὺ δυσάρεστον, καὶ ἐνοοῦσε νὰ τὸ ἐκφράξῃ.

—Μητέρα, εἶπεν ἓνα βράδυ, ἤθελα νὰ μὴν ἔφρευε ἀκόμη ὁ Στέφανος.

—Καὶ τί τον ἤθελες;

—Ἔτσι τὸν ἤθελα τὸν ἀγαπῶ.

Ἡ μητέρα ἐχαμογέλασε... Ἐμάντευεν, ὅτι τὸ αἶσθημα αὐτὸ ἦτο πλέον ἄλλης φύσεως, διαφορετικὸν ἀπὸ τὰς μέχρι τοῦδε συμπαθείας καὶ ἀντιπαθείας τῆς κόρης τῆς. Ἦθελε νὰ τὴν ὑποβάλῃ εἰς ἀνάκρισιν διὰ νὰ βεβαιωθῇ. Ἀλλὰ δὲν ἐπρόφθασε...

Μίαν ἡμέραν ὁ Στέφανος καὶ ἡ Εἰρηνούλα εὗρέθησαν μόνοι εἰς τὸν κήπον. Ἐκάθησαν εἰς ἓνα πάγκον, κάτω ἀπὸ μίαν σιαῖδα, ἀνάμεσα εἰς κισσοὺς καὶ εἰς αἰγοκλήματα. Ὁ νέος τὴν ἔπιασεν ἀπὸ τὴν μέσσην καὶ τὴν ἔσυρε νὰκουμῆσῃ ἐπάνω του. Ἐπειτα ἔφερε τὸ ἄλλο χεῖρ εἰς τὸν λαιμὸν τῆς καὶ ἤγγισεν τὸ κοράλλινόν τῆς περιδέριον.

—Τί εὐμορφο κ ο λ λ ι εῖ! εἶπε διὰ νὰ πῆ κάτι.

—Εἶδες τί ὠραῖο; ἀπήντησεν ἡ Εἰρηνούλα ζωηρῶς. Εἶνε δῶρον τῆς μητέρας.

—Μπᾶ! Καὶ αὐτὸς ὁ ὠραῖος λαιμάκης (καὶ τὸν ἐχάιδευσεν) τίνας εἶνε δῶρον;

—Ἄ, δὲν εἰξεύρω... Βλέπεις τί μαῦρος ποῦ εἶνε; Ἄν ἦτο δῶρον τῆς μητέρας, θὰ ἦταν πειρὸ ἄσπρος...

Ὁ Στέφανος ἐγέλασε καὶ σκύψας ἐφίλησε τὸν μαῦρον λαιμάκην.

—Φίλησέ με καὶ σύ.

Ἡ Εἰρηνούλα τὸν ἐφίλησε μὲ ἄπειρον προθυμίαν καὶ μὲ ὅλως ἰδικὴν τῆς ἀπόλαυσιν.

—Μ' ἀγαπᾷς; ἠρώτησεν ἐκεῖνος.

—Ὡ, ναι! σ' ἀγαπῶ πολὺ, πολὺ.

Καὶ τὸν ἔσφιξε μὲ τὸ ἓνα τῆς χεῖρι ἀπὸ τὸν ὦμον. Ἐκεῖνος τότε τὴν ἔσφιξε καὶ μὲ τὰ δύο δυνατὰ, καὶ ἤρχισε νὰ τὴν φιλή, νὰ τὴν φιλή, νὰ τὴν φιλή... Ἐφίλουσε κ' ἐκείνη. Μίαν στιγμὴν ἐνώθησαν τὰ στοματάκια των, φλογερά καὶ ἀχόρταστα... Τὸ σιτόχροον δεκαεπταετῆς σωματάκι ἀναψεν τὸ βελουδέγιόν του χνουδάκι ἔσφιξε, τὰ ὑγρά ματάκια του ἐλίγωσαν... Ἡ φύσις εἶχε ἐξυπνήσῃ μὲ ἄλην τῆς τὴν πείναν, καὶ ἔτρωγε, ἔτρωγε....

Ἠκούσθησαν βήματα. Κάποιος ἐπλησίαζεν... Ὁ Στέφανος ἀνεσκόρτησε καὶ τὴν ἀπόθησε.

— Θὰ μας ἰδοῦν! εἶπε.

Καὶ φοβισμένος, βιαστικός, ἐσηκώθη καὶ ἔφυγεν.

Ἡ Εἰρηνούλα ἀπέμεινε ἐκεῖ ἐκπληκτος... Ὁ θὰ τους ἰδοῦν; Ἐ! ἄς τους ἔβλεπαν... Τί μὲ τοῦτο; — Ἄλλ' ὁ Στέφανος ἦτο πλέον μακρὰν. Καὶ ὡς παιδί, πού του πέρνου ἐξαφνα τὸ γλυκὸ ἀπὸ τὸ στόμα, ἡ Εἰρηνούλα ἐσκέπασε τὸ πρόσωπον μὲ τὰ χεράκια καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ, νὰ κλαίῃ, νὰ κλαίῃ....

*

Εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν τὴν ἤυρεν ἡ κυρία Ἀγγελικὴ, — μία θεία τοῦ Στεφάνου, — ὅταν ἔφθασεν εἰς τὴν σκιάδα.

— Μπᾶ! εἶπεν. Ἡ Εἰρηνούλα κλαίει. Καὶ πῶς; τί τρέχει;

— Νά, εἶπεν ἡ Εἰρηνούλα χωρὶς ἔχνος διαταγμοῦ. Ὁ Στέφανος μὲλις ἄκουσε τὰ βήματά σας, ἔφυγε ἀπ' ἐδῶ καὶ μὲ ἄφησε μονάχη.

Ἡ κυρία Ἀγγελικὴ μετὰ βίας ἐκράτησε τὰ γέλια. Καὶ ἐπειδὴ ἦτο ἐνήμερος εἰς τὰ ὄνειρα τῆς ἀδελφῆς τῆς, ἐπροσποιήθη μεγάλην σοβαρότητα.

— Βέβαια, εἶπε· δὲν ἔπρεπε νὰ φύγῃ. Τί πῶς ἐρχόμουν ἐγώ;

— Κ' ἐγὼ αὐτὸ ἤθελα νὰ του πῶ... ἀλλά... μ' ἄφησε.

— Μὰ καὶ σὺ πάλι αἰωνίως κοντὰ σου θέλεις νὰ τον ἔχῃς;

— Ναί, αἰωνίως κοντὰ μου. Μ' ἀρέσει νὰ τον ἔχω κοντὰ μου....

— Καὶ τί τον κάνεις;

— Ὅ,τι θέλω.

— Λοιπὸν τὸν ἀγαπᾷς!

— Ἐννοεῖται πῶς τον ἀγαπῶ. Ἄν δὲν τον ἀγαποῦσα, δὲν θα μ' ἔμελε.

Καὶ ἡ Εἰρηνούλα ἤρχισε πάλιν τὰ κλάματα.

— Ἐλα τώρα, μὴν κάνῃς ἔτσι. Τὸ πράγμα διορθώνεται εὐκολώτατα. Ἀφ' οὗ τὸν ἀγαπᾷς, ἀφ' οὗ σοῦ ἀρέσει νὰ τον ἔχῃς αἰωνίως κοντὰ σου καὶ νὰ τον κάνῃς ὅ,τι θέλῃς, εἰμπορεῖς ἀξιόλογα νὰ τον πάρῃς.

Ἡ Εἰρηνούλα ἐκύτταξε τὴν κυρίαν μὲ τὰ δακρῦδρεκτα ματάκια τῆς.

— Νά τον πάρω; Καὶ πού;

— Εἰς τὸ σπίτι σας.

Ἡ Εἰρηνούλα ἐχαμογέλασε. Τῆς ἐφαίνετο τόσῳ παράξενον! . . .

— Μὰ τί δηλαδὴ; εἶπε. Εἰμπορῶ νὰ πῶ τῆς μητέρας νὰ μού τον ἀγοράσῃ καὶ νὰ μού τον κάνῃ δῶρον; Αὐτὸ ἐννοεῖτε;

Ἡ κυρία Ἀγγελικὴ ἐδάγκασεν ἀπὸ μέσα τὸ χεῖλός τῆς.

— Ἀκριβῶς! ἀπήντησεν. Ὅπως σοῦ ἀγόρασεν ἕως τώρα ὅ,τι σοῦ ἐχρειάζετο, ὅ,τι ἤθελες, ὅ,τι σοῦ ἄρесе!

Ἡ Εἰρηνούλα ἐστάθη πολὺ σκεπτικὴ.

— Ἄν ἦταν κανένα παιδί τοῦ δρόμου, εἶπεν, ἤμποροῦσε. Μὰ τὸ Στέφανο, πῶς εἶνε δυνατόν; Τὸν πουλᾷ ἡ μαμά του;

— Μπᾶ! γιατί ἔχι; Ἄμα τῆς τον ἀκριβοπληρώσουν!

— Μὰ ἀλήθεια;

— Ἄκουσε λοιπὸν πού σου μιῶ! Ἐγὼ εἶμαι μεγάλητερη καὶ ξεύρω. Πέ το τῆς μητέρας σου, παρακάλεσέ την νὰ σοῦ τον ἀγοράσῃ καὶ θὰ ἰδῆς! Γρήγορα μάλιστα, πρὶν τον ἀγοράσῃ καμμιά ἄλλη.

— Καὶ ὡς πόσο νὰ κοστίζῃ; ἠρώτησεν ἡ Εἰρηνούλα.

— Μὰ . . . ὡς πενήντα χιλιάδες δραχμὲς μετρητές!

— Πῶ, πῶ! ἔκαμεν ἡ Εἰρηνούλα συνάπτουσα ἐν ἀπειπίσῃ τὰς χεῖρας. Καὶ πού νὰ τα εὔρη τόσα ἡ μητέρα. Ἐχει χρήματα, δὲν σας λέγω. Ἀλλὰ μού εἶπεν, ὅτι τὰ φυλάγει διὰ νὰ με παντρέψῃ.

Ἡ κυρία προσεποιήθη ὅτι εὔρε τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος.

— Νά, νά, νά, νά! ἐφώνηξε. Αὐτὸ εἶνε! Νὰ τῆς τῆς

μητέρας σου νά σου τον αγοράση και νά σε παντρεύη μαζί του. Γι' αυτό δὲν φυλάγει τὰ χρήματά της; νά λοιπόν! ὁ Στέφανος θὰ εἶνε ὁ ἄνδρας σου!

Ἡ Εἰρηνούλα ἐσηκώθη διαμιάς και ἔπεσεν εἰς τὴν ἀγκυλιὰ τῆς κυρίας Ἀγγελικῆς μὲ γέλια και μὲ φιλήματα.

— Ἔτσι μάλιστα! εἶπε· Τὸ πρᾶγμα θὰ οἰκονομηθῇ και ἡ μητέρα δὲν θάφερῃ δυσκολία. Τρέχω νά τῆς το' πῶ ἀμέσως, τρέχω . . . Σὰς εὐχαριστῶ πολὺ πολὺ, κυρία μου Ἀγγελικῆ!

Καὶ ἔφυγε μὲ τόσην χαράν, μὲ τόσην ἐλπίδα, ποῦ ἐνόμιζες ὅτι τὸ δεκαεπταετὲς σιτόχρουν σωματάκι ἔκαμε πτερὰ.

*
*

— Τί εἶνε πάλι; εἶπεν ἡ μητέρα τῆς Εἰρηνούλας, ὅταν εἶδε τὴν κόρην της νά ἔρχεται μὲ τόσην σπουδὴν.

— Μαμάκα μου! θὰ σε παρακαλέσω πολὺ . . . μὰ πολὺ . . . μὰ πάρα πολὺ . . .

— Ἐλα, κάθου' ἐκεῖ. Σὺ δὲν μπορεῖς νά μιλήσης ἀπὸ τὸ τρέξιμο! . . .

— Ναί, ἔτρεχα . . . Εἶνε βία, ξέρεις . . . γιατί μπορεῖ νά τον αγοράση καμμιά ἄλλη.

— Γιὰ τὸν παπαγάλο τῆς Κατίνας λές;

— Καλὲ γιὰ ποῖο παπαγάλο! Ἄκουσε πρῶτα λοιπόν!

— Ἐλα, λέγε.

— Θέλω νά μου κάμης μιὰ χάρι.

— Νά σου κάμω.

— Μὰ εἶνε πολὺ μεγάλη χάρι, πολὺ σπουδαία . . . Ἄν δὲν μού την κάμης, μαμάκα, θὰ πεθάνω!

— Ἀνόητη! λέγε σοῦ εἶπα!

— Θέλω νά μου αγοράσης κάτι τί.

— Νά σου το αγοράσω.

— Μὰ εἶνε πολὺ ἀκριθὸ, στὸ λέγω!

— Δὲν πειράζει! τέλος πάντων . . .

— Μὰ ἔχει πενήντα χιλιάδες δραχμές! Ἐχεις πενήντα χιλιάδες δραχμές;

Ἡ μητέρα ἐγέλασε. Δὲν ἤξευρεν ἀκόμη περὶ τίνος πρόκειται, περὶ ἀστείου ἢ σοβαροῦ.

— Ἐχω, εἶπε· δὲν ξέρεις πῶς ἔχω; δὲν ξέρεις πῶς ὅ,τι ἔχω εἶνε δικό σου;

— Νά λοιπόν! Θέλω νά μου αγοράσης τὸ Στέφανο!

Τώρα ἡ μητέρα ἐνόησε τὰ πάντα. Εἰς τὴν ἀρχὴν ἔμεινεν ἄφρωνη και σοβαρά. Ἐπειτα ἐγέλασε και ἠρώτησε.

— Καὶ τί τον θέλεις;

— Νά, θὰ τον πάρουμε στὸ σπίτι νά τον ἔχω γιὰ πάντα.

— Καλὰ' αὐτὸ τὸ ἐννοῶ. Ἄλλὰ τί νά τον κάμης;

Ἡ Εἰρηνούλα ἔγεινε διαμιάς κατακόκκινη. Πρῶτην φορὰν τῆς συνέβαινε νά μὴ θέλῃ νά τα εἶπῃ ὅλα εἰς τὴν μητέρα της. Περιέργων . . .

— Τί σε μέλει; εἶπε. Αὐτὸ εἶνε δική μου δουλειά. Ἐπιτέλους μάρσεσει και τον θέλω. Μοῦ τον πέρνεις ἢ ὄχι;

— Καλὰ. Μὰ τον πουλοῦν, παιδί μου;

— Μάλιστα! ἡ μητέρα του τὸν πουλᾷ. Ἡ κυρία Ἀγγελικῆ μού το εἶπε. Ἄμα τῆς δώσης, λέει, πενήντα χιλιάδες δραχμές, χάρισμά σου. Ἐπειτα γλυτώνουμε και τὰ ἔξοδα τοῦ γάμου. Πέρνω ἄντρα τὸ Στέφανο ποῦ θὰ τον ἔχω πειὰ δικό μου, ἀγορασμένο, και τελειώνει . . . Ἐ, τίλές;

— Κι' ἂν 'πῶ ὄχι; Θὰ πεθάνης, εἶπες;

— Ναί, μητέρα.

Ἡ μητέρα ἠσθάνθη μιὰν μεγάλην και παράξενην συγκίνησην. Τὰ μάτια της ἐγέμισαν δάκρυα. Ἐπῆρε τὴν κόρην της, τὴν ἔθλιψεν εἰς τὸ στῆθος της και τὴν κατεφίλησεν.

— Ὡ ἀθῶό μου πουλάκι! εἶπε. Ναί, χρυσό μου, θὰ σοῦ τον αγοράσω και θὰ σοῦ τον δώσω.

*
*

Φαντάζεσθε τί ἀλλόκοτος, ἀλλὰ και τί εὐτυχισμένος γάμος ποῦ ἔγινεν;

Ἡ Εἰρηνούλα τὸν ἐπῆρεν ἀπὸ τὸ χέρι εἰς τὸ σπίτι της. Τὸν εἶχε και τον ἐλάτρευε και τον ἐπεριποιεῖτο, ὅπως εἰς τὴν τὴν ἀκουσθῆναι της ἢ τὰ πουλιά της. Ὑπανδρεύθη εὐθὺς ἄμα ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην, και ἐπῆρε ἐκείνον ὁ ὅποιος τῆς τὴν ἐξόπνησε. . . . Και τότε ἀπελάμβανε τὴν ζωὴν ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις, ὑφ' ὅλας της τὰς λειτουργίας. Ὡ, πόσον ὑπέροχος

ἦτο, πόσον θαυμασία εἰς τὴν ἐγωιστικὴν αὐτὴν ἀπόλαυσιν!..

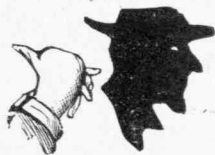
Ἀμφιβάλλω ἐν τούτοις ἂν εἴπατε νὰ εὔρετε καὶ εὐ-
τυχέστερον ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν ἀγορασμένον αὐτὸν Στέφανον.
Τί λέγετε; οὕτω δὲν πρέπει νὰ γαπαθῆ καὶ νὰγορασθῆ κα-
νεῖς, διὰ νὰγαπᾶται πιστῶς καὶ αἰωνίως; Ναι, ναι! Χωρὶς
νὰ τὸ ἡξεύρη ἢ Εἰρηνούλα, ἦτο ἢ καλλιτέρα, ἢ τελειότερα,
ἢ πιστοτέρα σύζυγος. Διότι τὸν ἐπῆρεν αὐτὴ τὸν Στέφανόν
της. Ἡ μητέρα τῆς τον ἐπλήρωσε τίποτε ἄλλο!

Φυσικά, διὰ κανὲν ἄλλο ἀπὸ τὰ τόσα της δῶρα, δὲν τὴν
εὐγνωμονοῦσε περισσότερον. Καὶ ὁσάκις καμμία φίλη της
λέγει:

— Τί ὠραῖος ποῦ εἶνε ὁ ἄντρας σου!

— Βλέπεις, καμμένη; ἄπαντᾷ ἢ Εἰρηνούλα. Εἶνε ὁ ὦ-
ρον τῆς μητέρας!

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΔΟΣ

Ἐν τῷ μαγειρείῳ.

Ἡ κυρά. — Καλὲ Σοφία, δὲν ἔντροπεσαι νὰ πλένης τὰ πιάτα καὶ νὰ
τραγουδῆς, καὶ μάλιστα τέτοια πρόστυχα τραγούδια τοῦ δρόμου;

Ἡ ὑπηρέτρια. — Κυρία, κατὰ τὴ δουλιὰ ποῦ κάνω εἶνε καὶ τὸ τρα-
γουδι· μετὸ πλῆσιμον τῶν πιάτων δὲν κάνει καὶ καλλίτερο. Ὅταν πλύ-
νω τ' ἀσημικά, θ' ἀρχίσω τὴν Τραβιάτα.

Ἡ ΔΟΞΑ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ

ΠΑΡΘΕΝΙΑ

Ὁ στεφανοσκέπασμα
Τῆς νύφης ποῦ προβαίνει
Μ' ὅλη τὴν παρθενικὴ
Δόξα στερνοτυμένη,

Τοῦ φωτὸς ὀλόβαθα,
Πρὶν σκορπισθῆ τὸ σκότος,
Ντροπαλὸς καὶ ἀχνόφτερος
Ὁ μηνυτὴς ὁ πρῶτος,

Καταχνιά ἀσυγνέφιαστης
Αὐγῆς μέσ' τὸ χειμῶνα,
Ζῶνὴ ἀραχνούφοντὴ
Γύρω στὸν Παρθενῶνα.

Μετὰξινὸ σύγνεφο
Στοῦ αἰθέρος τῆ γαλήνη
Ποῦ σὲ ἀνοικοσφάλισμα
Ματιοῦ γεννιέται, σβύνει

Ἄλυτο κι' ἀπάτητο,
Καθάριο, θαμποβόλο,
Τὸ παγοσαβάνωμα
Τὸ ἀπέραντο στὸν πόλο,

Πάνου ὅπὸ τὰ κύματα
Στῆς νύχτας τὸ σκοτάδι
Ξαπλωτὸ κι' ὀλότρεμο
Μιάς ξωτικιάς μαγνάδι,

Δουλεμένο κι' ἄβγαλτο
Τὸ μάρμαρο τῆς Πάρου,
Καὶ τὸ κρίνο τὸ ἄμοιαστον
Ἄδέρφι τοῦ μαρμάρου,

Καὶ τὸ χιόνι ἀπλώνοντας
Ἄπάρθενο σεντόνι,
Καὶ τοῦ κύκνου τὸ φτερό
Πιὸ λαμπρὸ ἀπ' τὸ χιόνι,

Καὶ τῆς γενναριάτικης
Τῆς μυγδαλιάς ἢ χάρι,
Καὶ τ' ὄνειροσκέπασμα
Ποῦ ρίχνει τὸ φεγγάρι,

Κι' ὅσα ἄγνὰ ἀσπρολούλουδα
Χαίροντ' οἱ κῆποι, οἱ κάμποι,
Κι' ὅ,τι γαλατόχρωμο
Πετάει κι' ἀνθεῖ καὶ λάμπει,

Κι' ὅλα τὰ λευκότατα
Βαλμένα σιτὴν ἀράδα,
Δὲ μποροῦν νὰ πλάσουνε
Τὴν ἀπλαστή σου ἀσπράδα!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΑΠΟ Τ' ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ ΕΡΩΤΟΣ

QΤΑΝ ὁ ὑπηρέτης ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ ἐνεφανίσθη ὁ Ἄνδρας, ἡ συζυγὸς τοῦ ἧ ὅποια κατὰ τὸ σῆνηθες ἔτρεξε μὲ τὰ τρία παιδάκια των νὰ τὸν ὑποδεθῆ, παρετήρησε μὲ πολλὴν τῆς ἐκπληξιν ὅτι ὁ νέος ἦτο ὠχρότατος, καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ ἦτο διακεχυμένη ἔκφρασις δούνης καὶ θλίψεως.

Καὶ ἐξέπληξε τὸ θέαμα ἐκεῖνο τὴν νεορὰν γυναῖκα ἡ ὅποια εἶχε συνηθίσῃ ὀκτὼ χρόνια τῶρα τὸν ἄνδρα τῆς αἰωνίως φαιδρὸν, αἰωνίως εὐθυμον, αἰσιόδοξον πάντοτε, ἀκατάβλητον, μηδέποτε παραπονούμενον.

Τῶρα τὸν ἀντελαμβάνετο ἐμπρός τῆς σκυθρωπόν, μελαγχολικόν, χλωμόν ὡς νὰ ὑπέφερε ψυχικῶς ἢ σωματικῶς, τὸν εἶδε νὰ τὴν χαιρετήσῃ μὲ κάποιαν ψυχρότητα, νὰ μὴν ἀρπάξῃ ὅπως ἄλλοτε μὲ λαχτάραν τὰ παιδιὰ τοῦ· τὸν εἶδε διευθυνόμενον εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ ἀντὶ νὰ διευθυνθῆ ὡς πάντοτε εἰς τὴν τραπεζαρίαν καὶ ἀγωνία συνέσφιγξε τὴν καρδίαν τῆς.

— Μὰ τί ἔχεις; Μήπως δὲν μπορεῖς;

— Ναί, φαίνεται πῶς εἶμαι ἀδιάθετος.

Καὶ ἔκαμε ἓνα κίνημα ὡς νὰ ἤθελε ν' ἀπομακρύνῃ ὄλους ἀπὸ ἐκεῖ, ὡς νὰ ἤθελε νὰ μείνῃ μόνος τοῦ.

Ἡ συζυγὸς τοῦ ὅταν εὔρεθῃ εἰς τὴν τραπεζαρίαν μόνῃ μὲ τὰ τρία ἐκεῖνα μικρά, τὰ ὅποια καὶ αὐτὰ ὡς νὰ κατελάμβανον πῶς κατὶ συνέβαινε ἐκάθητο μαραμμένα γύρω ἀπὸ τὸ τραπέζι, ἡ Ἰουλιὰ ἤρτισε νὰ κλαίῃ σιγὰ σιγὰ, κρυφά, διὰ νὰ μὴν τὴν ἀντιληφθοῦν οἱ ὑπηρέται, νὰ μὴν τὴν ἰδοῦν τὰ παιδιὰ.

Ἡ νεᾶνις, ἡ ὅποια ὀκτὼ χρόνια εἶχε διανύσῃ εἰς τὸ πλάι τοῦ ἀνθρώπου ἐκεῖνου φαιδρὰ καὶ εὐθυμος, ἡ ὅποια τὸν ἤξευρε σιδερένις κράσεως καὶ χρυσῆς καρδιάς, ἀνησυχεῖ πολύ. Προσπάθει

μέ την πείραν τήν ὁποίαν εἶχεν ἀποκτήσῃ ἐπὶ τοῦ χαρακτήρος του καὶ τήν λεπτότητα ἐκείνην ποῦ ἀναπτύσσουν αἱ γυναῖκες εἰς τὰ ζητήματα αὐτά, νὰ ἐξετάσῃ τήν καρδίαν του βαθειά καὶ ν' ἀνασύρῃ ἀπ' ἐκεῖ τὸ μυστήριον τὸ ὁποῖον εἰς ὀλίγας ὥρας τὸν μετεμόρφωσεν ἔτσι.

Κάποτε ἐσκέπτετο: — ἤμπορεῖ νὰ τοῦ συνέβῃ καὶ τίποτε δυσάρεστον ἔξω ἔσω. Ἄλλὰ τότε διατί δὲν τῆς τὸ λέγει; Χρόνια τώρα ὀλόκληρον αὐτὴ πρώτη δὲν ἐμάνθανε καὶ τὰ σπουδαιότερα του μυστικά, αὐτὴ δὲν ἦτο ἡ θεματοφύλαξ τῶν ἀπορρητῶν του. εἰς αὐτὴν δὲν ἐνεπιστεύετο καὶ τῆς ἐργασίας του τὰ ἀπόκρυφα καὶ τὰ ἐλαχίστα λεπτομερείας τῶν σχέσεών του καὶ τὰ παραμικρότερα συμβάντα τῆς ζωῆς του τῆς καθημερινῆς;

Διατί λοιπὸν τώρα, ἀντὶ πάντων—ἀν τοῦ συνέβαινε κάτι τι—νὰ τρέξῃ εἰς αὐτὴν καὶ νὰ τῆς τὰ πῆ ὅλα, νὰ ξελαφρώσῃ τήν καρδίαν του, γιατί ἐπήγγαινε νὰ κλεισθῇ μέσα στο γραφεῖο του;

Μήπως;

Καὶ μία τρομακτικὴ ὑπόψια ἐστηλώνετο ἐμπρὸς τῆς ὑπόψιας πρὸ τῆς ὁποίας ἔκλειε τὰ μάτια ὡς νὰ εὑρίσκετο εἰς τὸ ἄκρον καμμιᾶς ἀθύσου. Ἄλλὰ μετ' ὀλίγον αὐτὴ μόνη τῆς ἀπεμάκρυνε τὴν ὑπόψιαν ἐκείνην.

Ἦτο δυνατόν ἄνθρωπος τὸσον ἐλεύθερος, τὸσον ἀγαθός, τὸσον ἐμκανῶς ἀγαπῶν τὴν γυναῖκα του, νὰ ἀπῆσῃ ἄλλο αἶσθημα νὰ καταλάβῃ τὴν καρδίαν του; Αὐτὸς ὁ ὁποῖος μπροστὰ στὰ μάτια τῆς ἐφέρετο μετ' ὅσην ἐλευθερίαν εἰς ὅλας τὰς γυναῖκας, ἐλευθερίαν ἢ ὁποία ἴσα ἴσα ἀπεδείκνυεν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν φοβῆται κανεὶς, ἤμποροῦσε λοιπὸν αὐτὸς τώρα νὰ παραστρατήσῃ; Αὐτὰ δὲν εἶναι εὐκόλα πράγματα δι' ἄνθρωπον, σὰν τὸν Ἄνδρην. Αὐτὰ ἔμπορεῖ νὰ τὰ φοβῆται κανεὶς ἀπο ἄλλους, ἀπὸ κάτι ξακουμένους διὰ τὴν φρονιμάδα τους, κάτι Ἰησοῦιτας ποῦ γι' αὐτοὺς ἀκριβῶς ἔγινε ἡ παροιμία τοῦ σιγανοῦ ποταμοῦ.

Καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐσκέπτετο ὅτι ἤμποροῦσεν ἐπὶ τέλους νὰ ἔχῃ καὶ νεῦρα αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος μίαν φοράν. Μὰ δὲν εἶχε ἄλλοτε καὶ ἴσως εἶναι ἀπὸ τοὺς ὀλίγους ἀνθρώπους ποῦ δὲν παραπονούνται μετ' τὸ νευρικὸν τους σύστημα καὶ ζυποῦν καὶ κοιμούνται μετ' τὴν φαιδρότητα καὶ τὴν ἐυθυμίαν. Καὶ τί μετ' αὐτό; Ἐνας λόγος ἀκόμη νὰ ἔχῃ ἐπὶ τέλους καὶ αὐτὸς τὰ νεῦρα του μίαν φοράν. Τώρα ἡ νευρασθένεια ἐξηπλώθη παντοῦ δύσκολον τάχα νὰ εἶναι ἓνα κρούσμα ἐλαφρὸ καὶ ὁ ἄνθρωπος τῆς;

Καλλίτερα ὅμως νὰ μὴν ἦταν τίποτε, ἀν ἦτον νεῦρα νὰ εἶναι περαστικά. Εὐχάριστον εἶναι αὐτό, ἐκεῖ ποῦ ἦταν μιά χαρὰ νὰ ἰγνῆ τώρα γκρινιάρης, νὰ τὰ βάζῃ καὶ μετ' αὐτὰ τοῦ ἄκουμα,

Δὲν εἶναι καλλίτερα ὅπως ἦταν ὡς τώρα, οὐρανὸς καθαρὸς πάντα του, γελαστός, καλός, εὐαίσθητος, λατρεύων τὴν γυναῖκα του καὶ τὰ παιδιὰ του;

Καὶ ἡ νεάνις ἔσκυψε καὶ ἐφίλησε καὶ τὰ τρία παιδάκια τῆς καὶ διέταξε νὰ σερβίρουν.

— Δὲν θὰ περιμένετε τὸν κύριον;

— Ὁχι, ὁ κύριος δὲν ἔμπορεῖ!

Τὸ ἀπόγευμα ἐκεῖνο, ἀπόγευμα γλιαρᾶς ἐαρινῆς ἡμέρας ὁ Ἄνδρην εὐρέθη μόνος του εἰς τὸν περίπατον. Αὐτὸ δὲν τοῦ συνέβαινε συχνά. Φαιδρός, διασκεδαστικός, εὐθυμὸς πάντοτε ὅπως ἦτο, εἶχε εὐρύτατον κύκλον φίλων, οἱ ὅποιοι ἐπέζητουν τὴν συντροφίαν του καὶ οὐδέποτε ἔκανεν ὀλίγα θήματα χωρὶς νὰ συναντήσῃ κάποιον μετ' τὸν ὁποῖον νὰ περάσῃ ὀλίγας ὥρας.

Ἐκεῖνο τὸ ἀπόγευμα εὐρέθη μόνος του, καὶ χωρὶς νὰ ἐνοήσῃ πῶς, ἐπῆρε τὸν γύρον τῆς Ἀκροπόλεως τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς ποῦ ὁ ἥλιος ἀφανιζόμενος ὅπως ἀπὸ τὸν ἱερὸν βράχον ἐσκόρπιζε τὰ αἰμίμητα ἐκεῖνα χρώματα ποῦ ἔψαλλαν ὅλοι ἕως τώρα οἱ ποιηταὶ ὅσοι εἶδαν Ἀθηναϊκὴν δύσιν.

Τὰ χωράφια γύρω καὶ οἱ ἀρχαῖοι λόφοι κατεσπαρμένοι ἀπὸ τὴν πρώτῃν τῆς ἀνοιξέως ἀνορθολὴν ἐμύρωσαν τὴν γλιαρᾶν ἀτμοσφαῖραν καὶ ἡ ἐναλλαγὴ ἐκείνη τῶν χρωμάτων διὰ μέσου ἐλαφροῦ πέπλου διαφανεστάτης ὁμίχλης, ἀπετέλει πίνακα ἄξιον πραγματικῶς τοῦ μεγάλου ζωγράφου, τῆς φύσεως.

Ἀπόγευμα ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ αἱ αἰσθήσεις ἐεγάζονται ὅλα ἀπολαμβάνουσαι καὶ ἡ ψυχὴ ἀνοίγεται ὡς νὰ ἤθελε νὰ δεχθῇ καὶ νὰ περικλεισθῇ μέσα τῆς ὀλόκληρον ἐκεῖνον τὸν μαγευμένον, κόμιον ὁ ὁποῖος ἀπλώνεται ἐνώπιον τῆς.

Καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ Ἄνδρην, ψυχὴ ἀνθρώπου ἀνεπτυγμένου, ἀνατραπέντος μετ' τὴν πνευματικὴν τροφὴν ἀφθονον, εἰσέπνεε τὸ μῦρον ἐκεῖνο καὶ ὁ ἄνθρωπος ὀλόκληρος ἐφαίνετο ὡς νὰ ἐλειαινέτο ἀπὸ τὸ ἀχνὸν περιβάλλον καὶ ὡς νὰ ἐξητμίζετο καὶ αὐτὸς, τὸ πλάσμα, εἰς τὸ σύνολον τῆς Δημιουργίας.

Καὶ καθ' ὅσον ἡ τελευταία ἀνατύγεια τοῦ ἡλίου ἀσθενῶς πλέον ροδίζουσα ἠπλώνετο εἰς τὰς κορυφὰς τοῦ ὀρίζοντος, ὁ νέος ἐστρέφετο τὸν αὐτὸν πάλιν δρόμον καὶ ὅταν τὸ σκότος ἤρχισε νὰ πικνώνεται αὐτὸς εἰσῆρχετο εἰς τὴν δονδροστοιχίαν.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην πυκνὸς ὁ κόσμος τῶν περιπατητῶν τοῦ Ζαπτεῖου εἰσερχορεῖ κάτω ἀπὸ τὰ δένδρα διευθυνόμενος πρὸς τὴν πλατείαν. Εἰς τὴν ἡρεμον καὶ σιωπηλὴν ἐκείνην ἐσπῆραν τὰ

σώματα προσελάμβανον διαφανή τινά σκιάδη ύπόστασιν καὶ ἐξιδανικεύοντο καὶ ἐξελεπτόνοντο καὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἐφαίνοντο ὡς νὰ ἐγλυστρούσαν μᾶλλον εἰς τὸ λευκὸν πεζοδρόμιον παρὰ ὡς νὰ ἐπεριπατοῦσαν.

Ἐκεῖ μέσα εἰς μίαν ἀπὸ τὰς σκιάς ἐκείνας ὁ νέος ἤσθάνθη κάποιον αἰφνίδιον κλονισμόν. Κάτω ἀπὸ ἐλαφρὸν ἀνοιξιάντικον καπέλλον, κατὰφορτον ἀπὸ λουλούδια πολυχρώμα, μία γλωμῆ μορφῆ με μεγάλη ἐκαρφώθησιν ἐπάνω του καὶ ὁ Ἄνδρέας, χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ πολὺ, ἐνεθυμήθη. Κόσμος ἀπομεικρυσμένος, κόσμος σχεδὸν ληθμονημένος, κόσμος σκιάδης ὡς αἱ σκιάι τῆς ἐσπέρας ἐκείνης, δ' ἐγράφετο αἰφνης ἐνώπιόν του μακρὰν εἰς τὰ βάθη ἀπωτάτου ὄριζοντος, ὅπου δὲν διεκρίνοντο πλέον μορφαί, ἀλλὰ σιλουέται μόνον, ὅπου συνεχέοντο ὀνόματα καὶ ἀναμνήσεις καὶ ἀπὸ τὸν ὅποιον κόσμον ἀνεδίδετο μόνον διαφανῆς ἢ ἀχνὸς τῆς λήθης ἢ ἐξιδανικεύουσα τὸ παρελθὸν καὶ σκοτίζουσα καὶ συγχύζουσα τοὺς σταθμούς του.

Μέσα εἰς τὸν κόσμον ἐκείνον ἔβλεπε νὰ ὀρθώνεται πρὸ αὐτοῦ ἡ ἴδια ἐκείνη σκιά, με τὸ γλωμὸν πρόσωπον καὶ τὰ πρασινοκίτρινα μάτια, μικρὰ τότε, τρυφερὰ ἀκόμη κορασίς, γειτονοπούλα του καὶ παιδικῆ φίλη, με τὴν ὅποιαν τὸν σενέδεον δεσμοὶ κατ' ἀρχὰς παιδικῆς ὄλης διόλου φιλίας, ἀργότερα παραφορὰ νεανικοῦ ἔρωτος. Καὶ τὴν ἔβλεπε τὴν σιλουέτταν ἐκείνην κλίνουσαν ἤρέμα εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ μόνον εἰς τὸν ἐλαφρὸν θόρυβον, ὃ ὅποιος ἐγένετο γύρω του, ἐνόμισεν ὅτι ἤκουε τὴν ἁρμονίαν ληθμονημένων φράσεων, ξεχασμένων ἐκμυστηρέσεων.

Καὶ καταβλήθεις ἀπὸ τὴν σωρεῖαν ἐκείνην τῶν ἀναμνήσεων ἔκλινε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του ὅταν πάλιν ἀνῆγειρε τὴν κεφαλὴν του καὶ ἐκύτταξεν ἐμπρός, εἶδεν ὅτι ἡ μαύρη ἐκείνη σιλουέττα εἶχε στραφῆ τὴν στιγμὴν ἐκείνην πρὸς τὰ ὀπίσω νὰ ἴδῃ ἂν ἀκολουθῆται καὶ ἐκάρφωσε τὰ μάτια τῆς ἐπάνω του.

Ὁ νέος με τὴν ψυχὴν του πνιγομένην εἰς ὠκεανὸν ἀντιθέτων ἀσθημάτων προῦμώρθησε ταχύτερα, ἐπροσπέρασε χωρὶς νὰ γυρίσῃ αὐτὴν κατὰ τῆς ὁδοῦ Πανεπιστημίου κατηυθύνθη στὸ σπῆτι του.

Ἀπ' ἐξω ὅμως ἀπὸ τὸ βραδινὸν ζαχαροπλαστῖον, ἐνόμισεν ὅτι ἡ ψυχὴ ἐκείνη δὲν ἦτο καὶ δικαιολογημένη. Καὶ ἐκάθησε εἰς ἓνα τραπέζι μόνος του, ἀγρίως ἀποσεύγων διὰ πρώτην φορὰν τὸν κόσμον.

Ἐστερα ἀπ' ὀλίγα λεπτά ἡ ὑψηλὴ σιλουέττα ἐνεφανίσθη, διήλθε βαδίζουσα με κάποιαν αἰθερίαν χάριν, παρετήρησε καὶ πάλιν ἀπενῶς τὸν νέον, ἓνα ἀδιόρατον μεδίαμα διστέιλε τὰ χεῖλη τῆς καὶ παρῆλθε

Ὁ Ἄνδρέας ἐνόμισεν ὅτι ἀντελήφθη καὶ ἓνα στεναγμὸν ἦτο λογικὸς ὅμως καὶ ἐγκαίρως ἐνόησεν ὅτι στεναγμὸς δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀκουσθῆ μέσα εἰς τὸν θόρυβον τῶν θαμῶνων τοῦ ζαχαροπλαστείου.

Εἰς τὸ πλάγι του, εἰς ἄλλο τραπέζι, ὅμιλος φίλων φαιδρῶν διηγείτο τὴν ἱστορίαν τῆς σιλουέττας. Εἶχε ὑπανδρευθῆ πρὸ ἐτῶν μακρὰν εἰς μίαν μακρυνὴν πόλιν τῆς Ρωσσίας· τώρα ἐπέστρεφεν ἐκείθεν με τὴν μητέρα τῆς χήρα πρὸ τριετίας καὶ ἐπίφθορος πάλιν νύμφη.

Καὶ οἱ νέοι ἐκεῖνοι, ὡς διὰ νὰ μὴν ἀφήσουν καμμίαν ἀμφιβολίαν εἰς τὸ πνεῦμα του, εἶπον καὶ τὸ ὄνομά τῆς.

— Αὐτὴ εἶναι!

Τώρα μέσα εἰς τὸ γραφεῖον του καθισμένος εἰς τὴν εὐρεῖαν πολυθρόναν με τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω, εἰσπνέει ὀλόκληρον τὸ ἄσωμα τοῦ κήπου τὸ ὅποιον εἰσέρχεται ἀπὸ τὸ ὀρθάνοικτον παράθυρον.

Παρατρεῖ ἀπενῶς ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰ δένδρα τὸν οὐρανὸν ἀστροφειγῆ καὶ εἰς τὰ ἀπλανῆ του μάτια πάλιν ἀπλώνεται ἡ θελκτικὴ ἐκείνη τοῦ παρελθόντος σκιά, ὀλοζώντανη ἐμπρὸς του, περιβαλλομένη πάντοτε καὶ τὴν διαφανῆ ἐκείνην ζυγίλην, ἀλλὰ διακρίνει τώρα καλλίτερα τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα καὶ ἐξωρίζει ἀπὸ τὸ ἀχνόπλαστον ἀνάγλυφον τὴν μαύρην σιλουέτταν.

Ἐνθυμεῖται τώρα σκηνὰς ἄλλας ἀπὸ τὸ παρελθὸν καὶ ἡ ψυχὴ του περὶ εἰς ἐποχὰς τρυφεράς τοῦ πρώτου ἔρωτος, εἰς τὴν μεταβατικὴν ἐκείνην περίοδον τῆς ἀνδρικῆς καρδίας, ἡ ὅποια ἀπὸ τὴν γοητείαν τοῦ παρόντος πλάττει τὴν πραγματικότητα τοῦ μέλλοντος καὶ ἀναλογίζεται μίαν μικρὰν ἡμέραν χωρισμοῦ καὶ μίαν ὀλονυχτίαν δακρῶν καὶ οἰδύνης.

Καὶ ἡ ψυχὴ του τὴν ποθεῖ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Πρὸς στιγμὴν τοῦ ἔρχεται ν' ἀνοίξῃ ἡσυχὰ τὴν θύραν, νὰ ριφθῆ ἔξω εἰς τὸν δρόμον, νὰ φέρῃ ἄνω κάτω τὴν πόλιν, νὰ μᾶθῃ ποῦ κάβεται τώρα ἡ ώραία ξενὴ καὶ κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρόν τῆς νὰ τῆς τραγουδήσῃ ἓν ἀπὸ τὰ γλυκὰ ἐκεῖνα τὰ τραγουδάκια, ποῦ τῆς ἐμάνθανε πρὸ τοῦ χωρισμοῦ.

Καὶ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ὡς διὰ νὰ συμπληρωθῆ τὸ πικρὸν περιβάλλον διὰ τοῦ ὁποίου εἰσορμᾷ ἡ ἀγάπη δι' ὄλων τῶν πόρων εἰς τὴν καρδίαν του, ἀνοίγει τοῦ ἀντικρυνοῦ σπητιοῦ τὸ παράθυρον καὶ εἰς τὸ ἀμυδρὸν φῶς τοῦ κανδηλιῦ, τὸ ὅποιον καίει μέσα, ζωγραφίζοντα δύο κεφαλαὶ κοντὰ κοντὰ ἡ μία εἰς τὴν ἄλλην ψιθυρίζουσαι λόγια ἀγάπης ἴσως, φιλοῦμεναι ἴσως, ἐκμυστηρεύμεναι ἴσως.

Ρίπτει πάλιν πρὸς τὰ ὀπίσω τὴν κεφαλὴν ὁ νέος καὶ μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς διαπερᾶ τὰ σκότη καὶ ἀνατρέχει εἰς τὴν περασμένην ἐκείνην ἐποχὴν καὶ τὴν εἰσπνέει δι' ὄλων του τῶν αἰσθήσεων καὶ προσπαθεῖ νὰ ζωογονήσῃ τὸ μαραμμένον τῆς ἄρωμα καὶ νὰ γεμίσῃ μὲ αὐτὸ τὴν καρδίαν του, νὰ τὴν ἀφήσῃ ἔπειτα νὰ πετάξῃ εἰς κόσμους αἰθερίους.

Καὶ μὲ τὴν σκέψιν αὐτὴν, ὡς νὰ ἐφοβήθη ὁ νέος μὴ πραγματικῶς στερηθῇ τῆς θελκτικῆς εἰκόνας, ἔκλινε πρὸς τὰ ὀπίσω τὴν κεφαλὴν του καὶ ἔκλεισεν ἐρημητικῶς τὰ μάτια του.

Μία ἐλαφρὰ θωπεΐα, ἓνα ἀβρότατον φίλημα τὸν ἔκαμε ν' ἀνοίξῃ τὰ μάτια.

Ἐμπρὸς του ἡ γυναῖκα του γονατιστῆ, ἐστήριξε τὰ χέρια τῆς εἰς τὰ γονατὰ του καὶ τὸν παρετήρει. Ἐκαρφώνοντο καὶ τώρα εἰς τὰ μάτια του δύο ἄλλα ματάκια μεγάλα, ὄχι ἐκεῖνα τὰ πρασινοκίτρινα μάτια, ἀλλὰ δύο ἄλλα γλυκὰ καὶ ἡμερα μάτια, τὰ ὁποῖα ὡς νὰ ἐφώτισαν τὸ δωμάτιον καὶ ἐφυγάδευσαν τὴν δμιχλῶδη ἐκείνην εἰκόνα τοῦ παρελθόντος.

— Μὰ τί ἔχεις, Ἀνδρέα; ἐπιθύριζεν ἡρέμα ἡ νεκρὰ γυνὴ, μήπως θέλεις νὰ φωνάξω γιαντρός;

— Νοσταλγίαν! . . . Νοσταλγίαν ἔρωτος, εἶπεν ὁ νέος.

Καὶ χωρὶς ν' ἀφήσῃ τὴν γυναῖκα του νὰ μαντεύσῃ τίποτε ἀπὸ τὴν ὀδυνηρὰν ἀλήθειαν, τὴν ἤσπασε καὶ τὴν ἔφερε πρὸς τὸ παράθυρον διὰ νὰ τὴν φιλήσῃ ἐκεῖ, ὑπὸ τὸ ἄρωμα τοῦ κήπου καὶ τὴν πεγγοβολὴν τῶν ἀστέρων.

Γ. Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΣ

Στιγματὶ θυμηθῆς

Φιλάρσεκος ἀνεψιὰ ἀκολουθεῖ τὴν κηδεῖαν θείου τῆς, τὸν ὁποῖον πρόκειται νὰ κληρονομήσῃ. Καὶ μία φίλη τῆς τῆ λέγει σιγὰ εἰς τὸ οὖς:

— Κλάψε ἴλιγο, καυμένη. Δὲν ἐννοεῖς ὅτι αὐτὴ τῆ στιγμή τὰ δάκρυα εἶνε ἀπαραίτητα.

— Δὲν ἔχω, γιατί ἐξέχασα νὰ πάρω τὸ κεντημένο μου μανδύλι.

ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΓΥΝΑΙΚΟΣ

ΜΕ ἐβεβαίουν—καὶ μέχρι τινὸς ἤμην ἐντελῶς πεπεισμένος—ὅτι ὁ ἄνθρωπος μόνον μίαν φορὰν ἀγαπᾷ. Αὐτὴ τουλάχιστον θὰ εἶναι καὶ ἡ γνώμη ὄλων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι διαπλάττουν τὴν πείραν των ἀπὸ τοὺς νοσηροὺς στίχους ποιητῶν καὶ ἀπὸ τοὺς πλήρεις ἔρωτος δοκούς τῶν ἐπιθυμούντων νὰ τοὺς πείσωσι ὅτι τοὺς ἀγαποῦν.

Ἐγνώρισα μίαν κυρίαν, ἡ ὁποία ὑπ᾿ἀνδρέυθη ἐξ ἔρωτος καὶ εἶχεν ἀποπειραθῆ ν' αὐτοκτονήσῃ διὰ τὸν πρῶτον σύζυγον τὸν ὁποῖον δὲν τῆς ἔδιδαν.

Αἶ, λοιπὸν ἡ ἴδια κυρία, εἰς ὁμοίαν ἀπόπειραν προσέθη ὀλίγας μῆνας μετὰ τὴν χηρείαν τῆς καὶ ἔν ἔτος πρὸ τοῦ δευτέρου γάμου τῆς, τὸν ὁποῖον πάσῃ θυσίᾳ προσεπάθουν νὰ ματαιώσουν οἱ συγγενεῖς τῆς.

Μὴ νομίζετε δὲ ὅτι ἐπρόκειτο περὶ νευροπαθοῦς τινος πλάσματος ἐκλαμβάνοντος τὰς ἐμπνεύσεις τῆς στιγμῆς ὡς πάθη αἰώνια καὶ τὰς ἀποτόμους ἐντυπώσεις, ὡς προΐοντα μελέτης καὶ ἐρευνῆς. Ἦτο γυνὴ ἀπὸ ἐκείνας αἱ ὁποῖαι καὶ ἐκ κληρονομικότητος καὶ ἐκ διαίτης ἔχουν ὄλην τὴν χαλυθδίνην ὑγείαν τοῦ ἀβροῦ γυναικεῖου σώματος, πρὸ τῆς ὁποίας ἐκμηδενίζεται καὶ τοῦ ρωμιζωτέρου ἀνδρός ἡ ἀνοχὴ.

Τώρα καὶ πάλιν διὰ τρίτην φορὰν καὶ δίχως φεῦ! νὰ χηρεῖσῃ

είσεται, ἀγαπᾷ ἓνα τρίτον, ἀσχημότερον καὶ τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου συζύγου της ἀκόμη. Τὸν ἀγαπᾷ μὲ τρέλλαν· εἶναι ἱκανὴ νὰ προβῆ εἰς ἐγκλημα κατὰ τῆς ἰδίας της ζωῆς, διότι εἶναι ἀνικανὸς καὶ ἓνα μύμητρα νὰ φονεύσῃ. Μὲ τιμᾷ διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης—ἴσως νὰ ἔχη ὀλίγον ἄδικον—καὶ δὲν ἔχει μυστικά μαζὴ μου!

— "Ἀκουσε—μου ἔλεγε προχθές, ὡς ἐπίλογον τῆς ἐκμυστηρευσεώς της διὰ τὸ νέον αὐτὸ πάλος τὸ πλτμμουρὸν τὴν ψυχὴν της! "Ἀκουσε, τὸν ἀγαπᾷ ὅσο δὲν ἀγαποῦσα τὸν Κωσῆ—πρόκειται περὶ τοῦ πρώτου συζύγου—ὅσον δὲν ἀγαποῦσα τὸν Ἀλέκο—εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ δευτέρου—ὅσον δὲν θ' ἀγαπήσω ποτὲ πλέον.

— Μὰ δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον νυμίζω, εἰς μίαν γυναῖκα ἔξυπνον ὅσον σύ, ἔντιμον καθὼς σύ, νὰ παραβῆ τὸν ὄρκον τὸν ὁποῖον ἔδωκεν ἐνώπιον ἀνθρώπων καὶ Θεοῦ

— Περιττὸν νὰ ἐξακολουθήσῃς αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὴν κατήχησιν, τὴν ὁποῖαν ἐγέννησαν προλήψεις κοινωνικαὶ καὶ μωρολογήματα ζηλοτύπων καὶ ἐγωιστῶν Καὶ ποῖος σᾶς εἶπε παρακαλῶ, ὅτι ἔχω σκοπὸν ἐγὼ νὰ παραβῶ τῆς συζυγικῆν μου πίστιν; Ὅχι! δὲν εἶμαι τόσο κακὴ νὰ πικράνω ἓνα ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος μὲ ἀγαπᾷ καὶ τὸν ὁποῖον εἶχα ἀγαπήσει. Ὅχι! θὰ χωρισθῶ ἀπὸ τὸν Ἀλέκο, θὰ τὸν παρακαλέσω νὰ μου παράσῃ τὸν τρόπον νὰ γείνω σύζυγος τοῦ Νίκου—οὕτω κλειταὶ ὁ τρίτος—καὶ νὰ σωθῶμεν καὶ οἱ δύο. Ἐγὼ ἀπὸ τὸν θάνατον. . . . διότι θ' αὐτοκτονήσω ἂν δὲν τὸν πάρω—καὶ ἐκεῖνος ἀπὸ τὴν καταισχύνῃν του, διότι θὰ μάθῃ βεβαίως ὁ κόσμος τοὺς λόγους τῆς αὐτοκτονίας μου!

— Ὅμιλογῶ ὅτι ἡ λογικὴ σου μου κλείσει τὸ στόμα καὶ ἀφοῦ προτήτερα μὲν ἐζήτησες τὴν συμβουλήν μου, ἀντί μίᾳ σου δίδω δσο. Ἡ πρώτη εἶναι νὰ προσπαθήσῃς νὰ πείσῃς τὴν καρδιά σου, ὅτι μόνον τὸν ἄνδρα σου ἀγαπᾷς. Ἡ δευτέρα, ἂν ἡ πρώτη δὲν ἔχει κανὲν ἀποτέλεσμα, νὰ τὰ πῆς ὅλα τοῦ ἀνδρός σου καὶ νὰ κάμῃς ὅ,τι σὲ φωτίσει ὁ Θεός!

— Εἶχαμαντεύσει: ὅτι ἀντί μίᾳς δύο συμβουλάς θὰ μοῦ εἰδίδες. Ἀπ' αὐτάς βρῖσκω ὀρθὴν τὴν δευτέραν, διότι συμπίπτει μὲ τὴν γνώμην μου. Τὴν πρώτην σοῦ τὴν χαρίζω. Πρὸ τριῶν μηνῶν τὴν ἔδωκα εἰς τὸ ἄτομόν μου ἢ ἴδιον, ἀλλὰ δὲν εἶχε κανὲν πρακτικὸν ἀποτέλεσμα. Τὸν ἀγαπᾷ, τὸν ἀγαπᾷ, μ' ἔννοεῖς; τὸν ἀγαπᾷ!

Καὶ ἐκτύπησε μὲ πείσμα τὸ μικρὸν της: πόδι ἐπὶ τοῦ δαπέδου, ἀνετινάχθησαν δὲ ὅλα τὰ γύρω μικρὰ κομψοτεχνήματα τῶν τραπέζων καὶ ἐκυλίσθη ἐπὶ τοῦ μαρμάρου μίᾳς ἐταζέρας μὲ θρηνώδη τρίγωνον ἢ εἰκὼν τοῦ συζύγου, ὃν ἀνέμενε τόση συμφορὰ.

— Τὸ βλέπεις, μοῦ λέγει. Ὅπως ἐκυλίσθη μ' ἓνα τόσο μικρὸν κτύπημα ἢ εἰκὼν τοῦ ἀπὸ τὸ τραπέζι, ἔτσι κατακύλισε ἀπὸ τῆς καρδιά μου καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ ἔτρεμα γι' αὐτόν. Τὴν εἰκόνα αὐτὴν τὴν ἐκρατοῦσε μία δύναμις ἑρότατος, ἀλλ' ἤρκεσεν ἐν ἄλλο κτύπημα νὰ τὴν σωριάσῃ. Τὴν ἀγάπην μου—ξέρεις δὲ πῶς τὸν ἀγαποῦσα—τὴν κρατοῦσε ἡ ἴδια ἄόρατος δύναμις, ἀλλὰ ἤλθεν ἄλλη μεγαλύτερα πλήμμουρα οἰσθήματος, κατακλυσμός ἐντυπώσεως καὶ τὴν ἐπνίψε

— Μὰ τότε σημαίνει ὅτι δὲν ἀγαποῦσες οὔτε τὸν πρῶτο οὔτε τὸν δευτέρο ἄνδρα σου; σημαίνει ὅτι τὴ τρέλλα μίᾳς στιγμῆς ἐξέλαβες γιὰ πραγματικὴν ἀγάπην. Ὁ ἄνθρωπος μία φορὰ μόνον ἀγαπᾷ!

— Παιδί τοῦ εἶσαι! Γιατί ὁ ἄνθρωπος ν' ἀγαπήσῃ μόνον μία φορὰ; Ὁ ἄνθρωπος ἀγαπᾷ διὰ τελευταίαν φορὰν! Αὐτὸ μάλιστα. Ἀλλ' ἡ τελευταία φορὰ ποτὲ δὲν εἶν' ἡ πρώτη. . . . Μὴ γελᾷς. . . αὐτὴν ἐδῶ τῆς γυναίκουλα τοῦ βλέπεις ἐμπρός σου, αὐτὴν ποῦ νομίζεις ὅτι ἔχει πουλιεῖ μωλά, νὰ τὴν ἀκούσῃς σὲ παρακαλῶ μὲ προσοχὴν. Ἀντιπροσωπεύει ἐδῶ κάτω ὅλην τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπίνης ἀγάπης, τῆς εἰλικρινοῦς καὶ τῆς ἐντίμου, τῆς γενναίας ἀγάπης; ποῦ ἀψηφᾷ κάθε κίνδυνον, κάθε πρόληψιν; ποῦ θυσιάζει τὴν ζωὴν της. Μὴ με διακόπτεις. . . . Γνωρίζω τί θὰ μὲ ἐρωτήσῃς. . . . θὰ μοῦ ἐπαναλάβῃς ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀγαπᾷ μίαν φορὰν μόνον. . . . Ψεῦδος, ψεῦδος μωρότατον. . . ὁ ἄνθρωπος ἀγαπᾷ ὅπως ἐγὼ

— Δηλαδή κάθε πέντε χρόνια κι' ἓνα

— ἴσως καὶ κάθε δύο χρόνια μόνον. Αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ περιστάσεις τὰς ὁποίας θὰ σοῦ ἐξηγήσω ἀμέσως. Φθάνει ἡ ἱστορία μου, διὰ νὰ ἐννοήσῃς ἂν ἔχω δίκαιον ἢ ὄχι. Πόσων χρόνων εἶμαι τώρα;

— Πολὺ δύσκολον ἐρώτησιν μοῦ ἀπευθύνεις

— Λοιπὸν νὰ σὲ ἀπαλλάξω ἐγὼ τῆς δυσχερείας. Εἶμαι τριάντα ἐτῶν γυναῖκα· εὐμορρη, ὅπως λέγουσιν ὅλοι, ἀπὸ τῆς κτυπητῆς ἐκεῖναις εὐμορφίαις ποῦ ἀξίζουσι περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλην. . . . Ἐξυπνη, ὅπως τὸ ἐνοῶ καὶ ἐγὼ χωρὶς νὰ ἔχω ἀνάγκην νὰ μοῦ τὸ πούν. . . . Λοιπὸν μ' ὅλον σου αὐτὸ τὸ εἰρωνικὸν μειδιάμα, σὲ βεβαιῶ, ὅτι μία γυναῖκα μὲ κοινὸν νοῦν ἀξίζει περισσότερο ἀπὸ εἰκοσι μεγαλοφυεῖς ἄνδρας. . . .

— Δυστυχῶς ὁ κοινὸς νοῦς λείπει πάντοτε καὶ ἀπὸ τὰς μεγαλοφυεστέραις τῶν γυναικῶν.

— Ἐγὼ τὸν ἔχω αὐτὸν τὸν κοινὸν νοῦν, διότι βλέπω τὰ πράγματα γύρω ὅπως εἶναι. . . Ἀλλὰ τί τὰ θέλομεν αὐτά. . . . Εἰς

τὸ προκείμενον . . . τί ἔλεγα . . . Ἄ, ναί· εἶμαι τριάντα ἐτῶν . . . Ὃταν ἤμην δεκαοκτῶ ἠγάπησα διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν ζωὴν μου . . . χωρὶς νὰ εἶμαι πλάσμα ρωμαντικὸν ἢ ψευτικοπλασμαμένον, εἶχα μέσα εἰς τὴν ψυχὴν μου ὅλην τὴν ἀγνότητά καὶ τὴν παρθενικὴν εὐαισθησίαν εἰς τὸ ἀρίστον καὶ τὴν λατρείαν τοῦ καλοῦ . . . Τότε ἠγάπησα τὸν Κωστή . . . Ποιητικῆ αὐτὸς ψυχῆ, ὠμιλοῦσε μέσα εἰς τὴ καρδιά μου καὶ οἱ λόγοι του ἤσυχον, ἀπαλοί, μὲ ἐθώπευαν, μ' ἐνανούριζαν εἰς ὕπνον εὐδαίμονος ζωῆς . . . Τὸν ἀγαποῦσα, τὸν ἐπῆρα, ἀπέθανε . . . καὶ ἀπέθανεν ὅταν ἤρχισα νὰ αἰσθάνωμαι ὅτι κάτι νέον αἰσθημα ἐγέμιζε τὸν ὄργανισμόν μου, καὶ εἶχον ἀνάγκην μιᾶς ζωῆς εὐρωσττοτέρας, εὐχυμότερας, ἐντονωτέρας, ὅτι εἶχον ἀνάγκην βάσεως ἀκλονήτου διὰ νὰ στηριξῶ τὸ ἄγαλμα τοῦ νέου βίου ποῦ ἐλάτρευεν ἡ ψυχὴ μου. Ὃταν μία γυνὴ ἀφήσῃ τὰς ὀνειροπολήσεις τῆς νεότητος, αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην τοῦ προστάτου ἀνδρός, ζητεῖ τὸν ὄγκον τῆς ἐπιβολῆς του, παύει ἡ ψυχὴ νὰ ἐργάζεται καὶ ἡ σὰρξ ἢ ἀνίσχυρος ἀναλαμβάνει τὴν κυριαρχίαν τῆς . . .

Αὕτη εἶναι ἡ ἱστορία τοῦ δευτέρου μου ἔρωτος, τὸν ὁποῖον ἐπὶ πέντε τόρα ἔτη διεθέριμα με ἔλθην μου τὴν ζωὴν καὶ με ὅλην τὴν δύναμιν τῶν αἰσθήσεων . . . Εἶδες τί εὐμορφος ἀνὴρ εἶναι ὁ Ἄλέκος; . . . Πρότυπον καλλονῆς; . . . ἐνῶ αὐτὸς ποῦ ἀγαπᾷ τώρα; ὦ! αὐτὸς ἀσχημάνθρωπος, τερατώδης. Εἶναι, ὅπως ἔλεγε, ὁ ἀσχημότερος τῶν ἀνθρώπων καὶ ὁ εὐμορφώτερος τῶν σκύλλων . . . Ἐγὼ λοιπὸν αὐτὸν τὸν σκύλλον τὸν λατρεύω . . . Ἐρωτᾶς διατί; Ἄπλούστατον. Διότι αὐτὸς θὰ εἶναι ὁ τελευταῖος μου ἔρωτος, διότι ἡ ψυχὴ μου ἔπαυσε νὰ ὀνειροπολῇ καὶ τὸ ἐν ἐμοὶ κτηνὸς δὲν ἔχει ἀνάγκην προστάτου, διότι ὁ νοῦς ἐξυπνᾷ καὶ ζητεῖ σύντροφον καὶ ὁ σύντροφος τοῦ νοῦ εἶναι ὁ προσφιλέστερος καὶ ὁ αἰώνιος. ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ, ἠγάπησεν ἡ σὰρξ, τώρα ἀγαπᾷ ὁ νοῦς . . . μίαν συμβουλήν σοῦ δίδω εἰλικρινῆ. Θέλεις νὰ σὲ ἀγαπᾷ πάντοτε ἡ γυναικῆ σου; Ὑπανδρεύσου γυναῖκα μεγάλην, ἡ ὁποία δὲν ἀγαπᾷ εἰς τὸ ἄτομόν σου τὴν ἰδανικότητα ἢ τὴν ἡδονήν, ἀλλὰ τὴν νοῖν καὶ ὑποτάσσεται εἰς τὴν ἐπιβολὴν του μόνον . . . Τριάντα ἐτῶν γυναῖκα, ἐγώ, αὐτὸ ζητῶ, αὐτὸ ἐπιθυμῶ . . . Ἴδοῦ λοιπὸν πῶς ἀγαπᾷ τρεῖς τοῦλάχιστον φορές . . . Δυστυχισμένοι ὅσοι κάμουν γάμους ἐξ ἔρωτος, διότι ὁ ἐραστής τὰς ἐθαυκάλισε με ὄνειρα ἢ τὰς ἐβελξε με καλλονήν. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ δι' ἀνδρας καὶ διὰ γυναῖκας. Εὐτυχισμένοι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι εὐρίσκουν συγκεντρωμένα ὅλα εἰς ἓνα ἄτομον. . . Ἄλλὰ πόσον ἡσυχῆ ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους κατακτᾷ τὸ πνεῦμα. . . Ἀπὸ τῆς συζυγικῆς δὲ γαλήνης καὶ ἡσυχίας, μέχρι τῆς εὐτυ-

χίας τοῦ μεγάλου ἔωτος ἢ ἀπόστασις δὲν εἶναι μεγάλη . . . Τὶ ἔχεις νὰ προσθήσῃς εἰς ὅλα αὐτὰ;

Ὅμολογῶ ὅτι δὲν ἠδύναμην νὰ ἀνταγωνισθῶ πρὸς τὴν δύναμιν τῆς λογικῆς τῆς ὠραίας γυναικὸς καὶ ἤρχισα ἔκτοτε νὰ πιστεύω, ὅτι ὁ πρῶτος ἔρωτος δὲν εἶναι καὶ ὁ τελευταῖος, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἔχον ἀδίκον πολλοὺς ὅσοι ἐμποδίζουν τοὺς ἐρωτευμένους νὰ αὐτοκτονοῦν.

Ἀθῆναι, Ἰούλιος τοῦ 1897.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Κ. ΠΩΠ

ΗΛΙΟΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΑ

Δ Υ Σ Η

Γι' ἀποχαίρετμα στερνὸ τοῦ ἡλίου ἢ ἀχτίδα
γλυκὰ εἰλᾶ τῇ θάλασσᾳ· καὶ σὸ φίλ ἐκεῖνο
σὺν κοκκινίζει κορασιὰ δειλὴ, καμαροφύδα
σὸ μυροῦατο φίλημα, τὸ πρῶτο σὺν τὸ κρῦνο,

Ἔτσι κ' ἐκεῖνη ρόδισε με μιᾶς σὺν κορασιᾶ
— Στὰ τόσα μάγια ποῦ σκορπᾷς τριγύρω σου ἀφῖνω
τὸ ὄρμιο καὶ τὴ δύση μου κι' ἀπ' τῆ στιγμῆ ποῦ σ'εἶδα
τὸ φῶς μου θέλω αἰώνια σὲ σένα νὰ τὸ χύνω».

Μὰ τὰ γλυκὰ φίλήματα ἢ νύχτα ἢ ζουλιάρια
τ' ἀκούει καὶ τοῦ χωρισμοῦ με βία χτυπάει τὴν ὦρα·
ἀνατριχιάζουσε κι' οἱ δυὸ καὶ με πολλὴ λαχτάρια

φιλιούνται μιὰ στερνὴ φορὰ κι' ὁ ἐραστής τῆς φεύγει
ἀφῖνοντας τὴν ἀδερρῆ νὰ βλέπῃ ὡς νὰ ἔβγῃ
τὴ μυριοχάριτη Κυρά, ποῦ τὴν ἀφίνει τώρα.

Δεμησοῦς (Κύπρου) 1897.

Μ. Δ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΤΜΟΠΛΟΙΑ

ΑΠΟ τῶν ἀρχῶν εἶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος οἱ ἡμέτεροι ἠσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην ἀτμοπλοίων καὶ μάλιστα μετὰ τὴν εἰς αὐτὸν ἀνάμειξιν τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ, ἀποστείλαντος εἰς τὸν Ἰμβρακίημ πολιορκούντα τὸ Μεσολόγγιον δύο ἢ τρία μικρά, ἅτινα ἐκεῖνος μεταχειρίσθη ὡς ρυμουλκὰ. Διὰ τοῦτο συχνοτάτα εἰς τὰς συνελεύσεις ἐγένετο λόγος περὶ κατασκευῆς ἀτμοπλοίων παρὰ διαφόρων, τῶν πλείστων ἴσως εὐρισκομένων εἰς ἐντελῆ τοῦ πράγματος ἄγνοιαν. Εἰς τὰς συνεδριάσεις τοῦ Βουλευτικοῦ τῆς 18 καὶ 21 Ἰουλίου 1824 ἀνεγνωσθῆ ἀναφορὰ περὶ χρησεως ἀτμοκινήτων καὶ ἄλλων περιέργων πολεμικῶν μέσων τοῦ ἀρχῆς τοῦ ἀγῶνος μετὰ τῶν ἡμετέρων ἀγωνιζομένου ἀγγλοῦ Ἀστιγγοῦ, ὅστις εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Τριπόλεως ἐμάχετο ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Κολοκοτρώνη μετὰ 150 ἀνδρας ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου συντηρουμένου.

Τὸ Βουλευτικὸν ἐπέκρινε τὴν πρότασιν τοῦ περὶ κατασκευῆς δύο ἀτμοκινήτων ἀνὰ 100 βρελάς (τονελάτων) ἕκαστον, ἀλλ' ἡ ἀπόφασίς δὲν ἐπραγματοποιήθη τότε ἀφοῦ μάλιστα ὁ φιλότιμος ναυτικῆς ὑποπτεύων, ὅτι ἡ Ἑλλην. Κυβέρνησις χάριν τῶν ἐγγχωρίων ναυτικῶν ἤθελεν ἀρνηθῆ νὰ διαθέσῃ ἐκ τῶν χρημάτων τοῦ δανείου, προσήνεγκεν ἐξ ἰδίων χιλιάς Ἀγγλικὰς λίρας, ἵνα διὰ τούτων καὶ τῶν σπυρομῶν φιλελληνικῶν εταιριῶν, ναυπηγηθῆ ἕν τοῦλάχιστον ἀτμόπλοιο. Συγγράφως ἡ ἐν Νέα Ἰόρκη φιλελληνικὴ ἐπιτροπὴ ἀνήγγειλεν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 1824 πρὸς τὴν ἐν Λονδίῳ ὅτι θὰ ἐξοπλίσῃ ἀτμοκίνητον κορβέταν.

Καὶ ἄλλοι μὲν τὰ περὶ ἀτμοκινήτων λεγόμενα ἀπεδέχοντο προθύμως, ἄλλοι δὲ ἀντίστησαν εἰς τὸν νεωτερισμὸν καὶ μόλις μετὰ τὰς πρὸ τοῦ Ὀρωποῦ καὶ ἐν τῷ Παγασητικῷ κλίπῳ ἐπιτυχίας τῆς «Καρτερίας» συνεφώνησαν περὶ τῆς χρησιμότητος αὐτῶν. Καὶ ἐν τούτοις ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἂν καὶ συνηθάνετο ὅτι ἤθελε δυσαρτεστῆσαι πολλούς, ἔδειξε μεγάλην διάθεσιν πρὸς κατα-

σκευὴν ἀτμοπλοίων καὶ διὰ τοῦτο τὸν Ἰούλιον τοῦ 1825 ἀμέσως κατὰ τὰς μετὰ τοῦ Κόχραν διαπραγματεύσεις περὶ ἐλεύσεώς του, ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὸν νὰ δαπανῆσῃ ἐκ τῶν χρημάτων τοῦ Ἀγγλικοῦ δανείου ἕκατὸν δέκα τρεῖς χιλιάδας λίρῶν, πρὸς κατασκευὴν ἐξ ἀτμοπλοίων, ἅτινα νὰ ᾧσιν ἑτοιμα ἐντὸς δύο καὶ ἡμίσεως μηνῶν. Ἀλλ' ἀτυχῶς ἄλλως ἐγένοντο τὰ πράγματα, διότι ἡ παραγγελία ἐδόθη εἰς τὸν Γαλοβαίην, ὅστις εἰ καὶ ἔλαβε τὰ χρήματα τῆ συστάσει τοῦ Ἀστιγγοῦ, οὐδ' ἤρξατο τῆς κατασκευῆς, πρᾶγμα εὐνόητον, ἀφοῦ αὐτὸς ὁ ἴδιος εἰργάζετο καὶ διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ διὰ τὸν Μεχμέτ - Ἀλῆν, ἀποστείλας μάλιστα εἰς Ἀλεξάνδρειαν τὸν υἱὸν του. Τὴν διαγωγὴν δὲ ταύτην στιγματίζουσι πάντες οἱ Ἕλληνες ἱστορικοί, ἐν εἰς καὶ οἱ ξένοι Μενδελῶν καὶ Γερβίνος. Κατόπιν ὁ Γαλοβαίης ἐτίκταιολογήθη ὅτι ἐπεβράδυνε τὴν ἐργασίαν τῆς «Καρτερίας», τῆς ὁποίας ἡ κατασκευὴ ἤρξατο πρώτη κατὰ διαταγὴν τοῦ Κόχραν, ἀντιδρῶντος εἰς τὸν Ἀστιγγοῦ.

Δὲν εἶναι δὲ παράδοξος ἡ διαγωγὴ αὕτη τοῦ Γαλοβαίη, διότι εἰς τοῦτο ἀκριβῶς ἐγκτεται ἡ διαφορὰ τῶν ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ φιλελληνικῶν ἐπιτροπῶν. Ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ ἀνθρώποι ἐμφανισθέντες ὡς φιλέλληνες, ἐκκληιδώθησαν χάριν κέρδους, ἐν ᾧ ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἑλβετίᾳ οὐδεὶς. Τανάπαλιν δὲ οὐδεὶς Ἀγγλος ἐδέχθη τουρκικὴν ὑπηρεσίαν, ἐνῶ Γάλλοι ἦσαν οἱ διοργανωταὶ τοῦ κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν στρατοῦ τοῦ Μεχμέτ - Ἀλῆ, μ' ὅλην τὴν κατ' αὐτῶν ἀποδοκίμασίαν τῆς ἐν Γαλλίᾳ κοινῆς γνώμης.

Ἄν καὶ ἡ προθεσμία ἔληγε κατὰ τὸ συμβόλαιον τῆ 1 Ἰουλίου 1825, ὁ κατασκευαστῆς ἠσύχαζε, λησμονηθέντος νὰ τεθῆ εἰς τὸ συμβόλαιον ὄρος ποινικῆς ῥήτρας καὶ διὰ τοῦτο ἡ «Καρτερία» ἐτελείωσε μόλις τὸν Ἰούλιον τοῦ 1826, τῇ παρεμβάσει Ἀγγλοῦ φιλελλήνων πληρωσάντων πλεονα εἰς τὸν Γαλοβαίην, ὅστις πάλιν ἐκ τῶν συμφωνηθέντων ἀτμοπλοίων ἐτελείωσε μόνον τὰ τρία, τοῦ τετάρτου φέροντος τὸ ἡχηρὸν ὄνομα «Ἀκαταμάχητος» καέντος κατὰ τὰς ἐν τῷ «Ταμέσει» δοκιμὰς καὶ τῶν ὑπολοίπων δύο ἀφεθέντων νὰ σαπῶσιν εἰς τὰ ναυπηγεία τοῦ Λονδίνου, διότι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ χρητισμοποιηθῶσιν οὔτε ὡς ἱστοφόρα.

Ἡ «Καρτερία» πλοισργουμένη ὑπὸ τοῦ Ἀστιγγοῦ, ἀφίχθη εἰς Ναύπλιον τῆ 2 Σεπτεμβρίου 1826 καὶ εἶναι τὸ πρῶτον ἀτμόπλοιο ἐφ' οὗ ὑψώθη ἡ Ἑλληνικὴ σημαία. Ἡ προπορευομένη αὐτῆς φημὴ ἦτο τοιαύτη, ὥστε ὁ λαὸς ἐβεβαίω, ὅτι ἡ μηχανὴ τῆς ὤθησεν αὐτὴν μέχρι τῶν ἐπάλλεων τοῦ Παλαμηδίου. Ἄν καὶ ἀρκετὰ εὐμεγέθης εἶχε μηχανὴν ἀσθενεστάτην, μόλις 120 ἵππων καὶ ὀπλισμὸν βερούτατον καὶ δυσανάλογον, διότι ἔφερον ὀκτώ πυροβόλα - ἂν καὶ ὁ Ἀστιγγὸς ἐν τῷ περὶ κατασκευῆς αὐτῆς ὑπομνή-

καὶ ὄπλισμὸν βαρύνατον καὶ δυσανάλογον, διότι ἔφερον ὀκτώ πυρροβόλα· ἄν καὶ ὁ Ἄστιγξ ἐν τῷ περὶ κατασκευῆς αὐτῆς ὑπομνήματι ἐθεώρει ἀρκετὰ τέσσαρα, ὡν τὰ δύο ἔρριπτον σφαιρὰς λιτρῶν ἐξήκοντα ὀκτώ, μεγίστας διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ διὰ τοῦτο ὁ Κριουταχῆς καταπλαγεὶς ἀπέστειλεν εἰς Κωνσταντινούπολιν μίαν τῶν κατὰ τοῦ ἐν Πειραιεῖ στρατοῦ του ῥιφθισῶν.

Πρὸς κατασκευὴν τῆς «Καρτερίας» ἐδαπανήθησαν δέκα χιλιάδες λίραι καὶ μετὰ τοῦ ὄπλισμοῦ δέκα πέντε.

Ἄν καὶ πλημμελῶς κατεσκευασμένη ἤρίστευεν εἰς τὴν κατὰ τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος παρὰ τὸν Πειραιᾶ ἐπίθεσιν, ὅτε ἔκαμε χρῆσιν καὶ πεपुरακτωμένων σφαιρῶν, μετασχούσα εἶτα μετὰ τῆς Ἑλλάδος τῆς ὑπὸ τὸν Ἐίδεκ εἰς Ὁρωπὸν, Βῶλον καὶ Τρίκερι ἐκστρατείας καὶ τῆς εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον εἰσόδου, ὅτε ὁ Ἄστιγξ ἐξαναγκασθεὶς ὑπὸ τῆς αὐθαδεῖας τῶν Αὐστριακῶν ἐθύθισε Γολέταν Αὐστριακὴν καὶ ἔπλευσε μέχρι Κύπρου καὶ Ἀλεξανδρείας κατὰ τὴν εἰς τὰ ἀπώτατα ἐκεῖνα μέρη ἐκστρατεῖαν τοῦ Κόχραν, πολὺ συμβαλοῦσα καὶ κατὰ τὰς ναυμαχίας καὶ ὡς μεταφορικόν, διότι εἰς ἓνα καὶ μόνον πλοῦν μετέφερον ἐκ Μεθάνων εἰς Σαλαμίνα καὶ Πειραιᾶ τοὺς τακτικούς τοῦ Φαβιέρου.

Τὸ πλήρωμα τῆς «Καρτερίας» διακρινόμενον διὰ τὴν τάξιν καὶ πειθαρχίαν του ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἀξιωματικούς Ἀγγλους, ὧν ὁ Σκέντλεϋ ἐφρονεῦθη ὑπὸ σφαιρὰς κανονίου κατὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, τῶν ναυτῶν ὄντων Ἑλλήνων μορφωθέντων ὑπ' ἐκείνους, ἐξ ὧν οἱ πλεῖστοι ἀνήλθον εἰς ἀνωτάτους στρατιωτικούς βαθμούς, ὡς ἐν παραδείγματι ὁ ὑποναύαρχος Σωτηριάδης, οἱ ἀνώτεροι οἰκονομικοὶ ἀξιωματικοὶ Καθάκος καὶ Ν. Μάμουκας, ὁ ἱλαρχος Καλογερόπουλος, ὁ ἀνθυπομοίραρχος Μάνιζρης, ὁ πρωτοδίκης καὶ δημοσιογράφος ἐκ Ρεθύμνης τῆς Κρήτης Ἐμ. Βιδιλάκης καὶ ἄλλοι. Μετὰ δὲ τὸν φόνον τοῦ Ἄστιγξ ἔσχε πλοίαρχον τὸν Κόρσον Βασάνον, ὑπὸ τὸν ὅποιον τῷ 1830 ἔπλευσε καὶ εἰς Σάμον, γενομένων ἐκεῖ τραχῶν. Ἄλλ' οὔτε ὁ Βασάνος οὔτε ἄλλος ἠδύνατο νὰ ἐξισωθῆ πρὸς τὸν Ἄστιγξ, τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον ὅστις εἶχεν ὄσσην ἀνδρείαν ἄλλην τὴν μετριοφροσύνην καὶ ὅστις διὰ τῶν ἀληθῶν στρατιωτικῶν του προτερημάτων κατεσχίασε τὸν μεγαληγὸρον Κόχραν, οὗτινος τὰ σχέδια ἦσαν ἡ ἐκστρατεία τῆς Ἀλεξανδρείας, ἡ διὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ «Καρτερίας» ἀπόπειρα αἰχμαλωσίας τοῦ Ἰβραήμ μόνοντος εἰς τὴν Ἰηράν εἰς Ἡλίδα, ἡ κατασκευὴ πυρπολικῶν ἐχόντων κτιστὴν ἐστίαν, ἐξ ὧν τὸ μὲν κατεστράφη ἐν τῷ λιμένι τοῦ Πόρου καὶ τὸ ἄλλο εἰς τὸ ναυπηγεῖον τοῦ Λονδίνου.

ματι ἐθεώρει ἀρκετὰ τέσσαρα ὡν τὰ δύο ἔρριπτον σφαιρὰς λιτρῶν ἐξήκοντα ὀκτώ, μεγίστας διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ διὰ τοῦτο ὁ Κριουταχῆς καταπλαγεὶς ἀπέστειλεν εἰς Κωνσταντινούπολιν μίαν τῶν κατὰ τοῦ ἐν Πειραιεῖ στρατοῦ του ῥιφθισῶν

Πρὸς κατασκευὴν τῆς «Καρτερίας» ἐδαπανήθησαν δέκα χιλιάδες λίραι καὶ μετὰ τοῦ ὄπλισμοῦ δέκα πέντε.

Ἄν καὶ πλημμελῶς κατεσκευασμένη ἤρίστευεν εἰς τὴν κατὰ τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος παρὰ τὸν Πειραιᾶ ἐπίθεσιν, ὅτε ἔκαμε χρῆσιν καὶ πεपुरακτωμένων σφαιρῶν, μετασχούσα εἶτα μετὰ τῆς Ἑλλάδος τῆς ὑπὸ τὸν Ἐίδεκ εἰς Ὁρωπὸν, Βῶλον καὶ Τρίκερι ἐκστρατείας καὶ τῆς εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον εἰσόδου, ὅτε ὁ Ἄστιγξ ἐξαναγκασθεὶς ὑπὸ τῆς αὐθαδεῖας τῶν Αὐστριακῶν ἐθύθισε Γολέταν Αὐστριακὴν καὶ ἔπλευσε μέχρι Κύπρου καὶ Ἀλεξανδρείας κατὰ τὴν εἰς τὰ ἀπώτατα ἐκεῖνα μέρη ἐκστρατεῖαν τοῦ Κόχραν, πολὺ συμβαλοῦσα καὶ κατὰ τὰς ναυμαχίας καὶ ὡς μεταφορικόν, διότι εἰς ἓνα καὶ μόνον πλοῦν μετέφερον ἐκ Μεθάνων εἰς Σαλαμίνα καὶ Πειραιᾶ τοὺς τακτικούς τοῦ Φαβιέρου.

Τὸ πλήρωμα τῆς «Καρτερίας» διακρινόμενον διὰ τὴν τάξιν καὶ πειθαρχίαν του ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἀξιωματικούς Ἀγγλους, ὧν ὁ Σκέντλεϋ ἐφρονεῦθη ὑπὸ σφαιρὰς κανονίου κατὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, τῶν ναυτῶν ὄντων Ἑλλήνων μορφωθέντων ὑπ' ἐκείνους, ἐξ ὧν οἱ πλεῖστοι ἀνήλθον εἰς ἀνωτάτους στρατιωτικούς βαθμούς, ὡς ἐν παραδείγματι ὁ ὑποναύαρχος Σωτηριάδης, οἱ ἀνώτεροι οἰκονομικοὶ ἀξιωματικοὶ Καθάκος καὶ Ν. Μάμουκας, ὁ ἱλαρχος Καλογερόπουλος, ὁ ἀνθυπομοίραρχος Μάνιζρης, ὁ πρωτοδίκης καὶ δημοσιογράφος ἐκ Ρεθύμνης τῆς Κρήτης Ἐμ. Βιδιλάκης καὶ ἄλλοι. Μετὰ δὲ τὸν φόνον τοῦ Ἄστιγξ ἔσχε πλοίαρχον τὸν Κόρσον Βασάνον, ὑπὸ τὸν ὅποιον τῷ 1830 ἔπλευσε καὶ εἰς Σάμον, γενομένων ἐκεῖ τραχῶν. Ἄλλ' οὔτε ὁ Βασάνος οὔτε ἄλλος ἠδύνατο νὰ ἐξισωθῆ πρὸς τὸν Ἄστιγξ, τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον ὅστις εἶχεν ὄσσην ἀνδρείαν ἄλλην τὴν μετριοφροσύνην καὶ ὅστις διὰ τῶν ἀληθῶν στρατιωτικῶν του προτερημάτων κατεσχίασε τὸν μεγαληγὸρον Κόχραν, οὗτινος τὰ σχέδια ἦσαν ἡ ἐκστρατεία τῆς Ἀλεξανδρείας, ἡ διὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ «Καρτερίας» ἀπόπειρα αἰχμαλωσίας τοῦ Ἰβραήμ μόνοντος εἰς τὴν Ἰηράν εἰς Ἡλίδα, ἡ κατασκευὴ πυρπολικῶν ἐχόντων κτιστὴν ἐστίαν, ἐξ ὧν τὸ μὲν κατεστράφη ἐν τῷ λιμένι τοῦ Πόρου καὶ τὸ ἄλλο εἰς τὸ ναυπηγεῖον τοῦ Λονδίνου.

Συμπατριώτης μου δὲ ἀπὸ ἐτῶν ἀποθανῶν, μοὶ διηγεῖτο ὅτι τῶν Χίων εὑρισκομένων εἰς τὴν πατρίδα των κατὰ τὴν πρὸς ἀπελευθέρωσιν αὐτῆς ἐκστρατεῖαν ἀρξαμένην τὸν Νοέμβριον τοῦ 1827

καὶ λήξασαν τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1828, ἀφίχθη ἐκεῖ Ἑλληνικὸν ἀτμόπλοιο, οὗτινος τὸ ὄνομα δὲν ἐνεθυμείτο, με τέσσαρας ἰστούς, ὅπερ μείναν τρεῖς ὅλας ἡμέρας ἔξωθεν τῆς Χίου, οὐδεμίαν κατώρθωσε νὰ παράσχη συνδρομὴν, ἰδίως ἕνεκα τῆς ἐκτάκτου τρικυμίας τῶν ἡμερῶν ἐκείνων.

Διὰ τὴν, ὡς ἄνω εἶπομεν, πλημμελῆ αὐτῆς κατασκευῆν ἡ «Καρτερία» ἤτιςχει συχνότατα καὶ τὸν μὲν Μάιον τοῦ 1827 συντριβέντων πρὸ τοῦ Μαλέα τῶν δύο τῆς ἰστῶν ἐκινδύνουσαν, ὡς καὶ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1827, ὅτε ἀναφλεγείσης μεταξύ Πατρῶν καὶ Μεσολογγίου τῆς μηχανῆς τῆς ἐσώθη ἰστιοπλοοῦσα καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ λιμένι τὸν Ἰούλιον τοῦ 1827, ὅτε μετέφερον ἐδῶ τὸν Κόχραν ἐπιβαλόντα εἰς τοὺς ἐμπόρους ἔρανον εἴκοσι χιλιάδων ταλλήρων, ἐκινδύνουσε τὸν ἔσχατον κίνδυνον ἐκ πυρκαϊᾶς τῆς μηχανῆς, ἣτις κατεβίβη ὑπὸ τῶν ναυτῶν ὑδραϊκοῦ πλοίου καὶ τῶν ἐκ τῆς ξηρᾶς προσδρομόντων πολιτῶν.

Δεύτερον ἀτμόπλοιοι εἶναι ἡ «Ἐπιχειρήσις», ἀφίχθῃ ἐξ Ἀγγλίας τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1827 μετὰ πολλὰς περιπετείας καὶ μεταβολάς, διότι τεθείσης εἰς αὐτὸ μηχανῆς τῆς ἐφευρέσεως τοῦ Κόχραν, μόλις πρὸς δοκιμὴν ἐξελθὼν τοῦ «Ταμέσεως» ἐκινδύνουσε νὰ βυθισθῆ, μὴ δυνάμενον οὕτε νὰ πλεύσῃ οὕτε νὰ σταθῆ εἰς τὴν θάλασσαν, ἐσώθη δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀγγλικοῦ πολεμικοῦ Κολομβιάνου βυμουκλήθῃν εἰς Πλυμούθ.

Τρίτον ἀτμόπλοιοι εἶναι ὁ «Ἐρμῆς» ἔλθων τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1828, ὅτε ἐκόμισεν εἰς Ναύπλιον καὶ τὸν Κόχραν ἐπανακάμπτοντα ἐξ Ἀγγλίας, ὅπου εἶχε μεταβῆ τῇ 29 Δεκεμβρίου 1827. Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι ὁ Κόχραν φθάσας εἰς Πόρον ἔφερεν ἐπὶ τοῦ ἰστού τοῦ «Ἐρμού» τὰ ναυαρχικὰ ἐμβλήματα, ἅτινα ὁ Κυβερνήτης, τὸν μακαρίτην Δραγούμην πέμψας, διέταξε νὰ καταβιθασθῶσιν ἀμέσως, παραγγείλας ὅτι ὁ Κόχρας δύναται ν' ἀπέλθῃ ὅπου θέλει.

Ἐκ τῶν τριῶν, ὡς εἴρηται, ἀτμοπλοίων ἡ «Ἐπιχειρήσις» λαβοῦσα μέρως μετὰ τῆς Καρτερίας μόνον εἰς τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου ἐκάη μετὰ τοῦ διχρότου «Ἑλλάδος» καὶ ἄλλων πλοίων ὑπὸ τοῦ Μιαούλη εἰς Πόρον, τὴν νύκτα τῆς 31 Ἰουλίου 1831, μὴ κατορθωθέντος τοῦ προπαρασκευασμένου ἐμπρησμοῦ καὶ τῶν δύο ἄλλων ἀτμοπλοίων ἡ «Καρτερία» χρησιμεύσασα καὶ ὡς θαλαμηγός τοῦ Ῥώσου ναυάρχου Ῥικόρν, κατὰ τὴν ὀλιγοήμερον ὑποψηφιότητά του ὡς κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος, ἄχρηστος διελύθη ἐπὶ ἀντιβασιλείας· καὶ ὁ «Ἐρμῆς» μετονομασθεὶς με Βαυαρικὸν ὄνομα, ὕφιστατο εἰς τὸν ἐν Πόρῳ ναύσταθμον μέχρι τοῦ 1846.

Τὴν ἀθλίαν κατασκευῆν τῶν ἀτμοπλοίων καταδέχοντες ἡ πρὸς

τὸν Κυβερνήτην ἀπὸ 8 Ἰουλίου 1829 ἔκθεσις τοῦ φροντιστοῦ τοῦ Ναυτικοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, ὁμολογοῦντος, ὅτι τῆς μὲν «Καρτερίας» εἶναι ἀνάγκη ν' ἀλλαχθῆ ἢ τοῦλάχιστον ἐπισκευασθῆ ἡ μηχανὴ καὶ τῆς «Ἐπιχειρήσεως» ὅτι ἐπισκευάσθη μὲν ἡ μηχανὴ ἀλλὰ τὸ ὄλον ἀτμόπλοιο εἶναι ἄχρηστον. Ἐκ τῆς αὐτῆς ἐκθέσεως φαίνεται ὅτι καὶ ὁ «Ἐρμῆς» εὕρισκετο τότε εἰς Ἀργίαν, ἂν καὶ μετὰ τρία ὅλα ἔτη, κατὰ τὸν Ἀ. Βρετόν, περὶ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1832, εἶχε πλεύσει μέχρι Κερκύρας ὁπότεν ἐπανελθὼν ἐκόμισεν καὶ τυπογραφικὰ στοιχεῖα πρὸς χρῆσιν τῆς ἐφημερίδος «Ἑλληνικὸς Καθρέπτης»! Ἐπίσης ἐκ τῶν ἐφημερίδων τοῦ 1833 φαίνεται ὅτι τὸ ἀτμόπλοιο «Ἐρμῆς» μετήγαγεν εἰς Σῦρον καὶ Δῆλον, τὸν Ἰούνιον τοῦ ἔτους ἐκείνου, τὰ πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ ἐκ Σμύρνης ἐπανερχομένου βασιλέως Ὁθωνος μεταβάντα μέλη.

Πρὸς συμπλήρωσιν προσθέτομεν ὅτι ὁ Κόχραν ἀφίχθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ πρῶτον τῇ 9 Μαρτίου 1827 ἐπέβαινε τοῦ Μονόκερω μικροῦς Schooner ἀγορασθέντος ἐν Ἀγγλίᾳ διὰ χρημάτων τοῦ δαυνοῦ, ἐφ' ἧς διὰ τὸ μεγαλοπρεπέστερον βεβαίως εἶχε τεθῆ καὶ ἀτμομηχανή, καὶ διὰ τοῦ ὁποίου ἀνεχώρησεν εἰς Ἀγγλίαν τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1827. Ὁ «Μονόκερος» οὗτινος ὅλα τὰ κατορθώματα περιορίζονται εἰς τὰ δύο ὡς ἄνω ταξειδία, εἰς τὰ ὅποια ἐγίνετο πάντοτε σχεδὸν γῆσις ἰστίων, ἄχρηστος ἀρχῆθεν, δὲν ἐπανῆλθε πλέον εἰς τὴν Ἑλλάδα, βυθισθεὶς τότε εἰς τὸν λιμένα τοῦ Λονδίνου. Ἐφ' ᾧ κατὰ τινὰς καὶ τὸ γνωστὸν δημοτικὸν ᾄσμα :

Ὅλα τ' ἄρμενα ἀρμενίζου
μὲ πανιά καὶ μὲ κουπιὰ,
τοῦ Κοκράνη τὸ παρτίδο
ἀρμενίζει μὲ φωτιὰ.

Ἐν Ἐρμούπολει τῇ 4 Ἰουνίου 1897.

ΑΝΔΡΕΑΣ Κ. ΧΟΥΜΗΣ

Εἰς ἄσχημον μοχθηρόν.

Ὁ ἀρχαῖος ἐκεῖνος ποῦπε, πῶς ὅποια κ' ἡ μορφή,
Τέτοια, παρόμοια θᾶνε τ' ἀνθρώπου κ' ἡ ψυχή—
Στοῦ μέλλοντος τὰ βᾶθη, τοῦ τόσο σκοτεινοῦ,
Θὰ εἶδε τὴ μορφή σου μὲ τὸ βαθύ του νοῦ.

ΥΑΚΙΝΘΟΣ

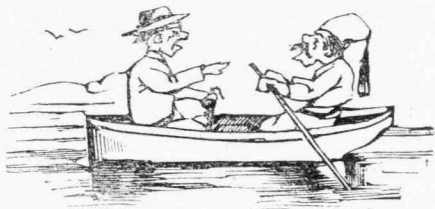
ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΙΣ

Δράμα κωμικοτραγικόν

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΕΝΑΣ ΣΟΦΟΣ ΚΑΙ ΕΝΑΣ ΑΜΑΘΗΣ
διδάσκαλος βαρκάρης

ΣΚΗΝΗ Α'.

Ὁ σοφός.—Δὲν μοῦ λές, σκαμπάζεις τίποτε ἀπὸ ἀστρονομίαν ;
Ὁ βαρκάρης.—Ντίπ ! κουκουτσι !
Ὁ σοφός.—Κρίμα ! νὰ ἤξευρες τί χάνεις ! Τὸ ἐν τρίτον τῆς ζωῆς σου. Τοῦλάχιστον νοιώθεις διόλου ἀπὸ φυσικὴν, χημείαν...
Ὁ βαρκάρης.—Δὲν νοιώθω σκράπ.
Ὁ σοφός.—Δυστυχία σου ! εἶνε χαμένα τὰ δύο τρίτα τῆς ζωῆς σου !

ΣΚΗΝΗ Β'.

Ὁ βαρκάρης.—Σᾶν νὰ βλέπω ν' ἀγριεύη ἡ θάλασσα. Ξέρεις μακροβοῦτι ;

Ὁ σοφός.—Ὅχι.

Ὁ βαρκάρης.—Κρίμα ! Ἐχασες τὸ ἓνα τρίτον τῆς ζωῆς.

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Ὁ σοφός.—Σῶσε με . . . γιὰ ὄνομα Θεοῦ !
Ὁ βαρκάρης.—Ὅτε ἀνάσκειλα δὲν ξέρεις νὰ κολυμβῆς ; Κρίμα ! ἔχεις χαμένα τὰ τέσσαρα τέταρτα τῆς ζωῆς σου.

Η ΔΟΝΑ ΚΙΧΩΤΑΙΝΑ

ΝΩΡΙΖΕΤΕ καλὰ τὸν Δὸν-Κιχώτην . . .

Ἐπιπέτω μάλιστα ὅτι τὸν γνωρίζετε καὶ ὅσοι ἀκόμη δὲν ἔτ υ χ ε νάναγνώσετε τὸ βιβλίον τοῦ Κερβάντη· διότι τὰ μεγάλα ἔργα δὲν περιορίζονται εἰς τὰς σελίδας καὶ εἰς τὰ περιβλήματα τῶν φθαρτῶν βιβλίων. Ζοῦν εἰς τὸν κόσμον, ζοῦν εἰς τοὺς ἐγκεφάλους, τυπωμένα μὲ χαρακτήρας ἀθάνατους . . .

Ἄλλὰ ποῖα νὰ εἶνε τάχα αὐτὴ ἡ Δόνα Κιχώταινα ;

Μήπως ἡ ἰδανικὴ καὶ αἰθερόπλαστος ἐκείνη Γλυκερία, ἡ βασίλισσα τῆς καρδίας καὶ τῶν λογισμῶν τοῦ Μαγκησίου ἵπποτου ;

Ἄλλ' αὐτὴ, καὶ ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι ὑπῆρξεν, ὅμως οὔτε Δόνα ἦτο, οὔτε Κιχώταινα ἔγινε ποτέ.

Μήπως πρόκειται περὶ ἄλλης ; Μήπως εὐρέθη ἡ ἀληθὴς Δόνα Κιχώταινα εἰς νέον χειρόγραφον ἄλλου Ἀραβῶς βιογράφου, παρουσιάζοντος τὸν Δὸν Κιχώτην ἑραστήν καὶ νομφίον εὐτυχῆ, λαμβάνοντα ὡς γέρας τῶν ἵπποικῶν θριάμβων τὴν ἐκλεκτὴν τῆς καρδίας του ;

Ὅστε ! Ἡμέραν τοιαύτης εὐτυχίας δὲν ἐπέπρωτο νὰ ἴδῃ ποτέ ὁ Ἴππότης τῆς Ἑλεεινῆς Μορφῆς.

Λοιπὸν ; Ἡ Δόνα Κιχώταινα εἶνε μία ἄλλη, πολὺ γνωριμωτέρη, πολὺ πλησιεστέρα . . . Ἔως τότε ἐκολακευόμεθα νὰ τὴν ἀποκαλώμεν Μητέρα Ἀθάνατον, Ἐστίαν τῶν Φώτων, Κοιτίδα τοῦ Πολιτισμοῦ. Συχνὰ μάλιστα, εἰς στιγμὰς οἰστρου αὐτοεἰρωνος, μᾶς ἤρρεσε νὰ τὴν ὀνομάζωμεν καὶ Ψωροκώσταιναν. Ἐ, τότε πιστεῦω ὅτι τὴν ἐνόησατε . . . Δὲν ἔχω ἀνάγκη νὰ προσφέρω τὸ ἀληθὲς ὄνομά της. Αὐτὴ εἶνε ἡ Δόνα Κιχώταινα.

Δόνα Κιχώταινα ! Ἄλλ' ἰδὸθι ποτέ ἐπιτυχεστέρα ὀνομασία ;

Ἄς ἐνθυμηθῶμεν ὀλίγον τὸν βίον, τὴν χαρακτῆρα, τὰς ἐξεις, τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς ἀσχολίας τοῦ ἐξαχουστοῦ Δὸν Κιχώτη. Συγχρόνως ἄς κάμωμεν τὸ ἴδιον καὶ διὰ τὴν ἐξαχουστὴν Δόναν Κιχώταιναν. Ὅθ' ἰδῶμεν ὅτι αἱ ἀναλογίαι τηροῦνται θαυμάσια, δι

ὁ παραλληλισμὸς εἶνε εὐκολώτατος, ὅτι ἡ σύζευξις καὶ ἡ ἀφομοίωσις ἐπέροχεται τελεία, καταπληκτικῆ.

Πρῶτον, ὅτι καὶ ὁ Δὸν Κιχώτης ἦτο ὀλίγον τι . . . Ψωροκώστας. — Ἰσπανὸς εὐπατριδῆς, μὲ μικρὰ εἰσοδήματα, μὲ πολλὰ βιβλία καὶ μὲ ὀλίγα πανάρχαια ὄπλα (ἐν εἶδος προγονικῶν μνημείων, ἡρειπωμένων), ἐτρέφετο ἰσχνῶς μὲ τὰ Δηλιγιαννικὰ λάχανα τοῦ κήπου του, μὲ τὰ Τρικουπικὰ αὐγά τοῦ ὀρνιθῶνός του. (κάθε Σάββατον, νομίζω), καὶ μὲ τὰ Ραλλικὰ περιστέρια τοῦ περιστερεῶνός του, — αὐτὸ κάθε Κυριακῆν. Ἐτρέφετο ἐπίσης καὶ μὲ ὄνειρα ὁ Συγγρῶς τῶν ὀνειροπόλων· ἀλλὰ περιέχουν τὸσον ὀλίγον φωσφόρον καὶ αὐτὰ τὰ εὐλογημένα ! . . . Ὅταν δὲ τέλος πάντων ἐσήμανε καὶ ἡ ὥρα διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τοὺς προαιωνίους του πόθους, μὴ ἔχων χρήματα διὰ νὰ κάμῃ προμηθείας ἵππων καὶ ὄπλων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἠρκέσθη εἰς τὸν ἐθελοντὴν Ἀχαμνῶνά του, εἰς τὴν καταναγκαστικὴν εἰσφορὰν τοῦ σαντιεύου ὄνου καὶ εἰς τὸ ἐσκωριασμένον περιεχόμενον τῆς στρατιωτικῆς του ἀποθήκης. Ἐξῆλθε λοιπὸν νὰ πολεμήσῃ μὴ ὅ,τι εἶχεν, ἀλλὰ προπάντων μὲ ὅ,τι δὲν εἶχεν.

Ὁ Ἀραψ ἱστοριογράφος δὲν ἀναφέρει ἂν εἶχε καὶ δανειστάς ξένους· ἢ πῶς ἐφέρθη πρὸς τοὺς ἀ χ ρ ε ἰ ο υ ς αὐτοῦς. Κατὰ τὰλλα ὅμως, ἡ ὁμοίότης μεταξὺ Ψωροκώστα καὶ Ψωροκώσταινας θὰ ἔκαμαν ἐντύπωσιν καὶ εἰς τυφλόν.

Τὴν Δὸν Κιχώτην ἐνέπνεον τὰ κατορθώματα τῶν ἀρχαίων . . . ἵπποτων. Ὄρκιζετο εἰς τὰ ὀνόματα τῶν Ρολάνδων καὶ τῶν Ἀμαδαίων, τοὺς ὁποίους ἐνόμιζε προγόνους του κατ' εὐθεῖαν. Ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἄθλων τῶν ἦτο δι' αὐτὸν ἐνθουσιαστικωτέρα ἢ ὅσον δι' ἡμᾶς αἱ ἱστορίαι τῶν Μαραθῶνων καὶ τῶν Σαλαμίνων. Διὰ τοῦτο αἱ ἰδέαι του ἦσαν πλέον φιλελευθεραὶ καὶ ἀπὸ τὸ Συντάγμα μᾶς, τὸ γραπτόν . . .

Ὄνειρεῖτο νὰ γίνῃ ὑπερασπιστὴς τῶν δυναστευομένων, ἐλευθερωτὴς τῶν δούλων ἀδελφῶν, προστάτης τῶν ἀσθενῶν. Ἡ πεποίθησις ἐπὶ τὴν εὐγένειαν τοῦ προορισμοῦ του καὶ ἐπὶ τὴν ἀνδρείαν του, δὲν εἶχεν ὄρια. Ἄν ποτε εἰς λέων θηριοτροφείου — ἐνθυμῆσθε ; — δὲν τὸν περιεφρόνει καὶ δὲν τῷ ἔστρεψε τὰ νῦτα, ἦτο ἔτοιμος νὰ πολεμήσῃ καὶ μὲ τὸν λέοντα ! Ὀλόκληρος ἡ Εὐρώπη ἠνωμένη καὶ ὁμοφωνοῦσα, θὰ ἦτο δι' αὐτὸν δύναμις ἀξία πάσης περιφρονησεως. Ἐνόμιζεν ὅτι ἤρκει νὰ τὴν τρομάξῃ τὸ χάρτινον κᾶνος του καὶ τὰ μεγάλα του λόγια. Κάποτε κάποιος — ὑποθέτω ὅτι θὰ ἦτο ξένος διπλωμάτης, — τῷ εἶπεν : « Ἡ Ἰσπανία ἔχει εἰρήνην διατί, κυριέ μου, περιφέρεσθε ὀπλισμένους ; » Κ' ἐκείνος ἀπήντησεν : « Ἐγὼ θὰ ταράξω τὴν εἰρήνην τῆς Ἰσπανίας ! » Κᾶ-

ποτε πάλιν ὁ Σάντσος Πάνθας, θέλων νάποτρέψῃ μίαν κινδυνώδη σύγκρουσιν μετὰ κάτι «ἀγρωγιάταις πολὺ ἀναγώγους» τῶ παρετήρησεν ὅτι αὐτοὶ δὲν ἦσαν ἰπποτάι χειροτόνημένοι· κ' ἐκαίτος ἐπέστη. Μόνον κατὰ τοῦτο τὸν ὑπερβαίνει ἡ Δόνα Κιχώταινα. Ἄς τῆ ἔλεγον ὅσον ἤθελον, ὅτι ἡ σημερινὴ Εὐρώπη εἶνε πολὺ ὀλίγον ἰπποτική, ὅτι δὲν τάσσεται μετὰ τοῦ δικαίου κατὰ τῆς βίας, ὅτι δὲν ἐνθουσιάζεται ἀπὸ μεγάλας ἰδέας... Ἐκεῖνη ἀπήντα ἐπιμόνωσ: Ὅα τα βάλω μετὰ τὴν Εὐρώπην!»

Καὶ τα ἔβαλε, . . . Ἀδιάφορον ἂν ὑπέστη τὰ παλούκια τῶν γερμανῶν Ἰαγγαίων! Μήπως δὲν ἔχει καὶ αὐτὴ τὸ βόλασμον τοῦ Χερδουνάμου, δυνάμει τοῦ ὁποίου θὰ ἐξέλθῃ μετ' ὀλίγον πρὸς νέους ἀγῶνας; Ἄ, μόνον τὰ δοκίματικὰ ὄνειρα δὲν θεραπεύει τὸ ξύλον καὶ ἡ ἥττα! . . .

Ἔγει καὶ ἡ Δόνα Κιχώταινα τὸν Σάντσον Πάνθαν τῆς.

Ὅταν ὁ Δὸν Κιχώτης ἐμάχετο, ὁ ἰπποκόμος ἐκούρπετο εἰς ἀσφαλὲς μέρος, κ' ἐκεῖθεν περιέμενε μετὰ παλμῶν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης καὶ . . . τὸ νησί, τὸ ὁποῖον τῶ εἶχεν ὑποτρεθῆ ὁ αὐθέντης του.

Ὡ Κρήτη! Κ' ἐδῶ οἱ συνετοὶ εἶχαν πιστεύσῃ τὰς ἐπαγγελίας τῆς Δόνας Κιχώταινας, συγχωρήσαντες πρὸς στιγμὴν τὰς τρέλλας τῆς καὶ ἐπιδοκιμάσαντες τοὺς ἀγῶνάς τῆς . . . Κ' ἐδῶ σ' ἐπερίμεναν, πολυπόθητον νησί, νὰ σε ἴδουν ριμουλκούμενον ὑπὸ τοῦ στόλου ἴσα εἰς τὸν Πειραιᾶ . . . Ναι, ἀλλ' ἀπὸ τὸ Καφενεῖον τοῦ Ζαχαράτου! Ἄλλ' ὑπὸ τὸν ἀδιάτρητον θώρακα τοῦ ἀπαλλὰ γέντος! Καὶ ὅταν εἶδαν τὴν ἀποτυχίαν, εὐθὺς ἐνεθυμήθησαν τὰς παροιμίας, ὅπως ὁ ἰπποκόμος, καὶ εἶπαν: «Μὲ κάθε τι, ἐν βάρφοντα αὐγά! Καλὲ ἔτσι, μάτρη μου, γίνονται οἱ πόλεμοι, μετὰ γάρτινα κράνη καὶ μετὰ παμπάλαια . . . φυσιγγία;»

Ἄ, εἶνε πολὺ συνετὸς καὶ ὁ Σάντσος-Πάνθας τῆς Δόνας Κιχώταινας! Προπαντὸς φυλάγει τὸ πετσί του. Θέλει νὰ ὠφεληθῆ, ἀλλὰ νὰ κινδυνεύσῃ οἱ ἄλλοι. Ἄς κάμη καλὰ ἡ Δόνα Κιχώταινα μετὰ τὴν κληρονομίαν τῶν προγόνων· ἀρκεῖ ὅταν τὴν πάρῃ, νὰ δώσῃ ἐν μερίδιον καὶ εἰς τὸν πιστὸν ἰπποκόμον τῆς. Αὐτὸς ἤξεύρει νὰ συμβουλεύῃ, νὰ περιπαίξῃ, νὰ μετριοπαθῆ καὶ νὰ ἐλπίζῃ. Ἐν ἀνάγκῃ μάλιστα κηρύσσεται καὶ ὑπὲρ τοῦ πλουσίου γαμβροῦ, καθ' ἣν ὥραν εὐωχεῖται μετὰ τὰ ὀρνιθία του. Διατὶ δχι;

Ἄλλ' ἄς ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν δρᾶσιν τοῦ Δὸν Κιχώτου.

Ὡς τύπος γενικὸς δύναται νὰ μας χρησιμεύσῃ μόνον αὐτὸ τὸ ἐπιείσοδιον: Μίαν ἡμέραν, συνήντησεν ἕνα σκληρὸν ἄνθρωπον, ὁ

ὁποῖος εἶχε δέσει εἰς ἕνα δένδρον ἕνα παιδί καὶ τὸ ἱμασίγιον. Ὁ γενναῖος ἰπποτὴς ἔκαμε τότε τὸ χρέος του. Ἐπεβλήθη διὰ τῆς δυνάμεώς του εἰς τὸν ἄνθρωπον, τὸν ἠνάγκασε νὰ λύσῃ τὰ δεσμὰ τοῦ παιδίου, τῶ ἀπηγόρευσε νὰ το κἀκομεταχειρισθῆ εἰς τὸ ἐξῆς, καὶ ἀπῆλθεν ἱκανοποιημένος καὶ μακάριος.

Ἄλλὰ μόλις ἀπεμακρύνθη, ὁ κακὸς ἄνθρωπος συνέλαβε πάλιν τὸ παιδί, τὸ ἐξανάδεσε καὶ τοῦ ἔδωσε τῆς διπλῆς. «Πῆγαινε τώρα μετὰ εὐρῆς τὸν γενναϊότατον προστάτην σου—τῶ εἶπε—καὶ νὰ κάμῃς τὰ παραπόνά σου».

Εἶπατε, ἂν τολμᾶτε, ὅτι δὲν ἔκαμε τὸ ἴδιον καὶ ἡ Δόνα Κιχώταινα, ὅτι δὲν ἔγεινεν αἰτία νὰ ὑποστῶν τὰ διπλάσια τῶν ὅσων ὑφίσταντο ἤδη, ὅσους ἤξισσε νὰ πελευθερώσῃ. Ἄν ἀμφιβάλετε, ἐνθυμηθῆτε τοὺς δυστυχεῖς Ἡπειρώτας, ἀπὸ Ἰμαρὲτ μέχρι Πέντε Πηγαδίων. Πρὸς στιγμὴν ἐλύθησαν ἀπὸ τὸ δένδρον τῆς δουλείας τῶν· ἀλλὰ διὰ νὰ δεθῶν πάλιν σφιγκτότερα καὶ νὰ μαστιγωθῶν διπλάσιως.

Ἡ ὁμοιότης φθάνει μέχρι συμπτώσεων σατανικῶν. Οἱ μόνοι ἄνθρωποι τοὺς ὁποίους κατάρθρωσε νὰ ἐλευθερώσῃ ὁ Δὸν Κιχώτης, ἦσαν κάτι φυλακισμένοι. Κάτι κακούργοι, τοὺς ὁποίους μετέφεραν ἀλυσσοδέτους ἀπὸ μιᾶς φυλακῆς εἰς ἄλλην. Ἄλλ' ἐνθυμηθετε τί συνέθη κατόπιν; Ἐπατέθησαν κατὰ τοῦ ἐλευθερωτοῦ, ὁ ὁποῖος εἶδε κ' ἔπαθεν ὡς νὰ λυτρωθῆ ἀπὸ τὴν μανίαν των.

Ὡ Δόνα Κιχώταινα! Πῶς θὰ λυτρωθῆς καὶ σὺ ἀπὸ τὰ σμήνη τῶν κακούργων, οἱ ὁποῖοι ἔφυγον τὰς φυλακὰς; ἀπὸ τοὺς μόνους ἀδελφοὺς, τοὺς ὁποίους ἠλευθερώσεν ὁ οἰκτρὸς αὐτὸς πόλεμος σου;

Εἶνε καιρὸς νὰ τελειώσωμεν τὴν σύγκρισιν. Δὲν ἔχετε πλέον ἀνάγκην ἐδηγοῦ διὰ νὰ τὴν ἐξακολουθήσετε, ἂν θέλετε, μόνον σας. Μόνον σας θὰ εὑρετε καὶ τὴν Γλυκερίαν τῆς Δόνας Κιχώταινας, καὶ τὸν Ἀχαμνώντᾶ τῆς. Ἐνθυμηθῆτε μόνον τὴν Μεγάλην Ἰδέαν καὶ . . . τὸν κ. Δηλιγιάννην.

Ἐν μόνον ὑπολείπεται νὰ σας ὑπενθυμίσω ἐγὼ: «Ὅτι, μ' ὄλα αὐτὰ, δὲν ὑπάρχει συμπαθέστερος, εὐγενέστερος, ὑψηλότερος, ἰδανικότερος, μεγαλοφρονέστερος ἢ ὡς ἀπὸ τὸν Δὸν Κιχώτην.

Ἐγγελοποιήθη, διότι δὲν ἦτο σύμφωνος μετὰ τὴν ἐποχὴν του; Ὅα ἐνίκα, θὰ ἐμεγαλύνετο καὶ θὰ ἐδοξάζετο ἂν ἔξῃ εἰς ἄλλην ἐποχὴν; Ἐ, τὸσφ τὸ χειρότερον διὰ τὴν ἐποχὴν του!

Τὸσφ τὸ χειρότερον καὶ διὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Δόνας Κιχώταινας! Σήμερον, λέγουν, ἡ βία κατισχύει τοῦ δικαίου. Τὰ δίκαια τῶν δούλων δὲν ἀναγνωρίζονται ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν· ἡ ἀρετὴ ὑποτάσ-

σεται εἰς τὸ συμφέρον. Οἱ ἀγῶνες τῆς Δόνας Κιχώταινας ἐπομένως ἀποτυγχάνουν καὶ εἰς τὰ ὄμματα τῶν πρακτικῶν γελιοποιοῦνται.

Ἄδιάφορον! Ἐκείνη καυχᾶται ὅτι εἶνε Δόνα Κιχώταινα! Οὔτε θὰ παύσῃ ποτὲ νὰ εἶνε! Τῇ ἀρκεῖ ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄνθρωποι, ἀναγνωρίζοντες τὸ εὐγενὲς τῶν πόθων της, τὸ μεγαλεῖον τῶν ὀνείρων της, τὸ δίκαιον τῆς δράσεώς της. Δι' αὐτοὺς ὑπῆρξε πάντοτε ἡ συμπαθεστέρα μορφή. Ἰσταται ἐπὶ θρόνου, ὅπου τὰ χυδαῖα βέλη τοῦ γελίου δὲν τὴν φθάνουν, καὶ φορεῖ στέφανον μαρτυρίου, ὁ ὁποῖος εἶνε πάντοτε στέφανος δόξης! Οἱ πεζοὶ καὶ οἱ τραπεῖνοι δὲν τὸν βλέπουν. Ἄλλὰ πᾶσα εὐγενὴς φυγὴ δὲν εἶνε δυνατόν νὰ μὴ ἀποβλέπη ἢ μετ' ἀγάπης πρὸς τὴν μεγάλην, τὴν ἰδανικὴν, τὴν ἀθάνατον Δόναν Κιχώταιναν!

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

[Χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ Ἡμερολογίου ἀποδυναυρίζομεν ὧδε τὰς κάτωθι στροφὰς ἐκ τινος ὧδης, ἣν ὁ ἐν Ἀργουστῶν ἀμύμητος καὶ χαριτωμένος σατυρικός ποιητὴς κ. Ἄ. Λασκαράτος ἔγραψεν ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τῶν γάμων του].

Εἰς τὴν Πεντηκονταετηρίδα τῶν γάμων μου

ἘΡΩΣ καὶ γαῖα, φαίνονται ἀδέξιο νάγαπηθῶνται,
Μὰ ἔχει μυστήρια ἡ σύζυξίς σου δύσκολα ἐννογηθῶνται.

Εἶνε εἶδη ἀγάπης διάφορα ὅσων τῶν τριαντάφυλλων·
Κ' ἓνα ἀπὸ τὰ ἱερώτερα τῶν γέρο-σύζυγων.

Γεράζοντας τὰνδρόγυνα μετ' ἀγάπην ἀνάμειστούς,
Πλάθου' μετ' τὴν ἀγάπητους καὶ τὸν Παράδειστούς.

Ἐμένα ἢ Πηνελόπηνου ἔτσι προσετὴ ὅπως τῶρα,
Εἶν' τῆς καρδιάς μου γέμισμα, γλυκεῖας χαρᾶς πληθώρα.

Τῆνε κοιμοῦν' τὰ χάδια μου, τὰ γκαρδικὰ φιλιάμου,
Τῆνε ἔξυπνοῦν ἢ ἀγάπης μου καὶ ταγκαλιάσματάμου.

Ἄχ, νέοι καὶ νέες, χαϊρόσθενε τῇ σημερινῆς νεότη,
Μὰ οἰκοδομεῖτε θέληγτρα καὶ γιὰ τὴν γεροντότη.

Ἦ ἔλαθα, Πηνελόπηνου, νέα, παρθένα, ὦραϊα,
Ἦ τὴν ἀγκαλιάμου ἐγέρασες, καὶ σγαπάω καὶ γαῖα.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ

Η ΚΑΥΚΑΣΙΟΣ ΡΩΣΣΙΑ*

ΚΑΙ ΟΙ ΕΝ ΑΥΤῃ ΕΛΛΗΝΕΣ

(ἀπόσπασμα μελέτης)

Α'.

Ἱστορικά καὶ μυθολογικά παραδόσεις περὶ Καυκάσου.—Ὁ βράχος τοῦ Προμηθέως.—Ἥθη, ἔθιμα, γλῶσσαι, φυλαί, θρησκείαι.

ΣΗΜΑΣΙΑ τῆς Καυκασίας εἶναι ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν
μεγίστη

Ἄπ' αὐτῶν τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρώπου ὁ Καυκάσος ἐπεσπάσατο εὐλόγως τὴν προσοχὴν αὐτοῦ. Διὸ καὶ τὸ ὄνομά του συνεδέθη μετὰ τῶν πρωιμωτάτων θρύλων, μετὰ τῶν προϊόντων τῆς φαντασίας τῆς προϊστορικῆς ἀνθρωπότητος. Αἱ ἠλίθιοι κορυφαὶ τοῦ γινοκεφάλου τούτου γίγαντος, αἱ γινόμεναι εἰς τὰ δυσθεώρητα ὕψη τοῦ αἵθερος καὶ δεσπόζουσαι δύο ὀλοκλήρων κόσμων, ἐθεωρήθησαν ὑπὸ

* ΣΗΜ.—Ὁ ἐν Νοβοροσίησκ τῆς Ρωσσίας ἐμπορευόμενος κ. Δ. Γ. Κωνσταντινίδης, εἰς ἐκ τῶν διακεκριμένων καὶ συμπαθεστάτων μελῶν τῆς αὐτοῦ ἐλληνικῆς πάροικίας, ὅστις, πλὴν τῆς εὐρείας ἐμπορικῆς αὐτοῦ δρασεως, οὐ παύεται, κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς, καταγιόμενος καὶ εἰς τὰς προσυλλεῖς αὐτῆς μελέτας, εὐπρεστέην ἢ ἀποστείλῃ ἡμῖν μακρὰν καὶ περισπούδαστον πραγματείαν περὶ Καυκασίας Ρωσσίας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἐλλήνων, πλήρη ἱστορικῶν, γεωγραφικῶν καὶ στατιστικῶν λεπτομερειῶν, παρέχων οὕτω, πρῶτος καὶ μόνος ἴσως ἐκ τῶν ἡμετέρων ὁμογενῶν, τελείαν εἰκόνα τοῦ κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα ἐγκατεπαρμένου ἐλληνισμοῦ. Λυπούμεθα δι, ἕνεκα τῆς στενότητος τοῦ χώρου ὃν διατίθησι τὸ ἡμέτερον Ἡμερολόγιον, δὲν δυνάμεθα νὰ παραθέσωμεν ὧδε ὀλοκλήρον τὴν μελέτην ταύτην τοῦ κ. Κωνσταντινίδου εἰς ἀπόλαυσιν καὶ σπουδὴν τοῖς ἀναγνωστάς ἡμῶν. Διὰ τοῦτο περιοριζόμεθα νὰ σταχυολογήσωμεν ἐξ αὐτῆς καὶ συνοψίσωμεν τὰ σπουδαιότερα κεφάλαια, βεβαίως ὄντες ὅτι καὶ οὕτως περιεκομμένα θ' ἀναγνωσθῶσιν ἀπλήρως διὰ τε τὸ ἐπαγωγόν, τὴν λεκτικὴν χάριν, τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ποικίλαν τῶν ἐν αὐτῇ ἐκτιθεμένων.

τῆς ἀφελοῦς φαντασίας τῶν ἀγεγόνων ἀνθρώπων ὡς τὰ μυστηριώδη σκηνώματα φοβερῶν θεοτήτων, ἐκπεμπουσῶν ἐκεῖθεν ἐπὶ τοὺς βροτοὺς τὸν σμερδαλέον κεραυνὸν καὶ τὸ ζεῖδωρον ἠλιακὸν φῶς καὶ θάλασσαν.

Μετὰ τοῦ Καυκάσου συνέδεσε καὶ ἡ δαιμόνιος φαντασία τῶν προγόνων ἡμῶν τὸν μῦθον τοῦ Προμηθέως τοῦ γενάρχου τῆς ἀνθρωπότητος, τοῦ τολμήσαντος ν' ἀντεπεξέβη κατὰ τῶν θεῶν καὶ τιμωρηθέντος ὑπ' αὐτῶν διὰ προσπασσαλεύσεως ἐπὶ τοῦ βράχου, ἐνῶ τὸ φοβερὸν ὄνειρον ἀμειλίχτως κατεσπάρασσεν αὐτοῦ τὰ σπλάγγνα, ἀεννάως ἀνανεούμενα.

Τὸ ἐκπληκτικὸν ὅτι ἡ παρόδοσις αὕτη ὁὐκ ἐσβέσθη διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Καὶ σήμερον ἔτι ὁ περιοδεύων τὸν Καυκάσον δύναται ν' ἀκούσῃ παρὰ τοῦ πρώτου ἐντυχόντος ὀρεσιβίου ποιμένος τὴν διήγησιν, καθ' ἣν ἔκ τινος ἀπροσπελάστου φάραγγος τοῦ Ἑλθρονος, ὃν οἱ ὄρειοι ἀπεκάλεσαν ἡ γ ε μ ὄ ν α τ ὶ ν π ν ε υ μ ἄ τ ω ν (djinn-padichah) ἀναδίδονται οἱ στόνοι καὶ γογγυμοὶ ἀνθρωπίνου ὄντος γιγαντιαίων διαστάσεων προσδεσμευμένων ἀπὸ αἰώνων ἐπὶ τοῦ κρημοῦ καὶ διὰ τῶν ἀπεγνωσμένων αὐτοῦ σπασμῶν καὶ ἐντάσεων τῶν μελῶν διατεινόντος ἀπαισίως τοὺς πέριξ βράχους. Δείκνυται δ' ἔτι παρὰ τὴν Σβαητιανὴν ἡ Πέτσοα τοῦ Προμηθέως, ἔνθα προσηλωθεὶς ὁ πυροκλόπος Τιτὰν ὑπέστη τὴν ποινήν τοῦ Διός.

Ὁ Καυκάσος ὑπῆρξε τὸ τέρμα καὶ τῆς ἀξιωμαθημένου ἐκείνης ἐκστρατείας τῶν Ἀργοναυτῶν ὑπὸ τὸν Ἰάσονα, τῶν πρώτων τούτων τολμηρῶν θαλασσοπόρων τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἱστορίας, τῶν ἐπιδραμιέντων εἰς τὴν χρυσοφόρον Κολχίδα πρὸς ἀποκτήσιν τοῦ περιφήμου ἐκείνου δέρατος. Τὰ δὲ ἀμυδρὰ λείψανα τῆς Κύτης ἢ Κουταίας (τανῦν = Κουταίς) μικροτυροῦσιν εἰσέτι τὸ θεατρὸν τῶν τερατουργημάτων τῆς διασήμεου φαρμακευτορίας.

Ἐπ' ἐσχάτων ἀκάματος ρώσσοις ἀρχαιολόγος ἀνίχνευσε τὸ ἄντρον τοῦ Ἰάσονος, κείμενον παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ χρυσοφόρου Φάσιδος ἢ Πάσιδος (νῦν = Ριάνου) οὗ τὸ ὄνομα θαυμασίως περιεσώθη ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν ἐν τῇ ὀνομασίᾳ τοῦ προκειμένου βουνοῦ (Πὰς-μτά).

Ἡ ἐποποιία τοῦ Τρωικοῦ πολέμου ὁμοίως συνεδέθη πρὸς τὸν Καυκάσον.

Ἐπὶ τῶν καταφύτων ὄχθων τοῦ Τεχοῦρ δεικνύνται ἔτι τῶ ξένω τὰ εἰρεπία τῆς παλαιᾶς Αἴας γεννετείας τῆς Κίρκης, ἥτις διὰ τῶν καταχθονίων αὐτῆς μαγγανειῶν ἐπεβουλεύθη τὸν πολύμητιν Ὀδυσσεὺς καὶ τοὺς πολυπλάγκτους αὐτοῦ εταίρους.

Ὁ Καυκάσος τέλος ὑπῆρξεν ἡ ἔδρα τοῦ μυθολογουμένου βασιλείου τῶν Ἀμαζόνων.

Ὁ πολλὸς γεωγράφος Ρίττερ ἀποφαίνεται μετὰ πεποιθήσεως ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τε ἐπιχωρίων παραδόσεων καὶ ἀκριβοῦν ἐπιστημονικῶν δεδομένων, ὅτι τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀφύκτως ἀπὸ τοῦ Καυκάσου ὡς ὀρηκτηρίου ἐπέξετάθη ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς γῆς.

Τὸν τοιοῦτον ἰσχυρισμὸν ἐπιρρωνύουσι καὶ ἀρχαῖαι Σκανδιναυικαὶ παραδόσεις περὶ μεταναστεύσεως ἐθνῶν πρὸς Βορρᾶν ἐκ τῆς χώρας τῶν Ἀσων.

Οὗτοι πρέπει νὰ ᾔναι οἱ πρόγονοι τῶν σημερινῶν Ὀσέτιν (Ossétini ρωσιστί). Τοῦλάχιστον ὁ Στράβων ἀναφέρει πόλιν τινὰ Ἀσων (ἢ Ἀζαν) ἐπὶ τῷ Ταναΐδι — νῦν Δῶν — ποταμῷ παρὰ τὴν σημερινὴν πόλιν Ἀζάφ καὶ ἐξ αὐτῆς φάνεται ἔλαθε τὸ ὄνομα καὶ ἡ Ἀζοφικὴ θάλασσα (=θάλασσα τῶν Ἀσίων).

Καὶ ἡ Γραφή ὡς γνωστὸν θέτει παρὰ τὸν Καυκάσον τὸ καταφύγιον (μετὰ τὸν κατακλυσμὸν) τοῦ Νῶε μετὰ τῶν τριῶν αὐτοῦ υἱῶν, οἵτινες διασκορπισθέντες ἐπὶ τὰς τρεῖς ἡπείρους ἐπέξετειναν τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Ἐκεῖ ποὺ δὲ ἐτοποθέτησαν πολλοὶ τῶν ἐπιστημόνων καὶ τὸν Παράδεισον.

Μετὰ τοιαῦτα προηγούμενα οὐδεμίαν ὑπερβολὴ εἶναι ν' ἀποφανθῆ τις ὅτι ἡ Καυκασία ἀποτελεῖ ἀπέραντον καὶ ἀνεξάντηλον μουσεῖον ἱστορικῶν, ἐθνογραφικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν θησαυρῶν, οὐδαμοῦ γῆς ἀπαντῶντων, καὶ τοὺς ὁποίους ἡ ἐπιστήμη εἰσέτι δὲν ἐξεμεταλλεύθη. Πολλοὺ γὰρ καὶ δεῖ!

Ἔστω ἡ σπουδὴ τοῦ Καυκάσου ἰσοδυναμεῖ πρὸς σπουδὴν σχεδὸν ἀπάσης τῆς ἀνθρωπότητος.

Πρὸ τοῦ φιλολόγου διανοίγεται ζῶν ἰνστιτούτον γλωσσῶν καὶ διαλέκτων, οὐ μόνον ἀνατολικῶν καὶ νοτίων, ἀλλὰ καὶ παντοίων ἄλλων.

Διὰ δὲ τὸν ἀνθρωπολόγον ἡ χώρα ἔχει τὸ ἐξῆς σπάνιον πλεονέκτημα. ὅτι ἐν τῷ ζῶντι τούτῳ ἐθνολογικῷ μουσεῖῳ διετηρήθησαν ἀμιγεῖς τύποι προγενεστέρων ἱστορικῶν μορφῶν, καθ' ὃν τρόπον μεταξὺ τῶν διαφόρων γεωλογικῶν διαπλάσεων περιεσώθησαν λείψανα ἐκλειστοπύτων ὀργανικῶν ὄντων.

Ἐπομένως δυνάμεθα αὐτοῖσι ν' ἀντιληφθῶμεν γλωσσῶν καὶ ἐθιμῶν ἐκλειψασῶν ἀλλαγῆθεν πρὸ ὀλοκληρῶν αἰώνων, καθάπερ ἐν τοῖς παγετώδεσι πεδίοις τῶν καταφυγμένων μερῶν τῆς ὑπερβορείου Σιβηρίας ἐπανευρίσκωμεν ἀναλλοίωτα ὑπὸ τοῦ χρόνου τὰς σάρκας, τὸ δέρμα καὶ αὐτὸ τὸ τρίχωμα τῶν προκατακλυσμαίων ἑλεφάντων (mamouth). Οἱ κοινωνικοὶ καὶ οἰκογενειακοὶ θεσμοὶ ἐν τισὶν ἀποκέντροις ὑψιπέδιοις τοῦ Καυκάσου (Διογρίτζ, Σβαητικὴ κλπ.)

είναι τόσῳ πατριαρχικοί, ὥστε βλέπων τις αὐτοὺς βυθίζεται ἐν τῇ ἐκστάσει του εἰς τὸν ζόφον τῶν αἰώνων, ἀναπολῶν τοὺς μακαρίους χρόνους τοῦ Κύρου ἢ τοῦ Σεσῶστριος.

Καὶ αὐτὴ ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία, παρ' αἷς φυλαῖς ἐπικρατεῖ, εἶναι ἀναμειγμένη μετὰ πλῆθὸς ἀρχαίων εἰδωλοατρικῶν ἐθίμων καὶ τελετῶν, διαστρεβλόντων ὅλας αὐτήν.

Πλὴν τῆς χριστιανικῆς καὶ τῆς μωαμεθανικῆς θρησκείας—ἥτις ἐπικρατεῖ κυρίως κατὰ τὰ ἀνατολικά τοῦ Καυκάσου—ὑπάρχουσιν ἔτι ἐνιαχοῦ, καὶ ἰδίως παρὰ τὴν ἱερὰν πόλιν Βακκὸν, καὶ τινες πυρολάτραι, λειψάνα ὀπαδῶν θρησκευάτου ἐπικρατοῦντος ποτὲ αὐτόθι, παρὰ τὰ ἀϊώνια ἀπυρά, τὰ ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς ἀναθρόσκοντα...

Πρὸς τοῦτοις διασώζονται ἔχνη τοῦ θρησκευάτου τῶν ἀρχαίων Κελτῶν (δενδρολατρῶν) οἵτινες, ὡς γνωστόν, ἰδιαίτερον τιμῆν ἀπένειμον εἰς τὰς δρυς.

Ὁ ἴθαγενὴς τοῦ Καυκάσου ἔχει σῶμα εὐθυτενὲς καὶ λιγυρόν· παράστημα ἀρενωπόν. Ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ σύμμετρος. Κόμη οὐλλή, μέτωπον ὑψηλόν, ρίς γρυπὴ, βλέμμα ἀέτειον. Ἡ ὄλη δὲ φυσιογνωμία ἀποπνέει ὑπερφάνειαν καὶ ἡρωισμόν. Ἡ κανονικότης τῶν χαρακτηριστικῶν του παρέσχεν εἰς τὸν Blumenbach τὸ ἐνδόσιμον νὰ λάβῃ αὐτὸν ὡς τύπον κατὰ τὴν εἰς φυλὰς κατάταξιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ὀνομάσας τὴν λευκὴν φυλὴν καυκάσιαν. Ὁ ἀῆρ τῶν ὀρέων ἀνέπτυξε τοὺς πνεύμονας αὐτοῦ, τὸ δὲ ἀλάθητον τοῦ βλέμματός καὶ ἡ ἐκκίνηση τῶν μελῶν ὡς ἐκ τοῦ τρόπου τῆς διαβιώσεως, κατέστησαν αὐτὸν παροιμιώδη περὶ τὴν σκοπευτικὴν δεινότητά καὶ τὴν ἵππασίαν.

Φέρουσι μετὰ χάριτος τὴν γραφικὴν ἐθνικὴν στολὴν, τὴν γνωστήν καὶ παρ' ἡμῖν Κιρκασιανὴν, μετὰ τὸν δασύμαλλον σκούφον μέλανα ἢ λευκόν, ἐπιστεφόμενον συνήθως ὑπὸ ἐρυθροῦ, καὶ τὸν ἐξ ἱέρειας ποδῆρη χιτῶνα μετὰ ἐπὶ τοῦ στήθους ἐγκασιῶς ἀμφοτέρωθεν προετραμμένα φυσιογενεῖδη κοσμητάτα, ἔμπροσθεν δὲ ἀπὸ τελαμώνος περιβάλλοντος τὴν ὄσφυν καὶ φέροντος διάφορα ἐξαρτήματα συνήθως ἀργυρὰ κρέματα ἢ ἰδιόσημος ἐκείνη μάχαιρα (Κυηjal) ἢ κοινῶς χαυτζίρι παρ' ἡμῖν καλουμένη, οὐσα πολλάκις μεγάλης ἀξίας.

Ἡ καλλονὴ τῶν Κιρκασιανῶν καὶ ἄλλων γυναικῶν τοῦ Καυκάσου, ἰδίως κατὰ τὰ ΝΑ παράλια αὐτοῦ ἦτοι τὴν Κάτω Κολχίδα (Μιγγρηλίαν) δὲκαίως διεφθάρθη ἀνέκαθεν. Οἱ ἐθνικοὶ χοροὶ τῶν Καυκασίων εἶναι λίαν γραφικοί.

B'.

Χωρογραφία τῆς Καυκάσιος.—Ὅρια, ἔκτασις. — Πληθυσμός. — Διοικητικὴ διαίρεσις. — Κάτοικοι. — Κλίμα, χλωρὸς, ζῶα, ὄρνυτά.

Καυκάσιον λέγοντες ἐννοοῦμεν τὸν εὐρὺν ἐκεῖνον ἰσθμόν, τὸν περιλαμβανόμενον μεταξὺ τῆς Κασπίας Θαλάσσης καὶ τοῦ Εὐξείνου, διατεμνόμενον δὲ κατὰ μῆκος καὶ ἐγκασιῶς ὑπὸ τῶν ὀρεινῶν ὀρέων τῶν ὑψηλοτέρων τῆς Ρωσσίας καὶ ὀριζόμενον βορειόθεν μὲν ὑπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ νομοῦ τοῦ Τανάιδος (Δοσκάγια Ὀμπλαστ) καὶ τοῦ Κυβερνεῖου τῆς Ἀστραχάνης (Ἀστραχάνσκαϊα Γουβέρνια), νοτιόθεν δὲ πρὸς τὴν Τουρκίαν καὶ Περσίαν περιλαμβανόμενον μεταξὺ γραμμῆς διηκούσης ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Κορμουσχε — ὀλίγω κάτωθεν τοῦ Βατοῦμ — πρὸς τὰ ΝΑ, μέγρι τοῦ Ἀραράτ, ἐντεῦθεν δὲ καμπομένης κατὰ τὸν ροῦν τῶν ποταμῶν Ἀράξου καὶ Ἀστάρου εἰς τὴν Κασπίαν.

Τὸ ἐμβαδὸν τῆς χώρας εἶναι περὶ 775 000, τετρ. χλτρ. ὁ δὲ πληθυσμὸς συμποσοῦται εἰς 3 1]2 περίπου ἑκατομμύρια, κατανέμεται δὲ ὡς ἑξῆς :

Βόρειος Καυκάσος		Τετρακαυκάσιος	
Κυβερν. Σταυρουπόλεως	100,000	Κυβερν. Κουταΐδος	1,050,000
Νομὸς Τερῆκ	800,000	» Τιφλίδος	1,060,000
» Κουβάν	1,700,000	» Ἐριβάν	710,000
» Εὐξείνου	40,000	» Βακῶν	770,000
		» Ἐλισαβετοῦπ.	800,000
		Νομὸς Δαγεστάν	610,000
		» Κάρας	220,000
		περιφέρειαι Ζακατὰλ	75,000

Τὸν ἑλληνικὸν πληθυσμὸν τοῦ Καυκάσου ἀποβαίνει λίαν δυσχερὲς νὰ προσδιορίσῃ τις ἔστω καὶ κατὰ προσέγγισιν. Ἀλλὰ δυνατόμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ὑπερβαίνει τὰς 100 000, διασπαρμένος ἔτι εἰς τὰς διαφόρους διοικήσεις τοῦ Καυκάσου, κατὰ τὴν ἑξῆς σειράν, λόγῳ πλειονότητος :

1) Νομὸς Κάρας — 2) Κυβερν. Τιφλίδος — 3) Κυβερν. Κουταΐδος. — 4) Νομ. Κουβάν. — 5) Νομ. Εὐξείνου. — 6) Κυβερν. Ἐριβάν. — 7) Κυβερν. Ἐλισαβετοῦπόλεως.

Ὁ Καυκάσος ἐκτείνεται εἰς μῆκος 1100 χλτρ. διευθυνόμενος ἐκ τῶν Δ Β. πρὸς τὰ Α Ν., ἔχων μέγιστον ὕψος (Elbrouss) 5650 μ. καὶ διατέμνων τὴν χώραν εἰς 2 φυσικὰ τμήματα, ὧν τὸ μὲν

καλεῖται συνήθως Βόρειος Καύκασος, τὸ δὲ πρὸς νότον Ὑπερκαυκασία (Zakawkazié).

Διοικητικῶς ἡ Καυκασία ἀποτελεῖ μέγα τμήμα ὑπαγόμενον ὑπὸ ἴδιον γενικὸν διοικητὴν, ὅστις εἶναι συγχρόνως καὶ ἀρχηγὸς τῶν αὐτῶν στρατευμάτων, ἐδρεύων ἐν Τιφλίδι.

Μερίζονται δὲ ὁ μὲν Βόρ. Καύκασος εἰς τοὺς σερατιωτικούς, νομούς τοῦ Κουβάν καὶ Τερέκ καὶ τὸ Κυβερνεῖον Στραυρουπόλεως ἡ δὲ Ὑπερκαυκασία εἰς 6 Κυβερνεῖα (Τιφλίς, Ἐριθάνη, Κουταῖς, Ἐλισαβετούπολις, Βακού καὶ Εὐξείνος, ὧν τὸ τελευταῖον ἐτήχηματίσθη πρὸ ἐνὸς ἔτους, πρότερον δ' ἀπετέλει περίφερειαν), 2 ἐπαρχίας (Κάρς καὶ Δαχεστάν [= ὄρεινὴ χώρα], καὶ μίαν περιφέρειαν (Ζακατάλ).

Οἱ κἀποικοὶ διακρίνονται εἰς Ὀρεινοὺς (ρωσιστὶ γορτοὶ) Ὑπερκαυκασίους καὶ Κοζάκους τῆς γραμμῆς τοῦ Κουβάν καὶ τοῦ Τερέκ.

Οἱ καυκάσιοι ὄρεινοὶ διαίρουσιν εἰς Ἀβασγούς (;) (Abbas) Κιρκασίους (Tcherkess ἢ Ἀδιγὲ) Λετζίους. Ὅσαίτιους καὶ Τσεσέντους. Οἱ ὑπερκαυκάσιοι περιλαμβάνουσιν 9 ἔθνη τοῦ Ἰβηρικοῦ ἢ Γεωργιανοῦ κλάδου (Γρουζῖνοι) καὶ ζῶσιν ἀναμιξ μετὰ Ἀρμενίων, Τατάρων, Περσῶν, Κούρδων καὶ εὐαριθμῶν ρώσων ἀποίκων προσφάτως ἐγκατασταθέντων ἐπὶ γροσικῶν γαιῶν.

Δέον νὰ προστεθῇ ὅτι ἐκάστη τῶν ἄνω φυλῶν ὑποδιαιρεῖται εἰς πλείστας ἄλλας δευτερευούσας, ἃς ἂν ἐπεχείρουν καὶ νὰ κατονομάσω ἀπλῶς ἤθελα σχηματίσει κατάλογον μακρότερον τοῦ τῶν νῦν τῶν Ἀρχαίων ἐν τῇ Ἰλιάδι.

«Ἐθνεα δὲ ἀνθρώπων πολλὰ καὶ παντοῖα ἐν αὐτῷ ἔχει ὁ Καύκασος» εἶχεν εἶπει καὶ ὁ πατὴρ τῆς Ἱστορίας, εὐρεθεὶς ἴσως εἰς οἶαν κάθω θέσιν νῦν, καθύσον τὴν ταξινόμησιν καὶ τὸν χαρακτηρισμὸν τῶν λαῶν τούτων οὐδ' αὐτοὶ εἶσι οἱ ἐκ συστήματος ἐθνολόγοι ἠδυνήθησαν νὰ διακριθῶσιν.

Ὅστε παρερχόμενοι τὸ σημεῖον τοῦτο ἃς ἐπισκοπήσωμεν τὴν φυσιολογίαν τῆς χώρας ὑπὸ φυσικὴν ἔποψιν.

Μετὰ πολλῶν ἡμερῶν σιδηροδρομικὴν πορείαν ἀφήνομεν ὄψιν ἡμῶν τὰς ἀχανεῖς καὶ εὐφόρους, ὡς αἱ Pampas τῆς Ν. Ἀμερικῆς, ρωσικὰς πεδιάδας ἔνθα, ὡς ὁ ποιητὴς ἤθελεν εἶπει :

Nulla sylvā, nullus mons, nullus lapis

καὶ πρρακάμπτοντες τὰς ἀγόνους ἐρήμους τῶν Κιργιζίων νομάδων καὶ τῶν Καλμύκων καθύσον προσπελάζομεν πρὸς τὸν Καύκασον βλέπομεν νέον κόσμον διανοιγόμενον πρὸ τῶν ἐκπλήκτων ἡμῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ὡσεὶ ἐν καλειδοσκοπίῳ παρερχόμενα πρὸ

ἡμῶν ποικιλότατα τοπεῖα, συναρπάζοντα διὰ τῆς κίλλωνος καὶ τοῦ μεγάλειου αὐτῶν τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου.

Τὰς θλιβεράς μονοτόνους στέππας διαδέχεται ἤδη σειρὰ βουνῶν, κοιλάδων, δρυμόνων προκαλούντων εὐάρεστον συναίσθημα. Ἐχουσι καὶ αἱ στέππαι τὸ sui generis μεγαλεῖον αὐτῶν, ἀλλὰ προκαλοῦσι μᾶλλον μελαγχολικὰς σκέψεις, πιέζουσαι οἰονεὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἰδίως τὸν γεμίονα ὅτε ἐπὶ μῆνας ὅλους παχῶν στρώμα χιόνος καλύπτει ὡσεὶ διὰ σαβάνου τὰς ἀτέμνονας ταύτας ἐκτάσεις.

Χιόνες καὶ πάγοι, πάγοι καὶ χιόνες πανταχοῦ ἔνθα τὸ βλέμμα τοῦ ἀνθρώπου ἐξικνεῖται.

Ἐν τῷ Καυκάσῳ τούναντιον ἡ φύσις, οἱ ἄνθρωποι, τὰ ἔθιμα, τὸ πᾶν μεταβάλλεται.

Φυσικῶς ἡ Καυκασία διαίρεται εἰς διακεκριμένας ζώνας.

Τὰ προκυκασία πεδία ἀποτελοῦσι φυσικὴν συνέχειαν τῶν στεππωδῶν χωρῶν.

Τὸ δυτικὸν τμήμα κατὰ μῆκος τοῦ ποταμοῦ Κουβάν πλούσιον εἰς μαύρην γῆν (humus) ἀποτελεῖ γονιμωτάτην κοιλάδα παρέχουσαν βλάστησιν ἀκμαιοτάτην, ὄρειλομένην καὶ εἰς τὸ πολυῦδρον τῆς χώρας ὧς ἐκ τῆς ποικιλίας τῶν φυσικῶν τούτων ζωνῶν τὸ κλίμα καὶ ἡ χλωρίς τῆς Καυκασίας παρουσιάζουσι κατὰ τὰ διάφορα μέρη οὐσιώδεις διαφορὰς.

ὑπὸ τοὺς προβούρους τῆς κυρίας ἀλύσσεως τῶν Καυκασίων ὄρεων ἐκτείνεται εὐρεῖα κοιλάς προασπιζομένη βεριοῖθεν ὑπὸ συνεχοῦς κορυφοσειρᾶς, ἔχουσα δὲ μῆκος 800 βερστίων (βερστά = 1065 περίπου μέτρα) καὶ ὑπενθυμίζουσα ὡς ἐκ τοῦ θερμοῦ κλίματος καὶ τῆς ἀξιοσημειώτου αὐτῆς γονιμότητος τοὺς λειμῶνας τοῦ Μισισσιππὶ.

Οὐχ ἤττον δὲ καὶ ἡ κοιλάς τοῦ Ριβῶνου (Φάσιδος) προυσιάζει εὐφορίαν ἀνήκουστον. Εἶναι δὲ ἀμμόδης, ἔχουσα μέσην θερμοκρασίαν + 110 καὶ ἀναμφιρρήτως ἡ πλουσιωτέρα εἰς βλάστησιν χώρα τῆς Ρωσσίας ἐπικληθεῖσα ὡς ἐκ τούτου Ρωσικὴ Βρασιλία.

Κυπάρισσοι, θυγαί, δάφναι, μύρτοι, καυκάσιοι φοίνικες, ἐρυθρόβιλα, βιγνολίαι, μαγνολίαι καὶ ἄλλα τοιαῦτα φυτὰ συμπλεκόμενα μετὰ διαφόρων ἀναρχιητικῶν ποῶν καὶ θάμνων, ἀποτελοῦσιν ἀναμιξ μετὰ ἀζαλιῶν, ροδοδένδρων, καὶ ἀγρίων ἰάσμων δάση ἀδιάθρακτα, κατέχοντα μεγίστας ἐκτάσεις. Ἡ πεδιάς ὅμως τοῦ Κύρου (Κούρ) δὲν παρουσιάζει τὴν αὐτὴν γονιμότητα ἐξαιρουμένης μόνον τῆς Καχετίας, πεφημισμένης διὰ τοὺς οἴνους τῆς.

Ζωολογικῶς καὶ βοτανικῶς ὁ Καύκασος εἶναι πλου-

σιώτατος και οὐκ ἦν ἄλλως γενέσθαι, ἀφοῦ ἡ χώρα αὕτη ἀποτελεῖ τὸ ὄριον δύο διαφόρων κόσμων, οὕσα οὕτως εἰπεῖν τὸ μεταίχιμιον Εὐρώπης καὶ Ἀσίας καὶ φυσικῶς ἔχει μέχρι τινὸς βαθμοῦ τὸν πλοῦτον ἀμφοτέρων τῶν ἡπείρων, ἐπομένως ἡ Χλωρίς καὶ ὁ Φαῦνος ἀντιπροσωπεύονται ἐνταῦθα δαφιλῶς καὶ διὰ τύπων καινοφανῶν δι' ἑκατέραν τῶν ἡπείρων μεμονωμένως. Ἀναφέρω ὡς ζῶα χαρακτηριστικὰ τοῦ Καυκάσου τὸν βίσωνα (*Bos uzus* Gm.) ἢ βόνασον, εἶδος ἀγρίου βουβάλου, ἐκλιπόντος ἤδη ἀπὸ τῶν λοιπῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης· τὸν ἄγριον ἵππον (*tourpan*), τὴν καυκάσιον ἰβήκα (*capra caucasica*), τὸν ὄφιονα (*ovis mufoli*), τὴν ἰρβίδα, εἶδος παρδάλεως (*Felis irbis*), τὸν κάστορα, τὴν υαίαναν, τὸν ἀδηφάγον (*gulo borealis*), ρωσιστὶ ροσομάχα, τὸν λεοπάρδαλιν. Ἐκ τοῦ πτερωτοῦ κόσμου ἀξιωματικώτερα εἶναι οἱ χύκνοι, διατῶμενοι ἐντός ποταμῶν, οἱ γυπάετοι, οἱ τετράονες, οἱ ἀτταγῆνες, αἱ μεγάλαι ὄρειναὶ πέρδικες (*Megaloperdix Caucasica*), οἱ τέτριγες ρωσ. στρέπετ, αἱ ὠτίδες καὶ ἰδίως οἱ φασιανοὶ (*Phasianus colchicus*), ὧν πατρίς θεωρεῖται ἡ περὶ τὸν Φάσιν χώρα, ἐπόθεν οἱ Ἀργοναῦται μετέφερον αὐτοὺς εἰς Ἑλλάδα, καὶ ἐξ ἧς ἐκλήθησαν Φασιανοὶ ὄρνιθες.

Ἰχθυεὺς ἀλιεύονται ἀφθονοὶ καὶ πολυεῖδεις ἐν τοῖς ποταμοῖς, ὧν τινεὶ εὐγεστότατοι π.χ. εἶδη τινὰ ἀντακίων (οἶον ὁ ἔλλοψ κοινῶς στουριόνι ἢ κοκκινόψαρο (*esturgeon* ρωσ. osétr), ὁ ὄζυρρυγχοσ (*Acipeuser huso* ρωσ. beluga), ὁ καλλιώνυμος (*Ac. ruthenus* ρωσ. sterliad) ἐξ ὧν τὸ χαυγιάριον, κυπρίνοι (*Cyprinus carassio* ρωσ. karass), ἀβραμίδες, ἀνθίαι (ρωσιστὶ schtchouka, ἐπιστημονικῶς *Esox lucius*, ἐν Θεσσαλίᾳ κ. τούρνα), γλάνιδες, πέρκαί, ρόμβοι, κ.λ.π.

Ἀφίωνα τ. βασιλεία τῶν ζῶων καὶ φυτῶν ἔρχομαι ἤδη ἐπὶ τὰ ὄρυκτά, ἅτινα ἡ φύσις παρήγαγεν ἐν δαφιλείᾳ ἐπίσης ἐνταῦθα, τὰ τε κυρίως μετὰ τὰ ἄλλα καὶ τὰ καύσιμα ὄρυκτά. Οὐδαμοῦ γῆς ὑπάρχει χώρα πλουσιωτέρα εἰς νάφθαν ὡς αἱ ὑπάρχει τὸ Καυκάσου. Ἀπὸ τοῦ Πετρώφσκ (Βορ. Δαγεστάν) παρὰ τὴν Τεμίρ-Χάν-Σούραν, ἔνθα τὰ ὄρη τερματίζονται, ἐκτείνεται κοίτη νάφθας κατὰ μῆκος τῆς βορείας κλιτύος τῆς ἀλύσσεως τοῦ Καυκάσου.

Ἐν τῇ ἐντεῦθεν τοῦ Κουβάν χώρα, οὐ μακρὰν τῆς ἡμετέρας πόλεως Νοβορωσίσκ, ὁμοίως ἐξάγεται ἀπο 60ετίας καὶ πλέον νάφθα, ἀμιλλωμένη τῇ διασήμῃ Πενσυλθανικῇ.

Αἱ ἀφθονώτεροι ὁμως πηγαὶ κείνται παρὰ τὴν Βακοῦ.

Ἐν ὄλῃ τῇ Καυκασίᾳ παράγεται νάφθα καὶ ἄλλα ἐξ αὐτῆς

προϊόντα, περὶ τὰ 365,000,000 πούτιων (1 πούτ=12 ὀκάδ. καὶ 320 δράμ.)

Ὄρυκτὰ ὁ Καυκάσος ἔχει τὰ ἐξῆς: μεταλλεύματα χρυσοῦ, ἀργύρου (ἰδίως γαληνίτην), μολύβδου, χαλκοῦ, ψευδαργύρου, κοβολίτιου, νικκελίου, ὑδραργύρου, μαγγανησίου, σιδήρου, ἀρσενικοῦ· ἐκ τῶν ἀλάτων νίτρον, σόδαν, ἄλας Γλάουβερ (θεικὸν νάτρον), μαγειρικὸν ἄλας, μαγνησίαν, στυπτηρίαν· ἐκ δὲ τῶν καυσίμων καὶ λοιπῶν ὄρυκτῶν, θείον, γραφίτην, λιθάνθρακκα, γαγάτην, τύρφην, γύψον, μάρμαρα διάφορα, λιθογραφικὰς πλάκας, ἄσβεστον διαφόρων εἰδῶν, οἰκοδομησίμους λίθους κλ.

Μεταλλικὰ ὕδατα. Οὐδαμοῦ πιθανῶς ὑπάρχουσιν ἐν τόσῃ στενῇ περιφερείᾳ πλείοτεροι καὶ ποικιλλότεροι πηγαὶ ἰαματικῶν ὑδάτων, ὡς ἐν τῇ Καυκασίᾳ. Ἐκτείνονται παρὰ τὴν γραμμὴν (δυτικῶς) τοῦ σιδηροδρόμου Ροστὸβ Βλαδικαυκάς (τὴν κατασκευασθεῖσαν τῷ 1864 ἐπὶ ἐκτάσεως 650 βερστίων, διατεμνοῦσαν δὲ τοὺς νομοὺς Κουβάν, Σταυρουπόλεως καὶ Τέρσκ) κείμενοι ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς πόλεως Πιατηγόρσκ συνδεομένης διὰ κλάδου μήκους 25 χμτρ. πρὸς τὸν σταθμὸν Μινεράλνιγιά βοδεὶ (=Θέρμαι). Διαρροῦνται δ' εἰς 4 κατηγορίας:

1) «Τὰ θειουχο-αλκαλῶδη τῆς Πιατηγόρσκης. 2) Τὰ σιδηροῦχα τῆς Ζελιεζνοβόδσκης. 3) Τὰ ἀλκαλικά τῆς Ἐσεντουκῆς καὶ 4) Τὰ ὄξυανθρακικά τῆς Κισλοβόδσκης.

Ἡ τελευταία κεῖται εἰς τὸ τέρμα τῆς σιδηροδρομικῆς διακλαδύσεως, ἀπέχουσα 60 χμτρ. τῆς κυρίας γραμμῆς. Τοιοῦτος τις εἶναι ὑπὸ φυσικὴν ἔποψιν ὁ Καυκάσος.

Γ'.

Γεωργία.—Βιομηχανία.—Κτηνοτροφία.—Ἀλιεία.—Προϊόντα Ἐμπορίοι.—Συγκοινωνία.—Πόλεις.

Ἡ Καυκασία, καίτοι εὐμοιροῦσα πάντων τῶν φυσικῶν πλεονεκτικῶτων, ἀναλόγως δὲν εἶναι τόσῃ παραγωγικῇ.

Πολλοὶ κλάδοι τῆς γεωργίας εἶναι λίαν παρημελημένοι, ὡς ἡ κηπουρικὴ, ἧς προϊόντα χρησιμοποιοῦνται σχεδὸν ἀποκλειστικῶς εἰς τοπικὴν κατανάλωσιν. Μᾶλλον ταύτης ἀνεπτυγμένα εἰσὶν ἡ ἀμπελοουργία καὶ ἡ σηροτροφία παράγουσα περὶ τὰς 180,000 πούτιων νωπῶν βομβυκίων.

Ἡ σιτοπαραγωγὴ ὑπολείπεται ἀρκετὰ ἀναλόγως τῆς γονιμότητος τοῦ ἐδάφους, ἀνεπτύχθη δὲ κυρίως ὑπὸ τῶν προσφάτως ἐγκαταστάτων ρώσων ἀποικίων.

Πλὴν τῶν δημητριακῶν τὸ ἔδαφος τῆς Καυκασίας εἶναι ἐπίδε-

κτιών πρὸς εὐδοκίμητιν ὀρύξης, σαχχαροκαλάμου, βίμβακος, ροιῶν, καπνοῦ καὶ ἄλλων φυτῶν τῶν θερμότερων κλιμάτων, ἀλλ' ἡ θεραπεία τῶν πλείστων ἐξ αὐτῶν εἶναι λίαν στοιχειώδης. Ἐπίσης ἐγένοντο ἔν τισι σημείοις ἀπόπειραι πρὸς ἐγκλιμάτισιν τῆς ἑλαίας.

Ἡ κτηνοτροφία παρὰ τοῖς Κοζάκοις καὶ Ὀρεινοῖς εἶναι ἀρχαίως προωδημένη, ἀποτελοῦσα τὴν κυρίαν ἀσχολίαν καὶ τὸν πόρον τῶν κατοικῶν ἀπὸ παναρχαίων ὡς φαίνεται χρόνων, διότι καὶ ὁ Ἡρόδοτος που λέγει «[Οἱ Μασσαγῆται] σπείρουσι δὲ οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ κτηνῶν ζῶουσι καὶ ἰχθύων». Περὶ τὴν ἵπποτροφίαν εὐδοκίμοῦσι κυρίως οἱ Καβαρδῖνοι τοῦ Τερέκ. Ἐνιαχοῦ καταγίνονται περὶ τὴν ταπητουργίαν εὐρύτερον δὲ περὶ τὴν μελισσοκομίαν. Ἡ ἀλιεΐα εἶναι εἰς ἀρκετὸν βαθμὴν προωδημένη, ἰδίως κατὰ τὰ ἀνατολικά. Ἡ μεταλλουργία λίαν ἀτελής, παρὰ τὸν ὀρυκτολογικὸν πλοῦτον τῆς γῶρας.

Ἐπὶ Παύλου τοῦ Α' καὶ ἐφεξῆς ἡ Καυκασία ἐποίησεν ἱκανὰ βήματα πρὸς τὴν πρόδον, ἥς πρώτη ἀφετηρία θεωρητέα ἡ κατασκευὴ σιδηροδρόμου ἐπὶ τοῦ βορ. Καυκάσου (ἀπὸ Ροστώβ εἰς Βλαδικαυκάς) καὶ ἐν τῇ Ὑπερκαυκασίᾳ ἀπὸ Πότι καὶ Βατούμ εἰς Βαχοῦ τῆς Κασπίας διὰ μέσου Τιφλίδος καὶ Ἐλισαβετοπόλεως.

Πρὸ δεκαετίας ἡ κυρία γραμμὴ τοῦ σιδηροδρόμου Ροστώβ Βλαδικαυκάς συνεδέθη πρὸς τὸ Νοβορωσίσκ τοῦ Εὐξείνου, διὰ κλάδου ἀρχομένου ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ Τιχορέτσακαγια καὶ διατείνοντος τὸν νομὸν τοῦ Κουβάν ἀπτομένου δὲ κατὰ τὸ μέσον αὐτοῦ ἀκριβῶς καὶ τῆς Αἰκατερινοδάρης πρωτεύουσας πόλεως τοῦ νομοῦ, καὶ ἔχοντος μῆκος 255 σταδίων.

Οὕτω δὲ νῦν τὴν χειμερινὴν περίοδον, καθ' ἣν ἡ Ἀζοφικὴ θάλασσα ἀποκλείεται ὑπὸ τῶν πάγων, πάντα σχεδὸν τὰ σιτηρὰ τοῦ βορ. Καυκάσου καταλήγουσιν εἰς Νοβορωσίσκ (φορτωμένα ἐντεῦθεν διὰ τὴν Εὐρώπην) ἐξαιρουμένων τῶν τοῦ ἄνωθεν τῆς διακλαδῶσεως τμήματος τῆς γραμμῆς — ὄντος πολλῶ ἑλλάσσονος τοῦ ἐπιλοίπου — ἅτινα ὡς ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ ναύλου φυσικῶς στέλλονται εἰς Ροστόβιον.

Πρὸ δετίας συνετελέσθη ἕτερον τμήμα τοῦ αὐτοῦ σιδηροδρόμου, προεκταθείσης τῆς γραμμῆς ἀπὸ Βεσλάν (ὀλίγον ἄνωθεν τοῦ Βλαδικαυκάς) ἐκ Πετρόφσκ τῆς Κασπίας Θαλάσσης.

Πρὸ διετίας δὲ σχεδὸν ἐπερατώθη καὶ μέγα μέρος ἑτέρου κλάδου ἀρχομένου ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ Καβκάσακαγια, ὀλίγῳ κάτωθεν τῆς Τιχορέτσακαίας καὶ καταλήγουσα εἰς Σταυρούπολιν.

Νέα δὲ γραμμὴ πολλὴ σπουδαιότερα σχεδιάζεται, ἥτις θέλει ἐνώσει τὸ σύνπλεγμα τοῦτο μετὰ τῆς πόλεως Τσαρίστιν. Ταύτης

ἐκτελεσθησομένης ὁ λιμὴν τῆς Νοβορωσίσκ θέλει ἀναπτυχθῆ ἔτι μᾶλλον, διότι τότε μέγα μέρος τῶν προϊόντων τῶν εὐφώρων ἐκείνων πεδιάδων τοῦ Βόλγα θέλουσι καταλήγει εἰς τὴν πόλιν μας.

Ὁμοίως κατασκευάζεται σιδηροδρόμος μετὰξὺ Βαχοῦ καὶ Πετρούσκη καὶ μετὰξὺ Τιφλίδος καὶ Κάρς. Ἔτερα δὲ συμπλέγματα εὐρίστανται ὑπὸ μελέτην.

Δ'.

Λιμένες.— Πόλεις.— Τινὰ περὶ Νοβορωσίσκ.— Ἕλληνες κάτοικοι.
— Ἕλληνικὰ σχολεῖα, ραοί.

Αἱ κυριώτεραι πόλεις καὶ τὰ ἐμπορικὰ κέντρα τῆς περιοχῆς τοῦ Εὐξείνου, Κουβάν καὶ Σταυρούπολεως εἰσὶ τὰ ἐξῆς, ἅτινα καὶ ἀποτελοῦσι τὸ κύριον θέατρον τῆς δράσεως τῶν ἡμετέρων ὁμογενῶν, ἰδίως τῶν ἐμπορευομένων τὰ δημητριακά, ἔνθα καὶ ἐξέχουσαν κατέχουσι θέσιν.

Λιμένες ἀξιολογώτεροι εἶναι Ἴον Νοβορωσίσκ εἶτα δὲ Ἀνάπα, Βεϊσκ, Τεμρούκ καὶ Ταμάν, Τουαφέε καὶ Σότσι.

Πόλεις δὲ ἰ Αἰκατερινοδάρη (πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ), εἶτα δὲ πλὴν τῶν ἄνω παραλίων ἡ Μαϊκόπ καὶ Ἀρμαθέρ, Ἀχταρί καὶ Γεώργιευσκ.

Ἡ Αἰκατερινοδάρη (πρῶην Τιμουρακάν ἔδρα τοῦ στρατιωτικοῦ διοικητοῦ τῶν Κοζάκων τοῦ Κουβάν ἰδούθη τῶν 1794 κειμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ὑπάνιος (Κουβάν), ἔχει περίγυρον βαλτώδη, ὡς ἐκ τῶν ἀναθυμιάσεων τῶν ὁποίων ἐπιπολάζουσιν ἐλειογενεῖς πυρετοί. Ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ ἔτους εἶναι 40, 9ο) Κελσ., δηλ. ὡς ἡ τῶν Παρισίων.

Σῶζονται ἐν αὐτῇ τὰ εἰρήπια παλαιοῦ φρουρίου. Κάτοικοι περὶ τὰς 70 χιλιάδας, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν κηπουρικὴν, κτηνοτροφίαν, ἀλιεΐαν καὶ ἐμπόριον. Σιτηρὰ ἐργάζονται ἀρκετά. Πρὸ πάντων ὁμως καλλιεργεῖται εἰς τὰ περίγυρα αὐτῆς ὁ καπνὸς οὗ ἐκτεταμένα φυτεῖα ὑπάρχουσι, κυρίως εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἑλλήνων Ἀνατολιτῶν. Ἀριθμεί ἡ πόλις αὕτη ὑπὲρ τὰ 150 διάφορα ἐργοστάσια. Τρεῖς τοῦ ἔτους δὲ γίνεται ἐμπορικὴ πανήγυρις.

Ἔγει ὁδοὺ κανονικὰς, κήπους καὶ πλείστα δημόσια καὶ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα. Ἐν αὐτῇ οἰκοῦσιν Ἕλληνες περὶ τοὺς 400 μὲν ἐντὸς τῆς πόλεως, ὑπερδιπλάσιοι δὲ εἰς τὰ περίεξ.

Ἀνάπα (διαμέρισμα Τεμρούκ) παρὰ τὴν ἀρχαίαν Γοργυπία ν Β.Δ. τοῦ Νοβορωσίσκ κειμένη καὶ ἔχουσα λιμένα οὐχὶ τόσοσ ἀσφαλῆ, ὑποκείμενον εἰς ΝΔ. ἄνεμον, ἥτις κατὰ τὰς

ἀρχὰς τοῦ 19 αἰῶνος ἦτο ἰσχυρὸν φρούριον ἰδρυθὲν τῷ 1781. Ἀριθμῆται περὶ τοὺς 400 Ἕλληνας.

Γέησκι, ἐπὶ τῆς Ἀζοφικῆς θαλάσσης παρὰ τὸ στόμιον τοῦ ποταμοῦ Γέη, 210 στάδια μακρὰν τῆς Αἰκατερινοδάρης μὲ ἀσφαλῆ λιμένα, ἰδρυθεῖσα τῷ 1848 μὲ 35 χιλ. κατοίκων καὶ ζωηρὸν ἐμπόριον.

Τεμερούκ ἐπὶ τοῦ δέλτα τοῦ Κουβάν ἐν τῇ Ἀζοφικῇ, παρὰ τὸ στόμιον αὐτῆς ὑποδομημένη ἐπὶ ὁμωνύμου παλαιᾶς ταταρικῆς πολιχνῆς.

Μαϊκόπη, μεσογείως κειμένη ΝΑ. τῆς Αἰκατερινοδάρης. Ἰδρυθῆ τῷ 1858. Τῷ δὲ 1878 ἐκηρύχθη πόλις καὶ ἤρχισε νὰ ἀκμάζη. Κάτοικοι περὶ τὰς 40 χιλ. ἀσχολούμενοι εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν, τὴν καπνοπαραγωγὴν καὶ κτηνοτροφίαν. ἔχει 5 ἐκκλησίας, 1 συναγωγὴν καὶ διάφορα ἐργοστάσια (ὑπὲρ τὰ 120). Ἕλληνες οἰκοῦσιν αὐτῇ ἐντὸς τῆς πόλεως ὑπὲρ τοὺς 200. καὶ μετὰ τῶν πέριξ χωρίων ὑπὲρ τοὺς 600.

Ἀρομαθῆρ. (Τμήμα Λαμπίνσκις) μεσογείως κείμενον ἐπὶ τοῦ Κουβάν καὶ ἀπτόμενον τῆς γραμμῆς τοῦ σιδηροδρόμου Ροστώβ-Βλαδικαυκάς, ἔχον πληθυσμὸν ὑπὲρ τὰς 15 χιλ. καὶ μέγα ἐμπόριον σιτηρῶν, ξυλείας, δερμάτων καὶ ἰδίως ὑφασμάτων. Ἰδρυθῆ τῷ 1848 ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Zass ἀποικίσαντος ὧδε ὀρεινοὺς Ἀρμενίους διεσπαρμένους πρῶτον μεταξὺ τῶν Τατάρων. Ἡ πολιχνὴ αὕτη ἔχει ὁδοὺς εὐρύτατας, μεγάλας καὶ καλὰς οἰκοδομάς, ἐκτεταμένην ἀγορὰν τροφίμων καὶ ναοὺς ρωσσικῶν καὶ ἀρμενικῶν. Διατρίβουσιν ἐνταῦθα περὶ τοὺς 50 Ἕλληνας, ἀσχολούμενοι πάντες εἰς τὰ σιτηρά.

Κρίμσκαγια χωρίον κείμενον παρὰ τὴν γραμμὴν τοῦ σιδηροδρόμου 80 στάδια μακρὰν τῆς Αἰκατερινοδάρης μὲ πληθυσμὸν 10 χιλιάδων περίπου κατοίκων, ἔχει Ἕλληνας (300—400) μετὰ καὶ τῶν περιχώρων (800—1000) περὶ τοὺς 1300. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχει Ἑλληνικὴ ἐκκλησία καὶ σχολεῖον συντηρούμενα διὰ συνεισφορῶν.

Τὸ Νοβορωσσίησκι μετὰ τοῦ χωρίου Καμπαρδίνχα κειμένου εἰς δίωρον ἐντεῦθεν ἀπόστασιν καὶ Γκελ ενδζύκ ἔχει ὑπὲρ τοὺς 1500 Ἕλληνας διαφόρων προελεύσεων, ὧν τὰ 3/4 περίπου Ἀνατολίται.

Τὸ Νοβορωσσίησκι ἀπέχει τρίωρον τῆς Ἀσίας Β. Δ. Ἰδρυθῆ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τουρκικοῦ φρουρίου τοῦ Σοξζούχ-καλέ, ὅπερ ἐκτίσθη τῷ 1722 τῷ δὲ 1812 κατεστράφη ὑπὸ τῶν Ρώσων, εἰς οὗς παρεχωρήθη ὀριστικῶς τῷ 1829, ὡς καὶ ἡ Ἀνάπα διὰ τῆς συνθήκης τῆς Ἀδριανουπόλεως. Ἀσήμαντος μέχρι τοῦ 1886,

συνθεῖσα κατόπιν μετὰ τῆς κυρίας γραμμῆς τοῦ Καυκάσου, ἀνεπύχθη γιγαντιαίως βήμασι καταστάσα ὁ πρῶτος λιμὴν τοῦ Καυκάσου, καὶ ἰδίως μετὰ τὴν συντέλεσιν τῶν λιμενικῶν καὶ ἄλλων κολοσιαίων δημοσίων ἔργων καὶ δὴ τοῦ μοναδικοῦ καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην εἰς τὸ εἶδος του πελωροῦ ἡλεκτρικοῦ ὑψωτήρος (Elevator) γενομένου τῷ 1894 κατ' ἀμερικανικὸν πρότυπον. Διὰ τοῦ ὑψωτήρος τούτου, οὗ ἡ ἀξία μετὰ τῶν διαφόρων παραρτημάτων ἀνῆλθεν εἰς 4,000,000 ρουβλίων, τὰ σιτηρὰ ἀνυψούμενα ἐκ τῶν βαγονίων, φορτῶνται δι' ἐναερίου ταινίας, περιστροφικῶς κινουμένης, εἰς τὰ ἀτμόπλοια. Οὕτω δύναται νὰ φορτωθῶσιν ἐν μιᾷ ὥρᾳ κατὰ μέσον ὅρον 1200 ψάθα (ἡ ψάθα=128 ὀκάδας), χρησιμεύει δὲ ὁ ὑψωτήρ καὶ ὡς σιτοβολῶν δυνάμενος νὰ περιλάβῃ 300,000 ψάθας.

Ἡ πόλις Νοβορωσσίησκι ἔχει ὑπὲρ τὰς 25,000 κατοίκων, οἰκοδομάς δὲ λιθίνους περὶ τὰς 1400, 2 ἐκκλησίας, 2 προγυμνάσια, 3 προκαταρκτικὰς σχολὰς, 2 ἰδιωτικὰς, καὶ 11 διάφορα ἐργοστάσια.

Παρὰ τὴν πόλιν εὐρηγται ἀξιολόγα λατομεῖα καὶ καμινευτήρια ὑδραυλικῆς ἀσβέστου (τσιμέντο) Δημητριακὰ καὶ ἐλαιώδη σπέρματα ἐξάγει ἡ Νοβορωσσίησκι περὶ τὰς 4,000,000 ψάθας Ὁμοίως φορτῶνεται ἐντεῦθεν μέγα ποσὸν νάφθης καὶ πετρελαίου προερχομένη ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ δὴ τῶν παρὰ τὴν Καυκασίαν πόλεων.

ἔχει λιμένα ἄρκετὰ καλόν, προστατευόμενον ὑπὸ κυματοθραύστου πολυδαπάνου, ἐσχάτως συντελεσθέντος. Ἐν Νοβορωσσίησκι διαμένουσι πλείστοι Ἕλληνες ἀσχολούμενοι κυρίως εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν σιτηρῶν. Παρὰ τὴν Νοβορωσσίησκι ἔκειτο πάλαι ποτὲ ἡ πόλις Βάτα ἀποικία τῶν Μιλησίων.

Τὸ Τουαψέ, ἕτερος λιμὴν νοτίως τῆς Νοβορωσ. μὲ 1,500 κατοίκους, ἔχει 150—200 Ἕλληνας. Ἡ μόνη παραγωγὴ του τὰ κάστανα.

Ἡ Djoubha μεταξὺ Νοβορωσσίησκι καὶ Τουαψέ, κατοικουμένη ὑπὸ 800—1000 κατοίκων, ἔχει Ἕλληνας 80—100 (Ἀνατολίται).

Τὸ Sotchi, περαιτέρω τῆς Djoubha, ἔχει ἐπίσης Ἕλληνας τινες, περὶ ὧν δὲν ἠδυνήθη νὰ πληροφορηθῶ.

Τὸ Βατούμ, καίτοι μὴ ὑπαγόμενον εἰς τὸ Κουβάν, σημειῶ ἐν παρόδῳ ὅτι ἔχει περὶ τοὺς 1500 Ἕλληνας.

Ἡ Μερτζάνχα, νοτιοανατολικῶς τῆς Ἀνάπας, ἔχει περὶ τὰς 10 ἑλληνικὰς οἰκογενεὰς μὲ ἑλληνικὴν ἐκκλησίαν καὶ σχολεῖον. Ἐπίσης καὶ εἰς τὰ ἐξῆς χωρία εὐρηγται ἱκανοὶ Ἕλληνες :

Βίτιζο, ἀνατολικῶς τῆς Ἀνάπας εἰς ἀπόστασιν 1 1/2 ὥρας. Κατοικεῖται ὑπὸ 500 ψυχῶν, ὧν Ἕλληνων Ἀνατολιτῶν μὲ

ἐκκλησίαν καὶ σχολεῖον. Βασίλειεβκα πρὸς δυσμὰς τοῦ Νοβορωσσίηκ (1 1)2 ὥραν), κατοικεῖται ὑπὸ πλεόντων 20 ἑλληνικῶν οἰκογενεῶν.

Κοτ α κ ο ῖ, ἀνατολικῶς τῆς Ἀνάπας μὲ 500 κατ ἅπαντας Ἕλληνας ἐξ Ἀμισοῦ, ἀσχολούμενοι περὶ τὴν θεραπείαν τῆς νιοτιανῆς καὶ ἔχοντας ἑλλην. ἐκκλησίαν καὶ σχολεῖον.

Τὸ Σουχούμ - καλέ, λιμὴν καὶ πόλις ἱστορικῆ, περιέχει ὑπὲρ τοὺς 400 Ἕλληνας, ὑπάγεται ὁμοῦ εἰς τὸ Κυβερνεῖον Κουταίδος Ἐπὶ τοῦ κλάδου τῆς Νοβορωσσίηκ ἀπαντῶμεν τὸ χωρίον Κορ ενόφκα παρὰ τὸν σταθμὸν Stanitchnaya, σπουδαῖον σιτοπαραγωγικὸν κέντρον, οὗ τὸ ἐμπόριον τῶν δημητριακῶν εἶναι εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, συμποσούμενων μετὰ τῶν παρακειμένων σταθμῶν Βίσελχου καὶ Πλάατνίροβκα εἰς 50 περίπου. Πρὶν ἦσαν πολυαριθμότεροι, ἀλλὰ πρό τινας μετώκησαν. Τίχορ έτскаῖα (ἰσθμὸν ἄρχεται ὁ κλάδος Νοβορωσσίηκ) Μαλωρωσίскаῖα καὶ Καυκάскаῖα. Οἱ σταθμοὶ οὗτοι πρὸ 3—4 ἐτῶν ἦσαν διαμονὴ πολλῶν Ἑλλήνων, οἵτινες μετὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ σιδηροδρομικοῦ τμήματος τῆς Σταυρουπόλεως μετηνάστευσαν οἱ πλεῖστοι εἰς τὸν νέον τοῦτον κλάδον, ὅπου μετετέθη καὶ τὸ κέντρον τῶν ἀγορῶν. Σήμερον δὲ ἀπομένουσιν ἐν τοῖς ἄνω τρισὶ σταθμοῖς μόλις ἴσως 400 Ἕλληνες, ὧν οἱ 60 ἐν Καυκάскаῖα, ὅπου ὑπάρχει λέσχη ἀκετὰ καλὴ παρακμάσασα ἤδη μετὰ τὴν μετανάστευσιν τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἀπετέλουν τὴν ψυχὴν αὐτῆς. Φαντασθῆτε ὅποιαν εὐφρόσυνον ἐντύπωσιν μοὶ ἐνεποίησε πρὸ τριετίας διελθόντι ἐκεῖθεν κατὰ τινα μεγάλην ἑορτὴν καὶ παρευρεθῆντι εἰς χοροεσπερίδα τῆς ἐν λόγῳ λέσχης, ν' ἀκούσω τὴν μουσικὴν ἀνακρούσαντα μετὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν καὶ καυκασίων χορῶν καὶ ἔθνικοις ἑλληνικοῖς (καλαματιανοῦς κλπ.) καὶ νὰ ἴδω τότε ζεύγη χορευόντα αὐτοὺς! ἐν οἷς καὶ ὄσασα κυρίας. Πρὸς στιγμὴν ἐφαντάσθη ὅτι εὐρίσκομαι ἐν Ἑλλάδι, διότι καὶ πανταχόθεν πῆριξ ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἠκούετο.

Ἡδη δ' ἐρχόμενος εἰς τὸ πρὸς τὴν Σταυρουπόλιν ἐσχάτως περατωθὲν τμήμα τοῦ σιδηροδρόμου Ροστόβ-Βλαδικαυκάς, τὸ ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ Καυκάскаῖα, σημειῶ ὅτι βιοῦσι καὶ ἐμπορεύονται αὐτοὶ ἐν τοῖς σταθμοῖς Νοβο α λ ε ξ ἄ ν δ ρ ω υ κ α, Ἰζομπίλναγλα. Νοβο τ ρ ό ῖ τ с κ α καὶ Μιχαήλωυκα περὶ τοὺς 200 καταγόμενοι κυρίως ἐκ Πελοποννήσου.

Μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσι καὶ 20 περίπου ἐκ τῶν ἡμετέρων Ἀλατσάτων.

Λόγου συμπρόστος ἀναφέρω ὅτι ἐν ὄλῃ τῇ Ρωσσίᾳ οἰκοῦσι τὴν σήμερον Ἀλατσατεῖς ἀκριβῶς 40.

Ἑλληνοὶ ναοὶ καθ' ὅλον τὸν Βόρειον Καύκασον ὑπάρχουσιν 7 ἐν τοῖς ἐξῆς χωρίοις: Κρίμσκαγλα, Καμπαρδίνκα, Μερτζάνκα, Βήτιζωφ, Κοτακόι, Ἀστοχάη καὶ Βασιλιέφκα.

Σχολεῖα δὲ 5 ἐν τοῖς χωρίοις Κρίμσκαγλα, Βήτιζωφ, Κατακόι, Καμπαρδίνκα καὶ Μερτζάνκα.

Ε'.

Ἀνατολιται καὶ λοιποὶ Ἕλληνες. — Χαρακτηρισμὸς αὐτῶν —
Γλωσσικὸν ἰδίωμα.

Τοὺς ἡμετέρους ὁμοσθεῖς δύναται τις νὰ διαίρησιν εἰς τὰς ἐξῆς δύο μεγάλας κατηγορίας:

1ον) τοὺς Ἀνατολίτας, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν μεγάλην πλειοψηφίαν. Εἶναι δὲ οἱ πλεῖστοι ὑπήκοοι Ὀθωμανοὶ καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς καὶ ἰδίως τῶν καπνῶν.

2ον) τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας, ἐμπορευομένους κυρίως τὰ σιτηρὰ καὶ ὀρυζομένους τοὺς πλείστους ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου — μάλιστα ἐκ Πελοποννήσου καὶ Ἰονίων νήσων — ἐπίσης δὲ καὶ ἐκ Τουρκίας ἰδίως Χιακῆς καὶ Βυζαντινῆς καταγωγῆς.

Οἱ Ἀνατολίται καταγονται ἐκ τῶν πόλεων Τραπεζοῦντος, Σινώπης, Κερασσοῦντος, Ἀμισσοῦ καὶ ἄλλων τοῦ Πόντου καὶ οἰκοῦσι κυρίως τὰς πρὸς τὸδ Ἐῤῥεῖνον πόλεις Ἀνάπαν, Σουχοῦμ, Τεμουρὺ, ὁμοίως δὲ τὴν Αἰκατερινοδάρην μετὰ τῶν παρακειμένων σταθμῶν, ἀποτελοῦντες ἐνιαχοῦ συνοικισμοὺς ἀποκλειστικῶς ὑπ' αὐτῶν οἰκουμένους.

Κύριον ἔργον αὐτῶν εἶναι ἡ καλλιέργεια καὶ παρασκευὴ τῶν καπνῶν, ὧν ἡ εἰσαγωγὴ ὀφείλεται εἰς αὐτοὺς.

Ἐν τοῖς πῆριξ τῆς Αἰκατερινοδάρης ὑπάρχουσαι μεγάλαι ἐκτάσεις καπνοφυτειῶν θεραπευομένων ὑπ' αὐτῶν.

Τινὲς ἠυδοκίμησαν τὰ μέγιστα εἰς τὸ ἐμπόριον τοῦ εἶδους τοῦ του, ἐργαζόμενοι καὶ μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ σχηματίσαντες ἀξίας λόγου περιουσίας.

Ὁ Ἀνατολίτης εἶναι ἐργατικὸς, ὀλιγαρκῆς καὶ ὑπομονητικὸς, βίων μετὰ φειδοῦς ἀπὸ τοῦ μικροῦ ἢ τοῦ μεγάλου εἰσοδήματος, ὁ προσπορίζει αὐτῷ ὁ ἰδρῶς τοῦ προσώπου του, καὶ κύριον μέλημα ἔχων νὰ ἐπιστρέψῃ ποτὲ εἰς τὴν γεννέτειραν, ἂφ' ἧς αἱ περιστάσεις αἰ δειναὶ τὸν ἠνάγκασαν νὰ ἐκπατρισθῇ.

Παρὰ τὰ προτερήματα ὁμοῦ ταῦτα ἡ μεγάλη πλειονότης αὐτῶν διάγει βίον ἥμισυ ζηλωτῶν.

Τὸ γλωσσικὸν αὐτῶν ἰδίωμα ἀποτελεῖ δύσχηρον κράμα ἀρχαϊκῶν λέξεων καὶ φράσεων μετὰ τουρκικῶν ταυτώτων. Μετα-

χειρίζονται τὰ παρῆματα ἐνίοτε, τὸ ἀρνητικὸν μόριον οὐ καὶ ἄλλους τύπους ἐκλείψαντας ἀλλαγθῆν ἐκ τῆς δημώδους γλώσσης.

Ἄλλὰ παρὰ παρὰ τὰ «ἤνεγκα» (πρφ. ἤγ'κα) ἀφ'οὔτος» «οὐκ ἔχω» (πρφ. κ'ἔχω) «τὰ ἡμέτερα παιδία» κλπ. ἀκούετε ἀναμιξ καὶ τὰ «τζάνουμ», «μπακαλοῦμ» καὶ πληθὺν ἄλλων τουρκικῶν λέξεων ἔτι μάλλον ἀήθων, ἀς ὁ ἀδακτῆς τῆς γλώσσης ταύτης Ἕλληνας ἀδυνατεῖ νὰ ἐνοήσῃ.

Καὶ αὐτὰς δὲ τὰς ἑλληνικὰς προφέρουσι τὸσον ἄλλοκότως καὶ ὑπὸ ἀήθῃ μορφήν, ὥστε ἀποβαίνουσι σχεδὸν ἀκατάληπτοι. μάλιστα ὅταν ὁμιλοῦν ἐπιτροχάδην. Τοιαύτη τις εἶναι ἡ Λ α ζ ι κ ἡ δι' ἄ λ ε κ τ ο ς, ὡς εἴθισται ν' ἀποκαλεῖται ἐνιαχοῦ, ἀπὸ τὸν τόπον ἐν ᾧ εἶναι διαδεδομένη.

Πολλοὶ δ' ἀγνοοῦσιν ὅπως τὴν ἑλληνικὴν, τουρκόφωνοι ὄντες.

Περαίνων ἐνταῦθα τὸν λόγον περὶ τῶν Ἀνατολιτικῶν μεταβαίνω ἐπὶ τὴν ἑτέραν κατηγορίαν τῶν ἐν τῷ Καυκάσῳ Ἑλλήνων, ἣν πάλιν ὑποδιαιρῶ εἰς δύο κλάσεις.

Καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην τὴν καὶ ὑπερτέραν θέσιν κατέχουσιν, μειοψηφοῦσαν ὅμως ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τάσσω τὴν προνομιοῦχον ἐκείνην κατηγορίαν, ἣτις εὐμοιρήσασα ἀνέκαθεν ὕλικῶν καὶ ἠθικῶν κεφαλαίων καὶ πάτης τῆς ἀπαιτουμένης μορφώσεως, εὗρεν ἐν Ῥωσσίᾳ ἔγκραταταθεῖσα ἔδαφος πρόσφορον εἰς ἀνάπτυξιν τοῦ τάλαντου αὐτῆς.

Οἱ τοιοῦτοι Ἕλληνες ἐλθόντες ἐνταῦθα εἰς προγενεστέρας εὐτυχεῖς ἐποχὰς ἐκ τῶν ἡμετέρων χωρίων ἢ ἐκ τῆς Ἑσπερίας, ἴδρυσαν τοὺς μεγάλους ἐμπορικὸς οἴκους, δι' ὧν ἐτίμησαν τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα, κρατήσαντες ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν ἐν Ὀδησσῷ, Ταϊγανίῳ, Καυκάσῳ καὶ πανταχοῦ τῆς Νοτ. Ῥωσσίας σχεδὸν ὅλον τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον καὶ δὴ τῶν δημητριακῶν.

Περὶ τὸν ν' ἀναφέρω τὰ ὀνόματα τῶν Ῥοδοκανάκη, Σκαρμαγκιά, Πετροκοκκίνου, Νεγρεπόντη κλπ. ἀτε τοῖς ἀπανταχοῦ Ἕλλησι γνωστά, ἅτινα εἶναι ἀστέρες πρώτου μεγέθους καὶ ἀνταυγείας ἐν τῷ ἐμπορικῷ στερεώματι. Ὁ δὲ πρὸ τίνος ἀποθανῶν ἐν Ταϊγανίῳ Μαρῆς Βαλλιάνου, ὁ ἐξαιρετικῶς ἐκ τοῦ μηδενὸς ἀνελθὼν εἰς περιφανεστάτην περιωπὴν, γενόμενος ὁ κολοσσὸς τοῦ σιτημπορίου, γνωστὸν εἶναι ὅτι ἐπὶ μακρὸν ὑπῆρξεν ὁ γνῶμων οὕτως εἰπεῖν τῆς ἐξαγωγῆς τῶν Ῥωσικῶν σιτηρῶν.

Καίτοι δ' ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἕξεν: ἐμπορικοὶ οἴκοι καὶ δὴ Εὐρωπαϊκοὶ φέρουσι σπουδαῖον ἀντιπερισπασμὸν διὰ τῶν κερδοσκοπικῶν αὐτῶν τεχνασμάτων εἰς τοὺς ἑλληνικοὺς, οὐχ' ἦττον οἱ ἡμέτεροι, διακρινόμενοι πρὸ πάντων διὰ τὴν ἐν συναλλαγαῖς τιμωρίαν δια-

τηροῦσι πάντοτε θέσιν ἐπιζήλον ἐν τε τῇ ἐπιτοπίῳ κυκλοφορίᾳ καὶ τῇ ἐξαγωγικῇ κινήσει.

Οὐχ' ἦττον ἀξίεπαῖνος τυγχάνει καὶ ἡ δευτέρα κατηγορία τῶν Ἑλλήνων, ἡ ἀπαρτίζουσα τὴν μεγάλην πλειονότητα, οἵτινες εἰς Ῥωσίαν καταφυγόντες ἄνευ ἄλλων ἐφοδίων συνήθως πλὴν τῆς—πολλῶς προδληματικῆς—προστασίας συγγενῶν ἢ συμπολιτῶν αὐτῶν προεγκατεστημένων ἐνταῦθα καὶ ἀπὸ ταπεινῶν τὸ στάδιον αὐτῶν ἀρξάμενοι, κατήνησαν ἀπὸ κατωτέρου ὑπαλλήλου νὰ προαχθῶσι κατ' ὀλίγον εἰς βαθμὸν εὐημερίας ἐξασφαλίζοντα τὴν τε ἴδιαν ἀποκατάστασιν καὶ τὴν τύχην τῶν ἐν τῇ γεννετεῖρα ἐχόντων ἀνάγκην τῆς συνδρομῆς αὐτῶν οἰκείων. Πολλοὶ μάλιστα ἀποκτήσαντες καὶ ἀξίας λόγου περιουσίας.

Ἐν Νοβοροσίσκ, Ἰούλιος τοῦ 1897.

Δ. Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Ἀγαθοπουλικῆ ἐρώτησις.

Ὁ Ἀγαθόπουλος.—Τί ἡλικίαν ἔχει τὸ καυμένο τὸ μικρὸ ;

Ἡ μητέρα.—Τριῶν μηνῶν.

Ὁ Ἀγαθόπουλος.—Καὶ εἶνε τὸ μικρότερό σας παιδί αὐτό ;

ΠΑΝΤΟΣ Γ. Η. ΖΥΓΟΜΑΛΑΣ

μειράκιον 14 ἐτῶν πνιγὲν ἐν τῇ Μαύρῃ Θαλάσσῃ.

ΣΕ ΜΙΑ ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΗ ΜΑΝΑ

Κα Φωτεινῆ Γ. Ζυγομαλά
Νικολάειρα

ΜΙΑ μάνα, μιὰ πικρόμανα, μιὰ δύστουχη μανοῦλα
Στὸ περιγιάλι κάθονταν τῆς θάλασσας τῆς Μαύρης,
Μὲ τὰ μαλλιά της ξέπλεκα, μὲ πρῶσωπο σκισμένο.
Σὰν περδικούλα θλίβονταν, καὶ σὰν παππὶ μαδηῶνταν.
Ἵδρες ἐμοιρολόγαγε, καὶ τράβαε τὰ μαλλιά της,
Κι' ὥρες ἐπετροβόλαγε μ' ἀγριεμένα μάτια,
Τὴν ἀρμυρὴ τῆ θάλασσα, τὴν πικροκυματοῦσα,
Κι' ἡ θάλασσα τὴν ἐρωτάει, καὶ μὲ θυμὸ τῆς λέγει:
— « Πέ μου, γιατί μοιρολογᾷς, καὶ βγάζεις τὰ μαλλιά σου ;
» Καὶ μὲ συχνοπετροβολᾷς μ' ἀγριεμένα μάτια ;
» Σὲν τί κακὸ νὰ σῶκανα, καὶ μῶχεις τέτοια ἔχτρα ; »
Γυρίζει ἡ μάνα καὶ τῆς λέει, μὲ βραχνιασμένα λόγια :
— « Θάλασσα, σκυλοθάλασσα, καὶ σκυλοκυματοῦσα,
» Καὶ τί μποροῦσες πλεῖοτερο κακὸ γιὰ νὰ μοῦ κάμης,
» Ποῦ μ' ἄρπαξες τὸ γυιόκα μου, καὶ γυιὸ δὲν ἔχω ἄλλον ; »
Κι' ἡ θάλασσα τῆς ἀπαντάει, κι' ἡ θάλασσα τῆς λέγει :
— « Φεῦγα, γυναῖκα ἀνέγνωμη, 'πὸ τὴν ἀκρογιαλιά μου !

» Φεῦγα, γιατί τὰ δάκρυα σου, ποῦ τρέχουν σὰν ποτάμια,
• Μοῦ ἀρμυρίζουν πλεῖοτερο τ' ἀπέραντα νερά μου,
• Ποῦ τόσο μοῦ τ' ἀρμύρισαν τὰ δάκρυα τῶν μανάδων.
» Φεῦγα ἀπὸ τ' ἀκρογιαλί μου, καὶ μὴ βαρυγκομίζης,
» Κι' ἐγὼ τὸ γυιό, ποῦ σ' ἄρπαξα, τὸ γυιό, ποῦ σῶχω πάρει,
» Τὸν φήλησα, τὸν χάθειψα, καλλίτερα ἀπὸ σένα,
» Τῶπλυνα τὸ κορμάκι του, καὶ τῶχω κάμει ἄσπρο,
» Ἄσπρο σὰ χιόνι τοῦ βουνοῦ, ἄσπρο σὰν τὸν ἄφρό μου.
» Κι' ἐγὼ τὸ γυιό, ποῦ σ' ἄρπαξα, τὸ γυιό, ποῦ σῶχω πάρει,
» Γλυκὰ τὸν ἐνανούρισα, στὴν ἀγκαλιά μου μέσα,
» Καὶ τῶκλεισα τὰ μάτια του, μὲ φεγγαριοῦ ἀχτίδα.
» Μὲ τὸν κατάλευκό μου ἄφρό, τὸν ἔχω σαθανώσει,
» Τοῦ στόλισα τὰ χεῖλια του, μὲ ἄφθονο κοράλλι,
• Καὶ ὕστερα τὸν ξάπλωσα ψηλὰ στὰ κύματά μου,
» Κι' ἐκεῖνα τὸν ἐπῆρανε ἀφροστεφανωμένο,
» Κι' ἀπάνω στῆς ἀκρογιαλιᾶς τὸν ἔβγαλαν τὸν ἄμμο,
» Κι' ὅσες Νεράιδες βρῖσκονταν τὴν ὥρα ἐκείνη γύρα.
» Ὅλες τὸν συμπροβόδισαν, καὶ τοῦ εἶπανε τραγοῦδια,
» Τραγοῦδια χάρου ὄμορφα, ὅπου ραγίζουν πέτρες,
» Σὰ νὰ τὸν εἶχαν ἀδερφό, σὰ νὰ τὸν εἶχαν γέμμα ! »
Ἄκούοντας τὰ λόγια αὐτά, ἡ μαύρη μάνα φεύγει.
Τῆς τρῶει ὁ πόνος τὴν καρδιά, κι' ἡ μαύρη γῆ τὸ γυιό της.
Κι' ἡ θάλασσα ἀντρεῖεῦεται, κι' ἡ θάλασσα μουγκρίζει,
Κι' ἄλλα κορμιὰ νὰ καταπιῇ, κι' ἄλλες καρδιὲς νὰ κάψη !

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

Φρόνιμος ἀπόκρισις.

Μεταξὺ ἀφεντικοῦ καὶ ὑπηρετοῦ :

- Μὰ τὸ θεό, Γιῶργη, δὲν ξερω : σὺ εἶσαι τρελὸς ἢ ἐγώ.
— Σᾶς ἔχω, ἀφεντικό, γιὰ πολὺ φρόνιμο καὶ δὲν μπορῶ
νὰ πιστεύσω πῶς 'μπορεῖτε νὰ πάρετε τρελὸν ὑπηρετήν.

ΑΒΥΣΣΟΣ ΚΑΙ ΠΙΣΣΑ

ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ.

ΑΝΑΡΜΟΣΤΟΣ ἐκ πρώτης ὄψεως ἢ μᾶλλον εἶπεῖν ἀπροσδόκητος θὰ φανῆ πιθανὸν εἰς τινὰς ἢ ἐν τῷ ἀνωτέρω τίτλῳ τῶν σημειώσεων τούτων παράθεσις δύο μαζῶν καὶ σκοτεινῶν ὅπως δὴποτε λέξων παρὰ τὸ γλυκὺ ὄνομα τῆς μυροέσης Ζακύνθου, τοῦ πασιγνώστου φιορε τῆς Ἀνατολῆς, ὅπερ συνείθισαν καὶ πολλοὶ νὰ συνοδεύωσι μὲ τὰ ἀνθηρότερα τῶν ἐπιθέτων. Ἀληθῶς δὲ ἄπορον πῶς ἀφοῦ λεξικὸν ὀλόκληρον τῶν ὠραιότερων ἐπιθέτων κατεστρώθη περὶ τὸ ὄνομα τῆς ὑλήσεως Ζακύνθου, ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου μέχρι τῶν συγχρόνων ποιητῶν αὐτῆς, ὀλίγοις, ἡγουμένου τοῦ Ἀλικαρνασσεῶς Ἡρόδοτου, ἀνέφερον ὅτι δὲν παράγει μόνον ἴα καὶ ποιητάς, ὠδὰς καὶ γουστουλίδια, ἀλλὰ καὶ πίσσαν καὶ ἄσφαλτον καὶ ἀβύσσους καὶ βάραθρα.

Ἄλλὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ὀλίγοι τῶν ἐν τῇ φιλεόρτῳ πόλει διαμενόντων γνωρίζουσι, ὀλίγοις δὲ ἐκ τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν ἡμερον καὶ ἀνοσπερῆ νῆσον ἔχρουσι καιρὸν καὶ διάθεσιν νὰ ἰδῶσι τὴν χαινουσάν ἀβυσσον αὐτῆς, ἢ νὰ ὀφρακθῶσι τῆς πίσεως, προτιμῶντες τὴν τῶν ἴων καὶ τῆς ὀρεκτικῆς ῥιγανάδας.

Ἐγὼ αὐτὸς διελθὼν ἄλλοτε χίλια πεντακῶσια περίπου ἡμερονύκτια ἐν τῇ ποιητικῇ νήσῳ, ἀπώκνησα νὰ ἐπισκεφθῶ τὰ ἀξιοπερίεργα τῆς νήσου μέρη, οὐ μόνον διὰ τὸ μακρὸν τῆς ἐκ τῆς πόλεως ἀποστάσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ πολλὰς ἄλλας φαιδρότερας ἀσχολίας καὶ ψυχαγωγίας, ὅς εὗρισκαν τότε εἰς τὰς πρὸ τῶν σεισμῶν λαμπράς αὐτῆς ἐποχάς· μόλις δ' ἐκ τῆς ὀνομασίας τοῦ δήμου Ναφθίων ἐγνώρισα ὅτι ὑπῆρχε τὸ ἀξιοπερίεργον φαινόμενον, ὅπερ πρὸ διαιγίλων καὶ πλέον ἐτῶν εἴλκυσε τὴν περιέργειαν τοῦ πατρὸς τῆς ἰστορίας, τοῦ Ἀλικαρνασσεῶς Ἡρόδοτου, ἡγνόνουν δὲ μέχρις ἐσχάτων, ὅτι ὑπῆρχεν ἐν τῇ ἡμέρῳ νήσω ὀνόματι καὶ πράγματι Ἄβυσσος.

Ὅ,τι λοιπὸν δὲν ἔπραξα κατὰ τὴν τετραετῇ ἄλλοτε διαμονῇ μου ἐν Ζακύνθῳ, ἐπεχείρησα δις ἐν ἐνὶ μῆνι ἤδη, ὅτε βραχύν ὑπολογίζω τὸν χρόνον τῆς διαμονῆς μου ἐν τῇ νήσῳ, ἣν πιθανῶς ἀποχαιρετῶ σὺν τῇ ὑπηρεσίᾳ, ἣν ἐπὶ εἰκοσαετιᾶν ἀσκῶ, γενόμενος πρὸς τοῖς ἄλλοις διὰ τῶν μεταθέσεων καὶ ἀκούσιος περιηγητής.

Ἡ περιγραφή τῶν ἐν Ζακύνθῳ πισσοφόρων λιμνῶν ἐφείλεται εἰς τὸν Ἡρόδοτον ἐπισκεφθέντα καὶ ἰδίοις ὄμμασιν ἰδόντα αὐτάς.

Παρενθέτει δὲ ταύτην λαθῶν ἀφορμὴν ἐκ τῆς περιγραφῆς ἄλλων περιέργων ἐθίμων καὶ φαινομένων, ἰδίως δὲ τῶν Ζουήκων καὶ Κζούτων, οἵτινες ἀμελιτοῦνται καὶ πιθηκοφαγέουσιν. Ἄναφέρει δὲ τὴν νῆσον Κύρανον, ἧς αἱ παρθένοι ἀπτεροῦσιν ὄρνιθων χειρῖνοισι πίσση ἐκ τῆς ἰλῦος ψήγμα χρυσοῦ ἀναφέρουσι, περιγράφει τὸ περίεργον καὶ ἐν Ζακύνθῳ φαινόμενον λιμνῶν, ἐξ ὧν ἀναθρύβει πίσσα καὶ ἄσφαλτος, ὃ δὲ τρόπος καθ' ὃν οἱ ἀρχαῖοι Ζακύνθιοι ἐξήγαγον τὴν πίσσαν καὶ ἄσφαλτον δὲν ἀπέχει πολὺ τοῦ σημερινῷ, ἧτοι ὅπως σήμερον, ἐμβυθίζοντες κλάδον μυρσίνης ἐξάγουσι δι' αὐτῆς τὴν ἐν τῷ πυθμένι τῶν πηγῶν πίσσαν, οὕτω καὶ οἱ ἀρχαῖοι «κοντὲν ἐπ' ἄκρῳ μυρσίνῃ προσδέσαντες, ἔπειτα ἀνασύρουσι τῇ μυρσίνῃ πίσσαν, ὁσμήν μὲν ἔχουσαν ἀσφάλτου, κατὰ τ' ἄλλα δὲ Περσικῆς πίσεως ἀμείνω.»

Μετὰ τὸν Ἡρόδοτον ὁ Πλίνιος ποιεῖται μείαν τῶν ἐν Ζακύνθῳ φαινομένων τῆς πίσεως, ἣν παραβάλλει πρὸς τὴν ἐξαγομένην ἐν Βαβυλῶνι, βραδύτερον δὲ ἐν ἐκτάσει περιγράφει αὐτὸ ὁ Grasset Saint-Sauveur, ὃ ἐν ἔτει 1787 πρόξενος τῆς Γαλλίας, ἐπιστημονικώτερον ἐξετάσας αὐτὸ καὶ καταδείξας τὴν ἐκ τῆς ἐκμεταλλεύσεως αὐτοῦ μεγάλῃν ὠφέλειαν.

Αἱ περιγραφαὶ αὗται προὐκάλεσαν τὴν προσοχὴν τότε τῶν Βενετῶν ὃ δὲ Γροδενίγος ἐνήργει παρὰ τῷ Δόγῃ τῆς Βενετίας ὅπως χρησιμοποίησασιν εἰς λιμενικὰ ἔργα τὴν Ζακυνθίαν πισσᾶσφαλτον, ὡς ἐχρησιμοποίησαν ἤδη τὴν βαβυλωνίαν.

Κατὰ τοὺς χρόνους δ' ἐκείνους καὶ ὁ χημικὸς John Davy προέβη εἰς περιγραφὰς καὶ ἀναλύσεις. ἐνῶ δὲ οἱ ἀρμόδιοι κατὰ καιροὺς ἡμέτεροι ἡγνόνουν ἴσως τὴν ὑπαρξίν τῶν πολυτίμων τούτων πηγῶν, ἐν Ἀμερικῇ ὁ ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἐν ἔτει 1861, βλέπων τὸν ἐκ τοῦ πετρελαίου τῆς Πενσυλβανίας ἀναπτυσσόμενον πλοῦτον, προὐκάλει τὴν ἐπὶ τῶν πηγῶν τούτων προσοχὴν τῶν συμπατριωτῶν του, τοῦτο δὲ συνετέλεσεν εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Ἀμερικανοῦ προξένου York σχηματισμὸν Ἐταιρίας πρὸς ἐξαγωγὴν πετρελαίου ἐκ τῶν ἐν λόγῳ πηγῶν, ἣ

δὲ μεγάλη ἐπιχειρήσις ἔμεινεν εἰς τὸ στάδιον τῆς ἀποπειρας καθ' ἣν ἐποχὴν ἀγοράζομεν τὸ πετρέλαιον ὅσον τὸ ἀγοράζομεν.

Αὕτη ἐν συνόψει ἡ ἱστορία τῶν πηγῶν, περὶ ὧν ἐγράφησαν ὀλίγα μὲν ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω, συνελήθησαν δὲ πλείονα ὑπὸ τοῦ πολυτάκτι ἐπισκευθέντος αὐτὴν λογιῶν φίλου μου κ. Δὲ Βιάζης, τοῦ ἀπαραιτήτου συντρόφου μου εἰς πάσας τὰς ἐν Ζακύνθῳ ὄρεβασίας, μάλιστα δὲ εἰς τὴν τῶν πισσοφόρων πηγῶν καὶ τῆς Ἀβύσσου.

Μετὰ δίωρον ἀπὸ τῆς πόλεως ἀμαξοδρομίαν ἐφθάσαμεν πρὸ τῆς ἐν τῷ δήμῳ Ναφθίων Ἀβύσσου. Ἡ ἔναρξις τῆς καταφύτου χαράδρας, τῆς ἀποληγούσης εἰς τὴν Ἀβύσσον, δὲν προδιαθέτει τὸν ἐπισκέπτην εἰς τὸ ὑπὸ τὰ πυκνὰ δένδρα ἀρχόμενον βράχθρον, ὅπερ ἀπὸ παλαιοῦ χρόνου ἔλαβε τὸ ὄνομα τῆς Ἀβύσσου, μετὰ τὸ στόμιον τῆς ὁποίας ἐκτυλίσσεται πάλιν ἡρεμος τοπογραφία.

Περὶ τῆς βαθύτητος τοῦ βράθρου πολλὰ διηγούνται οἱ περίοικοι, μάλιστα οἱ γηραιότεροι, ἀναφέροντες ὅτι ἐπὶ ἀγγλικῆς ἔτι προστασίας περίεργοι Ἀγγλοὶ ἀπεπειράθησαν ματαίως νὰ καταμετρήσωσιν αὐτὸ ἢ νὰ ἐξακριβώσωσι πού τὸ αἶε ρέον ἐντὸς αὐτῆς ὕδωρ εὐρίσκει διεξοδὸν, ἔσριπτον δὲ ἰκανὴν ποσότητα ἐλαίου καὶ λιπιδίων ὑλῶν, ἃς δὲν εἶδον ἐξερχομένας οὔτε εἰς τὴν ἐγγύς κειμένην θάλασσαν, οὔτε εἰς τὰς ἐγγύτερον ἤδη διατηρουμένας πηγὰς τῆς πίσης. Ἐκ τούτου δὲ πολλὰ εἰκασίαι ὅτι ἔκ τοῦ χώρου τῆς Ἀβύσσου μέχρι τῶν πισσοφόρων πηγῶν ὑπάρχουσιν ἀπ' αἰώνων ὑπόγεια βράθρα, διανοιγόμενα ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ, διότι εἰς τὰς πηγὰς ταύτας καὶ ἐκρήξει ἐνίοτε γίνονται, ὧν τελευταία ἡ τῆς 3 Ἰανουαρίου 1894 περὶ ἧς συνέταξε λεπτομερῆ ἔκθεσιν ὁ κ. Δὲ Βιάζης, ἐφ' ἧς ἐβασίσθητάν αἱ μελέται τοῦ ἡμετέρου κ. Μητροπούλου καὶ τοῦ Δανοῦ γεωλόγου Issel.

Καὶ ἄλλα μεταβολαὶ τοπογραφικαὶ ἐπῆλθον εἰς τὰ μέρη τῶν λιμνῶν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἡροδότου συνεπεία σεισμῶν καὶ καθιζήσεων τοῦ ἐδάφους πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης ἢ τῶν ἰταλιστὶ λεγομένων βραδυσείσεων (bradissimo). Διότι ἐνῶ ὁ μέγας ἱστορικὸς βεβαίως ὅτι εἶδε πολλὰς λίμνας πίσης, (ὧν ἡ μείστις ἐβδομήκοντα ποδῶν καὶ διόργιοις τὸ βάθος) καὶ ὅτι ἀπέχει αὕτη ὡς τέσσαρα στάδια ἀπὸ τῆς θαλάσσης, σήμερον αἱ πλεῖνες λίμναι περιωρίσθησαν εἰς δύο μικρὰς πηγὰς καὶ ταύτας ἀπεχούσας δύο ἢ ὀλιγώτερα ἔτι ἀπὸ τῆς θαλάσσης στάδια· ἀλλ' εὐεξήγητος ἡ διαφορὰ ἐκ τε τῶν καθιζήσεων τοῦ παραλιακοῦ ἐδάφους καὶ ἐκ τῆς σπουδῆς τῶν πέριξ ἐχόντων γαίας χωρικῶν, ὅπως καλλιεργήσωσι τὰ ἐδάφη τῶν ἀποξηρανθειῶν λιμνῶν, ἐφ' ὧν ἀπέμειναν αἱ καὶ ἤδη ὑφιστάμεναι τρεῖς πηγαί, ἐξ ὧν ἀενάως ἀναβλύζει πίσσα μετὰ νάφθης.

Κατὰ τ' ἄλλα δὲ ἡ περιγραφή τοῦ Ἡροδότου ἐκ τῶν μνημονευθέντων ἀνωτέρω συγγραφέων σμικρὸν παραλλάσσει· μάλιστα δὲ καὶ κατὰ περίεργον σύμπτωσιν, κατὰ τὸν τρόπον καθ' ὃν καὶ οἱ ἀρχαῖοι καὶ οἱ σύγχρονοι ἐξάρχουσιν ἐκ τῶν πηγῶν τούτων τὴν πίσσαν, ἧτις πυκνὴ κατὰθεσία ἐξερχομένη ἐκ τοῦ πυθμένος τῶν πηγῶν.

Ἦτοι ὡς καὶ ἐπὶ Ἡροδότου ἐπὶ κοντοῦ προσδένοντες κλάδον μυρσίνης ἐξήγον πίσσαν, οὕτω καὶ νῦν πέριξ τῶν πηγῶν βλέπει τις κλάδους μυρσίνης, δι' ὧν καὶ ἡμεῖς ἐξέχομεν πίσσαν, ἀφοῦ δὲ ἐπίομεν τὸ περίφημον καὶ θεραπευτικώτατον κατραμόναρον, μετεδώσαμεν πῦρ εἰς τὴν ἐγγύς ἄλλην πηγὴν καὶ πάραυτα μεγαλοπρεπῆς ἠνήθη πυρὰ, ἣν κατεσθέσαμεν μετὰ τινος στιγμάς δι' ἀφθόου ραντισμοῦ ὕδατος.

Ἡ ἐν τῇ πηγῇ ἀναφθεῖσα πυρὰ ἐφώτιζεν ἡμᾶς ἤδη ἀρξάμενου τοῦ λυκόφωτος. Ἀναχωρήσαντες δὲ μετὰ τινος στιγμάς διήλθομεν καὶ πάλιν πρὸ τῆς Ἀβύσσου, ἧτις κατὰ τὴν ἑσπερινὴν ἐκείνην ὥραν φαίνεται σκοτεινότερα, καὶ ἐπὶ πλέον δικαιολογούσα τὴν ὀνομασίαν τῆς. Ἐπιστρέψαντες δὲ εἰς τὴν πόλιν ἐπὶ πολλῷ ἀνεπολοῦμεν τὸ θέαμα καὶ τὸ φαινόμενον τῆς πίσης καὶ ἀβύσσου καὶ ὑπελογίσασαμεν ὅποια κέρδη ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν πηγῶν ἐκείνων, ὧν τὴν πίσσαν καὶ τὸ ὕδωρ μετεχειρίζοντο κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας οἱ ἐγγύριοι καὶ οἱ διερχόμενοι ξένοι ἐν ποικίλαις ἀσθενείαις καὶ χρήσεσιν, ἐκ μὲν τῆς πίσης ἐξάγοντες καὶ πωλοῦντες ἑκατὸν περίπου βαρέλια κατ' ἔτος, τὸ δὲ κατραμόναρον πίνοντες καὶ δι' αὐτοῦ θεραπεύοντες τὰς νόσους, ἃς ἀπαριθμεῖ ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ ὁ André Grasset (Tom. III σ. 136) καὶ ἄλλοι.

Γάλλοι δὲ συνοδοιπόροι προσέθετον εἰς ταῦτα ὅτι ἂν αἱ πηγαὶ εὐρίσκοντο ἀλλάχου, ἐν Εὐρώπῃ ἢ Ἀμερικῇ, μόνον διὰ τὴν παραγωγὴν Eau de Coudron ἠδύνατο νὰ συντηρήσωσι μεγάλα ἐργοστάσια, καὶ μεταβάλλωσι τὸ μέρος ἐκεῖνο εἰς πόλιν· ἀλλ' ἂν πολυγίστος ἤθελεν εἰσθαι ἡ ὑφέλεια, εἰάν ἐπετύγχανεν ἡ παραγωγὴ πετρελαίου, οὐ κατὰ τὰς γενομένας ἀναλύσεις ἡ παρουσία ἐκεῖ κατὰ μὲν τὸν χημικὸν Davy εἶνε 30 ο|ο, κατὰ δὲ τὸν Gogniet εἶνε 35 ο|ο, κατὰ δὲ τὸν ἡμέτερον Χρηστομάνον 40 ο|ο. Ἄλλ' εἰς μὲν τὴν Ἀμερικὴν καὶ πρὸ τῶν ἐνδεικτικωτάτων τούτων ἀναλύσεων εὐρήθη ὑπουργὸς δι' ἐπισήμου ἐγκυκλίου προκαλέσας τὴν προσοχὴν τῶν συμπολιτῶν του ἐπὶ τῶν πολυτιμῶν τούτων πηγῶν. Ἄλλ' ἐνταῦθα ἀμφίβολον ἂν θὰ εὐρεθῇ καιρὸς εἰς τοιαύτας ἐπασχολήσεις. Οὕτω δὲ οὐ μόνον δὲν εἶναι ἔλπις νὰ παραχθῇ ὡς ἐκ τῆς ἰλῦος τῆς πίσης ἢ ἐν μνημονεύει ἀνωτέρω ὁ Ἡ-

ρόδος — ψῆγμα χρυσοῦ ἐκ τῶν πισσοφόρων πηγῶν, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ θά ἰδωμεν τὴν ἀμπελον τοῦ γείτονος αὐτῶν γεωργοῦ ἐπεκτεινομένην διὰ τεχνιτῆς προσχώσεως ἐπ' αὐτῶν, μόνον δὲ τὴν παρακειμένην Ἀβυσσον μένουσαν τοιαύτην ὡς μὴ ἐπιδεικτικὴν σταφιδικῆς καλλιέργειας.

Ζάκυνθος, Αὐγούστος τοῦ 1897.

TIM. ΑΜΠΕΑΑΣ

Η ΚΥΜΛΑΜΙΑ

ΑΠΑΝΟΥ σὲ ξερὸ λιθάρι,
Κοντὰ στὸ κύμα, στὴν ἐρμιά,
Μὲ ταπεινὴ ἀνθίζει χάρι
Ἀσπροκрасάτη κυκλαμιά.

Ἄλλο νερὸ δὲν τὴν ποτίζει
Ἀπὸ τῆ δρόσο τοῦρανοῦ,
Ἄλλη πνοὴ δὲν τὴν δροσίζει
Ἀπὸ τ' ἀγέρι τοῦ βουνοῦ.

Κανένα χέρι μυρωμένο
Καστανομάτας κορασιᾶς
Δὲν κόβει τὸ λησμονημένο
Λουλουδι τ' ἀκροθαλασσιᾶς.

Μέσ' τὸ φθινόπωρο π' ἀνθίζει
Φτωχὸ καὶ μοναχὸ του μένει,
Ἄλλα λουλουδιὰ δὲ γνωρίζει
Ἡ κυκλαμιά ἡ ὄρφανημένη.

Καλότυχο ! στὴν ἐρημιά του
Οὔτε μισεῖ οὔτε ἀγαπάει,
Κανὴν' δὲ γνώρισ' ἐδῶ κάτου,
Μονάχο ἦρθε καὶ θὰ πάη.

Βραΐλα.

N. Γ. Κ.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΟΥ

Η"

Η ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ ΑΜΟΙΒΗ ΤΗΣ ΑΡΕΤΗΣ

[Ἐκ τῶν σημειώσεών μου]

NΕΑΝΙΑΣ Ἀμφισσεὺς ἔλαχε κλήρου ὑποχρεωτικοῦ καὶ τὴν 14ην Ἰουλίου 1864, ἐγκαταλιπὼν τὰς σπουδὰς αὐτοῦ, τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς φίλους του, προθύμως κατετάσσετο στρατιώτης εἰς τὸ πεζικόν, κατεχόμενος ὑπὸ τῶν ἐλπίδων τοῦ μέλλοντος καὶ τῶν πόθων ἐκείνων, ὅφ' ὧν κυριεύεται πᾶς νέος. Ἡ εὐφυΐα καὶ ἡ προθυμία του ἐξετιμῆθησαν ἐν ἀρχῇ· μετὰ ἐν ἔτος ἐγένετο δεκανεὺς καὶ ἐν ἔτει 1866 ἀπέδειξεν, ὅτι σὺν τοῖς ἄλλοις προτερήμασιν ἡ γενναϊότης δὲν ἦτο ξένη αὐτῷ. Δέκα ἐννέα λησταὶ εἶχον εἰσελθεῖν εἰς Λαμίαν τὴν 6 Δεκεμβρίου 1866 καὶ ἠγχαλώτισαν τὸν ἀστυνόμον· ὁ νεαρὸς δεκανεὺς ἐφορμᾷ, φονεύει τὸν ἀρχιληστὴν Διπλαλέξην καὶ ἀπολυτρόνει τὸν αἰχμάλωτον· τῇ προτάσει τοῦ τότε ἀρχηγοῦ Φθιώτιδος Σ. Σούτσου τηλεγραφικῶς προβιβάζεται ὑπὸ τοῦ Ἰγπουργεῖου εἰς τὸν βαθμὸν λοχίου ὁ τολμητικῶς δεκανεὺς.

Ἐκρήγνυται ἡ ἐπανάστασις τῆς Κρήτης καὶ ὁ γενναῖος λοχίας, φρονῶν, ὅτι ὁ στρατιώτης δὲν ἔχει τὴν ἀποστολὴν νὰ φθισίῃ ἐντὸς καφενειῶν, τρέχει καὶ μάχεται καρτερικῶς ἐπὶ 14 μῆνας ὑπὸ τοὺς κ. κ. Ζιμβρακάκην καὶ Κορωναιῶν, ὑποστάς παντοίας στερήσεις καὶ διακριθεὶς πάντοτε.

Ὅταν δὲ τὸ ἀτιμωτικὸν πρωτόκολλον (Ἰανουάριος 1869) ἐπνίξε τὴν ἐπανάστασιν, ὁ λοχίας ἐπανέρχεται εἰς τὴν θέσιν του.

Τὴν 31ην Μαΐου 1870, ὀλόκληρον συμμορίαν ληστῶν, — τὴν τοῦ Μπαμπούκου μετὰ ἐξ ἄλλων — συλλαμβάνει ἐν

Βονίτση, ὁ δὲ ταγματάρχης αὐτοῦ κ. Μακρῆς, ἐκτιμῶν τὴν ἀνδρείαν τοῦ λοχίου, δωρεῖται αὐτῷ δύο ἀργυρὰ πιστόλια. — κειμήλια τοῦ 1821. Μετὰ 15 ἡμέρας ἐν τῷ λιμένι Βονίτσης, πληροφορηθεῖς, ὅτι ἐντὸς πλοίου κρύπτονται δύο λησταὶ διάσημοι, — οἱ ἀδελφοὶ Φερεντιναῖοι, — δὲν διατάζει νὰ μεταβῇ καὶ τοὺς συλλάβῃ. Ὁ Δ. Γρίβας, βουλευτὴς τότε, ἀμείβων τὴν τόλμην καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος, ἀσπάζεται δημοσίως τὸν διώκτην τῆς ληστρικῆς μάστιγος καὶ ἐκ τῆς Βονίτσης. Ἄλλ' ὁ γενναῖος λοχίας δὲν εἶναι περιωρισμένων ἰδεῶν ἄνθρωπος· εἶναι κοσμοπολίτης καὶ εὐγνώμων. Ἀκούει, ὅτι ἡ Γαλλία ἔχει ἀγῶνα· γνωρίζει, ὅτι ἡ Ἑλλάς θέσσει εὐγνωμοσύνην εἰς τὸ ἔθνος τοῦτο καί, θυσιάων θέσιν, βαθμὸν, πατρίδα, πᾶν ὅ,τι προσφιλές, κατατάσσεται μετὰ Ἑλλήνων ἐθελοντῶν εἰς τὸ πρῶτον Παρισινὸν σῶμα τῶν ἐλευθέρων σκοπευτῶν. Παρευρίσκειται εἰς τὰς μάχας τοῦ Ὀρλεάνς, τοῦ Ἀλασόν καὶ τοῦ Πατέ. Ἐκτελεῖ δὲ τὸ καθήκον ἐπὶ ἐννέα μῆνας γενναίως καὶ τιμίως, ὡς μαρτυροῦσι τὰ εἰς χεῖράς του πιστοποιητικὰ καὶ εὐχαριστήρια. Λήξαντος τοῦ ἀγῶνος ἐπανέρχεται καὶ αὖθις εἰς τὴν θέσιν τοῦ λοχίου, ἀναμένων τὸν εὐθετον χρόνον νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν ἀνδρείαν καὶ πειρὰν του ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἑαυτοῦ πατρίδος.

Κατὰ τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ, παρρηρεῖ ὅτι οἱ λοχαγισμοὶ τοῦ ἀνωτέρου ἀξιωματικοῦ του δὲν ἦσαν τακτικοί· οἱ στρατιῶται παρεπονοῦντο. Εἰς τὰ βιβλία ἐσημειοῦτο ἡ δαπάνη τοῦ ἄρτου, ἀλλ' ὁ διδόμενος ἄρτος δὲν ἦτο ὁ κανονισμένος. Ὁ λοχίας μετὰ παρρησίας καταγγέλλει τὸν ἀνώτερον αὐτοῦ ἐπὶ καταχρήσει. Ἐλπίζει, ὅτι ἐνώπιον τοῦ στρατοδικείου ἀποκαλυφθήσεται ἡ ἀλήθεια· ἀλλ' εἶδει νὰ καθαιρεθῇ ἢ ὁ ἀξιωματικὸς ἢ ὁ λοχίας. Τὸ Ὑπουργεῖον, ἀντὶ νὰ παραπέμψῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ στρατοδικεῖον, ἀποφαίνεται, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀφορμὴ πρὸς κατηγορίαν κατὰ τοῦ ἀξιωματικοῦ καί, ἐπὶ τῇ ἐγγλήσει αὐτοῦ ἐπὶ συκοφαντίᾳ, καθαιρεῖ τὸν λοχίαν, ἐν ᾧ πρὸς ἐκδικασιν τοῦ ἀδικήματος τῆς συκοφαντίας κατ' ἀνωτέρου μόνον τὸ στρατοδικεῖον ἦτο ἀρμόδιον. Δὲν δυνάμεθα ἡμεῖς νὰ υποστηρίξωμεν, ἂν ὁ ἀξιωματικὸς ἦτο ἐνοχὸς ἢ ἀθῶος· ἀλλὰ

βέβαιον εἶναι ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον ἀναρμοδίως ἐδίκασε καὶ τὸ πολὺ, πολὺ ὁ λοχίας ἐν γνῶσει δὲν ἀπέδωκε πρᾶξιν ἀξιοποῖνον· δὲν ὑπῆρχον ἐπομένως τὰ στοιχεῖα τῆς συκοφαντίας.

Ἄλλὰ («τὸ μεγάλο ὕψος τρώγει τὸ μικρό») Ὁ ἐνάρετος καὶ γενναῖος ὑπαξιωματικὸς ὑποβιβάζεται εἰς στρατιώτην ἀπλοῦν! . . . Ζητεῖ νὰ παραιτηθῇ, ἀλλ' οἱ νόμοι τῆς πατρίδος του κρατοῦσιν αὐτὸν εἰς τὰς τάξεις του.

ὑπὸ τὰς δυστυχεῖς ταύτας περιστάσεις εἶδομεν ἡμέραν τινά, — κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1877, — στρατιώτην ἰστάμενον ἐν τινι σκοπιᾷ τῶν ἐν Χαλκίδι εἰρηκτῶν, χαιρετῶντα τινὰ ἐκ τῶν ἀνωτέρων του, — ὃν ἄλλοτε, ἤτοι πρὶν ἢ τιμωρηθῆ ἕνεκα τῆς ἀρετῆς του, — εἶχε κατώτερον. Ἐκ τῆς εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ σκοποῦ ἐξωγραφισμένης λύπης, μελαγχολίας καὶ ἀηδίας τοῦ κόσμου λαβόντες τὴν περιέργειαν, ἠρωτήσαμεν τίς ἄρά γε νὰ ἦτο ὁ εὐσταλῆς ἐκεῖνος στρατιώτης! Τότε ἐμάθκαμεν τὸ ζωντανὸν δράμα τοῦ βίου του. . .

Αἱ χαρασσόμενά αὐτὰ λέξεις ἄς χρησιμεύσωσιν ὡς ἀμυδρὰ ἱκανοποίησός του.

Ὁ στρατιώτης ἐκεῖνος τοῦ Β'. Συντάγματος ἐκαλεῖτο Παναγιώτης Ἀγγελόγιαννος.

Γ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ

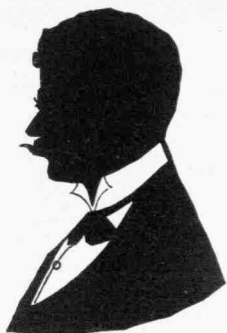
ΑΡΧΑΙΑ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

* Ἄν ἦσαι ταχὺς εἰς τὸ φαγητὸν καὶ βραδὺς εἰς τὸν δρόμον, τρώγε διὰ τῶν ποδῶν σου καὶ πρέχε διὰ τοῦ στόματος.

* Τόσον ἦτο φιλάργυρος ὁ Ἐρμῶν, ὥστε, ἰδὼν καθ' ὕπνιν ὅτι ἔκαμε δαπάνην, ἀπηγγονίσθη ἐκ τῆς λύπης του.

* Ὁ φθόνος εἶνε κάκιστος. Ἐχει ὄμους καὶ τι καλόν· διότι τήκει τὰ ὄμματα καὶ τὴν καρδίαν τῶν φθονερῶν.

* Ὁ ψάλλτης Σιμίλλας ἐρόνευσεν ὄλους τοὺς γείτονάς του ψάλλον δι' ὄλης τῆς νυκτός, ἐκτὸς ἐνός — τοῦ Ὀριγένους, ὅστις ὄμως ἦτο κωρὸς.

ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΗΣ

Ἐστὸν οὐρανὸ μαγευτικὰ
λάμπουν ἀστέρια μύρια,
ὅπου φωτίζουν μυστικὰ
τῆς νύχτας τὰ μυστήρια...

Μ' ἀπ' ὅλα λάμπουν πειὸ γλυκὰ
τὰ μάτια τῆς καλῆς μου,
γιατὶ φωτίζουν μυστικὰ
τῆ νύχτα τῆς ψυχῆς μου.

* ΣΗΜ.— Ὁ εὐελπις καὶ νεαρὸς λόγιος κ. Γ. Σαΐακτοῦς πρῶ-
την ἡδὴ φορὰν ἐμφανίζεται ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς δημοσιότητι. Ἐν
Λειψία, ἔνθα τέως διέμενε συμπληρῶν τὰς φιλολογικὰς αὐτοῦ
σπουδὰς ἐγένετο γνωστὸς ἐκ τινῶν ἐπιτυχῶν δημοσιευμάτων. Ἄλλ'
ἐκ τῆς ὧδε παρατιθεμένης σειρᾶς ποιηματίων αὐτοῦ, εἰλημμένων
ἐκ συλλογῆς ἀνεκδότου, ἐν οἷς εὐρηται ἰκανὴ πρωτοτυπία καὶ αἰ-
σθημα ἀβρότατον, οἱ ἀναγνώσται τοῦ Ἡμερολογίου θὰ ὁμολογή-
σωσιν ὅτι ὁ νέηλος ποιητὴς αὐτῶν κέκτηται οὐχὶ σύνθητες ποιητι-
κῶν τάλαντων, ὅπερ σὺν τῷ χρόνῳ καλλιεργούμενον, δύναται νὰ
ἐξασφαλίσῃ αὐτῷ ἐπιζήλον θέσιν ἐν τῷ Νεοελληνικῷ Παρνασσῷ.

2. ΚΟΥΕ ΤΑ...

Σὲ λένε ἄγγελο σωστό,
εἶναι ἀλήθεια φῶς μου,
μὰ τώρα ποῦ ἦτανε γραφτὸ
νὰ γίνης ἄγγελός μου,

Τὰ δυὸ φτερά τ' ἀγγελικὰ
ὦ! κόψε τα νὰ ζήσης,
φοβοῦμαι ἔτσι ξαφνικὰ
νὰ μὴ μου φτερουγίσῃς...

3. ΛΗΘΗ

Πῶς ἤθελα 'ς τὰ καταχθόνια
νερά τῆς Λήθης νὰ λουσθῶ,
καὶ μ' ὅλη μου τῇ καταφρόνια
τὸν ψεῦτη κόσμον ν' ἀρνηθῶ...

Νὰ λησμονήσω ἓνα — ἓνα
κάθε καῦμὸ κ' ἔννοια πικρὴ,
καὶ πρῶτα-πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἐσένα,
ἐσὲν' ἀχόριστη μικρὴ!

4. Η ΗΔΟΝΗ

(Κατὰ τὴν Mme de MURAT)

Κ' εἶπα 'ς τὴν φίλην ἡδονήν: — γιατί
νὰ εἶσαι τόσοσ ἀστατη, κακιά;
Ἐνῷ θαρρεῖ κανεὶς πῶς σὲ κρατεῖ,
οὐ πάντα τοῦ ξεφεύγεις βιαστικιά... »

Καὶ μ' ἀπαντᾶ μὲ γλῶσσα τρυφερή :
 — Ἔ! Νὰ δοξάζης πάλι τοὺς θεούς,
 ἂν μ' εἶχαν πλάσει πειὸ βασταχτερή,
 θά με κρατούσανε . . . σ' τοὺς οὐρανοὺς.

5. Ο ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΜΟΥ

Σὰν φεΐδια, δράκοι ἄγρυπνοι,
 τὰ μαῦρα σου τὰ φρύδια,
 τὸν θησαυρό μου φύλαγαν —
 τὰ δυὸ γλυκὰ σου μάτια.

Μὰ κάποιος πλάνος ἴνάρκωσε
 τοὺς δράκους καὶ τὰ φεΐδια.
 καὶ μούκλειψε τὸν θησαυρό —
 τὰ δυὸ γλυκὰ σου μάτια!

6. ΚΡΟΚΟΔΕΙΛΟΣ

Κι' ὁ φοβερὸς κροκόδειλος
 ὅπου καρδιά δὲν ἔχει,
 πρὶν καταπιῆ τὸ θῦμα του
 μὲ δάκρυα τὸ βρέχει.

Μὰ σὺ καὶ τὸν κροκόδειλο
 τὸν ἀπερνᾷς, Κυρά μου,
 γιὰτὶ μὲ μάτι ἀδάκρυτο
 σπαράξεις τὴν καρδιά μου!

7. Τ' ΑΣΤΕΡΙΑ

Τ' ἀστέρια θωρῶ μ' ἀγωνία...
 καὶ λέγω πῶς ἴσως κανένα
 τὸν μαῦρο καῦμό μου νὰ νοιώθῃ,
 ἀφοῦ μὴν ἤχῳ δὲν εὐρήκαν
 ἔς τὴ γῆ τῆς καρδιάς μου οἱ πόθοι...

Κι' αὐτὰ μ' ἀπαντοῦν μ' εἰρωνεία :
 ἔσένα οἱ ἀνθρώποι σὲ διώχνουν
 ποῦ σῶχουν ζωὴ χαρισμένα,
 κι' ἀπ' τ' ἀστρα γυρεύεις βοήθεια
 ποῦ δὲν σε γνωρίζει κανένα ; ..

8. ΤΑ ΜΑΓΙΑ

Ἦταν κλεισμένη ἡ πόρτα τῆς μὲ δυὸ κλειδιά κλεισμένη,
 Μὲ μιὰ σφραγίδα κόκκινη ἀπ' ἔξω σφραγισμένη...
 Μὰ ἐγὼ μάγια τῆς ἑκαμὰ ἔς τὸ φῶς τῆς Ἀφροδίτης,
 Καὶ ἀνοιξεν ἡ πόρτα τῆς μιὰ νύχτα μοναχὴ τῆς.

9. ΠΕΤΡΙΝΕΣ ΚΑΡΔΙΕΣ

Κ' αἱ πέτρες ὅταν τρίβωνται
 βγάζουνε σπίθες καὶ φωτιές...
 κι' ἀφοῦ τὰ πάθη πέτρωναν
 καὶ τὲς δικές μας τὲς καρδιές,
 ἔλα ξανὰ νὰ σμίξωμε. . .
 ἴσως μὲ τόσες συμφορές,
 ἴσως μὲ τόσα βάσανα
 κι' ὅπὸ τὲς πέτρινες καρδιές

για μιὰ στιγμή νὰ λάμπουνε
καινούργιες φλόγες καὶ χαρές...
κ' αἱ πέτραις ὅταν τρίβωνται
βγάζουνε σπίθες καὶ φωτιές!

10. ΕΙΚΟΝΑ

Πῶς ἤθελα νάσουν εἰκόνα,
μὰ ὄχι ἐδῶ 'ς τὴν Ἐκκλησιά
νὰ σὲ φιλῇ ὅλος ὁ κόσμος
χωρὶς ἄτροπή καὶ χορτασιά!

Πῶς ἤθελα νάσουν εἰκόνα
'ς ἐρημοκλῆσι μακρινό,
μόνος ἐγὼ νὰ σε λατρεύω,
μόνος ἐγὼ νὰ σε ὑμῶ! . .

Θάμουν πιστὸς προσκνητής σου,
εἰκόνα μου ζωγραφιστή,
ἀλλὰ καὶ ἄγγελος θανάτου
γιὰ δεύτερο προσκνητή!

11. ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Ὅταν με πρωτοκύτταξες
μὲ τὴ ματιά σου τὴν αἰθήρια,
οἱ ἔρωτες τριγύρω σου
φτερούγιζαν ὡς περιστέρια.

Ὅταν πρωτοχορέψαμε
καὶ μοῦ ἴσπαρτάριζες 'ς τὰ χέρια,

αἱ σκέψεις μου τριγύρω σου
φτερούγιζαν ὡς περιστέρια.

Ὅταν πρωτομιλήσαμε
γλυκοκυττάζοντας τ' ἀστέρια,
ἄχ! τὰ φιλιὰ μου γύρω σου
φτερούγιζαν ὡς περιστέρια.

Μὰ τώρα 'ς ἄλλον γύρισε
ματιές, φιλιὰ, χαρές κ' ἐλπίδες,
καὶ ξένες σκέψεις γύρω σου
πετοῦν ὡς μαῦρες νυχτερίδες!...

12. Ο ΑΓΓΕΛΟΣ

Σὲ μιὰ Ἐκκλησιά παράμερη εἶδ' ἀνοικτὴ τὴν πύλη,
Καὶ μπῆκα μὲ εὐλάβεια καὶ προσευχὴ 'ς τὰ χεῖλη.
Κι' ἐκεῖ ποῦ ἐτριγύριζα 'ς τὰ λείψανα τ' ἀρχαῖα,
Μὲ ξάφνισ' ἕνας Ἄγγελος μὲ φλογερὴ ῥομφαία.
Κι' ἀπὸ τὸ χέρι μ' ἔσυρε σ' ἕνα παλῆρ στασίδι,
Ποῦ τοῦχε φάγει ὁ σάρακας τὸ μαῦρό του σανίδι.
Καὶ μοῦπε : εἶνε ὁ τάφος σου ποῦ ἐγὼ σῶχω διαλέξει...
Κ' ἐπάγωσε τὸ αἷμά μου 'ς τὴ φοβερὴ του λέξι...
Τότε ἡ ῥομφαία ξέστραψε μὲσ' 'ς τὸ γυμνὸ του χέρι,
Κ' εἶδα 'ς τὴ λάμψι της, ὦϊμέ! τὸ λατρευτὸ μου ταῖρι!

13. ΤΑ ΔΩΡΑ ΣΟΥ

Στὴν περασμένη ἀγάπη μας τὴ σκέψι μου γυρίζω,
Καὶ τὰ παλῆρὰ τὰ δῶρα σου μὲ πόνον ἀντικρύζω...

Τὴ κρεμασμέν' εἰκόνα σου ποῦ τρυφερά μὲ βλέπει,
Θὰ τὴν σκεπᾶς ὀλόγυρα μὲ μαῦρη, κρύα σκέπη.

Μὲ δρόσο καὶ μὲ δάκρυα μιὰ γόστρα θὰ ραντίσω,
Τὰ μαραμμένα ρόδα σου 'ς τὴ γῆ της νὰ σκορπίσω.

Σὲ μαῦρο ἐβενόξυλο μιὰ θήκη θεὸ νὰ γλύψω,
Τὰ μαῦρα τὰ μαλλάκια σου 'ς τὰ βόθη της νὰ κρύψω.

Σὲ φάκελλον ὀλόμαυρο, μ' ὀπελπισμένο κλάμα
Τὰ τρυφερά σου γράμματα θὰ τ' ἀραδιάσω ἀντάμα.

Μέσ' σὲ βελουδο πλουμιστὸ μὲ πένθιμη γιρλάντα
Τὸ μαῦρο δακτυλίδι σου θεὸ νὰ φυλάγω πάντα.

Ἐνα μνημεῖο θεώρατο 'ς τὰ στήθια μου θ' ἀνοιξω,
Τὰ χθεσινὰ μας ὄνειρα 'ς τὴν τέφρα των νὰ σμιξω.

Καὶ μιὰ κανδήλ' ἀκοίμητη σὲ μιὰ γωνιά θ' ἀνάψω
Τὴν πρώτη εὐτυχία μιας μονάχος μου νὰ κλόψω...

14. ΕΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Κατὰ τὸ γερμανικόν.

Εἶτε 'ς τὴν πόλι ἀργοδιαβαίνω

Ἡ τριγυρνῶ 'ς τὴν ἔσοχή,

Ἐνα τραγοῦδι πικραμένο

Πάντα μοῦ θλίβει τὴ ψυχὴ :

Πῶς ἐν' ἀστέρι πλανημένο

Ἵς τὸ ἄπειρο τὸ σκοτεινόν,

Ἐνα λουλουδι πατημένο

Σὲ μονοπάτι ταπεινόν,

Μιὰ πέρδικα κατατρεγμένη
Χωρὶς φωλιὰ, χωρὶς πνοή.
Καὶ μιὰ ἀγάπη προδομένη
Δὲν εἶνε πλέον γιὰ ζωή!

15. ΑΠΕΘΑΝΕ...

Ainsi le sourire s'efface,
Ainsi meurt sans laisser de trace
Le chant d'un oiseau dans le bois.

J. PARNY.

Ἀπέθανε ἡ ἀγάπη μου σὰν ὄνειρον ὠχρό,
Ἀπέθανε ἡ ἀγάπη μου προτοῦ νὰ τὴν χαρῶ.

Τρεμουλιαστὰ τῆς ὀφάλισα τὸ μάτι τὸ ὑγρό.
Τὸ στόμα της τὸ ὀφράγισα μὲ φίλημα πικρό...

Ἄσπρα στεφάνια ἔπλεξα μὲ λούλουδα χλωμὰ,
Ποῦ περισσὰ τὰ ράντισα μὲ δάκρυα θερμά.

Τριγύρω της ἀράδιασα λαμπάδες καὶ κεριά,
Ποῦ μὲ λαχτάρω τὰναψα 'ς τοῦ στήθους τὴ φωτιά.

Ἄσπρο μετόξι ἄπλωσα 'ς τὴν ὄψι τῆς νεκρᾶς.
Πλεγμένο μὲ τὰ ὄνειρα τῆς πρώτης μας χαρᾶς.

Σὰν νύφη τὴν ἐστέλισα μὲ ἄνθη καὶ δροσιά,
Σὰν νύφη ποῦ ἐκίνησε νὰ πάη 'ς τὴν ἐκκλησιά.

Τὴν ἔτυλιξα 'ς τοῦ πένθους μου τὸ σάβανο τ' ἀχνόν,
Τὴν ἔθαψα σὰν ὄνειρο 'ς τὸ στήθος μου τ' ἀγνόν...

Καὶ μυρολόγια ἀρραδιασα μὲ πόνου φλογερό.
Ἀπέθανε ἡ ἀγάπη μου σὰν ὄνειρον ὠχρό!

Ἐν Λειψία, 1896.

Γ. ΣΑΪΑΚΤΗΣ

ΧΗΡΑ

ΚΩΜΙΚΟΣ ΜΟΝΟΛΟΓΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ

(Εισέρχεται ὀργισμένος καὶ περὶ τὸν πλόν του ἐπὶ τινος ἐπίπλου).

ΕΙΝΕ φοβερὸν! . . . Πταίω ἐγώ, ἀδελφέ, ἂν ἐκεῖνος ὁ νονὸς μου μὲ ὠνόμασε Γιάννη καὶ ὄχι Γιώργο; . . . Ἡ Ἑλπινίκη, μάτιχά μου, μὲ τὸν ἐκλογικὸν κατάλογο στὸ χέρι, ἔχει τὸ κουράγιο νὰ ὑπανδρευθῆ καὶ νὰ θανατώσῃ ὅλους τοὺς ἐν τῷ δημοτολογίῳ Γιώργηδες τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον, ἀλλὰ Γιάννη δὲν πέρνει οὔτε ἕνα. . . Ἐτελείωσε. . . οὔτε ἕνα! . . . Καὶ ἐγὼ ἤλπιζα μετὰ τὴν πρώτην μου ἀποτυχίαν. . . (Περιφέρεται ἀπελπὶς, εἶτα εἰς τὸ κοινόν) Ἔχετε δίκαιον νὰ μὲ βλέπετε μετὰ τόσης περιεργείας καὶ νὰ ἀμφιβάλλετε περὶ τῆς διανοητικῆς μου καταστάσεως. . . Ἀλλὰ γιὰ πῆτε μου ποῖος εἰς τὴν θέσιν μου θὰ ἦτο ψυχραϊμύτηρ; . . . Ἀκούσατε καὶ πρὸς Θεοῦ ὅσοι ἐξ ὑμῶν βαπτίζετε ἀρσενικά ὀνομάζετέ τε Γιώργηδες ἵνα μὴ τὰ ταλαιπώρα περιέλθουν ποτέ εἰς τὴν θέσιν μου! . . . Ἐγώ, φίλοι μου, εἶμαι καθὼς βλέπετε ἀρετὰ καλοκατωμένους ἄνθρωπος καὶ χῆρος, ποῦ θὰ πῆ πῶς εἶχα γυναῖκα, τῆς ὁποίας ὁ Θεὸς ἀνέπαυσε τὴν ψυχὴν. . . καὶ τὸν σύζυγον. . . Ἀποθανοῦσα ἡ μακαρίτισσα μ' ἀφῆκε μεγάλην ἡσυχίαν καὶ μικρὰν κόρην, ἥτις εἶχεν ἀνάγκην προστάτιδος, κατὰ τὴν Ἑλπινίχην! . . . Τί δὲ ἐστὶν Ἑλπινίκη; . . . Εἶνε ὃν. . . Ἄς λείψῃ ἡ ποιήσις! . . . Εἶνε τὸ ὀρεκτικώτερον κομμάτι τῶν Ἀθηνῶν καὶ φίλη τῆς συζύγου μου. . . ὅταν δὲ δύο φίλοι νέαι καὶ ὑπανδρὸι συναντηθῶσι, τὸ τί λέγεται μεταξὺ των δὲν λέγεται. . . Τόσοι ἔπαινοι ὑπὲρ τῶν συζύγων των, ὥστε προδιαθέτουν τὴν μίαν ὑπὲρ τοῦ συζύγου τῆς ἄλλης. . . Συνεπῶς ἤλπιζα ἐπὶ τὴν Ἑλπινίχην, τῆς ὁποίας ὁ σύζυγος ἦτον ἐτοιμόρροπος! . . . Μίαν ἡμέραν ὁ ἥλιος ἔβαινε εἰς τὴν

δύσιν του, ὁ σύζυγος εἰς τὸν τάφον του, ἐγὼ πρὸς τὴν σύζυγον του καὶ ἐκεῖνη ἔβαινε. . . θὰ ἴδωμεν ποῦ, διότι ἀπουσίαζε κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν μου! . . . Κατοικεῖ ἀπέναντί μου. . . Τὴν ἐπομένην λίαν πρωΐ ἡ σπαρακτικὴ φωνὴ τῆς χῆρας πλέον Ἑλπινίχης, μοῦ ἐγνωστοποίησε τὸ εὐχάριστον δι' ἐμὲ τέλος τοῦ συζύγου τῆς, ὃν ὁ Θεὸς ἄς τὸν ἀναπαύσῃ ἐν τόπῳ δικαίῳ! . . . Ἀπέθανεν ὁ καυμένος ἐξ ἀδυναμίας. . . ναί, ναί, εἶχε μεγάλην ἀδυναμίαν. . . εἰς τὴν γυναῖκά του! . . . Τέλος ἐγειρόμαι καὶ ἀπὸ τοῦ παραθύρου μου βλέπω καὶ ἀκούω τὸν θρῆνον, κλαυθμὸν καὶ ὄδυρόν τῆς! . . . Τὰ μαλλιά τῆς λουσθέντα ἐπίτηδες ἀπὸ τὴν προτεραιάν, ἔπαιζαν τὸν πρῶτον ρόλον, χυμμένα εἰς τὸν ἀφρόπλαστον λαϊμόν τῆς! . . . Ἡ ἀπόφασις ἐγένετο! . . . Ὅα τὴν νυμφευθῶ! . . . Φαντασθῆτε, ὅταν ἐνθυμούμεθα δύο χῆροι τοὺς κεκοιμημένους! Τί ντυέτο! . . . Ἀῖ; . . . «Ἄχ! ὁ συχωρεμένος!» . . . ἐκεῖνη «ὦχ! ἡ συχωρεμένη!» . . . ἐγὼ «Ἄχ ὁ μακαρίτης!» . . . ἐκεῖνη «ὦχ! ἡ μακαρίτισσα!» . . . ἐγὼ «Ποτέ δὲν μοῦ ἤρνεϊτο τίποτε!» . . . ἐκεῖνη «Ποτέ δὲν μοῦ ἐζήτηε τίποτε!» ἐγὼ. . . Ἄς ἦνε! . . . Ἀπεφάσισα καθὼς ἔλεγα νὰ ζητήσω ἐγὼ χῆρος τὴν χεῖρα τῆς χῆρας διὰ τῆς μαμμῆς, ἥτις μὲ ἐβεβαίω πρὸς τοῖς ἄλλοις ὅτι τῆς ἦτο καὶ πιστότατος ὁ Γεώργιος τῆς Ἑλπινίχης, διότι καθὼς ἔλεγε τοῦχε πάρει τὸν ἀέρα, ἀφοῦ δὲν ἠδύνατο νὰ πάρῃ τίποτε ἄλλο! . . . Ἐκρίνα καλὸν λοιπὸν νὰ προδιαθέσω τὴν μαμμὴν ὅπως προπαρασκευάσῃ τὴν ἑνωσίαν μας. . . Πρέπει νὰ ξεῦρετε ὅτι ἡ μαμμῆδες εἶνε μοναδικαῖς εἰς αὐταῖς τῆς γλυκοδουλειᾶς. Τὴν φωνάζω καὶ. . . «Νὰ τῆς τὸ πῶ καὶ ἀμέσως,» μοῦ λέγει! . . . — «Ὅχι, γιὰ τὸ Θεό! ἀκόμη ὁ ἄνδρας τῆς κεῖται ἐκεῖ νεκρὸς καὶ θὰ τῆς πῆς τέτοια λόγια, μέσα στὴν τὴν ὀλίφιν τῆς, τὸν ὄδυρόν αὐτόν; . . . — Μπᾶ ποῦ κλοῦβια νᾶνε ἡ ὥρα ποῦ τ' ἀκούει γυῖ μου! . . . καὶ τί ἔχει νὰ κάμῃ ὁ δαρμὸς μὲ τὴν λύπη; . . . Ἐνοια σου καὶ θὰ τῆς τὸ πῶ,» μοῦ λέγει καὶ φεύγει. . . ζητῶ νὰ τὴν ἐμποδίσω, ἀλλ' ἀδύνατον! . . . Ἐτρελάθη, ἐσεφθῆν καὶ ἐπερίμενα νὰ τὴν δῶ ξυλοφορτωμένην καὶ κορηνοτσακίζομένην ἀπὸ τὴν σκάλαν τῆς Ἑλπινίχης. . . ὅτε τὴν βλέπω ἐπιστρέφουσιν καὶ καλῶς ἔχουσιν. . . Ἀπόδειξις ὅτι δὲν ἔκαμε λόγον! . . . — Ἐ, κυρὰ μαμμῆ; . . . — Γυῖ μου τῆς τῶπα! . . . Ἄνατρίχιασα! . . . — Καὶ πῶς; ἐφέλλισα. . . — Νά, πῶς. . . (τὴν μιμνεῖται) Κόρη μου, τῆς λέω, ἀπὸ δῶ ἀπέναντι ὁ κύρ Γιάννης μὲ παρεκάλεσε ἐπειδὴ καὶ σὲ βλέπει σε τόση ἀπελπισία γιὰ τὴ μοναξιά σου, νὰ σοῦ πῶ ὅτι προσφέρεται νὰ σὲ πάρῃ νὰ σὲ παρηγορήσῃ ἂν καὶ τοῦ λόγου σου τὸν θέλεις; . . . Καὶ ἐκεῖνη ἡ χαροκαυμένη μοῦ λέγει, τραβῶντας τὰ μαλλιά τῆς! . . . (θγ-

ριωδῶς) — "Αχ! κυρά μαμμή μου, νὰ τοῦ πῆς τοῦ κύρ Γιάννη, ὅτι τὸν εὐχαριστῶ πολὺ ποῦ μὲ θυμῆθηκε στὴ σκοτεινιά μου καὶ τὴν ἐρημιὰ ποῦ μ' ἀφῆκε ὁ Γεωργάκης μου! . . . "Αχ, πές του, κυρά μαμμή, πῶς λυποῦμαι πολὺ ποῦ δὲν μπορῶ νὰ τὸν πάρω . . . γιατί . . . ἄχ! . . . ἔδωκα τὸν λόγον μου εἰς ἄλλον! . . . » Πῶς εἶπατε; . . . ἐννοεῖτε λοιπὸν γιατί λέγον ὅτι βιάζεται . . . καὶ ἦναι; . . . "Αχ! χῆραι! χῆραι! Πνέω μένεα καθ' ὑμῶν ὄλων αἱ εἶμαι ἱκανὸς ὄλας, μὰ ὄλας νὰ σᾶς . . . νυφευθῶ! . . . Βλέπετε λοιπὸν ὅτι ἐγὼ μένω χηροκαυμένος χῆρος χηρὸς ὅτε ὁ ρος τῆς χηροκαυμένης χήρας . . . Ἐτκέφθη ὅτι ἡ ἀδύνατον νὰ μὴ ἦτο ἐκεῖ ὁ παρήγορός της, καὶ ὅπως ἦμην ἄνευ ἐλπίδος καὶ πῖλου, τρέχω νὰ τὸν ἰδῶ . . . Ἄλλὰ πρὶν ἀνέλθω τὴν κλίμακα ἀκούω τὴν Ἑλπινίκην ὀλοφυρομένην καὶ λέγουσαν (τὴν μεμεῖται). «Τί νὰ σοῦ πρωτοθυμηθῶ, Γιωργό μου, ἐτοῦτο σου, ἐκεῖνο σου, ἢ πάντοτε ποῦ ἐπρολάβαινες τὰς ὀρεξεις μου; . . . Ἄκόμα καὶ μιὰ ὥρα πρὶν πεθάνης, ποῦ ν' ἀγιάσουν τὰ κοκκαλάκια σου, μοῦλλεγες . . . » Ἑλπινίκη μου, ἐπειδὴ ἤξεύρω πῶς τὴ νύχτα φοβᾶσαι νὰ μένης μόνη σου, μὴν ἀφήσῃς ἀπὸ κοντὰ σου τὸν νοικοκύρη μας τὸ Γιωργό! . . . » Ὑποθέτα ὅτι ἐννοήσατε . . . Δι' ὄλα, βλέπετε, προεῖδεν ἡ χήρα ἡ κακομοῖρα! . . . Ἴσως τινὲς ἐξ ὑμῶν, κύριοί μου, ἀγνοεῖτε τὴν πρόληψιν καθ' ἣν ὁ νεκρὸς τὸν ὁποῖον κλιεῖτε, σᾶς παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς, ἐὰν φταρνησθῆτε παρουσίᾳ του καὶ δὲν τοῦ δώσατε μέρος τῶν ἀσπρορρούχων σας! . . . Αὐτὸ ὅμως καλῶς ἐγνώριζεν ἡ χήρα, ἣτις κατηράτο τὸν Θεὸν διατὶ νὰ τὴν ἀφήσῃ νὰ ἐπιζῆσῃ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γεωργίου της, τὸν ὁποῖον καὶ παρεκάλει νὰ τὴν λάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ μὴ ὑποφέρουσα τὸν χωρισμὸν του, ὅτε . . . Ἄφου! . . . Εἰτήχουσεν ὁ Θεὸς τῆς δεήσεως τῆς χήρας . . . ἀλλ' ἐκεῖνη ἐν ροπῇ ὀφθαλμοῦ κόψασα τεμάχιον δαντέλλας, ἀγνοῶ πόθεν, εἶδεν εἰς τὸν Γεωργὸν της γιὰ νὰ τὴν λάβῃ ἀντ' ἐκείνης καὶ ὡς ἐνθύμιον τῶν ἡμερῶν τῆς υγείας του! . . . Τέλος στῆς ὀκτῶ τοῦ μακαρίτη, μπῆκε ὁ Γεωργὸς μὲς τὸ σπῆτι . . . δηλαδὴ μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἡμερῶν ἡ Ἑλπινίκη ὑπανδρεύεται, καὶ κατὰ τύπους Γεωργίον τὸν Βον!! Τί νὰ κάμη ἀφου ὁ Δος τῆς ἀφῆσε χρόνου; . . . μόνον καὶ τίποτε ἄλλο;! . . . Ἄλλὰ κατ' εὐτυχίαν μου μετ' ὀλίγον χρόνον ἡ μορφή Γεωργίου τοῦ Βου ἔλαβε τοιαύτην χροιάν, ἣτις θὰ ἦδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρότυπον εἰς τοὺς εἰκονογράφους τῆς Ἀνατολικῆς Ἑκκλησίας! . . . Τέλος καὶ ὁ δεῦτερος ἐσπευδεν εἰς συνάντησιν τοῦ πρώτου καὶ ἐκείνη εἰς συνάντησιν τοῦ τρίτου! . . . Ἄ! τὸ δις ἐξαμαρτεῖν οὐκ ἀνδρὸς σοφοῦ! . . . Τώρα ἐσκέφθη νὰ ζητήσω

πολὺ πρὸ τῆς χηρείας της, τῆς μελλούσης ἐννοεῖται, τὴν χεῖρά της! . . . Τὴν κυρά μαμμή εἰς ἐνέργειαν . . . τὴν στέλλω, καὶ πρὸ ὀλίγου μοῦ ἔφερε τὴν ἀπόκρισίν της! . . . Ποία ἦτο νομίζετε; . . . Ἄ!; . . . — "Αχ! γονέ μου, γονέ μου! . . . Ἀκούσατε! . . . — Πές του, λέει, πῶς Γιωργὸν εἶχα, Γιωργὸν πῆρα, κι' ἅμα θὰ ξαναχηρέψω, πάλι Γιωργό θὰ γυρέψω! . . . (γονυπετεῖ). ὦ σὺ, Θεέ μου, ἐπάκουσον τῆς δεήσεώς μου, νὰ σοῦ φέρω λαμπάδα σὰν τὸ μπῶί μου, αὐτὸ δηλαδὴ ποῦ ἔχω τώρα . . . μὴ γυρέψῃς μεγαλειότερον . . . Δὸς ζωὴν εἰς τὸν Γεωργίον της τὸν Βον μακρυτέραν τῆς ἰδικῆς της πρὸς τιμωρίαν ἐκείνης καὶ σωτηρίαν τῶν λοιπῶν Γιωργίδων!

I. ΔΕΛΗΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

« ΕΛΠΙΔΕΣ »

ΤΟ ΠΑΝΑΡΜΟΝΙΟΝ ΠΑΡΑΤΟΝΟ

Στὸν Ἀργύρη Ἑρταλιώτη.

ΣΤΙΣ πιὸ πονόψυχες στιγμῆς π' ὁ νοῦς βαριά πλαγιάζει
στῆς θλίψης τὸ χαμόγελο, τὰ περασμένα παίρνει,
ἡ χωματένια μου καρδιὰ αἶμα πικρὸ σταλάζει
ἀπ' τὸν καημὸ τὸν ἀσθεστο, ποῦ τῆ ζωῆ της δέρνει.

Κι' ὁ στεναγμὸς της, ποῦ φωνὴ σὰν Ἀρμονία, βγάζει,
σὲ κάθε μοσχολούλουδο φωτιά καὶ μπόρα φέρνει,
μ' ἀντὶς τὸν Θάνατον, Ζωή, σὰν Ἥλιου ἀχτίδα βάζει
στῆ γλυκοχρῶμα ὄψη του ποῦ ἡ ἄροσιὰ ξεσέρνει.

Καὶ φεύγει ἡ νιότη μου νεκρὴ χωρὶς ἐλπίδα μία
στῆ μουσικῆ της ὑπαρξῆς ἀγάπη νὰ σταλάξῃ
καὶ σβύσῃ τὴν ἀτέλειωτη τοῦ νοῦ μου κρικυμία.

Ζῆσε καὶ Σὺ, σκληρὴ καρδιά, μὰ θάρρη πλᾶνα ὦρα
τὰ κάλλη σου τ' ἀτίμητα ὁ πάρος νὰ βυζιάξῃ
γιὰ νὰ σὲ κλάψω καὶ νεκρὴ ὅπως σὲ κλαίω τώρα.

ΠΕΤΡΟΣ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗΣ

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΒΑΡΑΤΑΣΗΣ

[Ὁ γενναῖος λοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ καὶ διοικητὴς τῆς λεγεῶνος τῶν Φιλελλήνων πεσὼν εἰς τὴν μάχην τοῦ Δομοκοῦ τὴν 5 Μαΐου 1897).

**Ἡ πατρίς ὅτὸν Βαράτση,
ποῦ καὶ ποῖος θὰ τὸν ξεχάσῃ;**

ΠΑΙΔΙ μου πολυζήλευτο, κορφή στεφανωμένη,
γιὰ ἄδες τὴν λεγεῶνα σου τὴν παραπονεμένη,
ποῦ σὰν ο' ἐξάπλωσε νεκρὸ φαρμακωμένον βόλι,
νεκροὶ μὲ τοῦτο ἔαρρεψαν πῶς σωριαστῆκαν ὅλοι.

Πῶς ὅτὸ μικρὸ σου τὸ κορμὶ τέτοια καρδιὰ χωροῦσε;
μαζὶ τῆς ἐμεγάλωνε καὶ Νίκη λαχταροῦσε,
καὶ τὰ ἴδικά μου τὰ παιδιὰ καὶ τὰ παιδιὰ τὰ ξένα
τὰ φλάμπουρά των ἔσμιζαν κι' ἐκλάψανε γιὰ σένα.

Ξύπνα, ψυχὴ χρυσοφτερὴ παλληκαρίσας νεϊότης,
κι' ἀποσταμέν' ἢ Λεγεῶν διψᾷ τὸν ἀρχηγό της,
καὶ τὴν ὀρφάνια της θρηνεῖ, κι' ὅσα στεφάνια πέρνει
ἴστα κόλλυβά σου τὰ σκορπᾷ, ἴστο μνήμα σου τὰ φέρνει.

Παιδί μου, ποῦ μοῦ ἴγλύκανες τὰ πικραμένα χρόνια,
ἴστην πλάκα τὴν ἀθάνατη τὸν θάνατό σου γράφω,
καὶ μὲς ἴστη μαύρη θλίψι μου καὶ μὲς ἴστην καταφρόνια
θὰ δείχνω γιὰ παρηγοριὰ καὶ τὸν ἴδικό σου τάφο.

Γ. ΣΟΥΡΗΣ

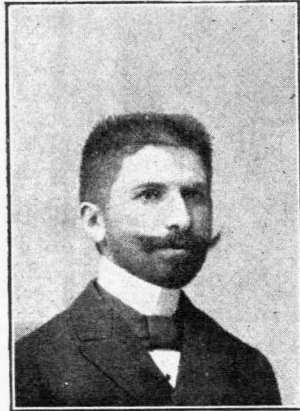

Ἡ λογικὴ τῶν ὑπηρετριῶν.

Ἡ οἰκοδέσποινα ἀποφασίζει νὰ διώξῃ τὴν ὑπηρετριάν της καὶ ἐκ τοῦ λογαριασμοῦ τῶν μισθῶν τῆς κρατεῖ τὴν ἀξίαν μερικῶν πιάτων καὶ ποτηρίων ποῦ εἶχε σπάσει.

— Μπᾶ! κραυγάζει ἡ Σοφία· σὸ ἴδικό σας σπιτί πληρώνουν οἱ ὑπηρετέτες τῆς ζημιές! τότε ἔπρεπε νὰ μοῦ τὸ ἐλέγατε ἴς τὴν ἀρχὴν γιὰ νὰ πρόσεχα,

Η ΕΙΡΗΝΗ*

ΕΟΛΛΑΙ ἤθικαι ἀλήθειαι παρίστανται κατὰ τὴν πρώτην ἐμφάνισιν των ὡς χιμαίραι καὶ μόνον διὰ μακρὰς παρασκευῆς τῆς κοινῆς γνωμῆς πρὸς ἰδεῶν τιῶν ὀρθὴν κατακτᾶται αὕτη ἐκείνην καὶ ὁ λόγος λαμβάνει σάρκα.

Ὅτε οἱ ἄλιεῖς τοῦ Γαλιλαίου ἐξώρμων ἵνα διαδράμωσι τὴν γῆν, εἰάν ἔλεγέ τις εἶδετε τὴν δρᾶξιν ταύτην τῶν παραφρόνων, αὕτη θὰ μεταβάλλῃ τὸν κόσμον, βεβαίως οἱ πολλοὶ τῶν Ῥωμαίων θὰ ἐξέπεμπον ὀμηρικὸν γέλωτα. Ἄλλ' ἴσως

θὰ ἦσαν καὶ τινες οἱ ὁποῖοι δὲν θὰ ἐγέλωον, αἰσθανόμενοι ὅτι ἡ

* ΣΗΜ. — Δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι οἱ ἀπανταχοῦ καὶ ἰδίως ἐν τῷ ἐξωτερικῷ πολυπληθεῖς ἀναγνώσται τοῦ Ἡμερολογίου μετὰ χαρᾶς θὰ συναντήσωσιν ὡς τὴν συμπαθεῖ φυσιογνωμίαν τοῦ ἀγαστοῦ φίλου καὶ πολυτιμοῦ συνεργάτου κ. Γ. Καλλισπέρη, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἐγένετο ἥδη γνωστὸν ἀπὸ πολλοῦ εἰς τὸ ἑλληνικὸν δημόσιον, οὐ μόνον διὰ τὴν ἀρτίαν ἐπιστημονικὴν παιδείουσιν καὶ τὴν λοιπὴν φιλολογικὴν καὶ ἐγκύκλιον μόρφωσιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν κοινωνικὴν δρᾶσιν αὐτοῦ περὶ πᾶν ὅτι ἀφορᾷ εἰς κοινωφελῆ ἢ ἔθνικὸν σκοπὸν. Ὁ κ. Καλλισπέρης καὶ ὡς ὑψηλῆς ἐν τῷ ἔθν. Πανεπιστημίῳ, καὶ ὡς συγγραφεὺς ἐμβριθῶν πραγματειῶν, πολιτικῶν τε καὶ κοινωνιολογικῶν, εἶνε εἰς τῶν ἐνθέρμων καὶ εὐκρινῶν ἐργαζομένων πάσης πνευματικῆς προόδου· ἀλλ' ἰδίως ἐσγάτως κατέστη ἀγαπητότατος ὡς Πρόεδρος τῆς ἀκαδημαϊκῆς Δέσχης, ἣν τόσοσιν δεξιῶς καὶ μετὰ ζήλου διαπύρου διηύθυνεν, κατακτῆσας τὴν ἀγάπην τῶν πολλαχῶθεν εὐγενῶν ξένων, ὅσοι κατὰ τὴν θλιβερὰν ἱλαροτραγωδίαν τοῦ πολέμου προσήρχοντο νὰ ἀγωνισθῶσιν ὑπὲρ τῶν ἑλληνικῶν δικαίων.

νέα διδασκαλία ἐξεπορεύετο ἀπὸ τὰ κοινωνικὰ βᾶθη, ἀκολουθοῦσα ρεῦμα, οὕτως ἢ φορὰ εἶχεν ἤδη ἀρχίσει.

Οὕτως ἔχει τώρα περὶ τῆς εἰρήνης, ἧς ἡ ἐν τῷ μέλλοντι διηνεκῆς ἐπικράτησις δύναται ἀκόμη νὰ φαίνεται ἀνόητος εἰς τὰ μικρὰ πνεύματα, εἰς τοὺς ἀνθρώπους τοὺς νομίζοντας ὅτι πᾶν τὸ διάστημα περιλαμβάνεται ἐντὸς τῶν στενῶν ὄρων τοῦ περιωρισμένου ὀρίζοντός των· ἀλλ' ἄλλοι, ὀλιγώτερον μύωπες, βλέπουσιν αὕτην ἐρχομένην μετὰ βῆμα γίγαντος καὶ δεσπόζουσαν μικρῶν καὶ κατ' ὀλίγον τῶν συνειδητῶν.

Ὡ! ἀναφωνοῦσι τινὲς ὑποκρινόμενοι τὸν βαθὺν φιλόσοφον, πόλεμοι θὰ γίνωνται πάντοτε, διότι τοῦτο ἔγκειται ἐν τῇ φύσει. Ἐν τούτοις πόσα ἀνάλογα πράγματα δὲν ἦσαν ἐν τῇ φύσει καὶ ὁ πολιτισμὸς ἀνέσπασεν αὐτὰ πρόρριζα. Εἶνε ἴσως πολὺ φυσικὸν νὰ καταθλάσῃ τις τὰ πλευρὰ ἐκείνου ὅστις τῷ γίνεται φορτικὸς καὶ ἔμως τοῦτο σήμερον μάλισι συμβαίνει· ἐνίοτε καὶ συμβαθῶν θεωρεῖται παράχαρδος τοῦ κανόνος ἐξαιρέσις, θεωρεῖται ἀνωμαλία, ὑπέρβασις ἀξία ποινῆς, ἀφ' ὅτου ὁ ὀρθὸς νοῦς ἐπενόησεν εἰσαγγελεῖς, πλημμελειοδικεῖα καὶ ἀστυνόμους. Εἶνε ἐπίσης φυσικὸν νὰ ἀπάγῃ τις τὴν γυναῖκα, ἧτις ἤθελεν ἐκάστοτε τῷ ἀρέσκει καὶ ὁμῶς τοῦτο ἀπὸ πολλοῦ δὲν γίνεται πλέον. Εἶνε ἀκόμη φυσικώτερον νὰ λαμβάνῃ τις τὰ προστυχόντα ἐδῶδιμα ἢ ποτὰ, ἵνα καταπαύσῃ τὴν πείναν αὐτοῦ ἢ τὴν δίψαν. Καὶ ὁμῶς καταδιώκουσι τὸν πράττοντα καὶ ὀνομάζουσιν αὐτὸν κλέπτην.

Ἡ κλοπῆ, ἡ ἀνθρωποκτονία, ὁ βιασμὸς κείνται ἐν τῇ φύσει· πολλῶν πλέον ἢ ὁ πόλεμος, διότι παρητήθημεν τῆς φύσεως ἀφ' ὅτου συνεκροτήσασμεν πολιτείας. Καὶ δὲν εἶνε ποσῶς ἐν τῇ φύσει, ὀτιδήποτε καὶ ἂν λέγωσιν οἱ ἰσχυριζόμενοι, τὸ νὰ φονεύῃ ἄνθρωπος ἄνθρωπον ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἐγενήθη ὁ μὲν ἐντεῦθεν ὁ δ' ἐκείθεν τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ ἢ τῆς ἰδίας σειρᾶς ὀρέων καὶ ἡ εἰρήνη θὰ ἦτο πολλῶν μᾶλλον ἐπιστροφή εἰς τὴν φύσιν ταύτην, ἀφ' ἧς λέγουσι δῆθεν ὅτι ἀπιστάμεθα ὀλονέν θεσπίζοντες πολιτεύματα καὶ νομοθεσίας εἰάν πράγματι ἀπιστάμεθα αὐτῆς διὰ τοῦ πολέμου καὶ τῶν χάριν αὐτοῦ ἐτοιμασιῶν.

Κατὰ τὸ παλαιότερον πολιτικῶν δικαίων, κατ' ἐκεῖνο ἰδίως ὅπερ ἀνεπτυχθῆ ἐν τῷ παρὰ τὸν Τίβεριον ἐπταλόφῳ ἄστει, ἡ ἰκανότης τοῦ ἐπικαλεῖσθαι τοὺς νόμους καὶ τὴν Δικαιοσύνην τῆς χώρας ἦτο μονοπώλιον τῶν ἀστῶν, προνόμιον ὅπερ ἐκάστη πατρίς ἐπεφύλαττεν εἰς τὰ τέκνα τῆς, δικαίωμα, ὅπερ δὲν ἤδύνατο ν' ἀξιώσιν οἱ μὴ τοιοῦτοι. Κατ' ἀρχὴν ὁ ξένος ἦτο ἐκτός τοῦ νόμου· ἡδύνατο νὰ σφετερισθῶσι τὰ ἀγαθὰ του, νὰ καταστήσωσιν αὐτὸν δούλον, ν' ἀποκτείνωσιν αὐτὸν ἀτιμωρητὶ καὶ δὴ ἐν μέσῃ Ῥώμῃ.

Και ἴσχυεν ἀμοιβαίως τὸ διεθνὲς τοῦτο δίκαιον, ἂν δύναται σύστημα τοιοῦτον νὰ ὀνομασθῆ δίκαιον, καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἀνεγνώριζον εἰς τοὺς ξένους τὰ ἴσα πρὸς ἑαυτοὺς δικαίωματα. Οἱ πόλεμοι ἐγίνοντο τοσοῦτον μεταξύ τῶν ἀτόμων ὅσον καὶ μεταξύ τῶν ἐθνῶν. Καὶ βεβαίως μὲν ἐμάχοντο ἕκαστος διὰ τὴν θρησκευτικὴν τῆς πατρίδος καὶ ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς πόλεως, ἀλλ' ἐν τῷ ἀγῶνι δὲν διεκυθεύοντο μόνον τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα· ὁ ἀρχαῖος πολεμιστὴς ὑπερήσπιζεν ἅμα τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, τὴν ἐστίαν, τὴν ἐλευθερίαν, ὁ δὲ φόβος τῆς δουλείας ἤρκει νὰ κεντρίξῃ ἐκείνους, οὐ· τὸ καθῆκον ἄφινε τυχὸν διατάζοντας ἢ ἀδιαφοροῦντας.

Ἄλλ' ὁ χρόνος κατέστησε τὰ ἥθη ἡπιώτερα. Καὶ ὅπως ἡ μονομαχία, — ὁ πόλεμος οὗτος τῶν ἀτόμων καθὼς ὁ πόλεμος εἶνε ἡ μονομαχία τῶν λαῶν, — σήμερον ἔχει κανονισθῆ ἐν ταῖς ἐλαχίσταις λεπτομερείαις αὐτῆς, ὥστε ν' ἀποσοβῆται πᾶν τέχνασμα δόλιον καὶ σκληρὸν ὑπὸ τοῦ ἀορίστου κώδικος τῆς τιμῆς, τοῦ οὐδαμοῦ μὲν γεγραμμένου οὐχ' ἤττον τηρουμένου μετὰ πολλῆς ἀκριβείας, οὕτως ἡ συνῆθεια τῶν πεπολιτισμένων λαῶν, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ αἱ ῥῆτραί τῶν συνθηκῶν περιώρισαν τὴν χρῆσιν τῆς ἰσχύος καὶ τοῦ δόλου ἐν τῷ πολέμῳ ἵνα προλαμβάνωσι καταχρήσεις ὑπεραντιίας πρὸς τὰ ἀίσθηματά τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, ἅτινα αὐτῇ ἢ πρόδος τοῦ πολιτισμοῦ κατέστησεν ἐπιτακτικὰ. Ἄνωμολογήθη ὅτι τὸ μισητὸν ἀξίωμα καθ' ὃ πάντα τὰ μέσα εἶναι ἀνεκτὰ ἵνα ἐπιτευχθῇ ἡ νίκη, ἐξωθεῖ κατὰ τοὺς ἀγῶνας τοὺς μεταξύ τῶν λαῶν εἰς τραγυτήτας ἀνωφελεῖς καὶ ἐπικινδύνους διὰ τὸ μέλλον· περιώρισαν ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ ἐφικτοῦ τὰς ἐχθροπραξίας μεταξύ τῶν δύο στρατῶν, ἐξαιροῦντες ἀπὸ τὴν βίαν τοῦ πολέμου κατηγορίας τινὰς προσώπων καὶ πραγμάτων· κατεδίκασαν τὰ ἀπάνθρωπα ἥθη, ἐσεβάσθησαν τὴν ἀξιοπρέπειαν, τὴν τιμὴν, τὴν ἐλευθερίαν τῶν μαχομένων· ἐβελτίωσαν τὴν τύχην τῶν αἰχμαλώτων, ἐπρονόησαν περὶ ἀντιλήψεως τῶν τραυματιῶν, ἐπέβαλον τὸ σέβας τῶν τέκνων τῶν τέλος ἐδημιούργησαν τὴν θεωρίαν τῆς οὐδετερότητος, ἀναγκαῖον χαρακῶμα εἰς τὰ δικαίωματα τῶν ἐμπολέμων μερῶν.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς ἐν τῇ ἱστορικῇ ἐξελίξει τοῦ πολέμου ὑφέσεως τῆς ἀγρίας μανίας αὐτοῦ, περὶ τῆς βαθμιαίας καὶ ἀδιαλείπτου πτήσεως αὐτοῦ ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα σημεῖα πρόδρομα. Ἴσως δ' ἐκπλήξω λέγων ὅτι τὰ κυριώτατα δύο εἶνε ἡ πρόδος τῆς ἐμπορίας καὶ οἱ ἐξοπλισμοὶ οἱ ἕκτακτοι.

Ἡ ἀνυπόκριτος ἀλήθεια εἶνε ὅτι οὐδέποτε ὑπῆρξεν ὀλιγωτέρα πρὸς τὸν πόλεμον κλίσις. Δύναται τις μάλιστα νὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι ἂν ἡ Εὐρώπη ἦτο ἀπηλλαγμένη τῶν μεγιστάνων τῆς καὶ ἂν τὰ ἔθνη ἅπαντα ἐδημοκράτουντο, ὁ πόλεμος θὰ ἔπαυεν ἀπειλῶν.

Διότι τοὺς πολέμους προκαλοῦσι συνήθως μόνον ὠρισμένοι κυθερνήσεις ἢ ὠρισμένοι δεσπότες. Οἱ λαοὶ σπανίως τὸν στέργουσι, ὅπερ ἄλλως δὲν χρῆζει καὶ πολλοῦ κόπου ἵνα ἐννοηθῇ.

Οὐχὶ ὅτι ἔχουσι νῦν ὀλιγώτερον ἢ ἄλλοτε θάρρος· ἀλλ' οὐδεμία ὑπάρχει πλέον ἀγέσις μεταξύ τῶν πολέμων τοῦ μέλλοντος καὶ τῶν πολέμων τοῦ παρελθόντος. Ἄλλοτε, ὅτε ἔθνος τι ἤρχετο εἰς ῥῆξιν πρὸς ἕτερον, τὰ ἔθνη, ὅσα ἴσαν ἀλλότρια τῆς ἐρίδος, οὐ μόνον οὐδὲν κακὸν ἔπασχον ἐξ αὐτῆς, ἀλλὰ συνήθως ἐπορίζοντο ἐκεῖθεν καὶ κέρδος. Οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἐμπόλεμοι λαοὶ ἐξηκολούθουν τὰ συνήθη ἔργα τῶν κατ' οἶκον. Ἐθετον ἐπὶ ποδὸς πολέμου χιλιάδας τινὰς ἀνδρῶν καὶ ὁ στρατὸς οὗτος καθηνάλισκεν ὅλην σειρὰν ἐτῶν, ἐπινοῶν στρατηγήματα, ἵνα νικήσῃ τὸν ἀντιμέτωπον ἐχθρὸν στρατόν. Ἀλλὰ τὸ πλῆθος τῶν πολιτῶν, οἵτινες δὲν εἶγον ταχθῆ στρατιῶται, ἐξηκολούθουν διάγοντες τὸν συνήθη βίον. Ὁ ἐμπόρος ἐπώλει, ὁ ἀγρότης ἐφύτευεν, ὁ δικηγόρος ὑπεραπολογεῖτο τῶν πελατῶν του. Βεβαίως πάντα ταῦτα ὑφίσταντο ἐπίδρασιν τινα δυσμενῆ ἐκ τοῦ ὑπὸ τῆς χώρας ἔστω καὶ μακρὰν διεξαγομένου πολέμου· ἀλλὰ τὰ ἔργα τῆς εἰρήνης δὲν ἀνεκόπτοντο, πολλῶ δὲ ὀλιγώτερον ἢ δικαιοσύνη, ἥτις κρίμασιν οἷς οἶδε κύριος κατελήφθη ὑπὸ πανικοῦ καὶ αὐτῇ.

Σήμερον οὐδὲν τὸ παρεμφερές. Ἡ ἔκρηξις τοῦ πολέμου σημαίνει πυρκαϊὰν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον, κατακλυσμὸν μὴ σεβόμενον οὐδὲ τὰ ὕψη τοῦ Ἀραράτ. Δὲν πρόκειται περὶ γιλιάδων τινῶν ὀπλιτῶν ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν Ἀγαμέμνονος τινος ἢ Ὀδυσσεῶς, περὶ Γοδεφροά τινος δὲ Βουιλλόν, Τανκρέδου, Ἀττίλα ἢ Ταμερλάνου, Καρόλου Φραγκίσκου ἢ Ναπολέοντος, Bücher ἢ Βέλγικτων παικόντων τὴν αἱματηρὰν διαμάχην φονικοῦ ζατρίκιου, ἧς ἔπαθλον σύνθησις πρόκεινται ὅτε μὲν ἐπαρχία· ὅτε δὲ καὶ νομοί. Πάντες οἱ πολῖται ἐγείρονται, παρατάττονται ὡς κατὰ τοὺς χρόνους τῶν μεγάλων βαρβαρικῶν ἐπίδρομῶν. Τὰ πάντα ἀνακόπτονται. Ὁ ἥλιος λάμπει ματαίως· εἰς τὰς ψυχὰς βασιλεῦσι νύξ. Ἀργοῦσιν αἱ ὑποθέσεις, παύουσιν αἱ συναλλαγαὶ μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, δὲν ὑπάρχουσι πλέον ἐπαγγέλματα, δὲν ὑπάρχουσι βιομηχανία, δὲν ὑπάρχουσι τέχνη. Ὁ γεωργὸς δὲν καλλιεργεῖ πλέον, ἡ μηχανὴ τοῦ ἐργοστασίου παύει νὰ λειτουργῇ. Ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς χώρας ἐξαπλοῦται ἡ ἀγωνία καὶ ἡ καταστροφὴ. Ἡ πίστις ἐκλείπει, τὸ νόμισμα παύει κυκλοφοροῦν καὶ ὕστερον τοῦ θορόβου πληθυσμοῦ ἀπλήστως ἔχοντος πρὸς τὸ ζῆν, δὲν ἀκούονται πλέον ἢ βρυχηθμοὶ τηλεβόλων ἐρευγομένων τὸν θάνατον ἐνῶ κλαίουσιν αἱ γυναῖκες ἐγκαταλειμμένα παρὰ τὴν ἠρημωμένην ἐστίαν.

Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς οὐδετέρους λαοὺς πάσχουσι καὶ οὗτοι. Ἔχουσι

καὶ αὐτοὶ τὴν μερίδα τῆς θλίψεως καὶ στενοχωρίας προζενουμένης ἐκ τῆς διακοπῆς τῶν ἐμπορικῶν τῶν ἐπιχειρήσεων. Κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον, καθ' ὃν οὐδεμία χώρα δύναται νὰ ἀρκῆσῃ εἰς ἑαυτήν, ὡς ἄλλοτε, βασιλεύει ποιά τις ἀμοιβαίότης διεθνῆς, ἥτις συντελεῖ ὥστε ἕκαστος πλέον ἢ ἕλαττον νὰ βλάπτηται ἐκ τῶν δεινῶν τοῦ πλησίον. Οὐδεὶς δύναται νὰ ἀδιαφορῇ διὰ τὰ συμβαίνοντα εἰς τοὺς ἄλλους, διότι πάντες ὑφίστανται τὸν ἀντίκτυπον.

Ἐκ τούτου καὶ τὸ ἄν «θ ἐλθῆς εἰς ἡμᾶς παρασκευασθε ἵνα ἴσμεν ὅτι οὐ πόλεμον» οὐδέποτε ἐτέθη εἰς πρᾶξιν μετὰ ζήλου μεγαλητέρου, μᾶλλον τρομακτικοῦ. Ἐὰν πάντα τὰ ἔθνη ἐπλίζωνται μέχρις ὀδόντων καὶ δαπανῶσι δισεκατομμύρια χάριν πολεμικῶν ἐτοιμασιῶν, εἰς τοῦτο δὲν προάγονται ἐξ ἄλλης αἰτίας ἢ τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν εἰρήνην. Εἶνε θυσιᾶ ἢ προσφέρουσι τῷ Μολλόχ ἵνα τὸν πραύνωσιν. Ἀθροίζουσιν ἄνδρας καὶ πολεμφοδία ὀλιγώτερον ἵνα προσβάλωσιν ἢ ἵνα μὴ προσβληθῶσιν. Ἐπισίεουσι τὸ θεὸς ἵνα διαμείνωσιν ἡσυχιοί. Ἄλλ' εἶνε τοῦτο ἀναγκαῖον καὶ ἡ ἡσυχία κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον δὲν θὰ ἠδύνατο ἄρα γε νὰ ἐπιτευχθῇ;

Τοιοῦτον εἶνε τὸ ζήτημα τὸ ὅποσον ἀπασχολεῖ ἐκάστοτε τὰ συνέδρια τῆς εἰρήνης. Νὰ εἶνε ἄρα γε τὰ εἰρηνοφιλα αὐτῶν μέλη οὐτοπισταὶ καὶ τὸ σύστημά των πλατωνικαὶ θεωρία: Ἀπὸ μακροῦ χρόνου αἱ τεράστιοι αὐτὰ παρασκευαὶ συντρίβουσι τὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη καὶ ἀκούομεν σχεδὸν ἐτησίως ὅτι ἡ καταστάσις αὕτη δὲν δύναται νὰ παραταθῇ, ὅτι κατ' ἀνάγκην θὰ ἐπέλθῃ ἡ ῥῆξις. Καὶ ὅμως αἱ εὐκαιρίαὶ παρίστανται ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν, εὐκαιρία, ἃς πάλαι ποτὲ κυβέρνησις εὐχομένη ἀκραφινῶς πόλεμον δὲν ἤθελε βεβαίως παρίδει. Καὶ ἐνῶ νομίζει τις ὅτι ἡ ὥρα ἐπέστη, ἡ ὥρα παρέρχεται, τὸ νέφος διασκεδάζεται καὶ ὅτε ἔπρεπε νὰ βιβθῇ ὁ κύβος, οἱ ὑπεύθυνοι ἔδειλίσαν καὶ ὑπεχώρησαν πρὸ τῆς φοβερᾶς εὐθύνης. Καὶ ὅσον ὁ χρόνος παρέρχεται, καὶ τὰ μέσα τοῦ πολέμου τελειοποιῶνται ἐν τῇ ὀλεθρία αὐτῶν δυνάμει, ἐρωτᾶται εὐλόγως ἐάν τις θὰ ἀποτολήσῃ νὰ τὴν ἀναλάβῃ ποτέ. Καὶ ἐὰν ἐπετρέπετό τις νὰ ἀστείθῃ περὶ θέματος οὕτω σπουδαίου, θὰ παρωμοίαζον τὰς εἰρηνοφίλους τῆς Εὐρώπης δυνάμεις πρὸς τοὺς τρεῖς ἐκείνους τῆς κωμωδίας δεκανεῖς, οἵτινες ἤθελον δῆθεν νὰ συμπλακῶσιν, ἀλλ' ὅσῳκις ἀπειρεῖον νὰ ξιφουλκῶσιν, ἀνεχαίτιζε τὴν συμπλοκὴν ἐκάστοτε εἰς αὐτῶν, προβάλλων ἀπορίαν τινά, ἐρώτημά τι, νέον τινὰ συνδυασμὸν λύσεως τῆς διαφορᾶς, καὶ ἡ ῥῆξις προελαμβάνετο.

Εἶνε ἄρα γε παραφροσύνη τὸ νὰ παραπαθῇ τις νὰ ἐξέλθῃ τοῦ φαύλου κύκλου, καθ' ὃν ὁ πόλεμος ἐσφαινεται ὡς ὀλέθριος ἄμα καὶ ὡς ἀδύνατος;

Ὅσω μᾶλλον ἡ παιδεία διαδίδεται εἰς τὰ πλήθη, τοσοῦτω μᾶλλον ταῦτα γίνονται ἱκανὰ νὰ ἐκτιμῶσιν τὰ ἀληθινὰ τῶν συμφέροντα. Καὶ θὰ παρασύρωνται ὅλον ἐν ὀλιγώτερον ἀπὸ τὰ λοφεῖα καὶ τὰ ἀπαστράπτοντα ξίφη καὶ ἴσως ἀπέχει πολλῶ ὀλιγώτερον ἢ ὅσον φαντάζεται τις ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἡ ἀνθρωπότης ἀφυπνιζομένη καὶ τρίβουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς, θὰ ἐρωτᾷ ἑαυτήν, πῶς ἐκοιμάτο τοσοῦτον χρόνον ὑπὸ τὸ κράτος οὕτω φρικώδους ἐφιάλτου.

Ἄλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη ἀπέχῃ μακρὰν ἡ ἡμέρα αὕτη θὰ ἀνατεῖλῃ ἀφεύκτως ποτέ. Κεῖται τοσοῦτον ἐν τῇ λογικῇ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ εἶνε τοσοῦτον δῆλι καὶ φυσικὴ συνέπεια τῶν ἐπισημονικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἀνακαλύψεων, πασῶν τῶν προόδων τῆς παιδείας, πασῶν τῶν ἰσονόμων σχέσεων τῶν ἀνθρώπων πρὸς ἀλλήλους, ὥστε δὲν δύναται τις νὰ ἀμφιβάλλῃ. Ὁ οἰκονομικὸς πόλεμος, ὃν διενεργοῦσιν ἀπὸ τινος συστηματικῶς μεταξὺ τῶν ἔθνων αἱ οἰκεῖαι αὐτῶν κυβερνήσεις, εἶνε σχεδόν, ὅσον βλακώδης καὶ ὁ στρατιωτικὸς πόλεμος καὶ δὲν φαίνεται προωιωνιζόμενος ἐποχὴν ἀδελφώσεως. Ἄλλὰ καὶ τὸ νέον αὐτὸ τοῦ πολέμου εἶδος θὰ εἶνε παροδικὸν βουκόλημα, πρόσχημα, ἀπατηλὴ ἔλπις· καὶ θὰ ἐξαφανισθῇ εἰς τὴν πρώτην πνοὴν τῶν πεφωτισμένων λαῶν. Πάντες οἱ ἄγωνες εἶνε προιόντα τῆς ἀγνοίας· θὰ ἔλθῃ βεβαίως στιγμὴ, καθ' ἣν αἱ ἀλήθειαι ἀπὸ τοῦ πεδίου τῆς φιλοσοφίας, ὅπου διέμενον, θὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ πεδίου τῶν πραγμάτων καὶ καθ' ἣν ἀπηλλαγμένη τῶν παντοίων προλήψεων ἡ ἀνθρωπότης θὰ κρίνῃ ἐλευθέρα.

Εἶνε ἐπίσης ἀδύνατον ὁ πολιτισμὸς νὰ μὴ ἀπολήξῃ εἰς τὴν εἰρήνην, ὅσον εἶνε ἀδύνατον εἰς τὴν αὐγὴν νὰ μὴ ἀπολήξῃ εἰς τὴν ἡμέραν.

Ἀθήναι, Αὐγούστος τοῦ 1897.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΚΑΛΛΙΠΕΡΗΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Εἰς ὠραίαν ἀλλ' ἄμοσον ποιήτριαν

Ἡ Μοῦσα, ὡς προσεκτικὴ, σὲ ἀποφεύγει· ξέουσι
Πῶς 'εὐ τὰ οὐράνια χεῖλη της τὴν ἤταν τῆς θὰ εὔρη.

2355 ΜΕΤΡΑ ΑΝΩ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟΝ ΣΚΑΛΑΡΘΥΜΑ

[ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ, — ΔΗΜΑΡΧΟΙ, — ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΑΙ, — ΚΑΛΟΓΗΡΟΙ, — ΙΠΠΟΙ,
— ΟΝΟΙ, — ΣΤΥΞ, — ΗΛΙΟΣ, — ΧΕΛΜΟΣ].

ΛΙΓ' ΑΠ' ΟΛΑ

ΜΕΤΑ τινων διδασκάλων φίλων μου ἐν Καλαθρύτοις εἶχονεν συμφωνήσῃ νὰ ἐπισκεφθῶμεν κατὰ τὰ μέσα Ἰουλίου τὰ ὕδατα τῆς Στυγός, νὰ ἀνέλθωμεν δὲ καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν Ἀρανίων, ἵνα ἐκεῖθεν ἴδωμεν τὴν φημιζομένην ἀνατολὴν καὶ δύσιν τοῦ ἡλίου. Ἡ συμπεφωνημένη ἡμέρα ἐφθασε καὶ ἐγὼ μετὰ δύο ἄλλων φίλων μου ἐκ Πατρῶν ἀνεχωρήσαμεν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου τῆς μεσημβρίας καὶ μετὰ δύο ὥρων σιδηροδρομικὴν πορείαν ἐταξιδεύομεν ἐντὸς τοῦ ὀδοντωτοῦ σιδηροδρόμου Διακοφτοῦ—Καλαθρύτων. Ἡ μικρὰ ἀμαξοστοιχία ἱκολοθοῦσα τὸν ῥοῦν τοῦ ποταμοῦ ἀνερχομένη ἀσθμαίνουσα ἐντὸς ἐρήμου φύσεως ἀγριωτάτης, ἣν διέσχισαν ὀρυκτικὰ τὰ ὕδατα τοῦ Ἑρασίνου, ὅστις καὶ Βουραϊκὸς κατὰ τὸν κατώτερον αὐτοῦ ῥοῦν ὑπὸ τῶν γεωγράφων καλεῖται. Διαβαίνομεν ἐν μέσῳ βοῆς τρομακτικῆς τῶν καταρρέοντων ὑδάτων καὶ τῆς σφριγώσης φύσεως, διαβαίνομεν πολυαριθμούς γεφύρας, ἄλλας μὲν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, ἄλλας δὲ δίκην ἐξωτιῶν προσηλωμένας ἐπὶ ἀποτομωτάτων βράχων, διερχόμεθα φάραγγας καὶ χαράδρας, ῥήγματα ὀρέων στενώτατα καὶ φοβερώτατα, εἰσερχόμεθα εἰς σήραγγας σκοτεινάς καὶ μακράς, διολισθίζομεν εἰς τὸ χεῖλος βράχων προξενούντων φρίκην. Ὑπὸ τοῦ πόδαυς μας χάινει ἄβυσσος φοβερά, ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν μας κρέμονται τεράστιοι βράχοι ἀπορρώγες. Διατελοῦμεν πάντες ὑπὸ τὸ κράτος ἐκστάσεως φοβεράς, ἣν γεννᾷ ἡ θέα κάλλους ἀγρίου καὶ μεγαλείου τερατώδους καὶ φρικτοῦ. Λί-

ἐκπλήσσοσαι ἐντυπώσεις παρέρχονται ἐπάλληλοι, συνεχεῖς, ῥαγδαῖαι, ἀσύλληπτοι. Εἰς τὸ πλευρόν μου μία γραῖα ἐκ Γαλαξειδίου κλείουσα ἐρμητικῶς τοὺς ὀφθαλμούς τῆς σταυροκοπεῖται διαρκῶς, ἐν ᾧ νεκρικὴ σιγὴ πανταχοῦ ἀπλοῦται ἐν τῷ βαγονίῳ, ἀφίνουσα νὰ καθίσταται εὐδιακριτότερος ὁ θόρυβος τῶν ὑδάτων τοῦ παραρρέοντος ποταμοῦ καὶ ὁ κρότος τῶν ἀπὸ τῶν βράχων κατακρημνιζομένων ῥυακίων. Ἀλλὰ τὴν πένθιμον ταύτην σιγὴν διέκοψεν ἀποτόμως ὁ ὄξυς συριγμὸς τῆς ἀτιμομηχανῆς ἀγγέλλων ὅτι ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Ζαχλωροῦν, τὴν ὠραίαν νύμφην τοῦ Ἑρασί-νου, ἣτις τόσον φιλαρέσκως ἴσταται πάντοτε πρὸ τοῦ μεγάλου σπηλαίου καὶ πρὸς ἣν μετ' ἀμειώτου περιπαθείας προσατενίζει ἐκεῖνα. Μία γέφυρα ξυλίνη, ἡ ἱστορικὴ γέφυρα τοῦ πνιγέντος κα-λογήρου, συνδέει τὴν ὠραίαν ταύτην πολίχνην μετὰ τῶν ἀρητηθέντων τὸν κόσμον μοναχῶν.

Ἐκεῖ κατῆλθον δύο ἀρειμάνιοι παντοπῶλαι τοῦ Μ. Σπηλαίου ὁ Νηφῶν καὶ ὁ Νεκτάριος, ἀχώριστοι πάντοτε σύντροφοι, διὰ τὴν μὴ μείνῃ καμμία ἀμφιβολία ὅτι τὰ ἄκρα πάντοτε συναντῶνται. Ὁ κ. Κανελλόπουλος, φιλοπαίγμων πάντοτε, προλέγει: ἤδη τὸ βραδυκίνητον τῆς ἀμαξοστοιχίας ὑπολογίζων τὴν ἀπολεσθεῖσαν δύναμιν ἴσῃν πρὸς δώδεκα τοῦλάχιστον ἵππους.

Ἀπὸ τῆς Ζαχλωροῦς ἡ φύσις καθίσταται ἡμερωτέρα. Πανοερχόμεθα τὸ χάρι τῆς Ἀριστοτέλεινας, γνωστῆς πλείοτερον ἐν Καλαθρύτοις ἀπὸ τὸν ἑτερογενῆ αὐτῆς συνώνυμον τῆς ἀρχαιότητος, τὸν φιλόσοφον Σταγειρίτην, ἐν ᾧ ἐφεδρος στρατιωτικῆς ἐπι-στρέφωμεν ἐκ τῶν μαχῶν τῆς Ἠπειροῦ τραγωδεῖ μετὰ τόνου β-θέως μελαγχολικοῦ τὴν πένθιμον παραγγελίαν στρατιώτου πε-σόντος ἐν Γριμπόβῳ :

Ἔσεῖς παιδιὰ τῆς Ῥούμηλης, παιδιὰ τῆς Ἄγια Μαύρας,
ἐσεῖς ταχεῖά σὰν φύγετε, στὸν τόπον σας σὰν πᾶτε,
τουφέκια νὰ μὴ ῥίξετε, τραγοῦδια μὴ εἰπῆτε,
κι' ἂν σὰς ῥωτήσῃ καὶ κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἐδικούς μου,
μὴν πῆτε πῶς σκοτώθηκα στὸ Γριμποβο στὴ μάχη,
μόν' πῆστε πῶς πανδρεύθηκα, πῶς πῆρα μιὰ γυναῖκα,
πῆρα τὴν πλάκα πεθερά, τὴ μαύρη γῆ γυναῖκα . . .

Ἦκούομεν μετὰ προσοχῆς τὸ νωπὸν τοῦτο ἄσμα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅπερ ἀνέβλυσεν ἀπὸ τὰ στήθη αὐτοῦ διαυγῆς καὶ καθαρίου, ὡς τὰ ὕδατα τῶν ποιητικῶν μας ὀρέων, ὅτε ἐμπνευσμένος ὁ συνταξιδιώτης μου κ. Π. Ζάιμης, δήμαρχος Κερκινῆς, ἀνῆλθε λογιώτατος καὶ φιλόπατρις, ἤρχισεν νὰ μοι ἐκτραγωδῆ ἐν ὠραίᾳ

ποιητικῇ γλώσσει τὴν κατάστασιν, εἰς ἣν περιῆλθε τὸ ἔθνος, τὰς κακοχαιρίας τῶν ἐν τῷ δήμῳ του προσφύγων Θεσσαλῶν καὶ πολλὰ ἄλλα προσθέτων εἰς τὸ τέλος ἐκάστης θλιβερᾶς περιγραφῆς ὡς ἐπεφθότο τό: «Οἴμοι, κύριε Οἰκονόμου οἴμοι». Ἐπανέλαθε δὲ τοσάκις τὸ ἀπελπιστικὸν τοῦτο ἐπιφώνημα, ὥστε ἠναγκάσθη γελῶν νὰ προσθέσω καὶ ἐγὼ οἴμοι, οἴμοι, κύριε Ζα. . . οἴμοι!»

Τέλος πάντων ἐφθάσαμεν εἰς τὰ Καλάβρυτα, ὅπου εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν ὑπεδέχθησαν ἡμᾶς ὅλοι οἱ φίλοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ κ. Σακελλαριᾶδης δικηγόρος ἐν Σωποτῶ, ὁ κ. Φρ. Ἀνανιάδης διδάσκαλος ἐν Στραζέβη καὶ ὁ ἐπιθεωρητὴς Α. εὐρθεὶς κατὰ τύχην ἐκεῖ. Ἐπειδὴ δὲ τὰ πάντα ἦσαν ἔτοιμα δὲν ἐβραδύναμεν ποσῶς καὶ ἀνεχωρήσαμεν ἐν ὅλῳ δεκαπέντε ἔφιπποι. Τῆς ὅλης πομπῆς ἠγείτο ὁ κ. Ἀνανιάδης, ὅστις ἐπιβαίνων κατεσχληκὸς Ἀχαμνόοντος μᾶς ἤλλαξε κυριολεκτικῶς τὸν Ἀνανιάδην μέχρις ὅτου φθάσωμεν εἰς Σουδενά. Ἀλλ' ἰδοὺ ἐπιφανίζεται ἐκεῖ νέος συνεχδρομεὺς ἡμῶν, ὁ γραμματεὺς τῆς ἐφορίας κ. Καραβᾶς, ὅστις ἐπιβαίνων ὄνου θυμοειδοῦς τρέχει ἀπὸ ρυτῆρος, ἀν' ἐπιτρέπεται ἡ ἔκφρασις. Βάρδα! Βάρδα! φωνάζει τότε γελῶν ὁ κ. Βαρδούκας, ἐν ᾧ ὁ κ. Καραβᾶς κεντῶν τὸν κ. . . . ἀραβικὸν τούδιέρχεται δρομαίως μεταξὺ ἡμῶν καὶ ἀρχηγὸς πάντων γενόμενος προσδίδει πλεὸν εἰς τὴν ὅλην πορείαν τὴν εἰκόνα ἀληθοῦς καραβανίου!

Εὐρισκόμεθα ἤδη ἡμίσειαν ὄραν κάτω τῆς κορυφῆς τῶν Ἀροανίων, ὅτε δύνων ὁ χρυσάκτιν ἥλιος μᾶς ἐπαρουσίασεν ἐξαισιον θέαμα. Ἐποβάλλων πᾶσαν αἴγλην καὶ πᾶσαν ἀκτινοβολίαν μεταπίπτει βαθυκρῶν ἀπὸ τοῦ χρυσοῦντος χρώματος εἰς τὸ ζωηρῶς ἐρυθρὸν καὶ ἀπὸ τούτου ἡμέρα εἰς τὸ ἀραιῶς πορφυρῖον καὶ τὸ ἐλαφρῶς κυανίζον καὶ σκοτεινόν, ἐν ᾧ ὁ ὄγκος αὐτοῦ ἀπὸ σφαιρικῶς καθίσταται ἡμέρα ἑλλειψοειδῆς, ἡμισφαιρικός, τμημα σφαίρας καὶ ἐπὶ τέλους γραμμῇ ὀριζοντίᾳ ἐξαφανιζομένη εἰς τὸ πέλαγος.

Ἰστάμεθα ἐνεοὶ καὶ ἀνανδοὶ καὶ παρετηροῦμεν πάντες προσηλωμένοι τὰς τηλικαύτας φάσεις καὶ μεταλλαγὰς τοῦ ἀπερχομένου βασιλέως τῆς ἡμέρας, ὅτε κελαινὴ ἡ νύξ ἤπλωσε τὰς μακρὰς αὐτῆς πτέρυγας καὶ ἐκάλυψε τὰς κοιλιάδας καὶ τὰς πεδιάδας ποχωροῦσθα ἀκατάσχετο: καὶ μέχρι τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων. Ἦδη τὸ πᾶν περιέβαλε μὲ ἀπέραντον σκοτεινὸν πέπλον καὶ μόνον ἡ ὑψίστη κορυφὴ τῶν Ἀροανίων ἀπομένει ἀκόμη ἀραιῶς φωτεινῇ. Εἶναι ἄρα γε τοῦτο παρατεταμένον φιλῆμα τοῦ ἀπερχομένου ἡλίου καὶ ἐνδεῖς ἄκρας φιλοφροσύνης καὶ ἀγάπης πρὸς αὐτὴν ἢ ἄλλο τι ἐξαιρετικὸν συμβαίνει: Δὲν γνωρίζω. Τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι τὴν στιγμὴν ἐκείνην εὕρισκετο ἐπὶ τῆς ὑψίστης ταύτης κο-

ρυφῆς τῶν Ἀροανίων ὁ ἀξιότιμος ἐκ Καλαβρύτων βουλευτὴς! κ. Φωτῆλας!

Ἐνεκα τοῦ σκότους, ὅπερ ἐπῆλθε ψηλαφητὸν καὶ τοῦ ὑπερβολικοῦ ψύχους τῆς νυκτὸς ἠναγκάσθημεν νὰ σταματήσωμεν καὶ νὰ διανυκτερεύσωμεν εἰς μέρος τι ὑπὴνμενον 150 περίπου μέτρα κάτω τῆς ὑψίστης κορυφῆς τῶν Ἀροανίων Καίτοι δὲ εἶχομεν πάμπολλα σκεπάσματα βαρῆα καὶ κατεκλιθήμεν μὲ δλα τὰ ἐνδύματά μας χωρὶς οὔτε τὰ ἐπανωφόρια οὔδὲ τὰ ὑποδήματά μας νὰ ἐκβάλωμεν, ἐν τούτοις ἡ ὑγρασία ἦτο τὸσον ἄφθοτος καὶ τὸ ψῆγος τὸσον δριμύ, ὥστε καθ' ὅλην τὴν νύκτα κυριολεκτικῶς δὲν ἐκλείσαμεν μάτι. Μόνον εἰς ἀγωγέας, πρόσφυξ ἐκ Θεσσαλίας, ἐκοιμᾶτο βαθύτατον καὶ ἄφροντιν ὑπνον, ἐρρογχάλιζε δὲ τὸσον δυνατὰ, ὥστε δύο ἵπποι ἀφηνιάσαντες ἐκ τούτου ἔκοψαν τὰ δεσμά των καὶ ἐξεμερήθησαν περιδεῖς εἰς Καλάβρυτα. Ὁ κ. Κανελλόπουλος καὶ ὁ κ. Σακελλαρίου ἠσχολοῦντο ἐν εὐγενεῖ ἀμίλλῃ εἰς τὴν περισυλλογὴν καρφοπετάλων, διότι, ξεπεταλωθέντων κατὰ τὴν ἀνάβασιν τῶν ἵππων αὐτῶν, εἶχον ἀμφοτέρων ἀνάγκην τούτων, ὁ δὲ συνάδελφός μου ἐπιθεωρητὴς τῶν σχολείων ἤρχισε νὰ μοι διηγείται: τὸ ἀκροτελευτίον ἐπεισόδιον τῆς ἐπιθεωρήσεώς του περὶ τινος γραμματοδιδασκάλου, ὅστις ἀπολέσας κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν ἐξετάσεων τὸν ὄνον του, δὲν προσῆλθεν εἰς ταύτας, ἀλλὰ κατεγίνετο νὰ ἀνεύρη αὐτόν. Αὐτὸς, φίλε μου, τοῦ λέγω ἔπρεπεν ἀμέσως νὰ ἀπολυθῆ, διότι δὲν ἐφρόντισε νὰ δέσῃ τὸν γαῖδάρων τ ο υ ! Βεβαίωτατα, μοῦ ἀποκρίνεται, ἐπρότεινα ἀμέσως τὴν ἀπόλυσίν του, ἀλλ' ἐπενέθη ὑπὲρ αὐτοῦ ὁ δεσπότης ἰσχυριζόμενος ὅτι θὰ γίνῃ π α π ᾶ ς καὶ τὸν ἔσωσεν. Ὡστε, τοῦ προσθέτω ἡ ὁ γραμματοδιδάσκαλος ἡ ὁ δεσπότης σᾶς ἔπαϊξαν κυριολεκτικῶς τὸν παπᾶν! Τὴν στιγμὴν ταύτην ὁ ὄνος τοῦ κ. Καραβᾶ ἐσήμανεν, ὡς ἄλλη ὄνος Βαρλαάμ, ἐγεστήριον.

Ἠγέρθημεν ἀμέσως πάντες καὶ περιτυλιγμένοι μὲ βαρεῖας κουβέρτας ἀνήλθομεν ὑπὸ τὸ φέγγος φαλακρᾶς διδασκαλικῆς κεφαλῆς εἰς τὴν ὑψίστην κορυφὴν τῶν Ἀροανίων. Εὐρισκόμεθα δηλ. ἀκριβῶς εἰς ὕψος 2355 μ. ὑπεράνω τῆς θαλάσσης. Δυστυχῶς εἰ καὶ ἀντημεφίθημεν ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἐκείνης δι' ἐξαισιωτάτης θέας ἀξιοθαύμαστες νὰ ἴδωμεν ἐλόκληρον τὴν Πελοπόννησον πλαισιουμένην ὑπὸ θαλάσσης, ὅμως δὲν κατορθώσαμεν νὰ ἴδωμεν ἐν ὅλῃ τῇ ἀπεριγράπτῳ αὐτοῦ μεγαλοπρεπείᾳ τὸ θαυμάσιον φαινόμενον τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, διότι ἐπρόβαλεν ἐνώπιον ἡμῶν δι' ἀραιῶν νεφῶν κεκλεισμένη ἡ λαμπροτάτη πύλη τῆς ἀνατολῆς.

Κατέβημεν λοιπὸν ἐκείθεν ὀπισθεῖν ὅπου δὲ ἄθμοι διὰ τὴν ἀποτυχίαν καὶ πρὶν ἢ μεταβῶμεν εἰς ἐπίσκεψιν τῶν ὑδάτων τῆς Στυγῆς

ἔθεωρήσαμεν καλὸν νὰ προνοήσωμεν περὶ τοῦ φαγητοῦ τῆς μεσημβρίας. Δυστυχῶς κατέστη ἀδύνατον ἡμῖν νὰ εὐρωμεν χρέας, χάρις εἰς τὴν ἀφιλοκέρδειαν τῶν Μαζιωτῶν ποιμένων, ἐν τῇ συναισθησεί δὲ ἐκείνῃ τῆς τριαύτης ἀπορίας εὗρε τὴν εὐκαιρίαν νὰ πλέξῃ λαμπρὸν τὸ ἐγκώμιον τῆς χορτοφαγίας ὁ κ. Λαχανοκάρδης ἀναφέρων καὶ τὴν σοφὴν περὶ τούτου μελέτην τοῦ κ. Πλάτωνος Δρακοῦλη. Φίλε μου, τῷ εἶπον τότε διακόπτων αὐτόν, εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ὁ κ. Δρακοῦλης εὕρισκεται ἀκριβῶς εἰς τὰ σπάργανα. . . Ἐγέλασαν πάντες διὰ τὴν ἀπάντησιν ταύτην καὶ ἀποφασίζαντες κατ' ἀνάγκην νὰ πληρώσωμεν τὴν γαστέρα διὰ τοῦ περιφήμου τῶν Ἀροανῶν γάλακτος, ἀνεχωρήσαμεν εἰς τὰ ἀθάνατα ὕδατα τῆς Στυγός. Ὁδηγὸς τῆς νέας ταύτης ἐκδρομῆς, ἥτις ἀφίσταται ὡραν ὀλοκλήρον τῆς κορυφῆς τῶν Ἀροανίων, ἐτάχθη ἡμῖν νέος τις ἐκ Σουδεωνῶν, ὁ Baedeker τῶν ἐπισκεπτομένων τὰ ὕδατα ταῦτα. Δυστυχῶς, εἴτε διότι εἶχε λησμονήσει τὸ μέρος, εἴτε διότι ἤθελε νὰ βασανίσῃ ἡμᾶς, δύο ὀλοκλήρους ὥρας μᾶς περιέφερε τῆδε κάκεισε εἰς μέρη κρημνώδη καὶ ἀνώμαλα, γενόμενος οὕτω παραίτιος νὰ βλασφημήσωμεν καὶ Στύγα καὶ ἧλιον. Ἐπὶ τέλους ὁμως ἐφθάσαμεν εἰς τὸ ποθούμενον μέρος καὶ ὁ ὀδηγὸς ἐπέδειξεν ἡμῖν τὰ περιζήτητα ὕδατα.

Βράχος φοβερός, ἀτενίζων ὑπερηφάνως πρὸς τὸν Κραῖθιν ποταμὸν καὶ τὸ χωρίον Σόλους τῆς Νωνάκριδος, ὑπερύψηλος, ἀπότομος, γυμνὸς βράχος μελανοθεῖς ὑπὸ τῶν καταρορέντων ὑδάτων, ἰδοὺ τὸ Μαυρονέρι τῶν νεωτέρων, ἢ Στύξ τῶν ἀρχαίων, ἥτις ἀνοίγουσα διαρκῶς στόμα ἀτύλωτον, ἐξεμεῖ ἀνάως ὕδωρ διαχυγὲς καὶ κατάψυχρον. Καίτοι δὲ τὸ ὕδωρ τοῦτο καταπίπτει ἀφ' ὕψους 80 καὶ πλέον μέτρων, ὁμως δὲν ἀκούεις τὸν καταρράκτην κροτοῦντα, διότι ὁ πνέων πάντοτε ἄνεμος διασκορπίζει τοῦτο εἰς λεπτοτάτας ψεκάδας, ὧν μέγα μέρος δὲν κατορθώνει νὰ φθάσῃ μέρη τοῦ ἐδάφους, ἀλλ' ἐξατμιζόμενον κατὰ τὴν κατάπτωσιν παρέχει τὸ φαινόμενον διαρκῶς ἀνανεουμένης στήλης ἀποῦ. Ἀλλὰ τὸ ὠραιότατον πάντων τῶν θεαμάτων εἶναι ἀναντιρρήτως ἡ ἀνάλυσις τοῦ ἡλιακοῦ φωτός κατὰ τὴν πρόσπτωσιν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν κατερχομένων ὑδάτων, ὅτε εἰκονίζονται ἐν ἀπεριγράπτῳ μεγαλοπρεπείᾳ καὶ ζωηρότητι ἐπὶ τοῦ βράχου ἀπειράριθμοι ἱριδεῖ, ἱριδοει αἰωνίως σβυνόμενοι καὶ αἰωνίως ἀναγεννώμενοι ἐν ἐξόχῳ πάντοτε κυματισμῷ καὶ ἀναπαλμῷ. Ἀλλ' ἵνα ἴδῃ τις πάντα ταῦτα ὀφείλει ἀναμφιβίλως νὰ κατέλθῃ εἰς τοὺς ποδας τοῦ βράχου, ἢ δὲ κατάβασις εἶναι τόσον ὀλισθηρὰ καὶ τόσον ἀπότομος, ὥστε πρέπει πρότερον κυριολεκτικῶς νὰ ἐξομολογηθῇ. Καὶ ὁμως οἱ ἡμίσειαι ἡμῶν ἀψηφοῦντες πάντα κίνδυνον κατήλθομεν ἕως ἐκεῖ καὶ ἀφοῦ

ἔπιμεν τὸ ἀθάνατον ὕδωρ ἐνεγράψαμεν τὰ ὀνόματά μας ἐπὶ τοῦ βιβλίου τῶν ἐπισκεπτῶν, ὅπερ ἀντιπροσωπεύει λεία πλάξ τεραστία. Ἀλλ' ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι συνηγήσαμεν τοσάκις κατερχόμενοι τὸν θάνατον, ὥστε ὠρκίσθημεν πάντες εἰς τὰ ὕδατα ταῦτα τῆς Στυγός νὰ μὴ ἐπανέλθωμεν πλέον!

Ἐν Ἀθήναις τῇ 2 Ὀκτωβρίου 1897.

ΧΡΙΣΤΟΣ Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΜΕΣ' ΤΑ ΒΑΘΙΑ ΜΕΣΑΝΥΧΤΑ

ΜΕΤΕΜΨΥΧΩΣΙΣ

ΤΗΝ εἶχα ἀντίκρου μου τῆ νεῖα
 Στοῦ κρεββατιοῦ μου ἀντίκρου τῆ γωνιά.
 Καὶ ὅ τῆς κανδύλας μου τὸ φῶς
 Τὸ θεῖο μοῦ δεῖχνε κορμὶ
 Στοῦ ἔρωτα τὴν πρώτην του ὄρμη
 Ὁ ὕπνος τοῦ θανάτου ὁ ἀδελφός.

Κι' αὐτὴ ἀμάθητη, κι' αὐτὴ
 Λόγια γλυκὰ μοῦ λέει μέσ' τ' αὐτὶ
 Μπρὸς ἔς τῆς κανδύλας μου τὸ φῶς.
 Στὰ μῦτια τῆς τὰ γαλανὰ
 Κόσμο μοῦ δείχνει, κόσμο ποῦ πλανᾷ
 Ὁ θάνατος, τοῦ ὕπνου ὁ ἀδελφός.

Καὶ ποιὸς μπορεῖ ν' ἀντισταθῇ
 Κοντὰ σὲ τέτοιο πλάσμα σὴν βρεθῆ
 Μπρὸς ὅτῃς κανδύλας μου τὸ φῶς;
 Ὅταν τοῦ δείχνει μυστικῆ
 Φλόγα σαρκὸς γλυκεῖα κι' ἐρωτικῆ
 Ὁ ὕπνος τοῦ θανάτου ὁ ἀδελφός;

Χωρὶς μυαλό, χωρὶς καρδιά
 Μέσ' τὴν ἀτελειώτη αὐτῆ βραδεία
 Μπρὸς ὅτῃς κανδύλας μου τὸ φῶς
 Μοῦ δεῖξε πέλαγο βαθύ
 Τὸ σῶμά μου νὰ ξαναγεννηθῇ
 Ὁ θάνατος τοῦ ὕπνου ὁ ἀδελφός.

ΑΜΠΡΟΥΖΗΣ ΠΑΗΝΟΣ

ΧΡΥΣΗ ΚΑΡΔΙΑ

ΕΙΝΕ ἡ καλλιτέρα μου φίλη ἡ Σοφία.

Καὶ τὴν ἀγαπῶ πολὺ ὄχι μόνον διὰ τὴν ζωηρὰν καὶ χαρίεσσαν εὐφυίαν της, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀγαθὴν της καρδίαν, ἣ ὅποια ἀστράπτει ὅλη μέσα εἰς τὰ μεγάλα μαῦρα μάτια της.

Θὰ σὰς διηγηθῶ μίαν μικρὰν ἱστορίαν καὶ εἶμαι βεβαία ὅτι θὰ τὴν ἀγαπήσητε καὶ σεῖς ἐπίσης.

Ἡμεθα ἀδιάσπαστοι. Ἡ χαριτωμένη συντροφία της, μετὰ τὰ ἀφελῆ καὶ εἰλικρινῆ της λογάκια, μοῦ εἶχε γίνε ἀπαραίτητος. Ἐλεγε καὶ αὐτὴ πῶς με ἠγάπα. Καὶ τὸ ἐπίστευα.

Ἀλλὰ πρὸ δύο μηνῶν εἶχεν ἐπέλθει κάποια μεταβολὴ ἀλλόκοτος εἰς τὴν φίλην μου. Δὲν ἤρχετο τακτικὰ τὸ ἀπόγευμα μετὰ τὸ ἐργόχειρόν της καὶ τὸ φαιδρόν της πρόσωπον, οὔτε τὴν εὐρισκα οἶκαδε ὁσάκις μετέβαινα νὰ τὴν ἰδῶ ἐγώ. Καὶ ὅταν ἤρχετο, ἐφαίνετο ὅσῳ ἀφηρημένη καὶ ἐβιάζετο νὰ φύγῃ. Δὲν ἤξευρα πῶς νὰ τὸ ἐξηγήσω. Εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου ἀπήντα δι' ἀκαταλήπτων ὑπεκφυγῶν.

Εἶχα νὰ τὴν ἰδῶ τέσσαρας ὅλας ἡμέρας. Ἐπῆγα νὰ μάθω τί γίνεται. Ἦτο κλεισμένη εἰς τὸ δωμάτιόν της καὶ ὅταν εἰσῆλθον, ἔκλειε βιαστικὰ καὶ πῶς τεταραγμένη σύρτην τινὰ.

— Καλὲ, δὲν μοῦ λές, τί ἔγινες; τί τρόπος εἶνε αὐτός; νὰ μ' ἀφίνης μόνην τότες ἡμέρας! Νὰ σοῦ μηνῶ νὰ ἔλθης, καὶ σὺ τίποτε! Τί λοιπόν; Ἡ φίλια μου σοῦ εἶνε περιττὴ πλέον καὶ τὴν ἀντικατέστησες μετὰ κάμμίαν ἄλλην καλλιτέραν μου;

Ἐταράχθη. Ἐγίνε καταπόρφυρος καὶ ἔκαμε κάτι νὰ εἶπῃ ἄλλ' ἐγὼ ἐξηκολούθησα:

— Ἐλα τώρα, δὲν ἔχεις δικαιολογίας: ποῦ πηγαίνεις λοιπόν κάθε ἀπόγευμα τὴν ὥραν ποῦ ἤρχεσο εἰς ἐμέ; Περνῶ καὶ ἐρωτῶ τὴν ὑπηρετρίαν καὶ μοῦ λέγει πῶς ἐξῆλθες, ἀποροῦσα μάλιστα, διότι ἐνόμιζε πῶς ἤρχεσο εἰς ἐμέ.

— Οὐ, καυμένη καὶ σὺ! Τί κατακλυσμός παραπόνων εἶνε αὐτός! Ἐπειτα, δὲν ἤμπορῶ τάχα νὰ υπάγω καὶ καμμίαν φορὰν εἰς τὰ ἐμπορικά, εἰς τῆς θείας μου, εἰς κάμμίαν ἄλλην ἐπίσκεψιν μετὰ τὴ μαμά; Τί; ὄλο ἐσὺ θὰ μ' ἔχης; Μὲ θέλουν καὶ ἄλλοι.

Ἀπεπειράθη νὰ ἀστειώσῃ, νὰ τρέψῃ ἀλλοῦ τὴν οὐμίαν· ἀλλ' εἰς μάτην. Ἡ φωνὴ της, οἱ τρόποι της εἶχόν τι τὸ βεβιασμένον, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον με ἔκαμε νὰ ἐκπλαγῶ διότι τὴν ἤξευρα πάντοτε γλυκεῖαν καὶ εἰλικρινῆ πρὸς ὅλους, καὶ εἰς ἐμέ πρὸ πάντων. Ὡ! ἀναμφίβως κάτι συμβαίνει, τὸ ὁποῖον δὲν δύναμαι νὰ ἐξηγήσω. Βεβιαίως ὅμως δὲν με ἀγαπᾶ, ὅπως ἄλλοτε. Καὶ μετὰ τὰς σκέψεις αὐτάς, αἴφνης τὸ βλέμμα μου ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ ὑπεράνω τῆς κλίνης της τοίχου, ὅπου ἐκπληκτος δὲν εἶδον ἀνηρτημένον τὸν ὠραῖον Σταυρόν, ποῦ τῆς εἶχα φιλοτεχνήσει μετὰ τὴν προσοχὴν καὶ ἐπιμέλειαν καὶ τὸν εἶχα μάλιστα τοποθετήσει ἐκεῖ μόνη μου τὴν ἡμέραν τῆς ἐορτῆς της.

— Μὰ τί ἔγινε, καλὲ, ὁ Σταυρός σου;

Μὲ ἤτένιζε μετὰ προφανῆ ἀμηχανίαν, ζωηρὸν δὲ ἐρύθημα ἔβαψε τὰς παρειάς της.

— Ὁ Σταυρός μου; . . . τὸν ἔχασα . . . μπᾶ! ὄχι . . . τὸν ἐχάρισα εἰς μίαν φίλην . . .

Ἀἰσθημα λύπης καὶ ἐπισημαστος μετὰ εἶχε καταλάβει.

— Μὴ σοῦ κακοφανῆ καυμένη· χωρὶς νὰ τὸ θέλω . . .

Ἰδὸν καὶ νέα ἀποδείξεις τῆς πρὸς με ἀδιαφορίας της, ἐσκέφθη. Μοῦ ἤλθον δάκρυα. Ἐσπευσα νὰ τὴν ἀποχαιρητήσω καὶ ἀπῆλθον. Δὲν εἶπε λέξιν διὰ νὰ με κρατήσῃ περισσότερον πλησίον της· τούναντι μάλιστα μοῦ ἐφάνη ὅσῳ νὰ ἀνεκουφίζετο ἐκ τῆς ἀπομακρύνσεώς μου.

Μετὰ κόπου διέσχισα τὸ μέχρι τῆς οἰκίας μου μικρὸν διάστημα. Ἦσθανόμην τοὺς πόδας μου τρέμοντας καὶ τὸ αἶμα ἀναβαῖνον εἰς τὴν κεφαλὴν μου.

Δὲν μοῦ ἔμενε τώρα ἀμφιβολία περὶ τῆς μεταβολῆς τῶν αἰσθημάτων τῆς Σοφίας. Δὲν τὴν ἀνεγνώριζον πλέον. Ποίαν ἄλλην ἔνδειξιν ἤθελον, ἀφοῦ ἡ ἴδια μοῦ ὡμολόγησεν ὅτι ἐχάρισεν εἰς ἄλλην τὸ μικρὸν μου ἐκεῖνο δῶρον. εἰς μίαν ἄκραν τοῦ ὁποίου εἶχα κεντήσει μετὰ μικρὰ γραμματάκια τὰς λέξεις «Ἐνθυμοῦ με», ὡς νὰ τὸ ἔκαμε ἐπίτηδες διὰ νὰ μοῦ ἀποδείξῃ ὅτι δὲν θέλει οὔτε κἀν νὰ μ' ἐνθυμῆται . . . ;

Ἐν τούτοις μίαν ἐνδόμυχος φωνὴ μοῦ ἔλεγεν ὅτι εἶχα ἀδικον νὰ τὴν κρίνω οὕτως. Εἶναι ἀληθές ὅτι εἰς τοὺς λόγους της, εἰς τοὺς

τρόπους της, εἰς τὴν ὄλην διαγωγὴν της διέβλεπον μεταβολὴν παρὰ ξενον· μοῦ ἐφαίνετο ὅμως ὅτι ἡ καρδιά της διημαρτύρετο διὰ τοῦτο· τὸ ἀνεγίνωσκον εἰς τοὺς ἀγνοτάτους ὀφθαλμούς της, οἱ ὁποῖοι ἐξέφραζον τὴν αὐτὴν πάντοτε πρὸς ἐμὲ ἄδολον καὶ τρυφερὰν ἀγάπην.

Ἐἶχα νὰ τὴν ἰδῶ ἀρκετὰς ἡμέρας, ὅπότεν ἐν ἀπόγευμα ἤκουσα βήματα εἰς τὴν κλίμακα.

— Νὰ ᾄνε ἄρά γε ἡ Σοφία; διελογίσθην.

Δὲν ἐπρόφρασα νὰ τὸ σκεθῶ, ὅτε ἀνοίγει ἡ θύρα καὶ ἐμφανίζεται ἐνώπιόν μου.

— Δόξα τῷ Θεῷ! ἤλθες τέλος πάντων! ἐκραύγασα.

Ἄλλὰ διεκόπην ἐκπληκτος. Ἦτο αὐτὴ ἡ Σοφία; Ἐφαίνετο ὡχρὰ καὶ καταβεβλημένη· οἱ ὀφθαλμοὶ της ἦσαν ἐρυθροὶ ὡς νὰ εἶχον κλαῦσαι πολύ.

— Μὰ τί ἔχεις λοιπόν, Σοφία μου; τί συμβαίνει; μὲ κάμνεις νὰ τρέμω.

Ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας μου, μὲ κατέκλυσε δι' ἀσπασμῶν καὶ μοῦ ἀπήντησε συγκεκινημένη:

— ὦ, νὰ ἤξευρες... εἶμαι πολὺ δυστυχῆς...

— Ἐσὺ δυστυχῆς; εἶνε δυνατόν;

— Ναι· ἔλασα τὸ δακτυλίδι τῆς γιαγιάς, ξεύρεις, ἐκεῖνο μὲ τὸ μεγάλο διαμάντι ποῦ φοροῦσα ἐδῶ στὸ μικρὸ μου δάκτυλο...

— Αὐτὸ εἶνε ὄλο; Καὶ μὲ κατατρόμαξες!

— Ἀχ, δὲν ξεύρεις τί λατρεῖαν ποῦ τοῦ εἶχαμε ὄλοι στὸ σπίτι, καὶ πρὸ πάντων ὁ πατέρας. Ἦτο τὸ μόνον του οικογενειακὸν κειμήλιον. Ἦ γιογιὰ τοῦ τὸ εἶχε δώσει, πρὶν πεθάνῃ. Καὶ τὸ ἀγαποῦσε πολὺ, καὶ ἔλεγε πῶς ὅποιος τὸ φορεῖ, τοῦ φέρει εὐτυχίαν. Καὶ τώρα τί νὰ τοῦ εἰπῶ:

— Καὶ πῶς τὸ ἔχασες; τὴν ἠρώτησα.

— Ἀχ! εἶνε μία θλιθερὰ ἱστορία...

— Τὴν ὁποῖαν δὲν θέλεις νὰ μοῦ ἐμπιστευθῆς... τὸ βλέπω. ἐγὼ πλέον ἔπαυσα νὰ εἶμαι ἡ μόνη ἀδελφικὴ σου φίλη.

— Σιώπα, μοῦ λέγει. Μοῦ τὸ εἶπες πολλές φορές αὐτό, ἀλλὰ κατὰ βάθος δὲν τὸ πιστεύεις. Ἀκουσε λοιπόν.

Ἐπλησίασε περισσότερον, ἐπῆρε τὰ δύο μου χέρια μέσα εἰς τὰ ἰδικὰ της, τὰ ὁποῖα ἔτρεμον ἀπὸ συγκίνησιν, καὶ μὲ δακρυσμένα μάτια καὶ μὲ φωνὴν, τὴν ὁποῖαν ἐχρωμάτιζε ἀληθινὸς πόνος τῆς ψυχῆς, μοῦ ἀπεκάλυψε τὸ τρομερὸν μυστικὸν της...

— «Μιὰ ἡμέρα, τὸν περασμένον Ἰούλιο, ἐνῶ ἐρχόμουν νὰ σέ

ἘΠΟΥΔΑΕΣΤΗΡΙΟΝ
ΤΟΥ ΕΝ ΜΟΝΑΧῶ. ΠΕΡΙΦΑΝΟΥΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΟΥ Ν. ΓΥΖΗ

εἴρω, ἐσταμάτησα ἔξαφνα σ' ἓνα μικρὸ δρομίσκο, ποῦ ἤκουσα στεναγμούς καὶ κλάματα ἀπὸ ἓνα πτωχικὸ σπιτάκι. Δὲν ἐκρατήθηκα· κάτι τι μ' ἔσπρωχνε νὰ πλησιάσω. Ἡ πόρτα ἦτο μισοανοικτὴ. Ἐμβῆκα, χωρὶς κἄν νὰ ζητήσω τὴν ἄδειαν. . . Ἦταν μιὰ δυστυχισμένη οἰκογένεια ἐφέδρου, μιὰ μητέρα μὲ δύο παιδάκια. Ἦταν καὶ τὰ δύο κρεββατωμένα, ἄρρωστα, μὲ πυρετό. Ἡ μητέρα ἦταν ἄν τρελή. Εἰς τὸ ὥχρὸ πρόσωπὸ της ἐφαίνετο ζωγραφισμένη ἡ δυστυχία, ἡ ἀπελπισία. Καὶ γύρω-γύρω οἱ ξεθωριασμένοι τοῖχοι καὶ τὰ πτωχικὰ ἐπιπλα ἐμαρτύρουν καὶ αὐτὰ τὴν πείναν καὶ τὴν ἀθλιότητα τῶν δυστυχισμένων αὐτῶν πλάσμάτων. Μοῦ ἐρράγισε τὴν καρδιὰ ἡ τύχη των. Ὁ πατήρ των, νέος ἐργατικός, ἔλειπε εἰς τὸν πόλεμον ἐδῶ καὶ τρεῖς μῆνας. Ἡ μητέρα των εἰργάζετο νύχτα-μέρα διὰ νὰ οἰκονομῇ ὀλίγο ξηρὸ ψωμί. Ἄλλ' οἱ κόποι καὶ αἱ στερήσεις τὴν ἐξήντηλσαν, καὶ δὲν ἤμποροῦσε πλέον νὰ ἐργασθῇ. Ἐπούλησε ὅ,τι καὶ ἂν εἶχε. Ἀλλὰ ἔπειτα, ὡς νὰ μὴ ἔφθανεν ἡ πείνα, ἦλθε καὶ ἡ ἀρρώστεια στὸ πτωχικὸ της καλύθι! Τί νὰ κάμῃ! Ἐφώναξε τὸ γιατρό, ὁ ὁποῖος ἐγράψε μιὰ συνταγὴ καὶ τῆς εἶπε νὰ τοὺς διδῇ καὶ ζουμί δυνατό. Καὶ ἔφυγε. Ἀλλὰ ποῦ νὰ εὔρη αὐτὴ τὰ φάρμακα; Ποῦ νὰ τρεῖξῃ; Ποῖος νὰ τὴν λυπηθῇ; "Ὅπου καὶ ἂν ἐπῆγε, ἤφε τῆς πόρτες κλειστές. Καὶ ἔπειτα ποῖος νὰ τὴν συλλογισθῇ μέσα σὲ τόση δυστυχία ποῦ ἐπλάκωσε τὸν μικρὸν κόσμον; Μοῦ τὰ ἔλεγε αὐτὰ ἡ δυστυχισμένη αὐτὴ μητέρα καὶ τὰ μάτια μου ἐβούρκωναν, ἡ ἀναπνοή μου ἐπιάνετο καὶ ἓνας πόνος, ποῦ ἔως ἐκεῖνη τὴν στιγμήν δὲν τὸν εἶχα γνωρίσει, μοῦ ἔσφιγγε τὴν καρδιά. Εἶχα ὀλίγα χρήματα μαζί μου. Τὴν παρακάλεσα νὰ τὰ δεχθῇ καὶ τῆς ὑπεσχέθην πῶς θὰ φροντίσω διὰ τὰ δύο ἀγαπητά της. Ἐκλαίεν ἡ καυμένη ἀπὸ εὐγνωμοσύνην, ἡ ὅποια ἐφώτισε μίαν στιγμήν τὴν ζοφεράν της μορφήν. "Ἀχ! νὰ ἤξευρες τί οὐράνιο πρᾶγμα εἶνε ἡ εὐεργεσία! . . .

Ἡ Σοφία διεκόπη μίαν στιγμήν. Τὴν ἐπνιγεν ἡ συγκίνησις καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ της ἐπλημμύριζον. Μετ' ὀλίγον, ἀπομάσσοσα τὸ πρόσωπόν της, ἐξηκολούθησε:

— «Μοῦ ἐρριζώθη μέσα μου ἡ ἰδέα νὰ σώσω τὰ ἄμοιρα ἐκεῖνα ὄντα ἀπὸ τὴν καταστροφὴν. Τὴν ἐπεσκέφθην τὴν ἐπαύριον καὶ ἀφῆκα ὄλας τὰς μικρὰς μου οἰκονομίας. Ἡ ταλαιπώρη μητέρα ἠγόραζε τώρα πλέον φάρμακα καὶ καλὴν τροφήν διὰ τὰ μικρά της, τὰ ὅποια ἤρχισαν βαθμηδὸν νὰ ἀναλαμβάνουν. Ἐπήγαίνα ταχτικά καὶ τὰ ἔβλεπα. Ἀλλὰ τὰ χρήματα μοῦ εἶχαν τελειώσει. Ἐκαμα κακὰ ποῦ δὲν τὸ εἶπα τοῦ πατέρα· θὰ μοῦ ἔδινε, εἶμαι βεβαία. Μόνον εἰς τὴν μαμὰ εἶπα κάτι τι. Ἐπειτα ἐσκέφθην

πῶς εἶχα τόσα πράγματα περιττά, μὲ τὰ ὅποια θὰ ἤμποροῦσα νὰ συντηρήσω ὀλίγον ἀκόμη τὴν δυστυχῆ αὐτὴν οἰκογένειαν. »

— « Ἄ! μὰ ἐσὺ εἶσαι ἕνας ἄγγελος! τὴν διέκοψα συγκεκινημένη. »

— « Ξεύρεις; μὲ ἔτυπεν ἡ συνείδησις ὅταν ἐσυλλογιζόμην πῶς ἐγὼ εἶχα τόσα πράγματα ἄχρηστα, καὶ ἐκεῖνα τὰ δυστυχισμένα πλάσματα ἀπέθνησκον ἀπὸ τὴν πείναν. Τὰ ἐπώλησα λοιπὸν καὶ μὲ τὰ χρήματα ἐκεῖνα ἀνεκουφίσθησαν τὰ καυμένα ἄρκετὰς ἡμέρας. »

— Καὶ νὰ μὴ μοῦ εἰπῆς τίποτε τόσον καιρὸν! τῆς παρεπονέθην.

— « Δὲν σοῦ τὸ εἶπα, ἀλήθεια! ἀλλὰ μοῦ ἐφάνετο πῶς ὁ, τι ἔκανα, δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ ζεῦρη ἄλλος, παρὰ ὁ Θεὸς μόνον! »

— Λοιπὸν; τὴν ἐρώτησα ἀνυπόμονος νὰ μάθω τὸ τέλος τῆς μικρᾶς αὐτῆς τραγωδίας.

— « Ὅταν ἀνέλαβαν τὰ μικρά, ἔπρεπε ἄρρωστη ἡ μητέρα των ἢ ἄμοιρη. Τί νὰ κάμω; Νὰ τὴν ἀρτίσω νὰ ἀποθάνῃ; Καὶ τὰ παιδάκια τῆς ἔπειτα; Τότε μοῦ ἤλθε μία ἰδέα: Νὰ ἐργασθῶ ἐγὼ, ἀφοῦ ἐκείνη δὲν ἤμποροῦσε. Καὶ πράγματι, ἐκλειομένη εἰς τὸ δωμάτιόν μου καὶ ἐκεντοῦσα ἢ ἐπλεκα κάλτσαις, καὶ μὲ τὰ μικρά μου αὐτὰ ἐργόχειρα ἐξοικονομοῦσα πολὺ λίγα πράγματα ὁμῶς, τὰ ὅποια οὔτε διὰ τὸ ψωμὶ τῶν μικρῶν δὲν ἔφθαναν. . . . »

— Δι' αὐτὸ λοιπὸν δὲν ἤρχεσο νὰ μὲ βλέπῃς;

— « Δὲν εἶχα δίκαιον; Τότε συνέλαβα ἐν ἄλλο σχέδιον. Ξεύρεις ἐκεῖνα τὰ ὀραία χιώτικα κουλουράκια, εἰς τὰ ὅποια ἐπιτηδεύομαι καμμιά φορὰ. Αὐτὰ τὰ ἀκριβοπληρόνουν, ἐνῶ δὲν κοστίζουν πολὺ. Ἐσυλλογίσθη πῶς ἂν ἦτο δυνατόν νὰ ζυμῶνω ἀπ' αὐτὰ δύο-τρεῖς ὀκάδες τὴν ἡμέρα καὶ νὰ τὰ πουλῶ, θὰ μοῦ ἄρναν ἕνα κέρδος ἀρκετὸν, μὲ τὸ ὅποιον θὰ ἦτο δυνατόν νὰ προσφάνω τὰς ἀνάγκας τῆς οἰκογενείας ἐκείνης. Τὸ εἶπα αὐτὸ εἰς τὴν μαμὰ καὶ μοῦ ἔδωκε τὴν ἄδειαν. Ἐπειτα ἐπῆγα σὲ μερικὰ φιλικὰ μας σπίτια καὶ παρεκάλεσα νὰ ἀγοράζουν δῆθεν ἀπὸ μίαν πτωχὴν κυρίαν τὰ κουλουράκια, πῶς τάχα αὐτὴ τὰ κατασκευάζει. Καὶ ἔτσι ἔγινε. Τὰ ἡτοίμαζα ἐγὼ φρέσκα-φρέσκα καὶ τὰ ἔστειλα μὲ τὸ μεγαλειότερο παιδάκι τῆς φτωχῆς ἐκείνης, ἕνα ἔξυπνο, ὡς δέκα χρόνων. »

— Καλὲ τί λές, Σοφία; τὴν διέκοψα ἐκπληκτος καὶ ἔμπλεως θαυμασμοῦ διὰ τὴν γενναίαν τῆς πράξιν. Κατῶρθωνες ἐσὺ μὲ αὐτὰ τὰ κονδυλιένια χεράκια νὰ κάμνης τέτοια κοπιαστικὴ ἐργασία;

— « Ναι, ἡ ἰδέα τῆς εὐεργεσίας μοῦ ἔδιδε μίαν δύναμιν ἄγνωστον. Δὲν μοῦ ἔκαμε καθόλου κόπο. Ἀλλὰ γθές, ἐκεῖ ποῦ ἐζύμωννα, ἐλθισμόνησα νὰ βγάλω τὸ δακτυλίδι, καὶ μοῦ ἔπρεπε τὸ διαμάντι. Τὴν ὥρα ἐκείνη δὲν τὸ εἶχα ἐννοήσει. Τώρα πλέον εἶνε

ἀργά, οὔτε ὑπάρχει ἐλπίς νὰ τὸ εῦρω. Καὶ πῶς θὰ τολμήσω νὰ τὸ εἰπῶ τοῦ πατέρα!

Καὶ ἐβούρκωσαν ἐκ νέου τὰ μεγάλα μαῦρα μάτια τῆς καὶ τὰ ῥοδόχροα μάγουλά τῆς ἐπορφυρώθησαν ἀπὸ αἶσθημα λύπης καὶ στενοχωρίας.

Ἠγέρθη, τὴν ἔβλιψα εἰς τὰς ἀγκάλας μου καὶ τὴν κατέκλυσα δι' ἄσπασμῶν.

— Σοφία, τῆς εἶπα, εἶσαι ἄδικος· ὁ πατέρας σου θὰ σοῦ τὸ συγχωρήσῃ ὅταν μάθῃ ὅλη αὐτὴ τὴν συγκινητικὴ ἱστορία.

Ἐκείνη ἐσίωπα σύννους καὶ περιφροντις.

— Ὡστε, τὴν ἠρώτησα, καὶ ὁ ἰδικός μου ὁ Σταυρός, τὸ μισθόν μου ἐκείνο ἐνθύμημα ποῦ σοῦ εἶχα χαρίσει στὴν ἐορτὴν σου; . . .

Μὲ ἐκύτταξε μὲ μίαν γλυκύτητα ἀνέκφραστον, εἰς τὴν ὅποιαν ἐδιάβασα τὴν ἀπάντησίν τῆς πρὶν τὴν ἐκστομίση, ὡς νὰ μοῦ ἔλεγε: τάχα δὲν ἐννοεῖς τί τὸν ἔκαμα;

Δὲν τὴν ἀφήκα νὰ μοῦ δικαιολογηθῇ.

— Σὲ ἐννοῶ καὶ σε συγχωρῶ ἐγὼ πρώτη, τῆς εἶπα καὶ τὴν ἐφίλησα διὰ χιλιοστὴν φορὰν εἰς τὰ μεγάλα μαῦρα καὶ ἀγγελικά τῆς μάτια.

Ἐν Σόφω, 10 Σεπτεμβρίου, 1897.

ΜΑΡΙΑ Θ. ΧΡΥΣΗ

Λ Α Ϊ Κ Α Δ Ι Σ Τ Ι Χ Α

Μ' ἀρρώστησες κ' ἀπάντησα στὴ πόρτα σου τὸ Χάρο,
καὶ τοῦπα: σῦρε ἀπ' ἐδῶ, ἐγὼ θὲ νὰ τὴν πάρω!

Τὴν ὥρα ποῦ γεννήθηκες σὲ μοίραναν ἡ Μοῖρες,
ἐπῆρες χάρες κ' ἐμμορφίεις, μόνο καρδιά δὲν πῆρες.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΕΥΝΔΑΣ*

Εἰς τὴν τέχνην ὑπάρχουσιν οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐπιφανοῦς, τῆς λαμπρᾶς ἐργασίας καὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀφανοῦς, τῆς λαθναούσης τοιαύτης. Ὁ Εὐνδάς ὑπέρξεν ὁ ἐπιτυχέστερος συνδυασμὸς τῶν δύο ἀνθρώπων. Ὁ συνθέτης τοῦ «Ἰποψηφίου», ὁ ἄνθρωπος τῶν συναυλιῶν, ὁ λέων τῶν αἰθουσῶν, ὁ συμπαθὴς τεχνίτης καὶ

* ΣΗΜ.— Ὁ Εὐνδάς ἐγεννήθη ἐν Κερκύρᾳ τῷ 1811, ἀπέθανε δὲ ἐν ἡλικίᾳ 85 ἐτῶν τὴν 12 Νοεμβρίου 1896 ἐν Ἀθήναις. Τὸ πρῶτον του ἔργον «οἱ τρεῖς σωματοφύλακες» παρεστάθη ἐν Κερκύρᾳ τῷ 1856 καταχει-

ἐμπνευσμένος μουσουργός, ἦτο συγχρόνως καὶ ὁ ἀφανὴς ἐργάτης ὁλοκλήρου ἐκείνης τῆς μουσικῆς ἐργασίας, ἡ ὁποία μὲ τὰ μικρὰ τραγουδάκια τῆς κιθάρας, τοὺς ἀπλουστάτους καὶ πρωτογενεῖς γλυκυτάτους ὅμως ῥεμβασμούς, τὴν θελκτικὴν καντάδαν, ἔδωκε μίαν ἄλλην τεχνικωτέραν καὶ λεπτοτέραν orientation εἰς τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα.

Πρὸ δέκα πέντε ἀκόμη ἐτῶν, ἐκυριάρχουν καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ δύο μουσικὰ εἶδη: εἰς τὰ ἀνωτέρα λαϊκὰ στρώματα ἡ μουσικὴ τῆς ὑπερέττας, κακῶς ἀντιλαμβανομένη, χειρότερα ἐκτελουμένη: εἰς τὰ κατώτερα στρώματα ὁ ἀφανὴς τῆς Σμύρνης ἢ τὸ νοθευμένον κλέφτικον, οὐδὲν διασῶζον ἕγχοις ἐλληνικῆς καταγωγῆς.

Ὁ Εὐνδάς ὑπέρξεν ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι εἰργάσθησαν— καὶ τί κολοσσιαία ἐργασία!— νὰ συνενώσωσι τὰ δύο διεστῶτα στρατόπεδα ὑπὸ τὴν σημαίαν μιᾶς Ἑλληνικωτέρας μουσικῆς. Καὶ ἀπὸ τὸν ἀγῶνα αὐτὸν προέκυψε τὸ τραγουδάκι, τὸ ὁποῖον ψάλλεται σήμερον καὶ εἰς τὰς αἰθούσας ἐν συνοδείᾳ κλυδοκυμβαλοῦ καὶ εἰς τὴν ταβέρναν ἐν συνοδείᾳ μπουζουκίου.

ρακροτηθέν. Μετ' αὐτὸ ὕστερον «ὁ κόμης Ἰουλιανός» Τρίτον ἔργεται «ὁ ὑποψήριος βουλευτῆς» ὅπερ εἶνε καὶ τὸ πρῶτον Ἑλληνικὸν μελόδραμα. Συνέθεσεν ἐπίσης καὶ τοὺς «δύο ἀντεραστάς.»

Κορωθίας, τριψῆδας, δυψῆδας καὶ μονψῆδας ἔχει τονίσει ἀπείρους. Ἐμελοποίησε τὸν θούριον «Ἄν τὴ σπῆθα κρυμμένη στὴ στάχτη.» Ἐτόνισε δὲ σχεδὸν τὰ ἄσματα τοῦ Σολωμοῦ. Ἐσοῦδασεν ἐν Ἰταλίᾳ ὑπὸ τὸν μέγαν καὶ πολὺν Τσιγκαρέλλην τὴν θεωρίαν τῆς μουσικῆς καὶ τὴν σύνθεσιν, ὡς ἐπίσης καὶ τὴν αἰσθητικὴν. Ἰπὸ τὸν ἐκ Κερκύρας βαθὺν τῆς μουσικῆς φιλόσοφον Μάνσαρον ἐσοῦδασεν ἐπὶ 25 ἔτη, διατελέσας ὁ καλλίτερος αὐτοῦ μαθητῆς διαπρέπων πάντοτε εἰς τε τὸ θεωρητικὸν καὶ συνθετικὸν μέρος. Ὁ Εὐνδάς ἦτο βαθὺς γνώστης ὅλων σχεδὸν τῶν μουσικῶν ὀργάνων, κιθαρῶδες δὲ ἄριστος ἀπολαύων καὶ εὐρωπαϊκῆς φήμης. Κατὰ τὴν πρώτην ἐν Κερκύρᾳ παράστασιν τῶν «Τριῶν Σωματοφύλακων» τοσοῦτον ἐνθουσιασμὸν ἐξήγειρεν, ὥστε τὸ πλῆθος ἐξέκλον ἀπέξευε τῆς ἀμάξης τοὺς ἵππους καὶ ἔσυρεν ἐν θριάμβῳ τὸν δημοφιλεῖ μπουσουργόν, οὗ τὴν ἐπιτυχὴν ἔκδοσιν τοῦ πρώτου ἔργου ἐώρτασεν ἐπὶ τετραήμερον ἡ πόλις ὁλόκληρος. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὁ αἰμίμητος Εὐνδάς ἀπέθανε πνεύστατος, καὶ τοῦτο διότι ὑπῆρξεν εἰς ἀπίστευτον βαθμὸν ἀφιλοκερδῆς, αὐτὸς, ὅστις, ἂν ἀπεφάσιζε νὰ ζῆσθαι ἐν Εὐρώπῃ, θὰ ἀπεκόμιζε πλοῦτην καὶ τιμὰς. Ἄλλ' ἐπροτίμησε νὰ θυσιάσῃ ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς ἐλληνικῆς τέχνης καὶ χάριν τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα ἀκραίνοῦς ἔρωτος.

Ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα νὰ ἐξετασθῇ ἡ ἐθνικὴ ἐργασία ὑπὸ
 ὅλας αὐτῆς τὰς φάσεις αἱ ἀνασκαφαὶ θὰ φέρουν εἰς τὴν πρῶ-
 τὴν γραμμὴν τὸν γηραῖον ψάλτην, ὁποῖος ἀπέθανε πρὸ ἐνὸς
 ἀκριβῶς ἔτους γέρον καὶ λησμονημένος εἰς μίαν πτωχικὴν
 οἰκίαν τῆς ὁδοῦ Πρασατείου.

Γ. Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΛΟΥΔΟΥΔΙ

ΞΕΥΠΝΗΣΕ μίαν αὐγούλα γλυκεῖα
 Σ' τὸ φίλημα τοῦ ἡλιου τοῦ λουλοῦδι
 Κι' ἄκουσε σὲ γλῶσσα μυστικιά
 Τὸ πρῶτο τῆς ἀγάπης τραγοῦδι.

Τὰ ὠραῖα τὰ πέταλα μαλακὰ
 Σ' τὸν ἦχον τῆς ἀρμονίας ἀνοίγει,
 Τὴν ἡδονὴ γλυκὰ ἀρκοικᾶ,
 Τὴν ψυχὴ του σ' ἐκείνη σμίγει.

Ὀλόλαμπρη κυλᾶ ἡ δροσιὰ
 Τρεμουλιαστὴ στὸ γλυκύπνοο ἀγέρι
 Σ' τοῦ φύλλου τῆ χρυσοπράσινη φορεσιὰ
 Διαμάντι οὐρανοστάλαχτο φέρει.

Μὰ 'στοῦ ἡλιου τὰ πολύθερμα φιλιὰ
 Χλωμὸ τὸ κεφάλι του γέρνει
 Στὴ ξανθὴ τῆς μανοῦλας του ἀγκαλιά !...
 Τὸ μάτι ὡς τὴν ἀγάπην του σέρνει.

Ἀθήναι, Ἰούλιος τοῦ 1897.

ΓΑΘΜΟΝΕΥΣ ΨΥΧΑΣ

Ο ΕΝ ΡΟΥΜΑΝΙΑ, ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

ΚΑΙ ἐκείθεν ἔτι τῶν ὁρίων, τὰ ὅποια οἱ μᾶλλον φιλοπά-
 τριδες ἱστορικοὶ ὀρίζουσιν ὡς μεγάλην πατρίδα διὰ
 τοὺς Ἕλληνας, ὑπάρχουσιν ἀκόμη χῶραι, αἵτινες, καί
 τοὶ μὴ κατεχόμενοι ὑπὸ τοῦ μεγάλου τῆς Ἀνατολῆς
 δορυκτῆτορος, εἰ καὶ διατελοῦσαι ὑπὸ σκηπτούχου καὶ ἡγεμόνας,
 δὲν παύουσιν οὐσαί ἑλληνικαί, καὶ ὁ ξένος, ὁ τὸ πρῶτον ἐπισκε-
 πτόμενος αὐτάς, ἐνδοιάζῃ ἂν εὐρίσκειται ἐπὶ ἀλλοτρίου ἢ ἑλληνι-
 κοῦ ἐδάφους.

Μία τούτων, τῶν μᾶλλον ἑλληνίζουσῶν, εἶνε ἡ παρὰ τὸν Δου-
 ναβιν καὶ πέραν τοῦ Σουλινᾶ σιτοφόρος χώρα τῆς Ρουμανίας, ἡ-
 τις ἄλλοτε ἐξέθρεψε τοὺς πρώτους ἐθνικοὺς ἐργάτας καὶ πρωταγω-
 νιστὰς τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν ἡγεμόνων τῆς Μολδο-
 βλαχίας, καθ' ἣν πλείστοι Ἕλληνες ἐκ διαφόρων μερῶν καὶ ἰδίως
 Φαναριῶται μετηνάστευσαν καὶ ἐγκατέστησαν αὐτόθι, καταλα-
 βόντες ἀξιώματα καὶ ὑπέροχον κοινωνικὴν θέσιν. Ἀτυχῶς ὁ διὰ
 τοῦ χρόνου καὶ ἄλλων ποικίλων ἐπιδράσεων ἐπελθὼν ἐκφυλισμὸς
 ἀπερρόφησε τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον, πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν τὰ πρῶτα
 καὶ νῦν φερόντων μόνον τὸ ἑλληνόφωνον ὄνομα διατηροῦσιν, ὡς
 οἱ Λαχοβάρης, Κανταρτζής, Σχινᾶς, ὁ πρωθυπουργὸς Στούρτσας,
 καὶ ἄλλοι. Καὶ τῶρα ἀκόμη ἀναδείκνυνται γερουσιασταί, βουλευ-
 ται καὶ δῆμαρχοι Ἕλληνες ἐκ καταγωγῆς.

Ἄλλ' ἰδίως ἡ ἐξασθένεισι καὶ ἡ πρὸς τὸ ἰθαγενὲς στοιχεῖον ἀφο-
 μοίωσις τοῦ ἑλληνικοῦ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς τελευταίας δεκαε-
 τίας ἐξακολουθεῖ γοργοί: καὶ καταπληκτικαὶ βήμασι. Μικρὸν
 ἔτι καὶ ἡ χώρα ἐκείνη, ἐξ ἧς ἠκούσθη τὸ πρῶτον ἐθνικὸν σάλ-
 πισμα, οὐδὲ κἂν τὴν ἑλληνικὴν τῆς ἀνάμνησιν θὰ διασώσῃ. Ὅ-
 λιγοὶ εἰσὶν οἱ ἀκραίφωως παραμένοντες Ἕλληνες καὶ ἔχοντες τὴν
 συνείδησιν τῆς ἐθνικῆς τῶν ἐνόητος καὶ πιστῶς ἀκολουθοῦντες τὰ
 πάτρια. Τοὺς πλείστους διαίρουσι καὶ ἐκτρέπουσιν ἀντιζηλίαι: καὶ
 μικροφιλοτιμίαι καὶ μικροσυνφιρόντα. Αἱ αὐτόθι ἑλληνικαὶ κοινό-
 τητες παρουσιάζουσι θέαμα ἀδιαλείπτων ἐρίδων καὶ συγκρούσεων
 καὶ ὑποβλέψουσι, αἵτινες χαλαροῦσι καὶ ἀφανίζουσι πάντα ἐθνικόν

καὶ φυλετικὸν ἔτι σύνδεσμον. Ἡ τοιαύτη τοῦ ἑλληνικοῦ ἐν Ρουμανίᾳ πληθυσμοῦ συγχώνευσις δὲν θὰ ἐπὶ ἤρχοντο ἀν' ὑπὲρ ἄρ-
χῆς χρηστοὶ ἱερεῖς καὶ διδάσκαλοι, καὶ ἀν' ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις,
ἧς δύνανται τίς νὰ καταγνώσθῃ ἀδιαφορίαν ἀσύγγνωστον, ἐφρόν-
τιζε νὰ στέλλῃ ἐκάστοτε προξένους ἀγαθοῦς, ἀποστόλους πράγ-
ματι καὶ οὐχὶ καταστροφεῖς τῆς ἐθνικῆς ἰδέας. Ἡ ἀπαιδεύσις ἀφ'
ἐνὸς καὶ τὸ φιλοχρηματικὸν τοῦ κλήρου, ἡ σχολαστικότης ἐξ ἄλλου
τῶν πλείστων διδασκάλων, συνετέλεσαν εἰς κατάπτωσιν βαθμηδὸν
τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος. Ἐτέρωθεν πολλὰ ζήμια ἐκ πατριωτικῶν
δανειῶν καὶ ἑλληνικῶν χρεωγράφων, ἡ θέα τῶν ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ
Ἑλλάδι δικηπληκτιζομένων πολιτικῶν κομμάτων, ἀπεθάρρυναν
τοὺς αὐτοὺς ὁμογενεῖς καὶ ἐνέσπειραν τὴν πικρίαν καὶ τὴν ἀπο-
γοητεύσιν, ἐνῶ ἐξ ἄλλου ἡ ῥουμανικὴ κυβέρνησις, συνετῶς ἐρ-
γαζομένη, παρέχει ἀφθονα τὰ μέσα τοῦ προσηλυτισμοῦ.

Εὐτυχῶς, μεθ' ὅλας τὰς ἀντιδράσεις καὶ τὰ ἐπαχθῆ βάρη, τὸ
ἐμπόριον ἐν ταῖς δύο παραδουναβίαις πόλεσι Γαλαζίῳ καὶ Βραίλᾳ
ἀκμάζει εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἑλλήνων. Χεῖρα καὶ Κεφαλλῆνες διε-
νεργοῦσιν εὐρείας ἐπιχειρήσεις ἐπὶ τῶν ἀποικιακῶν ἐν Γαλαζίῳ
καὶ τῶν σιτηρῶν ἐν Βραίλᾳ. Τὸ πρῶτον εἶναι τὸ μεγαλύτερον καὶ
ἐπικερδέστερον ἐν Ρουμανίᾳ. Τὸ Γαλαζίον τροφοδοτεῖ ὅλην τὴν
χώραν καὶ τὸ πλείστον τῆς Σερβίας. Εἰς 30,000 βρελῖα ἐλαίου
ἀνέρχονται τὰ ἐν μόνῃ τῇ ἀγορᾷ Γαλαζίου κατ' ἔτος ἐξοδευόμενα.
Ἄτυχῶς τὰ ἐξ Ἑλλάδος εἰσὶν ὀλίγιστα, ἕνεκεν τῆς ἀτελοῦς δι-
λύσεως. Καὶ οὐκ ὑπὸ τὸ γνωστὸν ὄνομα Κ α λ α μ ἄ τ α ι κ α
καταναλίσκονται καὶ πολλὰ ἐξ αὐτῶν εἰς κυρία τῆς Σμύρνης. Ἡ
σταφίς, καίτοι ἠλίως φορολογουμένη, διατελεῖ πάντῃ ἀγνωστος,
ἐλλείψει καταλήλου πρὸς διάδοσιν ἐνεργείας Μία διαρκῆς ἐπὶ πα-
ραδείματι ἔκθεσις ἑλληνικῶν προϊόντων, ἐν χώραις, ἔνθα ἡ κα-
τανάλωσις τούτων τυγχάνει ἀρτιφανῆς, θὰ εἴχε σπουδαῖα ἀποτε-
λέσματα. Θὰ ἐγνώριζε τὴν ἐξαιρετικὸν ποιότητα αὐτῶν καὶ θὰ
συνετέλει εἰς τὸν ἐπικερδῆ συναγωνισμόν.

Ὅπως τὸ Γαλαζίον εἶνε ὁ μεγαλύτερος εἰσαγωγικὸς λιμὴν,
οὕτως ἡ Βραίλα εἶνε ὁ σπουδαιότερος ἐξαγωγικὸς. Πρὸ ἑτῶν, ὁ-
πότε ὁ σῖτος τῆς Ἀμερικῆς ἦτο ἀγνωστος, τὰ σιτηρὰ τῆς Ρου-
μανίας, τὸ καὶ κυριώτερον αὐτῆς προϊόν, ἐζητοῦντο πολὺ εἰς τὰς
ἀγορὰς τῆς Γαλλίας. Πολλὰ τότε γραφεῖα ἑλλήνων ἐμπόρων
ἤκμαζον, οἱ τίμιοι δὲ καὶ ἐργατικοὶ χειρῶνακτες ἐκέρδιζον ἀρκετὰ.
Ἦδη ἡ παραγωγή ὑπερβῆκε τὴν κατανάλωσιν, καὶ οἱ χωρικοὶ
στεροῦμενοι ἄλλου προϊόντος, σχεδὸν εἰπεῖν λιμοκτονοῦσιν. Καὶ ὁ-
μως ἐκεῖ δὲν ἐσκέφθησαν ἔτι περὶ παρακρατήσεως.

Οἱ Ρουμῶνοι συντηροῦσιν ἀξιολογὸν στρατὸν διακριθέντα κατὰ

τὸν ῥωσσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1878. Ἦδη ἀσχολοῦνται καὶ
περὶ τὴν σύνταξιν τοῦ μικροῦ τῶν ναυτικοῦ ἐκ στολίσκου τορπιλλο-
βόλων καὶ τοῦ θωρηκτοῦ Ἐλ ι σ ἄ β ε τ. Εὐτυχῶς εἰς τὸν Δου-
ναβὶν πλεονεκεῖ ἡ ἑλληνικὴ σημαία πασῶν τῶν εὐρωπαϊκῶν, ἀν'
καὶ ἡ Ἑλλάς, ὡς μὴ ὤφειλεν, ἀπέσχε τοῦ συνεδρίου τοῦ 1856,
ὅπερ ἀνέθετο τὴν ἐποπτείαν τοῦ Δουναβίου εἰς ἐπιτροπὴν ἐξ ἀν-
τιπροσώπων τῆς Γαλλίας, Ρωσίας, Ἰταλίας, Γερμανίας, Αὐ-
στρίας, Τουρκίας καὶ Ρουμανίας. Ὁ Δουναβίς εἶνε εἰς τῶν μεγα-
λειτέρων ποταμῶν τῆς Εὐρώπης, διερχόμενος τόσων χωρῶν πλου-
σιῶν καὶ ἐμπορικῶν. Πρῶτος ὁ αἰοίδιμος Στέφανος Ἐνός συν-
εστησεν ἐν αὐτῷ τὴν ἑλληνικὴν ἀτμοπλοῖαν δούς εἰς τὰ σκάφη
αὐτοῦ τὰ ἑλληνικὰ ὀνόματα Μ π ὀ τ α σ ι ς, Ρ ἧ γ α ς, Μ π ο υ μ-
μ π ο υ λ ῖ ν α, κλπ. Ἄλλ' αὐτοῦ: ἡ ἐταιρία αὐτοῦ διελύθη τα-
χῶς. Τὰ κυριῶς ἐν χρήσει μεταγωγικὰ πλοῖα τοῦ Δουναβίου,
σ λ ε π ι α ζ ῦ λ ι ν α ἢ σ ι δ η ρ ἄ, κέκτηται ἡ μεγάλη Αὐστριακὴ Ἐ-
ταιρία, ἀριθμοῦσα ὑπὲρ τὰ χίλια, πάμπολλα δὲ ῥυμουκκά. Οἱ με-
γαλειτέροι ἐφοπλισταὶ εἰσὶν Ἕλληνες, ἐν οἷς πρωτεύουσιν θέσις
κατέχουσιν οἱ οἶκοι Σταθάτου, Θεοφιλάτου, Χουσοβελώνη, καὶ
ἄλλοι, ἰδίως Ἰθακῆσιοι καὶ Κεφαλλῆνες. Πλὴν ὀλίγων Δαλμα-
τῶν, τὰ πληρώματα σύγκεινται ἐξ ἑλλήνων ναυτῶν καὶ πλοη-
γῶν. Κατ' ἀσφαλεῖς στατιστικὰς πληροφορίας τελευταῖον ὑπῆρ-
χον 722 πλοῖα ὑπὸ ἑλλήν. σημαίαν ἀπέναντι 120 ξένων. Τοῦτο
εἶνε λίαν ἐνθαρρυντικὸν καὶ παρήγορον ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἄλ-
λην κατάπτωσιν τοῦ αὐτοῦ ἑλλήν. στοιχείου. Τιμὴ καὶ ἐπαι-
λος ὀφείλεται ἰδίως εἰς τὰ ὑπερήφανα καὶ πλήρη δραστηριότητος
τέκνα τῆς Ἐπτανήσου, τὰ διατηροῦντα τὸ γόητρον τοῦ ναυτικοῦ
μας ἐν ἡμέραις χαλεπαῖς ἐθνικῆς δοκιμασίας.

Ἡ Ρουμανία κατὰ τὸν ῥωσσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1878 ἀντὶ
τῆς Βασσαράβιας, συμπεριληφθεῖσας εἰς τὴν ῥωσικὴν αὐτοκρα-
τορίαν, ἀπέσπασε ἐκ τῆς Τουρκίας τὴν Κωνσταντίαν καὶ τὰ πέ-
ριξ παράλια τῆς Μαύρης Θαλάσσης. Ἡ Κωνσταντίνα, ἀριθμοῦσα
περὶ τὰς 15,000 κατοίκων, κατοικεῖται κυριῶς ὑπὸ Ἑλλήνων,
Ἰθωμανῶν, ὀλιγίστων δὲ Ρουμῶνων, οἵτινες μέχρις ἐσχάτων,
στεροῦμενοι ἰδίου ναοῦ, ἐξεκλητιάζοντο ἐν τῷ ἑλληνικῷ. Εἶνε δὲ ἡ
Κωνσταντίνα ὁ μόνος ἄξιος λόγου λιμὴν τῆς Ρουμανίας, ἀλλὰ καὶ
πόλις ἀρκούντως ἐμπορικὴ καὶ φιλοπρόδος, πολλὰς προσδοκῶσα τὰς
ὠφελείας ἐκ τῆς ἀρτι συντελεσθείσης κολοσσιαίας γεφύρας τοῦ Δου-
ναβίου τῆς ἐνοῦσης τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν μέχρι Βουκου-
ρεστίου. Ὡς θερινὸν ἐνδιαίτημα ἡ Κωνσταντίνα εἶνε θαυμασία,
μὲ εὐρὸν ὀρίζοντα, δεσπόζουσα τῆς θαλάσσης. Μακρὰν δ' αὐτῆς,
εἰς ἀπόστασιν δώδεκα ὥρων ἀτμοπλοικῶν, κεῖνται αἱ ὑπὸ τῶν

Βουλγάρων τῷ 1886 καταληφθεῖσαι Βάρνα καὶ Πύργος, ἐγγὺς δ' αὐτῶν ἡ ἑλληνικωτάτη Ἀγγίαλος.

Μεγαλέμποροι τιμῶντες τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα ἐν Γαλαζίῳ εἰσὶν ὁ ἐκ Χίου κ. Ἰωάννης Καλαβρέζος, διατηρῶν καὶ διευθύνων τὰ σπουδαιότερα αὐτοῦ καὶ ἐν Βουκουρεστίῳ καταστήματα, ἀπολαμβάνων ἀμερίστου ὑπολήψεως παρά τε τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν ἐγχωρίων ὁ κ. Ι. Δ. Χρυσικός, ἀνὴρ λιάν φιλόπατρις καὶ ἐπίζηλον κατέχων θέσιν ἕτερα καταστήματα με εὐρείας ἐργασίας κέκτηνται οἱ ἀδελφοὶ Ἀντωνιάδου, ὁ κ. Γ. Σφαείος καὶ Σα. ὁ κ. Βασίλ. Μπάρλας ὁ γενναίφρων καὶ ἀκραιφνῆς πατριώτης ἐκ Τριπόλεως, ὁ κ. Πέτρος Γκιόκας, οἱ κ. κ. Κοκκάλης καὶ Δενδρινός, ὁ ἐκ Χίου κ. Κ. Μ. Παπαρᾶς. Ἐξαιρετον καφετσιατόριον διατηρεῖ ὁ ἐκ Τριπόλεως κ. Γ. Παπαγαλάνης. Ἐν Βραΐλα δὲ πεφημισμένα καταστήματα ἑλληνικὰ εἰσὶ τοῦ κ. κ. Ι. Γεωργιάδου, Π. Λεβέντη, Ν. Δενδρινού, Ν. Πέτρου καὶ υἱῶν, Μ. Ματάκια καὶ ἄλλα, ὧν δὲν ἔχω πρόχειρον τὴν ἀνάμνησιν. Καὶ ἐν Κωνσταντοῦ ἐπίσης διακρίνονται τὰ τοῦ κ. κ. Σπ. Διαμαντοπούλου, Χρόνη Κ. Ἐριίδου, τοῦ ἐκ Σιύρνης γενναίου τῆς Κρήτης πολεμιστοῦ κατὰ τὸ 1866, τῶν Κυνουριέων ἀδελφῶν Κουρμπούζου καὶ τοῦ ἐκ Λοκεδαίμονος κ. Δημ. Γ. Χρυσικοῦ. Ἐν Βάρνῃ δὲ τὰ τῶν κ. κ. Καμπανέλου καὶ Ἰγγλέση, Ζ. Γεωργίου, Γ. Διθίρη, τῶν ἐκ Μυτιλήνης ἀδελφῶν Φουρτούνα καὶ τοῦ κ. Χριστοῦ Ρίζου, τὸ εὐρωπαϊκῆς φήμης κατάστημα Γ. Σιδεράκη καὶ υἱῶν. Καὶ ἐν Πύργῳ τὸ τοῦ κ. Ι. Ε. Ἀθανασιάδου. Πρὸς δὲ καὶ τὸ ἐν Βουκουρεστίῳ Μέγα Ξενοδογεῖον τοῦ μοναδικοῦ καὶ τοῖς πᾶσιν ἀγαπητοῦ πατριώτου κ. Ν. Κολλάρου, περὶ οὗ δικαίως ἐλέχθη ὅτι εἶνε μᾶλλον ἑλληνικὸν προξενεῖον, ἄφοῦ ἐν αὐτῷ καλλιεγεῖται ἐπ' ἀγαθῷ πᾶν ἔργον ἐθνικὸν καὶ κοινωφελές τοῖς Ἑλλησιν.

Καλάμα, Αὐγούστος τοῦ 1897.

Π. Φ. ΣΤΡΟΥΜΠΟΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Εἰς Στίχοκλονον

Για τὰ ὠραία ποιήματά σου
πολλοὶ μοῦ λέγουν πῶς εἶν' κλεμμένα
κι' ἐγὼ τοὺς λέγω, πῶς εἶν' δικά σου
γιατί τὸ ξεύρω: με τὸν παρ' σου
ὅτι τὰ ἔχεις ἀγορασμένα!

Α. Α. Κ. ΠΕΡΙΚΙΔΗΣ

ΜΑΥΡΗ ΠΑΡΗΓΟΡΙΑ*)

ΦΑΡΣΑ Εἰς ΠΡΑΕΙΝ ΜΙΑΝ

«Femme rit, quand elle peut
et pleure quand elle veut»

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ ΤΟΥΡΑΟΥΜΠΗ, ΣΟΦΙΑ ΤΟΥΡΑΟΥΜΠΗ θυγάτηρ τῆς, —
ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΠΑΠΑΡΑΕΛΗ φίλη τῶν. — ΜΙΑ ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ, — ΓΙΟΥΣΟΥΦ ὑπηρετής, — ΤΡΙΑΝΤΗΣ ὑπηρετομεσίτης, — ΜΑΣΤΡΑΗΟΣΤΟΛΗΣ.

Ἡ σκηνὴ σύγχρονος ἐν Ἀθήναις.

[Ἡ σκηνὴ παριστᾷ αἰθουσαν πλουσίως ἐπιπλωμένην. Δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ μεγάλα παραπετάσματα κατόμαυρα. Εἰς τὸ βάθος, θύρα μετὰ πενήμιμον παραπετάσματος. Παρὰ τὸ δεξιὸν μέρος τῆς θύρας ἀνήρτηται δύο εἰκόνες μετὰ μεγάλων μαύρων πλαίσιον παριστώσαι, ἡ μὲν τὸν Μαυροκορδάτον, ἡ δὲ τὸν Μαυρομιχάλην. παρὰ τὸ ἀριστερὸν ἀνήρτηται ἕτερα εἰκὼν παριστῶσα τὸν Μαυρομαρᾶν, ὑπ' αὐτὴν μικρὸς γεωγραφικὸς χάρτης τῆς Μαύρης θαλάσσης. Δεξιᾷ παρὰ τὸ δεύτερον παρασκήνιον μέλαν κλειδοκῦμβalon ἐφ' οὗ διάφορα τεμάχια μουσικῆς. Ἐνωθεν τοῦ κλειδοκῦμβalon, ἐντὸς πλουσίου μελανοῦ εἰκονοστασίου, ἔμπροσθεν τοῦ ὁποίου κρέμαται ἀνημμένον μικρὸν κανδήλιον, ἡ εἰκὼν τοῦ κ. Τουρλουμπῆ. Ἀριστερᾷ, καναπές μετὰ μελανῶν σκεπασμάτων, καθήκται μαύραι καὶ ἐν τῷ μέσῳ τραπέζιον ἐφ' οὗ μικρὸν βιβλίον. Εἰς τινὰ γωνίαν μέλαν παραγνεν κεικλισμένον. Θύραι παράπλευροι.]

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ καὶ ΣΟΦΙΑ

ΣΟΦΙΑ. (Βίκοσαεῖς τὴν ἡλικίαν καὶ κατόμαυρα ὀδεδυμένη.)
Μὰ τέλος πάντων ὡς πότε πειὰ θὰ διαρκῆ αὐτὴ ἡ κατάσταση!
Κοντεύουμε νὰ γίνουμε ὁ περιγελῶς τοῦ κόσμου.

*) Ἡ Μαύρη «Παρηγορία» ἐγράφη ἐν Νάξῳ κατὰ τὴν 18 καὶ 19 Ἰουλίου 1897 καὶ κατὰ σύμπτωσιν ἐν τῷ δροσερῷ χωρίῳ Μέλινας ὅπου εὐγενῶς μοὶ παρεχώρησε τὸ κτῆμα τοῦ ὁ κ. ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ Γ. ΠΡΑΝΤΟΥΝΑΣ εἰς ὃν καὶ δικαιοματικῶς ἀριστεύεται τὸ μικρὸν αὐτὸ ἔργον εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἧς ἔτυχον παρ' αὐτοῦ φιλοξενίας.

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. (καθμένη ἐπὶ τοῦ καταπέδου καὶ πενηθοροῦσα.)
Γιὰ μένα κόσμος πλέον δὲν ὑπάρχει . . . τελείωσε! . . . Ἐπο-
μένως ἔμπορεῖ νὰ λέγῃ ὅ,τι θέλει . . . Ἐναν εἶχα κ' ἐγὼ στὸν
κόσμο καὶ τὸν ἔχασα.

ΣΟΦΙΑ. Αἱ. μὰ καλὰ, μήπως εἴσθε ἡ πρώτη; Καὶ ἄλλαις ἔ-
χασαν τοὺς ἄνδρες τῶν μὰ δὲν ἔκαναν ἔτσι.

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Κολιὸς καὶ κολιὸς κ' ἀπόνα βαρέλι! Νομίζεις
πῶς ὅλοι οἱ ἄνδρες τὸ ἴδιο εἶναι. Ἄχ! καυμένη, ἂν ἤξερες, μαζὺ
μ' ἐμένα τί ἔχασες καὶ σὺ.

ΣΟΦΙΑ. Τὸ ξέρω. Ἐχασα τὸν πατέρα μου, μὰ δὲν κάνω ἔτσι.
Καλὰ θὰ ἦταν νὰ τὸν ἔχω, μὰ μιὰ φορὰ κ' εἶχα τὴν ἀτυχία
νὰ τὸν γάσω, πρέπει νὰ κάνω ὑπομονή.

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Ἐσὺ ἔμπορεῖς νὰ κάνῃς ὅ,τι θέλεις . . . Γιὰ
μένα πλέον εἶναι ὅλα μαῦρα καὶ σκότεινα . . . Κι' ὅσα δὲν εἶ-
ναι θὰ τὰ κάνω ἐγὼ!

ΣΟΦΙΑ. Μὰ μήπως ἀφήσατε καὶ τίποτα ποῦ νὰ μὴν εἶναι
μαῦρο! . . . Τὸ καλὸ εἶναι ποῦ δὲν ἔρχεται πλέον κἀνείς 'ς τὸ
σπίτι μας, ἀλλήως τί θ' ἀκούγαμε κ' ἐγὼ δὲν ἔρω!

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Αὐτὸ ἔλειπε, νὰ δεχώμεθα καὶ κόσμον.

ΣΟΦΙΑ. Μ' αὐτὴ δὲν εἶναι παιὰ ζωὴ! . . . Αὐτὴ εἶναι κόλασις
κυριολεκτικῶς. Ἄδης! . . . Δὲν βλέπει κἀνείς ἄλλο τίποτα τρι-
γύρω του παρὰ μαῦρα! . . . Δὲν ἔξερω πῶς δὲν σᾶς ἤρθε ἀκόμη
ἡ ἰδέα νὰ βιάσετε καὶ τὰ μούτρα μου μαῦρα!

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Καὶ νομίζεις πῶς ἂν δὲν ἤσουν μελαχρινὴ θὰ
σέ κρατοῦσα ἐδῶ;

ΣΟΦΙΑ. Ὅστε γι' αὐτὸ ἐδιώξατε καὶ τὴν Ἄννεζα;

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Ἐννοεῖται! Μήπως ἤθελες νὰ βλέπω ἔμπρο-
στά μου τὰ ξανθὰ τῆς τὰ μαλλιά;

ΣΟΦΙΑ. Μὰ γι' αὐτὸ εἴμαστε καὶ τρεῖς ἡμέραις τώρα χωρὶς
ὑπηρετρία . . . Καὶ καθὼς πᾶμε, μοῦ φαίνεται, πῶς δὲν θὰ
ἴβροῦμε ποτέ! . . . Ἄμ! . . . βέβαια! Ἀποῦ δὲν βγάνομε τὸ
πόδι μας ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα!

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Μεῖνε ἡσυχῇ, κ' ἐγὼ ἐπρόντισσα . . . Ἐγγρα-
ψα εἰς τὸν μεσίτην μας καὶ θὰ μᾶς φέρῃ . . .

ΣΟΦΙΑ. (ἐκπληκτικῶς) Ἐγράψατε εἰς τὸν μεσίτην;

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Ναί, γιατί;

ΣΟΦΙΑ. (εἰρωνικῶς) Νὰ γράψετε εἰς τὸν μεσίτην . . . σ'
ἕναν ἄνδρα!

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Νὰ κυττάξῃς τὴν δουλειὰ σου! . . . Δὲν τοῦ
ἔγραψα ἐκ μέρους μου, τοῦ ἔγραψα ἐκ μέρους τοῦ μακαρίτου! . . .

ΣΟΦΙΑ. Ἄ! ἔτσι; Καὶ νομίζετε πῶς θὰ φέρῃ ὑπηρετρίαν;

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Ἐννοεῖται.

ΣΟΦΙΑ. Τὸν κόκκινον Μαίη, δηλαδή.

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. (δυσθίμως) Σὲ παρακαλῶ νὰ λείπῃ ὁ χαρα-
κτηρισμὸς αὐτὸς τοῦ Μαίη, καὶ ἄλλοτε νὰ μοῦ κάνῃς τὴν χάριν
νὰ μὴ μοῦ ἀναφέρῃς ἄλλο χρῶμα ἀπὸ τὸ μαῦρο, γιατί θὰ τὰ
χαλάσωμε.

ΣΟΦΙΑ. Τότε θὰ μᾶς τὴν φέρῃ τὸν μῆνα ποῦ δὲν ἔχει Σάβ-
βατο . . . ἔτσι θὰ γλυτώσωμε κ' ἀπὸ μερικά μνημόσυνα ποῦ
κάνετε κάθε Σάββατο! . . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Καὶ τὰ μνημόσυνα ἀκόμα ποῦ κάνω γιὰ τὸν
πατέρα σου σοῦ καθήσανε 'ς τὸ στομάχι!

ΣΟΦΙΑ. Μὰ δὲν τὸ ξεῦρετε πῶς τρῶγε-τρῶγε κόλλυθα καθίζου-
'ς τὸ στομάχι;

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Ἄχ! καὶ νὰ ἦταν πουθενὰ ὁ μακαρίτης νά-
βλεπε τὴν κόρη του! . . . Ἄχ! Γιάγκο μου! (κλαίει.)

ΣΟΦΙΑ. Μὰ πάλι κλάμματα ἀρχίσατε; Σεῖς κοντεύετε νὰ πε-
ράσατε καὶ τὴν Νιόβη!

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Καὶ τί ἦταν τὸ πένθος τῆς Νιόβης ἀπέναντι
τοῦ ἰδικοῦ μου! Αὐτὴ ἔχασε τὰ παιδιὰ τῆς, ἐνῶ ἐγὼ ἔχασα τὸν
ἄνδρα μου, τὸν Γιάγκο μου, ποῦ ὅλοι οἱ ἄνδρες νὰ μαζευθοῦνε σή-
μερα δὲν κἀνομε οὔτε τὸ νόχι του! Ἄχ! τρεῖς μῆνες πέσα-
σαν ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποῦ τὸν ἔχασα κ' ἀκόμη αἰσθάνομαι τὰ χά-
δια του! . . . Ἄχ!

ΣΟΦΙΑ. Μὰ μὴ κάνετε δὰ ἔτσι, νέα εἴθε ἀκομῆ καὶ ἔμπορεῖτε
ν' ἀποκατασταθῆτε!

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. (Ἐγειρόμενῃ ἔκαλλος.) Τί εἶπες; Πῶς! Ν'
ἀποκατασταθῶ; . . . Σοῦφουγεν τέτοια λέξις ἀπὸ τὸ στόμα καὶ δὲν
δάγκασες τὴν γλῶσσα σου; Δὲν ἔναψε μέσα σου μιὰ τέτοια
λέξις νὰ σέ κάψῃ! . . . Ζῆς ἀκόμα; . . . Φύγε. φύγε ἀπ' ἐμπρός
μου. . . ἱερὸσυλλος! . . .

ΣΟΦΙΑ. (Ἐντρομος.) Μὰ, μητέρα. . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Φύγε ἀπ' ἐμπρός μου, σοῦ εἶπα! . . . Ἀκοῦς ἐκεῖ
ν' ἀποκατασταθῶ! . . . Νὰ ἰδῶ ἄλλον ἄνδρα 'ς τὸ πλεύρόν μου! . . .
Ἐγὼ ἡ γῆρα τοῦ Γιάγκου τοῦ Τουρλουμπῆ! . . . Ὡ! φωτὰ νὰ πέ-
ση νὰ κάψῃ ὅλους τοὺς ἄνδρας καὶ τῶν δύο ἡμισφαιρίων! . . .
(Στρέφει τὰ ὄμματα πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ συζύγου τῆς.) Ὡ ἁγία
ψυχὴ τοῦ Γιάγκου μου, συγχώρησέ με ἂν ἐπρόφερα τὴν λέξιν
ἄνδρας κ' ἐμόλυνα τὴν ἱεράν καὶ ἀγνήν σκιάν σου! (Κάθηται.)

ΣΟΦΙΑ. (Μειλιχίως.) Ἄν εἰς ἔρα πῶς θὰ ἐπειράζεσθε τόσον. . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Ἐλα παῦσε καὶ ἄλλοτε πρόσεξε μὴ προφέρῃς

τήν λέξιν διὰ τῆς ὁποίας σημαίνεται τὸ ἀνθρώπινον ἐκεῖνο ὃν ποῦ δὲν ἀνήκει εἰς τὸ γυναικεῖον φύλον, γιὰτὶ ἀλλοιόμενόν σου !..

(*Ἀκούεται ὁ κώδων τῆς ἐξωθύρας.*)

Τρέχα, πήγαινε νὰ ἰδῆς ποιὸς εἶναι.

(*Ἡ Σοφία ἐξέρχεται πρὸς στιγμήν.*) Ἀχ! Γιάγκο μου! Ἄνδρούλη μου! Ἐκεῖ εἰς τὸν Παράδεισον ποῦ ἔβρισκεσαι πρῶτος μεταξὺ τῶν ἐναρέτων συζύγων, μὲ ἐνθυμῆσαι ἄρά γε κ' ἐμένα!

(*Εἰσέρχεται ἡ Σοφία.*)

ΣΟΦΙΑ. Ὁ μεσίτης εἶναι.

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. (*Μὲ νευροπάθειαν*) Δὲν θέλω... δὲν θέλω νὰ τὸν ἰδῶ. . Μιλήσέ του σὺ γιὰ μένα...

ΣΟΦΙΑ. Μά...

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Ἀκοῦς ἢ δὲν ἀκοῦς !... σοῦ εἶπα ἀρσενικὸν ἀνθρώπον—συγγώραμε, Γιαγκούλη μου—δὲν θέλω νὰ βλέπω !..

ΣΟΦΙΑ. Μὰ ἐγὼ δὲν ἔξερω νὰ κάνω συμφωνίας...

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Ἀχ! πῶς θέλεις νὰ μὲ βασανίζης !.. Στάσου! φέρε μου ἐκεῖνο τὸ παραβάν...

ΣΟΦΙΑ. Νὰ τὸ κάνετε τί;

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Φέρ' τό μου 'δῶ!

(*Ἡ Σοφία φέρει τὸ paravent πρὸ τῆς μητρὸς της.*) Ἀνοιξέ το.

(*Ἡ Σοφία ἐκτελεῖ.*)

Ἔτσι !.. Τώρα, ἄς ἔλθῃ...

(*Ἡ Σοφία ἐξέρχεται.*)

Ἀχ! τί βάσανος !.. Ν' ἀναγκασθῶ ἐγὼ ἢ χήρα τοῦ Τουρλουμπῆ ν' ἀκούσω φωνὴν ἀνδρός !.. (*Πτῦει ἐντὸς τοῦ στήθους της.*) Φτοῦ! φτοῦ! φτοῦ!.. Νὰ πάρῃ ἡ ὄργη! ἐπρόφερα πάλιν αὐτὴν τὴν βρομερὰν λέξιν !..

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ, ΣΟΦΙΑ, ΤΡΙΑΝΤΗΣ καὶ εἶτα ὙΠΗΡΕΤΡΙΑ.

ΤΡΙΑΝΤΗΣ (*Εἰσερχόμενος χαλεπῶ.*) Καλ' ἡμέρα σας !... (*Παρατηρεῖ γύρωθεν.*) Μπα! ποῦ εἶναι ἡ κυρία...

ΣΟΦΙΑ. Πίσω ἀπὸ τὸ παραβάν... Σταθῆτε, σᾶς πρρακαλῶ, μὴ προχωρήτε... ὑποθέσατε πρὸς στιγμήν ὅτι εὕρισκεσθε εἰς ἀκράσιον παρὰ τῶ Σουλτάνῳ !... (*Προχωρεῖ πρὸς τὴν Μαγδαληνήν.*) Ἡλθεν ὁ...

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Καλὰ, καλὰ !.. (*Ἡμφώνως.*) Συγχώρησέ με. Γιάγκο μου, ἂν ἡ φωνή μου ἀντηγήσῃ μέσα εἰς αὐτὰ ἀνδρ... (*Διορθοῦσα*) εἰς αὐτὰ γυναικεῖα ! (*Πρὸς τὸν Τριάντην εὕρισκόμενον ὄπισθεν τοῦ paravent καὶ σταυροκοπούμενον.*) Τοῦ λόγου σου εἶσαι, κύρ Τριάντη;

ΤΡΙΑΝΤΗΣ. Ἐγὼ, κυρία Τουρλουμπῆ... Τρόμαξα νὰ εὔρω τὸ σπίτι σας... Δὲν μοῦ εἶχάτε γράψει πῶς τὸ ἀλλάξατε...

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Ἄ! νὰ εἰδέχασα. Ἐφυγα ἀπὸ τὴν ὁδὸν Σάντα-Ρόζα γιὰτὶ μοῦ ἐκτυποῦσε κακὰ 'ς τὸ αὐτί, καὶ ἦλθα ἐδῶ εἰς τὴν ὁδὸν Μαυρομιχάλη γιὰτὶ εἶναι περὶ πένθιμον τὸ ὄνομα !..

ΤΡΙΑΝΤΗΣ. Ἄμ! τότε γιὰτὶ νὰ μὴν καθῆστε κοντὰ 'ς τὴν Ἁγίαν Μαύραν; . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Νὰ σοῦ πῶ, δὲν ἔχεις ἄδικο... Ὡὰ σκεφθῶ... Ἄ! καὶ μοῦ ἔφερες καμμιά ὑπηρετρία; . .

ΤΡΙΑΝΤΗΣ. Μάλιστα... Ἐνα καλὸ κορίτσι... ἔξυρει ὄλαις τῆς δουλειαῖς, . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Ἄς ἔλθῃ νὰ τὴν ἰδῶ.

(*Ὁ Τριάντης ἐξέρχεται πρὸς στιγμήν.*)

ΣΟΦΙΑ. Δόξα σοὶ ὁ Θεός! Τέλος πάντων θὰ ἔχομεν καὶ ὑπηρετρίαν!

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Γιὰ νὰ φλυαρῆς μαζί της.

(*Εἰσέρχεται ὁ Τριάντης μετὰ μιᾶς ὑπηρετριάς.*)

ΤΡΙΑΝΤΗΣ. Ὡὰ μέινετε πολὺ εὐχαριστημένη... Εἶναι προκομμένο κορίτσι...

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Γι' αὐτὸ ἔλθῃ ἀπὸ 'δῶ... .

ΣΟΦΙΑ (*τῇ ὑπηρετρίᾳ*) Ἐλ' ἀπὸ 'δῶ κορίτσι μου.

(*Ἡ ὑπηρετρία μεταβαίνει πρὸς τὸ μέρος τῆς Μαγδαληνῆς.*)

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ (*Ἀφοῦ παρετήρησε τὴν ὑπηρετρίαν.*) Φῦγε!.. Φῦγε! Δὲν μοῦ κάνεις, φῦγε γρήγορα! . .

Ἡ ὙΠΗΡΕΤΡΙΑ. (*Ἐντρομος*) Μὰ γιὰτὶ, κυρία!

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Φῦγε, σοῦ λέω! . . φῦγε γρήγορα! . . .

ΤΡΙΑΝΤΗΣ. (*Ἀπὸ τὸ ἔτερον μέρος τοῦ paravent*) Μὰ γιὰτὶ, κυρία Τουρλουμπῆ! . . Τί ἔχει! Τί εἶδατε!

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. (*Ὁπίσθεν τοῦ paravent*) Τί εἶδα! . . . Ἐχει γαλανὰ μάτια! . . Δὲν τὴν θέλω, δὲν τὴν θέλω! . .

ΤΡΙΑΝΤΗΣ. Μὰ τί ἔχουν νὰ κάνουν τὰ μάτια της!

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Δὲν τὴν θέλω εἶπα . . Ἄλλο χρῶμα ἀπὸ τὸ μαῦρο δὲν θέλω νὰ βλέπω . . . Τελείωσε! . . Ὑστερα εἶναι πολὺ κόκκινη!

ΤΡΙΑΝΤΗΣ. Μὰ εἶναι καλὸ κορίτσι.

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Τίποτα! Τίποτα! . . .

ΣΟΦΙΑ. Μά, μητέρα . . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. (Μετὰ θυμοῦ) Μὴ μὲ σκοτίζεις καὶ σύ! . . .

ΤΡΙΑΝΤΗΣ. Ἐξέρετε, κυρία, ποῦ εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ εὐ-
ρετε σήμερον ὑπηρέτριαν . . . ἐκτός ἂν θέλετε ἓναν ὑπηρέτην.

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. (Ὀργίλη) ὑπηρέτην! . . . Μὴ μοῦ ξαναπῆς
τέτοιο πρᾶγμα, γιατί τὰ χαλάσαμε! . . . Νὰ βάλω ἄνδρα μὲς ἔς
τὸ σπίτι μου! . . . Δὲν πάω νὰ πνιγῶ καλλίτερα! . . . Νὰ πα-
ραδεχθῶ ἐγὼ νὰ μὲ δουλεύει πλεόν ἄνθρωπος ἀρσενικός!
Ποτέ!

ΤΡΙΑΝΤΗΣ. Λυποῦμαι πολὺ ποῦ δὲν ἔμπορῶ νὰ σᾶς εὐχαρι-
στήσω . . . καὶ ὅμως ἦταν τόσο καλὸς γιὰ σᾶς αὐτὸς ὁ ὑπη-
ρέτης ποῦ ἔχω . . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Παῦσε, σὲ παρακαλῶ . . .

ΤΡΙΑΝΤΗΣ. Ὅπως ἀγαπᾶτε . . . ἀλλὰ ἂν θέλατε νὰ μὲ ἀ-
κούσετε . . . εἶναι τόσο κατάλληλος καὶ τὸ πένθος σας . . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Μά, σὲ παρακαλῶ ὁ κύριος!

ΤΡΙΑΝΤΗΣ. Ἀφοῦ τὸ θέλετε . . . ἀλλὰ ἦτο καλὴ εὐκαιρία . . .
Ἕνας ἀράπης . . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Τί εἶπες!

ΤΡΙΑΝΤΗΣ. Δέω, πῶς ἓνας ἀράπης δὲν θὰ ἦτο ἄσχημος . . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Εἶναι ἀράπης μαῦρος;

ΤΡΙΑΝΤΗΣ. Κατάμαυρος!

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Νὰ σοῦ πῶ . . . ἂν δὲν . . .

ΣΟΦΙΑ. Καλὲ μαμᾶ, ἀράπη θὰ πάρουμε;

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Ἀράπη, μάλιστα! γιατί; Μήπως ἀγαπᾶς νὰ
πάρουμε κἀνέναν ἄσπρον; . . . Γι' ἄκουσε, κύρ Τριάντη . . .

ΤΡΙΑΝΤΗΣ. Ὅριστε.

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Μπορεῖς νὰ μοῦ τὸν στείλεις;

ΤΡΙΑΝΤΗΣ. Εὐχαρίστως.

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Μά εἶναι κατάμαυρος ὅπως μοῦ λές;

ΤΡΙΑΝΤΗΣ. Καραμπογιᾶ!

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Τότε πήγαινε, σὲ παρακαλῶ, νὰ μοῦ τὸν στεί-
λεις . . . (Τῇ ὑπηρετρίᾳ) πήγαινε καὶ σύ, κορίτσι μου . . . Τί νὰ σοῦ
κάνω! . . . Ἄν εἶχες μαῦρα μάτια! . . .

ΣΟΦΙΑ. (Εἴρων.) Ἄν ἦσουνά . . . ἀραπίνα!

ΤΡΙΑΝΤΗΣ. (ὑποκλινόμενος πρὸ τοῦ paravent.) Χαίρετε!

(Ἀπέρχεται μετὰ τῆς ὑπηρετρίας.)

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ, ΣΟΦΙΑ

ΣΟΦΙΑ. (Ἀφοῦ διπλώσῃ τὸ paravent καὶ τὸ θέσῃ εἰς τινα
γωνίαν.) Καλὲ μαμᾶ, μὲ τὰ σωστά σας θὰ πάρετε ἀράπη;

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Μάλιστα . . . ἔχω τὸν λόγον μου . . . Θέλω νὰ ἔχω
μὲς ἔς τὸ σπίτι μου ἓναν βρωμά-απα γιὰ νὰ τὸν βλέπω καὶ νὰ
συγαθῶ ὅπως διόλου τοὺς ἄνδρας! . . . (Πτῦει ἐντὸς τοῦ στήθους
της.) Φτοῦ! φτοῦ! . . . Πάλιν αὐτὸν τὸν βρωμολογον ἐπρόφερα!
(Στρέφει ἐκτεντικῶς τὰ ὄμματα πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ συζύγου της
καὶ μὲ ἔφος ὄπισθ' αὐτῆς.) Ἦμαρτον, Ἦμαρτον,
μακαρία ψυχὴ τοῦ Γιάγκου μου! . . .

ΣΟΦΙΑ. (Στενοχωρομένη διὰ τὴν τοιαύτην τῆς μητρὸς της ὑ-
περβολήν.) Μὰ ξέρετε πῶς εἶσθε ὅπως διόλου ὑπερβολικὴ;

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Εἶμαι β, τὴν θέλω, τελείωσε! . . . Σὰν εἶσαι σὺ
ἀφιλότιμη καὶ δὲν συλλογίζεσαι τί πατέρα ἔχασες, τί νὰ σοῦ
κάνω! . . . Καὶ σὲ εἶχε χρυσὸ καμᾶρι ὁ μακαρίτης! . . . Ποῦ νὰ
ἦταν τώρα πουθενὰ νὰ σ' ἐβλεπε! . . . Ἄχ! Γιάγκο μου, ἂν
δὲν ἦταν ἡ γυναικοῦλά σου νὰ σ' ἔκλειε καμμᾶ φορὰ! . . .
(κλαίει.)

ΣΟΦΙΑ. Μὲ τὰ κλάμματα, νομίζετε, πῶς δείχνεται ἡ λύπη! . . .
Κ' ἐγὼ τὸν ἐλυπήθηκα καὶ τὸν λυποῦμαι, μὰ δὲν κάνω ἔτσι . . .
ἂν καὶ ἄλλον πατέρα ἐγὼ δὲν ἔμπορῶ νὰ κάνω, ἐνῶ σεῖς . . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. (ἔβαλλος) Σοῦτ! . . . Μὴν τελειώσης τὴν φρᾶ-
σι σου, κακοῦργα! Μή! . . . Φεῦγα ἀπ' ἐμπρός μου γρήγορα! . . .
Φεῦγα! . . . (Ἀκούεται ὁ κῶδων τῆς ἐξοθώρας.) Πήγαινε νὰ ἰδῆς
ποιά εἶναι.

ΣΟΦΙΑ. Μ' ἂν εἶναι ποῖος;

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Νὰ μὴ τὸν ὀδῆς!

ΣΟΦΙΑ. Δὲν πάω . . . φοβοῦμαι . . . Ἄν μπορεῖ νὰ εἶναι ὁ ἀράπης!

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Πήγαινε ποῦ σοῦ λέω καὶ μὴ μὲ συρίζεις!
(Ἡ Σοφία ἐξέρχεται.) Ἄχ! τί θὰ γίνω μ' αὐτὸ τὸ κορίτσι, δὲν
ξέρω . . . Καρφὶ δὲν τῆς καίγεται! . . . Δὲν μοῦ ἔμοιασε καθό-
λου! . . . Τί θὰ γίνω μὲ δ' αὐτὸ! . . .

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ, ΣΟΦΙΑ, ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ

ΣΟΦΙΑ. (Προπορευομένη.) Μαμᾶ, μαμᾶ, ἡ κυρία Παπαρδέλη.
ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. (Κλαίουσα.) Ἄχ! Γιάγκο μου, Γιαγκούλη μου!

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. (Ἰσπαζομένη τὴν Μαγδαληνὴν.) Μαγδαληνή μου, ζωὴ σὲ λόγου σου . . . Ἐγὼ ἔτον ἴσο ἔμαθα τὸ δυστὸ χημά σου . . . Αἶ, τί νὰ γίνῃ . . . ὑπομονή! . . . Μὴν κἀνης; ἔτσι . . . Δυπῆσου πειὰ τὴν κόρη σου.

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Ἄχ! Γιάγκο μου! . . . Ποῦ εἶναι τος τώρα νὰ σὲ ἰδῆ ποῦ σ' ἀγαποῦτε τόσο! . . . Ἄχ! ἴπηγε καὶ μετὸ καὶμὸ ποῦ δὲν σὲ εἶδε!

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. (Καθημένη) Αἶ, τί νὰ γίνῃ, Μαγδαληνή μου, αὐτὰ ἔχει αὐτός ὁ παληόκοσμος! . . . Μὰ μὴν κἀνης δὰ ἔτσι . . . Μπᾶ! . . . Δὲν εἶται μῆτε ἡ πρώτη, μῆτε ἡ τελευταία! . . . Πρέπει νὰ κἀνης ὑπομονή . . . Νὰ κῶττάξῃς τὴν κόρη σου . . . Νὰ τῆς δώσης κανέναν καλὸ γαμπρὸ καὶ ὅλα θὰ ξεχαρθοῦνε . . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Νὰ βάλω ἴγὼ γαμπρὸ ἔσο σπίτι μου, ποτέ! . . . Μιὰ καὶ χάρηκεν ὁ Γιάγκος μου ἀρτενικό ποδάρι ἔσο σπίτι μου δὲν θὰ πατήτῃ!

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. Καλὲ σῶπυ τώρα κι' ὅλα θὰ ξεχαρθοῦνε.

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Μὴ μοῦ τὸ λές, Ἀριστέα μου, μὴ μοῦ τὸ λές. Ἐγὼ νὰ τὸν ξεχάτω . . . ἐγὼ; ποτέ! . . . Ἄχ! (κλαίει.)

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. Θὰ πάθουνε τα ἴμάτιξ σου.

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Καὶ τί τὰ θέλω; . . . Τὰ ἴμάτιξ ἴγὼ τὰ εἶχα μόνον γιὰ κείνον ποῦ μ' ἀνητην ἔσημη καὶ σκότεινη! . . . Σὰν δὲν ἴμορῶ νὰ ἰδῶ αὐτόν, ὅλα τὰ ἄλλα μοῦ εἶναι περιττά! . . . ὁ κόσμος πειὰ γιὰ ἴμένα εἶναι μαῦρος κι' ἀ-αγλος! . . .

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. Μὰ κῶπως βλέπω ἐδῶ τριγύρω μου, ἐσὺ βάλ-θηγες περὶ μαῦρον νὰ τὸν κἀνης . . . Τ' εἶν' αὐτὰ! . . . Μαῦροι μπροντέδες . . . μαῦρες κορνίζες . . . μαῦρα ἔπιπλα . . .

ΣΟΦΙΑ. Αὐτὰ δὲν εἶναι τίποτα . . . Κυτ-άξετε καλλίτερα καὶ θὰ ἴδητε ποῦ κατανήσαμε! . . . Κυττάξτε δῶ τὰ κάρδα μας . . . (Δεικνύει τὰς εἰκόνας.) Ὁ Μαυροκράδτος . . . ὁ Μαυρομυγῆλης . . . ὁ Μαυρομαρξ . . . Κυττάξτε δῶ ὕστερα ἀπὸ τὸςους χάρτας ποῦ εἶχεν ὁ μακαρίτης ὁ μπαμπᾶς, ἔναν μόνον ἐκράτησε . . . αὐτὸν ἐδῶ . . . (Δεικνύει τὸν χάρτην.)

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. Καὶ τί χάρτης εἶν' αὐτός;

ΣΟΦΙΑ. Ἡ Μυῖρη θάλασσα! . . . Ἀκόμη καὶ εἰς τὰς ἀγίας εἰκόνας, ἐφθασεν ἡ μανία τῆς . . . Τῆς χάρσιεν ὄλαις καὶ κράτησε μίαν μόνον . . . Τὴν Ἀγίαν Μυῖραν!

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. Καλὲ Μαγδαληνή μου, τί εἶν' αὐτὰ;

ΣΟΦΙΑ. Κεὶ ἀκόμη δὲν σὰς εἶπα τίποτε . . . Κυττάξτε δῶ . . . (Δεικνύει τὸ κλειδοκύμβαλον.) Ἐκρατήσαμε γιὰ σουβενίρ τὸ πιάνο τοῦ μπαμπᾶ, ἀλλὰ ἐκάψυμε ὅλα τὰ κωμῆματα καὶ κρατήσαμε αὐτὰ ἐδῶ . . . (Λαμβάνει τὰ ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου μουσικὰ τε-

μάχια.) Ἀκοῦστε . . . «Μαῦρ' εἶν' ἡ νύχτα ἔς τὰ βουνά.»— «Μαῦρο γεμενί.»— «Σ' τὰ μαῦρα ντυμένη, ἔς τὰ μαῦρα θέ νὰ σαι»— «Le domino noir»— «Valse des soupirs» . . .

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. Μπᾶ! μπᾶ! μπᾶ!

ΣΟΦΙΑ. Τὸ ὠραιότερον δὲ εἶναι ὅτι ἔβγαλε ὅλα τὰ ἄσπρα κῶ-καλα τοῦ πιάνου καὶ ἄφησε μόνον τὰ μπρεμὸλ καὶ τὰ διέξ . . .

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. Μπᾶ! μπᾶ! μπᾶ!

ΣΟΦΙΑ. (Δεικνύουσα τὸ ἐπὶ τῆς τραπέζης βιβλίον.) Ἄμ! αὐτὸ ἐδῶ τι σὰς λέει;

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. Τ' εἶν' αὐτό;

ΣΟΦΙΑ. Ὁ Καζαμίας τοῦ 1897!

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. Καὶ τί σὰς χρειάζεται τώρα ἔτα 1897;

ΣΟΦΙΑ. Τὸν ἐκρατήσαμε μόνον κοὶ μόνον γιὰτὶ εἶναι ὁ Καζα-μίας τοῦ Μαυρομάτη!

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. Μπᾶ! σὲ καλὸ σας!

ΣΟΦΙΑ. Κεὶ αὐτὸ δὲν εἶναι τίποτε . . . Ἰσθύσαμε ὄλας τὰς ἐ-ορτάς ἀπὸ μέσα καὶ ἀφήσαμε μόνον αὐτὰς ἐδῶ . . . Ἀκοῦστε! (Ἀναγινώσκει.) «Πρῶτη, Δευτέρα, Τρίτη, Τετάρτη, καὶ Πέμ-πη Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν.— Τῶν Κεκατητημένων.— Τῶν Μυ-ροφρων.— Ψυχροσάββατον καὶ ἑορτὴ τῶν κολλυβῶν.— Ἡ κοί-μηση τῆς Θεοτοκου.— Ἡ κοίμηση τῆς Ἀγίας Ἄννης.— Ἡ Ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων.— Τῆς Ἀ-γίας Μαύρας καὶ Μελάνης τῆς ὁσίας.

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. Μ' αὐτὰ πλέον κατα-τοῦν κωμικά . . .

ΣΟΦΙΑ. Κεὶ δὲν σὰς εἶπα τίποτε ἀκόμη . . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. (Τρόπον τινὰ καθ' ἑαυτήν) Ἄχ! Γιάγκο μου!

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. Εἶναι καὶ ἄλλα;

ΣΟΦΙΑ. (Μὴ προσέχουσα εἰς τὰ νέματα ἕτινα τῆς κἀνει ἡ μη-τέρα τῆς διὰ τὰ σωπῆση.) Τὰ σπουδαιότερα . . . Ἀπὸ τὴν ἡμέ-ραν ποῦ ἀπέθανεν ὁ μπαμπᾶς τρῶμε πλέον ὠρισμένα φαγητά . . . Ἐληγῆς μαῦρες, χαβιάρι μαῦρο, μελανούρια, καλαμάκια, μαῦρο σηκότι, ψωμί μαῦρο, κρασί μαῦρο . . . Ἀπὸ φροῦτα δὲ μὴν τὰ ῥωπαῖτε . . . Τί νομίζετε ὅτι τρῶμε;

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. Τι;

ΣΟΦΙΑ. Τοῦς σπορους τοῦ καρπουζιοῦ! . . . Ἄν ἴδητε δὲ τὰ μα-χαίρια μας καὶ τὰ πηρούνια μας εἶναι ὅλα μαυρομάνικα! . . . Τὸ κωμικώτερον δὲ εἶναι ὅτι κάτω ἔσο περιθόλι μας βγάλαμε ὅλα τὰ ἄνθη καὶ φυτέψαμε κυπαρίσσια . . . Ὑστερα μέσα σ' ἕνα κλουβὶ ἔχουμε ἕνα κόρακα καὶ τὸν περιποιούμεθα σὰν νὰ ἴταν ἀ-ηδόνι! . . . Νὰ τὸν βγάζωμε νὰ περιπατῇ, νὰ τὸν πλένωμε, νὰ

τόν ταίζωμε. . . μὴν τὰ ῥωτᾶτε ! . . Πρὸς ἐπίμετρον δὲ τί νομίζετε ; Ὁ ἀρώμε καὶ γὰρ δοῦλον ἕναν ἀράπη !

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ Ἀράπη ! . . Μὴ χειρότερα ! . . Θυμάζω πῶς δὲν βάζατε ἀκόμη καὶ τὰ μοῦτρα σας μαῦρα !

ΣΟΦΙΑ. Ἄμ ! νομίζετε πῶς μπορῶ νὰ κοκκινίσω ; ! Μὲ διώχνει ἀπ' ἐμπρός της !

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ Ὁ Θεὸς νὰ βάλῃ τὸ χέρι του ! . .

ΣΟΦΙΑ. Ἄν ἀποφασίσῃ δὲ καμμιά φορὰ ν' αὐτοκτονήσῃ, θ' αὐτοκτονήσῃ ἢ μὲ μελανίτιδα ἢ θὰ πιγῆ εἰς τὸν Rio negro ἢ θὰ κρεμασθῆ εἰς τὰς πεδιάδας τοῦ θανάτου τῆς Αὐστραλίας !

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. (Ὁργίλη) Σὺν δὲν ἔντρέπεσαι καὶ ἄλλο ! . .

(Ἀκούεται ὁ κῶδων τῆς ἐξωθύρας.)

ΣΟΦΙΑ. Ἄχ ! ὁ ἀράπης θὰ εἶναι ! (Ἰδερχομένη.) Ἄχ ! Παγαγία μου . . . νὰ ἦταν ἄσπρος ! . . (Ἰδερχεται.)

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Ἄχ ! πῶς θὰ τὸν ἀντικρύσω ἢ ἄμοιρη !

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. Μ' ἀφοῦ τὸν φοβᾶσαι, τί τὸν πέρνεεις ;

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Δὲν τὸν φοβᾶμαι . . . τὸν σιχαίνομαι γιατί εἶναι ἀρσενικός ! . . Ἄχ ! Γιάχκο μου ! . . Ἄχ ! . .

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. Μὰ παῦσε πειά ! . . Δὲν βραβέθηκες τρεῖς μῆνες τώρα νὰ ὄν κλαίς !

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Ἐνόσω μοῦ μένει καὶ ἕνα μόνον δάκρυ, γὰρ κείνον θὰ τὸ γύσω ! . .

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ, ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ, ΣΟΦΙΑ, ΓΙΟΥΣΟΥΦ

ΣΟΦΙΑ. (Ὁδηγοῦσα τὸν Γιουσοῦφ) Πέρασε ἀπὸ ἰδῶ . . . Τῆ Μαγδαληνῆ) Μαμά, ὁ καινούργιος ὑπηρέτης μας . . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. (Ἰδία.) Ἄχ ! Θεέ μου ! Δός μου θάρρος ! . . (Τῷ Γιουσοῦφ.) Πλησίασε . . . (Ὁ Γιουσοῦφ πλησιάζει.) Πῶς σε λένε ;

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Γιουσοῦφ !

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Φτάνει, φτάνει ! . . Νὰ τ' ἀλλάξῃς τ' ὄνομά σου . . Φτάνει ποῦ εἶσαι σὺ ἀρσενικός, ἄς σοῦ λείπη καὶ τ' ἀρσενικό ὄνομα ! . . Ἄν θέλῃς νὰ σε κρατήσω, πρέπει νὰ σε λένε Φατμέ ! . .

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. (Ἀποτολμῶν διαμαρτυρήσῃν) Μὰ, κυρία μου ! . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Φτάνει, φτάνει . . μὴ μιλᾷς γιατί φαίνονται τὰ δόντια σου . . Ἦτανε ἀνάγκη νάχῃς τσοφ ἄτπρα δόντια ! . .

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Μήπως . . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Καλά, καλά . . Ἀπὸ ποῦ εἶσαι ;

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Ἀπὸ τὴν Κύπρο.

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Ἀπὸ περὶ μέρος τῆς Κύπρου ;

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Ἀπὸ τὴ Λευκωσία.

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Σοῦτ' ! . . Ἀλλῆλη φορὰ νὰ μὴν τὴν πῆς αὐτὴ τὴ λέει ! . . Σὲ γελάσανε ! . . Ἐοῦ φκίνεσαι πῶς εἶσαι ἀπὸ τὴν Μαυριτανία !

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Ὅπως ἀγαπᾷς, κυρά μου . . Ἀφέντρα εἶσαι καὶ διάταξε . . Ἐγὼ ἤρθα ἐδῶ γιὰ νὰ σε δουλέψω . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Καὶ τί δουλειαιτὶς ἔξερεις ;

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Ἀπὸ ὅλα.

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Τοὺς δρόμους τοῦ ἔξερεις ;

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Ὅχι ἀκόμα.

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Ὅστε νὰ τοὺς μάθῃς ! . . Δὲν σοῦ χρειάζονται . . Μόνον ἔς τὴν ἀγορὰ θὰ πηγαίνῃς καὶ ἔς τὸ Νεκροταφεῖον ! . .

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Ἐγὼτε κίανέαν πεθαμμένον ;

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Ἄχ ! (Κλαίει.)

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. (Τῇ Παπαρδέλῃ) Ἐγῶσε κίανένα παιδί ;

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. Ὁχι . . τὸν ἄνδρα της

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Τὸν ἄνδρα της ; ! . . (Κλαίει.) Ἄ ! Ἀφεντικούλη

μου, ποῦ σ' ἔχασα πρὶν σε γνωρίσω ! . . Ἄχ ! . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. (Τῇ Σοφίᾳ) Τὰ βλέπεις σὺ ; . . Τὸν κλαίει πρὶν

τὸν γνωρίτῃ ! . .

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. (Κλαίει.) Ἄχ ! ἀφεντικᾶχ μου, ποῦ σ' ἔχασα παράκαιρα ! . . Ἄμ ! τί τὴν θέλω πειά τὴν ζωὴ ἐγώ ! . . Ἄχ ! εἶναι κρίμα κί ἄδικο νὰ πεθαίνουν τέτοιοι ἀφενταδες σὺν κί αὐτόν ! . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Σῶπα, καυμένη Φατμέ, καὶ μοῦ βάλῃς τὴν καρδιά ! . .

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Ἄμ ! σῶπα ντέ, κυρμένη ! (Παρατρεῖ γύρωθεν.) Μὰ ποῦ εἶναι τῃ, δὲν τὴν βλέπω . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Πειά ;

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Τὴν Φατμέ

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Μὲ τί ; ἔχασες πῶς εἶσαι σὺ ;

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Ἄ ! ναί ! (Κλαίων) Ἄχ ! ἀφεντικούλη μου, ποῦ μ' ἄφησες τὴν κακομοῖρα μόνῃ ! . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Ἄχ ! . . Ἐλα τώρα νὰ μάθῃς καὶ τί δουλειαιτὶς θὰ κάμῃς.

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Λέγε, κυρά μου ἀδικημένη, λέγε . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Πρῶτὰ θὰ ποτίξῃς τὰ κυπαρίσσια ποῦ εἶναι κάτω ἔς τὸ περιβόλι . . ὕστερα θὰ βγάλῃς τὸ πουλί ποῦ ἔχω

ἔς τὸ κλουβὶ νὰ σερραγιάνιζι ἔς τὴν αὐλήν . . . κατόπιν θὰ πηγαί-
νῃς ἔς τὴν ἀγοράν, θὰ μαγειρεύῃς κάποτε κάποτε καὶ θὰ πηγαί-
νῃς πολλὰ συχνὰ ἔς τὸ Νεκροταφεῖον.

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Κάθε ἡμέρα, κυρά μου, θὰ πηγαίνω, κάθε ἡμέρα..
θ' ἀνάβω μάλιστα καὶ κερί ἀπ' τὸ μισθὸ μου!

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Καλά, καλά. . . Πήγαίνε τώρα ἔξω. . .

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Καὶ τὸ πουλὶ ποῦ τὸ ἔχετε;

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Ἐξῶ ἔς τὸν ἀντρέ.

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Καναρίνι εἶναι;

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Ὅχι. . . κόρακας!

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Ἄχ! τὸ πουλάκι μου! Τὸ μόνο πουλὶ ποῦ μ'
ἀρᾶσαι. . . Εἶναι μελαγχρινούτσικο σὰν κ' ἐμένα!

ΣΟΦΙΑ. Καλά, αἰντε πήγαίνε τώρα! . . .

(Ὁ Γιουσοῦφ ἐξέρχεται.)

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ, ΣΟΦΙΑ, ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ.

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. (Τῇ Μαγδαληνῇ) Αἶ, πόρα πεῖν θὰ εἶσαι εὐ-
χαριστιμένη ποῦ ἦρες ὑπηρετήν ὅπως τὸν ἤθελες.

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Εὐχαριστιμένη εἶμι, ἀλλ' αἰσθάνομαι κάποιαν
ἀνακούφισιν διότι εἶναι ὁ μόνος ἄνθρωπος ποῦ ἐνόησε τί ἔχασα.

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. Ὅχι, δά! Ὅλος ὁ κόσμος αἰσθάνεται τὴν ἀπώ-
λειαν ποῦ ὑπέστης. . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Ἀδύνατον! Ἀδύνατον!

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. Μὰ πρέπει ν' ἀκούσῃς τί σοῦ λένε. . . Τώρα μὰ-
λιστα εἶναι καιρὸς ν' ἀκούσῃς καὶ κάτι ἄλλο σπουδαιότερον. . .
γιατί, μοῦ φαίνεται, πῶς εἶνοι ἄδικον νὰ μένετε δύο γυναῖκες
μόναϊς. . . (Τῇ Σοφίᾳ) Σοφία μου, ἀφῆσέ μας μὴ στιγμὴ μόν-
νας σὲ παρακαλῶ. . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. (Τῇ Σοφίᾳ) Πάγαίνε νὰ ὁδηγήσῃς τὴν Φατιμέ
τί πρέπει νὰ κάμῃ. . .

ΣΟΦΙΑ. Πολὺ καλά. . . (Ἐξέρχεται.)

ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ, ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ, εἶτα ΓΙΟΥΣΟΥΦ καὶ ΣΟΦΙΑ

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. Λοιπὸν ποῦ λές, Μαγδαληνή μου, καιρὸς εἶ-
ναι νὰ σκεφθῇς καὶ διὰ τὴν καύσιμη τὴν Σοφία.

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. (Ὡς εἰς τὴν μὴ ἠγγύησε τοὺς λόγους τῆς Παπαρ-
δέλης.) Νὰ σκεφθῶ τι;

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. Νὰ σκεφθῇς ὅτι καιρὸς εἶναι νὰ τὴν ἀποκα-
ταστήσῃς.

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. (Ὡς δηχθεῖσα ὑπὸ ὄψεως) Νὰ τὴν ἀπ. κατα-
στήσω;

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. (Μὲ τὸν φυσικότερον τόνον) Βέβαια. Ἐγὼ
μάλιστα νὰ σοῦ προτείνω ἓνα γαμπρόν. . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Γαμπρόν; . . . Πᾶ! πᾶ! πᾶ! . . . Μὴ μοῦ
τὸ λές, Ἀριστέα μου, νὰ βάλω ἐγὼ ἄνδρα — φτοῦ! φτοῦ! — ἔς
τὸ σπίτι μου! Ποτέ! Καὶ δὲν συλλογιζέσαι τί ἄνθρωπον ἔχασα.
Ὅχι, ὄχι! Ἐνίσω ζωὴ ἐγὼ γαμπρὸς δὲν μπαίνει σπίτι μου.

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. Δὲν εἶναι φρόνιμη σκέψις αὕτη. . . Καταστρέ-
φεις τὸ κορίτσι σου χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃς.

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Ὅχι, ὄχι, προτιμῶ νὰ καταστραφῶμε ὅλοι
παρὰ νὰ ἰδῶ ἄνδρα. . . (Μετ' ἀποστροφῆς.) Οὐφ! καύσιμη, τί
μὲ κάμεις καὶ λέω. . . Νομίζω δταν προσφέρω τὴν βεβηλον αὐ-
τὴν λέξιον πῶς κἀίνεται ἡ γλώσσῃ μου. . . Ἄν μ' ἀγαπᾷς, Ἀ-
ριστέα μου, νὰ μὴ μοῦ κἀνῃς πλέον λόγον γιὰ τέτοια ὑπόθεσι. . .
Σὰν πεθάνω γ'ὼ, ἄς κἀνῃ ἡ κόρη μου ὅ,τι θέλει.

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. Δὲν σκέπτεται καλά καὶ θὰ μετανοήσῃς ἀρ-
γότερα. . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Καθέναις μὲ τῆς ἰδίας του. . .

(Ἐμφανίζεται ὁ Γιουσοῦφ εἰς τὸ μέσον τῆς μεσαίας θύρας.)

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Κυρία, νὰ βγάλω τὸν κόρακα;

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Βγάλ' τονε. . .

(Ὁ Γιουσοῦφ ἀποχωρεῖ.)

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. (Ἰδίᾳ) Φρενοκομεῖον σωστό. . . (Τῷ φηλοῦ.)
Τέλος πάντων ἐγὼ πηγαίνω καὶ θὰ τὰ ξαναποῦμε. . . (Ἐγεί-
ρεται.) Ἡ Σοφία ποῦ εἶναι. . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. (Καλοῦσα) Σοφία. . .

ΣΟΦΙΑ. (Ἐσωθεν) Ἀμέσω. . .

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. (Ἀσπαζομένη τὴν Μαγδαληνήν) Ἄντιο Μα-
γδαληνή μου, καὶ ὑπομονή. . . (Εἰσέρχεται ἡ Σοφία.) Σοφία μου
πηγαίνω. . . (Τὴν ἀσπάζεται.)

ΣΟΦΙΑ. (Προπέμποσα τὴν Παπαρδέλην.) Νὰ ἔρχεσθε νὰ σᾶς
βλέπομε. . .

(Ἡ Παπαρδέλη ἐξέρχεται.)

ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΟΗ

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ, ΣΟΦΙΑ.

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. (Μὲ τόνον ἀστηρόν ἅμα καὶ εἰρωνικόν.) Τῶρα
ποῦ ἐμείναμεν μόναις, θὰ σὲ παρακλέσω νὰ μοῦ κἀνῃς τὴν χάρι.

νά μή διδης ἄλλοτε τὸ ρεπόρτο 'ς τὸν καθένα τί κάνουμε καὶ δὲν κάνουμε . . .

ΣΟΦΙΑ. Μείνατε ἤσυχη . . . Καὶ νὰ ἤθελα νὰ εἰπῶ τίποτε, σὲ ποῖον νὰ τὸ πῶ ; Ἐδῶ δὲν πατάει κανεὶς

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Μοῦ φαίνεται, πῶς ἀκοετὰ ἐβλυάρησες πρὸ ὀλίγου . . . Ἄλλοτε νὰ προσέχης . . . Ἐλα, τώρα πῆγαινε νὰ φροντίσης γιὰ τὸ σιτάρι . . . Αὔριον κλείνουν τρεῖς μῆνες ἀπὸ τὴν ἡμέραν ποῦ ἐπέθανεν ὁ πατέρας σου . . . Θὰ κάνουμε ἕνα μικρὸ μνημόσυνο γιὰ τὴν ἀγία του ψυχῆ . . . Ἄχ ! μοῦ φαίνεται, πῶς τὸν βλέπω ἀκόμη 'μπροστά μου . . . Ἐλα, πῆγαινε . . .

ΣΟΦΙΑ. (Ἀπερχομένη, ἰδίᾳ) Ὡχ ! ἀλλοίμονόν μας ! (Ἐξέρχεται.)

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. (Μόνῃ) Ἄχ. Γιάγκο μου ! Σδὲν φέματα, μοῦ φαίνεται, πῶς σ' ἔχασα . . . Δὲν μ' ἐλυπήθης τὴν κακομοίρα ποῦ μ' ἄρησες πανέρμη καὶ σκότεινη . Γιατί νὰ μοῦ τὸ κάνης, Γιάγκο μου αὐτό ; Ὑστερα ἀπὸ εἴκοσι χρόνια ποῦ περάσαμε μαζὺ ἀγαπημένοι σὰν περιστερᾶκια, δὲν μ' ἐλυπήθης τὴν φτωχή, μονάχη νὰ μ' ἀφήσης ; (Κλαίει.)

ΣΚΗΝΗ ΕΝΝΑΤΗ

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ ΓΙΟΥΣΟΥΦ εἶτα ΣΟΦΙΑ

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. (Ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ βάθρου.) Ἄχ, χαροκιμένη μου κυρά . . . ποῖος εἶναι ἐκεῖνος ποῦ θὰ ἰδῇ τὸν πόνον σου καὶ δὲν θὰ λυπηθῇ ; . . . (Προχωρεῖ)

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Σῶπα, καυμένη Φατμέ . . . Μὴ μοῦ ραΐξης τὴν καρδιά . . .

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Ἄου ἡ καρδιά σου ἐσαίσθη πεῖθ, κυρία μου . . . Εἶναι πολλὰ τὰ βράτάνά σου, τί θὰ εἰπῇ ! . . . Νὰ χάσης τέτοιον ἄνδρα ! . . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Ἄχ . . .

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Ν' ἀφήσῃ τέτοια νεῖατα ἔρημα ! . . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Ἄχ, Γιάγκο μου ! . . .

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Πανάθεμά σε, χάρε ἀσπλαγχνε ! . . . Δὲν ἔβλεπες σὲ τί καρδιά χτυποῦσες ;

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Σῶπα, καυμένη Φατμέ ! . . .

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Γιὲ νὰ σωπήσω, ἄμοιρη κυρά ! . . . Δὲν εἶν' ὁ πόνος σου μικρός. Νὰ χάσης τέτοιον ἄνδρα . . . μλάμμα !

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. (Κλαίονσα.) Γιαγκούλη μου ! . . .

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Κλάρ' τον, κυρά μου, κλάρτ' τονε . . . καὶ τοῦ

ἀξίζει . . . Ἄν κ' ἐκεῖνος πεῖθ ἤτύχατε, τοῦ λόγου σου μονάχα, ἡ φτωχή . . . με τέτοια κάλλη ὄροσερά . . . 'ς τὸ ἄνθος τῆς νεότητος σου . . . νὰ μένης ἔτσι . . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Πᾶψε πεῖθ . . . μὴ μὲ πληγῶνης . . . ἄσε με . . .

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Ὁχι, κυρά μου, δὲν σ' ἀφίνω . . . σὲ πονῶ . . . σὲ βλέπω καὶ μὴ καίγεται ἡ καρδιά . . . μοῦ γίνεται μαύρη σὰν τὰ μούτρα μου . . . Ἄχ, ἐγὼ τὸ ξέρω τί τραῖζε : 'ς τὰ μαῦρα βουτηγμένη ! . . . Δὲν ἔχεις ὄμως κι' ἄδικο . . . Νὰ τότε χάσης μέσα ἀπ' τὴν τρυφερό σου ἀγκολιά, ἀπάνω 'ς τὴν βραῖσί σου . . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Ἄχ . . .

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Μὴ μοῦ ἀναστενάξης τόσο δὲ συχνά, γιατί γὰ λὰε τὸ γρωμὰ σου καὶ εἶναι ἄμαρτία . . . Πᾶψε, κυρά μου, πᾶψε . . . Κι' ἀν δὲν λυπάσαι ἄλλοτε, λυπήσου τὴν νεότη σου, τὰ ὄροσερά σου κάλλη . . . (Κλαίει.) Ἄχ ! ἄδικε ἀφετικό, τί ἔκανες ! . . . Ν' ἀφήσῃ; ἕνα τέτοιο θησαυρό ! . . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Πλησίτισε, Φατμέ, ἔλα κοντὰ μου . . . γιατί εἶσαι ὁ μόνος ἄνθρωπο : ποῦ ἔνοιωσες τί ἔχασα . . .

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. (Πλησιάζων) Ἄμ ! ποῖος ἔχει μὰ-χι καὶ δὲν βλέπει τί τραῖζε ; Ποῖος ἔχει μέσα του καρδιά κ' ἰ δὲν ραΐζεται 'μπροστά 'ς τὰ βράτάνά σου ; (Κάθηται πλησίον τῆς Μαγδαληνῆς.) Ἄχ, πᾶψε πεῖθ τὰ κλάμματα, κυρά μου, καὶ θὰ χαλάσσουνε τὰ δυὸ γλυκὰ σου 'μάτια . . . Πᾶψε, νὰ ζῆς . . . Λυπήσου αὐτὰ τὰ δυὸ σου μαγουλάκια τὰ παχουὰ ποῦ τ' αὐλακῶνουν τόσα δάκρυα θεομὰ . . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. Καὶ τί τὰ θέλω π' ἐγὼ τὰ μάγουλα . . . Ποῖος θὰ γυρίσῃ νὰ μὲ ἰδῇ . . .

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Τί λές, κυρά μου ; Γι' εἶν' αὐτὰ ποῦ λές ; . . . Ποῖος εἶναι ἐκεῖνος ποῦ θ' ἰδῇ αὐτὸν τὸν ἄσπρον σου λαμπρὸ καὶ δὲν θ' ἀναστενάξῃ . . . Ποῖος θ' ἀντικουστήμᾳ φορὰ αὐτὰ τὰ μαυροφροσεμένα κάλλη σου καὶ δὲν θὰ τοῦσθῃ ῥίγος φοβερό ; . . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. (Ἀκλιμαίνουσα.) Ἄχ, πᾶψε πεῖθ ! . . .

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Μὰ δὲν 'μπορῶ, κυρά μου, δὲν 'μπορῶ . . . Νὰ βλέπω τέτοια μὴ κομμοστὰς ἄ 'ς τὰ δάκρυα νὰ λυώνῃ . . . (Ἀποθαυμάζων.) Γιὰ δὲς κορμὶ ἀγγελικό ποῦ τῆ-εται καὶ βράζει ! . . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. (Ἀναλομένη εἰς δάκρυα.) Ἄχ !

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. Μὰ πᾶψε πεῖθ . . . Λυπήσου τὴν ψυχὴ τοῦ μακαρίτου ποῦ σὲ βλέπει καὶ πονεῖ . . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ. (Πίπτονσα εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Γιουσοῦφ.) Ἄχ, Γιάγκο μου ! . . .

ΓΙΟΥΣΟΥΦ. (Τὴν χαϊδεύει.) Κυρά μου . . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ Σ' εὐχαριστῶ, Φατμέ . . . Ἐσὺ μονάχα ἐνοιώτες τὸ πόνο μου . . .

ΓΙΟΥΣΟΥΦ Ἐγώ, ἀφροπλασμένη μου κυρά, ἐγώ ! . . . Ἄχ ! ἄρε π' ἀφηγίες αὐτὸ τὸ φραντζιλέμο τὸ κοσι μόνάγο του.

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ Ἄχ ! Φατμέ ! (Φιλεῖ τὸν Γιουσοῦφ.)

ΓΙΟΥΣΟΥΦ Φίλα με, κυρά μου, φίλα με, μὰ μὴ λές; Φατμέ . . . Ἐμ' ἄνδρας, εἶμαι ὁ Γιουσοῦφ.

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ Ἄνδρας εἶσαι ; ! . . . Ἄχ ! (Τὸν φιλεῖ.) Συγχώρα με, ὦ Γιάγκο μου . . . καὶ τὸν φιλῶ γιὰ πένθος ! . . . Εἶναι κατὰμυρος κ' αὐτὸς σ' ἂν τὴν καρδιά μου . . . Ἄχ ! Γιουσοῦφ ! . . .

ΓΙΟΥΣΟΥΦ Κυρά μου, φῶς μου, μάτια μου . . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ Αὐτὰ τὰ χεῖλιά σου, Γιουσοῦφ, μὲ σφάζουνε . . . Τί κόκκινα ποῦ εἶναι . . . ἄχ . . . (Τὸν φιλεῖ εἰς τὰ χεῖλιά)

ΓΙΟΥΣΟΥΦ Εἶναι τὸ στέμιον τοῦ κρμινιοῦ ποῦ κρεῖ μετὰ μου. Ἐσεγείσε, κυρά μου, ἡ φωτιά καὶ βγαίνει ἀπὸ τὰ χεῖλιά . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ Ἄχ ! Γιατί νὰ μὴν εἶναι μαῦρα > σὶ σὶ τὸ . . .

ΓΙΟΥΣΟΥΦ Στάτου, κυρά μου, νὰ τὰ κούψω . . . (Τὰ κολλᾷ ἐπὶ τῆς παρειᾶς τῆς)

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ Ἄχ, ἔτσι ντὲ νὰ μὴ τὰ βλέπω, ν' ἀγιάσει ἡ ψυχοῦλά σου . . .

ΓΙΟΥΣΟΥΦ Στάτου κ' ἀ κάποιο ἔχειται . . . (ἰσγείρεται.)

ΣΟΦΙΑ (Ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ βάθους.) Τὰ κόλλυθα ἔδῶτανε.

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ Ἄχ ! Γιάγκο μου, τὰ κόλλυθά σου ἔδῶσανε. (Τῇ Σοφίᾳ.) Βίλ' τα νὰ στεγνώσουνε λιγάκι καὶ ὕστερα βίλ' τα ἔς τὸ δῆσκο καὶ φέρ' τὰ μου ἐδῶ.

ΣΟΦΙΑ Καλῶ. (Ῥίπτοντα λοξὰ βλέμματα ἐπὶ τοῦ Γιουσοῦφ δέξερται.)

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ Ἄχ ! εἶδες Γιουτουράκι μου . . . τὰ κόλλυθα του βράσανε ! . . .

ΓΙΟΥΣΟΥΦ Ἄ; βράσανε, κυρία μου, εἰ βράσανε . . . Ἐσὺ τὰ νεῖατα σοῦ λυπήσου καὶ μαζὺ μ' αὐτὸ καὶ μένανε . . .

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ (Μὲ τὸν τόνον δι' ὃ ἡ Γαλάτεια λέγει πρὸς τὸν Ρέννον : « διατὲ νὰ ἐπανέλθῃς Ρέννε ; ») Γιατί νάρθῃς ἔς τὸ σπίτι μου, Γιουσοῦφ ; Γιατί νάρθῃς ; Εἶσαι ὁ πρῶτος ἄνδρας ποῦ ἐπάτησε τὸ πόδι του ἐδῶ . . . Ἄχ, ἐν ἀντέγω ἡ φτωγή . . . Γιουσοῦφ μου, ἐτολλάνθηκα, πεθάνω . . . Τὸ κοῖμα ἔς τὸ λαϊμὸ σου . . . (Ἐγείρεται καὶ ὁρμᾷ πρὸς τὰ δωμάτια τῆς.)

ΓΙΟΥΣΟΥΦ Πῶς τὴν λυποῦμαι τὴν καυμένη τὴν κυρά . . . Νέκ γυναίκα, τρυφερή, νὰ μένῃ δίγως ἄνδρα ! (Προχωρεῖ καὶ εἰσέρχεται εἰς τὰ δωμάτια τῆς Μαγδαληνῆς.)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ

ΣΟΦΙΑ εἶτα ΜΑΣΤΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ καὶ ΣΟΦΙΑ

ΣΟΦΙΑ. (Εἰσέρχεται ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους κρατοῦσα δίσκον μετὰ κόλλυθον.) Ἐτιμα . . . Μπα ! ποῦ εἶναι ; . . . Θὰ πῆγε πάλι νὰ προσευχθῇ . . . Μὰ τί γυναίκα ὑπερβολικὴ . . . Ναι, δὲν σοῦ λέω, ἔχασε τὸν ἄνδρα της, μὰ ἔτσι πάλι . . . Δύω λεπτὰ δὲν δίνει γιὰ κανένα . . . Μυῦθος τῆ; φαίνεται ὁ κόσμος ὁλος . . . Οὔτε πῶς ἔχει κόρη συλλογιζεται, οὔτε πῶς βιάπτει τὴν ὑγείαν της, οὔτε τίποτα . . . Σάμπως αὐτὴ μονάχα εἶγε ἄνδρα καὶ τὸν ἔχασε . . . Τί νὰ εἰπῶ κ' ἐγὼ δὲν ξέω . . . (Κτυποῦς εἰς τὴν θύραν.) Ἐμπρός !

ΜΑΣΤΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. (Εἰσέρχεται κρατῶν μαῦρον σταυρὸν μνήματος.) Πολλὰ τὰ ἔτη σας.

ΣΟΦΙΑ Καλῶς τὸν Μαστραποστολή.

ΜΑΣΤΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Σᾶς ἔφερα τὸν σταυρό . . . Ἀργήσα λίγο μὰ τὸν ἔκανα περιφρημο.

ΣΟΦΙΑ. Αἶ' μὰ καιρὸς ἦταν πεῖα. Αὔριον κλίνουν τρεῖς μῆνες ποῦ ἀπέθανεν ὁ μπαμπᾶς . . . Νά, ἔχουμε εἰταμάσει καὶ μνημόσυνον . . .

ΜΑΣΤΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Ζωὴ σὲ λόγου σας . . . Νὰ ζήσετε νὰ τὸ θυμᾶσθε . . . Ἦταν καλὸς ἄνθρωπος ὁ μακαρίτης . . . Ἀκόμη μοῦ φαίνεται πῶς τὸν βλέπω ἔμπρός μου . . . Χρυσὸς ἄνθρωπος . . . Ἐσὺ, μοῦ ἔλεγε, Μαστραποστόλη, θὰ μοῦ φτειάτης τὸ σταυρό . . . κ' ἐβγῆκεν, ὁ ἄμοιρος, ἀληθινός . . .

ΣΟΦΙΑ. Αἶ, τί νὰ γίνῃ . . . ἔτσι ἦταν γραφτό, νὰ τὸν χάσουμε νωρίς . . . Ἦ καυμένη ἡ μαμὰ πάει νὰ τρελλαθῇ. Τρεῖς μῆνες πέρασαν καὶ τὸν κλαίει ἄν νὰ πέθανεν ἐχθές . . . Φοβοῦμαι μὴπως πάθῃ τίποτα, κ' ὕστερα τί θὰ γενῶ, δὲν ξέρω !

ΜΑΣΤΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Αἶ, μὰ δικηρο ἔχει νὰ σοῦ πῶ . . . Τί ἄνδρα ἔχασε καὶ νὰ μὴ τὸν θυμᾶται . . . Ἀγοπημένο ἀνδρόγυνο . . . Ὅλος ὁ κόσμος εἶχε νὰ κἀνῃ μὲ τὴν ἀγάπη τους . . .

ΣΟΦΙΑ. Μὰ ἔτσι πάλι . . . Νά, τώρα πάλι κίπου θὰ εἶναι καὶ θα κλαίῃ μετ' ἡ κάδρο του ἔς τὸ χέρι . . .

ΜΑΣΤΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ (Συγχεκινημένος) Ἦ φτωγή ! . . .

ΣΟΦΙΑ. Τώρα μάλιστα ποῦ θὰ ἰδῇ καὶ τὸν σταυρό, θὰ χυλάσῃ τὸν κόσμο . . . Πῶς νὰ κάνουμε . . . Ἦλθανε, βλέπεις, ὅλα μαζὺ . . . Τὸ μνημόσυνο . . . ὁ σταυρός . . .

ΜΑΣΤΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Αἶ, μὰ τί νὰ γείνη ! . . . Τώρα ποῦ εἶμαι κ' ἐγὼ ἐδῶ θὰ τὴν καθήκω. Κάνε καὶ τοῦ λόγου σου κουράγιο . . . Φῶνιξέ την.

ΣΟΦΙΑ. "Αχ, κύριος οἶδε τὴ φωνὰς θὰ βάλῃ πάλι . . . (Καλοῦσα) Μαμᾶ . . . Μαμᾶ . . . Γιουσοῦφ . . . Καλὲ Γιουσοῦφ . . . Φατιμέ . . .

ΜΑΣΤΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ, Μὰ τί, χαρέμι ἔχετε ἐδῶ;

ΣΟΦΙΑ. "Οχι, εἶναι ὁ ὑπηρέτης μας . . .

ΜΑΣΤΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Μὰ ἐγὼ ἄκουσα δύο . . .

ΣΟΦΙΑ. "Ενας εἶναι . . .

ΜΑΣΤΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. Μὰ τότε θὰ εἶναι ἀρσενικοθήλυκος!

ΣΟΦΙΑ. (Μὴ δοῦσα προσοχὴν εἰς τοὺς λόγους τοῦ Μαστραποστολή.) Μαμᾶ . . . Φατιμέ . . . Μὰ τί ἔγεινε; . . . Γιουσοῦφ! Μπᾶ σὲ καλὸ σας . . . (Εἰσέρχεται εἰς τὸ πρὸς τὰ ἀριστερὰ δωμάτιον ὁπόθεν μετ' ὀλίγον ἐπιστρέφει.) Κανέννας . . . τί θὰ εἶπῃ αὐτό . . . (Εἰσέρχεται εἰς τὸ πρὸς τὰ δεξιὰ δωμάτιον ὁπόθεν ἀκούεται ἡ φωνὴ τῆς: «Μαμᾶ! Μαμᾶ!» Μετ' ὀλίγον βάλει κρανήν καὶ ἐξέρχεται κρατοῦσα ἐπιστολήν.) Τί σημαίνει τοῦτο;

(Εἰσέρχεται ἡ κ. Παπαρδέλη)

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. Μὲ συγχωρεῖτε, ἔβλεπα τὴν ὀμβροέλλαν μου . . .

ΣΟΦΙΑ. Περáιτε, κυρία Παπαρδέλη . . . (Ἀποσφραγίζει τὴν ἐπιστολήν, τὴν ἀναγινώσκει τροχάδην ἐν νευρικῇ ταραχῇ καὶ ἐπὶ τέλους βάλλουσα κρανήν πίπτει λιπόθυμος.) Ὄ! . . .

ΜΑΣΤΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. (Τρέχων πρὸς βοήθειαν τῆς Σοφίας.) Χριστὸς καὶ Παναγία! . . .

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. Θεέ μου! Τί συμβαίνει; . . . (Λαμβάνει τὴν ἐπιστολήν καὶ τὴν ἀναγινώσκει μετὰ ἀσφάλειαν.) «Σοφίκα μου.—Μα κυρά, σὲ τόπον ἔρημον, μετ' ὁ Γιουσοῦφ ποῦ εἶναι μαῦρος καὶ αὐτὸς σὰν τὴν καρδιά μου, πηγαίνω μετὰ δάκρυα ἔς τὰ μάτια αὐτοῦ: ἡ προηγουμένη νὰ εὐσω. — Ἡ μητέρα σου» (Πίπτει ἡ ἐπιστολή ἐκ τῶν χερσῶν τῆς)

ΜΑΣΤΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ. (Κινεῖ μετ' αἴκτου τὴν κεφαλὴν του.) Καὶ φαινοῦνταν ἀγνή σὰν Παναγία! . . . Τί γίνεκεν ἡ τόση τῆς ἀγνότης;

ΠΑΠΑΡΔΕΛΗ. Ἡμυρωθή, γέρω μου, μαζὺ μετ' ἡν ἰδίαν!

(Προχωρεῖ πρὸς τὴν Σοφίαν ἐνῶ πίπτει ἡ αὐλαία.)

ΝΙΚ. Ι. ΛΑΣΚΑΡΗΣ

ΠΟΙΗΜΑ

ἀπαγγελλθὲν ἐπὶ τοῦ τάφου

ΤΩΝ ΥΠΟ ΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΝ ΠΕΤΙΜΕΖΑΝ

ἐν Σικυῶνι πεσόντων.

ΣΤΑΘΗΤΕ! Γονατίσατε ἐμπρὸς σ' αὐτὸ τὸ μνήμα!
Προσκυνητάρη, ἅγιο εἶνε καὶ τοῦτο βῆμα!
Φιλήσατε τὸ γῶμά του μετὰ μάτια βουρκομένη,
τὸ θάνατο καὶ τὴ ζωὴν σκεπάζει: ἀδερφομένα!
Εἶνε μερὰ π' ἀκούστηκε τ' ἀθάνατο τροπάρη,
ποῦ τόνησε τοῦ Ῥήγγα μας τὸ φλογερὸ δοξάρι.

Ὁλοῦθ' ὁ Τούρκος ἄπλωνε στὴ γῆν μας ἀλυστίδες,
καὶ γλωμισσμένες ἔβριγχε ὁ ἥλιος τὲς ἀχτίδες.
Ἦτανε νύχτα ἀτέλειωτη μετὰ γῆν ἀρματωμένη,
γεμμέν' ἢ δάφνη ἔστεκε, φαρμάκι ποτιτισμένη!

Οἱ κάμποι ὅλοι ἔρημοι, καὶ τὰ χωριά μας ὅλα,
ξαρμάτωτα γονάτιζαν, στοῦ Τούρκου τὴν πιστόλα.
Τούρκου τσεφλίκια λέγονταν, δὲν ἄνθιζαν λουλούδια,
καὶ σὲ χρονιάρικη γιορτῇ, σωποῦσαν τὰ τραγοῦδια

Στὰ κορφοβούνια μοναχά, καὶ σὲ ψηλὰς ραχοῦλες,
ποῦ ἰσκιόουνε τὰ ἔλατα ὀλόδροστες βρουσοῦλες.
Ξεφτέρη' ἀπὸ τὴν Ρούμελη καὶ τοῦ Μωρῆ ἰλιοντάρια,
ἀρματωμένα τραγουδοῦν: «ὡς τότε παλληκάρια».

"Αχ! Τί τραγοῦδι ἦταν αὐτὸ, τί θεῖα μελωδία!
Ἦτανε δεῖπνο μυστικὸ, ἀγγέλων ψαλμωδία,
καὶ τὸ σκοπὸ ὁ ἀντίλαλος, μετὰ μωρομένη αὔρα,
ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη τὸν σκορπᾶ καὶ σταμπατᾶ στὴ Λαύρα.

Καὶ τὸ τραγοῦδι, λάβαρο τοῦ Γερμανοῦ τὸ χέρι
ἐγίνη, καὶ ὀρκίζεται τὸ παινεμένο ἄσκερι!
Καπνίζ' ἢ πρώτη τουφεκιά, ἀστράπτει τὸ τουφέκι.
ἀστράφτει ἀπ' ὄλαις ταῖς μερῖς ὡσάν ἀστροπελέκι.

Βροντοῦν τουφεκία, κι' ὁ καπνὸς στὸν οὐρανὸ ἀνεβαίνει,
καὶ σὰν σταυρὸς, στὸ χρωμᾶ του τὸ γαλανὸ ἀπομένει.
Σπάξει τοῦ Διάκου τὸ σπαθί. κλειέτ' ὁ Ὀδυσσεὺς στὸ Χάνι,
κι' ἡ δόξα τοὺς στεφάνωσε μ' ἀμάραντο στεφάνι.

Στῆ Ῥάχωβι ὁ Ἀρχηγός, σὰ Δερβενάκια ὁ Γέρος,
ἐλευθεριά ἀνασταίνουσιν! Κι' ἐδῶ σ' αὐτὸ τὸ μέρος,
χίλισι λεβέντες καρτεροῦν, μὲ τὸ σπαθί στὸ χέρι,
τ' ἀπομεινάρια τοῦ Πισᾶ, τοῦ Δράμακλη τ' ἀσκέρι.

Τὸ αἱμᾶ τους ἐπότισε τῆ γῆ ὁ ἔπου πατοῦμε!
Πέσαν ἐκείνοι μάρτυρες, καὶ μεις σταυρὸ κρατοῦμε!
"Ἄς σὰς γλυκάνη ὁ σταυρὸς, ποῦ δακρυτωμένοι τώρρα,
ἐστήσαμε στὸ μνημᾶ σας ἐμεῖς αὐτῆ τὴν ὥρα!

Χαιρέτισε, Πετιμεζᾶ, τ' ἀθάνατα παιδιὰ σου,
τῆ λεβεντιά ποῦ ἔπεσε, ἀπάνω στ' ἄρματά σου!
Πες τους πῶς κίθε ἄνοιξι, ἀδερφωμένοι ὄλοι,
μαζί σας θὰ γιορτιάζωμεν τῶν λουλουδιῶν τῆ σκόλη

Ἐλάτε, γονατίσατε ἐμπρὸς σ' αὐτὸ τὸ μνημᾶ!
Προσκυνητάσι, ἅγιο εἶναι καὶ τοῦτο βῆμα!
Φιλήσατε τὸ χρωμᾶ του, μὲ μάτιχα δακρυτωμένα.
τὸ θάνατο καὶ τῆ ζωῆ, σχεπάζει ἀδερφωμένα.

Ἐν Κιάφ, τῆ 1 Μαΐου 1896.

ΧΑΡ. ΕΥΘ. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΙΑΝ πρωῶν — πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν — οἱ παρ' ἡμῖν φιλολογικαὶ κύκλοι καὶ τὸ πολὺ κοινὴν μετ' ἀπορίας ἀνεγνώσκον εἰς τὰς ἐφημερίδας ὅτι δύο τῶν κορυφαίων λογίων, ὁ πρωτοτύπου ἐξάρτεως περιπαθὴς ποιητὴς κ. Κωστής Παλαμάς καὶ ὁ χαριτωμένος εὐθυμογράφος κ. Μπάμπης Ἀννίνος διωρίζοντο ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, ὁ μὲν ὡς γραμματεὺς τοῦ Πανεπιστημίου, ὁ δὲ παρὰ τῷ αὐτῷ ὑπουργεῖῳ ὡς γραμματεὺς Α' τάξεως. Καὶ ἤρρει δίκαιως πᾶς τις, πᾶς οἱ δύο οὗτοι διακεκριμένοι λογοτέχναι κατώρθωσαν νὰ τύχωσι τοιαύτης εὐνοίας, ἀφοῦ εἶνε γνωστὸν ὅτι τὰς δημοσίας θέσεις νέμονται ἐν Ἑλλάδι μόνον οἱ πιστοὶ εἰδωλολάτραι τοῦ κόμματος, ἐκεῖνοι ὅσοι ἔγρουσι λάρυγγα ἰσχυρὸν νὰ κραυγάζωσιν ὑπὲρ τοῦ κορδονί σου ἢ τῆς ἐλπίδος, καὶ νὰ ψηφισθῶσιν ὑπὲρ τῶν πολιτικῶν ἐκμεταλλευτῶν τῆς ἡμέρας. Ἄλλ' ἡ ἀπορία μεταβλήθη εἰς ἐκπλήξιν καὶ θυμασμόν ὅταν ἐγένετο γνωστὸν ὅτι οἱ δύο οὗτοι ἀντιπρόσωποι τῆς νεωτέρας φιλολογίας μας, ὅχι μόνον τὰ συνήθη μέσα τῆς συναλλαγῆς δὲν μετεχειρίσθησαν, ἀλλὰ καὶ μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς ἤγνουσαν κἂν τὸ προῖγμα, πρὸς δὲ ὅτι ὁ νήπιος ὑπουργὸς κ. Ἀνδρέας Παναγιωτόπουλος ὄλοις αὐθορμητῶς καὶ ἐξ ἰδίας ἐκτμήσεως, ἄνευ οὐδεμιᾶς παρ' οὐδενὸς κομματικῆς ὑπαίτησεως, προέβη εἰς τὸν διορισμὸν τούτων, ἀμείβων οὕτω ἠθικῶς δύο εὐγενεῖς ἐργάτας τῶν γραμμάτων καὶ ἐν τῷ προσώπῳ αὐτῶν τὴν παρηγωνισμένην φιλολογίαν μας, πῶς παντὸς δὲ τιμῶν ἐνυτόν καὶ τὸ Ὑπουργεῖον, οὐ προίσταται, διὰ τοιαύτης μοναδικῆς ἰσως πράξεως εἰς τὰ βουσεφτολογικὰ χρονικά τῆς ἑλληνικῆς διοικήσεως.

Τὸ γεγονός αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ μόνον, δίδει ἡμῖν τὸ μέτρον τῆς ἠθικῆς ποιότητος τοῦ νέου ὑπουργοῦ, παρέχει δὲ ἀφορμὴν εἰς σοβαροῦς σκέψεις περὶ τῶν πολιτικῶν παρ' ἡμῖν πραγμάτων. Ὅτι ἐηλοδῆ πρὸς ἀνθρώπων τοῦ ἐξηθρωμένου ἑλληνικοῦ κράτους καὶ ἀποσκυβάλλισιν τῆς φασουλκρατίας καὶ ἠθικῆν ἀναστήλωσιν τῆς

λεινῆς διοικήσεως, δὲν ἀπαιτοῦνται οὔτε μεγαλοφυΐαι οὔτε διαβεδομημένοι εἰδικότητες! Ἄρκει νὰ ὑπάρχῃ ὀλίγη φιλοτιμία, ὀλίγη θέλησις, ὀλίγη συνείδησις ἐκ μέρους τοῦ ἰθυνόντων τὰ κοινά. Καὶ ὁ κ. Παναγιωτόπουλος φαίνεται κατέχων, πλὴν τούτων, καὶ ἰκανὴν καλαίσθησιν καὶ ἐφεσιν πρὸς τὰ γράμματα καὶ τάσεις φιλοπροσόδους καὶ ἠθικὴν ἀνεξαρτησίαν, ἀφοῦ ἐγκαινίζει τὸ ὑπουργικὸν αὐτοῦ σταθμὸν διὰ σειρὰς τοιούτων εὐφήμων καὶ — ἄς τὸ εἴπωμαι — πρωτοφανῶν διαβημάτων.

Ἡμεῖς, διερμηνεύοντες τὰ αἰσθήματα τοῦ παρ' ἡμῖν φιλολογοῦντος κόσμου, οὐ τὴν ἐτήσιαν ἐν σμικρῶν φυσιογνωμίαν παρέχει τὸ ἡμέτερον Ἡμερολόγιον, θλίβομεν τὴν χεῖρα τῶν ῥέκτου ὑπουργοῦ καὶ συγχαίρομεν δημοσίᾳ διὰ τὴν ἀγαθὴν καὶ ἀνακαινιστικὴν δρᾶσίν του. Θὰ ἐπεθυμοῦμεν δὲ, παρὰ τὴν μετριοφροσύνην τοῦ ἀγαστοῦ ἀνδρὸς καὶ χάριν τῶν πολυπληθῶν ἀπανταχοῦ ἀναγνώστων τοῦ Ἡμερολογίου νὰ παραθέσωμεν καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ. Ἄτυχῶς ἡ ἐκτύπωσις βαίνει εἰς τὸ πέρασ καὶ δὲν ὑπολείπεται ὁ ἀνάλογος πρὸς τοῦτο χρόνος Ἐπιφυλασσόμεθα νὰ τὸ πράξωμεν εἰς τὸ προσεχὲς ὅποτε ἀναμφιβόλως θὰ λάβωμεν ἀφορμὴν νὰ σημειώσωμεν ὄλην τὴν ἐπ' αἰσίοις ἀρξαιμένην φιλότιμον καὶ εὐσυνείδητον ὑπουργικὴν δρᾶσιν αὐτοῦ.

Ἦδη περιοριζόμεθα νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὁ κ. Ἀνδρέας Παναγιωτόπουλος, ἀνήκων εἰς ἐγκριτωτάτην τοῦ Αἰγίου οἰκογένειαν, ἀντιπροσωπεύει ἐν τῇ Βουλῇ τὴν ἐπαρχίαν Αἰγιαλείας ἀπὸ δεκαπενταετίας περίπου, διαπρέπει διὰ τὰς εὐθαρσεῖς καὶ ἀμέμπτους πολιτικὰς του ἀρχὰς καὶ ἐδοκιμάσθη πολλάκις ἀπὸ τοῦ βουλευτικοῦ βήματος ὡς εἰς τῶν εὐφραδεστέρων καὶ ἐπιβλητικωτέρων ῥητόρων. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ του ἀπολαύει ἐξαιρετικῆς ὑπολήψεως καὶ εὐκρινεοῦς ἀγάπης διὰ τὴν ἀληθῶς ἐκπολιτικὴν ἐν τῇ πολιτικῇ ἀνάμειξίν του, καθόσον, ἔχων ἀπὸ φύσεως καὶ ἀγωγῆς καὶ μορφώσεως βαθεῖαν τὴν συνείδησιν τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ ἐπ' ἀγαθῶ πολιτεύεσθαι, ἀντεπεξῆλθε μετὰ θάρρους καὶ πεποιθήσεως κατὰ τῆς αἰσγρᾶς συναλλαγῆς καὶ τῆς ἐξωνήσεως τῶν συνειδητέσεων, ἀποστέρησας νὰ δημιουργήσῃ ἐκλογικὰ κεφάλαια ὑπὸ τοιούτους ἀμοιβαίως διαφθορᾶς ὁρους, εἰς οὓς ὀφείλεται σήμερον ἡ ἀποσύνθεσις καὶ σῆψις τῆς ἐλληνικῆς πολιτείας.

Ἄθῆναι, 25 Ὀκτωβρίου, 1897.

ΜΙΛΑΣ Δ. ΣΕΪΖΑΝΗΣ

ΤΩ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΟΜΕΝΩ ΑΝΔΡΙΑΝΤΙ
ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ ΒΟΥΡΝΑΖΟΥ

[Ἀπηγγέλθη ἐν Μιτυλήνῃ κατὰ τὰ ἐπίσημα ἀποκαλυπτῆρια
τῇ 30 Ἰανουαρίου 1896.]

I

ΣΤΑ μαρμαρένια πόδια σου, ποῦ ἔχουν στυλοβάτη
τῆς Μιτυλήνης τὴν καρδιά,
ἀπὸ εὐχαῖς θεάκουσταις καὶ δέησες γιομάτη,

* ΣΗΜ. — Ὁ ἐν Σμύρῃν ἔμμυστος λόγιος καὶ δημοσιογράφος κ. Μ.
Δ. Σεϊζάνης τυγχάνει ἀπὸ πολλοῦ γνωστός ὡς εἰς τῶν δεξιῶν χειριστῶν
Κ. Σ. ΣΚΟΚΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ 1898.

κομμέν' ἀπὸ τὰ βάθη τῆς, γλωρὰ καὶ μυρισμένα,
 θὰ καταθέσω δυὸ κλαδιά
 τῆς δάφνης τῆς ἀθάνατης, ποῦ λέν «εὐγνωμοσύνη».
 Κύτταξε γύρω, Σοφοκλή, με' ῥμάτια δακρυσμένα
 πόσοι ἀπ' τὴν ἀστέρευτη θὰ τὰ ποτίζουν κρήνη·
 καὶ θὰ φουντώσουν γύρω σου,
 καὶ γύρω σου θ' ἀνθίσουν,
 καὶ θὲ νὰ ἔλθουν γενεαῖς αὐτοῦ νὰ γονατίσουν
 με' χέρια εἰς τὸν Οὐρανὸ ἐπάνω σηκωμένα
 νὰ τὸν παρακαλέτουνε ἀπὸ καρδιάς γιὰ σένα.

II

Τὸ μέτωπό σου τ' ἀψήλῳ, ποῦ στρέφει στὰ Οὐράνια
 καὶ χύνει φῶς ἀγγελικό,
 τῆς Μιτυλήνης τὰ παιδιὰ με' δίκηρα περηφάνεια
 νὰ στεφανώσουν ἤλθανε μ' ἀμάραντο στεφάνι.

Ρίξε τους βλέμμα πατρικό . . .

Μὲ μιὰ ψυχὴ, με' μιὰ καρδιά, σύσσωμος, μ' ἓνα χέρι
 ἢ Μιτυλήνη σήμερα 'στὴν κορυφὴ σου φθάνει
 καὶ με' ἀγάπης ἱερὸ παλμὸ σοῦ τὰ προσφέρει.
 Εἰς τῆς ἀγάπης τὸν βωμό, ἐδῶ νὰ μαρμαρώσουν
 τὰ πάθη τῆς διχόνοιας νὰ μὴ ξαναφωτρώσουν
 'στὴν γῆν ὅπου συνετίθειεν ὁ Κόσμος νὰ θαυμάζει,
 'στὸ χῶμα ποῦ γεννήθησαν οἱ Σοφοκλεῖς Βουρνάζοι.

III

'Δῆτε γλυκὰ τὸ μάτι του πῶς ὄλους μᾶς κυττάζει !
 Τὸ μαρμαρένιο του κορμί θαρρεῖς ἀνατριχιάζει,
 κ' ἐκεῖ ποῦ κρύφτει τὴν καρδιά 'στὸ βῆθος του τὸ στήθος
 θερμαίνεται τῆς δόξης του ὁ τιμημένος λίθος.
 Καὶ μιὰ φωνὴ ἀπόκρουση, ποῦ τὴν ἀκοῦμε ὄλοι,
 ὡσάν ἀπ' τῆς Παράδεισου τὸ Μέγα Περιβόλι
 φωνὴ ἀγγέλου νὰ λαλῆ, μᾶς λέγει : « Συμπολιταί,
 τὴν ἱερά σας ἔνωσιν ἐδῶ νὰ μ' ὀρκισθῆτε » !

τοῦ καλάμου. Θὰ ἦτο μάταιον νὰ ἐξάρωμεν ἐνταῦθα τὴν πολλαχῶς ἐνεργητικὴν δρᾶσιν τοῦ ἀνδρός. Ἀρκεῖ νὰ σημειώσωμεν μόνον ὅτι ὁ κ. Σεϊζάνης ὑπῆρξεν ἐκ τῶν ὀλίγων ἐκείνων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ὁμογενῶν, οἵτινες γράφοντες πρὸς σημαίνοντα ἐνταῦθα πρόσωπα, ἀπέτρεπον ἀπὸ τοῦ κατὰ τῆς Τουρκίας ἀφρονος πολέμου καὶ ἀπεδοκίμαζον τὰς ἐνεργείας τῆς « Ἐθνικῆς », ἃς ὁ κ. Σεϊζάνης ἐξ ὑπαρχῆς ἐχαρρακτήρισεν ὡς ἐπιπολαίας καὶ ὀλεθρίας, συνεβούλευσε δὲ μᾶλλον φιλικὴν συνεννόησιν μετὰ τοῦ ὁμόρου Κράτους.

Εἶναι μεγάλη ἡ σημερινὴ καὶ ἱερά ἡμέρα...
 ἢ Μιτυλήνη γίνεται ἐνὸς παιδιοῦ μητέρα,
 καὶ τὸ παιδί ἀθάνατο 'στὸν κόρφο τῆς ἐνώνει
 χιλιάδες ἀδελφῶν καρδιάς σὲ μιὰ καρδιά καὶ μόνη !
 Ἀπὸ τὸ κρῖο μάρμαρο, Βουρνάζε, θὰ θερμαίνης
 τὴν γῆ ὅπου σ' ἐγέννησε κ' αἰώνια θὰ μένης
 ἐπερχομένων γενεῶν πατέρας καὶ προστάτης,
 περὶ φανος καὶ ἔνδοξος τῆς Μούσης λυγροστάτης.

V

Κι' ὅταν καράβια ἑλληνικὰ περνοῦν ἀπ' τὸ νησί σου
 σὰν φάρος θὰ φεγγεβολῆ τὴν νύκτα τὸ κορμί σου,
 θὰ φθάν' ἢ θεία λάμψι του 'ς τῆς Σμύρνης τ' ἀκρογιαλὴ
 κ' ἐκεῖ κ' ἐκεῖ θ' ἀνοίγεται ἀδελφικὴ ὄγκάλῃ
 νὰ σφίγγῃ μεσ' 'ς τὸν κόρφο τῆς τὴν θεικὴν ἀκτίδα,
 ποῦ χύνει τὴν ἀνέσπερῃ τοῦ Γένους μας ἐλπίδα.
 Γιατί, καθὼς ἐσέβανε, κ' ἐκεῖ 'ς τὴν Σμύρνην πέρα
 θ' ἀποκαλύψουν μιαν αὐγὴ τοῦ Γένους μας Πατέρα.

M. Δ. ΣΕΙΖΑΝΗΣ

ΥΓΙΕΙΝΗ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Ὅποτε ἄλλος τι ἀπειλεῖ ἢ κατέχει ὑμᾶς, σκέφθητε καλῶς ὅτι ἀποστρέφοντες ἀπ' αὐτοῦ τὸ πρόσωπον δὲν καταστρέφετε αὐτό. Πρέπει νὰ θεωρήσῃτε αὐτὸ κατὰ πρόσωπον καὶ νὰ ἐξετάσετε αὐτὸ προσεκτικῶς, ἵνα μάθητε, εἰάν ἦνε καλὸν νὰ λησμονήσῃτε αὐτό, εἰάν δὲν ἦνε προτιμώτερον νὰ ὠφεληθῆτε ἐκ τούτου. Μὴ περιφρονηῖς ποτε ἐν πράγματι πρὶν ἢ λάθῃς αὐτὸ εἰς τὴν ἐξουσίαν σου. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον περιφρονεῖτε οὕτως ἀπλῶς, ἐπανέρχεται ἐπιμόνως με' φορτικότητα αὐξοῦσαν. Μόνον ἢ ἡμέρα δύναται νὰ διαλύσῃ διὰ τῶν λάμψεων τοῦ φωτός πάντα τὰ φάσματα τῆς νυκτός.

ΕΝ ΧΙΟΝΟΣΤΡΟΒΙΑΩΙ

ΑΥΣΣΩΩΩΣ έμυκάτο ό άνεμος χειμερινήν άφεγγή νύκτα, ύπεγείρων νέφη όλόκληρα χιονώδους κονιορτού περιλισσομένου έν ειδει σίφωνος, λαμβάνοντας άπειλητικά φαντασιώδη σχήματα, φερομένου άκρατήτως προς τά έμπρός και καλύπτοντος πάντα τά κατά τήν πορείαν του άπαντώμενα άντικείμενα. Ούδέν έφοίνετο. Τό πών εξηφανίσθη έν λευκῷ τινι μυστηριώδει ζόφῳ πανταχοῦ χιών μόνον, άπστυλοῖσα τοὺς όφθαλμούς και αφαιρουσα τήν άναπνοήν· και έφ' όλων αύτῶν φοβερά, σπαράσσουσα τήν ψυχήν ή βοή του άνέμου, έν φή ήκούοντο ότε μέν δεήσεις και στοναχαι, ότε δέ λυσσώδης ώρυγή αίμοχαρούς θηρίου, ώσει έτοιμαζομένου να σπαράξη μεμονωμένον όδοιπόρον μετά κόπου βαδίζοντα επί τῶν χιονοστιβάδων.

Άπεναρχώθη τό ρωμαλέον αύτου σώμα· βαρέως ύφούται τό ευρύ στήθος, μετά κόπου εισπνέον τόν πεπληρωμένον χιονός άέρα, τό δέ άμαυρόν άνευ ζωής βλέμμα μάτην πειράται να διακρίνη θάμνον τινά ή δεινρύλλιον, ύφ' οῦ τήν προστασίαν θα ήδύνατο επί μικρόν τουλάχιστον να προφυλαχθῆ έκ τής κακοκαιρίας.

Άπό τινων ήδη ώρων περιπλανάται εν τῷ σκοτει, διανοούμενος να συναντήση αίφνης χωρίον τι οιοδής· τε· άλλ' όσον και άν έβαινεν εξηκολούθει περίξ αύτου τό αύτό χιονώδες πεδίον, άπειοαντον, άνευ τέλους. "Όσον προσεκτικῶς και άν ήκροάσθη, ούδεις ήχος καταδεικνύων τήν προσέγγισιν κατοικίας έθιζε τήν όρειαν οὔτου άκοήν και ή φοβερά οκέψις του θανάτου άστραπιαίως άνέθορεν έν τή κεφαλῇ του. Άκούσιος τρόμος διέτρεξε τά μέλη του· δέν ήτο ρήγος ανθρώπου παγωμένου έκ ψύχους, άλλ' ή φοβερά έκείνη φρικίσσις, ή παρατηρουμένη μόνον εις τοὺς θνήσκοντας και ήν ως ζωσαν εικόνα θανασίμου εξαντλήσειος και βροάνου άδυνατει να ιδη τις άνευ ψυχικου άλλους.

Ίδου, ό όδοιπόρος· έστάθη· γιγαντιαία χιονοστιβάς περιέφραττε τόν δρόμον του· μ' άδημονίαν παρετήρησε περίξ και ένταίτων τάς τελευταίας δυναμεις, έκραξεν έπικαλούμενος βοήθειαν.

Άσθενικῶς άντήχησεν ή κραυγή του και άπωλώσθη έν τῷ κενῷ, άποπνιγείσα υπό τής ισχυράς του άνέμου βοής.

Παλαιών προς τόν καταλαμβάνοντα αύτον ύπνον, προχωρεί και páλιν βραδέως ό όδοιπόρος· εις τό χιονώδες πεδίον, άλλα ταχώς αισθάνεται ότι έντελώς εξασθενεί· Η κεφαλή του ήλιγγιά, τά ώτα του βομβούσι, πρό τῶν όφθαλμῶν του δε σπινθηροβλοῦσι πύρινοι κύκλοι, ότε μέν στρεφόμενοι μετ' άκαταλήπτου ταχύτητος, ότε δέ ήρέμα και βραδέως διολισθαίνοντες έμπρός και όπίσω, χυνόμενοι εις κυράδας πολυχρόων σπινθήρων. Οί ποδες και αί χείρες σκληρῶς αλγοῦσιν έκ του ψύχους. ως άν επίέζοντο δια μαγκάνου, ή δε έπιθυμία του ύπνου όλονέν καθίσταται σφοδρότερα. Στερούμενος δυνάμεων προς εξακολουθήσιν του δρόμου του, προϋτίθετο να κατακλιθῆ, ότε αίφνης ήκουσεν ήχον όμοιον προς ύλακήν κυνός. Μη κατανοών τάς πράξεις του, μηχανικῶς σχεδόν έβάδιε προς τόν ήχον, άλλα νέα χιονοστιβάς άπέφραξε και αυθις αύτῷ τόν δρόμον.

Τότε ό όδοιπόρος άπελιπς ύψωσε τοὺς ώμους, έποίησε τό σημεῖον του σταυρου και κατεκλιθῆ υπό τήν χιονοστιβάδα, στρέψας τά νῶτα προς τόν άνεμον.

Μικρόν κατά μικρόν έπαυσεν αισθανόμενος τό ψυχός· ή ψυχῇ αύτου έγένητο έλαφρά και έλευθέρα και τῷ ήτο άνεκφράστως ευάρεστος ή κατάστασις αύτη τής ναρκώτειος και τής ήσύχιας. Μετά παρελευσιν όλίγων λεπτῶν κατελήφθη υπό θάλας ύπνου.

Και ίδου όνειρεύεται· ότι ό χιονοστρόβιλος εκόπασεν εκόπασαν τά θυελλώδη τής χιονός κύματα, διεσκοπίσθη ή αδιαπέραστος όμίχλη και ή άπέραντος χιονώδης πεδιάς κατηγιάσθη υπό τής τρεμούσης μαρμαρυγής τής σελήνης. Λάμπουσι και σπινθηρίζουσιν αί νιφάδες τής χιονός εις τάς άκτινας τής σελήνης και φαίνονται ως αδάμαντες εξαισίου κάλλους, κατεσπαρμένοι ώσει υπό χειρός μαγίσσης.

Βλέπει έαυτόν βαινοντα επί τής πεδιάδος· ευθύμως τρίζει ή χιών υπό τά γοργά βήματα και ίδου ό σκοπός του δρόμου του δέν άπέχει πολύ. Έκει μακράν, ύψηλά, κάτι μαρμαίρει· και στίλβει ως άστρον του μεσονυκτιου· άλλα δέν εινε άστρον· εινε σταυρός μικρού εκκλησιδίου, κειμένου έν τῷ μέτῳ του χωριου, προς ό βαινει. Έκαστον βήμα τόν φερεί πλητιέστερον αύτου· ό σταυρός άκτινοβολεί όλονέν λαμπρότερος. άλλα τό χωρίον δέν φαίνεται είσέτι· ως να κατεχώσθη έν τή κυανώδει όμίχλη και ό σταυρός φαίνεται αίωρούμενος έν τῷ κενῷ.

Τέλος εφάνησαν οι ήμικεκαλυμμένοι υπό τής χιονός οικίσκοι και εις τό παράθυρον ενός εξ αύτῶν ευθύμως νεῦον λάμπει μικρόν φῶς. . .

Μικρός και ένδεής ειναί ό οικίσκος οὔτος· άλλα δι' αύτόν εινε

πολυτιμώτερος ἀνακτόρων καὶ μεγάρων κεκοσμημένων· πολυτιμώτερος διότι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ ἡ προσφιλέης Μάσα του, πρὸς ἣν μετέβαινε παρὰ τὴν ὄριμεϊαν δυσκρασίαν.

Ἀκριβῶς ἔτος συνεπληρώθη σήμερον, ἀφ' οὗτο ἐγνωρίσθη μετ' αὐτῆς καὶ τὴν ἠγάπησε δι' ὅλης τῆς δυνάμεως τῆς διαπύρου φωχῆς του. Ἦτο ὄρφανή, θυγάτηρ νεωκίρου ἐν τῷ χωρίῳ Κ. κειμένῳ ὄχι μακρὰν τῆς πόλεως, εἰς ἣν ἐξωρίσθη ἔνεκεν στιγματίας νεανικῆς παραφορᾶς καὶ ἔνθα διήγε βίον πλήρη σκληρῶν στερήσεων. Ἀποσπασθεὶς ἐκ τῶν ἐνασχολήσεων του, ῥιφθεὶς εἰς ξένην πόλιν, σπερούμενος χρημάτων καὶ μὴ γνωρίζων τέχνην οἰανδήποτε, ἠναγκάσθη νὰ διατηρῇ τὴν ὑπαρξίην του διὰ θαρείας ἡμερομισθίου ἐργασίας, ἣν γονυκλιτικῶς σχεδὸν ἐξελιπάρησε παρὰ τινος πλουσίου ἐμπόρου, ἔχοντος καταστήματα τιὰ ἐν τῇ πόλει. Ἦτο αὕτη μικρὰ καὶ εἰς αὐτὴν ἀπεστέλλοντο οἱ ἐξόριστοι. Δύο ἔτη ἐπάλασε πρὸς τὴν ἔνδειαν καὶ ἐσκέφθη ν' αὐτοκτονήσῃ, ὅτε συνήνησε τὴν Μάσαν, παρ' ἧς πρῶτης ἤκουσε λόγον συμπαθείας καὶ τὴν ἠγάπησεν. Ἐκεῖνη τῷ ἀνταπέδωκε τὸν ἔρωτα. Χάριν αὐτῆς εὗρεν ἐν ἑαυτῷ τὴν γενναϊότητα ν' ἀγωνισθῇ καὶ ἤρξατο αὐθις ἐλπίζων εἰς τὸ δυνατὸν καλλιτέρου μέλλοντος. Ἡ ἐλπίς δὲν τὸν ἠπάτησεν· ἡμέραν τιὰ ἐκλήθη εἰς τὸ Διοικητήριον καὶ τῷ ἀνηγγέλην ὅτι εἶναι ἐλεύθερος. Ἐκτός ἑαυτοῦ ἐκ τῆς χαρᾶς, μόλις ἀνέμενε τὴν ἐσπέραν καὶ παρὰ τὴν ἀρχίζουσαν θύελλαν, διηυθύνθη πρὸς τὴν Μάσαν του ἵνα τῇ ἀναγγεῖλῃ τὴν εὐφρόσυνον εἰδήσιν. Εὐθαρσῶς ἔβαινε, ἀναλογιζόμενος οἷαν χαρὰν θὰ αἰσθανθῇ μανθάνουσα τὸ τέμα τῶν βασάνων του. Βεθυθυμένος εἰς εὐφροσύνας σκέψεις, οὐδόλως παρετήρησεν ὅτι ἀπεπλανήθη τοῦ δρόμου καὶ ἰδοὺ ἤδη κεῖται ὑπὸ τὴν χιονοστιβάδα, κεκαλυμμένος κατὰ τὸ ἥμισυ ὑπὸ χιόνος.

Κεῖται καὶ ὄνειρεύεται ὅτι εἰσέρχεται εἰς χθαμαλὸν ἐξωτερικὸν ἀνάβαθρον καὶ μετὰ λιποψυχούσης καρδίας ἀνοίγει γνωστὴν θύραν. Ὁ μικρὸς πρόδομος εἶνε σκοτεινός, ἀλλ' αὐτὸς γνωρίζει καλῶς ποῦ ὀφείλει νὰ προχωρήσῃ. Ἰδοὺ ἔτριξε ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ τὸ σανίδωμα· αὐτοστιγμῆ ἠνεψύχθη θύρα καὶ ἐν τῷ φωτισμένῳ τετραγώνῳ τῆς, ὡς ἐν πλαισίῳ, ἐπρόβαλεν ἡ χαρίεσσα μορφή τῆς νέμφης του.

Ὁμοιοειδῶς συστρέφεται ὁ μακρὸς αὐτῆς καστανόχρους πλόκαμος, αἱ παρειαὶ φλέγονται ἐξ ἐρυθρότητος, ἐπὶ δὲ τῶν χειλέων λάμπει χαρωπὸν μεϊδιαμα.

Εὐθύμως φλυαροῦντες κάθηνται ὁ εἰς πλησίον τοῦ ἄλλου καὶ δὲν δύναται νὰ κορεσθῇ θαυμάζων τοὺς θεῖους μαύρους ὀφθαλμούς τῆς. Πόση ἐν αὐτοῖς λάμψις, βαθείως, ἀπείρου ἔρωτος. . . Γνωρίζει ὅτι

ἡ ὠραία αὕτη ζῆ δι' αὐτὸν καὶ μόνον, ὑπερήφανον δὲ αἰσθημα πληροῖ τὴν ψυχὴν του. . .

— . . Μάσα, ἐλπίς, γὰρὰ μου, ψιθυρίζει φιλῶν αὐτὴν περιπαθῶς καὶ αἰφνης φρικιᾶ· ἐν ταῖς ἀγκάλας του κεῖται ὄχι ἡ Μάσα, ἀλλὰ πῶμα τι κατὰψυχρον, βλέπον αὐτὸν μὲ τοὺς ψυχροὺς ὀφθαλμούς του.

— Θεέ μου, τί εἶναι αὐτό; . . μετὰ φρίκης ἀνακράζει καὶ θέλει νὰ φύγῃ ἐκ τοῦ οἰκίσκου τούτου, ἀλλ' οἱ πόδες του ἀρνοῦνται νὰ ὑπακούσωσι καὶ αἰσθάνεται ὅτι ὁ νεκρὸς δὲν τὸν ἀφίνει.

— Ἰδέ, ἰδέ με! μετὰ μογηροῦ μεϊδιάματος ὑποκώφως τῷ λέγει ὁ νεκρὸς καὶ ὑπακούων τὸν παρατηρεῖ καὶ ἀναγνωρίζει ἐν τῷ νεκρῷ ἑαυτον.

Θανάσιμος τρόμος τὸν κατέλαβεν ἀπεσπάσθη βιαίως, ὤρμησε τρέχων χωρὶς νὰ στρέψῃ, ὅπισθεν δ' αὐτοῦ μετὰ γόου καὶ συριγμῶν καὶ ἀγρίων ὄδυρων φέρεται ὁ νεκρὸς, προσπαθῶν νὰ τὸν φθάσῃ. . .

Ἄλλ' ἰδοὺ κατηνύσθησαν οἱ ὄδυμοί, ἐξ ὧν ἠνωρθοῦντο αἱ τρίχες του καὶ ἀκούει κωδωνοκρουσίαν πανηγυρικῶς ἠχοῦσαν ἐν τῷ κενῷ. Σταματᾷ, στρέφει περίε τὸ βλέμμα καὶ βλέπει ἑαυτὸν ἰστάμενον ἐν ζωηρῶς φωταγωγημένῳ ναῷ, ἔνθα τελοῦνται οἱ γάμοι τινός. Πειράται νὰ ἰδῇ τὰ πρόσωπα τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς νέμφης, ἀλλ' οἱ πυκνοὶ τοῦ ἐκ λιθανοῦ καπνοῦ στρόβιλοι παρεμποδίζουν νὰ τὸ κατορθώσῃ καὶ ἡ καρδία του ἀγορεῖ ἀσθενικῶς ἀλγοῦσα. Ἰδοὺ, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὁ καπνὸς διαλύεται καὶ βλέπει ἐν νυμφικῇ στολῇ τὴν Μάσαν του. Ἄρα ἡ προαίσθησις δὲν τὸν ἠπάτησεν, οὐχὶ μάτην οὕτως ἐθλίβετο ἡ καρδία του. . . θέλει νὰ ῥιφθῇ πρὸς αὐτὴν, νὰ τὴν καταμεμφθῇ, ἀλλ' αἰσθάνεται ὅτι κάποιος τὸν κρατεῖ καὶ ἀπειλητικῆ φωνῇ τῷ λέγει:

— Ἄλλ' ἐσὺ εἶσαι νεκρὸς, εἶδες σεαυτὸν νεκρὸν διὰ τὴν γῆν δὲν ὑπάρχεις πλέον καὶ σοὶ ἀπαγορεύω ν' ἀναιμιγνύεσαι εἰς τὰς πράξεις τῶν ζώντων!

Φοικωδῶς ἤχει ἡ φωνὴ αὕτη καὶ τῷ προξενεῖ ἀνεκφραστον πόνον. Κάτι πιέζει τὸ στήθος του καὶ τοῦ ἀφαιροῖ τὴν ἀναπνοήν, τὴν δὲ καρδίαν διαθιβρώσκει ὑπεράνθρωπος θλίψις. . .

— Θεέ μου, βοήθησόν με! . . θέλει νὰ προσευχηθῇ, ἀλλ' ἡ γλῶσσα δὲν τὸν ὑπακούει· θέλει νὰ ποιήσῃ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ὑψώσῃ τὴν χεῖρα του, ὡς ἂν ἦτο ἐκ μολύβδου. . .

Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἄγριος συριγμὸς καὶ γόος. . . Ἄχ, πόσον τὸν βασανίζει, τὸν σπαράττει!

Ἦρξατο νεορῶς προσευχόμενος καὶ πρὸς στιγμὴν συνῆλθεν. . . Ἦψωσε τὴν βιβαρυμένην αὐτοῦ κεφαλὴν, θέλων προφανῶς νὰ

ἐγεροῦ, ἀλλ' ἀνισχύρως ἔκλινε πάλιν εἰς τὸ χιονῶδες πεδῖον καὶ ἀφῆκε εἰς τὸ κενὸν ἤρεμον στόνον.

Οὕτω συνεχῶς μυκάται καὶ ἀφηνιάζει ὁ χιονοστρόβιλος· οὕτω συνεχῶς στένει καὶ βρέμει ὁ ἄνεμος, ὑπεγείρων ἐλόκληρα νέφη χιόνος, δι' ἧς ἐπιμελῶς καλύπτει τὸν μόνις φαινόμενον ἀνθρώπινον ὄγκον.

Μετ' οὐ πολὺ ὁ ἄνεμος ἀποτελεῖσθε τὸ ἔργον του καὶ μετὰ γόνυ πάλιν καὶ ὀρυγμοῦ διῆλθε βιαίως διὰ τοῦ ἀπεράντου πεδίου εἰς τὸ ὀμιγλῶδες καὶ ζοφῶδες διάστημα ἔπισθεν δ' αὐτοῦ ἔμεινε μικρὸς λοφίσκος, κατ' οὐδέν, ἐκ πρώτης ὄψεως, διαφέρων ἀπὸ ἀπλῆς χιονοστιβάδος.

(Ἐκ τοῦ ῥωσικοῦ)

K. Σ. ΚΟΚΚΟΛΗΣ

ΖΩΗ ΣΤΑ ΝΗΣΙΑ

A.

ΜΑΥΡΟΠΑΤΕΡΑΣ

ΩΠΗΛΟΣ, ξεχασμένος, ἀμίλητος· ἐρείπιο τῆς καταστροφῆς ἀπὸ τὸν κόσμον ὅλο καταφρονεμένο· κουρέλι τῆς ζωῆς κ' ἴσκιωμα τοῦ θανάτου· ζωντανὸ σκέλεθρο ἔξω ἀπ' τὸν τάφο· ξεσκλιάρης, κουρελιασμένος, μισόμπορος· λησμονημένο ἀπομεινάρι ἐφτυχισμένου καιροῦ· γέροντας πιά ἀχρηστος, σγουμπούλδς καὶ κακομοίρης· παραλυμένος τὸρ' ἀπὸ τίς τόσες συφορές· σέρνει τὴ βαρετὴ ζωὴ του στῆς χώρας τὰ κατὰστενα καντούνια, ζητῶντας τὸ στερεμένο του ψωμί.

Ἦταν κι ἄφτος μέγας καὶ τρανὸς μιὰ μέρα. Κ' εἶχε πλοῦσια τάγαθὰ κι ἄφτονα τὰ ἐλέη του. Φτωχὸς δὲν ἦταν ποῦ νὰ μὴν τὸν βόηθησε κρυφά. Ζήτηουλὰς δὲν ἐβρέθη μὲς τῆ χώρα νὰ μὴ βλογήσῃ τάγαθὸ του τόνονα. Ἐβῆγαν' ἀπὸ τὰρχοντικὸ του τότε νὰ ψωνίσῃ στὸ Μαρχάτο, κ' ἐγύριζε πάντα μὲ τὰ χέρια ἀδιανά. Ἀπαντοῦσε φτωχὸν κ' ἐράγιζε ἢ

καρδιά του. Τοῦ χάριζεν ὅλη τὴ φάγνα ὅπου ἔφερνε στὰ παιδάκια του. Συντύχαινε μισοστρατίς ζητιάνο καὶ τοῦδινε τὰ ὄβολα ποῦ πάγαινε νὰ ψωνίσῃ.

Γυρίζει ὅμως ὁ κόσμος. Ὀλοένα γυρίζει. Ἀλλάζουν οἱ καιροί, στρεφογυρίζει ἡ σφαῖρα, κ' ἡ μάβρη ἢ τύχη μας κλώθει μάπονιὰ τάνθρώπου τὴν κακομοιριά ἐδωκάτω. Ἦρθε καιρὸς ποῦ ὁ ἀρχοντας ὁ τρανὸς ἐκατάπεσε. Ἐδυστύχησεν ὁ μεγάλος νοικοκύρης. Τὰ παιδιὰ του ποῦ τάνάστησε στὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ μὲ ροδοζάχαρη καὶ μὲ μέλι ἐπαραστράτισαν καὶ πᾶν. Τὸν ἕνα χρόνια τώρα στῆ λαιμοτόμο τὸν ἔκοψαν. Ὁ ἄλλος, στὸ πόδι τοῦ πρώτου, στάνηλια βάθη τῆς φυλακῆς σῆπεται. Κ' ἦταν μεγάλου χριστιανοῦ παιδιὰ.

Παραλυμένος τώρα ἀπὸ τίς τόσες συφορές, γέροντας πιά σγουμπούλδς καὶ κακομοίρης, μισόμπορος, λησμονημένο ἀπομεινάρι ἐφτυχισμένου καιροῦ, ξεσκλιάρης, κουρελιασμένος, ζωντανὸ σκέλεθρο ἔξω ἀπ' τὸν τάφο, κουρέλι τῆς ζωῆς κ' ἴσκιωμα τοῦ θανάτου, καταφρονεμένος ἀπὸ τὸν κόσμον ὅλο κι ἀπὸ τὸν κόσμο ἀκόμη ποῦ ἐλέησε, σέρνει τὴ βαρετὴ τῆ ζωῆ του στῆς χώρας τοὺς δρόμους, σιωπηλός, ξεχασμένος, ἀμίλητος, ἐρείπιο τῆς καταστροφῆς, ζητῶντας τὸ στερεμένο του ψωμί· ὁ τρανὸς νοικοκύρης τῆς χτέας, ὁ μεγάλος ἀρχοντας τῆς προχτές, ὁ καλὸς πατέρας . . .

B.

Η ΣΙΟΡΑ—ΦΑΖΑΝΑΡΙΟ

... Στὸ διάστενο καντοῦνι τοῦ Ἀηγαράλαμπη ποῦ τὸ καταιεσήμερο νὰ διαβῆ κανεὶς δειλιάζει· κοντὰ στὸ παμπάλαιο σαράγι μὲ τίς ἀραχασμένες κάτω πόρτες καὶ τοὺς φεγγίτες σιδερόφραχτους· ἀγνάντια στὴν ἐκκλησιὰ τὴν μικρὴ ποῦ αὐτὴ μόνη ἔχει κάποιο διάφωτο χρώμα· δίπλα στὸ ρεῖπιο γάλασμα ποῦ θρέφει ἀγριοσυνεῖς στὰ χάρβαλα σωθικά του καὶ διάκενα χάσκουν τὰ ξέσκεπά του κουφώματα· παράμερ' ἀπὸ τὸ κούφιο σπῆτι ποῦ νοικιάζει, λένε, κάμαρες, —νοικιάζει, λένε

τάχα, και γυναίκες' ανάπλαγ' από την πετρόσκαλα πού κρέμεται μπροστά στης εκκλησιάς τή χτισμένη πέτρα' κρύφια κι ανήλιαστα, σκοτεινά κι άθώρητα, μυστικά κι άφάνταστα' άγνωστα κι άζήτητα στους πολλούς, πολύγωνα και περιζήτητα στους όλίγους' στα κατάβαθα χωμένα βαθιά, άπόμακρα από τον πολύν τον κόσμο' στο στενώτερο κι άνωμαλότερο καντούνι τής Όθριακής, στο πιό βρώμικο και γραφικώτερό της, στο πιό άλλόκοτο και περιεργότερό της, στο πιό παράξενο και πολυμορφότερό της, στο πιό ακανόνιστο και σκοτεινότερό της, στο πιό ανήλιαστο και το βαθύτερό της, στο πιό άσύγκαστο και ύποφερτότερό της, στο πιό άπάτητο κι άδιαβατότερό της' εκεί πού ήλιου άχτίδα θερμή παγώνει, διατάζει να κατεβή από φρίκη' εκεί πού τó φώς σταματά, τρομάζει τó τριχτό τετρασκότιδο' εκεί πού τά σατανικά μυστήρια, τά όλομαθρα όργια, δειλιάζουν την περίφωτη αλήθεια, — εκεί θα βρης τής μάγισσας τά ξακουστά λημέρια.

... Στα βάθη τής σπηλιάς τής σκοτεινής, πού, ένα κομμάτι Κόλαση στη γή, ανοίγεται άνάμεσα στους μάθρους τοίχους' στο ύπόγειο τó διαβολικό, πού ποτέ δέν έπέρασε τó φώς και ποτέ ό καθάρς άέρας δέν τó εδιάθηκε' μες τ'άπειρα, κατάμαθρα άπ' την πολυκαιρία τά εικονίσματα, πού, στο ξύλο πάνω τó χοντρό, ή στο πανι ιστορισμένα, ξεθωρα και θαμπά, άδιάφανα κι όλοσκόνηστα σκεπάζουνε τους πυκνοκαπνισμένους τοίχους' σε μούχλας όσμές μέσα και βοτάνων νεκρομυρουδιές' σε κλεισούρας πνιγερές άχνες και σαπίλας πνοές' στης ύγρασίας μέσα τανάδομα, στης χωματίλας τή βρώμα' άνάμεσα σε λύκου δόντι, σε φιδοποκάμισο, σε μέρμηγχα φτερό, σε ψαριού κόκκαλο, σε νυχτερίδας τρυφεράδι, σε νύχι άητού, σε βότανα σατανικά, σε παράξενα μέταλλα, σε φαρμάκια μύρια' άνάμεσα σε αλόγου πέταλα, σε χελώνας κάφκαλα, σε άρνιού κοπίτσια, σε άκόνι σκληρό, σε ανύχιαστη άτσαλόπετρα, σε αστάχια και κληματίδες' χωμένη μες τó μάθρο μαντηλό, βυθισμένη κάτω από τó παράξενό της γιάδεμα' με τó μάτι τó στραβό κρυμμένο κάτω από μάθρο μπάλωμα λερό' με ένα κομμάτι σκοτωμένο πλεμύνι, κρεμασμένο στον τόπο πού είχε τó άλλο μάτι, τó γερό κάποια φορά' τή μύτη με κρεατολιές παχιές, τó τριχτό πρόσωπο με λεκέδες και φλύ-

χτενες, την γδαρμένη μορφή με σπειριά και φακίδες' σαπισμένη όλη, όλη πληγιασμένη, λές και τόρα θάρεβαν ξεσκλιδια τά κρειάτα της όμπιασμένα' βουθή και άμίλητη, ξεχασμένη και σιωπηλή, συγνεφιασμένη και σκότεινη, — μιλεί μυστικά με τ'άθώρητα πνέσματα, κρυφολέει με τ'ακάθαρτα τελωνια μέσα της βυθισμένη, κάθεται προσμένοντας τού σκοταδιού τ'α φουστάτα, τους κρύφους της δικούς άκαρτερώντας ανυπόμονα, ή τρανή τής Όθριακής ή μάγισσα, ή φοβερή και ξακουστή άμποδέτρα.

... Εκεί θα την ζητήση, προφυλαγμένη από κάθε μάτι προδοτικό, τ'άποσπερο πού κάθονται οι σκιές κι άπλώνουν τά σκοδάτια, ή τρανή, ή παντρεμένη άρχόντισσα, να τής φέρη στην όλοθερμην άγκάλη τον καλό της άγαπητικό με μάγια μύρια. Εκεί ή στωγή κ' άθωα κορασίδα τού λαού, πού έμπλέχτηκε άπονήρεστα στα δίχτυα τής αγάπης τά πιερά, θα τρέξη ν' άμποδέση τον άπονό της έραστή, πού τή λησμόνησε σκληρά σε ξένη τόρα άγκάλη. Εκεί θάρθη και ή πικραμένη μάνα να έγδικηθή, ρίχνοντας πόνους και φαρμάκια στού σκληρού γαμπρού της τó άκαρδο κορμί, πού άφταιγα κι άνάφορμα έχώρισε την ακριβή της κόρη. Τής πρόληψης, τής άτιμιάς, ή τής αδυναμιάς ό κόσμος, γυρέβοντας σε μέσα μυστικά και πονηρά να θαραπάψουν τον κρυφό τον πόνο τους, τον άσβεστον καημό τους να γιατρέψουν, εκεί θα τρέξουν. Εκεί, πού ήλιου άχτίδα θερμή διατάζει να κατεβή από φρίκη' εκεί, πού τó λαμπρό φώς τρομάζει τó βαθύ τρισκότιδο' εκεί πού είναι άγνωστη ή μέρα' εκεί, πού την περίφωτην αλήθεια δειλιάζουν τά μάθρα όργια, τά σκότεινα μυστήρια' στο διάστενο καντούνι τού Άηχαράλαμπη, στο παμπάλαιο σαράχι κοντά, άγνάντια στη μικρήν εκκλησιά, δίπλα στο ρείπιο χάλασμα, παράμερα από τó κρύφιο σπίτι, ανάπλαγα από την πετρόσκαλα, στα βάθη τής σπηλιάς τής πεντασκότεινης, στάνήλιαστο, διαβολικό ύπόγειο.

ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ο ΣΑΛΠΙΓΚΤΗΣ

ΚΑΤΑΚΟΠΟΙ, σκονισμένοι, νήστες, με χείλη ξηρά, με έλσεινά άμπέχονα, έβαινον οι στρατιώται διά μέσου τής άτραπού.

Ήτο δευτέρα αυτή υποχώρησις και σιωπηλοί προεχώρουν, νεύοντες προς την γήν, ως να την απέχειρέτων. Έκαστον βήμα και έγκατάλειψις πατρίου εδάφους εις τον έχθρόν . . .

Και ήκούετο ό άρρυθμος κρότος των άρβυλών και άντήχουν των κολεών οι γογγυσμοί, ποικιλλόμενοι εκάστοτε από του μάλλον άπευδημένου στρατιώτου, ενός κοντού και χονδρού, τó παράπονον προς τον οδηγούντα την διμοιρίαν ίσχόν και όστεώδη έφεδρον άνθυπολογαγόν.

—Τά γόνατα, κύριε άνθυπολογαγέ, λυγίζουν ! . . . Ως πότε πειά . . .

Κ' εκείνος, όχι όλιγώτερον του στρατιώτου κουρασμένος, άπήντα μειλιχίως :

— Λίγ' άκόμα, παιδιά. Αυτό εκεί τó ύψωμα και όχι' άλλο . . . Αυτό μόνον . . .

Και με τους παρηγορητικούς αυτούς λόγους διήλθον εξ-έπτά γηλόφους και άκόμη να φθάσουν . . .

Τής διμοιρίας προηγείτο ό σαλπικτής, λεβεντόκορμος, ακούραστος, ένθαρρύνων κάθε δέκα λεπτά τους στρατιώτας δι' εντόνου, διά λιγυρού σαλπίσματος.

Δέν έφάνετο να έπαυσε και όμως ποίος τον έσπάραζε πόνος !

Ούτε αι στερήσεις, ούτε ό καύσων, ούτε ή άϋπνία, ούτε αι μακραί όδοιπορίαί τον ήνώχλου. Έν τον έπνιγεν, έν τον έμελαγχόλει. Η άδικος υποχώρησις. Υποχώρησις ενώ ενίκων.

Και υπεχώρουν. Οι πόδες του έκινούντο μηχανικώς. Ό νοϋς του χάνεται εις άνωφελείς σκέψεις. Τά στήθη του, άτινα έπλατύνοντο, ότε φαιδρός ήρχετο εκ Ρωμυλίας, από τās βροντώδεις ύπερ του πολέμου άνακραυγάς, τώρα τās συνθλίβει ό πόνος, τās μα-

ραίνει ή άπογόητευσις. Και ένταφιάζονται μέσα εις τās στήθη εκείνα έλπίδες κυαναί, πόθοι γιγάντιοι, όνειρα μεγαλείου. Όμοιάζουν με πλάκα μνημείου δεχομένην τους στεναγμούς, εις ους εκπαΐ τής Πατρίδος ή συμφορά.

*Έφθασαν τέλος όπου είχαν διαταχθή να σταματήσουν, εις μέρος έρημον οίκημάτων, πλησίον ενός γηπέδου.

Οι στρατιώται ήμικανείς εκ του καμάτου, έπεσαν να πλαγιάσουν δίπλα εις τās όπλα των, τās πλήρη διά πán ένδεχόμενον, με τās πληκία εις την κεφαλήν, χωρίς σκεπάσματα — τās είχαν ό έχθρός, — άλλοι επάνω εις τās άγρια χόρτα, άλλοι ανάμεσα εις τους στάχεις, ών τās ύπερψάνους κορυφάς μετά στοργής έλικνίζεν ή έσπερινή πνοή.

Τά βλέφαρα των στρατιωτών εκλείσθησαν, έτοιμα να διανοιγώσιν εις τον πρώτον ύποπτον ψίθυρον.

Τί ύπνος ! Όλοι άνειρευόντο καταδιώξεις, έφαντάζοντο επιθέσεις. Έβλεπον πληγάς, πτώματα, πληκία πεταγμένα εις τον δρόμον, ξίφη μάτην αναζητούντα τās όσφυς των σκοπών.

Και μόνον εις άυθορμήτως ήγρύπνει μετά των σκοπών. Είς ήλικνωμένος με τον όπλισμόν του όν δίσωψε άκέραιον κατά τās καταιγίδας τής άκατανόητου φυγής Ό σαλπικτής τής διμοιρίας, σφίγγων εις την παλάμη του την σάλπιγγά του, κλίνουσαν προς τó στόμιον του όπλου του, ώσάν να ήθελε να τó άσπασθή.

Στρατιώται και αξιωματικρί ήσυχάζουν. Και αυτά τās έντομα, εκρούθησαν ήδη εις τās ρίζας των φυτών.

Μία ψυχή, ή ιδική του, άγωνιά ύπό τον ούρανόν τον διάστερον. Ό νοϋς του σκοτοδιναΐ εις την άνάμνησιν των θελκτικών όνειρων, άτινα περιέστερον την εκ τής πατρίδος άναχώρησιν του, ότε άνειρευέτο να χαιρετίση με χαρούσνον, με άτελείωτον γλυκύ σάλπισμα, εις έχθρικών εδαφος άνεμιζομένην, την σημαίαν την φέρουσαν τον σταυρόν του μαρτυρίου . . .

Και τώρα με την σημαίαν αυτήν συνεπτυγμένην, με τās όνειρά του φαλλιδισμένα, κατήντησε, χωρίς να τó αξίζη, τó αντικείμενον τής είωνος εύφυλογίας δύο τριών συστρατιωτών του άρεσκομένων να παίξωσι με τον ύπερμετρον πατριωτισμόν του.

Η αύγή εκυμάνθη. Τά τρομάδη όνειρα και τους εφιάλτες τής νυκτός διεδέχθη ή έλαφρά ύπνηλία, καθ' ήν άμφίβολοι άνοιγοκλείονται οι όφθαλμοί, θαμβούμενοι από τó δριμύ, τó αίφνίδιον φώς τής ήμέρας.

Ὁ σαλπικτής σημαίνει ἔγερσιν· ἀλλὰ μὲ αὐτὴν, ἤρχισαν καὶ τὰ περάγματα.

— Ἡ κύρ σαλπικτή τῷφτεισες τὸ ἐμβατήριον τοῦ Ἑτέμ· Ἡκούσθη ἡ λεπτή, ἡ ἔρρινος φωνὴ ἀφυπνιζομένου στρατιώτου, κοντοχονδρου, μὲ αὐθάδεις μύστακας καὶ αὐθαδέστερα γελίη.

— Οὐ, συνεπλήρωσεν ἄλλος. Ἄσε νὰ βερέση πρώτα τὸν ὕμνον τοῦ Σουλτάνου, τὴν ὑποχώρησι. Τῶχει τὸ κουράγιο»

Καὶ ἐπυχοῦτο στυγνῶς τὸ ξηρὸν στόμα τοῦ σαλπικτοῦ εἰς κάθε εἰρωνείαν, ἀπὸ λύπην, ἀπὸ ἀγανάκτησιν καὶ ἐκάμμεν ὀργίλως τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μόλις εἶχε τὴν δύναμιν ν' ἀπαντήσῃ:

— Ντροπὴ σας νὰ γελᾶτε μὲ τὴν ντροπὴ τῆς Πατρίδος. . . Ἐ, δὲ μοὺ λὲς τί ἤθελες σύ, παλληκαρᾶ μου, νὰ κάμω στὸ θέλημα τῶν ἀνωτέρων;

Καὶ ἐκύλιε μεταξὺ τῶν ὀδόντων του μίαν βλασφημίαν καὶ ἔστρεψε τὴν πυγμὴν συνεσφιγμένην πρὸς τὸν ἔχθρον, τὰ νῦτα πρὸς τοὺς φιλοσκόμμονας κατηγοροὺς του.

— Σύ, σὺ μὲ τὴ παλητορουμεπέττα σου μᾶς γύριζες πίσου, ἐγρύλιζε μὲ τὴν λεπτήν φωνήν του ὁ στρατιώτης ὁ κοντοχονδρος μὲ τὸν ἀνεστραμμένον μύστακα, μὲ τὰ αὐθάδη τὰ παχέα χεῖλη. Σεῦρω γ'ὼ γιχατὶ δὲν κοιμάσαι. . . . Γὰ νὰ τὸ στρίψης πρώτος. . .

Ἐκεῖνος βραδέως ἀπεμακρύνετο, πιέζων τὴν σάλπιγγά του καὶ στρέφων τοὺς ἐρυθροὺς ἐκ τῆς ἀγρυπνίας ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ θαυμάσιον κανόναμα τῆς εἰρινῆς γαλήνης. ἤτις ἐκυριάρχει γύρω ἀνάμεσα εἰς τὰ χρώματα τῆς αὐγῆς καὶ εἰς τὰς μεθυστικὰς ἀποπνοίας τῆς ἀγρώστιδος. Ἀδύνατον νὰ πεισθῇ τις ὅτι εἰς τὴν φαίδραν ἐκείνην πανήγυριν τῶν πορφυροχρῶσων ἀνταυγεῖων καὶ τῶν παρθένων ριπῶν, εἰς τὰ τρολλά, τὰ ἀπληστα φιλήματα τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου τὰ προσπαίζοντα εἰς τὰς χιονώδεις κορυφὰς τῶν ἀποτόμων ὄρεων, καὶ τὸ ἤρομον λίκνισμα τοῦ ὠκεανοῦ τῶν στάχτων, ὅτι τοιαύτη αἱματηρὰ θὰ συνετελεῖτο τραγωδία, ὅτι τόσοι θὰ ἐσκορπίζοντο ἐτοιμοθανάτων γόοι, ὅτι τοιαύτη θὰ ἐπήρχετο σπαρακτική, ραγδαία τῶν Ἑλληνικῶν ὄνειρων κατάπτωσις.

Ὁ σαλπικτής, ἀπομονοῦμενος ἠτένιζε τὴν περίε σκηνογραφίαν. Καὶ ἠσθάνετο νὰ τὸν πλήττῃ σκληρότερον τὸ πένθος τῆς πατρίδος, καὶ εὗρισκε πλέον καυστικούς καὶ ἀδίκους τοὺς ἐμπαιγμούς τῶν στρατιωτῶν του καὶ ἐμονολόγει, ὡσεὶ θέλων νὰ συνδιαλλαγῇ μὲ τὴν συνειδήσιν του — καίτοι οὐδὲ σικὰ ἐνοχῆς ὑπῆρχεν.

Καὶ ἔλεγε καθ' ἣν στιγμήν ἐκοιμῶντο οἱ ἄλλοι τὰ θλιβερά αὐτὰ λογία, ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς κατηγοροὺς του:

— Ἐγὼ, μωρ' ἐγὼ φταίω. . . . Στὰ καλά σας εἰστε; Ἐγὼ διοικοῦσα τὸ στρατό, ἐγὼ ποῦ χθὲς φόρεσα τὴ στολή; . . . Τί θέ-

λατε νὰ κάμω ποῦ πρὶν διαταγῶ νὰ σαλπίσω — ποῦ καλλίτερα νὰ μὴ ζοῦσα — ἔβλεπα κοπάδια τοὺς ἄλλους νὰ πέρουν τὰ μονοπάτια, φεύγοντας ἀπὸ τὴν ἀδικὴν κατάρα; Ὅχι! δὲν φταίω ἐγὼ, ποῦ περνοῦσα στὸ ἀριστερὸ χεῖρι τὴν σάλπιγγα γιὰ νὰ τουφεκορίχνω μὲ τὸ δεξιόν. . .

Καὶ ὁ εὐγλωττος αὐτὸς καὶ δίκαιος ἐγωισμὸς ἀπέναντι τῶν στρατιωτῶν, εἰλικρινῆς συγχρόνως ἀπολογία πρὸς τὸν Θεόν, τὸν ἐτυράννε· ἡμέραν καὶ νύκτα. Καὶ θὰ τὸν ἐξήντηλει ἂν δὲν ἤρχετο τὸ χαρμόσυνον ἄγγελμα ὅτι αἱ ἐχθροπραξίαι ἐπαναλαμβάνονται.

Συγκίνησις διέτρεξεν ὅλα τὰ στρατεύματα. Διαταγαὶ διασταυροῦνται καὶ τέλος ἀγγέλλεται εἰς τὸν ἀνυπολογιστὸν ὅτι ὁ ταξιαρχος τὴν ὑπεράσπισιν μιᾶς διόδου ἐπικλινούσ, ἀριστερᾶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ, ἐνεπιστεῦθη εἰς τὴν διμοιρίαν του.

Ἄφ' ἐσπέρας οἱ ἄνδρες ἀπῆλθον εἰς τὴν ὀριθεῖσαν θέσιν τὸ δὲ πρῶτ' ἐτοποθετήθησαν ὅπισθεν ἐνός ταχυσκάπτου. Τὰ ἄλλα σώματα τῆς ταξιαρχίας παρετάχθησαν εἰς μακρὰν γραμμὴν δεξιᾶ.

Μακρὰν, ἐφάνη ὁ ἐχθρὸς μὲ ἀπειλητικὰς διαθέσεις. Ἦρχετο πρὸς τὰ Φάρσαλα ἀκριβῶς καθ' ἣν στιγμὴν οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ Ἑλλ. ἐπιτελείου, ἐλάχιστον σκεφθέντες περὶ ἀμύνης, εἶχον στρέψῃ στήθη καὶ ὀφθαλμοὺς ὀπίσω, πρὸς τὸν Δομοκόν!

Ἡ μάχη ἤρχισεν. Αἱ ἀστραπαὶ τῶν ἐχθρικῶν τηλεβόλων διεσταυροῦντο μὲ τὰ ἀραιὰ ἀλλ' εὐστοχα ἑλληνικὰ πυρὰ.

Αἱ ἑλληνικαὶ ὀβίδες ἐκσπώμενα ἐσφεδόνιζον θανάτους· αἱ τουρκικαὶ ἀνύψουον πυκνὰ σύννεφα κονιορτοῦ.

Ἡ διμοιρία ἀνυπόμονος ἀναμένει τὴν στιγμὴν τῆς ἐκδικήσεως. Τὸ πυροβολικὸν μετὰ βραχείαν καὶ ἔντονον δρᾶσιν, σιγᾶ ἐκατέρωθεν.

Αἱ κινήσεις τοῦ ἐχθρικοῦ πεζικοῦ, πολυπληθεστέρου τοῦ ἰδιοῦ μας, γίνονται ζωηρότεροι. Μετ' ὀλίγον πυκναὶ πίπτουν ὑπὲρ τὰ Ἑλλ. προχώματα. αἱ πρῶται σφαῖραι τοῦ ἐχθροῦ. Μαίνονται, ὀργιάζου, ἀγριαί, φλογεραὶ. Διψοῦν αἷμα χριστιανικόν, πεινοῦν σάρκα ἐλληνικὰς.

Ἡ διμοιρία ἤτις ἕως τώρα ὑπέστη σιγῶσα τὰς πρώτας προσβολὰς τοῦ δεξιοῦ κέρατος τοῦ ἐχθροῦ, διατάσσεται νὰ ἀρχίσῃ τὸ πῦρ.

Ὡ, μὲ ποίαν ἀγαλλίσιν, μὲ ποίαν ὑπερηράνειαν τὰ λεπτὰ χεῖλη τοῦ σαλπικτοῦ ἐσάλπισαν τὴν διαταγὴν τοῦ πυρός. Γελαστά, ὡσὰν νὰ ἀνέμενον νίκην, ἐφύσησαν. καὶ ἐνόμιζέ τις ὅτι ἡ ἡγῶ ἔσθανε πέραν εἰς τὰ ἀποδοῦκθέντα ὑψηλὰ βουνά, εἰς τὰς μιανθεῖσας εἰς Ἀγαρηνοῦ πατήματος πεδιάδας, εἰς τὰς δουλωθεί-

σας πόλεις, εἰς τὰ πυρποληθέντα χωρία . . . Ἐφθανε παρήγορον τὸ ἄγγελμα εἰς τὰ ἄταφα ἀκόμη πτώματα τῶν ἑλλήνων στρατιωτῶν, οἵτινες κατὰ τὰς πρώτας μάχας ἔπεσαν, μάρτυρες καὶ θύματα, ὑπὲρ Πατρίδος.

Οἱ στρατιῶται τῆς διμοιρίας καίτοι ἐξητλημένοι, μὲ ἡρωισμόν ἀπαράμιλλον ἐκδικοῦνται τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς Λαρίσσης.

Καὶ πυροβολοῦν, ὡς εἰς πανήγυριν γάμων, ἐνῷ ἀνάμεσα εἰς τὸ πάλλευον νέφος τοῦ καπνοῦ καὶ εἰς τὴν βρέμουσαν βοήν τῶν συμποροκροτήσεων, διαγράφεται κατὰ διαλείμματα σκιά εὐθυτηγῆς. μικτηρίζουσα τὸν ἔχθρον. — Ὁ σαλπικτήης.

Καὶ παρὰ τὴν σκιάν, μία λάμψις χρυσοῦ. — Ἡ σάλπιγξ του.

Ὁρθιος, ἐντροπῶ ἠδονικῶς, ἀπλήστως εἰς τὴν ἀπεγνωσμένην, τὴν ἄγριν συνίντησιν ζωῆς καὶ θανάτου, ἐλευθερίας καὶ ὑποδουλώσεως. Καὶ βλέπει τοὺς συστρατιώτας του μὲ αὐταπάρησιν νὰ διαμφισθητοῦν καὶ αὐτὴν τὴν πρόθεσιν τοῦ ἔχθρου νὰ προχωρήσῃ καὶ τοὺς ἀποκαλεῖ ἀδελφοὺς καὶ τοὺς συγχωρεῖ—ἂν καὶ οὐδέποτε τοὺς ἐμίσησε—διὰ τὰς σκληρὰς εἰρωνεῖας των καὶ μειδιῶν ἐκ χαρᾶς ἀντικρύζει εἰς τὸ βῆθος τῆς αἱματηροῦς ἐκείνης πάλης τὸ ἴνδαγμα τῆς Πατρίδος ἀπαστράπτον, κολοσσόν, πρὸ τοῦ ὁποίου λησμονεῖ νύκτας πανικῶν, καὶ μὲ ἄγριαν ἠδονὴν ἀνοίγει καὶ στόμα καὶ ὀφθαλμοὺς διὰ νὰ χορτάσῃ καὶ τὴν τελευταίαν λεπτομέρειαν. Μὲ λαχτάρων καμαρώνει τὴν διμοιρίαν καὶ θέλει — ὦ πῶς τὸ θέλει—νὰ φιλήσῃ μὲ τὸ στόμα του, τὸ διψατμένον, αἷμα ἀπίστων καὶ διὰ τοῦ φιληματος ἐκείνου ν' ἀνταλλάξῃ τὴν ὠχρότητα, δι' ἧς ἔβαψεν ἡ ἤττα τὰ χεῖλη του, μὲ τὴν πορφύραν τῆς Νίκης καὶ τῶν Τροπαίων . . . Τώρα αἰσθάνεται πόσον μεθύσκει ἡ Δόξα, ἡ ὁποία πληρώνεται τόσο ἀκριβὰ! Τώρα ἀναγνωρίζει πόσον χυδαίαν ψυχὴν, καρδίαν ἀπεξηραμμένην, θλωμένην νοῦν πρέπει νὰ ἔχῃ κανεὶς διὰ νὰ μὴ τοῦ ἐμπνεύσῃ ἡρωισμόν τῆς Πατρίδος—καὶ μάλιστα πατρίδος Ἑλληνικῆς—ὁ κίνδυνος!

Ροδίζει ὅλη ἡ γραμμὴ ἀπὸ τὸ πῦρ καὶ λευκαίνεται ἀπὸ τὰς τολύπας τοῦ καπνοῦ καὶ βαρεῖται τῆς πυρίτιδος ἡ ὁσμὴ γεμίζει τὴν διαυγῆ ἕως τώρα ἀτμόσφαιραν.

Ὁ ἀνθυπολοχαγός, βλέπων συχνὰ ὀρθούμενον τὸν σαλπικτήην, τὸν παρῆνει νὰ πίπῃ πρηνῆς, ὄπισθεν τοῦ προχώματος. Καὶ αὐτός, οἶονεῖ ἐξ ὄνειρου συνερχόμενος, ἐγονάτιζε καὶ ἐπυροβόλει ζητωκραυγάζων, κατακόκκινος, οἶα νὰ ὀρθωθῇ μετ' ὀλίγον καὶ πάλιν σγεδὸν ἐξ ἐνστίχτου, ὑπὲρ τὸ ὄχρωμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου μαρμαίρουσαν ἐναπέθετε στεφάνην ὁ ἄφθονος χρυσοῦς τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων.

Εἰς τὰ στήθη του κυριαρχεῖ τὸ ὄνειρον τῆς ἐλευθερίας. Εἰς τὴν καρδίαν του ἀνδρῶται ὁ πόθος τῆς ἐκδικήσεως, εἰς τὸ βλέμμα του λάμπει ἡ Νίκη. Καὶ τὰ συναισθήματα αὐτὰ δίδουν περισσὴν δύναμιν εἰς τοὺς δακτύλους νὰ πιεζῇ ἀδιακόπως τοῦ ὄπλου του τὴν σκανδάλην, ἐνῷ ἡ σάλπιγξ του ἀπὸ τοῦ κυανολεύκου ἀορτῆρος ἤρτημένη ἐβρονσοκτύπα ἐπάνω εἰς τὸν κολεόν τοῦ ξίφους.

Κάθε σφίρα πρὸς τὸν ἔχθρον διευθυνομένη καὶ μία ἀνακούφισις διὰ τὴν κουρασμένην ψυχὴν του.

Πρὸς στιγμὴν — θλιβερόν προαίσθημα — μαῦρον νέφος διαλογισμοῦ τὸν συνεχλόνησε. Θὰ ἐνίκων τάχα μέχρι τέλους; Ἀλλὰ παρήλθε γοργόν τὸ νέφος, χαρῖσαν ὡς Ἴριδα εἰς τὰ χεῖλη του ἐν μειδιάματι.

— Κτυπάτε! Ἐφώνησε σείόμενος ὅλος μόλις ἀπεμακρύνθη τῆς ιδέας τῆς προελάσεως. Αὐτοὶ εἶνε ἀντίχριστοὶ! Κτυπάτε ἀδελφια.

Ἡ ἰδέα τοῦ θριάμβου τὸν φλαγίζει. Αἱ ἔχθρικοὶ σφαιραὶ αἱ ὅποια συρίζουν γύρω του ἔστεφανωμέναι μὲ καπνόν, τὸν ἀφίουν ψύχραιμον, ἄκαμπτον.

Τὸν ἐμπνέει ὁ Θεός. Εἰς αὐτὸν πιστεύων, περιφρονεῖ τὴν τύχην, λησμονεῖ τοὺς δειλοὺς, οἰκτερεῖ τοὺς ἐνόχους τῆς φυγῆς.

Τὸ πῦρ τοῦ ἔχθρου ἀραιοῦται. Φαίνονται ἤδη τὰ κενὰ ἄτινα ἠνέψξαν τὰ ὄπλα τῆς ἑλλ. διμοιρίας εἰς τὴν πρώτην τοῦ ἔχθρου γραμμὴν, ἡ ὁποία χάσκει ὡς ὀδοντοστοιχία γεροντικῆ.

Αἰφνης βόμβος ἀνησυχῶς διατρέχει τὴν γραμμὴν, φθάσας μέχρι τῆς διμοιρίας.

Νίκης ἰαχὴ ἡ ἤττης καταισχύνη ἦσαν οἱ κρωμοὶ ἐκεῖνοι οἱ ὑπόκωφοι, τῶν ὄπλων αἱ κλαγγαὶ ἐκεῖναι αἱ αἰφνίδιοι;

Ἡ ἀνησυχία κορυφῶται.

Ἐφιάλτης πιεζεῖ τὰ στήθη τοῦ σαλπικτοῦ.

Δὲν ἠπατήθη! Ἡ φωνὴ τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ ὑφ' οὐντος συγχρόνως τὴν σπάθην, φωνὴ ἀσθενῆς, πλημμυρισμένη ἀπὸ βρυθυμίας, διακοπτομένη ἀπὸ συγκίνησιν, ἀνίσχυρος νὰ διατάξῃ, παραγγέλλει εἰς τὸν σαλπικτήην νὰ σαλπίσῃ παῦσιν πυρός, προάγγελον νέας ὑποχωρήσεως . . .

Καὶ ἐσκέφθη ὁ σαλπικτήης: ἂν αὐτὸς πάλιν ἐπέπρωτο νὰ γίνῃ ἄγγελος κακῶν;

Ποτέ! Τὸ αἷμα τὸ ὁποῖον, θερμὸν ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμόν, ἐφλόγιζε τὰς ἡλιοκαμμένας παρεῖας του, βράζει ἤδη ἀπὸ θυμὸν καὶ ἀποσύρεται, ἐνῷ τὸ μέτωπόν του περιβρέχει κρύος ἰδρὸς ἀγωνίας.

Καὶ προβάλλουν ἐνώπιόν του ὠχραὶ μορφαὶ φυγάδων, καὶ ὀρ-

θοῦνται νέα σκώμματα τῶν συστρατιωτῶν του καὶ πλήρης θυμοῦ, προσποιούμενος ὅτι δὲν ἤκουσεν, ἐξακολουθεῖ νὰ πυροβολῇ ζητωκραυγῶν.

Ποδοβολητὸς ἐν τούτοις ἵππου τὸν ἀναγκάζει νὰ στραφῇ. Ἐπιππος ἀγγελιαφόρος ἀναγγέλλει ὅτι ἐπίκειται κύκλωσις ὀλοκλήρου τῆς ταξιαρχίας.

Ἀμείλικτος τότε, βραρεῖα, ἡ φωνὴ τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ δὲν παραγγέλλει πλέον, ἐπιτάσσει ὑποχώρησιν, ἐνῶ οἱ στρατιῶται ἐδέχοντο ἔτι ἀραιούς τοὺς πυροβολισμοὺς τοῦ ἐχθροῦ.

Ὁ σαλπικτὴς εἶνε ἀδύνατον νὰ προσποιηθῇ πλέον.

Ἄρνεῖται ρητῶς.

— Πίσω ; Ἐμπρὸς μᾶς ταιριάζει νὰ πᾶμε . . . Ἐμπρὸς . . .

Ἐμεῖς πολεμοῦμε . . . » Καὶ βρυχάται ἀκόμη, ἐνῶ ὁ ἀνθυπολοχαγὸς συμπληροῖ τὴν διαταγὴν δι' ἀπειλητικῆς χειρονομίας.

Ἄνωφελές νὰ ἐπιμείνῃ ἀπειθῶν. Ὁ ἄλλος στρατὸς ὑπεχώρει ἤδη καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν.

Ὀργισμένους, μὲ τὸ γεῖσον τοῦ πηλικίου θίγον τὰς πυκνάς, τὰς μαύρας ὄφρυς του, τοποθετεῖ τὸ καὶόν ἐπὶ ὄπλον του παραπλεύρως τῆς καρδίας του καὶ ὡς εἰς ἐπρόκειτο πένθιμον νὰ σαλπίσῃ κηδεῖας σάλπισμα, ἔφερε τὴν σάλπιγγα εἰς τὰ ὠχρὰ ἀπὸ ἐντροπῆν, τὰ ἀναπαλλόμενα ἀπὸ παράπονον χεῖλη του.

Ἄθελα τὰ προσηλώνει εἰς τὸ στόμιον τῆς σάλπιγγος, ἦν κρατοῦν δάκτυλοι τρέμοντες.

Αἱ παρειαὶ ἐξογκοῦνται ἀπὸ τὸ φύσημα τὸ ὁποῖον θὰ διαλαλήσῃ μίαν ἤτταν ἀνύπαρκτον !

Ὁ πρῶτος τόνος ἐξορμᾷ κεραυνώδης. Καὶ οἶονεὶ θέλων νὰ ἀποδιώξῃ τὴν ἐντροπῆν, σαλπίζει τώρα δειλὰ—δειλὰ.

Οἱ τόνοι ἐξέρχονται ἤδη βεβιασμένοι, ὡς νὰ ὠθοῦνται ἀπὸ καμμίαν πυγμὴν, ἄλλοτε ὀργίλοι καὶ ἄλλοτε κλαυθυμηροὶ, διακεκομμένοι καὶ δυσδιάκριτοι.

Σαλπίζει καὶ μῦθος τὰ στήθη του κατατρώγει ἄσβεστον ἑναντίον τοῦ ἐχθροῦ. Ἠλιθὺς νὰ τὸν ἰδῇ συντετριμμένον καὶ τὸν ἔβλεπε τώρα νικητῆν.

Τὸ αἷμα ἀναπηρᾷ εἰς τὰς παρειάς του, τὰς οἰδημένας, καὶ τὰς πλημυρεῖ.

Καὶ αἰσθάνεται ὁ πτωχὸς σαλπικτὴς ἀποστροφὴν καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν σάλπιγγά του, τὸν ἀγώριστον σύντροφόν του, καὶ τὴν θεωρεῖ ἀπαίσιον ὀλοφόνον ὄργανον πληττον τὸ σῶμα, ρακῶν τὴν τιμὴν τῆς Πατρίδος.

Καὶ ἐνῶ σαλπίζει βλέπει νὰ κοκκινίξῃ ὁ κάμπος περισσότερον τώρα, ὁ κάμπος μὲ τοὺς ξανθοὺς καὶ εὐλυγίστους καὶ ὑψηλοὺς στά-

ξεις, ἀπὸ φέσια καὶ τὰ φαντάζεται κυριαρχοῦντα τοῦ ἐδάφους ὅπερ ἐκλήθη νὰ ὑπερασπίσῃ μὲ τὸ αἷμα του.

Ὁχι ὑποχώρησιν, ἀλλὰ κατάραν ἤθελε βροντερὰν νὰ ἐξαποστείλῃ κατὰ τῶν δειλῶν, κατὰ τῆς τύχης, καθ' ὅλων καὶ δὲν ἠδύνατο ἤθελε μὲ σάλπισμα στιγμιαίας ἐμπνεύσεως, ἀλλόκοτον, ἔκφρον, νὰ ἐμπαίξῃ τὸν ἐχθρὸν καὶ δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα ἤθελε προελάσει καὶ ἐρόδους νὰ σημαίνῃ ἤθελε νὰ διακηρύξῃ ὅτι αὐτὸς δὲν ὑποχωρεῖ, ἐμμένων καὶ συγκεντρῶνων τὸν πόνον του εἰς σπαρκακτικὸν μοιρολόγι.

Ἦθελε κατὰ τι περισσότερον.

Ἄντι σάλπιγγος, πυροβόλου στόμιον, διὰ νὰ ἐμφυσήσῃ ὡς ἑναυσμα τὴν ἐκδίκησιν, καὶ νὰ ἐξακοντίσῃ μύθρους ὀλέθρου εἰς τὸν ἐχθρὸν.

Ὡς ἀστραπαὶ παρήλασαν αἱ γλυκεῖαι ἐλπίδες αἰτινες ἤρουν τὰ στήθη του ὅταν ἐφευγε χειροκροτούμενον τὸ τάγμα του ἐξ Ἀθηνῶν διὰ τὰ σύνορα καὶ αὐτὸς προπορευόμενος ἐσάλπιζε, προκαλῶν μὲ τὸ ἔντονον σάλπισμά του τρελλότερον τὸν ἐνθουσιασμόν τοῦ πλήθους, ταραχῶδεστέρας τὰς ἀνακραυγὰς τῶν ὀπλιτῶν.

Καὶ τώρα ; Μὲ τὴν ἰδίαν σάλπιγγα διεκήρυττε χιμαιρικὰς τὰς ἐλπίδας ἐκείνας καὶ ἐμήνυεν εἰς τὸν ἐχθρὸν νὰ φέρῃ τὴν ἡμισέληνον ὅπως διαδεχθῇ τὸν σταυρόν !

Καὶ σιγὰ, ὡσὰν νὰ ἐπρόκειτο περὶ ἐνταφιασμοῦ, εἰς τὴν σιγήσασαν πρὸς στιγμὴν πεδιάδα, — ἐκτενὲς νεκροταφεῖον τῶν πεσόντων, — ἡ ἡχώ τῆς σάλπιγγός του πένθιμος ἐδονεῖτο, ὡς παλμὸς διαρραγείσης καρδίας, ὡς γογγυσμὸς ἐκνεύοντος τραυματίου....

Τὸ ἐχθρικόν πῦρ δὲν εἶχε παύσῃ ἐντελῶς, οὐδὲ τὸ σάλπισμα, ὅτε σφαῖρα ἐχθρική σφηνουταὶ ἀφῆνης εἰς τὸν λαιμὸν τοῦ σαλπικτοῦ, διατρυπᾷ τὸν λάρυγγα ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ ὁποῖου συγκλονίζει εἰς λυγμός.

Τὸ στόμα του ἐπλημμύρισεν ἀπὸ αἷμα καὶ τὸ ἀπαίσιον τῆς ὑποχωρήσεως σάλπισμα παύει. Ὅ,τι δὲν κατόρθωσεν ἡ θέλησις ἐνὸς ἀνθρώπου, τὸ ἐπέτυχεν ἡδὴ μία σφαῖρα τυφλή.

Ὁ τραυματίας σαλπικτὴς κλονίζεται, ἀλλὰ δὲν πίπτει, στηριζόμενος εἰς τὸ ὄπλον του.

Τοῦ ἔρχεται ἀλλοφροσύνῃ Ν' ἀποθάνῃ μὲ τὴν ὑποχώρησιν, μὲ τὴν ἤτταν εἰς τὸ στόμα ;

Συλλέγει πάσας τὰς δυνάμεις του, μὴ θέλων τόσῳ ψυχρῶς, ἀποτόμως, ἀδόξως νὰ ἀποχωρισθῇ τῆς προσφιλοῦς συντρόφου του.

Ἦ ἀγωνία τοῦ θανάτου, ἡ ὀργή, ὁ πόθος ὅπως ἐπὶ τῆς σάλ-

πιγγος τὴν τελευταίαν πνοὴν ἀφήσῃ αὐτός, ὁ ἴδιος, συνοδεύων αὐτὴν ἀφιπταμένην διὰ τοῦ σαλπίσματος τοῦ ἐπιταφίου, τῷ διδουμένῳ πρὸς στιγμὴν δυνάμει. Καὶ προσκολλᾷ τὰ ἀνάμα, τὰ τρέμοντα χεῖλη του εἰς τὴν σάλπιγγα, καὶ μὲ τὸν λαιμὸν τεταμένον, μὲ τὰς ἀρτηρίας ἐξωγκωμένες, μὲ τὴν κεφαλὴν κλονιζομένην, μὲ τοὺς ρώθωνας ἀναπαλλομένους βιαίως, σαλπίζει μὲ δύο τρία ἀγωνιώδη φυσήματα ἀντὶ ὑποχωρήσεως προέλασιν . . .

Γλυκὺς θάνατος!

Ἀπὸ τοὺς ὑέλωδες ὀφθαλμούς του διώκει τώρα τὸ νέφος τοῦ αἵχου, τὸ φαεινὸν φῶς τοῦ ἠρωϊμοῦ Ὡ, δὲν ἐφαντάζεται, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιθυμήσῃ ὠραιότερον νεκρικὸν ἐμβατήριον ἀπὸ τὸ σάλπισμα ἐκεῖνο τῆς προελάσεως.

Ἐπὶ τέλους! Ὁ πτωχὸς σαλπικτῆς ἐξεδικεῖτο.

Οἱ στρατιῶται τῆς διμοιρίας, οἱ ὅποιοι εἶχον ἀρχίσῃ νὰ ὑποχωροῦν, ἀκούσαντες αἴφνης τὸ νέον σάλπισμα σπεύδουσιν ὀρμητικῶς ν' ἀνακτήσουν τὸ ἀπολεσθὲν ἔδαφος.

Οἱ λίθοι, τὰ ἀγριόχορτα, βάνονται μὲ τοὺς θρόμβους τοῦ αἵματος, ὅπερ ρεεῖ ἀκατάπαυστα ἀπὸ τὸν διάτρητον λαιμὸν τοῦ σαλπικτοῦ. Οἱ συστρατιῶται του τὸν κυκλώνουν. Καὶ αὐτὸς μὲ τοὺς τελευταίους ἤχους τῆς προελάσεως πνιγμένους εἰς τὸ αἶμα τῆς πληγῆς, συγκρατεῖται ἀκόμη ὀρθίως, ἐκεῖ εἰς τὴν θέσιν του, ἐνῶ τοποθετοῦνται γύρω του οἱ ἄλλοι στρατιῶται καὶ πυροβολοῦν ἀδιάκοπα τὸν ἐχθρὸν ἀποδίδοντες οὕτω τὰς τελευταίας στρατιωτικὰς τιμὰς εἰς τὸν πρῶτον ἄνδρα τῆς διμοιρίας θνήσκοντα.

Ἐκεῖνοι, οἵτινες ἄλλοτε διεσκέδαζον τὴν πικρίαν τῆς ὑποχωρήσεως σκώπτοντες τὸν σαλπικτὴν, τώρα τῷ καίον ἰατρείας λιβανωτῶν—ἄφθονον πυρίτιδα.

Ὁ ἀγὼν καθίσταται λυσσώδης, ἐν μέσῳ ἐκπάγλου φύσεως. Μακρὰν ὁ ἥλιος—φωτισφαῖρα ὠχρὰ καὶ ἀπηυδισμένη—κυλίσταται ὀπισθεν γαλακτώδους νέφους.

Καὶ ἐκπνέει ὁ σαλπικτῆς σφίγγων τὴν σάλπιγγα του, ἐνῶ τῶν σφαιρῶν οἱ βροντεροὶ συριγμοὶ περιβάλλουσιν μετὰ στοργῆς τὸν ἐπιθανάτιον ρόγγον καὶ χαρίζουσιν μειδιάματα εἰς τὰ πελιδνὰ χεῖλη του.

Αἱ τελευταῖα: ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου φωτίζουν πένθιμον σκηρὴν τὴν ὑποχώρησιν τοῦ ἄλλου στρατοῦ χανομένου ἐν μέσῳ κοινοροῦ ὀπισθεν τῶν λοφίσκων, ἐνῶ ἡ διμοιρία ἧτις ἔσπενδεν ἀκόμη αἶμα εἰς τὸν βωμὸν τῆς Πατρίδος, τὸν ἔσχατον διέτρεχε κίνδυνον τῆς κυκλώσεως.

Σάλπιγξ διὰ νὰ σαλπίσῃ ὑποχώρησιν δὲν ὑπάρχει πλέον. Βωβῆ, αἱματοστόκτος ἀναπαύεται εἰς τὰ στήθη τοῦ σαλπικτοῦ, γονατίσαντος ἤδη ἐπὶ τοῦ ὄχυρώματος.

Ὁ ἀνθυπολοχαγὸς ὑποδεικνύει εἰς τοὺς στρατιώτας, ὅτι θὰ ἠχμαλωτίζοντο ἐὰν δὲν ἀπεμακρύνοντο τάχιστα ἐκεῖθεν. Ἀποσπῶνται τότε ἄκοντες ἀπὸ τοῦ προσφιλοῦς νεκροῦ, ὅστις δὲν ἐγγίζει τὸ ἔδαφος, ἀλλὰ παραμένει ἡμιεκκλιμένος ὑψηλὰ ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ ὄχυρώματος, σκοποβολή, καὶ νεκρὸς ἀκόμη, εἰς τοὺς πολεμίους.

Εἰς τὰ στήθη του δύο ἀκόμη σφαῖραι εἶχον ἐμπαγῆ, δύο ταινία αἵματος ἐξεχύνοντο.

Οἱ τελευταῖοι ὑποχωροῦντες στρατιῶται ἐδάκρυσαν ὅταν στρέψαντες τὸ βλέμμα ὀπισθεν εἶδον τὸν σαλπικτὴν ὅχι πλέον ἐπὶ τοῦ ὄχυρώματος, ἐπὶ τοῦ ἔδαφους, ἀλλ' ὑψηλότερον, ὑποκάτω δ' αὐτοῦ, χρησιμεῖον ὡς βάρη, ἐν ἄλλο σῶμα.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἀπεμακρύνοντο ἐκ δευτέρου ὑποχωροῦντες, ὁ κοντὸς καὶ χονδρὸς στρατιώτης, ὁ φιλοσκόμμων, ἐπλήγη εἰς τὴν ὀσφὺν θανασιμῶς. Καὶ θελήσας ἐν τῇ παραζάλλῃ του νὰ προσφυλαχθῆ, πρηγῆς ἐσύρθη μέχρι τοῦ ὄχυρώματος· ἀλλὰ μόλις ἐφθασεν εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ σαλπικτοῦ, ἐξέπνευσε συγχρόνως μετ' αὐτοῦ—εὐχαριστημένους τοιοῦτον ἔχων σάβανον.

Καὶ τὰ δύο πτώματα, τὸ ἐν ἐπάνω εἰς τὸ ἄλλο, οἰοεὶ θέλοντα νὰ ἀναγκασθοῦν, ἀπλοῦνται ἔρημα, ἀπὸ δύο τρία ἄγρια χόρτα κυκλούμενα, ἐνῶ ὁ ἐχθρὸς προχωρεῖ ταχύς.

Ὁ ἥλιος ὡσάν νὰ μὴ ἔστεργεν οὐδ' αὐτός, εἰς τὸ θέαμα τῆς φυγῆς, ἔσπευδε νὰ δύσῃ.

Καὶ ἔρριπτε τὰς ἀποχαιρετιστηρίους ἀναλαμπάς του—πλάγια φιλήματα—ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ σαλπικτοῦ, ἐπάνω εἰς τὰς πληγὰς, μέσῳ τῶν ὀπίσθων θερμῆ ἀκόμη ἀπὸ τὰ χεῖλη του, ἠκτινοβόλει ἀντὶ σταυροῦ ἢ σάλπιγξ . . .

Ἀθῆναι, Αὐγούστος τοῦ 1896.

Δ. Ι. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΝΑΣ ΑΣΚΗΤΗΣ

ΤΕ διὰ πρώτην φοράν ἤκουον, ὅτι, λήγοντος τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος τῆς ἀπιστίας, ὑπάρχουν ἄνθρωποι, ἀποφασισμένοι νὰ ζῶσι καὶ ζῶντες ὡς ἄσκηται, ἄνθρωποι ζηλεύσαντες τὰς ἐρημικὰς δάφνας τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου ἢ τὰς κλασικὰς αἰφῆς γονυκλισίας τοῦ πάτερ Παχουμίου, δὲν ἐδυσκολεύθη νὰ τὸ πιστέωσῃ — ἀφοῦ δὲ ὅλα εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν γίνονται — εἰς μάτην ὅμως προσεπύθουν νὰ τὸ δικαιολογήσω. — Ἄλλ' ὅτε ἐπὶ πλέον ἔμαθα, ὅτι εἰς ἕκ τῶν συγχρόνων ἀσκητῶν ζῆ κατὰ σύμπτωσιν ὀλίγον παρέχει τῆς πατριδος μου, μέσα εἰς ἕν ἀπὸ τὰ γνωστότερα καὶ πλησιέστερα αὐτῆς βουνά, ἰδοὺ εἶπον εὐκαιρία, ὅπως ἰδῶ καὶ θαυμάσω καὶ, πεσὼν ἐν ἀνάγκῃ, προσκυνήσω ἕνα ἀπὸ τοὺς ἐπιζῶντας διαδόχους τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου, ὅστις—τίς οἶδε—ἐὰν δὲν εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μοῦ εἴπῃ καὶ τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους ἐπροτίμησε τὴν ἀσκητικὴν ζωὴν.

Εὐκαιρία πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς εὐλαβοῦς ἀποφάσεως μου εὑρον τὴν παραμονὴν τῆς ἐπετειοῦ ἑορτῆς τοῦ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Σαγματᾶ—οὗτω ὀνομάζεται τὸ βουνόν, εἰς τὸ ὅποιον εἶχε πῆξῃ τὴν φλογεάν του ὁ ἀσκητῆς—μοναστηριοῦ, τοῦ ὁποίου ὁ ναὸς τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος. Τὸ μοναστήρι αὐτὸ καὶ ὁ ναὸς του—διὰ νὰ εἴπωμεν μερικὰ χαρακτηριστικὰ του προτοῦ τὰ ἐπισκεφθῶμεν—δὲν εἶνε ἄσχημα ἢ τυχαία, ὅπως ἴσως θὰ τὰ ἐπαίρουν ὁ διὰ πρώτην φοράν περὶ αὐτῶν ἀκούων. Εἶνε ἱστορικώτατα. Ἡ μυθολογία θέλει, ἐκεῖ ὅπου ἀκριβῶς εἶνε ἡ μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος, τὸν ἐν Βοιωτίᾳ ναὸν τοῦ Διός, τὸν ὅποιον οἱ θεοσεβεῖς ἐν τῇ πανθειᾷ των πρόγονοί μας εἶχον ἐγείρει ἐπὶ τῆς ἰδίας κορυφῆς. Ἡ ἱστορία δὲ μᾶς παρουσιάζει τὸ μοναστήρι αὐτὸ ὡς ἕν ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα καθ' οὗς χρόνους τὰ μοναστήρια κατὰ γενικὸν κανόνα ἦσαν φωτεινὰ κέντρα πάσης θρησκευτικῆς καὶ ἐκπαιδευτικῆς τοῦ τόπου κινήσεως. Ὁ ναὸς του ἀξιοσημείωτος καὶ ὑπὸ ἔποψιν τέχνης, ἀλλ' ἰδίως ὑπὸ

ἔποψιν πλοῦτου. Τί ἤθελες καὶ δὲν περιέκλειε μέσα του—Ἄναθήματα ἐπὶ ἀναθημάτων ἐκ μέρους αὐτοκρατόρων, βασιλέων, πλουσιῶν ἰδιωτῶν. Σῶζονται πολλὰ ἀπ' αὐτὰ ἀκόμη καὶ τώρα. Τὸ περισσότερο ἀξιοσημείωτον εἶνε τὸ χρυσόβουλον τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντιοῦ Κομνηνοῦ, τὸ ὅποιον οὗτος, ὅτε αὐτοπροσώπως ἐπεσκέφθη τὸ μοναστήρι, ἀφιέρωσεν εἰς αὐτό. Τὸ χρυσόβουλον εἶνε γραμμένον μὲ βυζαντινὰ γράμματα ἐπάνω εἰς λεπτὴν καὶ διαφανῆ μεμβράνην· τὸ ἔχει περικλείσει φιλοστόργως ὁ ἐπάξιος ἡγούμενος κ. Καλλιόπιος Σταματιᾶδης εἰς ἀργυρᾶν θήκην καὶ μέσα εἰς βελούδινον περιχάλυμμα. Ὁμοίως φυλάσσονται καὶ τὰ ἄλλα κειμήλια.

Τώρα τὸ μοναστήρι, ὑποκῦψαν καὶ αὐτὸ εἰς τὸν αἰώνιον νόμον τῆς ἀκμῆς καὶ τῆς παρακμῆς, εἶνε ἐν ἀπὸ τὰ συνειθισμένα μοναστήρια. — Ἐπαυσεν ἀπὸ αἰῶνας νὰ ἔχῃ ἐπισκέπτας αὐτοκράτορας καὶ βασιλεῖς, καὶ δὲν ἔχει τοιοῦτους παρὰ μίαν φοράν τὸ ἔτος καὶ αὐτοὺς εὐλαθεῖς ἐπαρχιώτας, τὴν φοράν, κατὰ τὴν ὅποιαν πανηγυρίζει τὴν ἐπέτειόν του. Ἐδῶ κ' ἐκεῖ ξεπέφτουν εἰς τὸ βουνὸ του, ἰδίως τὸ καλοκαίρι, καὶ μερικοὶ ὅμιλοι ρομαντικῶν, οἱ ὅποιοι ζητοῦν ἀναψυχὴν εἰς τὸ δροσερὸν ἀέρα τῆς, κυνηγῆ περὶ δίκων καὶ λαγωῶν εἰς τὴν πευκόφυτον περιφέρειάν τῆς καὶ ἀνακούφισιν ἢ ἐμπνευσιν ἀπὸ τὴν μεγαλοπρεπῆ ἐκεῖθεν θέαν τῆς.

*
* *

Λοιπὸν τὸ μοναστήρι ἐπανηγύριζεν. Οἱ πανηγυρισταὶ καθ' ἐκατοντάδας ἀνέβαινον εἰς τὸ βουνὸν του. Εἰς καὶ ἐγὼ ἐξ αὐτῶν ἔφθασα εἰς τὴν κορυφὴν, ὅτε ἔδουεν ὁ ἥλιος καὶ αἱ τελευταῖαι αὐτοῦ ἀκτίνες ἐξεψύχουν εἰς τὸ κωδωνοστάσιον τοῦ ναοῦ τῆς Μεταμορφώσεως. Τί θεᾶ, ἀλήθεια, ἀπὸ ἐκεῖ μεγαλοπρεπῆ. Χῶρες καὶ χωριά καὶ κάμποι καὶ δένδρα καὶ σπήτια καὶ λόφοι καὶ κοιλάδες, μία σκηνογραφία ἐξαισία, ἡ ὅποια προσελάμβανε κατὰ τι τὸ ἰδανικόν καὶ φαντασιῶδες ὑπὸ τὸ γλυκὺ, τὸ ὑπόχρον, τὸ θωπευτικὸν λυκόφως καὶ εἶτα ὑπὸ τὸ μάγον, τὸ κροκωτὸν τῆς σελήνης φῶς, ἧτις ἰδοὺ ἦδη ἀνέτειλλε σταῖς ἀνατολῆς τὰς ράχεις.

Οἱ πανηγυρισταὶ ἐστρωθήσαν εἰς τὸ φαί. Φαγητὰ ἄφθονα καὶ καλομαγειρευμένα ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς. Οἱ ἴδιοι τὰ ἐσεβρίζον εὐγενέστατα, ὑποχρεωτικώτατα. Πάντες ἦσαν κατενθουσιασμένοι. Καὶ ἡ προφοφάγος συναυλία τῶν κροταλιζάντων ἐπὶ τῶν πινακίων μαχαίριων, πηρουσιῶν καὶ . . . ὀδοντοστοιχιῶν ἐχρειάσθη πολὺς χρόνος διὰ νὰ κοπάσῃ—τὴν διεδέχθη συναυλία ἀσμάτων παντός τόνου καὶ ρυθμοῦ, ὑπὸ τὴν ἀντήχησιν τῆς ὁποίας μετεβίβοντο δ' ἀ νὰ κοιμηθῶ ἑνωρὶς εἰς ἕν ἀπὸ τὰ εὐερώτερα κελιά τοῦ μο-

ναστηριοῦ. Ὅτε δὲ ἡ αὐγὴ ἐγαράχθη εἰς τὸν ὀρίζοντα καὶ ἐτραγουδήθη μὲ τὸ ἄσμα τῶν ἀλεκτόρων, τὸ ὁποῖον ἐπάνω εἰς τὸ βουνὸ παίρνει κάτι τι μυστηριώδες, καί τι λικνιστικὸν καὶ ἐρραντίστη μὲ τὰς πρωϊνάς μαργαριτοσταλάκτους δρόσους καὶ ἐσημειώθη μὲ τὸ σβύσιμο τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ, ἔλαθα μὲ πολλοὺς φίλους τὴν ἄγουσαν εἰς τὸ περίφημον ἀσκηταριό.

*

Διὰ τὰ φθάσωμεν εἰς τὸ ἀσκηταριὸ αὐτὸ ἔπρεπε νὰ κατεβῶμε ἕως τὴν μέσσην τοῦ βουνοῦ, κατερχόμενοι ἀπὸ τὴν προερχομένην τῆς δυτικῆς πλευρᾶς αὐτοῦ. Τὸ ἐπράξαμεν. Ἄλλ' ἐὰν, ὅταν κατεβαιναμεν, ὡς ἀνθρώπους ἢ ὡς κατοικίαι θὰ μᾶς ἔπρηνεν ὁ ἀπὸ μακρὰν βλέπων ἡμᾶς νὰ συρῶμεθα ἀπὸ βράχου εἰς βράχον καὶ νὰ σκαρφαλώνωμεν μὲ ἀγωνίαν ἐπ' αὐτῶν, δὲν εἰμπορῶ νὰ βεβαιώσω — τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον δύναμμι νὰ βεβαιώσω καὶ ἐνόηκως εἶνε ὅτι τὸ παραμικρὸν γλύστρημα κανενὸς ἀπὸ ἡμᾶς ἀσφαλῶς θὰ τοῦ ἐκόστιζε τὴν ζωὴν. Θὰ ἔφθανε κατακυλῶν μέχρι τῶν προπόδων τοῦ βουνοῦ, δὲν θὰ ἦτο δὲ ἐκεῖ ἄλλο παρὰ συντρίμματα καὶ ἦτο ζήτημα, ἐὰν τότε θὰ ἐδέετο ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς του ὁ ἀναζητούμενος ἀσκητής. Ἔτσι τὸ ἔπαθε — χρόνια τώρα — καὶ ἕνας δυστυχῆς, ἐπιχειρήσας καὶ αὐτὸς ποτὲ νὰ φθάσῃ ἕως τὸ ἄντρον τοῦ ἀσκητοῦ. Ἐκόπη ἔξαφνα ἕνας βράχος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶχε πιασθῆ, καὶ παρασυρθείς μὲ αὐτὸν ἐκ τοῦ φοβεροῦ ἐκείνου ὕψους ἐθρυμματίσθη — Ὅταν ἐνθυμοῦνται ἢ διηγοῦνται τοῦτο οἱ πιστοί, σταυροκοποῦνται.

Μὲ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, τοῦ ὁποῖου αἱ ἐλαφραὶ ἀκόμη ἀκτῖνες ἐχρῶσιζον τὰς ἀπέναντι ράχεις καὶ τὸν ὡς ἐν πανοράματι ἐκείθεν ἐκτυλιττόμενον κόσμον, εὐρισκόμεθα μπροστὰ εἰς τὸ ἀσκηταριό — Μιὰ ἀγκαλιὰ τόπος καλλιεργημένος περιστοιχίζει τὴν εἰσοδὸν του, μέσα εἰς τοὺς ἀπορρωῶγας καὶ ἀποκρήμινους ἐκείνους βράχους. Χόρτα λευκὰ φαίνονται σ' αὐτὸ τὸ μικροσκοπικὸ περιβάλλον, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουν, ὡς ἡ κυριώτερα τοῦ ἀσκητοῦ τροφή. Κιγκλίδες ζῦλιναι ἀποτελοῦν τὴν θύραν τοῦ σπηλαίου. τὸς κρούομεν εὐλαβῶς, δειλῶς, διὰ νὰ μὴ θορυβήσωμεν τὸν σέπτον οἰκητήν. Εἰς τὸ δεῦτερον κτύπημα παρουσιάζεται ἀπὸ τὸ βάθος νεαρὸς ρασοφόρος. Μετρίου ἀναστήματος, συμπαθητικῆς μορφῆς, ἰσχνός, μὲ δύο μικροὺς γαλανοὺς ὀφθαλμούς, χανομένους εἰς τὰς κόγχας των, μὲ λεπτὸν καὶ ἀτημέλητον μύστακα, μὲ μῆλα τῆς παρεΐας ἐξωγκωμένα, ὠχρὸς, ὠχρότατος. Ἦτο ὁ ἀσκητής. Μὲ φωνὴν δειλὴν, τρεμουλιαστικὴν, μόλις ἀκουομένην ἀφῆνε νὰ ψιθυρίσουν τὰ χεῖλη του ἐν «ὄριστε», ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐνθαρρηθέν-

τες προχωροῦμεν πρὸς τὰ μέσα τοῦ ἀσκηταριοῦ. Ἰγρὸν καὶ σκοτεινὸν σπήλαιον. Δύο πλευρᾶς του ἐνόησι ἐγκάρσιος δοκὸς φαιοῦ χρώματος. Εἶνε ἡ δοκός, ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον ἔκαμε τὰς μαρτυρικὰς του ἀσκήσεις ὁ εἰς τὸ ἴδιον σπήλαιον πρὸ χρόνων ἀσκητεύσας, ἀλλ' ἁγίασας καὶ ὡς ἅγιος τιμηθεὶς ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας Κλήμης ὁ νεώτερος. Οἱ πιστοὶ πάντες φροντίζουν νὰ ἐφοδιάζωνται μὲ κανένα κομματάκι ἀπὸ τὴν δοκὸν αὐτὴν διὰ νὰ τὸ ἔχουν μαζὴ των ὡς ἱερὸ φυλακτό. Τὰ λοιπὰ ἀντικείμενα τῆς κατοικίας τοῦ ἀσκητοῦ: Δύο εἰκόνες χάρτιναι τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας, βίαι ἁγίων, ὠρολόγιον καὶ εὐαγγέλιον παλαιοτάτης ἐκδόσεως. Τίποτε ἄλλο.

Ἐνῶ τὰ περιεραζόμεθα μὲ κάποιαν περιέργειαν, ὁ οἰκοδεσπότης ἀσκητής οὐδὲ λέξιν ἔβγαλε· πάντοτε ὡς δειλὴ πρὸς τὰς ἀπέναντι πρὸς τὰ κάτω εἶχε τοὺς ὀφθαλμούς. Μόλις ἀπήντα εἰς τὰς ἐρωτήσεις μας μετὰ συστολῆς καὶ λακωνικότητος. Ἀφῆσε δηλαδὴ μ' ἄλλα λόγια νὰ ἐνοηθῆ, ὅτι ἡ παρουσία μας θέτει ὑπὸ δοκιμασίαν τὴν μετριόφρονα ἐπιφυλακτικότητά του καὶ στενοχωρεῖ τὴν μαρτυροῦσαν ἀγιωσύνην του. Καὶ ποῦ νὰ τοῦ ζητούσαμεν καὶ τοὺς λόγους, οἱ ὁποῖοι τὸν ἔκαμαν νὰ προτιμῆσῃ τὴν ἀσκητικὴν ζωὴν!

Ἡὐλαβήθημεν τὴν ἰδιοτροπίαν τοῦ ἐρημίτου, δεχθέντες δὲ τὰς εὐλογίας του καὶ ἀσπασθέντες τὴν δεξιάν του, ἀπήλθομεν. Ὅταν ἀνέβημεν εἰς τὸ μονατήρι συμπληρωτικῶς ἐμανθάνομεν ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου καὶ ἀπὸ τοὺς πατέρας χίλια καλὰ καὶ συστατικὰ διὰ τὸν ὑποψήφιον αὐτὸν ἅγιον. Τρώγει ἅπαξ τῆς ἡμέρας, μᾶς ἔλεγον, χόρτα καὶ ξηρὸν ἄρτον, μεταλαμβάνει τῶν ἀχράντων μυστηρίων καθημερινῶς, ἀνερχόμενος ἐπὶ τούτῳ εἰς τὴν πρωϊνὴν τοῦ μονατηρίου δοξολογίαν, καὶ ἀποβαίνει τοιοῦτοτρόπως — συνεπέρανον ἐγὼ — ἕνας νεώτερος Λώτ, χάρις εἰς τὸν ὁποῖον ἀναπέλλεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἡ καταστροφή τῶν ἁμαρτωλῶν ἡμῶν, οἵτινες ἀπαρτίζομεν ἀναμιβόλως τὰ νεώτερα Σάβωμα καὶ Γόμορα.

Μετὰ ἐν ἧ δύο ἔτη—δὲν ἐνθυμοῦμαι ἀκριβῶς—ἀπὸ τὴν ἀνωτέρω ἱστορίαν, μίαν φθινοπωρινὴν πρωϊὰν φέρω πυκναίως τὸ βῆμα εἰς τὸ πλημμελιοδικεῖον τῶν Ἀθηνῶν. Ἐπὶ τοῦ τινακίου τῆς ἡμέρας διαβάζω, ὅτι ἐκδικάζεται ὑπόθεσις παραπλανήσεως ἐπὶ τοῦ ὄρους Σαγματᾶ δεκαετοῦς παιδίου πρὸς . . . δὲν ἀναφέρω τὴν λέξιν σημαίνουσαν πρᾶξιν διαφθορᾶς χρηστῶν ἡθῶν. Στρέφω πρὸς τὸ ἐδώλιον τοῦ κατηγορουμένου βλέπω νὰ τὸ κατέχη νεαρὸς ρασοφόρος μετρίου ἀναστήματος, συμπαθητικῆς μορφῆς, ἰσχνός, μὲ δύο μικροὺς γαλανοὺς ὀφθαλμούς, χανομένους εἰς τὰς κόγχας των, μὲ

λεπτὸν καὶ ἀτημέλητον μύστακα, μὲ μῆλα παρειᾶς ἐξωγκωμένα,
ὠγρός, ὠχρότατος.

Ἦτο ὁ . . . ἀσκητῆς!!!

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Ἰουλίου 1897.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ. Ε. ΚΥΡΕΛΛΟΣ

* Ἄς μὴ ἐκλάβῃ ὁ ἀναγνώστης τὸ ἐκπληκτικὸν ὁμολογουμένως τοῦτο γεγονός, ὡς προσβάλλον ἢ μειῶν τὸ ἠθικὸν τῆς μονῆς τοῦ Σαγματᾶ ἢ τοῦ προσωπικοῦ αὐτῆς, καθόσον ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς ὅσῳ καὶ οἱ μοναχοὶ αὐτῆς δὲν ἠδύναντο νὰ προμαντεύσωσιν, ὅτι ὑπὸ τὸ ρᾶσον ἀσκητοῦ ἐκρύπτετο εἰς ἀχρεῖος, ὅταν δὲ ἐκπληκτοὶ ἔμαθον τὸ ἔγκλημά του πρῶτοι αὐνοὶ συνέτεινον διὰ τῶν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου μαρτυριῶν των εἰς τὴν δικαίαν καταδίκην τοῦ ἀσκητοῦ τοῦ γλυκοῦ νεροῦ, οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον φεισθέντες αὐτοῦ.

B. K.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΑ ΣΤΕΡΝΑ ΦΥΛΛΑ

Ἄρῃά πέφτουν, ἀρῃά
Τὰ ὀλόστερα τὰ φύλλα,
Κι' ἀφίνουν κρούα ξύλα . . .
Ἄρῃά πέφτουν, ἀρῃά.

Πῶς μοιάζουν τῆς καρδιᾶς,
Ὅπου γιὰ τὸ σκοτάδι
Ἄργοκινᾷ τοῦ Ἄδῃ!
Πῶς μοιάζουν τῆς καρδιᾶς

Τὰ φύλλα χαρωπά
Θενὰ γυρίζουν πάλι
Τὴν ἀνοίξι τὴν ἄλλῃ,
Τὰ φύλλα χαρωπά.

Μὰ δόλια ἡ καρδιά
Ἐκεῖ βαθεῖα στὸ χῶμα
Θὰ κοίτεται ἀκόμα
Ἡ δόλια ἡ καρδιά.

ΑΓΙΟΣ ΘΕΟΣ

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΧΡ. ΔΟΥΚΑΚΗ

Acta est fabula.

ΜΕΤΑ τρίμηνον βροτολογιγόν νόσον, ἀτυχῆ συνέπειαν ὀδυνηροῦ θανάτου τοῦ προσφιλοῦς υἱοῦ του Κώστα φοιτητοῦ τῆς Νομικῆς ἀπεδήμησεν πρὸς Κύριον τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον ἐν Ἀθήναις ὁ ἐφέτης Σπ. Δουκάκης. Γεννηθεὶς τῷ 1840 ἐξ ἀρίστης τῶν Καλαμῶν οικογενείας, καὶ ἐν Σύρῳ περάνας τὰς Γυμνασιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς τῇ τῆς θεᾶς τοῦ Δικαίου λατρεῖα ὀλοφύχως παρεδόθη καὶ πιστὸς μύστης τῶν θείων ταύτης δογμάτων ἐγένετο ἐνωρίτατα δὲ τυχὼν διδακτορικοῦ διπλώματος διωρίσθη ἄμεσως ἀντεισαγγελεὺς Χαλκίδος. Εἶτα ἐπαγγέλ-

θεν ἐνταῦθα ὅπου ἐπιτυχῶς ἐξήσκησε τὸ τοῦ δικηγόρου ἐπάγγελμα διακριθεὶς διὰ τὰς νομικὰς αὐτοῦ γνώσεις καὶ τὴν ῥητορικὴν δεινότητα.

Ἵσπερον καὶ πάλιν διωρίσθη εἰσαγγελεὺς Ἀθηνῶν ἐνθα ἐπεδείξατο μεγίστην δραστηριότητα καὶ ἀκεραιότητα μιμητὴν, τὰς ἀρίστας καταλιπὼν ἐντυπώσεις καὶ πολλὰς τῶν προϋσταμένων ἀρχῶν εὐαρεσκείας κομισάμενος.

Ἐπ' ἀρκετὸν καὶ αὐθις δικηγορήσας ἐνταῦθα καὶ διὰ τὴν χρηστὴν αὐτοῦ πολιτείαν μὲ τὸ ἀξίωμα Προέδρου τοῦ Δημοτικοῦ συμβουλίου πολλάκις τιμηθεὶς, περιεβλήθη τέλος ὀριστικῶς τὴν δικαστικὴν τῆθενον ὅπως κάλλιον τῇ φίλῃ πατρίδι τοῦ ἀπαραιρεϊώτου ζήλου του τὰς ἀγαθὰς ὑπηρεσίας προσφέρει. Ἀκμάτος τῆς ἐπιστήμης τῶν νόμων ἐργάτης, φιλειδήμων, εὐμαρῆς κάτοχος ἱστορικῶν γνώσεων, ἀρτίως καὶ ἐγκυκλοπαιδικώτατα μεμορφωμένος κατεῖχεν ἐν τῷ δικαστικῷ κλάδῳ θέσιν ζηλευτὴν καὶ ἀμερίστου ἀπέλαυεν ὑπολήψεως παρ' ἀπάντων τῶν ἑαυτοῦ συναδέλφων. Ἀδέκαστος καὶ ἐπιμελής τῆς δικαιοσύνης λειτουργὸς καὶ ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῶν ἐν Ναυπλίῳ, Πάτραις, καὶ Ἀθήναις Ἐφετῶν διακρινόμεθος διὰ τε τὴν περίσσειαν τῆς δικανικῆς του μαθήσεως καὶ τὴν τῆς κρίσεως βαθύτητα, ἣτις τηλαυγῆς διεφαίνετο ἐν τῷ λαβυρίνθῳ τῶν γνωμῶν καὶ ἰδεῶν δικαστῶν καὶ δικαζομένων, ἐπετύγχανε πάντοτε καὶ ἐστεφανοῦτο ἐν ἐκάστη ἐπιλύσει τῶν παρουσιαζομένων πολυδαίδαλων καὶ στρυφνῶν ζητημάτων κατακτῶν ὀσημέραι κοινὴν πάντων ὁμολογίαν περὶ τῆς ἐμφωλευούσης παρ' αὐτῷ νομομαθείας. Ἐπίσης διετέλει μέλος ἐπιλεκτοῦ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀχαιολογικῆς Ἐταιρίας ἀκόπως ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ ἐργαζόμενος, καὶ ἐκάστοτε θαυμαζόμενος διὰ τῶν σοφῶν αὐτοῦ ἀγορεύσεων. Τῶν ὑπηρεσιῶν του τούτων τιμαλφὲς ἀντάλλαγμα ὁ ἀργυροῦς καὶ κατόπιν ὁ χρυσοῦς τοῦ Σωτήρος σταυρὸς τοῦ ἐδόθη, καὶ τὰ εὐρέα στέρνα του ὑπὸ ἀψευδοῦς καὶ τιμίου διασῆμου κοσμοῦμενα τοῖς πᾶσιν ἐμφανῶς ἐξήγγελλον τῆς μεγάλης του καρδίας τὰ χαρίσματα.

Ἐὰν ἢ ἐν τῇ κοινωνίᾳ εὐτυχῆς τῶν ἀτόμων συμβίωσις τοῖς εὐγενέσι· τῶν ταύτης μελῶν πολλὰ ὀφείλει· καὶ θεωρεῖται ἀπαύγασμα τῶν γενναίων ἐκείνων αἰσθημάτων, βεβαίως ἢ

αἰφνιδία καὶ πρόωρος ἐνὸς αὐτῶν ἔλλειψις ἀτύχημα κοινὸν λογίζεται. Καὶ ἐν τῇ σπᾶνει τῶν ἐξόχων ἀνδρῶν ἣτις τὴν σήμερον μετὰ πεντηκονταετῆ ῥεμβώδη καὶ μαλθακὴν ἐθνικὴν διαβίωσιν, ἀπηνῆς ὑπὸ τῆς σκληρᾶς ἀληθείας ἐπιδείκνυται, φρονοῦμεν ὅτι ἡ στέρνησις ἀνδρῶς τὸν βίον ἐν τῷ βωμῷ τῆς δικαιοσύνης τῆς πατρίδος καταστρέψαντος ὡς κοινωνικὴ συμφορὰ παρίσταται.

Εἰκότως δὲ τῶν ἀπορφανομένων οἱ μὲν τὰς ἀρετὰς τοῦ μεταστάντος ἐξαίρουσιν, ἵνα μνημεῖον τοῖς ὑπολειπομένοις καὶ παράδειγμα πρόκηγται, οἱ δὲ μὲ δάκρυα θερμὰ τοῦς νεοσκαφεῖς περιλείβουσι τάφους. Ἦ ἀληθὲς δ' εἶπεῖν, ἐν εὐημερούσῃ καὶ προκοπτοῦσῃ πολιτείᾳ ἐπίσημον τοῦτου ἔνδειγμα ἢ τῶν καλῶν ἀγαθῶν στεφάνωσις γέγονε· ὁ δὲ ἐξ οἰκείων παραλληλισμῶς τῶν ἀτόμων τὰ καλὰ εἰς εὖδος προάγει βουλεύματα, ἅπερ τὰς ὀφελίμους παρασκευάζουσι πράξεις.

Καὶ διὰ τοῦτο ἐν Ἀθήναις μὲν ὁ Πρωθυπουργὸς Ζαΐμης καὶ οἱ ὑπουργοί, ὁ Θ. Δηλιγιάννης, ὁ Ράλλης, ὁ Σκουλούδης καὶ πλείστοι ἐπίλεκτοι τῆς πρωτεύουσας ἄνδρες προέπεμψαν τῆς σοροῦ του τὴν ἐκφορὰν ἐφ' ἧς ἱκανοὶ βαρῦτιμοὶ στέφανοι κατετέθησαν. Ἡ δὲ ἡμετέρα πόλις ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ διακεκριμένου καὶ πολυτίμου της τέκνου, τὸ ἑαυτῆς ἐξεδήλωσε πένθος εἰς λύπης ῥαγεῖσα δάκρυα, καὶ ἀθρόα συρρέυσασα τοῦς ἐνταῦθα πενθοῦντας συγγενεῖς του νὰ συλλυπηθῇ· ἰδίᾳ δὲ ὁ Δικηγορικὸς σύλλογος, οὗτινος τὸν ἄχρι τοῦδε βίον ἢ τοῦ μακαρίτου διαμονὴ δαψιλῶς ἐκάλλυνε, πένθιμον τῇ οἰκὸγενεῖᾳ τοῦ θανόντος διεβιάσατο ψήφισμα.

Εὐχγηθῶμεν τῷ ὑψίστῳ ὅπως τὴν μεγάλην του ψυχὴν ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ ὑποδέξηται, τοῖς δὲ αὐτοῦ οἰκείοις βάλαμον παρηγορίας περιχύσῃ.

Καλάμαι

ΚΩΝ. ΛΑ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ
Διδάκτωρ τῆς Νομικῆς

Καὶ ἐν ᾧ εἰς πλεῖστα μέρη εἶναι ἀνυπέβλητος κατὰ τὴν ἀπλότητα, ἀπ' ἑτέρου οὐδεὶς δύναται νὰ ἐξισωθῆ πρὸς αὐτὸν ἐν τῇ φρικῇ τῶν στίχων :

La bocca solleva dal fiero pasto

Quel peccator, forbendola a' capelli

Del capo ch'egli avea dietro guasto.

Ἄλλὰ καὶ περὶ τὰς ἐπιστημονικὰς γνώσεις ἀποδεικνύει, ὅτι πᾶσα λεπτομερεία εἶναι ἀκριβής, ἐφ' ὅσον ἡ κατὰ τὸν XIII αἰῶνα ἀνάπτουσι τῶν ἐπιστημῶν ἐπέετρος τοιαύτην ἀκρίβειαν.

Ἐπίσης ἕτερον στοιχεῖον τελειότητος τοῦ Δάντου ἀποτελεῖ ἡ ἀπλότης τοῦ ὕφους αὐτοῦ, διότι δὲν περιεκλείσθη ἀπολύτως εἰς αἰωνίαν μεγαληγορίαν, καίπερ περὶ μεγάλων καὶ τερατωδῶν συγνότατα πραγματευόμενος, ἀλλ' ἀνυψοῦται ἢ ταπεινοῦται ἀναλόγως τῶν πραγμάτων καὶ ἀναλόγως πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἢ ὅποια δὲν δύναται νὰ βιώσῃ ἐν διηκείᾳ ἐξάψει καὶ διεγέρσει νεύρων καὶ πνεύματος.

Ἐν τῇ μελέτῃ λοιπὸν τοῦ Δάντου ἠθάνθη τὴν ἀξίαν τῆς ἀληθείας, ὅτι μεγαλοφύα δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ εἰμὴ ἐν συνδιασμῷ τοῦ μεγαλείου τῆς συλλήψεως μετὰ τῆς ἀκριβείας ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν λεπτομερειῶν.

Τῆς ἀληθείας ταύτης, ὡς πάντες, εἶχον καὶ ἐγὼ γῶσιν τινὰ καὶ πρότερον, ἀλλὰ νομίζω, ὅτι παρ' οὐδενὶ συγγραφεῖ παρίσταται τοσοῦτον φανερὰ καὶ παραδειγματικῇ, ὅσον παρὰ τῷ Δάντῃ. Ἐπομένως τοῦ Δάντου ἀνεμνήσθη ὅταν ἐσκέφθη νὰ προβῶ εἰς μικρὰν τῆς ἀληθείας ταύτης ἐξέτασιν.

Διότι πράγματι ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀληθείας, ὅτι ἀνευ ἀκριβείας ἐν τῇ ἐκτελέσει δὲν ὑπάρχει μεγαλοφύα, ὅπερ ἀναμφισβήτητον, εὐκόλως οἱ πολλοὶ μετέπεσαν εἰς τὴν ἰδέαν, ὅτι ὅπου ὑπάρχει ἀνακρίβεια ἢ ἐν γένει ἀδυναμία περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν λεπτομερειῶν ἐκεῖ δέον νὰ καταγωνισθῆ ἀνικανότης γενικὴ καὶ ἀδυναμία πλήρης. Συνήθως ἐν τῇ κρίσει παντὸς ἔργου ἀτελοῦς πιστεύεται ἀδιακρίτως ὅτι εἶναι προῖον ἀσθενοῦς πνεύματος ἢ ἐν γένει παντελοῦς ἔλλειψως τῶν ἀπαιτουμένων ἠθικῶν χαρισμάτων. Τοῦτο νομίζομεν, ὅτι δὲν εἶναι ἀκριβές.

Δὲν προτιθέμεθα βεβιαίως νὰ ἀπολογηθῶμεν ὑπὲρ τῶν ἀνικάνων ἢ τῶν ὀκνηρῶν. Νομίζομεν ὁμοίως, ὅτι δέον νὰ μὴ συμφύρονται πρὸς τοὺς ἀνικάνους ἢ ὀκνηροὺς ἐκεῖνοι. τῶν ὁποίων ἡ ἀτέλεια προέρχεται ἐξ ὑψηλοτέρας αἰτίας ἢ τῆς συνήθους γνωστῆς ἀνικανότητος.

Διότι ἔργον τι μένει ἀτέλῃς διὰ δύο αἰτίας : εἴτε διότι ὁ δημιουργός

ΣΚΙΤΣΑ — ΟΝΕΙΡΑ

ΟΤΕ ποτὲ ἐμελέτων τὴν Θεῖαν Κωμωδίαν τοῦ δαιμονίου τῆς Φλωρεντίας τέκνου, ἐθαύμασα καὶ ἐγὼ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον εἴλκυσε πάντοτε τὸν θαυμασμὸν παντὸς διατρίψαντός πως ἐν τῇ μελέτῃ τῆς ἰταλικῆς φιλολογίας, τὸν τύπον δηλαδή τῆς τελειότητος, ὁ ὅποιος ἐκδηλοῦται καὶ ἐν τῷ συνόλῳ καὶ ἐν παντὶ τμήματι τοῦ θαυμασίου ἐκείνου ἔργου.

Ὁ τύπος οὗτος δὲν παρουσιάζεται μόνον ἐν τῇ μεγαλοφύᾳ συλλήψεϊ τῆς Θεῖας Κωμωδίας, ἀλλὰ κυρίως ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν λεπτομερειῶν, αἱ ὅποιαι ποικίλαι καὶ πολυάριθμοι, ὡς κοσμήματα γοτθικῆς μητροπόλεως, τέλειαι καθ' ἑαυτάς, προσαρμόζονται θαυμασίως πρὸς τὸ γενικὸν τοῦ ἔργου σχέδιον.

Ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ χριστιανικῇ ἐποποιίᾳ δὲν ὑπάρχει οὐδεμία ἀταξία, οὐδεμία παραμέλησις, οὐδὲν μέρος δυσανάλογον, οὐδεὶς στίχος ἀκατέργαστος, οὐδὲν ἐπιθετὸν ἀνάρμοστον, οὐδεμία λέξις ἐκτοπισμένη, οὐδὲν λεξίδιον, οὐδὲν μόριον περιττόν.

Καὶ οὐ μόνον κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν τῆς ποιήσεως αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἔποψιν αἰσθημάτων, ὁ Δάντης, ὡς ὑπῆρξεν ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ σεμνὸς καὶ ἐγκρατής, οὕτω καὶ ἐν παντὶ μέρει τοῦ ἔργου αὐτοῦ τηρεῖ τὸ μέτρον, τὸ ἀρμόζον πρὸς τὴν φύσιν τοῦ θεματος, περὶ οὗ ἐκάστοτε πραγματεύεται, πανταχοῦ ἐπικρατεῖ σεμνότης καὶ ἐγκράτεια.

Εἶναι τρυφερός καὶ πρῶς, ἀλλὰ δὲν στερεῖται ἐνίοτε καὶ τραχύτητος. Εἶναι αὐστηρός, ἀλλ' εἶναι καὶ ἐπεικής. Ἐν ᾧ ὡς χριστιανὸς θέτει ἐν τῇ Κολάσει Φραγκίσκαν τὴν ἐξ Ἄριμίνου μετὰ τοῦ ἔραστοῦ αὐτῆς καὶ τιμωρεῖ διὰ κτυπημάτων καὶ δαρμῶν καταιγίδος, ἢ ὅποια οὐδέποτε παύει, ἐν τούτοις ὡς ἄνθρωπος δὲν δύναται ν' ἀποφύγῃ τὴν κραυγὴν τοῦ οἴκτου, ἢ ὅποια εἶναι σχεδὸν κραυγὴ συμπαθείας ἀπέναντι τοιαύτης συμφορᾶς :

O lasso

Quanti dolci pensier, quanto disio
Menò costoro al doloroso passo !

ουργός αὐτοῦ εἶναι ἀνίκανος νὰ παράσῃ οἰονδήποτε ἔργον τέλειον, καίπερ μέτριον καὶ ταπεινὸν ἐν τῇ συλλήψει αὐτοῦ, εἴτε διότι ἡ σύλληψις εἶναι τοσοῦτον ὑψηλή, ὥστε εἶναι δύσκολον νὰ ἐξευρεθῇ ἰκανότης ἀνάλογος πρὸς ἀκριβῆ περάτωσιν αὐτοῦ.

Οἱ μὲν μένουσιν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἔργου ἢ ἀτελῶς περατοῦσιν αὐτό, διότι στεροῦνται τοῦ αἰσθήματος τῆς τελειότητος. Οἱ δὲ μένουσιν ἐν τῇ ἀτελείᾳ, διότι ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς τοσοῦτον ἰσχυρὰν τὴν αἰσθησίν τοῦ τελείου, ὥστε ἀποδυσπετοῦσι πρὸς τὴν διατύπωσιν γραμμῶν ἢ σχεδίου, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀνταποκρίνονται ἀκριβῶς πρὸς τὴν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν φλέγουσαν ἐστιαν τοῦ καλοῦ.

Ἐντεῦθεν ἀποδεικνύεται, ὅτι ὑπάρχουσι δύο τάξεις ἀνακριβείας ἢ ἀτελείας. Ἡ μὲν προέρχεται ἐκ πραγματικῆς ἀδυναμίας, ἡ δὲ ἀντιθέτως ἐξ ὑπερβαλλούσης δυνάμεως περὶ τὸ αἰσθάνεσθαι τὸ τέλειον.

Λέγομεν: περὶ τὸ αἰσθάνεσθαι, διότι ἂν σύμφωνος πρὸς τὴν σφοδρὰν δυνάμιν τοῦ αἰσθήματος συνυπάρχει καὶ ἡ ἀντίληψις αὐτοῦ, τότε οὐδὲν παρουσιάζεται κώλυμα πρὸς τὴν τελείαν τοῦ ἔργου περᾶωσιν. Ἀληθῶς τότε δὲν ὑπάρχει μόνον ἐπίγνωσις τῆς διευθύνσεως, πρὸς ἣν κεῖται τὸ ὠραῖον, τοῦθ' ὅπερ παρέχει ἡ ὑπαρξίς τοῦ αἰσθήματος τοῦ καλοῦ, ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ ἡ παρατήρησις, ἡ θεώρησις τοῦ ὠραίου καὶ ἡ πλήρης ἀντίληψις τῆς μορφῆς αὐτοῦ.

Ἐνταῦθα δ' ὑπάρχει καὶ ὁ σκόπελος τῶν ἐργατῶν τοῦ καλοῦ, διότι ἡ ἐπιβολὴ τοῦ ἔργου δυνατὸν νὰ ᾖ τόσον ὑπέροχος, ὥστε ἡ ἀνθρωπίνη ἀντίληψις νὰ μὴ ᾖ ἰκανή, ὅπως συγκρατήσῃ ἐπὶ μακρὸν τὴν μορφήν, τὴν ὁποίαν ἐν τῇ ἐξάψει τῆς καλλιτεχνικῆς φαντασίας καὶ τῆς σκέψεως διεῖδε. Ἄλλ' ἂν παρῆλθεν ἡ γόησσα μορφή, ἡ ὁποία ἐπὶ στιγμᾶς τινος προέβαλε πρὸς ἡμᾶς ἐν ζωηρότητι ἐγγιζούσῃ τὴν ἀπτήν πραγματικότητα, ὁ κλονισμὸς ὅμως τῆς ἐντυπώσεως αὐτῆς διαμένει ἐν τῇ ψυχῇ, ἡ ὁποία ἐνθους ὄρμηξ εἰς διατύπωσιν τῶν θείων γραμμῶν, τὰς ὁποίας ἐν στιγμῇ διεγέρσεως διεῖδε.

Ἐντεῦθεν δ' ἐξηγεῖται ὅλον τὸ θέλημα καὶ ὅλη ἡ ποίησις τῆς ἀτελείας τῶν σκίσεων, ὡς κοινῶς λέγεται, ἢ τῶν σχεδίων, ὡς θὰ ἐλέγομεν ἴσως ἀκριβέστερον, διότι ἡ λέξις *shizzo*, *esquisse* οὐδὲν ἕτερον φαίνεται εἰμὴ ἰταλικὴ ἢ γαλλικὴ μορφή τῆς ἐλληνικῆς λέξεως σχέδιον, ἐκτὸς ἂν συνδυάσωμεν τὴν *esquisse* κατὰ *wächtaer* πρὸς τὸ γερμανικὸν *schatten* καὶ τὸ ἐλληνικὸν σκιάξεν. Κατὰ Κούρτιον ἡ λέξις *esquisse* συγγενεῖται πρὸς τὸ σαλακρικὸν *schad* (σχίζειν), ἐξ οὗ καὶ τὸ ἐλληνικὸν σκεδάννυμι.

Οἱ καταγινομένοι εἰς τὰ καλλιτεχνικὰ γνωρίζουσι καλῶς, ὅτι

πολλάκις ἐν σχεδίον εἶναι προτιμότερον συντελεσμένου ἔργου.

Διὰ τί τοῦτο;

Διὰ τὸν λόγον τὸν ὁποῖον εἶπομεν ἄνωτέρω. Διότι τὸ σχέδιον εἶναι προϊόν θερμὸν ἐκ τῆς πρώτης ἐμπνεύσεως, τῆς ἐνθεοῦ δηλαδὴ στιγμῆς, καθ' ἣν ἡ καλλιτεχνικὴ μορφή παρουσιάσθη ἐνώπιον τῆς φαντασίας τοῦ καλλιτέχνου, ὡς ἄγγελος Γαβριὴλ εὐαγγελιζόμενος τὴν ἐπὶ γῆς ἀποκροστῶλλωσιν ἀνταυγείας τινος τοῦ θεῖου καλοῦ. Ὑπὸ τὴν θερμουργὸν αὐτῆς ἐντύπωσιν ἡ φαντασία ἀντελήφθη ἄρκετὰ ἰσχυρῶς τῶν κυρίων αὐτῆς γραμμῶν καὶ ἐν τῇ ἀμέσῳ ἐκτελεσε ἡδυνήθη ν' ἀποτυπώσῃ ἐν ἀκριβείᾳ τὰς κυρίας αὐτῶν διευθύνσεις. Ἐπομένως εἶναι φανερόν, ὅτι οὐδεμίαν ἐργασίαν ἐπακόλουθος δύναται νὰ ἔχῃ τὴν θερμότητα καὶ τὴν τελειότητα ἐκείνην, ἡ ὁποία κοσμεῖ πολλάκις τὰ σκίτσα. Διότι εἶναι ἀνθρωπίνως ἀδύνατον νὰ συγκρατηθῇ ἡ ἀνθρωπίνη ἀντίληψις ἐπὶ πολὺ πλησίον τοῦ τελείου. Τὸ τέλειον ἐν πάσῃ ἐκδηλώσει αὐτοῦ εἶναι τμηματὶ τῆς θείας δυνάμεως, εἶναι δηλαδὴ στοιχεῖον, μεθ' οὗ ἐκ τῆς φύσεως ἡμῶν, τὴν ὁποίαν χαρακτηρίζει ἡ ἀτέλεια, δὲν μᾶς ἐπιτρέπεται μακρὸς καὶ ἰσχυρὸς σύνδεσμος. Μαγικαί τινες ἀνταύγειαι τῆς γοήτιδος τοῦ καλοῦ ἢ τελείου μορφῆς παρίστανται ἡμῖν κατὰ τὰς σπανίας, κατὰ τὰς εὐτυχεῖς ἐκείνας στιγμᾶς, ὅσάκις ἡ ἔξαρσις τοῦ πνεύματος διασχίζει τὰ νέφη καὶ εἰσορμᾷ εἰς τὰ βάθη τοῦ οὐρανοῦ, ὅπου κρύπτεται ὁ θησαυρὸς τῆς τολειότητος. Ἄλλὰ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ, ὅπως προικίσῃ διὰ τῆς αὐτῆς δυνάμεως τῆς ἀκριβείας καὶ θερμότητος πᾶν τμηματὶ τοῦ ἐκτελουμένου ἔργου. Μόνον αἱ ὀλίγαι ἐκείναι γραμμαί, τὰς ὁποίας ἐν σπουδῇ, ἀλλὰ στερεῶς καὶ μετὰ πεποθησείας χαράσσει ἡ χεὶρ τοῦ καλλιτέχνου ἐν τῇ πρώτῃ εὐτυχίᾳ τῆς ἐμπνεύσεως στιγμῇ, μόνον αὗται δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀποτυπούσαι ἐν ἀκριβείᾳ τὴν ἀποκαλυφθεῖσαν πρὸ τῆς καλλιτεχνικῆς φαντασίας μαγικὴν τοῦ καλοῦ μορφήν.

Εἶναι ὅμως εὐνόητον, ὅτι συμφώνως πρὸς ὅσα εἶπομεν ἄνωτέρω δὲν ἔχουσι πάντα τὰ σχέδια τὸν τοιοῦτον χαρακτήρα. Ὑπάρχουσι σχέδια, τὰ ὁποῖα μένουσιν ἀπλῶς σχέδια, διότι περιέχουσι στοιχεῖα τελειότητος, πρὸς τὰ ὁποῖα εἶναι δύσκολον νὰ προστεθῶσιν ἄλλα στοιχεῖα ἰσῆς ἐπιτυχίας, διότι εἶναι φύσει δυσχερές, ὡς εἶπομεν, ἡ φαντασία ἡ ἀνθρώπινος ἐπὶ μακρὸν νὰ διατηρηθῇ αἰωρουμένη εἰς τὰ ὑψηλὰ τοῦ τελείως καλοῦ. Τὰ σχέδια ταῦτα μένουσιν ἀτελεῖ, ἀκριβῶς διότι προέρχονται ἐξ ὑπερβαλλούσης ζωηρότητος περὶ τὴν αἰσθησίν τοῦ καλοῦ. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ σχέδια τὰ ὁποῖα μένουσιν ἀτελεῖ, διότι ἀπ' ἀρχῆς παρήχθησαν ἐξ ἀδυναμίας περὶ τὴν παραγωγὴν καλλιτεχνικῶν ἐργῶν. Ἄντι ν' ἀποτελῶσιν ἀναγ-

καίον εξαγομένον ἰσχυρὰς καλλιτεχνικῆς ἐντυπώσεως, ἀπ' ἐναντίας μικρᾶς τιнос διεγέρσεως ἐπειθούσης ἢ καὶ ἄνευ αὐτῆς, τίθεται τὸ σχῆμα εἰς ἐνέργειαν, ὅπως προκαλέσῃ τὴν ἑλλείπουσαν ἀληθῆ ἔμπνευσιν. Εἶνε δηλαδή τοῦτο προϊόν ὅλως ἀντιθέτου πρὸς τὸ προηγουμένον πνευματικῆς καταστάσεως.

Εἰπομεν ἄνωτέρω, ὅτι οὐδὲν ἔργον δύναται νὰ ἔχῃ οὐ μόνον τὴν θερμότητα, ἀλλὰ καὶ τὴν τελειότητα τὴν περικοσμοῦσαν τὰ ἀληθῶς ἐπιτυχῆ σκίτσα. Εἶνε φανερόν ὅτι τελειότερα ἀναφερομένη εἰς σκίτσα, τὰ ὁποῖα ἀκριβῶς εἶναι ἔργα ἀτελῆ, περιέχει ἀντίφασιν τινα, ἢ ὁποῖα δεῖται ἐξηγήσεως. Πράγματι ἡ ἀντίφασιν εἶναι φαινομενικῆ. Διότι τὰ σκίτσον εἶναι ἀτελεῖς, μόνον καθ' ὅσον ἐλλείπουσιν ἀπ' αὐτοῦ τὰ μέρη τὰ ἀναγκαῖα πρὸς συντέλεσιν τοῦ ἔργου. Τοῦτο ὁμως εἶναι ὑπὸ τὴν ἔποψιν ἡμῶν ἐπουσιῶδες. Διότι τὰ μέρη τὰ ὑπάρχοντα εἶναι τέλεια. Τὸ σκίττον ὑπὸ τοιαύτην ἔποψιν ἴσως δύναται νὰ θεωρηθῆ τελειότερον τῆς τελειότερας εἰκόνας, διότι ὅσας περιέχει γραμμάς, εἶναι γραμμαὶ ἀνυπερβλήτου ἀκριβείας κατὰ τὴν γενικὴν αὐτοῦ διεύθυνσιν, καίπερ μὴ χαραγμέναι τυχόν μετὰ λεπτότητος γραμμοχαράκτου, ὡς γραμμαὶ τινῶν εἰκόνων.

Θὰ ἦτο δὲ παρεξηγησικὴ τῆς καλλιτεχνικῆς φύσεως, ἂν ἐπιστεύετο, ὅτι ὁ καλλιτέχνης πάντοτε ἀσχάλλει καὶ δυσφορεῖ διὰ τὴν τυχόν ἀνεπάρκειαν αὐτοῦ εἰς συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου διὰ τοιοῦτου βαθμοῦ ἀκριβείας, ὅσος διακρίνει τυχόν τὰς γενικὰς γραμμαὶς τοῦ σχεδίου. Ἀπ' ἐναντίας ὑπάρχουσι δημιουργοὶ τοῦ καλοῦ, οἱ ὁποῖοι εὐφραίνονται ἀκριβῶς ἐν τῇ ἀτελείᾳ τοῦ ἔργου, διότι ἡ ἀτέλεια ἀφίνει ἐλευθερίαν τὴν φαντασίαν εἰς ἰδανικὴν συμπλήρωσιν αὐτοῦ, χωρὶς νὰ δυσχεραστῇ τὴν ὄρασιν διὰ λεπτομερειῶν ἀτυχῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι τόσαι ἄκανθαὶ καὶ τόσαι τρίβολοι ἐπισκιάζουσαι καὶ διαστρέφουσαι τὸ τέλειον τῆς συνθέσεως μέρος.

Δὲν εἶναι ξένον πρὸς τὴν ἀντίθεσιν μεταξύ δυνάμεως περὶ τὴν αἰσθησιν τοῦ καλοῦ κατὰ τὰς γενικὰς αὐτοῦ γραμμαὶς καὶ τῆς δυνάμεως περὶ τὴν πράστασιν τῶν λεπτομερειῶν τοῦ καλλιτεχνικοῦ θέματος, τὸ παρά τισι καλλιτεχνικοῖς ἔργοις παρατηρούμενον περιεργον φαινόμενον, ἢ ἀντίθεσις δηλαδή ἢ μᾶλλον δυσανάλογος ἐπιτυχία περὶ τὴν σύλληψιν τοῦ προτύπου καλλιτεχνικῆς ιδέας ἢ τοῦ ἰδανικοῦ καὶ τῆς εἰδικῆς μορφῆς τῶν λεπτομερειῶν αὐτοῦ. Ὁ κεκτημένος ὀξεῖαν τὴν αἰσθησιν τοῦ καλοῦ καὶ προικισμένος δ' ἄνωτέρας πνευματικῆς μορφώσεως καλλιτέχνης ἀναμερβόλως θὰ συλλάβῃ εὐστογον τὴν παράστασιν τοῦ ἡθους τῆς εἰκόνας, δύναται ὁμως εἶτε δι' ἑλλειψιν ἐμπνεύσεως, εἶτε δι' ἑλλειψιν ἀσκήσεως, εἶτε δι' ἐπιβλαβῆ ἐπιόρασιν τοῦ κοινω-

νικοῦ κύκλου ἐν ᾧ ζῆ ἢ ἐν γένει τοῦ περιέχοντος ν' ἀστογήσῃ περὶ τὴν διατύπωσιν τῶν λεπτομερειῶν αὐτῆς. Καὶ τοιοῦτοτρόπως παριστάμεθα πρὸ τοῦ παραδόξου φαινομένου μεγάλης τελειότητος ἀφ' ἑνὸς καὶ σπουδαίων ἀτελειῶν ἀφ' ἑτέρου. Ὁ ὄγκος μὴ δυνάμεως ν' ἀνυψωθῆ εἰς τὴν ἐπιβολὴν τοῦ καλλιτεχνικοῦ ἔργου προσβάλλεται ὑπὸ τῶν ἀτελῶν λεπτομερειῶν καὶ ἐξεγείρεται πολλάκις εἰς ἀποδοκιμασίαν αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ προικισμένος διὰ καλλιτεχνικῆς μορφώσεως θεατῆς θαυμάζει τὰς ἐν ταῖς γενικαῖς γραμμαῖς τοῦ ἔργου διαλαμπούσας ἀκτίνας τοῦ θεοῦ ἰδανικοῦ. Τοιαύτην ἀντίθεσιν καθ' ἡμᾶς διακρίνει τις ἐν τῷ ἀγάλματι τοῦ Ποσειδῶνος τοῦ ἡμετέρου Μουσείου. Ἡ στάσις τοῦ ἀγάλματος, ὁ τρόπος καθ' ὃν κρατεῖ τὴν τρίαιναν, ὁ τρόπος καθ' ὃν ἀναπαύει τὸ σῶμα ἐπὶ τοῦ δεξιῦ ποδός, ἡ ἀνύψωσις τῆς κεφαλῆς, αἱ γενικαὶ ἐν γένει γραμμαὶ καὶ ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου εἶναι γραμμαὶ καὶ ἔκφρασις θεοῦ μεγάλου καὶ ἰσχυροῦ, εἶναι ἔκφρασις Ποσειδῶνος τοῦ ἄρχοντος τῶν θαλασσῶν, τοῦ κυρίου τῆς γαλήνης καὶ τρικυμίας. Πάντα τὰ στοιχεῖα ταῦτα καὶ πᾶν ἄλλο ὅμοιον, ἐξ ὧν ἀπαρτίζεται τὸ ἦθος τοῦ ἱστορουμένου ἀντικειμένου ἀποδεικνύουσι καλλιτέχνην κατ' οὐδὲν ὑστεροῦντα, ἢς πρὸς τὴν αἰσθησιν τοῦ καλοῦ, οἰουδήποτε καλλιτέχνου τῆς ἀρχαιότητος, οὐδὲ τῶν μεγίστων ἴσως ἐξαιρουμένων. Πέραν ὅμως τούτου τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἔργου ἐκλείπει. Εἰς τὰς λεπτομερείας ἡ ἐργασία δὲν εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν δύναμιν τῆς γενικῆς ἔμπνεύσεως, πρὸς τὴν εὐστογον σύλληψιν εἰκόνας θεοῦ.

Τοιαῦτα ὁμως φαινόμενα δὲν ἀναφαίνονται μόνον ἐπὶ τῶν ἔργων τῶν εἰδικώτερον ὀριζομένων ὡς καλλιτεχνικῶν. Ἐπὶ πάσης ἐκδηλώσεως τῆς ἀνθρωπίνης δράσεως, ἀναλόγως τῆς ἐν τῇ ἐργαζομένη διανοίᾳ ὑπαρχούσης καλλιτεχνικῆς δυνάμεως, παρουσιάζονται προιστάσεις ὁμοίων παρατηρήσεων ὡς πρὸς τὴν οὐδέτητα τῆς αἰσθήσεως τοῦ καλοῦ καὶ τὴν ἀτέλειαν τῆς παραστάσεως αὐτοῦ.

Ἐν τῇ φιλολογίᾳ εἶναι πασίγνωστον, ὅτι ὑπάρχουσι συγγραφεῖς παράγοντες πολλὰ καὶ συγγραφεῖς παράγοντες ὀλίγα καὶ ἕτεροι ἐλάχιστα, ἐν ᾧ δυσκόλως δύναται νὰ διακρίνη τις πνευματικὴν δύναμιν περισσοτέραν ἢ ἐλάσσονα παρὰ τοῖς πολυγράφοις ἐξ αὐτῶν ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς λοιπούς. Δύναται τις μάλιστα νὰ εἴπῃ ὅτι συνήθως οἱ κριτικώτεροι εὐρίσκονται μεταξύ τῶν ὀλιγώτερων γραφόντων.

Οἱ φειδῶλοι περὶ τὰ προϊόντα αὐτῶν πιθανὸν μὲν νὰ κωλύονται πρὸς ἄφθονον παραγωγὴν καὶ ὑπὸ πολλῶν ἑτέρων αἰτιῶν, ἀλλὰ εἶναι ἀναντίρρητον, ὅτι ὑπάρχουσι μεταξύ αὐτῶν καὶ τινες,

οἱ ὁποῖοι εἴτε ἀπακόπτουσι καὶ ἐξαφανίζουσιν ἀνηλεῶς τὰ ἴδια ἔργα, διότι δὲν ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν ὑψηλὴν αὐτῶν πρόθεσιν, εἴτε καὶ δὲν καταδέχονται ν' ἄρξωνται ἔργου πρὶν ἢ βεβαιωθῶσιν, ὅτι διὰ μελέτης καὶ ἐμπνεύσεως ἐπρωικίσθη ἡ διάνοια αὐτῶν δι' ὅλων τῶν στοιχείων, ὅσα ἀπαιτοῦνται ἵνα παραχθῇ ἔργον ἂν μὴ τέλειον, ἀλλὰ βεβαίως ἐξεργόμενον τῆς κοινῆς γραμμῆς καὶ τανύον πρὸς τὴν τελειότητα πτέρυγας ἰσχυροτέρας τῶν χαμαιπετῶν συντρόφων τού. Πρὸ πάντων οἱ περὶ τὴν λεπτότητα τῆς καλαισθησίας αὐτῶν διακρινόμενοι κατὰ κανόνα δὲν δύναται νὰ ἴηαι καὶ πολυγράφοι. Γνωρίζομεν, ὅτι ὑπάρχουσι παραδείγματα μεγάλων ἀνδρῶν οἱ ὁποῖοι πολλὰ παρήγαγον χωρὶς νὰ στερῶνται τοῦ πολυτίμου τούτου περὶ τὴν καλαισθησίαν χαρίσματος. Ἄλλ' εἴτε ἀποτελοῦσιν οὗτοι ἐξαιρέσεις σπανίας, εἴτε πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν δὲν διακρίνει ἀνάλογος δύναμις.

Καὶ εἶναι μὲν γνωστόν, ὅτι φήμην ἐξόχων ἀνδρῶν κτῶνται συνήθως οἱ πολυγράφοι καὶ πολυπράγμανες, διότι ὁ ὄχλος δὲν δύναται νὰ φαντασθῇ μέγα τι ἄνευ ὄγκου. Τὸ πλῆθος μόνον διὰ τοῦ πλῆθους δαμιάζεται:

Die Masse könnnt ihr nur durch Masse zwingen.

Ἄλλ' ἀκριβῶς ἡ περιφρόνησις πρὸς τὰ ταπεινά τοῦ ὄχλου ἐνστικτα καὶ ἡ ἀδιαφορία πρὸς τὰ εὐκόλα αὐτοῦ θυμιάματα περιορίζει τὸν κύκλον, ἐν ᾧ ἐπιτρέπεται ἐργασία διαλεγμένη, καὶ ἐλαττοῖ τὴν ποιότητα τῆς παραγωγῆς.

Ἡ παρὰ τισι συγγραφεῦσιν ἐλάσσω ἐπομένως παραγωγικὴ δύναμις ἀποδοτέα εἰς ἰσχυράν περὶ τὸ τέλειον εἴτε ὑπὸ ἔποψιν μορφῆς εἴτε ὑπὸ ἔποψιν ἰδεῶν ὁρμῆν. Διότι θεωρεῖται προτιμότερον ὑπὸ τινων ἡ παντελής ἔλλειψις παραγωγῆς παρὰ ἡ παραγωγὴ ἔργων στρεβλῶν.

Ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ πολλὰ ἐκλαμβάνονται ὡς κωθρὰ καὶ ἀδρανῆ πνεύματα, ἐν ᾧ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ αὐτῶν διηνεχῆς ἐνεργεῖται ἐργασία πρὸς ἐξέυρεσιν τοῦ ἀνεφίκτου τῆς τελειότητος τύπου, πρὸς ἐξωτερίκευσιν τῆς μακρᾶν εἰς τὰ ὕψη τοῦ ἠθικοῦ κόσμου διαβλεπομένης φαινῆς καὶ ἀκηλιδῶτου ἀληθείας.

Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον πολλοὶ ἀπέχουσι τῆς ἐπιχειρήσεως ἔργου τινὸς οὐχὶ ἐξ ἀποστροφῆς ἢ ἀδιαφορίας πρὸς αὐτό, ἀλλ' ἀντιθέτως ἐκ μεγάλου πρὸς αὐτό ἔρωτος. Ἡ ἀλήθεια αὕτη ἀναδείκνυται μᾶλλον φανερά κυρίως ἐν τῇ ἀπὸ τοῦ γάμου ἀποχῇ πολλῶν νεανίδων. Ὑπάρχουσι πλεῖστα, αἱ ὁποῖαι εἴτε τέλειον παρητήθησαν τῆς ἰδέας τῆς γάμου εἴτε ἐπὶ πολὺ βραδύνουσι καὶ ἀκνοῦσιν ἐν τῇ ὀριστικῇ αὐτῶν πρὸς τὸν βωμὸν τοῦ ὑμεναίου θυσία, οὐχὶ βεβαίως

διότι ἀρέσκονται εἰς διηνεχῆ διακονίαν τῆς μακρᾶν τοῦ κόσμου ἀνὰ τὰ ὄρη καὶ τοὺς δρυμοὺς διατριβούσης Ἀρτέμιδος. Ἀρκεῖ νὰ ἐπέλθῃ ὠρισμένη τις στιγμή εἴτε ἐν διαχύσει μουσικῆς ἀπολαύσεως, εἴτε ἐν θέρμῃ στροβίλου ἐνθουσιώδους καὶ βλέπετε εἰς τοῦ μετρίοφρονος ἐκείνου προσώπου καὶ ἐκ τοῦ στήθους ἐκείνου, ἐν ᾧ δὲν φαίνεται περικλειόμενον θερμὸν ὑπὲρ τοῦ κόσμου ἐνδιαφέρον, βλέπετε νὰ ἐκρήγνυται χεῖμαρρος πάθους ὀρητικῆς, ἐν ᾧ διαυγάζει ἀγάπη τοῦ βίου καταπληκτικὴ καὶ τόλμη ἰσχυρὰ καὶ ἀνδρικωτάτη διὰ τοὺς ἐν αὐτῷ ἀγῶνας. Ἐν τούτοις ὅλη ἡ ἀγάπη καὶ ὅλη ἡ τόλμη μένουσιν ἀδρανεῖς, διότι ἡ αὐστηρὰ τῶν τοῦ κόσμου παρατήρησις καὶ μελέτη διδάσκει, ὅτι ἡ πραγματικότης κεῖται πολὺ, πολὺ μακρὰν τῶν ὁνείρων, τὰ ὁποῖα διὰ τὸν ἐν αὐτῇ βίῳ ἐμόρφωσαν αἱ εὐγενεῖς ψυχαὶ καὶ ἐκαλλιέργησαν. Ὀκνοῦσι λοιπὸν πρὸς γάμον ἐξ ὑπερβολικῆς πρὸς τὸν γάμον ἀγάπης, διότι τοῦτο περιέχει ἢ ἐκ τοῦ γάμου, κατὰ δύναμιν, προσδοκία τοσούτων αγαθῶν, ὅσα πολλοὶ καὶ πολλὰί φαντάζονται. Καὶ τοῦτο δὲν εἶναι περιφρόνησις πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα. Ἄπ' ἐναντίας εἶναι ἀληθῆς λεπτότης πρὸς τὸν κόσμον, τὸ ν' ἀποφεύγῃ τις ἐκ τῆς στενῆς πρὸς αὐτὸν συγχρωτίσεως, ν' ἀπολέσῃ ἴσως φεῦ! ἀνεπιστρεπτί, τὴν γόησσαν περὶ αὐτοῦ εἰκόνα, τὴν ὁποῖαν ἡ ἐπὶ τῶν εὐγενῶν ἐν αὐτῷ στοιχείων στηριζόμενη μελέτη δημιουργεῖ εὐλόγως ἐν ἡμῖν. Εἶναι πάντοτε ὠραῖον νὰ πιστευόμεν, ὅτι ἡ πραγματικότης εἶναι ἐγγύτερον πρὸς τὸ ἰδεῶδες ἢ ὅσον πράγματι εἶναι. Ἡ πεποιθῆσις δὲ αὕτη ὑπὸ ἔποψιν πραγματικῶν ἀποτελεσμάτων, ὅχι μόνον δὲν εἶναι ἀρνητικὴ καὶ στείρα, ὡς ἡδύνατο νὰ ὑποτεθῇ, ἀλλ' εἶναι πολυτίμος παράγων κοινωνικῆς εὐδαιμονίας, διότι εἶναι πράγματι εὐγενῆς πηγὴ ἀγαθότητος, πηγὴ εὐσπλαγγχίας καὶ εὐποιίας.

Ὑπὸ ἔποψιν δὲ τῆς παραγωγῆς τὴν πεποιθῆσιν ταύτην ἀρχικῆς αἰτίας εἶναι περιττὸν νὰ ὑποδείξωμεν τὴν ὑπέροχον αὐτῆς καταγωγὴν. Ἡ ζήτησις τοῦ ἀπείρου, αὕτη ἡ πρώτη αἰτία πάσης δράσεως, αὕτη καθίσταται καὶ ἡ κυρία αἰτία τῆς τοιαύτης ἀδρανείας. Ὁ αἰσθανόμενος ἰσχυρῶς τὸ τέλειον εἶναι δυσχερέστατον νὰ προβῇ εἰς ἐπιτέλειον ἔργων ἀτελῶν. Ὡς ὁ δαιμόνιος Γκαίτε διὰ τοῦ στόματος τοῦ Μεριστοφιλοῦς, καὶ ἐπομένως μετὰ τινος εἰρωνείας, παρατηρεῖ περὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἐν ᾧ ὁ Θεὸς ἔθηκε τὴν ἀκτίνα ἐκείνην τοῦ θείου φωτός, ἣν καλεῖ λόγον:

Nicht irdisch ist des Thoren Trank noch Speise.

Ihn treibt die Gährung in die Ferne;

Er ist sich seiner Tollheit halb bewusst:

Von Himmel fordert er die schönsten Sterne,

Und von der Erde jede höchste Lust,
Und alle Näh' und alle Ferne.

Befriedigt nicht die tiefbewegte Brust.

Οὐδὲν γήϊνον τρέφει τὸν ἄφρονα. Ἐλαύνει αὐτὸν ἡ ὄρμη πρὸς τὰ μακρὰν κείμενα. Ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ζητεῖ τοὺς καλλίστους ἀστέρας καὶ ἀπὸ τῆς γῆς πᾶσαν ὑψίστην ἀπόφασιν, καὶ πᾶν ὅ,τι ἐγγὺς καὶ πᾶν ὅ,τι μακρὰν εἶναι ἀνίκανον νὰ εἰρηνεύσῃ τὸ βαθέως τραπασόμενον στῆθος του.

Ἐν τῷ αὐτῇ περιπτώσει ἡ φαντασία ἀναπληροῖ τὴν ἐλλείπουσαν ἐκ τῆς πραγματικότητος εὐτυχίαν. Ἀρκοῦμεθα ἐκ τοῦ πραγματικοῦ κόσμου νὰ λαμβάνωμεν μόνον στοιχεῖα τινὰ πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ὀνειρωδῶν ἡμῶν πλασμάτων, ὅσα μόνον δύνανται ἀληθῶς κατὰ τὸ ἐφικτὸν νὰ παραγῶσι τέλεια. Διὰ τοῦτο ἀγαπῶμεν τὰ σκίτσα, ὡς ἀγαπῶμεν καὶ τὰ ὄνειρα. Εἶναι τὰ μόνα ὅσα ἐν τῷ κόσμῳ μένουσιν ἀγνὰ καὶ ἀμύλυντα ἀπὸ πάσης ἀτελείας, εἶναι τὰ μόνα ὅσα δωροῦσιν ἡμῖν τὴν εὐγενεστάτην τῶν ἀπολαύσεων.

Ἄν ἐνταῦθα καλῶς ἐκθέτομεν τὰς ἰδέας ἡμῶν πρὸς ἐξηγήσιν τῆς σημασίας καλλιτεχνικῶν τιμῶν ἢ ἐν γένει πνευματικῶν τιμῶν χαρακτήρων, νομίζομεν ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ ἐκληφθῶμεν ὡς ἀπολογηταὶ τῆς ἀοριστίας, τοῦ στοιχείου δηλαδὴ ἐκείνου, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ σπουδαιότερον χαρακτηριστικὸν νέων τιμῶν πνευματικῶν τάσεων οἷον κλάδου τινὸς τῆς νέας μουσικῆς καὶ τῶν συμβολιστῶν. Ἡ ἀοριστία, λαμβανομένη ὡς ἀρχὴ πνευματικῆς δράσεως, εἶναι χαρακτὴρ ριζικῆς ἀδυναμίας καὶ σπουδαιότητας τεκμηρίον παρακμῆς. Ὡς οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον: «σφὸν τὸ σαφές, οὐ τὸ μὴ σαφές». Ἐν τῷ σχεδίῳ, ὡς εἵπομεν, ὑπάρχει ἀναγκασίως τὸ ἐλλείπον, ἀλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὅποῖον ὑπάρχει, διακρίνεται διὰ τὴν ἀκρίθειαν καὶ σαφήνειαν αὐτοῦ κατὰ τὰ κύρια αὐτοῦ στοιχεῖα καὶ τοῦτο ἀκριβῶς, ἡ ἀκρίβεια καὶ ἡ σαφήνεια ἀποτελοῦσι τὴν ὑπὸ τινος ἐπόψεως ὑπεροχὴν αὐτοῦ καὶ τὴν δυνάμιν του. Ἐν ᾧ ἂν ἐναντίας ἐν τῷ κλάδῳ ἐκείνῳ τῆς νέας μουσικῆς περὶ οὗ ὁμιλοῦμεν, δὲν ὑπάρχει οὐδὲν τι ὠρισμένον. Τὸ πνεῦμα, ἂν ἐπιζητήσῃ, ὡς ὀρεῖται καὶ δικαιούται, ὠρισμένην τινὰ μορφήν καὶ ὠρισμένην ἔννοιαν, καταδικάζεται εἰς ἀλλεπάλληλον μεταπτώσιν ἀπογοητεύσεων. Ὑπὸ ἀορίστων φθόγγων βουκαλιζόμενον πλανᾷται διηγεκῶς ἐν τῷ γάει, ἐν τῷ ὀπιῳ μένουσι κειρηνότες οἱ νεοφώτιστοι αἵρεσιῶται. Ἀλλὰ τὸ γάος οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰμὴ ἰδιαιτέρα διατύπωσις ἢ ἀγυρτικὴ συγκάλυψις τοῦ μηδενός.

Γνωρίζομεν, ὅτι ἰδέας περὶ σχεδίων καὶ ὀνειρῶν οὐχὶ εὐκρέστως

ἀκούουσιν, οὐδ' ἐννοοῦσιν ἴσως οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων. Οἱ πρακτικοὶ ἀπατοῦσι πράγματα πολλὰ, ἰδιαφοροῦντες ἂν εἶναι ἀτελεῖ ἢ τέλεια. Ὁμολογοῦμεν δέ, ὅτι ἡ θεωρία αὐτῶν εἶναι χρησιμὸς καὶ ἀναγκαῖα. Διότι ἂν οὐ κληρὸς τῆς ἀνθρωπότητος εἶναι ἡ ἀτέλεια, ἡ δρᾶσις θὰ ἐμειοῦτο ἢ θὰ καθήρχετο εἰς βαθμὸν ταπεινόν. ἂν ἐπεκράτει γενικῶς ὑπερβολικὴ τοῦ τελείου ἐπιζητήσις. Ἄλλ' οἱ βρενθυόμενοι διὰ τὴν ὀποκλειστικὴν δῆθεν σπουδαιότητά των πρακτικοὶ ἀγνοοῦσιν, ὅτι ἄνευ τῆς συμπαρέσεως τῶν ὀνειροπόλων εἶναι ἀδύνατος ἡ ἰδία αὐτῶν ἐνέργεια ἢ τοῦ ἀχίστον δύναται νὰ καταπέσῃ εἰς ταπεινώσιν, δυναμένην καὶ αὐτῶν τῶν ἰδίων νὰ προκαλέσῃ τὴν περιφρόνησιν. Οἱ ὀνειροπόλοι, οὐχὶ οἱ φαντασιόπληκτοι καὶ μωροί, ἀλλ' οἱ ἐν γνώσει καὶ συνειδήσει αὐστηροὶ τοῦ τελείου λατρευταὶ ὀλίγα μὲν παράγουσιν, ἀλλὰ τηροῦσιν ὁμοῦ ὑψηλὰ τὰ θεῖα τῆς ἀνθρωπότητος ἔνστικτα ἐκεῖ ὅπου ἡ ἀγοραία τῶν πρακτικῶν δῆθεν σοφία δὲν δύναται νὰ φθάσῃ καὶ νὰ ρυπάνῃ ἐξ ὀλοκλήρου. Αὐτοὶ πάντοτε θαρραλέοι, τείνοντες ἐπιμόνως τὰς δυνάμεις αὐτῶν πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἐχόμενοι μετ' ἀγάπης καὶ στερεῶς τοῦ ἰδανικοῦ ἐμποδίζουσι τὸν σύγχρονον κόσμον ἀπὸ τοῦ νασυρθῆ ὀλοκλήρως εἰς τὸν βόρβορον τῆς εὐτελείας καὶ αὐτοὶ διὰ τῆς εὐγενούς αὐτῶν ἐπιβολῆς συντηροῦσι τὸ γόητρον τῆς ἀνθρωπίνης ἀξίας, ὅπερ εἶναι τὸ ἄξιον τῆς ἀνθρώπου πάσης γενναίας καὶ ὑψηλῆς δράσεως. Τοιοῦτοτρόπως κατορθοῦται ἰσορροπία τις περὶ τὴν διεθυσιν τῶν ἐν τῇ ψυχῇ τῆς ἀνθρωπότητος δρωσῶν ἰσχυρῶν ἀντιθέτων δυνάμεων, τῆς ἀπολύτου πρὸς τὸ ἰδανικὸν τάσεως, ἢ ὅποια ἐν τῇ ἀπολύτῳ τυχόν αὐτῆς ἐπικρατήσῃ θὰ καθήντα ἀπόλυτος ἀδυναμία καὶ φαντασιοληξία, καὶ τῆς ἀπολύτου πρὸς τὸ κατὰ τοὺς καιροὺς καὶ τὸ συμφέρον ὀρμῆς, ἢ ὅποια, ἂν ἀπελύετο ἐντελῶς ἐλευθέρως, θὰ κατεβίβαζε τὸ εὐγενέστερον τοῦ Δημιουργοῦ πλάσμα εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ταπεινοτέρας καὶ δυσειδετέρας κτηνωδίας. Οἱ πρακτικοὶ κατεργάζονται ἴσως ποσότητά τινα ἀνθρωπίνης εὐτυχίας, ἀλλ' οἱ ὀνειροπόλοι ἐπιζητοῦντες τὸ τέλειον θεραπεύουσι τὴν ἐξευγένειαν αὐτῆς.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΘ. ΠΟΝΤΗΡΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Η ΡΟΥΓΑ

ΚΟΠΕΛΕΣ, γριές και νεόπαντρες και χῆρες πᾶν στή ρούγα,
 Κ' ἐκεῖ περικαθίζουने και κάνουν τὸ νυχτέρι.
 Γύρω σὲ λαμπερές φωτιές κάθονται ἀράδα, ἀράδα·
 Οἱ γριές τές ρόκες γνέθουने και λέν τὰ παραμύθια,
 Και γύρω τὰ μικρὰ παιδιὰ μὲ προσοχὴν ἀκοῦνε.
 Οἱ χῆρες κάτασπρα μαλλιά μὲ τὰ λανάρια ξένου
 Και λέν τὰ μαῦρα ντέρτια τους και τὰ παράπονά τους.
 Οἱ νεόπαντρες παινεύονται γιὰ τοὺς καλοὺς τους ἄντρες
 Και λένε γιὰ τίς χάρες τους και τὰ προγονικά τους,
 Και γιὰ καλὰ νοικοκυριά και γιὰ ξεσπιτισμένα.
 Κ' οἱ νεῖες κοπέλες, ἕμορφες παρθένες βυζωμένες
 Πλέκουने ξώμπλια και κεντοῦν πανώρια τὰ προικιά τους.
 Κι' ἄλλη κεντάει ὠριόπλουμο γαλάζιο μαξιλάρι,
 "Ἄλλη σεντόνι νταμωτὸ στίς ἄκρες κορδελιάζει,
 "Ἄλλη πουκάμισο λευκὸ γαμπριάτικο ξωμπλιάζει,
 "Ἄλλη ποδιὰ πολύχρωμη μεταξωτὴ γαζώνει·
 Και κάπου, κάπου τραγουδοῦν ὀλόγλυκα τραγούδια,
 Και κάποτε σιγὰ, σιγὰ γιὰ τοὺς λεβέντες λένε,
 Γιὰ κοπελιές ποῦ ἀγαποῦν και γιὰ ἀρεθωιασμένες,
 Και γιὰ προικιά, συμπεθεριά και γιὰ στεφάνια λένε
 Ποῦ θὰ φορέσουν τοῦ γαμπροῦ, νυφοῦλες νὰ γενοῦνε.

Ὅσπου νὰ σβύτουν κ' οἱ φωτιές νάρθη τὸ μεσονύχτι
 Και τότε φεύγει κάθε μιὰ και παύει τὸ νυχτέρι
 Κ' ἡ ρούγα ἐρημόνεται. Ἡ πούλια βασιλεύει.

Κράζει τ' ὀρνίθι στίς αὐλές, σκούζουने τὰ νυχτοπούλια,
 Κάπου στὸ λόζο τὰ σκυλιὰ βιβίζουने διαβάτη
 Ὅπου ζυπνάει μεσάνυχτα νὰ πάη στήν Περαχώρα·
 Και κάποιτ' ἀπονύχτερο γροικιέται τὸ τραγούδι·
 Κάποιου λεβέντη π' ἀγαπάει κι' ὀλογορνάει τίς νύχτες,
 Κι' ὀλόγλυκος ἀντίλαλο; ζυπνάει τὴν πλάση γύρω
 Και στέλνει ὄνειρο κρυφὸ στήν κόρη π' ἀγαπάει.

Χρυσές κοπέλες τοῦ χωριοῦ πόσο σᾶς λαχταρίζω,
 Και πόσο σᾶς θυμιένομαι, πόσο σᾶς καμαρόνω,
 "Ὅταν στή ρούγα βγαίνετε τὴ νύχτα στὸ νυχτέρι.
 Χαρὰ στὸ νεῖο ποῦ θ' ἀξιώθῃ μιὰ μέρα νὰ σᾶς πάρῃ·
 Χαρὰ σὲ κείνον ποῦ χρυσὸ στεφάνι θὰ σᾶς πλέξῃ
 Και θὰ σᾶς δώσῃ τὸ φιλι στ' ἀφίλητά σας χεῖλη,
 "Ὅταν νυφοῦλες ντροπαλές θενὰ σᾶς ἀγκαλιάσῃ.

ΣΠΗΛΙΟΣ Γ. ΠΑΣΑΓΙΑΝΗΣ

ΜΙΑ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

Ἀξιότιμε κύριε Σκόλε,

Ἐν τῷ ὑφ' ὑμῶν δημοσιευθέντι Ἡμερολόγιῳ τοῦ ἔτους 1894 κατε-
 χωρίσθη πραγματεία τις συγγραφεῖσα ὑπ' ἐμοῦ φέρουσα τὸν τίτλον «Τριάς
 ἑλλήνων ζωγράφων.» Ἐν αὐτῇ κατὰ παραδρομὴν τοῦ καλάμου, παρει-
 σέφρυσε λάθος τι τὸ ὅποιον ὁ κερκυραῖος Ἀλθάνας ἤλεγξεν μετὰ χαιρε-
 κάκου εἰρωνίας. Τὸ λάθος τοῦτο ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι ἐνώ ὁ λόγος ἦτο περὶ
 τοῦ ζωγράφου Θεοδοκοπούλου, οὗ ἡ πατρὶς εἶνε ἄγνωστος, ἐν τῇ τελευ-
 ταίᾳ παραγράφῳ σελ. 58 στιχ. 21, κατὰ παραδρομὴν, ἔγραψα «ὁ ἐκ
 Μήλου οὗτος καλλιτέχνης.» Ἀλλὰ τὸ λάθος προῆλθεν ἐκ τοῦ ὅτι ὀλί-
 γον ἀνωτέρω ἐγένετο ἐκτενὴς λόγος περὶ τοῦ ἐκ Μήλου Βασιλάκη, ὅθεν
 ὁ νοῦς ἐξ ἀπροσεξίας μετέθη εἰς τὰ ἐκείνου, ἀπροσεξία ἣτις συμβαίνει
 ἐνίοτε καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς διασήμους συγγραφεῖς. Τὸ χωρίον δέον ἄρα νὰ
 διορθωθῇ οὕτω πως. Ἀντὶ ὧς ἐτυπώθη «ὁ ἐκ Μήλου οὗτος καλλιτέ-
 χνης ἦτο προσέτι καὶ φιλόσοφος συγγραφεὺς» δέον ν' ἀναγνωσθῇ
 «Ὁ καλλιτέχνης οὗτος ἦτο προσέτι καὶ φιλόσοφος συγγραφεὺς.»
 Ἡναγκάσθην νὰ ἐπανεέλθω εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ νὰ ζητήσω παρ' ὑμῶν
 τὴν ἐν τῷ Ἡμερολόγιῳ τοῦ ἔτους τούτου διορθωσιν τοῦ λάθους, διότι ἐν
 Κερκύρᾳ ἀνεδημοσιεύθησαν διάφορα ἔργα τοῦ κ. Ἀλθάνου, ἐν οἷς καὶ ἡ
 πολυβύβλητος ἀποκάλυψις τῆς ἀμαρτίας μου ταύτης.

Ἐν Κερκύρᾳ, 30 Σεπτεμβρίου 1897.

Γ. Σ. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ἐποχαί, — Ἐκλείψεις, — Ὁραὶ τοῦ ἔτους, — Ἐορτολόγ.ον.	1-16
Κυριακούλης Π. Μαυρομιχάλης βιογραφικὸν σημεῖωμα	19
Σκέψεις καὶ Γρῶμαι	25
Ἄλλοτε καὶ τώρα, ὑπὸ ΒΛΕΝΗΣ ΕΠ. ΠΟΛΙΤΑΚΗ	26
Οἱ Ἀρχόρταγοι, ποίημα ὑπὸ Θ. ΣΟΛΟΜΟΥ	32
Κωνσταντῖνος Βασιλάκης, ὁ νέος οἰκουμενικὸς πατριάρχης, ἀπό- σπάσμα συζητήσεως περὶ τῆς δημόδους καὶ τῆς ἐκκλησια- στικῆς ἡμῶν μουσικῆς, ὑπὸ Ν. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ	33
Στέφ. Ξερόπουλος, σημεῖωμα μετ' εἰκόνας	38
Εἰς τὸ χεῖλος κρηνοῦ, διήγημα Π. Α ΔΕΙΩΤΟΥ	39
Εἰς Φιλόρρορον, ἐπίγραμμα ΣΑΤΑΝΑ	47
Ὁ Γόφτος, ποίημα ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ	48
Ζήτω ὁ Πόλεμος! σκαλάρθωμα Χ. ΑΝΝΙΝΟΥ	49
Τὰ μπαῦδλα καὶ ὁ σύζυγος, ἀνέκδοτον μετὰ γελοιογραφίας	55
Μῦθοι, ὑπὸ ΒΛΑΔ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ	56
Τὰ μάτια τοῦ Κοντάλα — ποιητικὰ διηγήματα, ὑπὸ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ	61
Σὲ πεθαμμένο φίλο, ποίημα ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΖΕΡΜΠΙΝΗ	65
Ἡ ἐν Ἀμερικῇ μεταράστενσις, ὑπὸ ΣΟΛΩΝΟΣ ΒΛΑΣΤΟΥ	66
Λαμμένη ὁμοιοκαταληξία, ἀνέκδοτον	71
Ἀρχαῖται Ἡμέραι, ποιήματα ὑπὸ ΚΩΝΣΤ. ΚΑΒΑΦΗ	72
Ἡ ἐν Χαλέπα Μονὴ τῶν Καλογραιῶν, ὑπὸ Σ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ	75
Ἀγάπη καὶ ἀγάπη, σατυρικὸν ποίημα ΔΔ. Κ. ΠΕΡΔΙΚΙΔΟΥ	79
Κωνσταντῖνος Σμολένσκις, βιογραφικὸν σημεῖωμα ὑπὸ ΤΡΥΦ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΑΔΟΥ	81
Ὁ ἦρωσ τῆς φυγῆς, μετ' εἰκόνας ὑπὸ ΣΑΤΑΝΑ	87
Μορομεριάτικο Πανί, δημόδης πρόληψις ὑπὸ Δ. Κ. ΒΑΡΔΟΥ	

ΝΙΩΤΟΥ	88
Σὲ μία χήρα, ποίημα Δ. ΚΟΚΚΟΥ	91
Καλλιόσα, κρητική ιστορία ὑπὸ ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ	92
Καρένα, ποιημάτων Δ. Κ. ΠΕΡΔΙΚΙΔΟΥ	106
Το ἄλμα τῆς Λευκάδος, ὑπὸ ΘΕΟΔ. Ν. ΦΛΟΓΑΙΤΟΥ	107
Ἐδῶ κ' ἐκεῖ	140
Σπουργίτης περιπλανώμενος, ὑπὸ ΙΩ. ΤΣΑΚΑΣΙΑΝΟΥ	111
Ἐξομολογήσις νεοῦπάνδρων, ἀνέκδοτον μετὰ γελιογρ.	112
Στὸ πηγάδι, διήγημα κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ σερβικοῦ ὑπὸ ΑΓΑΘ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ	113
Τὸ κάστρο, ποίημα ΑΓΓ. ΣΗΜΗΡΙΩΤΟΥ	130
Θεατρικὰ Διηγήματα—Τραγικός Θρίαμβος, ὑπὸ Ζ. ΠΑΠΑΝΤΩ- ΝΙΟΥ	133
Ἐπιγράμματα, ὑπὸ Ι. Γ. ΤΣΑΚΑΔΙΑΝΟΥ	136
Ὁ κακὸς διαβάτης, διήγημα κατὰ μετάφρασιν ὑπὸ ΔΓΓΛΑΙΑΣ ΦΩ- ΚΑΕΩΣ	137
Λορελάη, ὑπὸ Timeson	141
Τὸ πέσιμο τοῦ φύλλον, σονάτα ὑπὸ ΣΤΕΦ. Ι. ΣΤΕΦΑΝΟΥ	151
Ὁ ἀπολεσθεὶς Παράδεισος, σκαλάθρυμα μετὰ γελιογραφικῶν εἰ- κόνων ὑπὸ ΠΟΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ	152
Μωσικόν	156
Ἡ μωπία, διήγημα ΜΑΤΘΙΑΔΗΣ ΣΕΡΑΟ	157
Γνώμαι	160
Στέφανος Μουσοῦρος ὁ ἡγεμὼν Σάμου, βιογραφία μετ' εἰκόνας	161
Στίχοι ἀπὸ λευκώματα—Βελεστίνον, ὑπὸ ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ	162
Δικαιοσύσιον, κωμῳδία μονόπρακτος, ὑπὸ ΜΙΧ. ΖΩΡΑ	163
Τὸ ἐπιτύμβιον μου, ἐπίγραμμα ὑπὸ ΔΑ. Κ. ΠΕΡΔΙΚΙΔΟΥ	184
Γεράσιμος Δανάλης, ὁ ἐν Κρήτῃ πεσὼν γενναῖος ἀνθυπολοχαγός.	185
Στίχοι ἀπὸ λευκώματα, ὑπὸ ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ	186
Εἷς ἀνακριτής, ἠθογραφία ἐκ τοῦ φυσικοῦ, ὑπὸ Ν. ΜΑΝΤΣΑΒΙΝΟΥ	187
Εἰς τὸ δάσος, ποίημα ΑΡΙΣΤ. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΥ	190
Παρθένα, ποίημα Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗ	191
Ὁ πύργος τοῦ Βασιλιῆ, διήγημα κατὰ παράδοσιν ὑπὸ ΑΝΤ. ΣΠΗ- ΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ	193
Πῶς βλέπει ὁ μεθυσμένος, ἀνέκδοτον μετὰ γελιογραφ.	199
Τὸ κρυφὸ μου τραγῳδί, ποίημα ΙΩΑΝ. ΠΟΛΕΜΗ	200
Ἀλήθειαι	201

Ἐπαρχιακαὶ εἰκόνες—Οἱ φρυγδοῖκοι, ὑπὸ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ	202
Αἰώνων Βάθη—Ἡ Φρύνη, ποίημα ὑπὸ Μ. Δ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗ	206
Ὁ καπετὰν Καλόγερος, οἰκογενειακὴ παράδοσις ὑπὸ Χ. ΧΡΙ- ΣΤΟΒΑΣΙΑΗ	207
Ἐπίγραμμα εἰς οἰημάτιar, ὑπὸ Σατανᾶ	214
Δημήτριος Ραοῦλ Τριγγέτας ὁ ἐν Κρήτῃ πεσὼν γενναῖος ἀνθυπο- λοχαγός, βιογρ. σημείωμα μετ' εἰκόνας	215
Οἰκογενειακαὶ ἕποχρῶσεις, διήγημα ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΠΑΠΑΔΟ- ΠΟΥΛΟΥ	216
Δελτίον Ἀπογραφῆς μικροῦ παιδιοῦ, εἶθυμα ποιημάτων ὑπὸ ΑΝΔΡ. ΜΑΡΤΖΩΚΗ	222
Γεώργιος Γαζέπης, βιογρ. σημείωμα, μετ' εἰκόνας	225
Φυσιολογία ἐκ τοῦ ἔξω Ἑλληνισμοῦ.—ΑΡΧΙΜΑΝΑΡΙΤΗΣ ΑΡ- ΣΕΝΙΟΣ, — ΒΛΑΣΤΟΣ ΣΟΛΩΝ, — ΓΡΥΠΑΡΗΣ ΔΗΜΟΣΘΕ- ΝΗΣ, — ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ ΑΝΔΡΕΑΣ, — ΔΙΒΕΡΑΤΟΣ ΑΝΑΣΤ.—ΜΑΝΤΑΦΟΥΝΗΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ	227
Ὁ Φυγός, ποίημα ΧΡ. ΒΑΡΑΕΝΤΗ	237
Μηδὲν ἄγαρ, ὑπὸ Θ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ	238
Ἐνας ἥρωας, πολεμικὸν διήγημα ὑπὸ Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ	241
Ἐπίγραμμα εἰς ἁμαρτωλῶν γράτῃar, ὑπὸ Σατανᾶ	244
Ἡ ἀπολογία, διήγημα Ν. Δ. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΥ	245
Συμβολή	251
Τὸ στοίχημα, ἐκ τῶν τοῦ Ἑρρίκου Χάινε, μετάφρασις Π. ΓΝΕΥΤΟΥ	252
Ἀλήθειαι	253
Ἄγνωστος ἥρωας, πολεμικὸν ἀνέκδοτον ὑπὸ Ν. ΚΟΤΣΕΛΟΠΟΥΛΟΥ	254
Σκόρπια φύλλα	257
Σοῦέττα, ὑπὸ ΣΤΕΦ. ΜΑΡΤΖΩΚΗ	258
Πώλησις διὰ τῆς βίας, ἀνέκδοτον μετ' γελιογρ. εἰκόνας	259
Ὁ Σωκράτης ἐν τῇ γελιογραφίᾳ, ὑπὸ ΔΑ. Μ. ΚΑΡΑΗ	260
Ἀφοσίωσις, πολεμικὸν διήγημα ὑπὸ Ε. Ι. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΟΥ	264
Ζωή—Ψέμμα, ποιημάτων ΙΩΑΝ. ΤΣΑΚΑΣΙΑΝΟΥ	272
Αἱ πρῶται ἑλληνίδες διδάκτορες τοῦ ἔθν. Πανεπιστημίου ΑΔΕΛΦΑΙ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ	275
Σκόρπια κόκκαλα, ποίημα ὑπὸ ΦΑΚ	275
Τὸ ἄδρον τῆς Μητέρας, διήγημα ΓΡΗΓ. Δ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ	276
Ἐν τῷ μαγεῖριῳ, ἀνέκδοτον	286

Ἡ Δόξα τοῦ σπηριοῦ — Παρθενία, ποίημα ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ	287
Νοσταλγία ἔρωτος, ἀθηναϊκὸν διήγημα ὑπὸ Γ. Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΥ	289
Στιγμαὶ θνηθιάς	294
Ψυχολογία γυναικός, διήγημα ὑπὸ Γ. ΠΩΠ	295
Ἡλιος καὶ θάλασσα — Δύση, ποίημα Μ. Δ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗ	299
Τὰ πρῶτα ἑλληνικὰ ἀτιμόπλοια, ὑπὸ ἈΝΔΡ. ΧΟΥΜΗ	300
Εἰς ἀσχημὸν μοχθηρόν, ὑπὸ ΥΑΚΙΝΘΟΥ	305
Θεωρία καὶ Πράξις, δράμα κωμικοτραγικὸν εἰς τρεῖς σκηνὰς γελοιογραφικὰς	306
Ἡ Δόνα Κιχόταϊνα, πολεμικὸν σκαλάθουμα ὑπὸ ΓΡ. Δ. ΞΕΝΟΥΛΟΥ	308
Εἰς τὴν πεντηκονταετηρίδα τῶν γάμων μου, ἀπόσπασμα ποιήματος ἈΝΔΡ. ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΥ	314
Κανκασίος Ρωσσία καὶ οἱ ἐν αὐτῇ Ἕλληνες, ὑπὸ Δ. Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ	313
Ἄγαθοπολικὴ ἐρώτησις, ἀνέκδοτον μετὰ γελοιογραφίας,	329
ΠΑΝΤΙΣ Γ. Π. ΖΥΓΟΜΑΛΑΣ, ποίημα σὲ μιὰ δυστυχημένη μάνα, ὑπὸ Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΑΝ	330
Φρόνιμος ἀπάντησις	331
* Ἄθεσος καὶ Πίσσα ἐν Ζακύνθῳ, ὁδοιπορικὸν σημεῖωμα ὑπὸ ΤΙΜ. ΑΜΠΕΛΑ	332
Ἡ κυκλαμιά, ποίημα ὑπὸ Ν. Γ. Κ.	336
Ἡ ἱστορία ἐνὸς στρατιώτου, ὑπὸ Γ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΥ	337
Ἀρχαῖα ἐπιγράμματα	339
Ὀκτὼ ποιήματα, ὑπὸ Γ. ΣΑΙΑΚΤΗΝ	340
Χήρα, κωμικὸς μόνολογός ὑπὸ Ι. ΔΕΛΗΚΑΤΕΡΙΝΗ	348
Ἐλπίδες, ποίημα Π. ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΟΥ	351
Περικλῆς Βαρατάσης, ὁ ἐν Δομοκῷ πεσὼν ἥρωας λοχαγός, ποίημα Γ. ΣΟΥΡΗ	352
Ἡ λογικὴ τῶν ὑπηρετιῶν, ἀνέκδοτον μετὰ γελοιογραφίας,	353
Ἡ εἰρήνη, μελέτη ὑπὸ Γ. ΚΑΛΛΙΣΠΕΡΗ	354
Ἐπίγραμμα εἰς ὦραϊαν ἀλλ' ἄμοσον ποιήτριαν, ὑπὸ ΑΛ. Κ. ΠΕΡΔΙΚΙΔΟΥ	359
2355 μέτρα ἄνω τῆς θαλάσσης, ὁδοιπορικὸν σκαλάθουμα ὑπὸ ΧΡ. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ	360
Μετ' ἐμψύχως, ποίημα ΑΜΗΡΑΤΖΗ ΠΑΛΗΝΟΥ	365
Χρυσὴ Καρδιά, διήγημα ὑπὸ ΜΑΡΙΑΣ Θ. ΧΡΥΣΗ	366
Δαϊκὰ διστιχα	371

Σπυριδῶν Εὐνδας, βιογραφικὸν σημεῖωμα ὑπὸ Γ. Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΥ	372
Τὸ λουλοῦδι, ποίημα ΙΔ. ΨΥΧΑ	374
Ὁ ἐν Ρουμανία ἑλληρισμός, ὑπὸ Π. Φ. ΣΤΡΟΥΜΠΟΥ	375
Εἰς στιχολόπον, ἐπιγράμμα ὑπὸ ΑΛ. Κ. ΠΕΡΔΙΚΙΔΟΥ	378
Μαύρη παρηγοριά, φάρα εἰς πρᾶξιν μιάν ὑπὸ Ν. Ι. ΛΑΣΚΑΡΗ	379
Εἰς ὑπουργὸς τῆς Παιδείας	397
Ποίημα ὑπὲρ τῶν ἐν Σικκῶνι πεσόντων, ὑπὸ Χ. ΚΑΝΕΛΟΠΟΥΛΟΥ	399
Τῷ ἀποκαλυπτομένῳ ἀνδριάντι Σοφοκλέους Βουρλάου, πανηγυρικὸν ποίημα ὑπὸ ΜΙΑΤ. Δ. ΣΕΙΖΑΝΗ	401
Ἐπιγραμὴ τῆς ψυχῆς	403
Ἐν χιονοστροβίλῳ, διήγημα κατὰ μεταφρασιν ἐκ τοῦ ῥωσικοῦ ὑπὸ Κ. Σ. ΚΟΚΟΥΛΗ	404
Ζωὴ ε' τὰ Νησιά: Α' Μαυροπατέρας, — Β'. Σιδρα Φαζανάριου, ἠθογραφικαὶ εἰκόνες ὑπὸ ΚΩΣΤΑ Γ. ΠΑΣΑΓΙΑΝΗ	408
Ὁ Σαλπικητής, πολεμικὸν διήγημα ὑπὸ Δ. Ι. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ,	412
Ἔνας ἀσκητής, διήγημα ἐκ τοῦ φυσικοῦ ὑπὸ ΒΑΣ. ΚΥΡΕΛΛΟΥ.	422
Τὰ στέφρα φύλλα, ποίημα ὑπὸ ΑΓΙΔΟΣ ΘΕΟΥ	426
Νεκρολογία Σπυρ. Χρ. Δουκάκη ὑπὸ Κ. Α. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ.	427
Σκίτσα — ὄνειρα, καλλογικὴ μελέτη ὑπὸ ΑΝΤ. ΑΘ. ΠΟΝΤΗΡΗ.	430
Τραγῶδια τῆς ζωῆς. — Ἡ ροῦγα, ποίημα ΣΗΜΑΙΟΥ ΠΑΣΑΓΙΑΝΗ	440
Μία διόρθωσις,	442

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ
ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΙΑΠΩΝΟ-ΣΙΝΙΚΟ-ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΩΝ ΕΙΔΩΝ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΚΑΪΡΩ ΠΕΦΗΜΙΣΜΕΝΟΥ

ΝΕΣΤΟΡΟΣ ΤΣΑΝΑΚΛΗ

Ὁδὸς Σταδίου—ἀπέναντι τῶν Βασ. Σταύλων

Τὸ μοναδικὸν καὶ ἀπαράμιλλον κατάστημα εἰς τὸ εἶδος του, εἰς τὸ ὁποῖον ἀπέβη πλέον ἀνεγνωρισμένη εἰδικότης ὁ κ. Π. Γεωργιάδης, ὁ ἔχων ἀποκλειστικὸν τὸ μονοπώλιον τῶν τοιούτων εἰδῶν. Ἀληθὲς κόσμημα τῆς ὁδοῦ Σταδίου. Ὅτι ἐκλεκτόν, ὅ,τι καινοφανές, ὅ,τι κομψὸν ἐκεῖ θὰ τὸ εὔρητε.

ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΑ ΣΙΓΑΡΕΤΑ

Τοῦ ἐν Καΐρῳ παγκόσμιον φήμην χαίροντος *Νέστορος Τσανακλή*.

ΠΟΥΡΑ ΑΒΑΝΑΣ—ΑΓΓΛΙΚΑ ΚΑΠΝΑ ΑΡΩΜΑΤΩΔΗ
ΤΕΙΑ ΚΕΥΛΑΝΗΣ—ΡΙΠΙΔΙΑ ΙΑΠΩΝΙΚΑ
ΚΟΜΨΟΤΕΧΝΗΜΑΤΑ, ΣΙΝΙΚΑ ΑΓΓΕΙΑ, ΣΚΕΥΗ,
ΕΠΙΠΛΑ, ΥΦΑΣΜΑΤΑ
κλπ. κλπ. κλπ.

Πᾶν ὅ,τι ὠραῖον καὶ περίεργον ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ

Ἡ ΑΙΓΥΠΤΟΣ, Ἡ ΣΙΝΑ, Ἡ ΙΑΠΩΝΙΑ

Καὶ ὅλα ἀληθινά, γνήσια, ἐκλεκτά, τὰ ὁποῖα μόνος ὁ κ. Γεωργιάδης γνωρίζει νὰ προμηθεύεται ἐκ τῶν πρώτων πηγῶν. Δι' αὐτὸ ἐσαγγήνευσεν ὅλον τὸ ἀθηναϊκὸν κοινόν.

Φιλόκαλος διακόσμησις αἰθούσης, γραφείου, διαδρόμων, δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐννοηθῇ ἄνευ τῆς ἀπαραιτήτου συμπράξεως τοῦ Καταστήματος τοῦ κ. Γεωργιάδου. Ἀρκεῖ νὰ σᾶς εἴπωμεν ὅτι ἀφ' ὅτου πρῶτος εἰσήγαγε τὰ ΙΑΠΩΝΙΚΑ ΡΙΠΙΔΙΑ ἐν Ἑλλάδι, κατηναλώθησαν κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος περὶ τὰς 80.000.

Κάθε ἐπισκέπτης ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῆς Ἀνατολῆς, ἐρχόμενος εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀδύνατον νὰ μὴ συμπληρώσῃ τὰς προμηθειὰς του ἀπὸ τὸ λαμπρὸν καὶ θαυμάσιον

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ Π. ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ

Διὰ τοῦτο εἶχε δίκαιον ὁ Ρωμηὸς τοῦ Σουρῆ νὰ γράψῃ σὺν ἄλλοις καὶ τὸδε τὸ τετράστιχον!

Αὐτὸ θαρρεῖς τὸ μαγαζὶ μὲ μάγια πῶς μᾶς σέρνει,
ἰδεῖν κί' ἀκοῦσαι θαυμαστόν!

Μάγος κί' ὁ Μαγαζάτορας, καὶ φθίνεια ὄσω πέρνει
πρὸς γυνῶσιν τῶν ἀγοραστῶν.